

De ontbrekende nummers zijn:

onderwerp 1-afd.8, stuk 18 en 20

" 1-afd.9, " 7 en 9

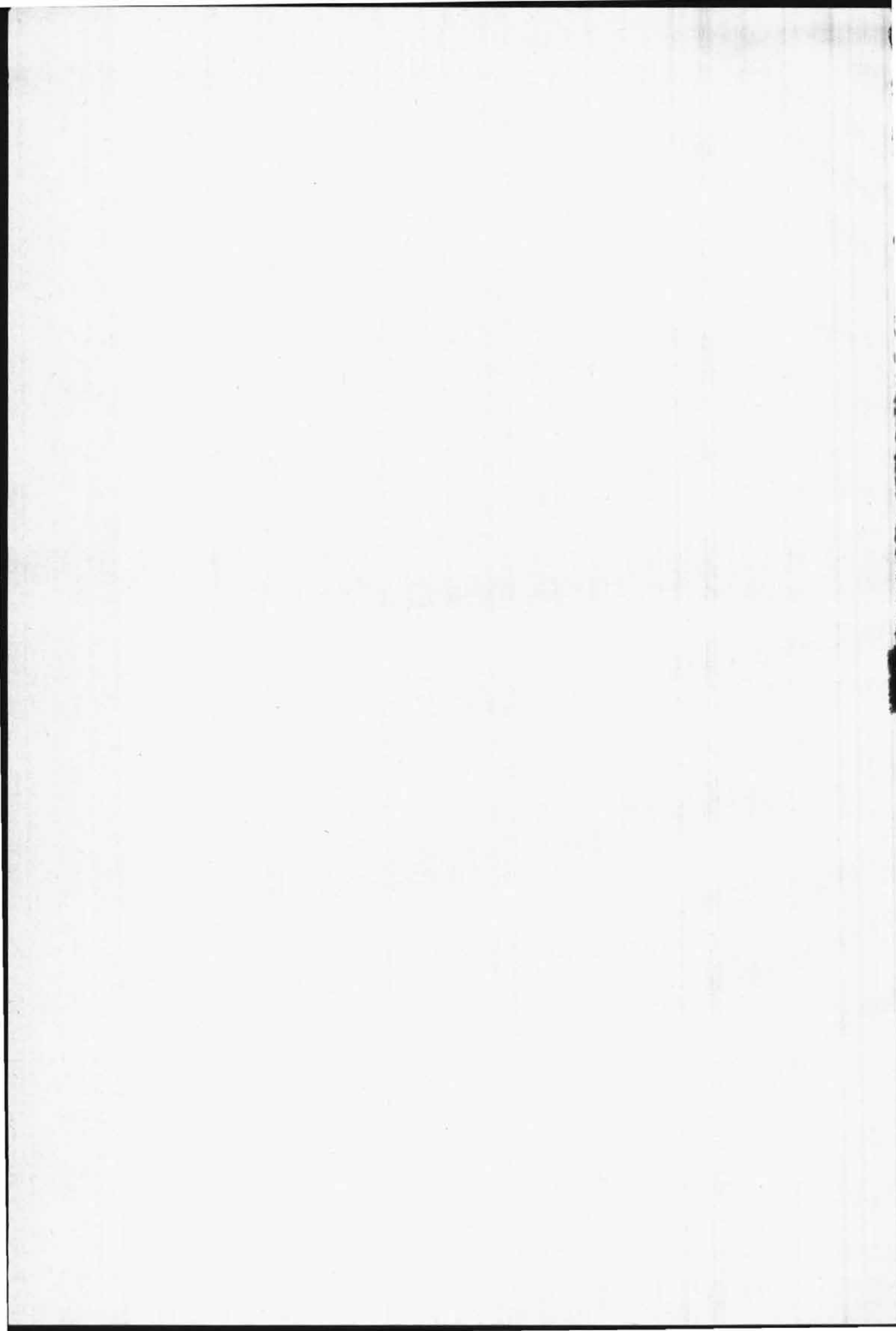
" 1-afd.10, " 7-9

" 1-afd.11, " 6-7

" 1-afd.12, " 6

onderwerp 2, stuk 1-5

onderwerp 3, stuk 1-3.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUKKEN 1—17.

1921 (de 5)

1921
IV

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1922

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING VIII.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

STUK I.

Memorie van Toelichting.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 802. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Onderdeel c. Gewone uitbreiding van in bedrijf zijnde electriciteitswerken en voorziening in nieuw optredende electriciteitsbehoeften (f 200 000). Zie de toelichting bij onderafdeeling 806 onderdeel c van hoofdstuk II.

Onderafdeeling 804. Opiumbereiding.

Zie gedrukt stuk No. 6.

Onderafdeeling 805. Landsdrukkerij.

Zie gedrukt stuk No. 7.

Onderafdeeling 806. Dienst van 's Lands mijndiensten.

Mijnverordeningen.

Onderdeel c. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven. De raming is vermeerderd met f 1 000 in verband met noodige aanvulling der magazijnsgoederen.

Onderdeel f—g (Goudontginning in Benkoelen).

Zie gedrukt stuk No. 8.

Onderdeel h—i (Tin).

Zie gedrukt stuk No. 9.

Onderdeel j—k (Ombilinsteenkolenontginning).

Zie gedrukt stuk No. 10.

Onderdeel l—m (Poeloelaoetsteenkolentginning).

Zie gedrukt stuk No. 11.

Onderdeel n—o (Boekit-Asamsteenkolentginning).

Zie gedrukt stuk No. 12.

Onderafdeeling 807. Zout.

Zie gedrukt stuk No. 13.

12 b
9390
1

Cb g 3941

Onderafdeeling 808. Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst. Zie gedrukt stuk No. 15.

Onderafdeeling 809. Staatsspoor- en Tramwegen alsmede automobiëldiensten. Zie gedrukt stuk No. 16 en 17.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement.

Onderdeel b. Aanvangsbezoldiging en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren.

De ontwikkeling van de taak van den Algemeenen Adviseur voor sociale aangelegenheden, zooals deze zich voor 1 jaar 1922 laat aanzien en de verplichtingen, welke 1 departement heeft te aanvaarden in verband met het a den Directeur van Gouvernementsbedrijven opgedrag toezicht op de regeling van arbeids- en rusttijden bij particuliere spoor- en tramwegen, brengen de noodzakelij heid mede op uitbreiding van het bij het kantoor van vore genoemden Adviseur bescheiden personeel te rekenen met e tweetal ambtenaren.

In de eerste plaats dient nog een jurist te worden aangesteld die belast zal worden met werk van juridischen aard terwijl mede nog een ambtenaar noodig is aan wien de b handeling van zaken, de arbeidsverhoudingen bij spoor- c tramwegen betreffend, kan worden opgedragen.

Aangezien het voor eene richtige vervulling van de hu op te dragen taak noodig is de hand te kunnen leggen c personen van voldoende ontwikkeling en ervaring ware r rekenen op de aanstelling van een tweetal commiezen-reda teur op de hoogste aan die betrekking verbonden bezoldigin

De voorgestelde maatregel zal voor 1922 eene uitgave va f 12 000 vorderen, waarvan f 4 800 ten laste der periodiel verhoogingen. Voorts is f 14 400 meer uitgetrokken, om d 4 commiezen-redacteur met den titel van adjunct-referen daris aanspraak verkrijgen op bevordering tot referendar

Een en ander heeft ten gevolge dat de raming m f 21 600 is vermeerderd.

Onderdeel d. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor den secretaris en de verdere ambtenaren.

De raming is verminderd met f 9 160 in verband met c thans bekende gegevens.

Onderdeel e. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel.

De raming is verminderd met f 1 873 in verband met c thans bekende gegevens.

Onderafdeeling 802. Verdere uitgaven van het departement.

Onderdeel a. Kantoorkosten.

De raming is vermeerderd met f 5 000 in verband m de thans bekende gegevens van de bestaande behoeften.

Onderdeel c. Kosten van Regeeringstelegrammen.

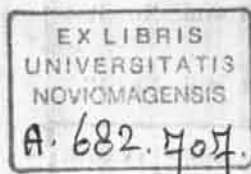
De raming is vermeerderd met f 1 400 in verband m de ten vorigen jare ingevoerde tariefsverhoogingen.

Onderafdeeling 803. Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door den Topografischen dienst.

De raming is vermeerderd met f 11 000 in verband m de thans bekende gegevens.

Onderafdeeling 804. Personeel van de Postspaarbank.

De raming is vermeerderd met:
a. f 8 400 voor bezoldiging van 2 ambtenaren der 1st klasse;
b. 1 800 voor bezoldiging van 1 ambtenaar der 2d klasse;
c. 336 voor hogere bezoldiging der kantooroppassers
d. 1 750 voor vermeerdering regelmatige bezoldiging verhoogingen;

- e. 17 500 voor vermeerdering bezoldigingen van vaste en tijdelijke beampten;
- f. 14 voor afronding.

Ter toelichting diene het volgende:

a, b en e. De toeneming der werkzaamheden bij den dienst der Postspaarbank maakt het noodzakelijk voor 1922 een tweetal ambtenaren der 1ste klasse en een ambtenaar der 2de klasse meer uit te trekken, benevens te rekenen op verhooging van de post „Bezoldiging voor vaste en voor tijdelijke ambtenaren” met een bedrag van *f* 17 500.

De meerdere uitgave voor 1922 in totaal *f* 27 700 bedragende zal in 1923 als „middel” in 's Lands kas terugvloeien. *c en d.* In verband met de behoefte en de thans bekende gegevens.

Onderafdeeling 805. Verdere uitgaven van de Postspaarbank.

Onderdeel *a.* Meubelen.

Onderdeel *b.* Kantoor- en lokaalbehoefte, telmachines, gedrukte en verdere benodigdheden.

Onderdeel *c.* Onderhoud, verzekering enz. van de lokalen.

Onderdeel *e.* Vergoeding aan het personeel van den pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der Postspaarbank.

Onderafdeeling 806. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Onderdeel *a.* Beheersuitgaven.

1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefte, schrijft- en teekenloon en verdere kosten van algemeen beheer.

De raming dezer onderdeelen is vermeerderd met onderscheidenlijk *f* 500, *f* 10 000, *f* 1 000 en *f* 500 in verband met de uitbreiding der werkzaamheden, verhooging der telegramkosten, de uitbreiding der kantoorruimte en de voorgenomen uitbreiding van de proefneming met de uitoefening van den Postspaarbankdienst op de Gouvernements-pandhuizen.

De raming is vermeerderd met:

Algemeene dienst.

- a. f* 4 800 voor de bezoldiging van een hoofdkantoorhoofd;
- b.* 4 200 voor de bezoldiging van een commies-kashouder;
- c.* 3 600 voor de bezoldiging van twee commiezen;

Electrotechnische afdeling;

- d.* 4 200 voor de bezoldiging van een ingenieur;
- e.* 1 500 voor de bezoldiging van een teekenaar;
- f.* 1 800 voor de bezoldiging van een commies;

Hydrotechnische afdeling;

- g.* 4 200 voor de bezoldiging van een ingenieur;
- h.* 5 700 voor de bezoldiging van een bouwkundige;
- i.* 3 000 voor de bezoldiging van een technisch-hoofdcommies;
- j.* 2 000 voor kantoor- en lokaalbehoefte;
- k.* 15 000 voor vergoeding voor veldwerk;
- l.* 10 000 voor administratief en vakkundig hulppersoneel;
- m.* 39 975 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen;
- n.* 1 500 voor kosten van regeeringstelegrammen; en verminderd met:
- o.* 7 200 voor de bezoldiging van twee machinisten-electriciën;

- p. 20 000 voor meer overgebracht naar „Kapitaalsuitgaven”.

Toelichting.

a en c. Ten gevolge van de reeds plaats gehad hebbende en in het begrotingsjaar te verwachten sterke uitbreiding van het personeel van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit (o.m. in verband met de inbedrijfstelling der gereedgekomen centrales) zullen de werkzaamheden van het bureau personeele zaken zeer sterk toenemen. Kon tot dusverre de leiding daarvan bij het Adjunct-Afdeelingshoofd berusten, in de toekomst zal dit niet langer mogelijk zijn, daar ook diens werkzaamheden hand over hand toenemen. Het zal dus noodig zijn aan het hoofd van dit bureau een persoon te stellen, doorkneed in de behandeling van personeele aangelegenheden, aan wien de leiding kan worden toevertrouwd. In verband met de aan deze positie te stellen eischen ware over te gaan tot de instelling van de betrekking van Hoofdkantoorhoofd op eene aanvangsbezoldiging van *f* 400 's maands met twee driejaarlijkse verhoogingen van *f* 100 's maands tot eene eindbezoldiging van *f* 600 's maands.

Voorts maakt de vermeerdering van administratieve werkzaamheden het noodzakelijk het aantal commiezen met twee uit te breiden.

b. overgebracht van het personeel der Bouwafdeeling.

d, e en p. De werkzaamheden bij de afdeling, in verband ook met het stadium, waarin de aanleg der nieuwe werken op de Bandoengsche hoogvlakte en in de residenties Batavia en (West) Preanger-Regentschappen is gekomen, maken versterking van het personeel dezer afdeling noodzakelijk met een ingenieur, een teekenaar en een commies.

g, h en i. Wegens de toenemende uitbreiding van de topografische en hydrotechnische opnemingen ten behoeve van het Waterkrachtkadaster zal in 1922 op een ingenieur en een bouwkundige voor opname meer dienen te worden gerekend.

Voorts is het noodzakelijk gebleken de administratie van het Waterkrachtkadaster en het bijhouden van het kadasteraal archief en het uitgebreide kaartstelsel op te dragen aan een ambtenaar, die zowel technisch als administratief voldoende onderlegd is. Daartoe ware de betrekking van technisch-hoofdcommies in 't leven te roepen, waaraan, evenals aan de gelijksoortige betrekking bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen, eene aanvangsbezoldiging war te verbinden van *f* 250 's maands met vier driejaarlijkse verhoogingen van *f* 50 's maands tot eene eindbezoldiging van *f* 450 's maands.

De hierboven uiteengezette maatregelen veroorzaken eene verhooging in totaal van *f* 28 800, waarvan een bedrag van rond *f* 20 000 ten laste der kapitaalsuitgaven dient te worden gebracht.

- j. in verband met de behoefte en de prijsstijging der kantoorbenodigdheden;
- k. in verband met de behoefte;
- l. in verband met de uitbreiding der werkzaamheden;
- m. in verband met de bekende gegevens;
- n. in verband met de uitkomsten van vorige jaren en de verhooging der tarieven;
- o. overgebracht naar het onderdeel Bedrijfsuitgaven voor de Electriciteitsbedrijven in West-Java.

huur, verlichting, onderhoud en verdere kosten van het hoofdkantoor en de hulpkantoren, benevens van het magazijn en de transportmiddelen van den dienst, zulks in verband met hogere kosten voor huur, onderhoud en verlichting en de omstandigheid dat verschillende kleinere uitgaven, welke tot dusverre uit andere posten werden bestreden, thans onder dezen post zijn ondergebracht teneinde tot een overzichtelijker administratie te geraken.

3e. Bedrijfsuitgaven voor de Electriciteitsbedrijven in West-Java.

a. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen.

De raming is vermeerderd met:

- a. f 12 000 voor de bezoldiging van een afdelingshoofd voor de op te richten bedrijfsafdeeling;
- b. 12 600 voor de bezoldiging van drie ingenieurs;
- c. 11 400 voor de bezoldiging van twee werktuigkundige of electrotechnische ambtenaren;
- d. 7 200 voor de bezoldiging van twee machinisten-electriciën;
- e. 7 500 voor de bezoldiging van vijf machinisten of electriciëns;
- f. 12 000 voor de bezoldiging van vier werkmeesters;
- g. 67 000 voor vakkundig en administratief hulppersoneel.

Toelichting.

(a, b, c, e, f en g). Het in bedrijf komen van de stoomcentrales Tjihapit en Dajeukolot benevens van de beide waterkrachtwerken aan de Tjisaroewa en de Tjikapoendoeng en daarmee in verband staande hoogspanningsnetten en inrichtingen maakt het noodzakelijk de technische en commercieele leiding van het electriciteitsbedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte en al spoedig ook dat in West-Preanger en in de residentie Batavia in eene bedrijfsafdeeling te vereenigen en toe te vertrouwen aan een deskundig afdelingshoofd (hoofdingenieur) voor de electriciteitsbedrijven.

Voorts zal voor de overige werkzaamheden in verband met de inbedrijfstelling dier centrales het personeel moeten worden vermeerderd met drie ingenieurs, twee werktuigkundige of electrotechnische ambtenaren, vier werkmeesters en vijf machinisten of electriciëns, terwijl voor de aanstelling van het benodigd ondergeschikt personeel op eene meerdere uitgave van f 67 000 gerekend zal moeten worden.

In totaal zal de onder de „Bedrijfsuitgaven” uitgetrokken post voor bezoldigingen dientengevolge met f 122 500 toenemen, waartegenover echter uit de opbrengst der electrische energielevering eene verhooging der middelen staat van f 277 000.

d. overgebracht van het personeel der Electrotechnische afdeeling (zie de toelichting o hiervoren).

b. Verdere bedrijfsuitgaven.

De raming is vermeerderd met f 40 000 in verband met de inbedrijfstelling der reeds genoemde centrales.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen.

De raming is vermeerderd met:

- a. f 20 000 voor meer overgebracht van Bedrijfsuitgaven;
- b. 5 700 voor de bezoldiging van een bouwkundige;
- c. 8 400 voor de bezoldiging van twee hoofdcommiesen;
- d. 3 000 voor de bezoldiging van een opzichter van aanleg;
- e. 1 800 voor de bezoldiging van een commies;

- f. 35 000 voor vergoedingen voor veldwerk;
- g. 2 000 voor administratief- en vakkundig hulppersoneel;
- h. 8 700 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen;
- i. 12 000 voor kantoor- en lokaalbehoeften, inrichting, verlichting en verdere kosten van kantoren; en verminderd met:
- j. 4 200 voor de bezoldiging van een commies-kashouder.

Toelichting.

a. van de voor Bedrijfsuitgaven meer uitgetrokken bedragen voor bezoldigingen dient f 20 000 ten laste der Kapitaalsuitgaven te worden gebracht (zie de toelichting onder hiervoren).

b t/m e. De werkzaamheden voor den bouw der elektriciteitswerken in de Bandoengsche hoogvlakte, West Preanger en Batavia benevens de voorbereiding van den bouw van nieuwe waterkrachtwerken in Midden- en Oost-Java worden zoodanig dat in 1922 op eenig meerder personeel zoowel voor technische als administratieve werkzaamheden, dient te worden gerekend.

Voorgesteld wordt mitsdien op de begrooting van dit jaar meer uit te trekken een bouwkundige en een opzichter van aanleg benevens twee hoofdcommiezen en een commies.

In verband met een en ander zal hiervoor in totaal op een meerder bedrag van f 18 900 voor de onder „Kapitaalsuitgaven” voorkomende bezoldigingen dienen te worden gerekend.

f en g. In verband met de vermeerdering der werkzaamheden en de gebleken behoefte.

h. in verband met de bekende gegevens;

i. regelmatigheidshalve zijn deze kosten welke tot dusverre uit andere posten werden bestreden onder een nieuw hoofd ondergebracht;

j. overgebracht naar het personeel van den Algemeenen dienst.

2e. Verdere kapitaalsuitgaven.

De raming is vermeerderd met:

- a. f 580 000 voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de residenties Batavia en (West) Preanger-Regentschappen;
- b. 1 451 000 voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht op de Bandoengsche hoogvlakte.

Toelichting.

(a en b). Dat een belangrijk hooger bedrag aan kapitaalsuitgaven voor de voortzetting van den bouw dezer waterkracht- en elektriciteitswerken noodig is vindt zijn oorzaak in de zeer sterk gestegen prijzen zoowel van de arbeidsloonen en bouwmaterialen hier te lande als van de machines en elektrische toestellen in het buitenland. Als gevolg hiervan zijn de oorspronkelijke bouwbegrootingen, die gebaseerd waren op de prijzen van 1914 uit den aard der zaak niet toereikend gebleken. Tegenover die verhooging der bouwkosten staat echter het feit, dat de door de waterkracht te vervangen andere energievormen (handarbeid, calorische energie, gas- en petroleumlicht) allen evenzeer belangrijk in prijs zijn gestegen. De kolenprijzen zijn verdrievoudigd de prijzen van brandhout 4 à 5 maal zoo hoog geworden. De tegenover de hoogere kosten aan kapitaalrente en afschrijving staande hoogere prijs, welke voor de te leveren

electrische energie bedongen kan worden, zal daarom de oorspronkelijk berekende rentabiliteit der werken naar verwachting kan worden op peil houden.

c. Gewone uitbreiding van in bedrijf zijnde electriciteitswerken en voorziening in nieuw optredende electriciteitsbehoeften.

Hoofdstuk I f 200 000

Hoofdstuk II f 300 000

Zie voor de toelichting de Memorie van toelichting tot de eerste nota van wijzigingen op het ontwerp der tweede aanvullingsbegrooting voor 1921 (Afd. VIII onderwerp 8, stuk 6).

In verband met de noodzakelijke beperking der kapitaalsuitgaven werd deze post voor het dienstjaar 1921 nog niet zoo dringend noodig geacht dat zij op het ministerieel ontwerp werd overgenomen. Om aan de reeds optredende snelle stijging van de stroomafname door de bestaande lichtenkrachtconsumenten en aan de te verwachten behoeften van nieuwe zich vestigende electriciteitsgebruikers, op bevredigende wijze tegemoet te kunnen komen, zal echter voor het jaar 1922 het uitgetrokken bedrag zeker noodig zijn.

Onderafdeeling 807. Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.

Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is verminderd met f 800 aangezien voor de bezoldigingsverbetering der onderafdeelingshoofden dit jaar slechts een bedrag van f 5 400 in den personeelstaat tot uiting komt, waartegenover — in verband met de verkregen uitkomsten over vorige jaren — het bedrag der regelmatige bezoldigingsverhoogingen met f 4 200 en dat der Regeeringstelegrammen met f 400 is verhoogd.

Onderafdeeling 808. Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.

De raming is vermeerderd met f 2 700 in verband met de behoefte.

Onderafdeeling 809. Opiumbereiding.

Zie gedrukt stuk No. 6.

Onderafdeeling 810. Landsdrukkerij.

Zie gedrukt stuk No. 7.

Onderafdeeling 811. Dienst van 's Lands mijndiensten.

Hoofdkantoor.

onderdeel a. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is vermeerderd met:
f 16 000 voor bezoldiging van tijdelijk personeel, het vorig jaar ten onrechte opgenomen onder „Mijnbouwkundige en geologische opsporingen (onderdeel e), welke post mitsdien met dit bedrag is verminderd.

onderdeel b. Verdere uitgaven van 's Lands mijndiensten voor zoover niet elders omschreven.

De raming is verhoogd met f 500 voor kosten van regeeringstelegrammen welke tot nog toe pro memorie waren uitgetrokken.

Mijnverordeningen.

onderdeel c. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is vermeerderd met:

- a. f 12 600 voor de bezoldiging van 3 ingenieurs of geologen;
- b. 5 400 voor de bezoldiging van 1 mijnbouwkundig hoofdpienier;
- c. 19 800 voor de bezoldiging van 6 mijnbouwkundig opzieners;
- d. 5 400 voor de bezoldiging van 2 mijnbouwkundig onderopzieners;
- e. 6 600 voor de bezoldiging van 2 topografen;
- f. 3 600 voor de bezoldiging van 5 mantri's;
- g. 1 500 voor inlandsch kantoorpersoneel;
- h. 18 000 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen;
- i. 22 000 voor bezoldiging van tijdelijk personeel;

- j.* 9 600 overgebracht van de onderafdeeling „Inwendige organisatie van de onderdeelen „Mijnverordeningen” en Mijnbouwkundige en geologische opsporingen”.

Toelichting.

(*a t/m f en i*). Overgebracht van onderdeel *e*. „Mijnbouwkundige en geologische opsporingen” waaronder d personeel het vorig jaar ten onrechte was uitgetrokken. Laatstgenoemde post is met deze bedragen verminderd;
g. in verband met de behoefte;
h. in verband met de thans bekende gegevens.

onderdeel *d*. Verdere uitgaven ten behoeve van de mijnverordeningen.

De raming is vermeerderd met:
a. f 19 000 voor kantoor- en lokaalbehoefte en verder benodigdheden, telefoonabonnementen enz.;
b. 67 000 voor bouw van een tunnel ten behoeve van de afwatering van het Kloetmeer.

Toelichting.

a. In verband met de omstandigheid dat het laboratorium, tot dusverre ondergebracht bij den opsporingsdienst tengevolge van de inwendige reorganisatie van den dienst thans bij den dienst der mijnverordeningen zal worden ingedeeld, terwijl voorts de kosten der z.g. mijncouranten welke tot dusverre gratis in de Javasche Courant werden opgenomen, voortaan met de Landsdrukkerij zullen worden verrekend.

b. In verband met den stand der werkzaamheden zal in het begrotingsjaar een bedrag van *f* 267 000 verwerkt kunnen worden.

Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.

onderdeel *e*. Bezoldigingen, toelagen en verdere beloningen, alsmede schrijf- en teekloonen en verdere uitgaven van personeelen aard.

De raming is vermeerderd met:
a. f 3 600 voor de bezoldiging van 5 mantri's;
b. 5 400 voor de bezoldiging van 3 commiezen-kashouders;
c. 2 160 voor de bezoldiging van 6 hulpteekenaars;
d. 69 000 voor de verhooging van de bezoldiging van het lager technisch personeel van 's Lands mijndiensten;
 en verminderd met:
e. 12 600 voor de bezoldiging van 3 mijningenieurs of geologen;
f. 5 400 voor de bezoldiging van 1 mijnbouwkundig hoofdpiener;
g. 19 800 voor de bezoldiging van 6 mijnbouwkundig opziensers;
h. 5 400 voor de bezoldiging van 2 mijnbouwkundig onderopziensers;
i. 6 600 voor de bezoldiging van 2 topografen;
j. 22 856 voor bezoldigingsverhoogingen;
k. 38 000 voor bezoldiging van tijdelijk personeel.

Toelichting.

a, b, c. Aangezien op grond van de bestaande bepalingen enkele bij den opsporingsdienst van 's Lands mijndiensten werkzaam gestelde leerling-mantri's in 1922 tot mantri zullen dienen te worden bevorderd en de uitbreiding van de vulcanologische bewaking en het hydrologisch onderzoek

eenige vermeerdering van dit personeel eischt zal voor dit jaar op eene vermeerdering van het aantal mantri's met tien zijn te rekenen.

Voorts is het noodig om bij de mijnbouwkundige en geologische onderzoekingen van grooteren omvang en gewicht een commies-kashouder en eenige hulpteekenaars aan te stellen, waarvoor de formatie van dit personeel ware uit te breiden met drie commiezen-kashouder en zes hulpteekenaars.

Met bovenstaande maatregelen zal een meerdere uitgaaf voor 1922 van f 14 760 gemoeid zijn. 5 mantri's zijn overgebracht naar onderdeel c.

d. in verband met de tot stand gekomen nieuwe salarisregeling voor het lager technisch personeel bij 's Lands mijn-diensten;

e t/m i. overgebracht naar onderdeel e.

j. in verband met de thans bekende gegevens;

k. van dezen post is f 16 000 overgebracht naar onderdeel a en f 22 000 naar onderdeel c.

Onderdeel f. Verdere uitgaven voor de mijnbouwkundige en geologische opsporingen.

Zonder den opsporingsarbeid in het algemeen te verminderen, zal door de voorgenomen verplaatsing van dien arbeid in 1922 met het aangevraagde bedrag kunnen worden volstaan.

Onderdeel g—h (Goudontginning in Benkoelen).	Zie gedrukt stuk No. 8.
Onderdeel i—j (Tin).	Zie gedrukt stuk No. 9.
Onderdeel k—l (Ombilinsteenkolenontginning).	Zie gedrukt stuk No. 10.
Onderdeel m—n (Poeloe-Laoetsteenkolentginning).	Zie gedrukt stuk No. 11.
Onderdeel o—p (Boekit-Asamsteenkolentginning).	Zie gedrukt stuk No. 12.
Onderafdeeling 813. Zout.	Zie gedrukt stuk No. 13.
Onderafdeeling 814. Vervoeren te water.	Zie gedrukt stuk No. 14.
Onderafdeeling 815. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.	Zie gedrukt stuk No. 15.
Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiendiensten.	Zie gedrukt stuk No. 16 en 17.
Onderafdeeling 817A. Toekenning van toelagen wegens duurte aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera f 50 000.	Deze uitgaven werden tot dusverre bestreden uit den gelijksoortigen post sub afdeeling IV Binnenlandsch Bestuur (v.g.l. onderafdeeling 416H der ontwerp-begrooting voor 1921).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraad voord. 1921
AFDEELING VIII.				
Departement van Gouvernementsbedrijven.				
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.				
801		Postspaarbank.		
a.		Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de postspaarbank...	f 5 000	
b.		Vergoeding en voorschotten aan de Rijkspostspaarbank in Nederland ter zake van de belegging van gelden	750	
802		Dienst voor waterkracht en electriciteit.		
a.		Bedrijfsuitgaven	(1) f 67 600	
b.		Kapitaalsuitgaven	(2) 289 000	
c.		Gewone uitbreiding van in bedrijf zijnde electriciteitswerken en voorziening in nieuw optredende electriciteitsbehoeften	200 000	
803		Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen. Toelage aan den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij		556
804		Opiumbereiding.		
a.		Bedrijfsuitgaven	f 240 580	
b.		Kapitaalsuitgaven	102 000	
805		Landsdrukkerij.		342
a.		Bedrijfsuitgaven	f 878 090	
b.		Kapitaalsuitgaven	Memorie	
806		Dienst van 's Lands mijndiensten.		878
a.		Opleiding van candidaat-mijnningenieurs benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 45 600	
b.		Opleiding van candidaat-mijnopzieners benevens daarmede in verband staande uitgaven	21 000	
c.		Mijnverordeningen. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven	6 000	
d.		Toelage aan den commissaris der Regeering bij de Billitonmaatschappij in Nederland	1 000	
e.		Mijnbouwkundige en geologische opsporingen. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven in verband met de opsporingen en het grondpeilwezen	140 000	
f.		Goudontginning in Benkoelen. Bedrijfsuitgaven	100 000	
g.		Kapitaalsuitgaven	30 000	
h.		Tin. Bedrijfsuitgaven: 1e. Uitgaven voor den verkoop van Banka-tin ..... Memorie. 2e. Verdere bedrijfskosten	f 600 000	
i.		Kapitaalsuitgaven	600 000	
j.		Ombilinsteenkolenontginning. Bedrijfsuitgaven	300 000	
k.		Kapitaalsuitgaven	399 000	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Voor aankoop van instrumenten, waaronder een meetwagen voor het te bouwen hydrometrisch ijkstation en van eene inrichting voor de vervaardiging der reproducties van kaarten voor het waterkrachtkadaster enz., benevens <i>f</i> 47 600 voor studietoelagen voor candidaat-ingenieurs.
<i>f</i> 3 000			(2) <i>f</i> 289 000 voor de aanschaffing van ijzerwerken enz. ten behoeve van de waterkrachtwerken in de residenties Batavia en (West) Preanger-Regentschappen (Tjianten en Tjitjatih).
750			
19 200	<i>f</i> 48 400		
200 000	89 000		
	200 000		
1 200			
164 155	76 227		
20 124	81 876		
367 080	511 010		
675 000		<i>f</i> 675 000	
43 600			
21 000			
5 000	1 000		
1 000			
140 000			
50 000	50 000		
50 000		20 000	
Memorie.			
640 000		40 000	
519 000		148 000	
500 000			
735 000		336 000	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
		Poeloe Laoetsteenkolentginning.	
	<i>l.</i>	Bedrijfsuitgaven	f 264 000
	<i>m.</i>	Kapitaalsuitgaven	50 000
		Boekit Asamsteenkolentginning.	
	<i>n.</i>	Bedrijfsuitgaven	490 000
	<i>o.</i>	Kapitaalsuitgaven	560 000
			f 5 375 60
807		Zout.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	f 1 020 000
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	172 500
			1 192 50
808		Post, Telegraaf- en Telefoondienst.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	f 2 660 250
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	5 720 000
			8 380 25
809		Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobielen- diensten.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen	f 2 487 500
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen	18 446 000
	<i>c.</i>	Bedrijfsuitgaven voor de automobielen- diensten	14 000
			20 947 50
810		Onvoorziene uitgaven	5 00
		Totaal van afdeling VIII	f 55 682 87

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
500 000		f 36 000	(3) Deelneming in het kapitaal der Nederl. Ind. Aardolie Mij.
265 000		215 000	
375 000	f 115 000		Het totaal dezer afdeeling, bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 584, Indisch Staatsblad No. 200) vastgesteld op ..... f 58 838 957 is bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 588, Indisch Staatsblad No. 204) verhoogd met ..... 200 000 <hr/> f 59 038 957 en zal bij de aanneming van de aanvullingsbe- grooting voor 1921 verhoogd worden met ..... 2 500 000 <hr/> Totaal ..... f 61 538 957
2 000 000		1 440 000	
5 000 000		5 000 000	
1 064 600		44 600	
281 000		108 500	
2 632 850	27 400		
6 720 000		1 000 000	
2 453 400	54 100		
36 507 000		18 061 000	
5 000	14 000		
61 838 957	f 1 268 015	f 27 124 100	
	Minder f 25 856 087		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
		AFDEELING VIII.	
		Departement van Gouvernementsbedrijven.	
		Stuk 3 — Uitgaven in Indië.	
801		Personeel van het departement.	
	a.	Bezoldiging van den directeur	f 24 000
	b.	Aanvangsbezoldiging en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren	(1) 540 500

Voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
24 000	-		(1) A. Eigenlijk departement.
			1 hoofdamtenaar ter beschikking ..... f 12 000
			1 secretaris 12 000
			2 administrateurs op f 8 400 ..... 16 800
			7 referendarissen op f 7 200 ..... 50 400
			1 commies-redacteur 3 600
			2 hoofdcommiezen op f 5 400 ..... 10 800
			1 archivaris 4 800
			7 eerste commiezen op f 3 600 ..... 25 200
			2 administratieve ambtenaren op f 3 000 ..... 6 000
			12 tweede commiezen op f 2 640 ..... 31 680
			1 expediteur 2 100
			19 derde commiezen op f 1 800 ..... 34 200
818 700	f 21 600		f 209 580
			B. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en telefoondienst.
			1 administrateur ..... f 8 400
			3 referendarissen op f 7 200 ..... 21 600
			3 commiezen-redacteur op f 3 600 ..... 10 800
			3 hoofdcommiezen op f 5 400 ..... 16 200
			5 eerste commiezen op f 3 600 ..... 18 000
			1 administratief ambtenaar 3 000
			30 tweede commiezen op f 2 640 ..... 79 200
			35 derde commiezen op f 1 800 ..... 63 000
			220 200
			C. Kantoor van den dienst van het mijnwezen.
			2 administrateurs op f 8 400 ..... f 16 800
			1 referendaris 7 200
			2 commiezen-redacteur op f 3 600 ..... 7 200
			1 hoofdcommies 5 400
			2 eerste commiezen op f 3 600 ..... 7 200
			1 administratief ambtenaar 3 000
			2 tweede commiezen op f 2 640 ..... 5 280
			3 derde commiezen op f 1 800 ..... 5 400
			57 480
			D. Kantoor voor sociale aangelegenheden.
			1 adviseur ..... f 16 200
			personeele toelage van den adviseur ... 1 800
			3 referendarissen op f 7 200 ..... 21 600
			2 commiezen-redacteur op f 3 600 ..... 7 200
			1 eerste commies 3 600
			1 tweede commies 2 640
			53 040
			f 540 300

(†) Verminderd met f 23 280, overgebracht naar onderafdeling „Zout”.

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraam- - voor 1922.
801	c.	Aanvangsbezoldigingen van de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenloonen	(2) f 80 270	
	d.	Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor den secretaris en de verdere ambtenaren	(4) 53 010	
	e.	Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel	(6) 76 017	
				f 775
802		Verdere uitgaven van het departement.		
	a.	Kantoorkosten	(8) f 29 000	
	b.	Verlichting van het gebouw en onderhoud van het daarbij behoorend erf.	2 400	
	c.	Kosten van regeeringstelegrammen	2 000	
				55
805		Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door den Topografischen dienst		51

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
80 270	(5)		(2) A. Eigenlijk departement. adjunct-commiezen en klerken ..... f 35 420 minder personeel ..... 3 100 schrijf- en teekenloonen 1 770	
62 170	(5)	f 9 160	B. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en telefoondienst. adjunct-commiezen en klerken	f 40 290
77 890	(7)	1 873	C. Kantoor van den dienst van het mijnwezen. adjunct-commiezen en klerken	33 700
24 000		5 000	D. Kantoor voor sociale aangelegenheden. adjunct-commiezen en klerken, alsmede schrijf- loonen e. d.	3 360
2 400				2 920
600		1 400		f 80 270
			(3) Verminderd met f 7 200 overgebracht naar onderafdeeling „Zout”.	
40 000		11 000	(4) A. Eigenlijk departement ..... f 17 950 B. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en telefoondienst ..... 17 475 C. Kantoor van den dienst van het mijnwezen ..... 2 825 D. Kantoor voor sociale aangelegenheden 14 760	
				f 53 010
			(5) Verminderd met f 5 510 overgebracht naar onderafdeeling „Zout”.	
			(6) a. voor de adjunct-commiezen en klerken: A. Eigenlijk departement ..... f 35 620 B. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en telefoondienst ..... 30 380 C. Kantoor van den dienst van het mijnwezen ..... 5 195 D. Kantoor voor sociale aangelegenheden 2 880	
				f 74 075
			b. voor het minder personeel	1 942
				f 76 017
			(7) Verminderd met f 10 875 overgebracht naar onderafdeeling „Zout”.	
			(8) Het voor dit onderdeel uitgetrokken bedrag kan worden gesplitst als volgt: a. vaste vergoedingen voor kantoorkosten ..... f 17 500 b. telefoonabonnementen en telefoongesprekken ... 5 000 c. kosten voor het kantoor voor sociale aangelegenheden 6 500	
				f 29 000

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
804		<p>Personeel van de Postspaarbank.</p> <p>Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij de postspaarbank en verdere uitgaven van personeelen aard .....</p>	(9) f 170 000
805		<p>Verdere uitgaven van de Postspaarbank.</p> <p>a. Meubelen .....</p> <p>b. Kantoor- en lokaalbehoefden, telmachines, gedrukten en verdere behoeftigheden .....</p> <p>c. Onderhoud, verzekering enz. van de lokalen .....</p> <p>d. Propaganda voor de postspaarbank .....</p> <p>e. Vergoeding aan het personeel van den pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der postspaarbank .....</p>	<p>f 1 800</p> <p>50 000</p> <p>2 800</p> <p>14 000</p> <p>1 000</p> <p>f 49 000</p>
806		<p>Dienst voor waterkracht en electriciteit.</p> <p>Bcheersuitgaven:</p> <p>1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefden, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer .....</p>	(10) f 267 175

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
806	a.	2e. Verdere kosten van den dienst ..... (11) f 233 000	
		3e. Bedrijfsuitgaven voor de Electriciteitsbedrijven in West-Java.	
		a. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen ..... (12) 145 600	
		b. Verdere bedrijfsuitgaven 70 000	
			/ 718 775

Voorgesteld voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
220 500	f 12 500		1 machinist of electriciën	f 1 500
			4 teekenaars op f 1 500	6 000
			1 commies	1 800
				f 93 000
			III. Hydrotechnische afdeling.	
15 900	129 700		1 afdelingshoofd	f 12 000
30 000	40 000		12 ingenieurs op f 4 200	50 400
			3 bouwkundigen van aanleg of opname op f 5 700	17 100
			1 technisch hoofdcommies	3 000
			8 opzichters van aanleg of opname op f 3 000	24 000
			12 onderopzichters van aanleg of op- name op f 1 500	18 000
			2 teekenaars op f 1 500	3 000
				f 127 500
			kantoor- en lokaalbehoefden	8 000
			vergoeding voor veldwerk	35 000
			administratief en vakkundig hulppersoneel	30 000
			regelmatige bezoldigingsverhoogen	84 675
			kosten van regeeringstelegrammen	2 000
				f 437 175
			Af: aandeel ten laste der kapitaalsuitgaven	170 000
				f 267 175
			(11) Voor proefnemingen en onderzoekingen in het be- lang van de aanwending van hydro-electrische kracht voor nijverheidsdoeleinden	f 50 000
			Voor opnemingen, aankoop van materialen enz. in het belang van de aanwending van waterkrachten	155 000
			Voor inrichting, huur, verlichting, onderhoud en verdere kosten van het hoofdkantoor en de hulp- kantoren benevens van het magazijn en de trans- portmiddelen van den dienst	20 000
			Voor voorziening in de tijdelijke woongelegenheden van ondergeschikt personeel bij terreinonderzoek- ingen en veldwerk, benevens in benodigde bui- gewone geneeskundige hulp en tegemoetkoming bij ziekte en ongevallen, die door den dienst zijn ontstaan	8 000
				f 233 000
			(12) 1 afdelingshoofd	f 12 000
			3 ingenieurs op f 4 200	12 600
			3 werktuigkundige of electrotechnische ambtenaren op f 5 700	17 100
			4 machinisten-electriciën op f 3 600	14 400
			4 werkmeesters op f 3 000	12 000
			5 machinisten of electriciën op f 1 500	7 500
			vakkundig- en administratief hulppersoneel	70 000
				f 145 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
806	b.	Kapitaalsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen ..... (13) f 524 050 2e. Verdere kapitaalsuitgaven ..... (14) 6 131 000 f 6 655 050	
	e.	Gewone uitbreiding van in bedrijf zijnde electriciteitswerken en voorziening in nieuw optredende electriciteitsbehoeften ..... 300 000 f 7 670	
807		Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede verdere uitgaven van personeelen aard ..... (15) 177	
808		Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen 7	
809	a.	Opiumbereiding. Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 164 400 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... 6 516 600 f 6 681 000	
	b.	Kapitaalsuitgaven ..... Memorie.	6 681
810	a.	Landsdrukkerij. Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoeften, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 361 710 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... (17) 250 300 f 612 010	
	b.	Kapitaalsuitgaven 465 000	1 077 0

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
811		<p>Dienst van 's Lands mijndiensten:</p> <p>Hoofdkantoor.</p> <p>a. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard ..... (18) / 30 500</p> <p>b. Verdere uitgaven van 's Lands mijndiensten, voorzover niet elders omschreven ..... (19) 5 300</p> <p>Mijnverordeningen.</p> <p>c. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard ..... (20) 269 100</p> <p>Verdere uitgaven ten behoeve van de mijnverordeningen ..... (21) 416 300</p>	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
54 500	f 16 000		(18) 1 hoofd van dienst ..... f 19 200 1 hoofd der administratie ..... 9 600 1 archivaris ..... 3 000 verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen, e.d.) ..... 1 500 Inlandsch kantoorpersoneel ..... 1 000 regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... p. m. bezoldigingen tijdelijk personeel ..... 16 000 <hr/> f 50 300
8 000	500		
164 600	104 500		(19) Kantooronkosten (kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benoodigdheden, telefoonabonnementen enz.) ..... f 5 000 kosten regeeringstelegrammen ..... 500 <hr/> f 5 500
330 500	86 000		
			(20) 1 hoofd van dienst ..... f 15 600 1 hoofd ingénieur ..... 12 000 1 hoofd van de afdeling algemeene zaken van mijnrechtelijken aard ..... 9 600 7 ingenieurs of geologen op f 4 200 ..... 29 400 1 mijnbouwkundig hoofdopziener ..... 5 400 6 mijnbouwkundig-opzieners op f 3 300 ..... 19 800 2 mijnbouwkundig-onderopzieners op f 2 700 ..... 5 400 4 topografen op f 3 300 ..... 13 200 3 teekenaars op f 1 200 ..... 3 600 7 mantri's op f 720 ..... 5 040 1 accountant ..... 7 200 1 adjunct-accountant ..... 3 000 2 technische ambtenaren op f 7 200 ..... 14 400 1 hoofd van het kaartenbureau ..... 6 000 1 boekerijbeheerder ..... 1 800 1 archivaris ..... 2 400 1 commies-topograaf ..... 3 900 4 hulpteekenaars op f 360 ..... 1 440 verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen e. d.) ..... 9 640 Inlandsch kantoorpersoneel ..... 3 960 regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 56 320 bezoldigingen tijdelijk personeel ..... 40 000 <hr/> f 269 100
			(21) Kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benoodigdheden, telefoonabonnementen enz. .... f 24 000 kosten van regeeringstelegrammen ..... 500 uitkeering aan inlandseche zelfbesturen van het toekomstend aandeel in de opbrengst van eijns en vast recht van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen ..... 125 000 bouw van een tunnel ten behoeve van de afwatering van het Kloetmeer ..... 267 000 <hr/> f 416 500

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraar voor 1922
811		Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.		
e.		Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(22) f 647 404	
f.		Verdere uitgaven voor de mijnbouwkundige en geologische opsporingen	(25) 1 012 900	
		Goudontginning in Benkoelen.		
g.		Bedrijfsuitgaven:		
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoef ten, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer	f 129 440	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	271 560	
			<u>401 000</u>	
h.		Kapitaalsuitgaven	586 000	
		Tin.		
i.		Bedrijfsuitgaven:		
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoef ten, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer	f 1 176 255	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	16 880 445	
			<u>18 056 700</u>	
j.		Kapitaalsuitgaven:		
		1e. Bezoldigingen, toelagen, alsmede schrijf- en teekenloonen	f 109 280	
		2e. Verdere kapitaalsuitgaven	1 005 720	
			<u>1 115 000</u>	
		Ombilinsteenkolenontginning.		
k.		Bedrijfsuitgaven:		
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en laboratoriumbehoef ten en verdere kosten van algemeen beheer ...	f 739 200	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	(25) 6 498 800	
			<u>7 238 000</u>	
l.		Kapitaalsuitgaven	1 180 000	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
677 900		f 30 496	(22) 1 hoofd van dienst ..... f 15 600 1 hoofdingenieur ..... 12 000 32 ingenieurs of geologen op f 4 200 ..... 134 400 9 mijnbouwkundig-opzieners op f 3 300 ..... 29 700 16 mijnbouwkundig-onderopzieners op f 2 700 ..... 43 200 4 topografen op f 3 300 ..... 13 200 1 hoofdboormeester ..... 5 400 19 boormeesters op f 3 300 ..... 62 700 35 mantri's op f 720 ..... 25 200 20 leerling-mantri's op f 360 ..... 7 200 1 archivaris ..... 2 400 1 magazijnmeester ..... 3 600 1 conservator ..... 3 600 6 commies-kashouders op f 1 800 ..... 10 800 8 hulpteekenaars op f 360 ..... 2 880 verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen e. d.) ..... 10 000 inlandsch kantoorpersoneel ..... 1 300 regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 138 734 bezoldigingen tijdelijk personeel ..... 125 490 <hr/> f 647 404
1 087 900		75 000	
53 500	f 96 140		
80 700	190 860		
636 690		250 690	
4) 1 070 105	106 150		(23) Kantoor- en lokaalbehoefden, verdere benoedigdheden, telefoonabonnementen enz. .... f 5 000 kosten van regeeringstelegrammen ..... 300 onderzoekingen en andere uitgaven in het belang der opsporingen en van het grondpeilwezen ..... 1 002 600 verleening van steun aan wetenschappelijke onderzoekingen op mijnbouwkundig of aardkundig gebied ..... 5 000 <hr/> f 1 012 900 waarin begrepen een bedrag van f 169 100 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
14 548 815	2 551 650		
92 520	16 760		
697 480	508 240		
496 000	245 200		(24) Hieronder begrepen het in de ontwerp-begrooting voor 1921 onder onderafdeeling 810, onderdeel i, sub 3e uitgetrokken bedrag van f 1 360 voor herziening van de bezoldiging van den leerling-mantri.
5 803 000	695 800		(25) Waarin begrepen een bedrag van f 221 500 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
1 053 000	127 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
811		Poeloe Laoetsteenkolentginning.	
	<i>m.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefte, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... <i>f</i> 279 600	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf 2 150 400	
		<hr/>	<i>f</i> 2 430 000
	<i>n.</i>	Kapitaalsuitgaven	150 000
		Boekit Asamsteenkolentginning.	
	<i>o.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer ..... <i>f</i> 295 700	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf 4 695 540	
		<hr/>	4 991 240
	<i>p.</i>	Kapitaalsuitgaven	920 000
		<hr/>	<i>f</i> 39 269 600
812		Voorbereidende maatregelen verband houdende met de mogelijke ontginning en verwerking van Celebes ijzererts ..... ijzererts	Memorie.
815		Zout.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... <i>f</i> 1 327 000	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... (28) 6 294 040	
		<hr/>	<i>f</i> 7 621 040
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	962 500
		<hr/>	8 585 500

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(26) Met den in de ontwerp-begrooting voor 1921 uitgetrokken post voor „Inwendige organisatie van de onderdeelen „Mijnverordeningen” en „Mijnbouwkundige en geologische opsporingen” is thans rekening gehouden bij onderafdeeling 811.
251 700	f 47 900		(27) Met den in de ontwerp-begrooting voor 1921 uitgetrokken post voor „Herziening der bezoldigingen voor het lager technisch personeel bij „'s Lands mijndiensten” is thans rekening gehouden bij onderafdeeling 811.
2 076 500	74 100		
463 000		f 315 000	(28) Waarin begrepen een bedrag van f 1 200 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
			(29) Waaronder een bedrag van f 46 865 overgebracht van onderafdeeling 801.
206 200	89 800		
3 418 800	1 276 740		
1 060 000		80 000	
6) 9 600		9 600	
Memorie.			
27) 279 000		279 000	
(29) 1 197 105	129 895		
8 338 915	955 125		
1 094 000		131 800	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
814		Vervoeren te water.	
	a.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijfloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 50 582 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... 762 918 -----	f 815 500
	b.	Kapitaalsuitgaven	398 000
			f 1 211 500
815		Post, telegraaf- en telefoondienst.	
	a.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 16 590 400 2e. Verdere bedrijfskosten ..... (31) 3 152 300 -----	f 19 742 700
	b.	Kapitaalsuitgaven	4 493 000
			24 235 700
816		Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiëldiensten.	
	a.	Bedrijfsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 26 804 700 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... (32) 28 445 500 -----	f 55 250 200
	b.	Kapitaalsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere algemeene kosten ..... f 3 624 000 2e. Verdere kosten van opname, aanleg en uitbreiding ..... 30 851 000 -----	54 475 000

Voorgestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(30) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 16 600 voor positieverbetering van het personeel, uitgetrokken in de begrooting voor 1921 onder den post voor reorganisatie enz. van het personeel der Zoutregie.
) <i>f</i> 58 948	<i>f</i> 11 634		(31) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 80 050 voor verrekening van den arbeid van gestraften, benevens een bedrag van <i>f</i> 320 000 voor vergoeding aan het departement der marine voor het gouvernementsskabelschip „Telegraaf” en ten slotte van <i>f</i> 34 000 voor onderhoud en herstelling te verrekenen met het departement der burgerlijke openbare werken.
445 820	519 398		
400 000		<i>f</i> 2 000	(32) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 4 500 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
14 683 460	1 906 940		(33) Hierin begrepen de bij de 1e algemeene aanvullingsbegrooting opgebrachte post voor aankoop en bouw van hotels.
5 152 400		100	
6 275 000		1 782 000	
23 228 200	5 576 500		
26 766 000	1 679 500		
5 200 000	424 000		
5) 27 620 000	5 231 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
816	c.	Bedrijfsuitgaven voor de automobiendiensten: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere beloningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 940 000 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... (34) 1 866 000 ----- f 2 806 000	
	d.	Kapitaalsuitgaven voor de automobiendiensten	479 000
817		Waarborg van een crediet-overeenkomst tusschen de Uniebank voor Nederland en Koloniën en de Coöp. Verg. „Verbruiksecoöperatie van S. S. personeel der Oosterlijnen” gesloten 29 Juni 1918	f 93 010
817A		Toekening van toelagen wegens duurte aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera	50
818		Onvoorziene uitgaven	100
		Totaal van afdeling VIII	f 185 151

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
615 400	f 526 600		(34) Waarin begrepen een bedrag van f 4 600 voor verrekening van den arbeid van gestrafden.
1 892 600		f 26 600	
1 483 000		1 006 000	Het eindcijfer dezer afdeeling bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederl. Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201) vastgesteld op ..... f 162 391 805 is bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederl. Staatsblad No. 588, Indisch Staatsblad No. 204) verhoogd met ..... 1 100 000 en zal bij aanneming der aanvullingsbegrotingen voor 1921 verhoogd worden met 2 036 700
Memorie.			
	80 000		
100 000			
165 528 505	f 21 622 830	f 5 999 819	
	Meer f 17 625 011		

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

801	Verkoop van Banka-tin	Memorie.
802	Aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij	f 2 500 000
805	Aandeel in de winst van den bij de Nederlandsch-Indische Spoorweg- maatschappij in bedrijf zijnden spoorweg Semarang—Vorstenlanden ...	280 000
	Opgeteld	f 2 780 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING VIII.				
Departement van Gouvernementsbedrijven.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
801	Postspaarbank:			
	teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoeve gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen	f 255 600		f 255 600
802	Dienst voor waterkracht en electriciteit:			
a.	inkomsten van het electrisch bedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte	383 000		383 000
b.	andere ontvangsten	Memorie.		Memorie.
803	Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	30 000		30 000
804	Opiumbereiding:			
a.	vergoeding door het departement van financiën voor verstrekt opium	7 297 960		7 297 960
b.	andere ontvangsten	Memorie.		Memorie.
805	Landsdrukkerij:			
a.	afgeleverd druk- en bindwerk	2 241 400		2 241 400
b.	andere ontvangsten	100		100
806	Dienst van 's Lands mijndiensten:			
	Mijnverordeningen:			
a.	vast recht en eijns van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, alsmede retributiën van andere vergunningen tot het winnen van gesteenten en grondsoorten	550 000	f 833 600	1 383 600
b.	andere ontvangsten van den dienst der mijnverordeningen	20 000		20 000
	Mijnbouwkundige en geologische opsporingen:			
c.	vergoeding van door het grondpeilwezen verrichte diensten	405 000	81 000	486 000
d.	andere ontvangsten van den opsporingsdienst	25 000		25 000
807	Goudontginning in Benkoelen:			
a.	opbrengst van het erts		1 185 000	1 185 000
b.	opbrengst van aan derden geleverde electrische energie		48 000	48 000
c.	andere ontvangsten		8 000	8 000
808	Tin:			
a.	verkoop van tin	40 500 000		40 500 000
b.	verstrekking van rijst aan de mijnwerkers		150 000	150 000
c.	verstrekking van gereedschappen enz. aan de mijnwerkers		40 000	40 000
d.	andere ontvangsten		750 000	750 000

		Java 'en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
809	Steenkolen:			
	Ombilinsteenkolenontginning:			
a.	afgeleverde kolen		f 14 950 000	f 14 950 000
b.	andere ontvangsten		40 000	40 000
	Poeloe-Laoetsteenkolentginning:			
c.	afgeleverde kolen		4 752 000	4 752 000
d.	andere ontvangsten		15 000	15 000
	Boekit Asemsteenkolentginning:			
e.	afgeleverde kolen		7 725 000	7 725 000
f.	afgeleverde briketten		1 500 000	1 500 000
g.	verschillende ontvangsten		Memorie.	Memorie.
810	Zout:			
a.	opbrengst van los- en briketzout	f 15 605 000	4 012 500	19 617 500
b.	verschillende ontvangsten	75 000	25 000	100 000
811	Vervoeren te water	1 500 000	67 000	1 567 000
812	Post-, telegraaf- en telefoondienst:			
a.	brieven- en pakketpost:			
	verkoop van postwaarden	f 8 500 000		
	bijdrage van het departement van financiën in de kosten van het personeel	605 000		
		<u>6 025 000</u>	5 080 300	9 105 300
b.	telegrafie:			
	opbrengst van binnenlandsche telegrammen ...			
	idem van radio-telegrammen	f 11 000 000		
	aandeel in de buitenlandsche telegrammen			
	binnenlandsche regeeringstelegrammen	1 000 000		
		<u>12 000 000</u>		12 000 000
c.	telefonie:			
	abonnementen telefoon			
	opbrengst telefoongesprekken	f 9 500 000		
	vergoeding aanlegkosten telefoon			
	vergoeding door het departement van Binnen- landsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, ver- betering en onderhoud van bestuurstelefoon- lijnen	Memorie.		
		<u>9 000 000</u>	500 000	9 500 000
d.	andere ontvangsten	150 000		150 000
815	Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten:			
a.	Staatsspoorwegen op Java	90 250 000		90 250 000
b.	Hotelbedrijf	3 500 000		5 300 000
c.	Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust		5 600 000	5 600 000
d.	Zuid-Sumatra Staatstramwegen		3 000 000	3 000 000
e.	Atjehtram		2 600 000	2 600 000
f.	automobiendiensten	400 000	5 600 000	4 000 000
	Opgeteld	f 189 793 060	f 54 560 100	f 244 353 160

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OPIUMBEREIDING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

OPIUMBEREIDING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening zijn voor 1922 geraamd op *f* 6 921 380 tegen *f* 6 780 400 voor 1921.

De betrekkelijk geringe toename der uitgaven met *f* 140 980 is voor een deel te wijten aan de verhooging der personeele uitgaven en loonen en verder aan de verhoogde kosten van hout, verpakking en onderhoud.

Volgens de op commerciëlen grondslag opgezette bedrijfsrekening zullen de bedrijfskosten met inbegrip van kapitaalrente, afschrijvingen, bijdragen voor pensioenen enz. voor 1922 naar berekening bedragen *f* 7 297 960 bij eene productie van 2 300 000 thail of per thail ± *f* 3.17, terwijl volgens de voorloopige uitkomsten van het jaar 1921 die uitgaven hebben bedragen *f* 9 145 900.31 bij eene productie van 2 984 641.25 thail of per thail ± *f* 3.06, zoodat de kosten per thail in 1922 *f* 0.11 hooger worden geraamd dan die in 1921 hebben bedragen.

Aangezien de fabriek het bereide opium aan de regering aflevert tegen kostprijs zijn de ontvangsten voor 1922 gelijkelijk te stellen aan het bedrag der bedrijfskosten volgens de commerciële rekening ad *f* 7 297 960.

Een en ander vindt nadere toelichting in de hier volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de te verwachten productie.

Opiumbereiding.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten	<i>f</i> 83 600	Tjandoe:	
Grondstoffen	5 851 280	Tuben A	<i>f</i> 148 271
Bereiding	55 500	" B	2 735 811
Vulling	113 700	" C	2 145 900
Metaalverpakking	446 700	" D	1 938 691
Houtverpakking	52 100	" E	226 431
Toezicht en vervoer	98 500	" F	102 911
Stoom en stroom	163 000	Andere ontvangsten	Memorie
Onderhoud	57 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I	<i>f</i> 240 380		
" II	6 681 000		
	<i>f</i> 6 921 380		
Slot van de begrooting:			
Rente	<i>f</i> 332 081		
Afschrijving	25 999		
Bijdrage voor het pensioen der ambtenaren ..	8 500		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden	5 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland	5 000		
Slot van de bedrijfsrekening	nihil		
	376 580		
	<i>f</i> 7 297 960		<i>f</i> 7 297 960

Bij de raming der uitgaven en ontvangsten voor 1922 uitgegaan van de navolgende tabel.

Product.	Hoeveelheid in thails.	Prijs per thail in centen.
Tjandoe.		
Tuben A	41 400	358
" B	814 200	336
" C	690 000	311
" D	644 000	301
" E	75 900	298
" F	34 500	298

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten	f 83 600	f 79 200	f 4 400	—
Grondstoffen	5 851 280	5 835 700	15 580	—
Bereiding	55 500	45 500	10 000	—
Vulling	113 700	95 700	18 000	—
Metaalverpakking	446 700	418 700	28 000	—
Houtverpakking	52 100	33 100	19 000	—
Toezicht en vervoer	98 500	70 500	18 000	—
Stoom en stroom	163 000	155 000	18 000	—
Onderhoud	57 000	47 000	10 000	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting	f 6 921 380	f 6 780 400	f 140 980	—
Waarvan ten laste:				
Hoofdstuk I	f 240 380	f 164 153	f 76 227	
" II	6 681 000	6 616 247	64 753	
			f 140 980	

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, klerkengelden, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Directeur	f 900	1	f 10 800	1	f 10 800		
Scheikundig Ingenieur	350	1	4 200	1	4 200		
Werktuigkundige	400	1	4 800	1	4 800		
Hoofdcammies	350	1	4 200	—	—	f 4 200 ²⁾	
1e Boekhouder	250	1	3 000	1	3 000		
2e "	200	2	4 800	1	2 400	2 400 ²⁾	
Kassier	200	1	2 400	—	—	2 400 ²⁾	
Technische ambtenaren	200	5	12 000	5	12 000		
Opzichters	200	6	14 400	5	12 000	2 400 ²⁾	
Onder-opzichters	125	7	10 500	8	12 000		f 1 500 ²⁾
Magazijnmeester	350	1	4 200	1	4 200		
1e Expediteur	200	1	2 400	1	2 400		
2e "	150	1	1 800	1	1 800		
Expeditie-beambten	80	10	9 600	10	9 600		
2 Portiers	150	2	3 600	1	1 800	1 800 ²⁾	
Commies	150	1	1 800	1	1 800		
Bewakers	100	6	7 200	7	8 400		1 200 ²⁾
Laboratoriumbedienden	125	5	7 500	5	7 500		
Klerkengelden en schrijf- en teekenloonen			12 000		7 700	4 300 ²⁾	
Toelage personeel			6 000		6 000		
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			32 485		37 910		5 425 ²⁾
Kantoor- en lokaalbehoefden			2 200		1 200	1 000 ²⁾	
Laboratoriumbehoefden			1 000		1 000	975 ¹¹⁾	
Kosten van algemeen beheer			1 015		40	250 ¹²⁾	
" " regeeringsteelgrammen			500		250		
Te zamen			f 164 400		f 152 800	f 19 725 8 125	f 8 125
						f 11 600	

1 t/m 7. De meer op den voorgrond tredende verzorging van het inlandsch fabriekspersoneel heeft de administratieve werkzaamheden zoo belangrijk doen toenemen, dat het bepaald noodzakelijk is aan het hoofd van de administratie een meer leidende kracht te stellen. Hiertoe ware voor 1922 te rekenen op de instelling van de betrekking van een hoofdcammies op eene aanvangsbezoldiging van f 350 's maands met twee driejaarlijkse verhoogingen van f 50 's maands

tot eene eindbezoldiging van f 450 's maands. Mede is het noodzakelijk het boekhoudendpersoneel met een tweede boekhouder uit te breiden, terwijl voorts in verband met de in te voeren nieuwe kasadministratie de betrekking van kassier dient te worden ingesteld. Aan deze betrekking ware gelijk bezoldiging te verbinden als aan die van tweede boekhouder n.m.l. eene aanvangsbezoldiging van f 200 met twee driemaandelijkse verhoogingen van f 25 tot eene eindbezoldiging van f 250.

Het aantal opzichters verdient met een te worden uitgebreid, aangezien een der onderopzichters thans de functie van opzichter vervult en het niet gewenscht is dezen toestand te bestendigen. Daartegenover ware dan het aantal onderopzichters met een te verminderen.

Ten slotte zal, doordat op het achtererf een aantal werklieden voor werklieden zijn opgetrokken de bewaking van den achteruitgang der fabriek aan een portier dienen te worden opgedragen. Hiertoe is voor 1922 een tweede portier uitgetrokken, terwijl het aantal bewakers daardoor met een verminderd is kunnen worden.

De bovenvermelde maatregelen zullen een meerdere uitgave veroorzaken van f 10 500.

8. In verband met de behoefte.
9. In verband met de thans bekende gegevens.
10. In verband met de behoefte en de prijsstijging van verschillende artikelen.
11. Ter afronding en in verband met de behoefte.
12. In verband met de verhooging der tarieven.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Tuben A.....	f 148 216	f 1 002 700		f 854 484
B.....	2 735 812	1 834 960	f 900 852	
C.....	2 145 900	2 055 650	90 250	
D.....	1 938 690	1 899 800	38 890	
E.....	226 432	214 180	12 252	
F.....	102 910	87 000	15 910	
G.....		58 540		58 540
Andere ontvangsten...	Memorie.	1 000		1 000
	f 7 297 960	f 7 148 830	f 1 058 154	f 909 024
			909 024	
			1) 149 130	

1) In verband met de stijging van de productiekosten.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1922.	Toege- staan voor 1921.	Meer.
Aanschaffing van machines, motoren en werktuigen...	f 102 000	f 20 124	f 81 876 1)
Totaal Hoofdstuk II....	f 102 000	f 20 124	f 81 876

1) In verband met noodig gebleken vernieuwingen.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.
roon	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —
houwen	80 777 93	—	f 33 644 93	47 133 —	—	f 33 644 —	13 489 —	—	f 13 489 —	—
ooransluiting	2 560 —	—	400 —	2 160 —	—	400 —	1 760 —	—	400 —	1 360 —
ctrische Centrale	22 049 41	—	5 200 41	16 849 —	—	5 201 —	11 648 —	—	5 201 —	6 447 —
telinrichting	9 085 25	—	3 064 25	5 971 —	—	3 064 —	2 907 —	—	2 907 —	—
torinrichting	—	—	—	—	—	—	—	f 2 935 —	—	2 935 —
tervoorziening	3 725 01	—	2 767 01	958 —	—	958 —	—	—	—	—
rieksinrichting	108 854 25	—	67 728 25	51 128 —	f 13 132 —	51 128 —	13 132 —	99 065 —	460 —	111 737 —
richtingsaanleg	11 228 92	—	1 877 92	9 351 —	—	1 877 —	7 474 —	—	1 878 —	5 596 —
erende inventaris	11 066 57	—	1 656 57	9 100 —	337 —	1 657 —	7 780 —	—	1 664 —	6 116 —
			(1) 310 —							
sorraden	6 538 437 89	—	0 80	6 538 437 —	—	—	6 538 437 —	—	—	6 538 437 —
	f 6 832 735 14	—	f 106 338 14	f 6 726 087 —	f 13 469 —	f 97 929 —	f 6 641 627 —	f 102 000 —	f 25 900 —	f 6 717 628 —
			(1) 310 —							

1) Voor een verkochte draaibank.

1911 — 1912 — 1913 — 1914 — 1915

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 7.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE LANDSDRUKKERIJ.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

LANDSDRUKKERIJ.

Algemeen overzicht van de verwachten bedrijfsuitkomsten.

Voor 1922 zijn de bedrijfsuitgaven geraamd op f 1 490 100, derhalve op f 686 100 meer dan voor 1921 werd verwacht en zulks in verband met het voornemen om de in den loop van dit jaar voor de nieuwe inrichting verwacht wordende machines reeds dadelijk productief te maken door ze, in afwachting van de gereedkomst de onderhanden genomen nieuwe gebouwen voor de Landsdrukkerij, voorloopig reeds aanstonds elders op te stellen en in gebruik te nemen.

Daardoor zullen ook de ontvangsten voor 1922 f 1 315 500 meer bedragen dan voor 1921 is aangenomen.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 66 550	Aan afgeleverd druk- en bintwerk.....	f 2 076 400
Grondstoffen (papier).....	952 690	Aan Javasche Courant en andere periodieken.....	165 000
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	448 600	Aan bijzondere ontvangsten.....	100
Stroom.....	10 160		
Onderhoud.....	12 100		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I / 878 090.....			
" II " 612 010.....			
	1 490 100		
Slot van de begrooting:			
Rente.....	f 182 360		
Afschrijving.....	94 560		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	41 530		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldiging, wachtgelden en onderstanden.....	3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	1 700		
Slot van de bedrijfsrekening.....	428 250		
	751 400		
	f 2 241 500		f 2 241 500

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten.....	f 66 550	f 57 850	f 8 700	—
Grondstoffen (papier).....	952 690	386 740	565 950	—
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	448 600	339 770	108 830	—
Stroom.....	10 160	8 730	1 430	—
Onderhoud.....	12 100	10 910	1 190	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting waarvan ten laste van:	f 1 490 100	f 804 000	f 686 100	—
Hoofdstuk I.....	f 878 090	f 367 080	f 511 010	—
" II.....	612 010	436 920	175 090	—
			f 686 100	—

In het bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van Algemeen beheer volgens nevensstaande opgave.

	Maandelijkse bezoldiging.	1922		1921		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofd van het bedrijf	f 1000	1	f 12 000	1	f 12 000	—	—
Onderhoofd	600	1	7 200	1	7 200	—	—
Technisch ambtenaar	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Hoofd der zetterij . . .	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Opziener der zetterij . .	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Opziener der drukkerij	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Hoofd der rotatiepersafdeeling	250	1	3 000	—	—	3 000 ^{*)}	—
Hoofd der stereotypieafdeeling	250	1	3 000	—	—	3 000 ^{*)}	—
Boekhouder	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commies-kashouder	250	1	3 000	—	—	3 000 ^{*)}	—
Adjunct boekhouder	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Magazijnmeester	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Eerste Corrector	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Tweede Corrector	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Eerste Expediteur	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Tweede Expediteur	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Monteur	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commies	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Klerken	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Letterzetters en drukkers 1e kl.	200	11	26 400	11	26 400	—	—
Idem 2e kl.	150	25	45 000	20	36 000	9 000 ^{*)}	—
Idem 3e kl.	100	24	40 800	24	28 800	12 000 ^{*)}	—
Leerling letterzetters en drukkers	—	—	10 560	—	10 560	—	—
Overige letterzetters en drukkers	—	—	125 000	—	76 000	49 000 ^{*)}	—
Minder personeel	—	—	35 000	—	20 390	4 610 ^{*)}	—
Regelmattige bezoldigingsverhoogen	—	—	20 900	—	19 125	1 775 ^{*)}	—
Kantoorbehoefden	—	—	650	—	650	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer	—	—	900	—	900	—	—
Kosten van regeringstelegrammen	—	—	500	—	100	400 ^{*)}	—
			f 361 710		f 275 925	85 785	—

1 t/m 6. Het ligt in de bedoeling de in Nederland bestelde machinerieën voor de Landsdrukkerij, ook al zal het nieuwe gebouw nog niet gereed zijn, zoo spoedig mogelijk productief te maken door ze zoo noodig voorloopig elders op te stellen en in gebruik te nemen.

In verband hiermede dient in 1922 op de noodige uitbreiding van het personeel te worden gerekend.

In te stellen ware daartoe de betrekkingen van hoofd der rotatiepersafdeeling en hoofd der stereotypieafdeeling en daaraan te verbinden eene aanvangsbezoldiging van f 250 's maands met twee tweejaarlijkse en twee driejaarlijkse verhoogen van f 50 's maands tot eene eindbezoldiging van f 450 's maands.

Voorts dient het aantal letterzetters der IIe kl. met 5 en dat der IIIe klasse met 10 te worden uitgebreid, terwijl een bedrag van f 49 000 gemoeid zal zijn met de vermeerdering van het overige letterzetters- en drukkerspersoneel.

Door de invoering der gewijzigde kasadministratie zal de geldelijke verantwoording, welke tot dusverre door den directeur werd gedragen, worden overgebracht op een daarvoor aan te wijzen ambtenaar. Als gevolg hiervan dient, evenals bij andere bedrijven, ook bij de Landsdrukkerij de betrekking van commies-kashouder te worden ingesteld, waaraan ware te verbinden eene aanvangsbezoldiging van f 250 's maands met drie driejaarlijkse verhoogen van f 50 's maands tot eene eindbezoldiging van f 400 's maands.

De aan bovenbedoelde maatregelen verbonden meerdere uitgaven zijn voor 1922 te stellen op f 79 000.

7, 8 en 9. In verband met de behoefte en de thans bekende gegevens.

Behalve door bovenvermelde verhooging van de personeele uitgaven zijn de algemeene kosten, de kosten voor grondstoffen, de rechtstreeksche bedrijfskosten, de kosten voor stroom en onderhoud vermeerderd door te verwachten toename van den omzet van het bedrijf.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Mind.
Afgeleverd druk- en bindwerk.....	f 2 076 400	f 825 900	f 1 250 500 ¹⁾	—
Javasche Courant en andere periodieken....	165 000	100 000	65 000 ²⁾	—
Bijzondere ontvangsten	100	100	—	—
	f 2 241 500	f 926 000	f 1 315 500	—

(¹⁾ In verband met den te verwachten grooteren omzet.
 (²⁾ Geraamd aan de hand van de uitkomsten van vorige jaar.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1922.	Toegestaan voor 1921.	Meer *	Mind
Bouw van een nieuwe Landsdrukkerij.....	f 450 000 ¹⁾	f 450 000	—	—
Letters en letterspecie.	15 000	8 000	7 000 ²⁾	—
Machinerieën.....	—	675 000	—	f 675 000
	f 465 000	f 1 133 000	f 7 000	f 675 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	—	f 675 000	—	f 675 000
" II.....	f 465 000	458 000	f 7 000	—
				f 668 000

(¹⁾ Geschat in verband met den stand der werkzaamheden.
 (²⁾ Het hoogere bedrag is bestemd voor aankoop van metaal ten behoeve van de nieuwe zetmachines en rotatiepersen.

Raming der kapitaalsrekening.

	Boekwaarde volgens jaarverslag 1919 op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Saldo geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Saldo geraamd op 31 December 1922.
Gebouwen.....	f 63 350 88	—	f 9 940 88	f 53 410	—	f 9 940	f 43 470	—	f 9 940	f 33 530
Nieuwe inrichting (gebouwen)	79 911 39	f 150 000	1 39	229 910	f 450 000	—	679 910	f 450 000	—	1 129 910
Nieuwe inrichting (machinerieën)	—	325 000	—	325 000	675 000	16 250	983 750	—	50 000	933 750
Kracht-installatie	19 508 35	—	3 973 85	15 534	—	3 970	11 564	—	3 970	7 594
Drukkerij-inventaris	153 952 26	—	10 972 26	147 980	—	10 970	137 010	—	10 970	126 040
Letters en letterspecie.	114 678 92	8 000	17 898 92	104 780	8 000	18 700	94 080	15 000	19 500	89 580
Meubilair	3 209 44	—	179 44	3 030	—	180	2 850	—	180	2 670
Magazijnvoorraden	1 462 102 20	—	2 20	1 462 100	—	—	1 462 100	—	—	1 462 100
	f 1 901 708 44	f 483 000	f 42 968 44	f 2 341 740	f 1 133 000	f 60 010	f 3 414 730	f 465 000	f 94 560	f 3 785 170

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 8.

**BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.**

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

**UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE GOUDONTGINNING
IN BENKOELEN.**

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

Goudontginning in Benkoelen.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Het algemeen gebrek aan werkkrachten, de niet tijdig ontvangst van bestelde materialen en de noodzakelijkheid van nabestelling van enkele bij de verzending in oorlogstijd verloren gegane onderdeelen maken het niet waarschijnlijk dat de ontginningszetel Tambang Sawah vóór medio 1922 in bedrijf zal kunnen worden gesteld. Mits dien werd in de hiernavolgende bedrijfsraming rekening gehouden met exploitatie van de mijn Lebong Simpang over het geheele en van de mijn Tambang Sawah over het halve jaar. Geraamd wordt dat door beide mijnen resp. 7 000 en 18 000 ton erts verwerkt zullen worden, waarvoor eene uitgave van f 501 000 noodig zal zijn.

De opbrengst der gewonnen metalen kan op f 1 008 000 voor Tambang Sawah en f 175 000 voor Lebong Simpang worden gesteld, terwijl voorts de stroomlevering uit het waterkrachtwerk bij het meer van Tes aan de mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong f 48 000 zal opleveren en aan „verschillende ontvangsten” nog op f 8 000 mag worden gerekend.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.	Ontvangsten.
(1)	Opbrengst van het erts ..... / 1183 000
	Verschillende ontvangsten 8 000
	Opbrengst voor aan derden geleverde elektrische energie... 48 000
Gezamenlijk bedrag der begrooting, waarvan ten laste van:	
Hoofdstuk I .... / 100 000	
„ II 401 000	
	/ 501 000
Slot van de begrooting:	
Rente..... Memorie	
Afschrijving..... Memorie	
Bijdrage van het Land voor pensioenen der ambtenaren..... Memorie	
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen..... Memorie	
Wachtgelden en onderstanden.. Memorie	
Overtochtskosten van en naar Nederland..... Memorie	
Reis- en verblijfkosten..... Memorie	
Slot van de bedrijfsrekening . Memorie	
	/ 738 000
	/ 1239 000
	/ 1239 000

(1) Voor eene raming der uitgaven gesplitst naar de boekingshoofden ontbreken nog de gegevens.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Bedrijfsuitgaven volgens de begrooting.....	f 501 000	f 164 000	f 337 000	—
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I	f 100 000	f 50 000	f 50 000	—
„ II	401 000	114 000	287 000	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

Betrekking.	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Ingenieur, belast met de leiding van het bedrijf....	f 350	1	f 4 200	1	f 4 200	—	—
Hoofd van de technologische afdeling.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Werktuigkundig-electrotechnisch-ingenieur (a).....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Electrotechnisch ambtenaar (a).....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Administrateur.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Bedrijfsarts (b).....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Technische ambtenaren.....	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Magazijnmeester.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Machinist-electriciën.....	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Topograaf.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Opzichter der werkkrachten.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Mijnbouwkundige opzieners.....	275	5	16 500	5	10 500	f 6 000 (1)	—
Bouwkundige opzieners.....	275	1	3 300	1	2 100	1 200 (1)	—
Werktuigkundige opzieners.....	275	1	3 300	1	2 100	1 200 (1)	—
Electrotechnische opzieners.....	275	1	3 300	1	2 100	1 200 (1)	—
Ziekenverpleger.....	125	1	1 500	1	1 500	—	—
Mijnbouwkundige onderopzieners.....	225	6	16 200	6	7 200	9 000 (1)	—
Bouwkundige onderopzieners.....	225	1	2 700	1	1 200	1 500 (1)	—
Electrotechnische onderopzieners..	225	1	2 700	1	1 200	1 500 (1)	—
Klerken.....	—	—	1 440	—	1 440	—	—
Kosten minder personeel.....	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	—	—	31 500	—	31 500	—	—
Toelagen.....	—	—	300	—	300	—	—
Overwerkelden.....	—	—	4 800	—	4 800	—	—
Schrijf- en teekenloonen.....	—	—	4 340	—	4 340	—	—
Kantooroppassers, wakers e.d.g.....	—	—	—	—	—	—	—
Laboratorium.....	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Kosten agentschap Benkoelen (doorzending goederen enz.).....	—	—	16 800	—	16 800	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	1 660	—	1 660	—	—
Kosten van regeringstelegrammen.....	—	—	1 000	—	500	500 (2)	—
Te zamen.....			f 179 440		f 157 340	f 22 100	—
Waarvan ten laste van:							
De kapitaalrekening.....			f 50 000		124 040	—	f 74 040 (3)
			f 129 440		f 33 300	f 96 140	—

(a) Te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(b) Te werk gesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(c) Te werk gesteld van 's Lands mijndiensten.

(1) Tengevolge van de herziening der bezoldigingen van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten.

(2) In verband met de verhoogen der tarieven en de uitkomsten van vorige jaren.

(3) In verband met de stand der werkzaamheden en het in bedrijf komen van de ontginning Tambang Sawah medio 1922.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922	1921	Meer.	Minder
Opbrengst van het erts.....	f 1 183 000	f 175 000	f 1 008 000	—
Verskillende ontvangsten.....	8 000	—	—	—
Opbrengst voor aan derden geleverde elektrische energie.	48 000	56 000	—	—
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.	f 1 239 000	f 231 000	f 1 008 000	—

Gerekend wordt dat de ontginning Tambang Sawar 18 000 ton erts à f 56 en de ontginning Lebong Simpang 7 000 ton erts à f 25 zal opleveren.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1922.	Toege- staan voor 1921.	Meer.	Minder
Aandeel i/d bezoldigingen, enz.	f 50 000	f 124 040	—	f 74 040
Gebouwen, wonin- gen, bureaux, koe- lieverblijven, hospi- taal, enz.....	41 000	106 500	—	65 500
Gebouwen voor de verwerkingsinstal- laties, opstelling, machinerieën e. d.	160 000	154 250	f 5 750(2)	—
Mijnbouwkundige werken en verschil- lende kapitaalsuit- gaven.....	165 000	301 900	—	136 900
Te zamen.	f 416 000	f 686 690	f 5 750	f 276 440 5 750
Waarvan ten laste van:				f 270 690
Hoofdstuk I.....	30 000	50 000	—	—
Hoofdstuk II.....	386 000	636 690	—	—

(1) Zie toelichting hiervoren onder (3).
 (2) Geraamd in verband met den stand der werkzaamheden.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 9.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË

VOOR HET DIENSTJAAR

1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BANKA-TINWINNING.

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
1. Algemeen beheer.....	f 2 320 480	f 2 324 145	—	f 3 665
2. Kosten opleiding mijn- en booropzieners.....	8 720	—	f 3 720	—
3. Kosten opleiding ambachtslieden.....	8 600	8 600	—	—
4. Algemeene kosten der secties.....	1 589 900	794 015	795 885	—
5. Directe bedrijfskosten..	12 226 000	8 493 000	3 733 000	—
6. Aankoop van rijst...	1 370 000	3 792 000	—	2 422 000
7. Aankoop van mijnwerkersgereedschappen....	65 000	65 000	—	—
8. Onderhoud.....	740 000	278 200	461 800	—
9. Vracht-, laad- en lossingskosten.....	300 000	275 000	25 000	—
10. Kosten tinpark Tandjong-Priok.....	3 000	2 600	400	—
11. Verdere kosten	30 000	25 000	5 000	—
12. Herziening van de bezoldiging van den leerling-mantri.....	—	1 360	—	f 1 360
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 18 656 700	f 16 058 920	f 2 597 780	f 2 427 025
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 600 000		f 2 597 780	
Hoofdstuk II.....	18 056 700			

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen debezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeenbeheer, volgens onderstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, hoofd van den dienst (a).....	f 1 300	1	f 15 600	1	f 15 600	—	—
Eerstaanwendend Geneesheer (b).....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Administrateur.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Europeesch geneesheer (b).....	600	6	43 200	6	43 200	—	—
Hoofd van den werktuigkundigen dienst (c).....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Werktuigkundig en/of Electro-technisch Ingenieur (3).....	350	4	16 800	4	16 800	—	—
Hoofdingenieur.....	1 000	1	12 000	1	12 000	—	—
Ingenieur (a).....	350	13	54 600	13	54 600	—	—
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Boekhouder.....	250	7	21 000	7	21 000	—	—
Pakhuis- tevens betaalmeester 1e kl.....	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Pakhuis- tevens betaalmeester 2e kl.....	250	4	12 000	4	12 000	—	—
Hoofdmachinist.....	400	5	24 000	5	24 000	—	—
Electrotechnisch ambtenaar.....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Machinist electricien.....	300	7	25 200	7	25 200	—	—
Assistent machinist-electricien.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Machinist.....	250	19	57 000	19	57 000	—	—
Indisch geneeskundige (b).....	350	7	29 400	7	29 400	—	—
Ziekenverpleegster.....	250	2	6 000	2	6 000	—	—
Verbandmeester.....	150	4	7 200	4	7 200	—	—
Laborant.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Mijnopziener.....	200	16	38 400	16	38 400	—	—
Hoofdopziener.....	350	8	33 600	8	33 600	—	—
Opziener der 1e klasse.....	200	12	28 800	12	28 800	—	—
Opziener der 2e klasse.....	100	17	20 400	17	20 400	—	—
Booropziener.....	100	22	26 400	22	26 400	—	—
Leerling-booropziener.....	80	10	9 600	10	9 600	—	—
Boorbaas der 1e klasse.....	100	8	9 600	—	—	f 9 600	1)
Boorbaas der 2e klasse.....	60	20	14 400	—	—	14 400	2)
Bouwkundig hoofdopziener.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Bouwkundig opzichter.....	200	3	7 200	3	7 200	—	—
Topograaf.....	200	4	9 600	4	9 600	—	—
Teekenaar.....	200	2	4 800	2	4 800	—	—
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Eerste commies.....	300	2	7 200	1	3 600	3 600	3)
Tweede commies.....	220	4	10 560	4	10 560	—	—
Derde commies.....	150	7	12 600	7	12 600	—	—
Archivaris-expediteur.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—

(a) Te werkgesteld van 's Land mijndiensten.
 (b) Te werkgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst.
 (c) Te werkgesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Mantri.....	f 60	24	f 17 280	24	f 17 280	—	—
Leerling-mantri.....	30	17	6 120	17	6 120	—	—
Mijnschrijver.....	150	9	16 200	9	16 200	—	—
Adjunct-mijnschrijver.....	30	4	1 440	4	1 440	—	—
Mijnmandoer.....	75	20	18 000	20	18 000	—	—
Pakhuisbaas.....	75	8	7 200	8	7 200	—	—
Pakhuismandoer.....	30	10	3 600	10	3 600	—	—
Toelagen.....	—	—	1 200	—	1 200	—	—
Klerkengelden.....	—	—	38 880	—	38 880	—	—
Belooningen aan het personeel.....	—	—	40 000	—	25 000	f 15 000 (4)	—
Kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	38 800	—	20 000	18 800 (5)	—
Overwerk- en Zondagsgelden.....	—	—	12 000	—	12 000	—	—
Laboratoriumkosten.....	—	—	34 000	—	34 000	—	—
Huur, bewaking en bediening der kantoren, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	53 000	—	42 100	10 900 (6)	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	33 440	—	37 860	—	f 4 420 (9)
Boekerij en gesteenteverzameling.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Adviezen, praktizijns- en gerechtskosten, maatregelen van toezicht enz.....	—	—	25 000	—	25 000	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	179 835	—	155 205	24 630 (7)	—
Kosten van regeeringstelegrammen.....	—	—	20 000	—	5 000	15 000 (8)	—
Herziening van de bezoldiging van den leerling-mantri.....	—	—	—	—	1 360	—	1 360 (10)
Totaal.....			f 1 176 255		f 1 070 105	f 111 930	f 5 780
						f 106 150	

1. f 9 600 voor de bezoldiging van 8 boorbazen 1e klasse.
2. 14 400 voor de bezoldiging van 20 boorbazen 2e klasse.
3. 3 600 voor de bezoldiging van een commies.
4. 15 000 voor belooningen aan het personeel.
5. 18 800 voor kantoor- en lokaalbehoefden.
6. 10 900 voor huur, bewaking en bediening der kantoren, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer.
7. 24 630 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.
8. 15 000 voor kosten van regeeringstelegrammen.
9. 4 420 voor huishuurvergoedingen.
10. 1 360 voor herziening v/d bezoldiging v/d leerling mantri.

Toelichting.

1, 2 en 3. De omvang der administratieve werkzaamheden bij de Bankatwinning maakt het noodig het personeel met een 1sten commies uit te breiden, hetgeen voor 1922 een meerdere uitgave van f 3 600 zal vorderen.

Voorts is het wenschelijk gebleken de bij het bedrijf werkzaam zijnde boorbazen in het organiek verband op te nemen. Daartoe ware in te stellen de betrekking van boorbaas 1ste klasse op een aanvangsbezoldiging van f 100 's maands met vijf eenjaarlijkse verhoogingen van f 10 's maands tot een eindbezoldiging van f 125 's maands en van boorbaas 2e klasse op een aanvangsbezoldiging van f 60 's maands met acht eenjaarlijkse verhoogingen van f 10 's maands tot een eindbezoldiging van f 100 's maands.

In verband hiermede zal ten behoeve van de aanstelling van 8 boorbazen 1e klasse en 20 boorbazen 2e klasse de onder de Bedrijfsuitgaven uitgetrokken post voor „Bezoldigingen, toelagen enz.” met f 24 000 moeten worden verhoogd, terwijl ten behoeve van de aanstelling van 7 boorbazen 1e klasse en 5 boorbazen 2e klasse, werkzaam bij de verkenning van het eiland Banka, de onder de kapitaals

uitgaven voorkomende gelijksoortige post met *f* 12 000 zal moeten worden vermeerderd.

Aangezien de hierboven bedoelde bezoldigingen tot dusverre werden gekweten uit de posten „Verdere kosten van het bedrijf” en „Verdere kapitaalsuitgaven”, bij welke posten voor 1922 niet meer op die uitgaven behoefte te worden gerekend, zal de voorgestelde maatregel geen vermeerdering van uitgaven met zich brengen.

4. In verband met uitbreiding van het aantal categorieën van ambtenaren die voor deze belooningen in aanmerking komen.

5. In verband met de sterk gestegen prijzen van drukwerken, e. d.

6. Ingevolge verhoogde loonen.

7. In verband met de bekende gegevens.

8. In verband met de verhooging der tarieven en de uitkomsten van vorige jaren.

9. In verband met den aanbouw van dienstwoningen in 1921.

10. Opgenomen in den post voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.

Met inbegrip van de hiervoren vermelde vermeerderingen en verminderingen der personeele uitgaven, is de raming vermeerderd met:

a.	<i>f</i>	3 720	voor kosten opleiding mijn- en booropziers.
b.		795 885	voor algemeene kosten der secties.
c.		3 733 000	voor directe bedrijfskosten.
d.		461 800	voor onderhoud.
e.		25 000	voor vracht-, laad- lossingskosten.
f.		400	voor kosten tinpark Tandjong-Priok.
g.		5 000	voor verdere kosten.
			en verminderd met:
h.		3 665	voor algemeen beheer.
i.		2 422 000	voor aankoop van rijst.
j.		1 360	voor herziening van de bezoldiging van den leerling-mantri.

Toelichting.

a. Ondanks de voortdurende moeite, welke men zich heeft gegeven is het niet mogelijk gebleken voldoende en goed onderlegd opzierspersoneel te verkrijgen. Daarom was het om een goeden gang van zaken bij het bedrijf te verzekeren, noodzakelijk de opleiding van dat personeel zelf ter hand te nemen door, in analogie met de Ombilinmijnen, een opleidingscursus voor mijn- en booropziers op te richten.

Het wordt billijk geacht aan het onderwijzend personeel, dat in zijn vrijen tijd niet alleen les geeft doch ook zich daarvoor dient voor te bereiden, een toelage te geven, welke evenals bij bovengenoemd mijnbedrijf ware te stellen op *f* 50 per maand voor den leider en *f* 20 per wekelijksch lesuur voor het onderwijzend personeel.

Hiermede is voor het jaar 1922 een uitgaaf gemoeid van *f* 3 720.

Het ligt in het voornemen als de Volksraad zich met dezen maatregel heeft vereenigd hem al dadelijk ook voor het loopende jaar toe te passen, waarmede een bedrag van *f* 1 900 is gemoeid.

b. Het aantal werklieden voor vrijwel alle onderdeelen van den dienst moest worden uitgebreid, tengevolge van intensiever geworden sectiebedrijf. Ook moest de raming tengevolge van loonsverhoging worden verhoogd. In ver-

band met thans bekende uitkomsten werden de kosten voor sectie booronderzoek vermeerderd.

c. Ingevolge hogere productie en de daarvoor meer benodigde arbeidskrachten (in voorafgaande jaren aangevoerd), verhoogde loonen der Chineesche contractanten. In verband met het meer en meer overgaan tot machinaal grondverzet om de duurder wordende handenarbeid te beperken en de productie op te voeren, moesten de uitgaven ten behoeve van den aankoop van bedrijfs- en noodigheden belangrijk worden vermeerderd.

d. In verband met de evengenoemde doorvoering van het machinaal grondverzet zal het bedrijf der reparatiewerkplaatsen op Banka moeten worden uitgebreid, terwijl de kosten van onderhoud gestegen zijn.

e, f en g. In verband met de hogere productie.

h. In verband met verkregen uitkomsten.

i. In verband met de daling der rijstrijzen.

j. Thans opgenomen onder algemeen beheer.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
1. Verkoop van tin...	f 40 500 000	f 41 250 000	—	f 750 000 (2)
2. Verstreking van rijst.....	150 000	860 000	—	710 000 (3)
3. Verkoop van menier.....	—	—	—	—
4. Verstreking van mijnwerkersgereedschappen.....	40 000	65 000	—	25 000 (4)
5. Verschillende ontvangsten.....	750 000	416 000	f 334 000 (1)	—
	f 41 440 000	f 42 591 000	f 334 000	f 1 485 000

(1) In verband met den verkoop aan contractarbeiders van huishoudelijke artikelen tegen verminderden prijs.

(2) Zie de toelichting in het algemeen overzicht.

(3) en (4) In tegenstelling met vroegere jaren zullen rijst en mijnwerkersgereedschappen aan de ontginningen hoofdzakelijk gratis worden verstrekt, met welke omstandigheid bij de vaststelling der betalingsvoorwaarden is rekening gehouden.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1922.	Toegestaan voor 1921.	Meer.	Minder.
Bouw en verbouw van woningen, kantoren, werkplaatsen en magazijnen.....	f 320 000	f 220 000	f 100 000 (1)	—
Uitbreiding en wijziging van ziekenhuizen en verdere gebouwen voor ziekenverpleging c. a.	60 000	30 000	30 000 (2)	—
Verschillende werken en aanschaffingen	220 000	180 000	40 000 (3)	—
Uitbreiding van telefonen	2 000	2 000	—	—
Uitbreiding van tramlijnen.....	25 000	30 000	—	f 5 000 (4)
Afwerking krachtcentrale Mantoeng en electrificatie der machinale hulp.....	18 000	90 000	—	72 000 (5)
Aanschaffingen ten behoeve van de electrificatie der machinale hulp.....	338 000	35 000	301 000 (4)	—
Uitbreiding van bemalingsinstallaties.....	225 000	484 000	—	259 000 (6)
Algemeene verkenning van het eiland Banka	280 000	238 000	42 000 (5)	—
	f 1 486 000	f 1 309 000	f 513 000	f 336 000
Waarvan ten laste van:			f 177 000	
Hoofdstuk I.....	371 000	519 000		148 000
Hoofdstuk II.....	1 115 000	790 000	325 000	

1. f 100 000 voor bouw en verbouw van woningen, kantoren, werkplaatsen en magazijnen, in verband met den bouw van kongsiehuizen, terwijl de raming voor 1921 blijkt te laag te zijn geweest.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 10.

**BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.**

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OMBILINMIJNEN.

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

OMBILINMIJNEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De productie der Ombilinmijnen in 1922 is geraamd op 700 000 ton, waarvan 35 000 ton voor eigen gebruik zoodat voor aflevering beschikbaar is eene hoeveelheid van 665 000 ton.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening worden geraamd op f 7 538 000 tegen f 6 599 000 voor 1921 derhalve voor 1922 f 939 000 meer.

Volgens de op commercieele grondslag opgezette bedrijfsrekening, waarbij ten laste van het bedrijf ook geboekt worden de verschuldigde rente over het in de mijnen gestoken kapitaal, afschrijvingen, pensioenen der ambtenaren, verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden, onderstanden, enz. zijn de volledige bedrijfskosten geraamd op f 8 599 800, de ontvangsten op f 14 990 000 zoodat de nettowinst geraamd is op f 6 390 200.

De kosten per netto gewonnen ton kolen te Emmahaven worden voor 1922 geraamd op ± f 11.—, welke kosten over 1919 f 11.97 en volgens de voorloopige uitkomsten van 1921 ± f 12.60 hebben bedragen.

Een herziene raming voor 1921 heeft voorts doen zien dat in dit jaar de zelfkosten per ton kolen, op ongeveer f 13.30 zullen moeten worden gesteld. Dat in afwijking met laatstgenoemde raming de zelfkosten voor 1922 op ± f 11.— worden geschat is in hoofdzaak een gevolg van de hogere productie waarop kan worden gerekend in verband met de intusschen daarvoor getroffen maatregelen en voorbereidingen.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de hierna volgende gespecificeerde ramingen der bedrijfs- en der kapitaalsuitgaven, alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Winning.			
Algemeene kosten van de mijn.....	f 830 000	Voor afgeleverde kolen.....	/13 600 000
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opzienaars.....	18 000	„ voorgeschoten zeevracht.....	1 350 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	750 000		
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 400 000	Verschillende ontvangsten.....	40 000
Stroomopwekking.....	30 000		
Onderhoud.....	300 000		
Vergoeding aan de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust.			
Spoorvracht Sawah-Loento-Emmahaven.....	2 400 000		
Opslag en algemeene afleveringskosten te Emmahaven.....	140 000		
Kosten van laden.....	85 000		
Kosten van bunkeren.....	235 000		
Vervoer der kolen door den Archipel.....	1 350 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 300 000		
„ II.....	7 238 000		
	f 7 538 000		
Slot van de begrooting:			
Rente.....	f 381 800		
Afschrijving.....	570 000		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	70 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	15 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....	20 000		
Slot van de bedrijfsrekening.....	6 390 200		
	7 452 000		
	f14 990 000		/14 990 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten van de mijn.....	f 830 000	f 550 000	f 280 000	--
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opzieners.....	18 000	12 000	6 000	---
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	750 000	720 000	30 000	--
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 440 000	1 660 000	—	f 260 000
Stroomopwekking.....	30 000	27 000	3 000	—
Onderhoud.....	300 000	300 000	—	—
Spoorvracht Sawah-Loento-Emmahaven.....	2 400 000	1 800 000	600 000	—
Opslag en algemeene afleveringskosten....	140 000	155 000	—	15 000
Kosten van laden.....	85 000	60 000	25 000	—
Kosten van bunkeren.....	235 000	165 000	70 000	—
Vervoer der kolen door den Archipel.....	1 350 000	1 150 000	200 000	—
Totaal bedrag der uitgaven volgens de be- grooting.....	f 7 538 000	f 6 599 000	f 1 214 000	f 275 000
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 300 000	f 300 000	—	—
II.....	7 238 000	6 299 000	f 939 000	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor-, lokaal en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens nevenstaande opgave:

	Maandelijk- sche bezol- diging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aan- tal.	Bedrag.	Aan- tal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, Hoofd van den dienst a)	1 300	1	f 15 600	1	f 15 600		
Ingenieur a).....	350	5	21 000	5	21 000		
Werktuigkundig-electrotechnisch-inge- nieur b).....	350	2	8 400	2	8 400		
Administrateur.....	700	1	8 400	1	8 400		
Eerstaanwezend bedrijfsarts c).....	800	1	9 600	1	9 600		
Bedrijfs-arts.....	400	1	4 800	1	4 800		
Electrotechnisch ambtenaar b).....	475	1	5 700	1	5 700		
Mijnmeter.....	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofdcon mis.....	350	1	4 200	1	4 200		
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200		
Magazijnmeester.....	300	1	3 600	1	3 600		
Verplegingsambtenaar.....	300	1	3 600	1	3 600		
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Commies-kashouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofd-teekenaar.....	175	1	2 100	1	2 100		
Commies.....	150	6	10 800	6	10 800		
Apothekersbediende.....	150	1	1 800	1	1 800		
Onderopzichter der werkkrachten.....	109	4	4 800	4	4 800		
Europeesche ziekenverpleger.....	125	5	7 500	5	7 500		
Mijnbouwkundig		2	10 800	2	9 600	f 1 200 1)	
Bouwkundig		1	5 400	1	4 800	600 1)	
Werktuigkundig hoofdopziener a).....	450	1	5 400	1	4 800	600 1)	
Electrotechnisch		1	5 400	1	4 800	600 1)	
Mijnbouwkundig		27	89 100	27	56 700	32 400 1)	
Bouwkundig		3	9 900	3	6 800	3 600 1)	
Werktuigkundig opziener a).....	275	4	18 200	4	8 400	4 800 1)	
Electrotechnisch		3	9 900	1	2 100	7 800 2)	
Mijnbouwkundig		20	54 000	20	24 000	30 000 1)	
Bouwkundig		2	5 400	1	1 200	4 200 3)	
Werk tuigkundig onderopziener a)...	225	7	18 900	7	8 400	10 500 1)	
Electrotechnisch		3	8 100	—	—	8 100 4)	
Boormeester.....	275	2	6 600	1	2 100	4 500 5)	
Kosten minder personeel.....			160 000	—	110 000	50 000 6)	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			130 000	—	76 500	53 500 7)	
Overwerkgeden en belooningen....			50 800	—	38 800	11 200 8)	
Schrijf- en teekenbehoeften, kantoor- oppassers, wakers enz.....			10 000	—	7 000	3 000 9)	
Laboratorium.....			2 000	—	1 000	1 000 10)	
Kosten van regeeringstelegrammen..			20 000	—	4 400	15 600 11)	
			f 739 200		f 496 000	f 243 200	

- a) Te werk gesteld van 's Lands Mijndiensten.
 b) Te werk gesteld van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.
) Te werk gesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Toelichting.

1. In verband met de tot stand gekomen weddeherziening van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten.

2, 3, 4 en 5. De uitbreiding van het electrisch bedrijf, alsmede de voorgenomen opvoering van de productie, maakt het noodzakelijk in 1922 te rekenen op eenig meerder met zich houdend personeel, en wel twee electrotechnische opzieners, een bouwkundig- en drie electrotechnische onderopzieners en een boommeester.

De hieraan verbonden meerdere uitgaven zijn voor 1922 te stellen op f 20 700.

Voorts zijn in de met 2, 3 en 5 aangeduide bedragen nog begrepen sommen groot resp. f 1 200, f 1 500 en f 1 200 voor de weddeherziening bedoeld onder noot I voor het betrekkelijk reeds in dienst zijnde personeel.

6. De opvoering der productie zal vermeerdering van minder personeel met zich brengen.

7, 8, 9 en 10. In verband met de behoefte en de thans bekende gegevens.

11. Ten gevolge van de verhooging der tarieven en der uitkomsten van vorige jaren.

Bovendien zijn de ramingen voor de volgende posten nog verhoogd:

Algemeene kosten van de mijn in verband met de voorloopige uitkomsten over 1920 o. m. tengevolge van de verhooging van salarissen en premien.

Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opzieners in verband met het voornemen om den tweejarigen cursus in een driejarigen te veranderen.

Bijzondere kosten der werkkrachten in verband met het voor de opvoering der productie benodigd grooter aantal werkkrachten, Stroomopwekking, spoorvracht, kosten van laden en van bunkeren, in verband met de verhooging der productie;

terwijl in verband met de behoefte en met de uitkomsten over vorige jaren de posten Mijnonontginningen voor bereiding en Opslag en Algemeene afleveringskosten zijn verminderd.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

Ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Min-der.
Afgeleverde kolen..	f 13 600 000	f 14 325 000	—	f 725 000 ²⁾
Voorgesloten zeevracht.....	1 350 000 ¹⁾	1 150 000	f 200 000 ¹⁾	—
Verschillende ontvangsten.....	40 000	40 000	—	—
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.....	f 14 990 000 ¹⁾	f 15 515 000	—	f 525 000

¹⁾ In verband met de grootere voor verkoop beschikbare hoeveelheid kolen.

²⁾ In verband met de dalende prijzen op de kolenmarkt.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1922.	Toegestaan voor 1921.	Meer.	Minder.
Aanschaffing machinerieën en materieel voor het spoelend opvullen.....	f 14 000	f 20 000	—	f 6 000 2)
Aanschaffing elektrische locomotieven.....	25 000	—	f 25 000 1)	—
Aanschaffing ventilatoren en mijnpompen.....	39 000	9 000	f 30 000 2)	—
Aanschaffing werktuigen voor de machinale koolwinning...	188 000	95 000	f 93 000 1)	—
Voorbouwgaanderijen.....	350 000	435 000	—	f 85 000 3)
Bouw van woningen en verblijven voor arbeiders.....	320 000	274 000	f 46 000 2)	—
Uitbreiding machinaal en electrisch bedrijf.....	243 000	270 000	—	f 27 000 2)
Verschillende werken en aanschaffingen.....	200 000	100 000	f 100 000 1)	—
Uitbreiding electrisch bedrijf.....	200 000	585 000	—	f 385 000 3)
Totaal.....	f 1 579 000	f 1 788 000	f 294 000	f 503 000
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....	399 000	735 000	—	336 000
„ „ „ „ „ II.....	1 180 000	1 053 000	f 127 000	—

- 1) In verband met de gestadige opvoering der productie.
 2) In verband met de behoefte.
 3) In verband met den stand der werkzaamheden.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1919 op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.
Etablissements, wegen en waterleidingen.....	f 776 858 57	f 95 000	f 31 858 57	f 840 000	f 50 000	f 34 000	f 856 000	f 75 000	f 40 000	f 891 000
Gebouwen.....	1 688 674 05	275 000	120 674 05	1 843 000	274 000	147 000	1 970 000	320 000	160 000	2 130 000
Machinerieën.....	1 177 231 19	275 000	302 231 19	1 150 000	304 000	241 000	1 303 000	376 000	300 000	1 379 000
Hoofdverloopwerkwerken.....	770 509 20	175 000	45 509 20	900 000	135 000	32 000	1 003 000	350 000	50 000	1 303 000
Roerende inventaris enz.....	30 330 39	5 000	4 330 39	31 000	5 000	6 000	30 000	8 000	6 000	32 000
Gareeschappen.....	60 403 40	10 000	5 403 40	65 000	25 000	5 000	85 000	18 000	10 000	93 000
Trekdielen.....	12 058 01	6 000	3 058 01	15 000	2 000	2 000	18 000	6 000	4 000	20 000
Uitbreidingswerken in behandeling.	649 938 90	—	938 90	649 000	585 000	—	1 234 000	410 000	—	1 644 000
Mijnbouwkundige opsporingen (Sigalostveld).....	170 445 95	12 000	2 445 95	180 000	165 000	—	345 000	16 000	—	361 000
T e z a m e n.....	f 5 535 519 66	f 853 000	f 516 510 66	f 5 673 000	f 1 638 000	f 467 000	f 6 844 000	f 1 579 000	f 510 000	f 7 853 000

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

Year	Event	Location	Significance
1776	Declaration of Independence	Philadelphia	Established the United States as an independent nation.
1787	Constitution signed	Philadelphia	Created the framework for the federal government.
1791	Bill of Rights adopted	Philadelphia	Guaranteed individual liberties and limited government power.
1800	Move to Washington D.C.	Washington D.C.	Established the permanent capital of the United States.
1820	Missouri Compromise	St. Louis	Set the precedent for territorial acquisition and statehood.
1848	Texas Annexation	Washington D.C.	Expanded the territory of the United States.
1862	Emancipation Proclamation	Washington D.C.	Declared freedom for slaves in the Confederate States.
1865	13th Amendment	Washington D.C.	Abolished slavery throughout the United States.
1870	Reconstruction Act	Washington D.C.	Established military districts in the South.
1877	Compromise of 1877	Washington D.C.	Resolved the disputed 1876 presidential election.
1890	Wheeler-Howard Act	Washington D.C.	Established the Federal Reserve System.
1896	McKinley Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Progressive Era.
1901	17th Amendment	Washington D.C.	Allowed for the direct election of Senators.
1913	16th Amendment	Washington D.C.	Authorized the federal income tax.
1917	18th Amendment	Washington D.C.	Prohibited the manufacture and sale of alcohol.
1919	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
1920	Prohibition	Nationwide	Enforced the ban on alcohol.
1921	21st Amendment	Washington D.C.	Repealed Prohibition.
1924	National Origins Act	Washington D.C.	Restricted immigration from certain countries.
1928	Hoover Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Great Depression.
1933	21st Amendment	Washington D.C.	Repealed Prohibition.
1933	New Deal	Nationwide	Implemented economic recovery programs.
1936	Roosevelt Re-elected	Washington D.C.	Consolidated the New Deal.
1941	Attack on Pearl Harbor	Hawaii	Entered the United States into World War II.
1945	End of WWII	Germany	Established the United Nations.
1948	Truman Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Cold War.
1950	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
1954	Brown v. Board of Education	Supreme Court	Declared racial segregation unconstitutional.
1957	Little Rock Nine	Arkansas	Tested the desegregation of schools.
1960	Kennedy Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Vietnam War.
1963	14th Amendment	Washington D.C.	Guaranteed equal rights under the law.
1964	Civil Rights Act	Washington D.C.	Prohibited discrimination based on race.
1968	Nixon Re-elected	Washington D.C.	Marked the end of the Vietnam War.
1970	25th Amendment	Washington D.C.	Clarified the process of presidential succession.
1973	Roe v. Wade	Supreme Court	Legalized abortion nationwide.
1976	Ford Re-elected	Washington D.C.	Marked the end of the Watergate scandal.
1980	Carter Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Iran hostage crisis.
1981	Reagan Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the AIDS crisis.
1984	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
1988	Dukakis Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Gulf War.
1991	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
1993	Clinton Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Clinton administration.
1994	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
1996	Clinton Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Clinton administration.
1998	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
2000	Bush Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Bush administration.
2001	19th Amendment	Washington D.C.	Granted women the right to vote.
2004	Bush Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Bush administration.
2008	Obama Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Obama administration.
2012	Obama Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Obama administration.
2016	Trump Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Trump administration.
2020	Biden Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Biden administration.
2024	Trump Re-elected	Washington D.C.	Marked the beginning of the Trump administration.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK II.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE POELOE-LAOET
STEENKOLENONTGINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

POELOE-LAOETSTEENKOLENONTGINNING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De productie is geraamd op 250 000 ton, waarvan 30 000 ton voor eigen gebruik zoodat 220 000 ton voor aflevering beschikbaar is.

De uitgaven volgens de begrotingsrekening worden geraamd op f 2 694 000 tegen f 2 608 000 voor 1921, derhalve voor 1922 f 86 000 meer.

Het totaal der bedrijfskosten volgens de op commercieel grondslag opgezette bedrijfsrekening waarbij ook pitaalrente, afschrijvingen, bijdrage pensioenen enz. ten laste van het bedrijf geboekt worden, is geraamd op f 3 311 000, de ontvangsten op f 4 767 000 dus de nettowinst op f 1 456 000.

De kosten per netto-gewonnen ton kolen te Stagen zijn voor 1922 geraamd op ± f 9.90. Voor 1919 zijn deze stellen op f 11.30 en volgens de voorloopige uitkomsten over 1920 op f 11.27.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaaluitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 320 000	Voor afgeleverde kolen.....	f 3 618
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	315 000	Voor voorgeschoten zee-vracht.....	1 134
Mijnontginning en voorbereiding.....	600 000	Verschillende ontvangsten.....	15
Onderhoud.....	160 000		
Vervoer der kolen naar de haven en opslag.....	30 000		
Afleveringskosten.....	135 000		
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	1 134 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 264 000		
„ II.....	2 430 000		
	2 694 000		
Slot volgens de begrooting:			
Rente.....	f 305 400		
Afschrijving.....	258 000		
Bijdragen van het bedrijf voor het pensioen der ambtenaren.....	24 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	10 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Overtochtskosten naar Nederland.....	10 000		
Opleidingskosten in Nederland van opzichters.....	5 000		
Voordeelig saldo volgens de bedrijfsrekening.....	1 456 000		
	2 078 000		
	f 4 787 000		f 4 767

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane bedragen.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
WINNING EN VERZENDING.				
Algemeene kosten	f 320 000	f 270 000	f 50 000	—
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	315 000	365 000	—	50 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	600 000	700 000	—	100 000
Onderhoud.....	160 000	170 000	—	(¹ 10 000)
Vervoer der kolen naar de haven en opslag....	30 000	25 000	(⁴ 5 000)	—
AFLEVERINGSREKENING.				
Afleveringskosten.....	135 000	115 000	(⁴ 20 000)	—
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	1 134 000	963 000	(⁴ 171 000)	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.. . . .	f 2 694 000	f 2 608 000	f 246 000	f 180 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 264 000	f 300 000	—	f 36 000
„ II.....	2 430 000	2 308 000	f 122 000	—

(¹) Zie de toelichting bij den personeelstaat.

(²) In verband met de daling van de prijzen der voedingsmiddelen.

(³) In verband met de behoefte.

(⁴) In verband met de meerdere productie.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven „Algemeene kosten” zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijfen teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoef ten en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave.

	Maandelijke bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, belast met de leiding van het bedrijf.....	f 1 000	1	f 12 000	1	f 12 000	—	—
Administrateur.....	700	1	8 400	1	8 400	—	—
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur...	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Ingenieur.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Europeesch geneesheer.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Magazijnmeester.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Verplegingsambtenaar.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commieskashouder.....	250	1	3 000	—	—	f 3 000 (3)	—
Commies.....	150	3	5 400	4	7 200	—	f 1 800 (4)
Onderopzichter der werkkrachten.....	100	1	1 200	1	1 200	—	—
Europeesch ziekenverpleger.....	125	2	3 000	2	3 000	—	—
Boormeester.....	275	1	3 300	1	2 100	1 200 (5)	—
Mijnbouwkundig hoofdopziener.....	450	2	10 800	2	9 600	1 200 (5)	—
Bouwkundig hoofdopziener.....	450	1	5 400	1	4 800	600 (5)	—
Electrotechnisch hoofdopziener.....	450	1	5 400	—	—	5 400 (5)	—
Electrotechnisch ambtenaar.....	475	—	—	1	5 700	—	5 700 (5)
Laadopziener, beheerder der kolenvoorraden..	275	1	3 300	—	—	—	—
Mijnbouwkundig opziener.....	275	8	26 400	—	—	—	—
Bouwkundig opziener.....	275	3	9 900	16	33 600	19 200 (5)	—
Werktuigkundig opziener.....	275	2	6 600	—	—	—	—
Electrotechnisch opziener.....	275	2	6 600	—	—	—	—
Machinist-electriciën.....	300	—	—	2	7 200	—	7 200 (5)
Assistent-laadopziener.....	225	1	2 700	—	—	—	—
Mijnbouwkundig onderopziener.....	225	8	21 600	7	8 400	26 700 (5)	—
Bouwkundig onderopziener.....	225	1	2 700	—	—	—	—
Electrotechnisch onderopziener.....	225	3	8 100	—	—	—	—
Technisch en administratief hulppersoneel...	—	—	20 000	—	18 940	1 060 (6)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	47 800	—	53 760	—	5 960 (7)
Overwerkgolden en belooningen aan het personeel.....	—	—	15 000	—	18 000	—	3 000 (8)
Schrijf, teeken- en laboratoriumbehoef ten, op passers, wakers, enz.	—	—	7 000	—	5 000	2 000 (9)	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	800	—	600	200 (10)	—
Kosten van Regeeringstelegrammen.....	—	—	15 000	—	4 000	11 000 (11)	—
			f 279 600		f 231 700	f 71 560	f 23 660
						f 47 900	

(3) In verband met de in 1920 getroffen regeling o.m. van het comptabel beheer bij dit bedrijf, is het noodig, evenals zulks inder tijd bij de Ombilinmijnen is geschied voor dat beheer, een commieskashouder in dienst te stellen. Aan die betrekking ware een aanvangsbezoldiging te verbinden van f 250 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot een eindbezoldiging van f 400 's maands benevens eene vergoeding voor huishuur bij gemis aan vrije woning van f 40 's maands. Het aantal bij het bedrijf tewerkgestelde commiezen kan daardoor met een worden verminderd.

(4) In verband met de herziening van de bezoldigingen van het lager technisch personeel van 's Lands mijndiensten.

(5) Het is wenschelijk gebleken inplaats een electrotechnisch ambtenaar een electrotechnisch hoofdopziener in dienst te stellen.

(6) De beide uitgetrokken machinist-electriciën kunnen gemist worden in verband met de uitbreiding van het aantal onderopzieners.

(7) De voorgenomen opvoering der productie maakt het verder noodig het aantal bouwkundige en mijnbouwkundige onderopzieners onderscheidenlijk met één en twee uit te breiden, terwijl tengevolge van de inwerkingstelling der electriche centrale voor 1922 een drietal electrotechnische onderopzieners zal moeten worden uitgetrokken, allen op de aan die betrekkingen verbonden bezoldigingen en verdere wettige voordeelen. In deze verhooging is mede begrepen een bedrag van f 10 500 voor bezoldigingsverhooging der reeds aanwezige 7 onderopzieners. Zie ook noot (3).

(8) t/m 19 In verband met de behoefte en de thans bekende gegevens.

(11) In verband met de verhooging der tarieven en de uitkomsten van vorige jaren.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
voor afgeleverde kolen.	f 3 618 000	f 3 900 000	—	f 282 000 ⁽¹⁾
„ voorgeschoten zeevracht.	1 134 000	963 000	f 171 000	—
Verschillende ontvangsten.	15 000	9 500	⁽²⁾ 5 500	—
	f 4 767 000	f 4 872 500	f 176 500	f 282 000
				f 105 500

⁽¹⁾ In verband met de dalende prijzen op de kolenmarkt.⁽²⁾ In verband met de grootere hoeveelheid te vervoeren kolen.⁽³⁾ In verband met de bekende gegevens.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1922.	Toege- staan voor 1921.	Meer.	Minder.
Bouw van woningen en arbeidersverblijven	f 30 000	f 60 000	—	f 30 000
Aanleg bedrijfsgebouwen	30 000	60 000	—	30 000
Voorbouwwerken	20 000	30 000	—	10 000
Uitbreiding van het elektrisch bedrijf	20 000	20 000	—	—
Inrichting van de watervoorziening	30 000	60 000	—	30 000
Verschillende werken en aanschaffingen	60 000	60 000	—	—
Inrichting voor het zuiveren der kolen	10 000	—	f 10 000	—
Uitbereiding der beladingsinstallatie	—	440 000	—	440 000
	f 200 000	f 730 000	f 10 000	f 540 000 ⁽¹⁾
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.	50 000	235 000	—	215 000
Hoofdstuk II.	150 000	465 000	—	315 000

⁽¹⁾ In verband met de behoefte.

Raming der kapitaalsrekening.

BOEKINGSHOOFDEN.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Saldo geraamd 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Saldo geraamd 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Saldo geraamd 31 December 1922.
Terreinwerken	f 35 001.04	f 8 000	f 2 401.04	f 35 600	f 1 000	f 2 600	f 34 000	f 2 000	f 3 000	f 35 000
Gebouwen	450 089.35	200 000	55 889.35	631 200	120 000	73 200	678 000	60 000	68 500	659 500
Voorbouwwerken	322 395.69	40 000	20 105.69	342 290	30 000	21 700	350 590	20 000	19 000	351 590
Machinerieën	288 518.97	50 000	32 318.97	301 200	30 000	35 300	295 900	20 000	32 000	283 900
Inventaris	95 890.42	20 000	37 630.42	78 260	30 000	41 600	61 660	18 000	50 000	34 660
Spoor	202 627.64	—	16 927.64	185 700	—	16 900	168 800	—	16 900	151 900
Electr. installatie en telefoon	20 782.27	7 000	1 182.27	25 800	—	2 300	23 500	20 000	2 300	41 200
Waterleidingen	10 009.94	30 000	9 109.94	26 900	60 000	10 100	76 800	30 000	5 700	101 100
Vaartuigen	980.12	—	280.12	700	—	200	500	—	200	300
Steigers en laadrichting	143 287.80	90 000	23 087.80	210 200	440 000	32 000	618 200	—	32 000	586 200
Mijnbouwkundig onderzoek	28 155.56	15 000	655.56	40 500	9 000	1 400	48 100	10 000	1 500	56 600
Smalspoor	82 670.78	15 000	4 770.78	92 900	10 000	5 700	97 200	10 000	6 000	101 200
Land Pramoean Besar	31 499.16	—	399.16	31 100	—	300	30 800	—	300	30 500
Zeehuis	—	65 000	—	65 000	—	—	65 000	10 000	3 000	71 000
Kosten van overname	1 569 799.83	—	16 799.83	1 553 000	—	16 700	1 536 300	—	16 700	1 519 600
Uitbreidingswerken in uitvoering	1 406 122.23	—	22.23	1 406 100	—	—	1 406 100	—	—	1 406 100
Magazijnsgoederen	518 155.14	—	55.14	518 100	—	—	518 100	—	—	518 100
	f 5 242 925.94	f 525 000	f 225 525.94	f 5 542 400	f 730 000	f 280 000	f 6 012 400	f 200 000	f 258 000	f 5 954 400

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 12.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BOEKIT-ASAM
STEENKOLENONTGINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

BOEKIT-ASAMSTEENKOLENONTGINNING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfskosten.

Verwacht wordt dat het mogelijk zal zijn de productie van de Boekit-Asammijnen zoodanig te verbeteren en te verzekeren dat in het jaar 1922 na aftrek van eigen gebruik voor winning en transport eene hoeveelheid voor verkoop beschikbare kolen zal verkregen worden van 250 000 ton tegen 200 000 ton welke voor 1921, werd geschat doch waarschijnlijk niet zal worden bereikt, als gevolg van de onvoldoende resultaten der aanwerving van werklieden.

Verder is voor 1922 te rekenen op de inbedrijfstelling van de brikettenfabriek te Tandjong-Priok, welke naar verwachting 30 000 ton briketten zal kunnen afleveren.

De exploitatie-uitgaven volgens de begrootingsrekening worden geraamd op f 5 481 240 en de ontvangsten op f 9 225 000, zoodat een bedrijfsoverschot wordt verkregen van f 3 743 760.

Wegens gemis aan de volledige gegevens noodig voor het opzetten eener nauwkeurige bedrijfsrekening (door ziekte van het boekhoudingspersoneel kon de commerciële boekhouding niet tijdig afgesloten worden) kan nog geen nauwkeurig overzicht worden gegeven van de op commerciële grondslag berekende uitkomsten van dit nog gedeeltelijk in het stadium van aanleg en opbouw verkeerend bedrijf. Eene globale schatting van deze zuivere bedrijfswinst na aftrek van geschatte kapitaalrente, afschrijvingen, personeellasten, enz. wijst op een netto-winstcijfer, dat tusschen de 2½ en 3 miljoen ligt.

De uitkomsten volgens de begrootings-boekhouding zijn vermeld in de hiernavolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Winning.		Voor afgeleverde kolen.....	f 5 970 000
Algemeene kosten van de mijn.....		Voor voorgeschoten zeevracht.....	" 1 755 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....		Afgeleverde briketten.....	" 1 500 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	f 1 000 000	Verschillende ontvangsten.....	Memorie.
Stroomopwekking.....			
Onderhoud.....			
Vergoeding a/d Zuid-Sumatra-S.S.			
Spoorvracht Moeara-Enim—Kortapatie.....	" 1 170 000		
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kortapatie	" 234 000		
Kosten van laden.....	" 1 755 000		
Vervoer der kolen door den Archipel.....	" 1 322 240		
Briketteeren van kolen.....			
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 490 000		
" II.....	" 4 991 240		
	f 5 481 240		
Slot v/d begrooting:			
Rente.....	Memorie.		
Afschrijving.....	"		
Bijdrage van het Land v/h pensioen der ambtenaren.....	"		
Verlofs-, non-activiteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden.....	"		
Reis- en verblijf kosten.....	"		
Overtochtskosten v/n Nederland.....	"		
Slot v/d bedrijfsrekening.....	"		
	f 3 743 760		
	f 9 225 000		f 9 225 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder
Winning.				
Algemeene kosten van de mijn				
Bijzondere kosten der werkrachten.....	f 1 000 000	f 1 840 000		840 000 ¹⁾
Mijnontginning en voorbereiding				
Stroomopwekking.....				
Onderhoud.....				
Vergoeding a/d Zuid-Sum. S.S.				
Spoorvracht Moeara-Enim—Kertapati.....	" 1 170 000	" 800 000	f 370 000 ²⁾	
Opslag- en algemeene aflevering-kosten te Kertapati. . .	" 234 000	" 360 000		" 126 000 ³⁾
Kosten van laden.....				
Vervoer der kolen d/d Archipel	" 1 755 000	" 1 000 000	" 755 000 ³⁾	
Briketteeren van kolen.....	" 1 322 240	" —	" 1 322 240 ³⁾	
Totaal bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 5 481 240	f 4 000 000	f 2 447 240	f 966 000
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 490 000	f 375 000	f 115 000	
II.....	" 4 991 240	" 3 625 000	" 1 366 240	
			f 1 481 240	

- ¹⁾ In verband met de lager geraamde productie en daling van de prijzen der voedingsmiddelen.
- ²⁾ Bij het opmaken der raming voor 1921 werden nog over onvoldoende gegevens beschikt.
- ³⁾ Zie de toelichting onder noot 3 der personeele uitgaven.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave:

		1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur belast met de leiding van het bedrijf.....	f 1 000	1	f 12 000	1	f 12 000	—	—
Werktuigkundig-electrotechnisch ingenieur (a).....	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200	—	—
Ingenieur.....	" 350	3	" 12 600	2	" 8 400	f 4 200 1)	—
Fabriecgechef der brikettenfabriek.....	" 600	1	" 7 200	—	—	" 7 200 3)	—
Bedrijfsarts (b).....	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800	—	—
Boekhouder.....	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800	—	—
Hoofdcammies.....	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200	—	—
Magazijnmeester.....	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600	—	—
Verplegingsambtenaar.....	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600	—	—
Adjunct-boekhouder.....	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000	—	—
Commies-kashouder.....	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000	—	—
Apothekersbediende.....	" 150	1	" 1 800	1	" 1 800	—	—
Commiezen.....	" 150	3	" 5 400	3	" 5 400	—	—
Onderopziener der werkrachten.....	" 100	2	" 2 400	2	" 2 400	—	—
Gediplomeerd ziekenverpleger.....	" 125	1	" 1 500	1	" 1 500	—	—
Mijnbouwkundig		1	" 5 400	1	" 4 800	" 600 2)	—
Werktuigkundig		1	" 5 400	1	" 4 800	" 600 2)	—
Bouwkundig	Hoofdopziener (c).....	1	" 5 400	1	" 4 800	" 600 2)	—
Electrotechnisch		1	" 5 400	—	—	" 5 400 1)	—
Mijnbouwkundig		6	" 19 800	6	" 12 600	" 7 200 2)	—
Werktuigkundig		4	" 13 200	2	" 4 200	" 9 000 1)2)3)	—
Bouwkundig	Opziener (c).....	2	" 6 600	2	" 4 200	" 2 400 2)	—
Electrotechnisch		2	" 6 600	—	—	" 6 600 1)	—
Mijnbouwkundig		10	" 27 000	10	" 12 000	" 15 000 2)	—
Werktuigkundig		2	" 5 400	2	" 2 400	" 3 000 2)	—
Bouwkundig	Onderopziener (c).....	2	" 5 400	2	" 2 400	" 3 000 2)	—
Electrotechnisch		3	" 8 100	—	—	" 8 100 1)	—
Hoofdteekenaar.....	" 175	1	" 2 100	1	" 2 100	—	—
Topograaf.....	" 275	—	—	—	—	—	—
Mijnmeter.....	" 275	1	" 3 300	1	" 3 000	" 300 2)	—
Technisch en administratief hulppersoneel.....	—	—	" 22 000	—	" 19 000	" 3 000 3)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	" 41 800	—	" 40 000	" 1 800 3)	—
Overwerkelden en beloningen aan het personeel.....	—	—	" 18 000	—	" 18 000	—	—
Schrijf- en teekenloonen.....	—	—	" 4 000	—	" 2 000	" 2 000 3)	—
Kantooroppassers, wakers enz.....	—	—	" 2 000	—	" 2 000	—	—
Laboratorium.....	—	—	" 2 000	—	" 1 000	" 1 000 3)	—
Kosten van Regeeringstelegrammen.....	—	—	" 9 500	—	" 4 000	" 5 500 4)	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	" 3 200	—	" 200	" 3 000 3)	—
			f 295 700		f 206 200	f 89 500	—

- (a) Te werkgesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.
- (b) " " " " Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
- (c) " " " " dienst van 's Lands mijndiensten.

1) De stand der werkzaamheden van technische aard bij het nog in opkomst zijnde bedrijf der Boekit-Asamijnen maakt het noodig het personeel uit te breiden met een ingenieur en een werktuigkundig opziener.

Voorts zal in verband met de inbedrijfstelling van de elektrische centrale, zijn te rekenen op de aanstelling van een electrotechnisch hoofdopziener, twee electrotechnische opzieners en drie electrotechnische onderopzieners.

De voorgestelde personeelsuitbreiding zal in totaal een meerdere uitgave van f 27 600 met zich brengen.

2) In verband met de herziene bezoldigingsregeling van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten.

3) Zooals bekend (vgl. laatstelijk Handelingen Volksraad 2de Gewone Zitting blz. 495) ligt het in het voornemen de betere Boekit-Asamkolen te briketteeren om ze voor praktisch gebruik meer geschikt te maken.

Daartoe is de te Sawah-Loento staande en niet meer in gebruik zijnde proefbrikettenfabriek der Ombilinmijnen overgebracht naar Tandjong-Priok; aan overbrenging naar deze plaats werd de voorkeur gegeven om mogelijke vergruizing bij het op zich zelf reeds duurder en veel omstandiger vervoer van briketten te vermijden.

De briketfabriek zal in 1922 in werking kunnen worden gesteld zoodat de daarvoor benoodigde bedrijfskosten op de begrooting van dat jaar dienen te worden uitgetrokken.

De capaciteit der fabriek wordt berekend op 30 000 ton briketten, waarvoor aan bedrijfsuitgaven, met inbegrip van f 21 300 voor bezoldigingen en verdere kosten van algemeen beheer, wordt noodig geacht een bedrag van f 1 322 240, waarvan f 490 000 ten laste van Hoofdstuk I en f 832 240 ten laste van Hoofdstuk II dienen te worden gebracht.

Tegenover deze meerdere uitgaven staat een geraamde verhooging der ontvangsten van f 1 500 000 voor de aflevering van 30 000 ton briketten tegen een prijs van f 50 per ton. Deze prijs zal kunnen worden bedongen in verband met de zooveel hogere waarde der briketten in vergelijking met die der door het bedrijf geleverde ongebriketteerde kolen.

Ter toelichting van het voor bezoldigingen en verdere kosten van algemeen beheer genoemde bedrag van f 21 300 nog het volgende.

Het beheer en de leiding der fabriek zullen moeten worden toevertrouwd aan een fabricagechef, aan wien, met het oog op de zelfstandige positie, welke hij zal innemen, een bezoldiging zal zijn toe te kennen van f 600 per maand, met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 75 en een driejaarlijksche verhooging van f 100 's maands tot een eindbezoldiging van f 850 's maands.

Deze fabricagechef dient ter zijde te worden gestaan door een werktuigkundig opziener bij 's Lands mijndiensten op de aan die betrekking verbonden bezoldiging en verdere wettige voordeelen.

Ten slotte zijn onder het bovengenoemde bedrag nog begrepen uitgaven voor technisch- en administratief hulppersoneel, regelmatige bezoldigingsverhoogingen, schrijf- en teekenlonen, laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer, waarvoor onderscheidenlijk met f 3 000, f 1 800, f 2 000, f 1 000 en f 3 000 kan worden volstaan.

Behalve op het reeds genoemde bedrag voor bedrijfsuitgaven zal voor 1922 mede nog op enkele kapitaalsuitgaven dienen te worden gerekend en wel voor het aanschaffen van wagens en het vervaardigen van inrichtingen ter verzekering van een snellen afvoer der briketten. Geraamd wordt, dat hiermede een som van f 25 000 gemoeid zal zijn, waarvan

f 7 000 ten laste van Hoofdstuk I en f 18 000 ten laste van Hoofdstuk II.

Aangezien het de bedoeling is de fabriek als onderdeel van het bedrijf der Boekit-Asammijnen te vestigen zijn de verschillende uitgaven ten laste van dat bedrijf uitgetrokken.

4) In verband met de verhooging der tarieven en de geleken behoefte.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Voor afgeleverde kolen	f 5 970 000	f 7 500 000	—	f 1 530 000 ¹⁾
Voor voorgeschoten zeevracht.....	" 1 755 000	" 1 000 000	f 755 000 ²⁾	—
Afgeleverde briketten.	" 1 500 000	—	" 1 500 000 ³⁾	—
Voor verschillende ontvangsten.....	Memorie.	Memorie.	—	—
	f 9 225 000	f 8 500 000	f 2 255 000	f 1 530 000

1) In verband met de lager geraamde productie.

2) In verband met de hooger geraamde zeevracht.

3) Zie de toelichting onder 3 van de personeeluitgaven.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1922.	Toege- staan voor 1921	Meer.	Minder.
Bouw van woningen en verblijven voor arbeiders, kantoor- en hospitaalgebouw.....	f 270 000	f 350 000	1) f 80 000	—
Uitbreid. etablissement	" 360 000	" 250 000	f 110 000	—
Bouw en inrichting van de elektrische centrale	" 600 000	" 1 250 000	—	" 650 000 ¹⁾
Vershillende werken en aanschaffingen...	" 225 000	" 1 150 000	—	" 925 000 ¹⁾
Aanschaffingen en werken voor de brikettenfabriek.....	" 25 000	—	" 25 000 ²⁾	—
Te zamen	f 1 480 000	f 3 000 000	f 135 000	f 1 655 000
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.	" 560 000	" 2 000 000	—	" 1 440 000
" II.....	" 920 000	" 1 000 000	—	" 80 000

1) In verband met den stand der verschillende werkzaamheden.

2) Zie de toelichting onder 3 van de personeelsuitgaven.

1. In 1900 the first ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...

Year	...	...
1900	...	...
1901	...	...
1902	...	...
1903	...	...
1904	...	...
1905	...	...
1906	...	...
1907	...	...
1908	...	...
1909	...	...
1910	...	...

Year	...	...
1911	...	...
1912	...	...
1913	...	...
1914	...	...
1915	...	...
1916	...	...
1917	...	...
1918	...	...
1919	...	...
1920	...	...

...
 ...

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 13.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE ZOUTREGIE.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

ZOUT.

Algemeen overzicht van de te verwachten uitkomsten van het bedrijf.

De verwachting voor 1922 is als volgt:

100 000 kojang ruw zout aan te maken tegen gemiddeld *f* 17.54 per kojang (90 000 kojang tegen *f* 17.40 in 1921).

75 000 kojang zout te briketteeren tegen *f* 28.74 per kojang (72 000 kojang tegen *f* 32.85 per kojang in 1921).

88 000 kojang (75 000 kojang briketzout en 13 000 kojang loszout) te vervoeren en verkoopen, waarvan de kosten kunnen worden gesteld op *f* 52.12 tegen *f* 47.90 per kojang in 1921.

Hiermede rekening houdende zijn de bedrijfsuitgaven volgens de begrotingsrekening voor den zoutaanmaak voor de zoutverpakking en voor het vervoer te land en den verkoop te ramen op onderscheidenlijk *f* 1.753.840, *f* 2.155.500 en *f* 4.586.840.

In totaal zijn de bedrijfsuitgaven met inbegrip van de kosten van algemeen beheer (hoofdkantoor) voor 1922 te stellen op *f* 8.641.040 tegen *f* 7.520.255 in 1921.

Volgens de op commerciëlen grondslag opgezette bedrijfsrekening, welke belast wordt met kapitaalrente, afschrijvingen, bijdragen voor pensioenfondsen, enz. zullen de volledige bedrijfskosten bedragen:

aanmaak en opslag	<i>f</i> 2.102.100
brikettering en verpakking	„ 2.670.600
vervoer en verkoop	„ 4.799.200
of onderscheidenlijk <i>f</i> 21.02, <i>f</i> 35.60 en <i>f</i> 54.53 per kojang in 1922, tegen <i>f</i> 20.49, <i>f</i> 38.01 en <i>f</i> 50 per kojang in 1921.	

Ter toelichting van de hiervorenvermelde bedragen van den aanmaak wordt nog opgemerkt, dat daarbij voor 1922 in afwijking met de in de begrooting voor dat jaar gegeven becijfering, rekening is gehouden met de verhoging in 1920 van den inkoop prijs van het ruwe zout door de zoutmakende bevolking van *f* 10 tot *f* 15 per kojang.

De opbrengst van het briketzout kan gesteld worden gemiddeld *f* 242.50 per kojang of in totaal *f* 18.187.500 tegenover gemiddeld *f* 240 per kojang of in totaal *f* 17.621.280 in 1921. De opbrengst van het losse zout evenals voor 1921 te stellen op gemiddeld *f* 110 per kojang of in totaal op *f* 1.430.000. Het totaal der opbrengsten, rekening houdende met *f* 100.000 voor verschuldende baten, kan geraamd worden op *f* 19.717.500. De overwinst van het geheele zoutbedrijf of met andere woorden de netto-opbrengst van het zoutmonopolie zal dus, indien de huidige zoutprijzen behouden blijven, in 1922 bedragen rond *f* 10.000.000.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
A Algemeen beheer.....	f 144 860	Verkoop van los zout.....	f 1 430 000
B. Aanmaak en opslag.		briketzout...	18 187 500
Algemeene kosten.....	f 40 240	Verschillende ontvangsten..	100 000
Kosten van winning, opslag en aflevering.....	1 663 600		
Onderhoud en herstellingen.....	50 000		
	1 753 840		
C. Zoutverpakking.			
Algemeen beheer.....	f 101 000		
Algemeene kosten der fabrieken.....	190 000		
Briketteering.....	308 000		
Verpakking en verzending.....	1 096 500		
Stoom en stroom.....	200 000		
Onderhoud.....	260 000		
	2 155 500		
D. Vervoer en verkoop.			
Algemeene kosten.....	f 694 840		
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.....	3 500 000		
Schadeloosstelling voor den zoutverkoop in de Vorstenlanden.....	275 000		
Onderhoud en herstellingen.....	70 000		
Verschillende uitgaven.....	47 000		
	4 586 840		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 1 020 000		
" II.....	7 621 040		
	8 641 040		
Slot volgens de begrooting:			
Rente aanmaak en opslag.....	f 234 150		
" zoutverpakking.....	308 208		
" vervoer en verkoop.....	87 288		
Afschrijving aanmaak en opslag.....	98 138		
" zoutverpakking.....	182 427		
" vervoer en verkoop.....	85 668		
Bijdrage van het Land v/h pensioen der ambtenaren.	50 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	25 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	5 000		
Slot volgens de bedrijfsrekening.....	10 000 581		
	11 076 460		
	f 19 717 500		f 19 717 500

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
A. Algemeen beheer.	f 144 800	f 132 075	f 12 785	—
B. Aanmaak en opslag.				
Algemeene kosten...	40 240	37 740	2 500	—
Kosten van winning, opslag en aflevering.	1 663 600	1 546 665	116 935	—
Onderhoud en herstellingen.....	50 000	50 000	—	—
C. Zoutverpakking.				
Algemeen beheer....	101 000	90 000	11 000	—
Algemeene kosten der fabrieken.....	190 000	170 000	20 000	—
Briketteering.....	308 000	230 000	78 000	—
Verpakking en verzending.....	1 096 500	1 342 000	—	f 245 500
Stoom en stroom....	200 000	159 000	41 000	—
Onderhoud.....	260 000	347 000	—	87 000
Herziening bezoldigingsregeling personeel.....	—	23 700	—	23 700
D. Vervoer te land en verkoop.				
Algemeene kosten...	694 840	607 440	87 400	—
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.....	3 500 000	2 500 000	1 000 000	—

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Schadeloosstelling voor den verkoop van zout in de Vorstenlanden.....	f 275 000	f 270 000	f 5 000	—
Onderhoud en herstelling.....	70 000	65 000	5 000	—
Verschillende uitgaven.....	47 000	30 000	17 000	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.	f 8 641 040	f 7 600 620	f 1 396 620	f 356 200
			f 1 040 120	

waarvan ten laste van:
 Hoofdstuk I f 1 020 000
 " II. 7 621 040

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgaven.

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
a. Algemeen beheer.							
Hoofd van den dienst der Zoutregie.....	f 1 400	1	f 16 800	1	f 16 800	—	—
Onderhoofd.....	1 200	1	14 400	1	14 400	—	—
Inspecteur.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Candidaat inspecteerend ambtenaar.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Hoofdbureau.							
Referendaris.....	600	1	7 200	1	7 200	—	—
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Hoofdkantoorhoofd.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hoofdcornmissie.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Onderhoofd der Comptabiliteit.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commiezen.....	150	6	10 800	6	10 800	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	30 600	—	19 015	f 11 585 (1)	—
Ondergeschikt personeel.....	—	—	21 260	—	21 260	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefte.....	—	—	7 200	—	6 000	1 200 (2)	—
Kosten voor Regeeringstelogrammen.....	—	—	3 000	—	3 000	—	—
			f 144 860		f 132 075	f 12 785	—
b. Aanmaak en Opslag Algemeen beheer.							
Hoofd van den Zoutaanmaak.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Onderhoofd.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hulpbeheerder.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Opzichter.....	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Mantri.....	40	1	480	1	480	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	6 300	—	5 600	700 (3)	—
Kantoor- en lokaalbehoefte.....	—	—	4 000	—	3 000	1 000 (4)	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	4 260	—	3 460	800 (5)	—
			f 40 240		f 37 740	f 2 500	—
Aanmaak in eigen beheer.							
Beheerder.....	400	2	9 600	2	9 600	—	—
Hulpbeheerder.....	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Opzichter.....	150	9	16 200	9	16 200	—	—
Mantri.....	40	16	7 680	16	7 680	—	—
Ondergeschikt personeel.....	—	—	7 860	—	7 860	—	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	8 760	—	8 270	490 (6)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	1 545	—	860	685 (7)	—
			f 58 845		f 57 670	f 1 175	—
Bevolkingsaanmaak.							
Beheerder.....	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Hulpbeheerder.....	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Opzichter.....	150	17	30 600	17	30 600	—	—
Hoofdmantri.....	125	3	4 500	3	4 500	—	—
Mantri.....	40	26	12 480	26	12 480	—	—
Inlandsche schrijvers en mandoers.....	—	—	13 770	—	11 640	2 130 (8)	—
Tijdelijk personeel.....	—	—	13 000	—	13 000	—	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	13 080	—	9 500	3 580 (9)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	19 790	—	17 955	1 835 (10)	—
Toelagen aan het personeel.....	—	—	6 000	—	6 000	—	—
			f 134 820		f 127 275	f 7 545	—

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
c. Zoutverpakking.							
Directeur	f 1 000	1	12 000	1	12 000	—	—
Ingenieur	400	—	—	1	4 800	—	f 4 800 (11)
Onderhoofd	500	1	6 000	—	—	f 6 000 (12)	—
Hoofdcommies	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Boekhouder	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-Boekhouder	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commies	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Teekenaar	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Eerste klerk	120	4	5 760	4	5 760	—	—
Ondergeschikt personeel van de Directie en Administratie	—	—	9 230	—	8 640	590 (13)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen van het personeel van de Directie en Administratie	—	—	10 400	—	4 330	6 070 (14)	—
Fabriekschef	450	2	10 800	2	9 600	1 200 (15)	—
Machinist Electricien	300	1	3 600	1	3 000	600 (16)	—
Magazijnmeester	300	2	7 200	1	2 400	3 000 (17)	—
Machinist	250	15	45 000	15	36 000	9 000 (18)	—
Bouwkundig Opzichter	200	2	4 800	1	2 400	600 (19)	—
Opzichter 1e klasse	175	3	6 300	3	5 400	900 (20)	—
Idem 2e "	125	10	15 000	10	14 400	600 (21)	—
Ondergeschikt personeel van de fabrieken	—	—	15 945	—	15 795	150 (22)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen van het personeel van de fabrieken	—	—	25 500	—	12 400	13 100 (23)	—
Huishuurvergoedingen	—	—	2 780	—	1 680	1 080 (24)	—
Overwerkelden	—	—	6 000	—	6 000	—	—
Pratificatiën	—	—	15 000	—	13 500	1 500 (25)	—
Voelage Geneesheeren	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefte	—	—	5 200	—	5 800	—	600 (26)
Kosten van onderzoekingen en proefnemingen	—	—	8 000	—	8 000	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer w.o. bewaking enz.	—	—	20 300	—	17 100	3 200 (27)	—
Herziening bezoldiging personeel	—	—	—	—	23 700	—	23 700 (28)
d. Vervoer te land en verkoop.			f 253 395		f 234 905	f 47 590	f 29 100
Inspecteur	800	4	38 400	4	38 400	—	—
Adjunct-Inspecteur	600	5	36 000	5	36 000	—	—
Candidaat Inspecteerend Ambtenaar	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Boekhouder	350	4	16 800	4	16 800	—	—
Pakhuismeesters en minder personeel	—	—	452 000	—	400 000	52 000 (29)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	34 000	—	28 000	8 000 (30)	—
Verdere kosten van beheer en kantoor- en lokaalbehoefte	—	—	108 000	—	80 600	27 400 (31)	—
Belooningen	—	—	3 000	—	3 000	—	—
Mantri's	50	2)	1 560	2	1 560	—	—
Wegers	30	1)	—	1	—	—	—
Loon 8% van f 20 000	15	6	1 080	6	1 080	—	—
			1 600		1 600	—	—
			f 694 840		f 607 440	f 87 400	—
Alles te zamen			f 1 327 000		f 1 197 105	f 158 995 29 100	f 29 100
						f 129 895	

1, 3, 5 t/m 10, 13, 14, 22 t/m 27, 29 en 30. In verband met de thans bekende gegevens en de behoefte.

2 en 4. In verband met de behoefte en prijsstijging van de kantoor- en lokaalbehoefte.

11 en 12. Het is noodig gebleken bij de fabrieken op Madoera tot bewerking en verpakking van Gouvernementszout de betrekking van onderhoofd in te stellen, met intrekking van de bestaande betrekking van ingenieur. Aan de nieuwe functie is verbonden eene aanvangsbezoldiging van f 500 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands tot eene eindbezoldiging van f 800 's maands.

Postnummer	Postomschrijving	1921	1922
1000	...	...	...
1001	...	...	...
1002	...	...	...
1003	...	...	...
1004	...	...	...
1005	...	...	...
1006	...	...	...
1007	...	...	...
1008	...	...	...
1009	...	...	...
1010	...	...	...
1011	...	...	...
1012	...	...	...
1013	...	...	...
1014	...	...	...
1015	...	...	...
1016	...	...	...
1017	...	...	...
1018	...	...	...
1019	...	...	...
1020	...	...	...
1021	...	...	...
1022	...	...	...
1023	...	...	...
1024	...	...	...
1025	...	...	...
1026	...	...	...
1027	...	...	...
1028	...	...	...
1029	...	...	...
1030	...	...	...
1031	...	...	...
1032	...	...	...
1033	...	...	...
1034	...	...	...
1035	...	...	...
1036	...	...	...
1037	...	...	...
1038	...	...	...
1039	...	...	...
1040	...	...	...
1041	...	...	...
1042	...	...	...
1043	...	...	...
1044	...	...	...
1045	...	...	...
1046	...	...	...
1047	...	...	...
1048	...	...	...
1049	...	...	...
1050	...	...	...
1051	...	...	...
1052	...	...	...
1053	...	...	...
1054	...	...	...
1055	...	...	...
1056	...	...	...
1057	...	...	...
1058	...	...	...
1059	...	...	...
1060	...	...	...
1061	...	...	...
1062	...	...	...
1063	...	...	...
1064	...	...	...
1065	...	...	...
1066	...	...	...
1067	...	...	...
1068	...	...	...
1069	...	...	...
1070	...	...	...
1071	...	...	...
1072	...	...	...
1073	...	...	...
1074	...	...	...
1075	...	...	...
1076	...	...	...
1077	...	...	...
1078	...	...	...
1079	...	...	...
1080	...	...	...
1081	...	...	...
1082	...	...	...
1083	...	...	...
1084	...	...	...
1085	...	...	...
1086	...	...	...
1087	...	...	...
1088	...	...	...
1089	...	...	...
1090	...	...	...
1091	...	...	...
1092	...	...	...
1093	...	...	...
1094	...	...	...
1095	...	...	...
1096	...	...	...
1097	...	...	...
1098	...	...	...
1099	...	...	...
1100	...	...	...

15 t/m 21. In 1921 begrepen in den algemeenen post voor herziening van de bezoldiging van het personeel.
 28) Thans opgenomen onder de verschillende bezoldigingen.

31) In verband met meerdere kosten van overstorte van zoutgelden en aanstelling van eenig minder kantoor personeel op de vier afdeelingkantoren.
 Buitendien zijn de navolgende posten nog verhoogd:

Aanmaak en opslag.
 Kosten van winning, opslag en aflevering.
 Onderhoud, herstellingen.

In verband met de behoefte.

Zoutverpakking.
 Algemeen beheer.
 Algemeene kosten der fabrieken.
 Briketteering.
 Verpakking en verzending.
 Stoomen stroom.

In verband met de vermeerdering der te bewerken hoeveelheid zout.

Vervoer te land en verkoop.
 Kosten van vervoer, inneming, opslag en schadeloosstelling voor den verkoop van zout in de Vorstenlanden.
 Onderhoud en herstelling.
 Verschillende uitgaven.

In verband met de uitkomsten van vorige jaren en de toename van de te vervoeren en te verkoopen hoeveelheid zout, zoomede de verhooging van „Wegenbelasting” welke betaald wordt uit den post „Verschillende uitgaven”.

Hierbij wordt verder nog opgemerkt dat de belangrijke verhooging van den post „kosten van vervoer, inneming opslag enz.” grootendeels een gevolg is van de omstandigheid, dat bij de raming van dezen post in de begrooting voor 1921 geen rekening is gehouden met de regularisatiekosten voor het vervoer van zout door het Oost-Java zeevervoer.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Opbrengst los zout..	f 1 430 000	f 1 762 280	f 1 996 220	—
„ briketzout	18 187 500			
Verschillende ontvangsten.....	100 000	275 000	—	f 175 000
Gezamenlijk bedrag volgens de begrooting.....	f 19 717 500	f 17 896 280	f 1 996 220	f 175 000

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 14.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR VERVOEREN TE WATER.

TOELICHTING OP DE ONDER HOOFDSTUK II VAN DE BEGROOTING VAN
UITGAVEN EN VAN DE RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

VERVOEREN TE WATER.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Voor 1922 worden de bedrijfsuitgaven volgens de begrotingsrekening geraamd op f 47 284 voor het Pontianakriviervervoer en op f 766 336 voor het Oost-Java zeevervoer tegen onderscheidenlijk f 40 788 en f 481 800 voor het vorig begrotingsjaar.

Volgens de op commerciëlen grondslag opgezette bedrijfsrekening, welke belast wordt met rente over het in het bedrijf gevestigde kapitaal met afschrijvingen, bijdragen voor pensioenfondsen enz. zullen de bedrijfskosten voor 1922 komen op f 56 849 voor het Pontianakriviervervoer en op f 937 728 voor het Oost-Java zeevervoer.

De voor 1922 geraamde bruto-ontvangsten zijn f 67 000 voor het Pontianakriviervervoer en f 1 300 000 voor het Oost-Java zeevervoer tegen onderscheidenlijk f 58 000 en f 550 500 voor 1921.

De groote toename der ontvangsten van het Oost-Java zeevervoer is voor een deel het gevolg van opening door dit bedrijf van een geregelden transportdienst tusschen Madoera en Bagan-Api-Api.

De overwinst van de beide vervoersbedrijven zal in 1922 mitsdien respectievelijk rond f 10 000 en f 362 000 bedragen.

Een en ander is nader toegelicht in de hiernavolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven, alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.	VERVOEREN TE WATER.			Ontvangsten.	VERVOEREN TE WATER.		
	Pontianak rivier-vervoer.	Oost-Java zee-vervoer.	Te zamen.		Pontianak rivier-vervoer.	Oost-Java zee-vervoer.	Te zamen.
Algemeene kosten.....	f 7 332	f 48 250	f 50 582	Overtochtskosten.....	f 26 000	f 1 300 000	f 1 865 000
Loonen en voedinggeldbemanning	8 232	96 844	105 076	Vrachten	39 000		
Kosten van laden, lossen en afleveren	2 500	177 420	179 920	Sleeploonen en huuropbrengst vaartuigen	2 000		2 000
Onderhoud vaartuigen, touwwerk, brandstoffen, machinekamerbehoefden, enz.....	15 100	418 700	433 800				
Verpleging reizigers.....	12 000	—	12 000				
Verschillende uitgaven.....	2 000	30 122	32 122				
Totaal der uitgaven volgens de begrooting ten laste van Hoofdstuk II.....	f 47 164	f 766 336	f 813 500				
Slot van de begrooting P. R. Rente.....	f 3 940						
Afschrijving.....	3 450						
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	675						
Verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden	500						
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	1 000						
Slot van de bedrijfsrekening.....	10 271	19 836					
Slot van de begrooting O. J. Z. Rente.....	f 72 217						
Afschrijving.....	91 185						
Bijdrage v/h Land v/h pensioen der ambtenaren.....	4 000						
Verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden	2 000						
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	2 000						
Slot van de bedrijfsrekening.....	362 262	533 664	533 500				
	f 67 000	f 1 300 000	f 1 867 000		f 67 000	f 1 300 000	f 1 867 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en voor 1921 toegestane uitgaven.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Pontianak-riviervervoer.				
Algemeene kosten.....	f 7 332	f 7 148	f 184	
Loonen en voedinggeld be- manning.....	8 232	6 720	1512	
Kosten van laden, lossen en afleveren.....	2 500	2 000	500	
Onderhoud vaartuigen, touw- werk, brandstoffen, machine- kamerbehoefden enz.....	15 100	15 000	100	
Verpleging reizigers.....	12 000	8 000	4 000	
Verschillende uitgaven.....	2 000	1 800	200	
	f 47 164	f 40 668	f 6 496	
Oost-Java zeevervoer.				
Algemeene kosten.....	43 250	15 800	11 450	
Loonen en voedinggeld be- manning.....	96 844	50 000	46 844	
Kosten van laden, lossen en afleveren.....	177 420	80 000	97 420	
Onderhoud vaartuigen, touw- werk, brandstoffen, machine- kamerbehoefden enz.....	418 700	180 000	238 700	
Verschillende uitgaven.....	30 122	100 000	—	f 69 878
	f 766 336	f 441 800	f 394 414	f 69 878
			f 324 536	
Totaal der uitgaven volgens de begrooting ten laste van Hoofdstuk II.....	813 500	482 468	331 032	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave:

	Maan- delijksche bezoldi- ging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aan- tal.	Bedrag.	Aan- tal.	Bedrag.		
Pontianak-riviervervoer.							
Inspecteur Pontianakriviervervoer.....	f 800	1	f 9 600	1	f 9 600		
Administrateur.....	350	1	4 200	1	4 200		
Inlandsch schrijver.....		1	300	1	300		
Toelage administrateur voor duurdere levenswijze.....		—	360	—	360		
Huishuurvergoedingen.....		—	600	—	600		
Voedinggeld administrateur en Inlandsch schrijver.....		—	792	—	608	¹⁾ f 184	
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....		—	480	—	480		
Totaal.....			f 6 732		f 6 548	f 184	
Oost-Java-Zeevervoer.							
Administrateur.....	600	1	7 200	1	7 200		
Onderadministrateur.....	350	1	4 200	1	4 200		
Werktuigkundige.....	350	2	8 400	1	4 200	²⁾ 4 200	
Boekhouder.....	350	1	4 200	—	—	²⁾ 4 200	
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....		—	4 050	—	3 100	¹⁾ 950	
Huishuurvergoedingen.....		—	4 200	—	2 100	¹⁾ 2 100	
Voedinggeld.....		—	2 000	—	2 000		
			f 34 250		f 22 800	f 11 450	

¹⁾ In verband met de behoefte en de thans bekende gegevens.

²⁾ De administratieve werkzaamheden bij het Oost-Java-Zeevervoer zijn vooral na het in eigen beheer nemen van het zoutvervoer naar Bagan Si-Api-Api zoodanig toegenomen dat het voor een goeden gang van zaken noodig zal zijn in 1922 bij dien vervoerdienst een boekhouder werkzaam te stellen. De aan deze betrekking te verbinden bezoldiging ware overeenkomstig die, voor den boekhouder bij het onderdeel „Aanmaak en aankoop” der zoutregie uitgetrokken, te stellen op f 850.— 's maands met twee tweejaarlijksche verhoogen van f 75.— 's maands benevens eene vergoeding voor huishuur bij gemis van eene landwoning van f 50.— 's maands. Verder maakt de groote uitbreiding van het materieel, vooral wat de stoomvaartuigen betreft, het noodzakelijk tot de aanstelling van een tweeden werktuigkundige over te gaan op de aan die betrekking verbonden bezoldiging en verdere wettige voordeelen. Ook het lagere personeel op kantoor, werkplaats en magazijn dient eenige uitbreiding te ondergaan, waartoe met een bedrag van f 3600.— volstaan kan worden.

Bovendien zijn de navolgende posten nog verhoogd:

Pontianak-Riviervervoer.

loon en voedinggeld bemanning,
verpleging reizigers,
verschillende uitgaven.

Oost-Java-Zeevervoer.

loon en voedinggeld bemanning,
kosten van laden, lossen en afleveren, onderhoud vaar-
tuigen enz.,
verschillende uitgaven,
in verband met de stijging van de prijzen voor levens-
middelen, de verhooging van de loonen en de toename van
het vervoer.

Voorts is daarbij rekening gehouden met de omstandig-
heid dat door de overname van de sleepboot *Najade* van
het Departement van Marine ten behoeve van het Oost-Java-
Zeevervoer het voor materieel beheer voor dat vaartuig uit-
getrokken bedrag ten laste van het genoemd vervoer dient
te worden gebracht.

De kosten worden voor 1922 geraamd op *f* 2 088 voor
bezoldigingen en *f* 4 690 voor verdere bedrijfsuitgaven.

Daar het vervoer tegen zelfkosten geschiedt kunnen de
middelen met gelijk bedrag verhoogd worden, vermeerderd
met een som van *f* 3 409 voor rente en afschrijving van de
kosten van overname van de boot.

Zie ook het vermelde onder 2) bij de raming der kapitaals-
uitgaven.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde
ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Pontianak-riviervervoer.				
Overtochtsgelden.....	<i>f</i> 26000	<i>f</i> 22000	¹⁾ <i>f</i> 4000	—
Vrachten.....	39000	34000	¹⁾ 5000	—
Sleeploon en huuropbrengst van vaartuigen.....	2000	2000	—	—
	<i>f</i> 67000	<i>f</i> 58000	<i>f</i> 9000	—
Oost-Java-zeevervoer.				
Overtochtsgelden.....	1300000	550500	749500	—
Vrachten.....				
Totaal der ontvangsten vol- gens de begrooting.....	<i>f</i> 1367000	<i>f</i> 608500	<i>f</i> 758500	—

¹⁾ In verband met de toename van het vervoer en te verwach-
ten retourvrachten.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving.	Geraamd voor 1922.	Tegeestaan voor 1921.	Meer.	Minder.
Pontianakriviervervoer.				
Aanschaffing van een sleepboot	f 90 000 ¹⁾	—	f 90 000	—
Oost-Java-zeevervoer.				
Aanschaffing van vaartuigen ..	218 000	f 240 000 ²⁾	—	22 000
Aankoop, bouw en uitbreiding van inrichtingen, gebouwen en woningen	40 000	3) 10 000	30 000	—
Aanlegplaats met kabelbaan ..	50 000	50 000	—	—
Voorbereiding tot het in eigen beheer nemen van het vervoer van gouvts. zout....	—	100 000	—	100 000
Gezamenlijk bedrag der uitgaven ten laste van Hoofdstuk II	f 398 000	f 400 000	f 120 000	f 122 000
				f 2 000

¹⁾ De steeds toenemende vervoersbehoefte op de Kapoeasrivier maakt het noodzakelijk maatregelen te treffen ten einde zoo spoedig mogelijk de capaciteit van het daar werkzame z.g. Pontianakriviervervoer te vergroten. Hiertoe ware over te gaan tot het aanschaffen van een sterkere sleepboot dan de nu in gebruik zijnde, welke laatste dan bij een der andere deelen van de vervoeren te water nuttig te werk kan worden gesteld. De aanschaffingskosten voor deze boot, geraamd op f 90,000.— zullen ten laste van het IIe Hoofdstuk dienen te worden gebracht.

²⁾ De omvang van het bedrijf maakt het noodzakelijk voor 1922 op een uitbreiding van prauwruimte te rekenen. Inhuur van die prauwruimte zou, zooal mogelijk, groote kosten veroorzaken. Dit ware te voorkomen door de aanschaffing van 2 lichters van 200 kojang draagvermogen elk, waarmee een kapitaalsuitgave van f 200,000 gemoeid zal zijn. Voor de exploitatie dezer vaartuigen zal jaarlijks op een bedrag van f 6360 aan personeel en f 8000 aan onderhoud gerekend moeten worden. Aangezien echter de aanbouw vermoedelijk een achttal maanden zal vorderen zal met een derde der genoemde bedragen dus in totaal met f 4800 — rond — volstaan kunnen worden. Tegenover deze vermeerdering der bedrijfsuitgaven staat voor 1922 een verhooging van middelen voor de vervoeren te water met f 22120.

³⁾ Mede in verband met de uitbreiding van de vloot dienen maatregelen te worden getroffen om in de toekomst het kostbare repareren bij particulieren te ontgaan. Daartoe ware de bestaande werkplaats uit te breiden. Verder is te Kalianget geen gelegenheid tot het inhuren van huizen, terwijl aldaar geen pensions of hotels aanwezig zijn, zoodat in de behoefte aan woongelegenheden zal moeten worden voorzien. Aanbouw van een tweetal huizen wordt voorloopig voldoende geoordeeld. Voor beide werken ware een bedrag van f 40,000 uit te trekken.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaarverslag 1919 op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde op 31 December 1922.
Pontianak-Riviervervoer.										
Sleepboot	f 40 704.02	—	f 3 459.02	f 37 245	—	f 3 445	f 33 800	90 000	f 3 450	f 120 350
Huisboot										
Zoutprauwen										
Oost-Java-Zeevervoer.										
Sleepbooten	f 538 069.89	¹⁾ f 267 705	f 39 558.89	f 966 216	¹⁾ f 498 970	f 56 837	f 1 280 349	¹⁾ f 200 000	f 90 585	f 1 407 764
Prauwen										
Sleepbooten en prauwen in aanbouw	187 835	338 840	¹⁾ 267 705	258 970	312 000	¹⁾ 498 970	—	218 000	¹⁾ 200 000	—
Kantoor met magazijn en eenvoudige werkplaats, ...	—	—	—	—	10 000	—	10 000	40 000	600	49 400
Aanlegplaats met kabelbaan ..	—	—	—	—	—	—	—	50 000	—	50 000
	f 725 904.89	f 606 545	f 307 263.89	f 1 025 186	f 820 970	f 555 807	f 1 290 349	f 508 000	f 291 185	f 1 507 164

¹⁾ Overboeking v/h hoofd „Sleepbooten en prauwen in aanbouw” n/h hoofd „Sleepbooten en prauwen”.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 15.

**BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.**

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DEN POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENT.

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENST.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrotingsrekening zijn geraamd op *f* 22.402.950 tegen *f* 20.465.710 voor het jaar 1921.

De toename dezer uitgaven met *f* 1.934.240 is voor rond *f* 1.700.000 een gevolg van meerdere personeelsuitgaven, kosten van bestelling van poststukken enz., welke noodig zijn in verband met de uitbreiding van den dienst en verbeterde betaling van het lager personeel, terwijl verder een hogere raming noodig bleek tot een bedrag van rond *f* 200.000 voor onderhoud en herstellingen welke verhooging veroorzaakt wordt door belangrijke stijging van de loonen en geleidelijke uitbreiding der te onderhouden technische inrichtingen, enz.

De ontvangsten kunnen echter eveneens hooger worden geschat en zijn geraamd op *f* 30.755.000 tegen *f* 27.087.000 voor 1921, dus ruim 3½ miljoen meer.

De bedrijfskosten volgens de op commerciëelen grondslag opgezette rekening, waarbij het bedrijf met de verschuldigde kapitaalsrente, behoorlijke afschrijvingen, bijdrage pensioenen enz. wordt belast zijn voor 1922 te stellen op *f* 30.557.580, zoodat dan nog een netto-overschot blijft van *f* 197.420.

Echter zullen bij het tot standkomen van de z.g.n. niveau-leeringsvoorstellen de uitgaven voor het gegradueerde personeel (z.g.n.-importkrachten) hooger worden dan geraamd. Voor het overige personeel is reeds ten vorigen jare eene belangrijke bezoldigingsverbetering tot stand gekomen, waarmede in de raming reeds rekening kon worden gehouden. Als gevolg der voorgestelde positieve verbetering van het gegradueerde personeel zullen nu de bedrijfskosten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst naar verwacht wordt nog stijgen met een bedrag dat ongeveer gelijk zal zijn aan dat van het vorengenoemd netto-overschot, zoodat kan worden aangenomen dat de inkomsten de volledige bedrijfskosten van genoemde dienst in 1922 vrij volkomen zullen dekken.

Daarmede kan het doel, hetwelk met de ten vorigen jare ingevoerde verhoogde post-, telegraaf- en telefoontarieven werd beoogd, geacht worden bereikt te zijn.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de hier navolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven ten laste van Hoofdstuk II zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens nevenstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Vorige rang.		
Algemeen beheer.							
Hoofdkantoor.							
Hoofd van den dienst.....	1 500	1	18 000	1		18 000	
Hoofd van het dienstvak „Posterijen”.....	1 300	1	15 600	1		15 600	
„ „ „ „Telegrafie en Tele- fonie”.....	1 100	2	26 400	2		26 400	
„ „ „ „Administratie”.....	700	1	8 400	1		8 400	
Afdelingshoofd bij het hoofdbestuur.....	1 200	7	100 800	7		100 800	
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1		6 000	
Eerste boekhouder.....	300	1	3 600	1		3 600	
Tweede boekhouder.....	150	1	1 800	1		1 800	
Commissie-kashouder.....	350	1	4 200	1		4 200	
Beheerder der post- en zegelwaarden.....	400	1	4 800	1		4 800	
Archivaris.....	400	1	4 800	1		4 800	
Inspectie en onderwijs.							
Inspecteur.....	800	13	124 800	13	Inspecteur 1e en 2e kl.	124 800	
Adjunct-inspecteur.....	550	14	92 400	14		92 400	
Controleur van den toetsdienst.....	550	2	13 200	2	Inspecteur toetsdienst	13 200	
Directeur van het onderwijs.....	750	1	9 000	1		9 000	
Technische dienst.							
Ingenieurs.....	350	28	117 600	28		117 600	
Gediplomeerd hoofdelectrotechnische ambte- naren.....	700	14	117 600	14	Hoofd e.t.a.	117 600	
Idem technische ambtenaren.....	325	62	241 800	31	E.t.a. 1e kl.	66 300	
				31	E.t.a. 2e kl.	120 900	
				3	Radio e.t.a. 1e kl.	11 700	
				11	Idem 2e kl.	42 900	
Adspirant gediplomeerd technische ambtenaren	225	35	94 500	28	Ads. e.t.a.	75 600	
				7	„ radio e.t.a.	18 900	
Technische ambtenaren 1e klasse.							
Groep A.....	500	1	6 000	1	Hoofd v/d werkplaats	6 000	
Groep B.....	350	18	75 600	2	Hoofd telegr. opz.	8 400	
				4	„ telefoon opz.	16 800	
				7	„ Opperinstrumentm.	29 400	
				1	Hoofd autostal	4 200	
				4	Magazijnmeester	16 800	
Groep C.....	175	281	590 100	18	Telegr. opz. 1e kl.	37 800	
				36	„ 2e kl.	75 600	
				60	Telefoon „ 1e kl.	126 000	
				65	„ 2e kl.	136 500	
				1	Kabellasscher 1e kl.	2 100	
				2	„ 2e kl.	4 200	
				27	Instrumenten 1e kl.	56 700	
				31	„ 2e kl.	65 100	
				15	Teekenaar 1e kl.	31 500	
				26	Ambt. v/d mag. zaken	54 600	
Technische ambtenaren 2e klasse.							
			660 000	—	Telegraaf onderopz. helper-instrumentm. hoofdmonteur en mon- teur tfn., ond. mag. mees- ter en adj. mag. meester (tevorens behoudens de adj. mag. meesters be- hoorende tot het minder personeel, alg. beheer).	550 000	110 000 (1)
Post, Telegraaf- en Telefoondienst.							
Regelmattige weddeverhoogingen.....	—	—	400 000	—		400 000	
Minder personeel, alsmede schrijf- en teeken- loonen.....	—	—	1 368 400	—	maand- en daggelders en inl. personeel hoofdbes- tuur, vast personeel ma- gazijnen en werkplaats, teekenaars 2e kl., licht- drukkers, leerlingkabel- lasschers en vast perso- neel kabelschip, herstel- lers 2e kl. en lijnperso- neel, isoleerders enz. bij den telefoondienst en vaste koelies.	1 168 400	200 000 (2)

	Maandelijkse bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Vorige rang.		
Belooningen voor buitengewone werkzaamheden, en verdere kosten van algemeen beheer. Post- en telegraafschool te Weltevreden (sein cursus).....	—	—	f 35 000	—	—	f 35 000	—
Idem te Soerabaja.....	—	—	6 000	—	—	6 000	—
Idem te Soerabaja.....	—	—	2 000	—	—	2 000	—
Bedrijf. Post en Telegrafie.							
Hoofdkantoorhoofd.....	f 950	2	22 800	2	—	—	—
Adjunct-hoofdkantoorhoofd.....	900	3	32 400	6	—	87 600	f 32 400 (3)
Kantoorhoofd 1e klasse.....	800	5	48 000	5	—	48 000	—
Hoofdcammies 1e klasse.....	800	14	134 400	11	—	105 600	f 28 800 (4)
Hoofdcammies.....	700	110	924 000	118	—	911 200	67 200 (5)
Commies.....	325	175	682 500	169	—	659 100	23 400 (6)
Commies.....	225	140	378 000	132	—	356 400	21 600 (6)
Commies.....	—	—	1 380 000	—	commies commiezen titulair, commiezen 3e kl. en gedeeltelijk ook klerken.	1 100 000	280 000 (7)
Klerken.....	—	—	700 000	—	—	700 000	—
Candidaat-hoofdcammies.....	175	35	73 500	—	—	—	73 500 (8)
Volpостcommiezen.....	—	—	500 000	—	—	360 000	140 000 (9)
Assistenten.....	—	—	1 850 000	—	—	1 274 000	576 000 (10)
Radio-telegrafie.							
Radio-hoofdcammiezen.....	400	3	14 400	3	hoofdtelografisten	14 400	—
" commiezen 1e klasse.....	290	15	52 200	15	telegrafisten 1e kl.	52 200	—
" " 2e klasse.....	160	33	63 300	33	" 2e kl.	63 360	—
Telefonie.							
Hoofdadministratief ambtenaar.....	500	6	36 000	4	hoofdkantoorhoofd.	24 000	12 000 (11)
Administratief ambtenaar groep A.....	430	15	77 400	11	kantoorhoofd 1e kl.	56 760	20 640 (12)
" " B.....	200	106	254 400	106	" 2e en 3e kl.	254 400	—
Adspirant administratief ambtenaar.....	175	30	63 000	—	—	—	63 000 (13)
Inning van telefoon-abonnementsgelden.....	—	—	67 000	—	—	35 000	32 000 (14)
Post-, Telegraaf- en Telefoon.							
Regelmatige weddeverhoogingen.....	—	—	750 000	—	—	750 000	—
Kosten van minder personeel, alsmede schrijft- en teekenloonen.....	—	—	3 565 000	—	personeel op de post- en telegr. kantoren als mandeurs, bestellers, kantoor knechten, koetsiers, sorteerders, zaalwachters enz., het lager lijn-personeel bij den telegr. dienst, incl. pers. bij de radio-telegrafie en post-autodienst, alsmede adm. beambten, bedieningsleiders, hoofdtelefonisten en telefonisten bij den tfn. dienst.	2 981 480	603 520 (15)
Uitgaven aan ambtenaren en beambten.....	—	—	145 000	—	—	145 000	—
Uitgaven wegens de stempeling van zegels en daggelden van het personeel, belast met de opneming van de zegeladministratie.....	—	—	3 300	—	—	3 300	—
Overwerk- en belooningen voor buitengewone werkzaamheden.....	—	—	65 000	—	—	35 000	30 000 (16)
Uitgaven ten behoeve van den opleidingsleergang voor hoofdcammies.....	—	—	135 100	—	—	109 260	25 840 (17)
Uitgaven van den leergang tot opleiding voor de betrekking van administratief ambtenaar bij den telefoondienst en van aspirant-gediplomeerd technische ambtenaren.....	—	—	18 200	—	—	19 000	800 (18)
Personeel van den zeesorteedienst.....	—	—	—	—	—	10 000	10 000 (19)
Kantoor- en lokaalbehoeften.....	—	—	800 000	—	—	900 000	—
Te zamen.....	—	—	16 983 360	—	—	f 14 853 460	f 2 240 300
Waarvan met het oog op het geleidelijk tot stand komen van de voorgestelde personeels-uitbreidingen wordt afgetrokken.....	—	—	392 960	—	—	170 000	222 960
Te zamen.....	—	—	16 590 400	—	—	f 14 683 460	f 2 017 340
							f 1 100 400
							f 1 906 940

1. De uitbreiding der technische diensten, voornamelijk die der telefonie- en radio-telegrafie doet het noodig zijn op vermeerdering van dit personeel te rekenen.

2, 14, 15, 16 en 17. In verband met de behoefte en uitbreiding van den dienst.

3 en 4. Als gevolg van de tot stand gekomen positieve verbetering worden 3 hoofdkantoren teruggebracht tot kantoren 1e klasse.

5. Als gevolg van mutatie onder het personeel.

6. In verband met de uitbreiding van den dienst noodzakelijke bevordering dient op een veertiental hoofdcommiezen meer te worden gerekend, waarvan 8 op een aanvansbezoldiging van f 225.— 's maands en 6 op een aanvansbezoldiging van f 325.— 's maands.

7. Deze post is hooger geraamd in verband met noodzakelijke uitbreiding van het aantal commiezen.

8. Bij de tot stand gekomen positieve verbetering is er gerekend dat de candidaat-hoofdcommiezen tijdens hun opleiding traktement en geen toelage zooals tot dusver zullen genieten.

9. Het meerder benoodigde is een gevolg van de toekoming van den staat van burgerlijk ambtenaar aan die hoofdpostcommiezen, die het ambt als hoofdbetrekking uitoefenen alsmede van de uitbreiding van het aantal hoofdkantoren.

10. Rekening is gehouden met noodzakelijke uitbreiding en met de positieve verbetering welke bij het in de ontwerpbegrooting 1921 uitgetrokken bedrag, in verband met nader voorgestelde verbetering (zie Handelingen Volksrechtelijke Gew. Zitting 1920 blz. 698) niet geheel tot uitdrukking kwam.

11, 12 en 13. Uitbreiding der telefoonnetten maakt het noodig het aantal der bij de Telefonie werkzaam zijnde hoofdadministratieve ambtenaren van 4 op 6 en dat der administratieve ambtenaren, groep A, van 11 op 15 te brengen, terwijl voorts op de aanstelling van een dertigste adspirant administratieve ambtenaren dient te worden gerekend.

18 en 19. Op grond van de uitkomsten der laatste jaren Voorts zijn nog verhoogd de posten:

„Uitkeeringen terzake van het vervoer van brievenmalen in Nederlandsch-Indië” in verband met de uitkomsten der laatste jaren en de thans bekende gegevens.

„Kosten van bestelling” in verband met de verhooging van de loonen van het bij de districtspost betrokken personeel.

„Verschillende uitgaven” in verband met den aanwas van postwaarden en de uitkomsten der laatste jaren.

„Onderhoud en herstellingen” in verband met de belangrijke stijging van arbeidsloonen en van voortdurende uitbreiding van den dienst, voornamelijk op het gebied der telefonie en radio-telegrafie.

„Verlofsbezoldigingen, uit- en terugzending van het personeel van den dienst in Indië”, in verband met de uitkomsten der laatste jaren.

Terwijl de posten:

Studietoelagen aan candidaat-ingenieurs en uitkeeringen terzake van het vervoer van brievenmalen in Nederlandsch-Indië zijn verlaagd in verband met de uitkomsten der laatste jaren en de behoefte.

Vergelijking tusschen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Verkoop van postwaarden	f 8 500 000	f 8 000 000	500 000	—
Bijdrage in de kosten voor het personeel door het Departement van Financiën.....	(1) 605 000	109 000	496 000	—
Opbrengst binnenlandsche telegrammen.....	(2)			
Idem radio-telegrammen..	11 000 000	10 600 000	400 000	—
Aandeel in de buitenland-sche telegrammen.....	(3)			
Abonnementen telefoon..				
Opbrengst telefoongesprek-ken.....	9 500 000	7 825 000	1 675 000	—
Vergoeding van aanlegkos-ten telefoon.....	(4)			
Aandeel in de ontvangsten van de particuliere tele-foonnetten.....	— (5)	3 000	—	f 3 000
Vershillende ontvangsten Binnenlandscheregeerings-telegrammen.....	150 000	150 000	—	—
Vergoeding door het De-partement van Binnen-landsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, ver-betering en onderhoud van bestuurstelefoonlij-nen.....	1 000 000	400 000	600 000	—
	(6)			
	Memorie.	Memorie.	—	—
Totaal der ontvangsten volgens de begrooting..	f 30 755 000	f 27 087 000	f 3 671 000	f 3 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	Memorie	Memorie.	—	—
Hoofdstuk II.....	30 755 000	27 087 000	f 3 668 000	—

(1) en (2) Geraamd naar de uitkomsten der laatste jaren, waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde verhooging van tarieven.

(3) Geraamd in verband met de thans bekende gegevens; de raming voor 1921 blijkt te laag te zijn gesteld.

(4) Geraamd naar de uitkomsten der laatste jaren, waarbij rekening is gehouden met de uitbreiding der telefoonnetten.

(5) In 1922 zullen geen particuliere telefoonnetten meer in bedrijf zijn.

(6) Geraamd in verband met de thans bekende gegevens, waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde verhooging van tarieven.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1922.	Toege- staan voor 1921.	Meer.	Minder.
Uitgaven in Nederland.				
Aanleg en uitbreiding van zeekabels.....	Memorie.	Memorie.	—	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van telegraaflijnen.....	f 840 000	f 380 000	f 460 000	2)
Idem van de inrichtingen der stations voor draadloze telegrafie.	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem van technische kantoorinrichtingen..	154 000	220 000	—	f 66 000
Idem van telefoonnet-ten.....	3 781 000	3 795 000	—	14 000
Idem van interlocale tele-foonverbindingen ..	840 000	2 100 000	—	1 260 000
Verdere kapitaalsuitga-ven ten behoeve van post, telegraaf en tele-foon.....	Memorie.	150 000	—	150 000
Oprichting van een sta-tion voor draadloze telegrafie op de Ban-doengsche hoogvlak-te.....	Memorie.	Memorie.	—	—
Ombouw van overgenom-en of genaaste tele-foonnetten.....	105 000	75 000	30 000	7)
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele-foonlijnen ten behoe-ve van het Binnen-landsch Bestuur	Memorie.	Memorie.	—	—

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1922.	Toege- staan voor 1921.	Meer.	Minder.
Aanschaffing van inrich- tingen voor radiotele- grafie en multiplex telegrafie.....	Memorie	—	—	—
Idem van materialen voor oprichting van een laboratorium....	Memorie.	—	—	—
Uitgaven in Neder- landsch-Indië.				—
Aanleg en uitbreiding van zeekabels.....	Memorie.	Memorie.	—	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- graaflijnen.....	f 108 000	f 850 000	—	f 742 000 8
Idem van de inrichtin- gen der stations voor draadlooze telegrafie.	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem van telefoonnet- ten.....	1 613 000	1 120 000	f 493 000 9)	—
Idem van interlocale te- lefoonverbindingen..	72 000	800 000	—	728 000 8
Verdere kapitaalsuitga- ven ten behoeve van post, telegraaf en te- lefoon.	1 035 000	930 000	105 000 10)	—
Uitbreiden of verster- ken van radiostati- ons.....	—	25 000	—	25 000
Oprichting van een sta- tion voor draadlooze telegrafie op de Ban- doengsche hoogvlak- te.....	45 000	750 000	—	705 000 11)
Overgave van de Atjeh telefoonnetten door het Departement van Binnenlandsch Be- stuur aan het Depar- tement van Gou- vernementsbedrijven (Gouvernements tele- foondienst).	Memorie.	Memorie.	—	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- foonlijnen ten behoe- ve van het Binnen- landsch Bestuur....	Memorie.	Memorie.	—	—
Terreinen en gebouwen.				
Oprichting, vergrooting of vernieuwing van gebouwen voor den post-, telegraaf- en te- lefoondienst.....	1 620 000	1 800 000	—	180 000
Te zamen.....	f 10 213 000	f 12 995 000	f 1 088 000	f 3 870 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 5 720 000	f 6 720 000	—	f 1 000 000
" II.....	4 493 000	6 275 000	—	1 782 000

1) In 1922 zullen voor den telegraafdienst geen nieuw kabelverbindingen noodig zijn. In behandeling zijn echter de van het Binnenlandsch Bestuur ontvangen voorstellen tot het leggen van zeekabels tusschen:

- a. Sibolga en Nias.
- b. Menado-Oeloe Siau-Taroena.
- c. Ampenan-Soembawa.

2) Als gevolg van het streven om weer zooveel mogelijk tot uitzending uit Europa of Amerika terug te keeren in stede van aanschaffing in Japan. Overigens houdt de vermeerdering ook verband met de dringend noodige uitbreiding van de lijnen en verbindingen.

3) In verband met de behoefte.

4) Als gevolg van de te verwachten toename van nieuwe aansluitingen in de bestaande netten zullen de kabelnetten en de bestaande centraalbureau-inrichtingen noodzakelijk moeten worden uitgebreid, terwijl vervanging in verschillende netten van de bestaande centraalbureau-inrichtingen door grootere niet zal kunnen worden ontgaan, ook in verband met te verwachten toename van het interlokaal verkeer.

5) Hoewel dringende behoefte bestaat aan uitbreiding van het interlocale net en de aanleg van nieuwe interlocale lijnen op de buitenbezittingen zeer bezwaarlijk langer zal kunnen wachten, zullen de in het begrotingsjaar vermoedelijk slecht beschikbare arbeidskrachten meer materiaal onmogelijk kunnen verwerken.

6) Deze post kan voor de toekomst vervallen.

De behoefte aan materiaal uitsluitend voor den postdienst kan afzonderlijk worden vermeld.

7) Voor den gedeeltelijken ombouw van het Atjeh-telefoonnet.

8) Deze posten bevatten alleen de uitgaven in gereed geld en houden verband met de beschikbare arbeidskrachten.

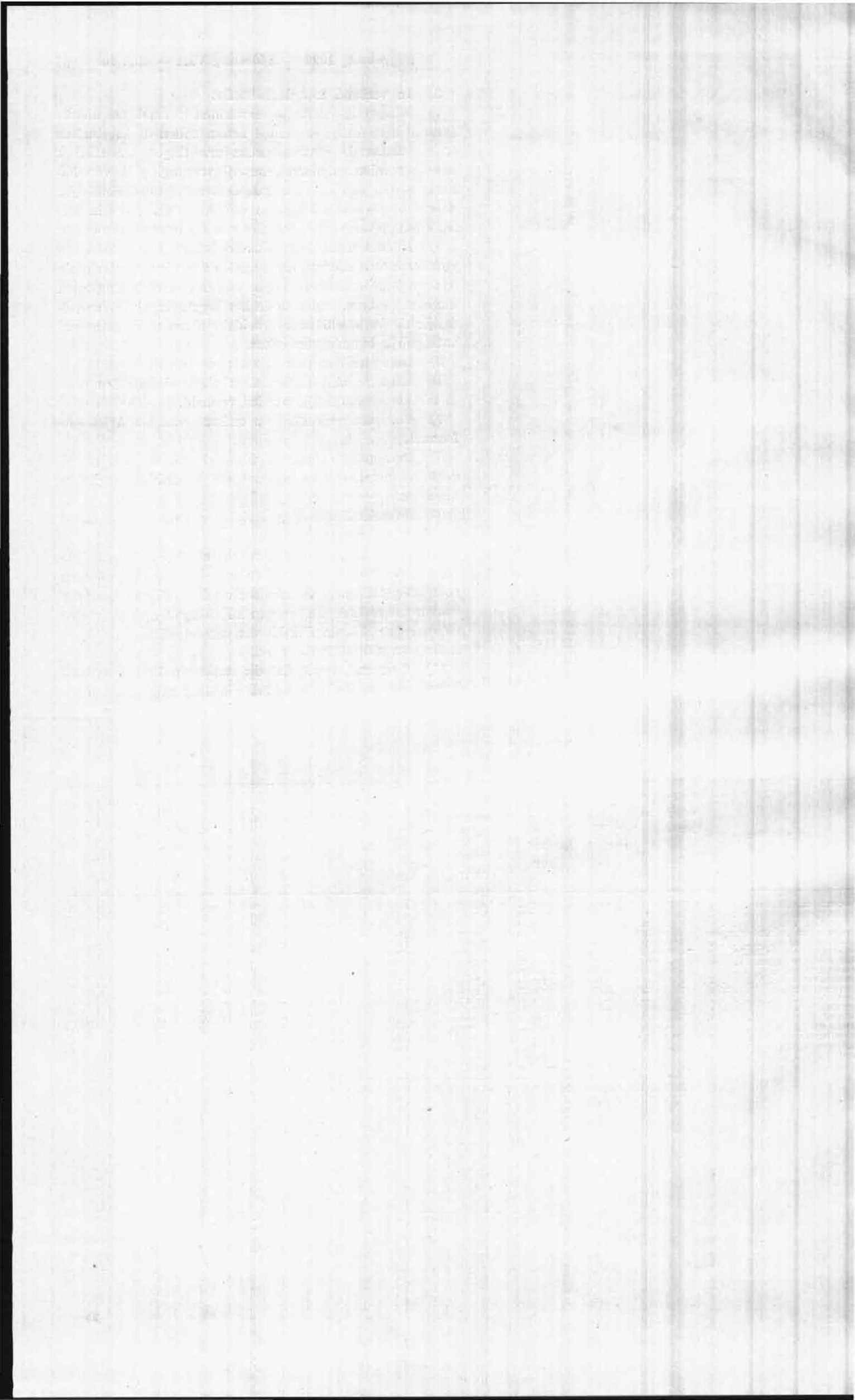
9) In verband met de uitbreiding van den telefoondienst in de Buitengewesten.

10) Voor de behoefte aan vrachtauto's; voorts voor hogere kosten wegens aanmaak en aanschaffing van goederen voor telegraaflijnen en interlocale telefoonlijnen, zoomede voor invoerrechten, kosten van inklaring en opslag en voor vervoer per S.S. en K.P.M. van materiaal, bestemd voor aanleg- en uitbreidingswerken.

11) Gerekend wordt, dat dit station in 1921 gereed zal komen, zoodat slechts een gering bedrag noodig is ten behoeve van het aanbrengen van snelsein-inrichtingen.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaaverslag 1919 op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.
Gebouwen en terreinen	f 7 747 389 20	f 900 000	f 206 835	f 8 440 554	f 1 200 000	f 229 336	f 9 411 218	f 1 620 000	f 259 336	f 10 771 882
Telegraaflijnen	3 581 373 11 ²	430 000	233 067 19	3 728 305	825 000	254 567	4 298 738	968 000	260 817	4 975 921
Zeekeblen	6 846 501 56 ²	2 675 000	482 378 99	9 099 122	—	616 129	8 422 968	—	616 129	7 806 864
Technische kantoorinrichtingen	301 938 77 ²	40 000	46 011 89	295 987	226 000	60 012	471 975	155 000	72 012	554 963
Radio-inrichtingen	1 516 074 48	1 015 000	179 647 21	2 351 427	797 000	281 147	2 867 280	36 400	360 847	2 542 833
Telefoonkantoorinstallatiën	457 406 13 ²	341 000	78 145 06	729 251	514 000	112 245	1 122 016	520 000	163 645	1 478 371
Ondergrondse lijnen	2 154 557 83	700 000	132 121 70	2 722 436	1 635 000	167 132	3 590 314	1 000 000	218 572	4 371 442
Bovengrondse "	7 023 152 04 ²	3 225 000	459 040 10	9 792 112	4 201 000	617 290	13 375 822	4 250 000	827 340	16 828 482
Huisinstallatiën	835 962 62 ²	512 000	161 381 39	1 286 582	670 000	212 551	1 744 001	787 000	279 581	2 351 420
Inventarisgoederen	745 470 33 ²	220 000	116 591 27	851 879	477 000	185 591	1 190 288	689 600	186 291	1 693 597
Postauto's	18 000	—	13 254 93	4 745	—	4 745	—	80 000	—	80 000
Dienstauto's	25 651 50	—	10 924 30	14 728	—	10 924	3 804	17 000	10 924	9 880
Rijwielen	64 323 01	40 000	13 682 35	90 641	40 000	17 682	112 959	56 000	21 682	147 277
Wagens en karren	8 823 50	5 000	1 992	11 921	5 000	2 402	14 519	4 000	2 902	15 617
Brievenbussen en automaten	17 170 19 ²	3 000	3 314 54	16 555	3 000	3 615	16 240	—	3 015	12 325
Trekdiere en tuigen	1 542 40	2 000	356 35	3 186	2 000	376	4 810	—	756	4 054
Frauwen	187 50	—	166 58	—	—	—	—	—	—	—
Magazijn	4 992 172 21	—	—	4 992 172	—	—	4 992 172	—	—	4 992 172
	f 38 390 735 42	f 10 108 000	f 2 135 820 85	f 44 362 913	f 9 995 000	f 2 718 764	f 51 630 149	f 10 213 000	f 3 315 649	f 58 536 500

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 16.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfs-uitkomsten.

De voorloopige uitkomsten van het jaar 1920 en van het eerste kwartaal 1921 wettigen de verwachting dat de ontvangsten van het spoor- en tramwegbedrijf op Java in 1922 f 90 250 000 zullen bedragen tegen rond f 61 000 000 in 1920 (volgens de thans bekende gegevens), terwijl op grond van deze uitkomst van het jaar 1920 nader voor het jaar 1921 een bedrag van f 75 750 000 wordt geraamd; de begrooting voor 1921 was, zonder het restauratiebedrijf en het tijdelijk hotel te Weltevreden slechts op f 68 910 000 gerekend (met inbegrip van beiden was op f 69 680 000 gerekend).

Bij de raming voor 1922 is rekening gehouden met meerdere ontvangsten welke uit reeds ingevoerde en alsnu in te voeren tariefsverhoogingen zullen voortvloeien. Werden deze voor 1921 geraamd op f 8 150 000, voor 1922 kunnen zij op f 3 995 000 meer worden gesteld.

De ontvangsten van het restauratiebedrijf met die van het tijdelijk hotel te Weltevreden en van andere in exploitatie genomen hotels en logeergelegenheden zijn bij deze begrooting opgenomen in een algemeen post „Hotelbedrijf” gerekend wordt dat in 1922 een bedrag van f 3 300 000 op dezen post zal worden ontvangen.

Voor de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust zijn de ontvangsten geraamd op f 5 600 000 tegen een in 1921 vermoedelijk bereikt bedrag van f 4 400 000, op grond waarvan voor 1921 thans geraamd wordt eene opbrengst van f 4 900 000. In de begrooting voor 1921 was slechts op f 4 115 000 gerekend. Voor een deel is deze meerde opbrengst te danken aan hogere inkomsten wegens het vervoer van steenkolen.

Ook de Zuid-Sumatra Staatstramwegen geven aanleiding tot gunstige verwachtingen omtrent de uitkomsten. In 1921 zullen er circa 357 K.M. in bedrijf kunnen zijn, waarvoor een opbrengst van f 14 per dagkilometer op grond van de uitkomsten van 1920 mag worden geraamd. Met het kolle vervoer doet dit een totaal ontvangst verwachten van f 3 000 000 tegen f 1 800 000 als vermoedelijke ontvangst naar de thans bekende gegevens voor 1920, welke gegevens voor 1921 een opbrengst van f 2 400 000 doen verwachten. Op de begrooting voor 1921 was een opbrengst van f 1 900 000 geraamd.

Voor de Atjeh-tram worden de ontvangsten voor 1922 geraamd op f 2 600 000; zij zullen in 1920 een bedrag hebben bereikt van f 1 700 000, welk resultaat voor 1921 thans een opbrengst doet verwachten van f 2 100 000, terwijl daarvoor bij de begrooting voor dat jaar f 1 625 000 was geraamd.

Voor 1922 zijn de totaal ontvangsten der Staatsspoor- en Tramwegen derhalve te stellen op f 104 750 000 tegen f 85 150 000, waarop thans de opbrengst voor 1921 wordt geraamd (in de begrooting was slechts op f 77 320 000 gerekend) en f 69 500 000, welk bedrag door de werkelijke ontvangsten over 1920 is bereikt, terwijl in de begrooting voor dat jaar slechts op f 59 727 000 was gerekend.

Tegenover de ontvangsten van 1922 ad f 104 750 000 staat een bedrag van f 57 737 700 dat naar verwacht wordt aan gewone (d. i. bedrijfs-) uitgaven in dat jaar ten behoeve van alle Staatsspoor- en Tramwegen tezamen zal besteed moeten worden.

In aanmerking nemende dat in 1921 waarschijnlijk rond 10 millioen gulden aan duurtetoelagen voor het personeel zal moeten worden uitgekeerd, moet ook voor 1922 in een of anderen vorm een toeslag op de geraamde p

sonneelasten ten bedrage van omstreeks 11 millioen gulden onvermijdelijk worden geacht om den geregelden gang van het bedrijf behoorlijk te verzekeren.

Rekening houdende met deze bij eene beschouwing der te verwachten einduitkomsten, alsnog ten laste van het bedrijf komende uitgaven, zal het in deze begrooting geraamde bedrijfsoverschot van f 47 012 300 worden teruggebracht tot f 36 012 300 of rond 36 millioen.

Terwijl voor 1921 volgens de oorspronkelijke begrooting een bedrijfsoverschot was geraamd van f 26 979 800, verminderde die raming in den loop van het jaar voornamelijk door de ook voor andere landsdienaren in het algemeen getroffen buitengewone salarisvoorzieningen, met rond f 11 000 000 doch steeg met de op grond van de uitkomsten van 1920 en van de ingevoerde en nog in te voeren tariefsverhoogen thans te verwachten meerdere opbrengst van circa f 9 000 000, waardoor dat bedrijfsoverschot thans dus op rond f 25 000 000 kan worden geraamd.

Eene vergelijking van de bedrijfsoverschotten voor de jaren 1921 en 1922 berekend naar de thans bekende gegevens en met inachtneming van alle te verwachten toeslagen of verhoogen der personeelsbezoldigingen geeft het volgend overzicht:

1921	f 25 000 000
1922	36 000 000

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.	Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.		<i>Staatsspoorwegen op Java.</i>	
Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van het bestuur en den secretaris	f 68 000	Reizigers en bagage.....	f 37 620 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	32 000	Bestel-, ij- en vrachtgoed...	45 780 000
Uit- en terugzending van personeel en buitenlandsche verloven.....	f 233 000	Alle andere ontvangsten....	5 500 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	108 000	Ontvangsten aan huishuur..	850 000
Nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, benevens tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaatingenieurs.....	f 56 000	Ontvangsten wegens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden.....	500 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	27 000		
	29 000		f 90 250 000
	f 125 000		
			f 190 000
B. DIENSTONDERDEELEN.			
I. Administratieve dienst.			
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....			
<i>Hoofdkantoor.</i>			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 2 116 000		
Verdere uitgaven.....	1 495 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven..	f 3 611 000		
	406 000		
	3 205 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 270 000		
Verdere uitgaven.....	330 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 600 000		
	350 000		
	250 000		
<i>Hotelbedrijf.</i>			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	377 000	Hotelbedrijf.....	f 3 300 000
Verdere uitgaven.....	1 787 000		3 300 000
	5 646 000		

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
II. Weg en werken.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijf- kosten).....	f	17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	505 400		
Verdere uitgaven.....		15 500		
Uitbreidingswerken.....		6 000		
	f	526 900		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		171 000		
			855 900	
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	3 191 000		
Bewaking, onderhoud en herstelling.		1 153 000		
Vernieuwing.....		603 500		
Herstel van buitengewone schade.		200 000		
Verdere uitgaven.....		124 000		
Uitbreidingswerken.....		6 240 000		
Bij: aandeel in de kosten van het bouwen en toezicht op brug- gen.....		554 000		
	f	12 065 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		6 326 000		
			5 739 500	
			f	6 112 400
III. Tractie en materieel.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en ver- blijfkosten).....	f	17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	478 400		
Verdere uitgaven.....		126 000		
Uitbreidingswerken.....		32 000		
	f	636 400		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		107 000		
			529 400	
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	5 357 000		
Onderhoud en herstelling.....		3 572 000		
Vernieuwing.....		278 000		
Herstel van buitengewone schade.		55 000		
Verdere uitgaven.....		13 521 000		
<i>Werkplaatsen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		1 250 000		
Verdere uitgaven.....		1 165 000		
Uitbreidingswerken.....		11 618 000		
	f	36 812 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		11 618 000		
			25 196 000	
Nevenbedrijven Tjatoerwerk.....	f	35 000		
Uitbreidingswerken.....		6 000		
	f	41 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		6 000		
			35 000	
			25 777 400	
IV. Beweging en handels- zaken.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en ver- blijfkosten).....	f	17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	701 400		
Verdere uitgaven.....		77 000		
Uitbreidingswerken.....		25 000		
	f	803 400		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		25 000		
			778 400	
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	9 971 500		
Verdere uitgaven.....		1 000 000		
Uitbreidingswerken.....		350 000		
	f	11 321 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		350 000		
			10 971 500	
			11 766 900	

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
V. Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten)	f	17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	201 000		
Verdere uitgaven		24 000		
Uitbreidingswerken		1 000		
	f	226 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		89 000		
		187 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
<i>Lijnen op Java.</i>				
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		71 000		
Verdere uitgaven		51 000		
Uitbreidingswerken		4 000		
		126 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven	f	4 000		
		122 000		
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	130 000		
Verdere uitgaven		73 000		
Uitbreidingswerken		50 000		
	f	253 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		50 000		
		203 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	122 000		
Verdere uitgaven		494 000		
Uitbreidingswerken		68 000		
	f	684 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		68 000		
	f	616 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	178 000		
Verdere uitgaven		198 000		
Uitbreidingswerken		2 000		
	f	378 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		2 000		
		371 000		
<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>			<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>	
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	150 000	f	1 580 000
Verdere uitgaven		453 000		900 000
Uitbreidingswerken		8 000		2 400 000
	f	611 000		520 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		8 000		
		603 000		
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	270 000		
Verdere uitgaven		464 000		
Uitbreidingswerken		1 475 000		
	f	2 209 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		1 475 000		
		734 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	460 000		
Verdere uitgaven		1 150 000		
Uitbreidingswerken		1 465 000		
	f	3 084 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven		1 465 000		
		1 619 000		
			Ontvangsten voor geleverde elektrische energie	200 000
				f 5 620 000

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 190 000			
Verdere uitgaven.	31 000			
Uitbreidingswerken.	—			
	f 221 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	—	f 221 000		
<i>Exploitatie Nevenbedrijven.</i>				
IJsfabriek Kotta Radja.....	f 27 000			
Uitbreidingswerken.....	5 000			
	f 32 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	5 000	27 000		
		f 8 045 000		
Toelage aan de vereeniging Toeris- tenverkeer.....		10 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 2 487 500			
„ II.....	55 250 200			
		f 57 737 700		
Slot volgens de begrooting:				
Rente.				
Afschrijvi g.				
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.	Memorie.			
Slot van de bedrijfsrekening.....		47 012 300		
		f 104 750 000		f 104 750 000

1) In verband met de uitkomsten van 1920.

2) Verwezen wordt naar de toelichtingen op den staat van personeels-uitgaven.

3) De zeer hooge kosten van kantoorbehoefden, plaatskaarten en drukwerken, maken het noodzakelijk bij de toename van het vervoer en de uitbreiding der bureaux op grond van de uitkomsten van vorige jaren op de post „verdere uitgaven” *f* 611.000 meer te ramen. Hierin zijn tevens begrepen de uitgaven voor de Technische Avondscholen te Bandoeng en Meester-Cornelis, waarvoor in de begrooting van 1921 afzonderlijk bedragen zijn uitgetrokken.

4) In verband met het in 1920 opgezet Hotelbedrijf der S. S. en Tr. zijn onder dit hoofd thans samengevat het Restauratie-bedrijf, het tijdelijk hotel te Weltevreden en de exploitatie van pasangrahans, waarvoor op de begrooting voor 1921 afzonderlijke posten zijn opgebracht, benevens de exploitatie van logeergelegenheden te Weltevreden en van hotels te Buitenzorg, Cheribon en Palembang.

Voor het restauratie-bedrijf wordt *f* 196.000 meer geraamd met het oog op de uitbreiding, welke dit bedrijf moet ondergaan bij invoering der nieuwe meer uitgebreide treindienstregeling.

Voor de overige onderdeelen van het hotelbedrijf is de raming op grond van de laatste gegevens *f* 1.208.000 hooger gesteld.

Tegenover deze hoogere ramingen staan uitteraard hoogere inkomsten, welke in totaal voor het geheele hotelbedrijf in 1922 worden geschat op *f* 3.300.000, zoodat op dit bedrijf een bedrijfsoverschot is te verwachten van *f* 926.000.

5) Iets meer geraamd in verband met de uitkomsten van het vorig jaar.

6) Geraamd naar de behoefte.

7) In verband met de uitbreiding van het bedrijf.

8) Ten gevolge van de geregelde toename van het vervoer zal de hoeveelheid brandstoffen welke in 1922 noodig is belangrijk grooter zijn dan voor 1921 geraamd. In verband echter met de dalende kolenprijzen zal met het geraamde bedrag volstaan kunnen worden.

Hierbij is er tevens rekening mede gehouden dat de noodzakelijke verhooging der vergoedingen aan de z.g. „werkplaatsartsen” voor de geneeskundige behandeling van de Inlandsche werklieden bij de werkplaatsen eene meerdere uitgaaf zal vorderen van *f* 6.600, ter toelichting waarvan het volgende wordt opgemerkt.

Met verschillende geneesheeren zijn indertijd overeenkomsten aangegaan voor de geneeskundige behandeling der Inlandsche werklieden bij de werkplaatsen van dien dienst te Bandoeng, Madioen, Boekit-Doeri (thans Manggarai), Poerworedjo en Soerabaja tegen daarbij vastgestelde vergoedingen.

Herziening dier vergoedingen is op grond van de veranderde tijdsomstandigheden en de uitbreiding welke het personeel der werkplaatsen in de laatste 4 jaren heeft ondergaan, noodzakelijk gebleken, terwijl ook de wenschelijkheid naar voren is getreden, om in de nieuw te sluiten overeenkomsten sommige tevoren niet omschreven, doch gewoonlijk vrijwillig door de werkplaatsartsen aanvaarde diensten meer bepaaldelijk op te nemen en die geneeskundige behandeling ook uit te strekken over het overig werkplaatspersoneel, voor zoover dit vrije geneeskundige hulp geniet.

Uitgaande van een vergoedingsbasis van *f* 20 per 100 man

en de werkplaatssterkte in het jaar 1919 is, met toepassing van afrondingen bij de onderwerpelijke begrooting gerekend op toelagen voor de werkplaatsartsen te Bd, Mn, Mri, Pw en Sb onderscheidenlijk tot bedragen van *f* 275, *f* 300, *f* 225, *f* 100 en *f* 200.

9) Wegens hogere kosten voor dienstkleding en distintieven, verband houdende met de aanzienlijke personeelsuitbreiding.

10) De uitkomsten van 1920 hebben uitgewezen dat de kosten van expeditie *f* 120 000 hooger zijn te ramen. Voorts is *f* 189 000 meer opgebracht dan voor 1921, met het oog op het gereedkomen van groote rangeer-emplacementen en de daarmee samenhangende hogere kosten aan onderhoud, bewaking en verlichting.

11) Rekening is gehouden met de uitkomsten van vorige jaren.

12) Met het oog op de uitbreiding van het tramwagnet op Java is voor algemeen beheer *f* 21 000 meer geraamd.

13) Verwacht wordt dat in 1922 aan vernieuwing van den bovenbouw *f* 79 000 minder ten koste zal gelegd behoeven te worden dan in 1921.

14) Wegens toename van het vervoer en uitbreiding van het net.

15) *f* 180 000 wordt meer geraamd in verband met de invoering van een nevenbedrijf voor het winnen van kalksteenen waarop bij de begrooting voor 1921 niet is gerekend.

16) De hogere raming houdt verband met te verwachten meerdere kosten voor de afscheep van kolen te Emmahaven.

17) Verwacht wordt, dat een grootere aanschaffing van bovenbouw materialen zal moeten plaats hebben, dan waarop voor 1921 is gerekend.

18) Geraamd naar de behoefte.

19) De verdere kosten der electriche centrale te Kamboeng Doerian worden *f* 36 000 hooger geraamd met het oog op de aan dit bedrijf te geven uitbreiding; er staan uitgeraamd hogere ontvangsten tegenover.

20) Met het oog op de te verwachten uitbreiding van de Zuid-Sumatra-lijnen.

21) In verband met de uitkomsten van vorige jaren *f* 38 000 minder geraamd.

22) Wegens toename van het vervoer en uitbreiding der lijnen.

23) Verhoogde ramingen wegens verkeerstoename.

24) Door overboeking op andere posten.

25) In de begrooting voor 1922 op de posten voor „personeele uitgaven” ondergebracht.

26) Deze voor 1921 afzonderlijk uitgetrokken posten zijn thans begrepen in de uitgaven voor het Hoofdkantoor van den Administratieven Dienst.

27) Zie toelichting op 4).

28) Dit bedrag is het deel dat voor rekening der exploitatie komt van het bij 1e nota van wijziging op de begrooting van 1921 gebracht crediet van *f* 2 000 000. Voor 1922 zijn deze uitgaven reeds in de personeelsuitgaven inbegrepen.

29) Met de geleidelijke uitbreiding van het personeel is bij de raming der personeelsuitgaven voor 1922 rekening gehouden.

30) Wegens overboeking van een kleiner aandeel in de kapitaals-uitgaven.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoorbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave:

RANGEN.	Geraamd voor 1922.												Toegestaan voor 1921.		Meer.	Minder.		
	Administratieve dienst.		Weg en werken.		Tractie en materieel.		Beweging en handelszaken.		Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.		Te samen.		Aantal.	Bedrag.				
	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.						
Lid van het Bestuur.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	f 48 600	3	f 48 600	—	—	
Secretaris van het Bestuur.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—	
Hoofden van dienstvakken.	1	f 14 400	1	f 14 400	1	f 14 400	1	f 14 400	1	f 14 400	1	f 14 400	5	72 000	5	72 000	—	—
Afdelingshoofden.	2	48 000	2	24 000	5	60 000	3	36 000	4	48 000	18	216 000	15	180 000	f(2) 36 000	—	—	
Ingenieur.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Begradueerd ambtenaar.	34	88 200	34	142 800	42	176 400	47	197 400	13	54 600	157	659 400	147	617 400	(*) 42 000	—	—	
Hoofd van de afdeling Signaalwezen.	1	—	1	12 000	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	8 400	(*) 3 600	—	
Hoofd van het geldelijk beheer.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7 200	—	f(2) 7 200	
Hoofd van den Magazijnsdienst.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 800	—	(*) 4 800	
Inspecteur, hoofd van de afdeling Contrôle.	1	12 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	8 400	(*) 3 600	—	
Hoofd van de Afdeling Hotelwezen.	1	12 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	—	(*) 12 000	—	
Ambtenaar voor de invoering van de registratur.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7 200	—	(*) 7 200	
Technisch personeel.																		
Hoofdkashouder.	1	4 800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 800	1	4 800	—	—	
Technisch hoofdkantoorhoofd.	—	—	3	17 100	—	11 400	3	17 100	1	5 700	9	51 900	3	17 100	(*) 34 200	—	—	
Electrotechnisch Ambtenaar 1e klasse.	—	—	—	—	2	11 400	—	—	1	5 700	3	17 100	3	17 100	—	—	—	
Hoofdinstrumenteer.	—	—	1	5 700	—	—	—	—	—	—	5	28 500	4	28 500	(*) 5 700	—	—	
Hoofdinstrumentmaker.	—	—	—	—	2	11 400	—	—	—	—	2	11 400	2	11 400	—	—	—	
Hoofdstationshoofd.	—	—	—	—	—	—	30	171 000	1	5 700	31	176 700	26	148 200	(*) 28 500	—	—	
Vervoerscontroleur.	—	—	—	—	—	—	4	22 800	5	28 500	9	51 300	8	45 600	(*) 5 700	—	—	
Telegraafcontroleur.	—	—	—	—	—	—	1	5 700	—	—	1	5 700	3	17 100	—	(*) 11 400		
Werktuigkundige.	—	—	—	—	35	199 500	—	—	8	45 600	43	245 100	39	232 300	(*) 22 800	—	—	
Bouwkundige.	—	—	37	158 000	—	—	—	—	7	39 900	34	193 800	29	165 900	(*) 28 500	—	—	
Opzichter-machinist.	—	—	—	—	36	151 200	—	—	5	21 000	41	172 200	37	155 400	(*) 16 800	—	—	
Magazijnmeester.	—	—	5	—	—	15 000	—	—	2	9 600	7	33 600	5	21 000	(*) 9 600	—	—	
Wagenmeester.	—	—	—	—	5	15 000	—	—	—	—	5	15 000	4	12 000	(*) 3 000	—	—	
Werkmeester.	—	—	—	—	40	120 000	—	—	7	21 000	47	141 000	41	123 000	(*) 18 000	—	—	
Opzichter 1e klasse.	—	—	85	255 000	—	—	—	—	8	24 000	93	279 000	89	267 000	(*) 12 000	—	—	
Instrumentmaker 1e klasse.	—	—	—	—	3	9 000	—	—	1	3 000	4	12 000	4	12 000	—	—		
Teekenaar-constructeur.	—	—	3	9 000	3	24 000	—	—	—	—	11	33 000	11	33 000	—	—		
Monteur 1e klasse.	—	—	—	—	2	6 000	—	—	—	—	2	6 000	1	3 000	(*) 3 000	—	—	
Electrotechnisch ambtenaar 3e klasse.	—	—	—	—	2	18 000	—	—	1	3 000	7	21 000	6	18 000	(*) 3 000	—	—	
Technisch hoofdcommies.	—	—	2	6 000	6	18 000	—	—	—	—	8	24 000	7	21 000	(*) 3 000	—	—	
Hoofd kaartdrukkerij.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2 400	1	2 400	—	—		
Hoofdkasbeheerder.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	12 000	—	(*) 12 000		
Kasbeheerder.	—	—	—	—	—	—	7	16 800	—	—	7	16 800	1	2 400	(*) 14 400	—	—	
Adjunct-Hoofdkashouder.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	—	—		
Commissie-kashouder.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 200	—	(*) 4 200		
Emplacement-beheerder.	—	—	—	—	—	—	40	105 600	—	—	40	105 600	16	42 210	(*) 63 390	—	—	
Toezicht-houder b/d Staatstramwegen.	—	—	—	—	—	—	2	5 280	—	—	2	5 280	3	7 920	—	(*) 2 640		
Treincontroleur.	—	—	—	—	—	—	32	76 800	5	12 000	37	88 800	36	73 440	(*) 15 360	—	—	
Stationscommies.																		
Stationscommies bij de Staatstramwegen.	—	—	—	—	—	500	900 000	20	36 000	520	936 000	449	805 200	127 800	—	—	—	
Opzichter-machinist bij de Staatstramwegen.	—	—	—	—	3	7 200	—	—	38	59 400	36	61 800	30	54 000	(*) 10 800	—	—	
Werkmeester bij de Staatstramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	—	15	36 000	18	43 200	16	38 400	(*) 4 800	—	—	
Opzichter weg en werken bij de Staatstramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	—	4	9 600	4	9 600	2	4 800	(*) 4 800	—	—	
Telegraafopzichter.	—	—	—	—	—	—	22	39 600	—	—	21	50 400	17	40 800	(*) 9 600	—	—	
Opzichter werkplaats.	—	—	—	—	44	66 000	—	—	6	9 000	50	75 000	48	72 000	(*) 3 000	—	—	
Machinist 1e klasse.	—	—	—	—	172	258 000	—	—	15	22 500	187	280 500	183	273 000	(*) 1 500	—	—	
Wagenopzichter.	—	—	—	—	18	24 000	—	—	—	—	16	24 000	12	18 000	(*) 6 000	—	—	
Opzichter 2e klasse.	—	—	190	298 500	—	—	—	—	28	42 000	217	310 500	210	315 000	(*) 25 500	—	—	
Instrumentmaker 2e klasse.	—	—	—	—	7	10 500	—	—	1	1 500	8	12 000	6	9 000	(*) 3 000	—	—	
Teekenaar 1e klasse.	—	—	5	7 500	10	15 000	—	—	3	4 500	18	27 000	18	27 000	—	—		
Monteur 3e klasse.	—	—	—	—	2	3 000	—	—	—	—	2	3 000	1	1 500	(*) 1 500	—	—	
Electricien.	—	—	—	—	10	15 000	—	—	3	4 500	13	19 500	9	13 500	(*) 6 000	—	—	
Technisch commies.	—	—	2	3 000	10	15 000	—	—	—	—	12	18 000	11	16 500	(*) 1 500	—	—	
Magazijnbewaarder 1e klasse.	—	—	11	23 100	—	—	—	—	3	6 300	14	29 400	14	29 400	—	—		
Opzichter werkplaats bij de Staatstramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	—	8	9 600	8	9 600	4	4 800	(*) 4 800	—	—	
Administratief personeel.																		
Registrator.	—	—	1	6 000	—	—	—	—	—	—	1	6 000	1	6 000	—	—	—	
B-okhouder tevens hoofd der Contrôle.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	12 000	—	(*) 12 000	—	
Hoofdboekhouder.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6 000	—	(*) 6 000	—	
Ambtenaar voor de inklaring.	—	—	2	11 400	—	—	—	—	—	—	2	11 400	2	8 400	(*) 3 000	—	—	
Adjunct-Inspecteur der contrôle.	—	—	5	24 500	—	—	—	—	—	—	6	34 200	5	28 500	(*) 5 700	—	—	
Hoofdkantoorhoofd.	—	—	4	19 200	2	9 600	3	14 400	1	4 800	12	57 600	13	57 600	—	—		
Boekhouder.	—	—	8	33 600	3	12 600	—	—	3	12 600	14	58 800	11	46 200	(*) 12 600	—	—	
Kasopneimer.	—	—	9	37 800	—	—	—	—	—	—	9	37 800	5	21 000	(*) 16 800	—	—	
Adjunct-ambtenaar v/d inklaring.	—	—	2	8 400	—	—	—	—	—	—	2	8 400	2	8 400	—	—		
Adjunct-Registrator.	—	—	6	21 000	—	—	—	—	—	—	5	21 000	4	16 800	(*) 4 200	—	—	
Bibliothecaris.	—	—	1	4 200	—	—	—	—	—	—	1	4 200	1	4 200	—	—		
Hoofdcommies.	—	—	11	46 200	6	25 200	12	50 400	9	37 800	5	21 000	43	180 600	(*) 21 000	—	—	
Archivaris.	—	—	1	2 400	1	2 400	1	2 400	—	—	4	9 600	5	12 000	—	(*) 2 400		
Kantoorhoofd der Contrôle.	—	—	18	43 200	—	—	—	—	—	—	4	9 600	23	63 800	(*) 7 200	—		
Secretaris der vaste examen-commissie.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 600	—	(*) 3 600		
Commies.	—	—	150	341 200	27	48 600	64	115 200	44	79 200	40	72 000	309	552 200	(*) 73 800	—	—	
Administratief- en vakkundig personeel en schrijffloonen.	—	—	—	1 344 400	—	1 532 600	—	2 855 600	—	4 957 400	—	1 230 820	—	11 970 820	—	10 754 910	1 215 910	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen.	—	—	—	293 500	—	52												

—

Postnummer	Postomschrijving	1921	1922
1	Hoofd van de afdeeling	1	1
2	Hoofd van de afdeling	1	1
3	Hoofd van de afdeling	1	1
4	Hoofd van de afdeling	1	1
5	Hoofd van de afdeling	1	1
6	Hoofd van de afdeling	1	1
7	Hoofd van de afdeling	1	1
8	Hoofd van de afdeling	1	1
9	Hoofd van de afdeling	1	1
10	Hoofd van de afdeling	1	1
11	Hoofd van de afdeling	1	1
12	Hoofd van de afdeling	1	1
13	Hoofd van de afdeling	1	1
14	Hoofd van de afdeling	1	1
15	Hoofd van de afdeling	1	1
16	Hoofd van de afdeling	1	1
17	Hoofd van de afdeling	1	1
18	Hoofd van de afdeling	1	1
19	Hoofd van de afdeling	1	1
20	Hoofd van de afdeling	1	1
21	Hoofd van de afdeling	1	1
22	Hoofd van de afdeling	1	1
23	Hoofd van de afdeling	1	1
24	Hoofd van de afdeling	1	1
25	Hoofd van de afdeling	1	1
26	Hoofd van de afdeling	1	1
27	Hoofd van de afdeling	1	1
28	Hoofd van de afdeling	1	1
29	Hoofd van de afdeling	1	1
30	Hoofd van de afdeling	1	1
31	Hoofd van de afdeling	1	1
32	Hoofd van de afdeling	1	1
33	Hoofd van de afdeling	1	1
34	Hoofd van de afdeling	1	1
35	Hoofd van de afdeling	1	1
36	Hoofd van de afdeling	1	1
37	Hoofd van de afdeling	1	1
38	Hoofd van de afdeling	1	1
39	Hoofd van de afdeling	1	1
40	Hoofd van de afdeling	1	1
41	Hoofd van de afdeling	1	1
42	Hoofd van de afdeling	1	1
43	Hoofd van de afdeling	1	1
44	Hoofd van de afdeling	1	1
45	Hoofd van de afdeling	1	1
46	Hoofd van de afdeling	1	1
47	Hoofd van de afdeling	1	1
48	Hoofd van de afdeling	1	1
49	Hoofd van de afdeling	1	1
50	Hoofd van de afdeling	1	1
51	Hoofd van de afdeling	1	1
52	Hoofd van de afdeling	1	1
53	Hoofd van de afdeling	1	1
54	Hoofd van de afdeling	1	1
55	Hoofd van de afdeling	1	1
56	Hoofd van de afdeling	1	1
57	Hoofd van de afdeling	1	1
58	Hoofd van de afdeling	1	1
59	Hoofd van de afdeling	1	1
60	Hoofd van de afdeling	1	1
61	Hoofd van de afdeling	1	1
62	Hoofd van de afdeling	1	1
63	Hoofd van de afdeling	1	1
64	Hoofd van de afdeling	1	1
65	Hoofd van de afdeling	1	1
66	Hoofd van de afdeling	1	1
67	Hoofd van de afdeling	1	1
68	Hoofd van de afdeling	1	1
69	Hoofd van de afdeling	1	1
70	Hoofd van de afdeling	1	1
71	Hoofd van de afdeling	1	1
72	Hoofd van de afdeling	1	1
73	Hoofd van de afdeling	1	1
74	Hoofd van de afdeling	1	1
75	Hoofd van de afdeling	1	1
76	Hoofd van de afdeling	1	1
77	Hoofd van de afdeling	1	1
78	Hoofd van de afdeling	1	1
79	Hoofd van de afdeling	1	1
80	Hoofd van de afdeling	1	1
81	Hoofd van de afdeling	1	1
82	Hoofd van de afdeling	1	1
83	Hoofd van de afdeling	1	1
84	Hoofd van de afdeling	1	1
85	Hoofd van de afdeling	1	1
86	Hoofd van de afdeling	1	1
87	Hoofd van de afdeling	1	1
88	Hoofd van de afdeling	1	1
89	Hoofd van de afdeling	1	1
90	Hoofd van de afdeling	1	1
91	Hoofd van de afdeling	1	1
92	Hoofd van de afdeling	1	1
93	Hoofd van de afdeling	1	1
94	Hoofd van de afdeling	1	1
95	Hoofd van de afdeling	1	1
96	Hoofd van de afdeling	1	1
97	Hoofd van de afdeling	1	1
98	Hoofd van de afdeling	1	1
99	Hoofd van de afdeling	1	1
100	Hoofd van de afdeling	1	1

1) De sterke ontwikkeling van het verkeer en de uitbreiding van het net met de daarmee samenhangende groottoename van werkzaamheden maakten in sommige deelen van het bedrijf verplaatsing van bevoegdheid en concentratie van het uit te oefenen toezicht noodig, welke belangrijke verzwaring van enkele reeds bestaande functies ten gevolge heeft.

Hierdoor zal het aantal posten met grootere verantwoordelijkheid, gelijkwaardig aan de bestaande functie van afdeelingshoofd, hetwelk sinds 1918 geen wijziging me onderging, met een drietal moeten worden vermeerderd.

2) De vermeerdering met 10 tegenover 1921 is gedeeltelijk een gevolg van de omstandigheid, dat voor het hoofd van het geldelijk beheer, het hoofd van den magazijndienst, de ambtenaar voor de invoering van de registratuur en de secretaris der vaste examen-commissie thans geen afzonderlijke wedden meer zijn uitgetrokken (deze functies zijn thans begrepen onder de rubriek gegradueerde ambtenaren).

De eigenlijke vermeerdering van het totaal aantal gegradueerde ambtenaren en ingenieurs te zamen bedraagt 6, dat niet meer dan 4 procent van de bestaande formatie, welke vermeerdering in verband met de betrekkelijk veel groote uitbreiding van het bedrijf beslist noodig is.

3) In de personeelsformatie van den Dienst der Staatsspoor- en tramwegen zijn opgenomen de betrekkingen van Hoofd van de afdeeling Signaalwezen en van Inspecteur-hoofd der afdeeling Contrôle.

Aan eerstgenoemde betrekking is verbonden eene aanvangswedde van f 700 's maands met twee tweejaarlijkse verhoogingen van f 100 tot f 1200 's maands, aan laatstgenoemde eene aanvangsbezoldiging van f 700 's maands, een eindwedde van f 1000 's maands, welke na drie driejaarlijkse verhoogingen van f 100 's maands wordt bereikt.

Beide betrekkingen, welke bij hunne instelling een zestien jaren geleden nog niet van zoodanig gewicht behoeften te worden geacht, moeten thans in verband met de hooger eischen die de uitbreiding van het bedrijf zoowel wat verantwoordelijkheid als den omvang der werkzaamheden aangaan stellen, zonder eenigen twijfel op een lijn worden gesteld met die van afdeelingshoofd bij den dienst, zoodat de billijkheid en eene goede dienstverhouding vorderen, daaraan verbonden bezoldigingen eveneens op het peil van die van afdeelingshoofd n.l. van f 1000 tot f 1200 te brengen.

Voorts maakt de aan den dienst opgedragen zorg voor de financieele verantwoordelijkheid op het gebied van de hotelwezen het noodig eene afzonderlijke afdeeling in 't leven te roepen, welke zich uitsluitend met dezen specialen tak van het bedrijf zal hebben bezig te houden.

Aan 't hoofd daarvan ware een ambtenaar te stellen met den titel „Hoofd van de afdeeling Hotelwezen” aan welke betrekking eene bezoldiging mede gelijk aan die van afdeelingshoofd ware te verbinden.

Een en ander vordert voor 1922 een meerdere uitgaaf van f 15.600.—

4) Deze uitbreidingen zijn noodig in verband met de behoefte tengevolge van de uitbreiding van het bedrijf, de daardoor ontstane vermeerdering der werkzaamheden.

5) Deze uitbreiding is noodzakelijk met het oog op de groote toename van het verkeer waardoor verschillende stations zoodanig in belangrijkheid zijn toegenomen, dat zij tot de hoofdstations moeten worden gerekend.

6) Met het oog op de reorganisatie v/h telegraaf personeel v/d dienst van Beweging en Handelszaken zijn voor 1922 noodig 1 telegraafcontroleur en 23 telegraafopzichters.

In de totale sterkte van dit personeel komt hierdoor geen wijziging.

7) Volgens de nieuwe personeelssamenstelling zal de titel van hoofdkasbeheerder vervallen; van de 7 kasbeheerders waarop bij deze begrooting gerekend is, zullen 3 bestemd worden om het kasbeheer van belangrijke stations te voeren, waarmede voorheen de hoofden dier stations zelf waren belast.

8) Deze titel komt te vervallen met het oog op de gewenschte eenvormigheid in de personeelssamenstelling.

9) Voor den dienst van Eenvoudige lijnen wordt geen toezichthouder bij de Staatstramwegen meer noodig geacht in 1922.

10) In verband met de gewijzigde regeling der dienst- en rusttijden en de uitbreiding van het bedrijf dient voor 1922 op 89 stationscommiezen meer te worden gerekend.

11) Om tot eene behoorlijke bezetting van de lijn te geraken welke voor de veiligheid noodig is en mede in verband met de nieuwe regeling van de dienst- en rusttijden welke meer personeel vordert werd uitbreiding van het aantal opzichters 2e klasse met 17 onvermijdelijk.

12) De titel van Boekhouder, tevens hoofd der contrôle zal komen te vervallen; in verband hiermede is de voor den dienst van Eenvoudige lijnen uitgetrokken plaats onder de hoofdboekhouders opgenomen.

13) Wegens opheffing van het archief van den dienst van Eenvoudige lijnen als gevolg van het onderbrengen in de algemeene Registratuur heeft deze dienst geen archivaris noodig.

14) Vermeerdering van het aantal commiezen met 41 is een gevolg van de groote toeneming der werkzaamheden alsmede van de noodzakelijkheid om het technisch personeel van de groote depôts vrij te kunnen maken van het administratieve werk, dat zij tot dusverre moeten verrichten.

15) Ten gevolge van de uitbreiding van het bedrijf.

16) Naar de uitkomsten van vorige jaren.

17) Onder de meerdere uitgaaf is ook begrepen een bedrag van f 15.000 voor verhooging der maandelijksche toelagen aan de leiders der cursussen tot opleiding van personeel voor den stationsdienst.

De invoering der nieuwe dienst- en rusttijden heeft het noodig gemaakt om zeer krachtig in de vereischte toename van geschoold stationspersoneel te voorzien.

Dientengevolge is de daarvoor bestaande opleidingsschool te Bandoeng sedert eenige maanden op volle sterkte van e.a. 650 leerlingen gebracht, terwijl op 1 Januari 1921 te Blitar eveneens zulk een school is geopend met 450 leerlingen.

De thans aan de leiders en aan het onderwijzend personeel toekomende toelagen zijn niet meer in overeenstemming te achten met de inmiddels aan die betrekkingen verbonden grootere verantwoordelijkheid. Wel zijn in den loop van 1920 de tractementen eenigszins verbeterd, doch in de toelagen, welke daarmede verband houden, werd geene verandering gebracht.

Ten einde in de behoefte aan geschikt opleidend personeel naar behooren te kunnen voorzien, komt het derhalve gewenscht voor de toelagen van dit personeel meer in overeenstemming te brengen met de te verrichten werkzaamheden en deze als volgt te verhoogen:

a.	voor een leider van den leergang	van f 50	op f 150	per maand.
b.	„ „ stationscommissies	„ 50	„ 75	„ „
	„ „ of telegraafopzichter	„ 25	„ „	„ „
c.	„ „ stationsklerk 1e kl.	„ 25	„ 50	„ „
d.	„ „ „ „ 2e kl.	„ 15	„ 35	„ „
e.	„ „ telegrafist *)	„ „	„ 30	„ „
f.	„ „ telegraafmandoer en andere lagere beambten.	„ 5 tot f 15 **)	op f 15 tot f 25 **)	per maand.

De voorgestelde maatregel, welke voor 1921 reeds tijdelijk werd ingevoerd, zal voor het jaar 1922 eene meerdere uitgave met zich brengen van f 15.000.—

18) Naar de uitkomsten van vorige jaren.

19) Aangezien zich op de bestaande bezoldiging een onvoldoend aantal sollicitanten voor de vervulling der be trekking van spoorwegarts bij den dienst der Staatsspoor en tramwegen heeft aangemeld (van de vijf beschikbaar plaatsen is er slechts één n.l. die te Djember vervuld), is de noodzakelijkheid gebleken, bedoelde bezoldiging te heffen en in overeenstemming te brengen met die, welke aan de Indische Artsen van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst wordt toegekend, verhoogd evenwel met een toelage wegens gemis van het recht tot uitoefening van particuliere praktijk.

Voor deze spoorwegartsen is derhalve gerekend op een aanvangsbezoldiging van f 325.— 's maands (t.w. f 250.— + eene toelage ad f 75.— in verband met het verbod op particuliere praktijk uit te oefenen) en een eindwedde van f 575.— 's maands (t.w. f 500.— + evengenoemde toelage ad f 75.—) te bereiken na 18 jaren, door 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 50.— en 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 25.—

Aangezien tot dusver voor de spoorwegartsen onder de post toelagen enz. een bedrag van f 15.000 was uitgetrokken, zal deze maatregel voor 1922 eene meerdere uitgave medebrengen van f 12.000.—

Ontvangsten:

Omschrijving der onderwerpen van ontvangst.	1923.	1921.	Meer.	Minder.
Staatsspoorwegen op Java (1).				
Reizigers en bagage	f 37 820 000	f 28 707 000	f 8 913 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	45 780 000	35 019 000	10 761 000	—
Alle andere ontvangsten	5 500 000	4 531 000	969 000	—
Ontvangsten aan huishuur	850 000	500 000	350 000	—
„ wezens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden	500 000	150 000	350 000	—
Te zamen	f 90 220 000	f 68 910 000	f 21 340 000	—
Restauratiebedrijf (2)	—	350 000	—	f 350 000
Tijdelijk hotel te Weltevreden (2)	—	420 000	—	420 000
Hotelbedrijf (3)	3 000 000	—	3 000 000	—
Staatsspoorweg ter S.W.K. (4)				
Reizigers en bagage	1 530 000	1 235 000	345 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	990 000	645 000	345 000	—
Steenkolen	2 400 000	1 620 000	780 000	—
Alle andere S.S. ontvangsten	520 000	515 000	5 000	—
Nevenbedrijven.				
Ontvangsten voor geleverde elektrische energie	200 000	100 000	100 000	—
Te zamen	f 5 600 000	f 4 115 000	f 1 485 000	—
Zuid-Sumatra Staats-tramwegen (5).				
Reizigers en bagage	970 000	541 000	429 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	780 000	442 000	338 000	—
Steenkolenvervoer	1 170 000	825 000	345 000	—
Alle andere ontvangsten	80 000	92 000	—	f 12 000
Te zamen	f 3 000 000	f 1 900 000	f 1 112 000	f 12 000
Atjeh-tram (6).				
Reizigers en bagage	1 420 000	845 000	575 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	990 000	595 000	395 000	—
Ijsfabriek te Kottaradja	80 000	28 000	2 000	—
Alle andere ontvangsten	190 000	187 000	3 000	—
Te zamen	f 2 690 000	f 1 625 000	f 975 000	—
Alles te zamen	f 104 750 000	f 77 820 000	f 28 212 000	f 782 000

*) Bij de bestaande regeling was niet op een telegrafist gerekend.
 **) Naar gelang van geschiktheid en opgedragen werkzaamheden.

1) De opbrengsten van de Exploitatie der lijnen op Java bedroegen:

inclusief Cheribon—Kroja en Bandjar—Parigi:

in 1916	aan betalend vervoer	f	34 504 000	en aan landsvervoer	f	3 688 000
" 1917	" "	"	37 064 000 ¹⁾	" "	"	3 703 000 ¹⁾
" 1918	" "	"	39 272 000 ²⁾	" "	"	4 019 000 ²⁾
" 1919	" "	"	45 006 000 ²⁾	" "	"	4 157 000 ²⁾

Voor 1920 zullen de ontvangsten berekend naar de thans bekende gegevens vermoedelijk bedragen resp. f 51 756 000 ²⁾ aan betalend en f 4 744 000 ³⁾ aan landsvervoer. De gemiddelde jaarlijkse toename sedert 1916 bedraagt derhalve voor betalend vervoer f 4 288 000 en voor landsvervoer f 264 000, of te zamen f 4 552 000, overeenkomende met eene stijging van gemiddeld 11,9% 's jaars. Rekening houdende met de in het begin van 1921 ten opzichte van 1920 geconstateerde stijging der inkomsten mag veilig als het gemiddelde percentage voor de stijging van de twee volgende jaren aangenomen worden 14%. De vermoedelijke opbrengsten voor 1922, inclusief de bij noot (2) genoemde lijnen zijn dan in totaal te stellen op f 75 700 000, waarvan f 69 500 000 aan betalend vervoer en f 6 200 000 aan landsvervoer. Voegt men hierbij de vermoedelijke opbrengsten van de in 1921 in exploitatie te nemen tramlijnen Toloengagoeng—Trenggalek—Toegoe, Bandoeng—Bandjaran—Koppo, Tjiteureup—Madjalaja, Rogodjampi—Bentjoeloek en Rantjaek—Tandjongsari, welke opbrengsten in totaal geraamd worden op f 930 000 aan betalend vervoer en f 125 000 aan landsvervoer, dan krijgt men voor 1922 eene opbrengst van f 70 430 000 aan betalend en f 6 325 000 aan landsvervoer, alzoo totaal f 76 755 000.

Rekening houdende met de reeds in 1920 ingevoerde, alsmede met nog in te voeren tariefsverhoogingen, waarvan de gezamenlijke bruto-opbrengst geraamd wordt op f 12 145 000 zoo zal de totale opbrengst der Java-lijnen een bedrag aangeven van ..... f 88 900 000

Hierbij dient alsnog gevoegd te worden ..... 850 000 als zijnde het geraamde bedrag aan huishuren, benevens de ontvangsten van derden voor werkzaamheden in de werkplaatsen, welke naar de thans bekende gegevens, voor 1922 op ..... 500 000 moeten geschat worden.

De totale opbrengst is aldus te stellen op f 90 250 000

2) Aangezien het Restauratiebedrijf en het tijdelijk hotel te Weltevreden zijn opgenomen in het Hotelbedrijf, worden deze posten niet meer afzonderlijk genoemd.

3) De ontvangsten van de thans reeds in bedrijf genomen hotels worden voor 1921 geraamd op ± f 1 500 000 en voor 1922 met inbegrip van de opbrengst van het hotel te Cheribon en eenige andere logeergelegenheden op f 2 500 000.

Voor het restauratiebedrijf wordt in verband met de invoering der nieuwe treindienstregeling, waardoor dit bedrijf zal moeten worden uitgebreid, op een ontvangst van f 800 000 gerekend.

¹⁾ Exclusief B/Dj. en Krawanglijntjes.
²⁾ " " " " "
³⁾ " " " " " en de sedert 1 April en 1 October ingevoerde tariefsverhoogingen.

4) Op grond van de vermoedelijke ontvangsten in 1922 bedrage van $\pm f$ 2 200 000 aan reizigers en goederen vervoer (zonder steenkolen), is deze opbrengst voor 1922 begroot op f 3 000 000. Voor het vervoer aan kolen door Ombilinmijnen wordt een ontvangst geraamd van f 2 400 000 berekend naar het tarief van f 4 per ton voor gemiddeld 600 000 ton steenkolen.

Voor de te leveren elektrische energie aan particulieren door de Electricische Centrale bij Kampong Doerian kan een ontvangst van f 200 000 gerekend worden. De totale ontvangst wordt derhalve geraamd op f 5 600 000.

5) Voor 1922 is er op gerekend dat aan de Lampongszijde 102 K.M. en aan de Palembangzijde gemiddeld 200 K.M. in exploitatie zullen zijn of totaal 357 K.M.; aan de hand van de over 1920 verkregen resultaten kan op een opbrengst van $\pm f$ 14 per dagkilometer worden gerekend zijnde rond f 1 830 000.

De ontvangsten voor het vervoer van Boekit-Asamsteenkolen worden geraamd op f 1 170 000, d. i. 234 000 ton kolen à f 5 per ton.

De totale opbrengst kan derhalve op f 3 000 000 geschat worden.

6) Voor 1920 hebben de ontvangsten vermoedelijk f 1 805 000 bedragen hetgeen eene vermeerdering t/o van de raming van 1920 beteekent van $\pm f$ 600 000. In verband hiermede wordt de opbrengst in 1922 geschat op f 2 600 000. Als opbrengst van de IJsfabriek is hierin begrepen f 30 000, een bedrag iets hoger dan hetwelk voor 1921 is geraamd.

Raming der kapitaalsuitgaven.

O M S C H R I J V I N G.		Geraamd voor 1922.
A. AANDEEL IN DE ALGEMEENE UITGAVEN EN IN DE KOSTEN VAN DEN ADMINISTRATIEVEN DIENST.		
1. Aandeel in de bezoldiging en in de reis- en verblijfkosten van het Bestuur en den secretaris.....	<i>f</i>	32 000
2. Aandeel in de kosten van uit- en terugzending van personeel en van buitenlandsche verloven.....		108 000
3. Aandeel in de non-activiteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden, tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaat-ingenieurs.....		27 000
4. Aandeel in de bedrijfskosten van den administratieven dienst.....		756 000
		<i>f</i> 923 000
B. BOUW VAN EN TOEZICHT OP BRUGGEN.		
5. Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten, enz.).....	<i>f</i>	17 000
Hoofdkantoor.		
6. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	<i>f</i>	260 000
7. Verdere uitgaven.....		108 500
		368 500
Dienst op de lijnen.		
8. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	<i>f</i>	346 000
9. Verdere uitgaven.....		698 000
		<i>f</i> 1 044 000
Af: aandeel ten laste van de bedrijfsuitgaven.....		554 000
		490 000
Uitbreidingswerken.....		116 000
		991 500
C. VOORBEREIDING, OPNEMING EN AANLEG.		
10. Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....	<i>f</i>	34 000
Hoofdkantoor.		
11. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	<i>f</i>	320 000
12. Verdere uitgaven.....		60 000
		380 000

O M S C H R I J V I N G.

 Geraamd voor
1922.

				Geraamd voor 1922.
Plaatselijke opname op Java.				
13. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	150 000		
14. Verdere uitgaven.....		33 000		
			f	183 000
Plaatselijke opname op de Buitengewesten.				
15. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	450 000		
16. Verdere uitgaven.....		200 000		
				650 000
Aanleg lijnen.				
Aanleg der lijn in Zuid-Sumatra.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	750 000		
Verdere uitgaven.....		1 725 000		
Aanleg der lijn Moeara Enim—Lahat.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		46 000		
Verdere uitgaven.....		854 000		
Aanleg tramlijnen in Noord Cheribon.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		50 000		
Verdere uitgaven.....		500 000		
Aanleg der lijn Sibolga - Batang Taroe—Padang—Sidempoean.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		183 000		
Verdere uitgaven.....				
Aanleg der lijnen in Zuid—West—Celebes.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		230 000		
Verdere uitgaven.....		1 081 000		
Aanleg der lijn Moeara—Kalaban naar Moearo ter Sumatra's Westkust.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		110 000		
Verdere uitgaven.....		1 100 000		
Verlenging der lijn Rantjaekèk—Tjitali tot Soemedang.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		77 000		
Verdere uitgaven.....		200 000		
Aanleg der lijn Garoet—Tjikadjang.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		200 000		
Verdere uitgaven.....				
Aanleg der lijnen Bandjaran—Pengalengan en Koppo—Tjiwideè.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		70 000		
Verdere uitgaven.....		1 129 000		
				8 260 000
			f	9 507 000
D. UITBREIDING VAN IN BEDRIJF ZIJNDE LIJNEN.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....				
			f	17 000
Afdeeling Beheer.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	70 000		
Verdere uitgaven.....		8 000		78 000
Bouwkundig kantoor.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	76 000		
Verdere uitgaven.....		8 000		84 000
Afdeeling Uitbreiding.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	56 000		
Verdere uitgaven.....		8 000		64 000
Afdeeling Electrificatie.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	52 000		
Verdere uitgaven.....		11 000		63 000
Bij: aandeel in de kosten van het Hoofdkantoor van den dienst van Weg en Werken, van Tractie en Materieel en van Beweging en Handels- zaken.....				
				303 000
Uitvoering der uitbreidingswerken.				
Staatsspoorwegen op Java.				
Verbetering spoorwegtoestanden Soerabaja.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	215 000		
Verdere uitgaven.....		3 049 000		
Verbetering spoorwegtoestanden Batavia—Tandjong-Prïok.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		240 000		
Verdere uitgaven.....		3 399 000		
Verbetering spoorwegtoestanden Bandoeng.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		138 000		
Verdere uitgaven.....		1 484 000		
Verbetering Spoorwegtoestanden Djocja.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		16 000		
Verdere uitgaven.....		100 000		

Tramwegen op Java en bedrijf
 Buitengewesten.

	1921	1922
20. Verbetering spoorwegtoestanden Emmahaven	250 000	600 000 ¹⁹⁾
21. Verwisseling van den bovenbouw der tramlijnen tegen een van zwaarder type	137 000	—
22. Verbetering en uitbreiding der werkplaatsen te Padang	100 000	674 000 ²⁰⁾
23. Uitbreiding rollend materieel op S.W.K.	1 263 000	371 000 ²¹⁾
24. „ „ „ Atjehtram	76 000	173 000 ²¹⁾
25. „ „ „ tramwegen op Java	285 000	— ²¹⁾
26. „ „ „ Zuid-Sumatra	136 000	— ²¹⁾
27. Verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	1 622 000	3 393 000 ²²⁾

Diversen.

28.			
29. Deelname in een N. V. tot bouw en exploitatie van een hotel te	{ Weltevreden Palembang Makasser	500 000	250 000 ²³⁾
30.		125 000	—
		P. M.	250 000 ²⁴⁾
31. Koopsom van de spoorweg Batavia—Buitenzorg		8 500 000	—
32. Verhoging van bezoldigingen		150 000	150 000
33. Verbetering van gebouwen en inrichtingen van Gouvernements-hotels en andere logeergelegenheden		—	500 000 ²⁵⁾
		<i>f</i> 51 633 000	<i>f</i> 43 414 000

1) Door een voor 1922 verhoogde raming der kosten van den Administratieven Dienst (zie voor de toelichtingen aldaar) is het hierop vallende deel *f* 34 000 grooter geworden.

2) Met inbegrip van het aandeel dat naar de bedrijfs-uitgaven wordt overgeboekt ad *f* 554 000 bedraagt de raming *f* 1 545 500, dat is *f* 255 000 meer dan die voor 1921. Hiervan blijft *f* 991 500 ten laste der kapitaalsrekening of *f* 702 500 meer dan in 1921. Het is voor namelijk op grond der verwachting dat ten behoeve van de werken tot verbetering van de spoorwegtoestanden in eenige verkeerscentra op Java in 1922 groote bruggen uitgevoerd zullen moeten worden, dat deze raming zooveel hooger is. Bovendien is in verband met de uitbreiding der werkzaamheden gerekend op toename van de personeelsterkte, zoowel voor het constructie-bureau als voor het werk op de lijnen (zie toelichtingen op den personeelstaat).

3) Met het oog op uitbreiding van het personeel, is deze post thans op meer geraamd dan de overeenkomstige post der begrooting voor 1921. Voor een deel is dit mede het gevolg van een grooter aandeel in de kosten van de diensten Weg en Werken, Traktie en Materieel en Beweging en Handelszaken.

4) De opgegeven bedragen zijn noodig voor de voortzetting der reeds eenige jaren onderhanden werken tot verbetering van de spoorwegtoestanden te Soerabaja en Batavia, waarvoor oorspronkelijk (zie de noten 4 en 5 van de toelichting op de raming der kapitaalsuitgaven in de begrooting voor 1919) achtereenvolgend *f* 9 733 000 en *f* 10 800 000 zijn uitgetrokken. In 1916 werd aan het oorspronkelijk plan voor Batavia nog toegevoegd het bouwen van een verhoogde baan door Weltevreden, het z. g. viaductenplan, waarvan de uitvoering geraamd werd op *f* 3 688 000, zoodat de totale raming der werken toen tot *f* 14 488 000 steeg. Zooals reeds in de toelichting op de overeenkomstige posten der vorige begrooting is opgegeven, is de aanvankelijke raming der kosten geheel ontoereikend gebleken, omdat eendeels de materiaal-prijzen en loonen buitengewoon zijn gestegen en ander-

1921	1922
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000
000 000	000 000

deels onderscheidene werken van meer en minder belang aan de oorspronkelijke ontwerpen zijn toegevoegd. Hier komt nog, dat wegens de inmiddels gebleken buiten alle verwachting hooge vervoerstoename — (de opbrengsten van Staatsnet worden in de jaren 1918—1922 verdubbeld) sommige werken veel grooter moeten worden opgezet dan aanvankelijk in het plan had gelegen. Tijdens de uitvoering der aanvankelijk ontwerpen is om al deze redenen voortdurend uitbreiding en wijziging daarvan noodzakelijk gebleken. In welke mate de hier genoemde factoren leiden tot overschrijding van de oorspronkelijke raming kan uit het volgende overzicht en de volledigheidshalve daaraan aansluitende toelichtingen blijken.

	Soerabaja.	Batavia.
Uitvoering van nieuwe werken	f 4 080 000 a)	f 4 460 000
Groeter opzet dan geraamd	3 930 000 b)	6 240 000
Duurder materialen uit Europa	1 710 000 c)	4 500 000
Duurder uitvoering in Indië	4 560 000 d)	3 742 000
Overschrijding	f 14 280 000	f 18 942 000
Aanvankelijke raming	9 733 000	14 488 000
Eindraming	f 24 013 000	f 33 430 000
Verwerkt t/m 1920	f 8 429 000	f 14 841 000
Volgens raming in 1921 te verwerken	2 294 000	2 500 000
	10 723 000	17 341 000
Na 1921 nog te verwerken	f 13 290 000	f 16 089 000
Voor 1922 uitgetrokken	3 264 000	3 639 000
Blijft na 1922 te verwerken	f 10 026 000	f 12 450 000

a) Behalve de bouw van verschillende kleinere werken, zijn aan het plan toegevoegd de aanleg van nieuwe goederen-sporen op Goebeng en het aanbrengen van elektrische verlichtingsinstallaties op verscheidene emplacementen; voorts in verband met gewijzigde plannen afgraven en gelijk maken van terreinen, het uitgraven vervoeren en voor inbrengen van ballast als gevolg van het inklinken van door de havenwerken opgespoten terreinen en het aanleggen van wegen en pleinen en plan van de havenwerken, welke bij het opmaken der raming nog in het geheel niet vaststonden. Tevens is nu gerekend op aankoop van terreinen voor toekomstige werken, waaraan voor oenteigening op ruimer schaal noodzakelijk werd.

b) Doordat de constructie-hoogte der betonbruggen oorspronkelijk te laag was geschat, is hogere liggende noodig van den geprojecteerden aarden baan tusschen Soerabaja—Goebeng en Kalimas en moet deze derhalve ruimer worden uitgevoerd. In verband hiermede en met het oog op toekomstige werken moet de voor oenteigening geraamde som belangrijk worden overschreden. Groeter geprojecteerd moesten worden de locomotief-locomotieven met bijbehorende inrichtingen, de overbruggingen der Kalimas, de beveiliging der emplacementen en de rusting met inventarisgoederen van de verschillende bouwen. Ook bleken meer signaalinrichtingen en bouwmaterialen noodig.

c) In den loop der laatste jaren zijn de prijzen in Europa aan te schaffen goederen en de daarvoor verschuldigde vrachtkosten meer dan verdubbeld.

d) De hogere kosten van uitvoering in Indië zijn

gevolg van de belangrijke stijging welke zowel de materiaalprijzen als de bezoldigingen en arbeidloonen hebben ondergaan.

e) Behalve eenige nieuwe kleinere werken zijn aan de plannen toegevoegd de aanleg van een dubbele lijn van Manggarai naar Tanahabang ter vervanging van de lijn Tanahabang—Salemba, de aanleg van een 2de lijn Doeri—Tanahabang en van een 3de lijn Antjol—Priok; meer haven-sporen te Priok, zwaarder bovenbouw en nieuwe verlichtingsinstallaties te Batavia en Priok, terwijl voorts rekening gehouden is met de inmiddels tot uiting gekomen eisechen van militaire zijde, waarvoor vrij kostbare werken noodig zijn. Bovendien werd uit de voor deze werken op de begrooting voor 1920 uitgetrokken gelden het tijdelijke hotel op het Koningsplein gebouwd en ingericht.

f) Voornamelijk verhooging en verdubbeling der lijn Batavia—Angke, de aanleg van een nieuw emplacement aan het Heemradenplein, een veel grootere opzet van het emplacement met bijbehorende gebouwen te Senen in verband met de inmiddels gebleken en niet voorzien stijging van het vervoer (zie hierboven) en meer en kostbaarder opspuiten van terrein te Tandjong-Priok.

g) Overeenkomstig de toelichting onder c).

h) Zie toelichtingen onder d).

In de totale kosten dezer werken zoals zij thans geraamd zijn, is voor Batavia een bedrag van bijna f 3 000 000 begrepen wegens uitgaven aan aangekochte en onteigende terreinen. Bij den aankoop van die terreinen is uitgegaan van het beginsel dat het wenschelijk en zelfs noodzakelijk was om meer te koopen dan strikt noodig was voor de aanstonds uit te voeren werken, in de eerste plaats om verzekerd te zijn van de mogelijkheid van uitbreidingen in de toekomst, in de tweede plaats om het Land te doen deelen in de belangrijke waardevermindering, welke gronden die of voor latere uitbreidingen noodig zullen zijn, of bestemd zijn voor doeleinden welke met het spoorwegbedrijf nauw verband houden, als gevolg v/d aanleg van de nieuwe spoorwegwerken zouden ondergaan. Dat dit juist gezien was blijkt duidelijk uit de omstandigheid, dat de voor de thans uitgevoerde werken niet aanstonds benoodigde terreinen volgens matige raming nu reeds een waarde vertegenwoordigende van circa f 8 000 000, welk bedrag dus feitelijk een voor het Land gevormd nieuw Kapitaal vertegenwoordigt, hetwelk tegenover de gedane uitgaven als een contrapost is aan te merken. Voor de werken te Soerabaja zijn deze cijfers achtereenvolgens f 1 000 000 en f 1 500 000 welke een lagere verhouding vertoonen dan die van Batavia, omdat de aangekochte terreinen te Sb. zooveel minder gunstig gelegen zijn en zeer hooge kosten verbonden zijn aan het geschikt maken dier terreinen voor bebouwing.

5) In verband met de onzekerheid van het tijdstip van uitvoering der nieuwe havenplannen en met de vertraging van den bouw van den ontworpen kaaimuur, is voor 1922 geen crediet aangevraagd.

6) Voor de verbetering der spoorwegtoestanden te Bandoeng was eenige jaren geleden in totaal f 8 000 000 geraamd, waarvan blijkens de Memorie van Toelichting tot de 2e aanvullingsbegrooting voor 1920 in dat jaar f 1 000 000 zou worden verwekt. Bedoeld bedrag werd besteed voor de in de Memorie van Antwoord betr. de aanvullingsbegrooting 1921 (stuk 5 h blz. 15) besproken aankoop van gebouwen te Bandoeng, waarvan bij uitvoering der spoorwegplannen dringend behoefte zal bestaan. Voor 1921 is gerekend op f 2 000 000 terwijl voor 1922 f 1 622 000 wordt gevraagd.

Of het aanvankelijk genoemde bedrag van f 8 000 000 bij de tegenwoordige prijzen voldoende zal zijn is nog onzeker omdat omtrent de juiste kosten eerst volledige gegevens kunnen worden verstrekt nadat op grond van de beslissing in zake de uit te voeren spoorwegwerken in en om Bandoeng ingevolge het rapport ingediend door den heer Van Eelde eene nieuwe raming van de kosten van het uit te voeren plan zal zijn opgemaakt. Aangezien dit plan echter gegrond is op eene vereenvoudiging der aan de werken te stellen eischen is geen verhooging van kosten te verwachten.

7) Bij de raming van dit bedrag is ondersteld dat de commissie, welke het vraagstuk der verbetering van de spoorwegtoestanden te Djokja in studie heeft, in 1922 zoover met haar arbeid gereed zal zijn, dat met de voorbereidende werkzaamheden voor die verbetering een aanvang kan worden gemaakt. Hiervoor zal met een bedrag van f 116 000 kunnen worden volstaan.

8) De ombouw van het emplacement te Probolinggo noodig ter bevordering van het verkeer van de stad met de haven, waarvoor een crediet werd uitgetrokken op de begrooting voor 1920, moest in dat jaar achterwege blijven omdat tegen de uitvoering van het destijds opgemaakte plan bezwaren waren gerezen. Thans is omtrent de uitvoering van een gewijzigd en vereenvoudigd plan overeenstemming met den Raad der gemeente Probolinggo bereikt, en zal in 1922 die uitvoering vermoedelijk kunnen plaats hebben. Hiervoor is f 248 000 uitgetrokken.

9) Hoeveel bij de begrooting voor 1921 verondersteld werd dat de verdubbeling van het lijnvak Me—Tkp in dat jaar gereed zou komen en het daarvoor uitergetrokken crediet van f 300 000 toereikend zou zijn, laat zich thans aanzien dat in 1922 nog een gelijk bedrag noodig zal zijn, n.l. f 60 000 voor montage van bruggen en f 100 000 voor beveiliging, terwijl gerekend wordt, dat een bedrag van f 140 000 zal verwerkt worden aan den bouw van het nieuwe emplacement te Krawang.

Voor de voortzetting der spoorverdubbeling der lijnvakken Padalarang—Tjitjalengka en Krian—Kertosono zijn bij deze begrooting achtereenvolgens f 260 000 en f 1 000 000 uitgetrokken, terwijl voor de spoorverdubbeling Kroja—Wonosari een bedrag van f 1 356 500 is aangevraagd.

10) De beslissing, welke bij de begrooting voor 1911 werd genomen dat een deel der lijnen in en om Batavia voor exploitatie met elektrische beweging zou worden ingericht (zie de Memorie van Toelichting tot de Nederontwerp-begrooting blz. 186 en 187), kon tot dusverre in verband met den stand der spoorwegwerken slechts te deele, n.l. voorzover betreft den bouw der Waterkrachtwerken in uitvoering worden genomen. Thans nu binnen afzienbaren tijd de waterkrachtwerken waaraan de elektrische beweging zal worden ontleend, voltooid zullen zijn, is het noodig bij deze begrooting fondsen aan te vragen voor de inrichtingen en het materieel voor de elektrische outillage van de baanvakken Batavia—Kemajoran, Meester-Cornelis—Kemajoran—Priok en Meester-Cornelis—Manggarai—Batavia—Priok.

De op grond van de materiaalprijzen van het jaar 1911 opgezette raming van de kapitaalkosten der electriciteitsaanleg van deze baanvakken, benevens van de lijn Manggarai—Buitenzorg moest natuurlijk worden herzien; hetgeen thans op grond van de laatste berichten omtrent de in Europa en Amerika geldende prijzen van materialen en kosten van

arbeidsloonen daarvoor moet worden geraamd is hieronder, naast de oude raming opgegeven:

	Raming op prijzen van 1914.	Huidige raming.
Bouw van onderstations.....	—	f 2 000 000
Bouw van reparatie-werkplaatsen.	f 350 000	" 700 000
Electrische uitrusting v/d baan...	" 1 150 000	" 2 500 000
Rollend materieel.....	" 3 000 000	" ⁽¹⁾ 9 000 000
	f 4 500 000	f 14 200 000
Geschatte waarde van vrijkomend stoommaterieel in mindering....	" 2 300 000	" 6 900 000
Totaal.....	f 2 200 000	f 7 300 000

(¹) (Zie noot 13).

Tegenover de hoogere raming der uitgaven staat dat ook de waarde van het vrijkomend rollend materieel voor stoomtractie, hetwelk op de andere lijnen dadelijk bruikbaar en dringend noodig is, zéér belangrijk hooger is te stellen dan de waarde op basis van 1914, toen zij op f 2 300 000 werd gesteld. Bovendien moet de besparing aan brandstoffen tengevolge der electricatie thans ook veel grooter worden geschat, nu de steenkolenprijzen sedert meer dan verdubbeld zijn. Daarbij komt dat het verkeer in de laatste jaren zoo buitengewoon is toegenomen dat zoowel de behoefte aan, als de verwachtingen omtrent de resultaten van de electricatie veel grooter zijn geworden. Een en ander wettigt de overtuiging dat de verwachte rentabiliteit van het voor electrischbedrijf in te richten net door de hoogere raming der kapitaalskosten niet zal verminderen.

11) Op deze post is voor 1922 f 572 000 geraamd, mede in verband met het aanbrengen van signalen op nieuwe en bestaande groote emplacements.

12) Voor verwisseling van den bovenbouw der lijnen op Java tegen een van zwaarder type zal in 1922 f 978 000 noodig zijn.

13) In het aangevraagde bedrag is f 1 750 000 begrepen voor rollend materieel ten behoeve van de als electrisch spoor in bedrijf te nemen lijn Meester-Cornelis—Tandjong-Priok.

Het overblijvend bedrag van f 9 086 000 wordt noodig geacht om in de behoefte aan rollend materieel bij den overigen dienst der Staatsspoor- en Tramwegen op Java en in Zuid-Sumatra te kunnen voorzien, werd hiervoor bij de begrooting voor 1921 een bedrag van f 18 174 000 uitgetrokken n.l. f 17 753 000 + f 285 000 + f 136 000 (zie noot 21) welke hooge raming noodig was wegens het nijpend tekort aan locomotieven en voertuigen enerzijds en de hooge prijzen anderzijds, om aan de toename van het vervoer in 1922 het hoofd te kunnen bieden, zal met een circa f 6 883 000 lager crediet volstaan kunnen worden.

14) Voor de werktuigelijke inrichtingen der werkplaatsen op Java is f 400 000 uitgetrokken, of wel f 140 000 meer dan voor 1921, met het oog op de behoefte aan uitbreiding in verband met het zooveel grootere materieelpark.

Om dezelfde redenen is f 71 000 geraamd voor de werktuigelijke inrichtingen op de lijnen (depôts), tegenover f 56 000 in 1921.

15) De in 1921 aan te voeren kolentransporteurs zullen in 1922 moeten worden gemonteerd, waartoe het uitgetrokken bedrag noodig is.

16) Blijkens de toelichting op de begrooting voor 1922 worden de totaalkosten voor verbetering der spoorwegtoestanden te Malang, te verwerken in 2½ jaar, op f 750 000 geschat. Werd daarvoor als eerste post voor 1921 een bedrag van f 57 000 aangevraagd, voor 1922 wordt een bedrag van f 259 000 voldoende geacht.

17) Zooals de stand dezer werkzaamheden thans uitwijkt voor voor 1922 met een crediet van f 50 000 kunnen worden volstaan.

18) Voor de verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen op Java is voor 1922 f 2 944 000 meer aangevraagd dan voor 1921. Deze vermeerdering is grootendeels het gevolg van noodzakelijke voorzieningen om aan de eischen van het inderdaad op ongekende sterke wijze toenemende vervoer te kunnen voldoen. Die toename bedroeg in het laatste kwartaal meer dan 20% ten opzichte van hetzelfde tijdvak in het voorafgaande jaar, zoodat uit den aard der zaak een groot aantal grootere en kleinere werken noodig zijn, om de capaciteit der lijnen in alle deelen op peil te houden. Onder die werken zijn als voorbeelden te noemen de bouw van grootere locomotiefloodsen, van magazijnen, goedereloodsen, los- en laadplaatsen, rangeersporen, uitbreiding van stations, reparatiewerkplaatsen, van de inrichting der kaartjesdrukkerij met meer snel werkende werktuigen enz. enz.

Voorts is daarbij ook gerekend op den bouw van de noodige woningen voor het personeel en zulks in verband met de alom heerschende grooten woningnood alsmede op den bouw van de noodige kantoorlocalen voor de verschillende dienstonderdeelen welke thans deels in gehuurde woonhuizen zijn gevestigd, waardoor de woningnood in het bijzonder te Batavia en Bandoeng wordt vergroot.

19) Voor 1922 is op deze post een hooger bedrag geraamd dan voor 1921, om in eerstgenoemd jaar de ombouw van het emplacement en de verbetering van de spoorwegtoestanden aldaar, in verband met de nieuwe havenplannen, te kunnen voortzetten.

20) De werkplaats te Padang blijkt onvoldoende ingericht en van te kleinen omvang om aan de eischen, welke de dienst daaraan stelt, te kunnen voldoen. Afdoende verbetering kan hierin slechts komen, indien aan de gebouwen en aan de werktuigelijke inrichting dier werkplaats een belangrijke uitbreiding wordt gegeven. Hiervoor wordt voor 1922 een bedrag van f 674 000 nodig geacht.

21) Voor S.W.K. wordt een bedrag van f 371 000 voldoende geoordeeld, nu in 1921 reeds voor een groot deel aan de behoefte aan rollend materieel zal worden voldaan.

Wegens het meerder vervoer op de lijn der Atjehtram is uitbreiding noodig, van het locomotief- en voertuigpark, waarom op de post rollend materieel van deze tram voor 1922 f 173 000 meer wordt geraamd dan voor 1921.

Voor de tramwegen op Java en die in Zuid-Sumatra zijn het benodigd rollend materieel, ten laste van de Java-spoorwegen worden geëischt, zoodat hiervoor in dit jaar gelden afzonderlijk worden aangevraagd.

22) Op deze post is voor 1922 een bedrag van ruim f 1 700 000 meer uitgetrokken dan voor 1921, met het oog op het bouwen en inrichten van een werkplaats te Tandjongkarang en het uitbreiden van den veerdienst te Palembang, beide maatregelen, noodig in verband met de toenemende eischen van het verkeer in Zuid-Sumatra.

Voorts is gerekend op de voortzetting van het werk „uitbreiding der elektrische centrale te Kampong Doerian en de gewone jaarlijkse uitbreidingen”.

23) Laatste termijn. In 1920 is eveneens f 250 000 bijgedragen.

24) Zooals uit de toelichting op de betreffende post in de begrooting voor 1921 blijkt, heeft de Koninklijke Paketvaart Maatschappij zich bereid verklaard om, evenals zulks ten aanzien van een hotel te Palembang zal geschieden, in den bouw en de exploitatie van een hotel te Makasser deel te nemen en daartoe met het Land (den dienst der S. S. en Tr.) eene naamlooze vennootschap aan te gaan. Een vanwege dien dienst ter plaatse ingesteld onderzoek is thans zoover gevorderd, dat verwacht mag worden dat de vennootschap in 1921 zal worden aangegaan, waarbij eene eerste storting op het nader vast te stellen kapitaal zal plaats hebben, terwijl dan voor 1922 ter volstorting der aandelen een bedrag van f 250 000 voldoende mag worden geacht.

25) Zooals op bladz. 2 van de desbetreffende Memorie van Toelichting op de 1ste aanvullingsbegrooting voor 1921 is vermeld, zou jaarlijks een algemeene post op de begrooting worden gebracht, geraamd naar de behoefte, waaruit de kosten in dat jaar voor den bouw of den aankoop van hotels door het Land (dienst der S. S. T.) kan worden bestreden.

In verband met den huidige minder gunstigen toestand van de geldmarkt en de daaruit voortvloeiende noodzakelijkheid om de niet volstrekt noodige — zij het dan ook wel rendabele — kapitaalsuitgaven te beperken, zal de uitvoering der vorenbedoelde plannen voorloopig moeten worden uitgesteld. Voor 1922 wordt dan ook slechts een bedrag aangevraagd, noodig voor de uitvoering van noodzakelijke verbetering van gebouwen en inrichtingen om de Gouvernementshotels en andere logeergelegenheden in een bevredigenden toestand te brengen.

Opname en aanleg van nieuwe lijnen.

In 1921 werd voor opname, voorbereiding en algemeene leiding van den aanleg van nieuwe lijnen een bedrag geraamd van f 1 161 000, terwijl voor 1922 f 1 247 000 noodig wordt geacht.

Voor de voortzetting van den bouw van in voorafgaande jaren reeds onderhanden genomen spoor- en tramwegverbindingen zijn tegenover de raming van 1921 voor 1922 de volgende bedragen begroot:

Spoorlijnen.

	1921	1922
Zuid-Sumatra	f 4 440 000	f 2 475 000 ¹⁾
Moera Enim—Lahat	1 250 000	900 000 ²⁾
Mocara Kalaban—Moearo	2 250 000	1 210 000 ³⁾

Tramlijnen.

Toeloengagoeng—Trenggalek—Toegoe	326 000	—
Zuid-West Celebes	2 180 000	1 311 000 ⁴⁾
Tjiteureup—Madjalaja	432 000	—
Noord-Cheribon	1 288 000	550 000 ⁵⁾
Sibolga—Batang Toroe—Padang Sidempoean	1 117 000	138 000 ⁶⁾
Rantjaékék—Tjitali—Soemedang	500 000	277 000 ⁷⁾
Garoet—Tjikadjang	300 000	200 000 ⁸⁾
Bandjaran—Pengalengan en Koppo—Tjiwidei	500 000	1 199 000 ⁹⁾

f 14 583 000

f 8 260 000

Er wordt voor den aanleg van nieuwe lijnen dan *f* 6 323 000 minder aangevraagd dan voor 1921 is toegeestaan, hetgeen geschied is om de kapitaalsuitgaven te beperken tot hetgeen noodig is om reeds aangevangen aanlegwerken in matig tempo voort te zetten.

1) Gerekend is dat in 1922 zal worden doorgewerkt aan het ongeveer 130 Kilometer lange nog ontbrekende gedeelte der stamlijn tusschen Kotaboemi in de Lampongs en Batoeradja aan de Palembangzijde.

Van het voor dezen aanleg laatstelijk vermelde bedrag der totale raming van *f* 47 850 000 (zie desbepreffende toelichting op de begrooting voor 1921), is tot en met 1921 een bedrag van *f* 34 910 000 op de begrooting gebracht; mede inbegrip van het thans aangevraagd bedrag zal op het einde van 1922 *f* 37 385 000 zijn verwerkt.

2) Voor de voortzetting van dezen aanleg in 1922 wordt het voorgestelde bedrag noodig geacht.

3) Nadere uitwerking van het voorontwerp heeft doen zien dat bij de thans verschuldigde hogere prijzen van materialen en arbeidsloonen, de aanlegkosten van deze voor de houtvoorziening van de Ombilinmijnen noodzakelijke tramlijn beduidend hooger zullen uitvallen, dan aanvankelijk aan de hand van het voorontwerp geschat was.

Van deze herziene raming der aanlegkosten ad 5,5 millioen gulden werd tot en met 1921 de som van *f* 2 550 000 op de begrooting gebracht. Thans is voor 1922 uitgetrokken *f* 1 210 000.

4) Voor 1922 wordt gerekend op een voortgang met de bouw tot aan Tanette, waarvoor circa *f* 1 311 000 noodig wordt geacht.

5) Waar met de werkzaamheden voor den aanleg der lijnen in Noord-Cheribon nog geen aanvang gemaakt kunnen worden en daarvan in 1921 in verband met noodige geachte bezuiniging op de kapitaalsuitgaven ook weinig zal komen, is bij deze begrooting alleen voor de verder voorbereiding van den aanleg een bedrag van *f* 550 000 uitgetrokken.

6) Terwijl ter voorbereiding van den aanleg in Tapoeloei, in 1920 in hoofdzaak opnamewerkzaamheden verricht worden, en met het oog op de gewenschte bezuiniging voor 1921 ook nog niet op snellen voortgang mag worden gerekend, wordt voor 1922 een crediet van *f* 138 000 voor dit werk voldoende geacht.

7) Voor de uitvoering van de verlenging der lijn Rantjaékék—Tjitali tot Soemedang zal voor 1922 een bedrag van *f* 277 000 noodig zijn.

8) Het aangevraagd bedrag wordt voor de verder voorbereiding van den aanleg der lijn Garoet—Tjikadjar voldoende geacht. Een krachtiger voortzetting van de bouw dezer lijn wordt met het oog op de gewenschte bezuiniging van kapitaalsuitgaven niet mogelijk geacht.

9) Het is voornamelijk om met den aanleg der lijn Kopo—Tjiwidei in bevredigend tempo te kunnen voortgaan, dat voor 1922 een hooger bedrag wordt aangevraagd dan voor 1921. Met het oog op de gewenschte bezuiniging van kapitaalsuitgaven zal de zijtak Bandjaran—Penglengan eerst daarna kunnen volgen.

In het gezamenlijk bedrag der kapitaalsuitgaven is begrepen een bedrag aan bezoldigingen, toelagen, reis- en verblijfskosten volgens onderstaande opgave:

Rangen.	Maandelijke bezoldiging.	Bouwen en bruggen-toezicht.		Opname en aanleg.		Uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen.		Totaal.				1922.	
		1922.		1922.		1922.		1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofden van dienstvakken	f 1 200	1	f 14 400	1	f 14 400	1	f 14 400	3	f 43 200	4	f 57 600		f (1) 14 400
Afdelingshoofden	1 000			2	24 000	2	24 000	5	60 000	4	48 000	f (2) 2 000	
Hoofd der afdeling Electriciteit	1 000					1	12 000						
Ingenieur													
Gegradueerd ambtenaar	350	10	42 000	65	273 000	15	63 000	90	378 000	96	403 200		(3) 25 200
Technisch Personeel.													
Technisch hoofd-kantoorhoofd	475	1	5 700	1	5 700			2	11 400	1	5 700	(4) 5 700	
Electrotechnisch ambtenaar te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit	400									2	9 600		(5) 9 600
Hoofdconstructeur	475					1	5 700	1	5 700	1	5 700		
Werktuigkundige	475			1	5 700			1	5 700	1	5 700		
Bouwkundige	475	3	17 100	20	114 000	16	91 200	39	222 800	82	182 400	(4) 39 900	
Hoofdmonteur	475												
Opzichter Machinist	350			1	4 200			1	4 200	2	8 400		(6) 4 200
Magazijnmeester	400			2	9 600			2	9 600	2	9 600		
Opnemer 1e klasse	200			15	36 000			15	36 000	11	26 400	(4) 9 600	
Werkmeester	250			2	6 000			2	6 000	3	9 000		(7) 3 000
Opzichter 1e klasse	250	13	39 000	67	201 000	34	102 000	114	342 000	119	357 000		(8) 15 000
Teekenaar constructeur.	250					2	6 000	2	6 000	2	6 000		
Monteur 1e klasse	250									1	3 000		(9) 3 000
Technisch hoofdcommissie	250	1	3 000	4	12 000	1	3 000	6	18 000	6	18 000		
Opnemer 2e klasse	125			25	37 500			25	37 500	12	18 000	(4) 19 500	
Opzichter 2e klasse	125	33	49 500	73	109 500	52	78 000	158	237 000	162	243 000		(10) 6 000
Teekenaar 1e klasse	125	2	3 000	5	7 500	3	4 500	10	15 000	10	15 000		(11) 3 000
Monteur 2e kl.	125									2	3 000		
Technisch commissie	125	1	1 500	1	1 500	1	1 500	3	4 500	3	4 500		
Magazijnbewaarder 1e klasse	175			1	2 100			1	2 100	1	2 100		
Machinist 1e klasse	125			2	3 000			2	3 000	2	3 000		
Opzichter werkplaats	125			2	3 000			2	3 000	2	3 000		
Administratief personeel.													
Hoofdboekhouder	500									1	6 000		(12) 6 000
Hoofdkantoorhoofd	400	1	4 800	3	14 400			4	19 200	4	19 200		
Hoofdcommissie	350	1	4 200	9	37 800	3	12 600	13	54 600	12	50 400	(4) 4 200	
Archivaris	200			2	4 800			2	4 800	2	4 800		
Commissie	150	5	9 000	29	52 200	21	37 800	55	99 000	50	90 000	(4) 9 000	
Administratief en vak-kundig personeel en schrijffloonen			135 000		323 800		155 000		618 800		580 900	(13) 37 900	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen			111 000		441 000		148 000		820 000		773 400	(14) 46 600	
Reis- en verblijfskosten.			97 200		211 200		63 000		371 400		228 400	(15) 143 000	
Totaal			f 548 400		f 1 983 900		f 821 700		f 3 474 000		f 3 200 000	f 363 400	f 89 400
Verhoging van bezoldigingen									150 000		150 000		
			f 548 400		f 1 983 900		f 821 700		f 3 624 000		f 3 350 000	f 363 400	f 89 400
													f 274 000

1) Aangenomen is dat in 1922 de dienstvakken Opname en Aanleg, welke om bijzondere personeelsverhoudingen gescheiden waren tot één dienstvak vereenigd zullen zijn.

2) Zoowel de hooge eischen die gesteld moeten worden aan de speciale kennis en ervaring op dit gebied als ook de verantwoordelijkheid verbonden aan de voorbereiding

en uitvoering van de werken tot electrificatie van de spoorweg vorderen dat de leiding daarvan wordt opgedragen aan een werktuigkundig-electrotechnisch hoofdgenieur, die een positie behoort in te nemen als afdeelingsoofd. Hiertoe ware in te stellen de betrekking van „Hoofd der afdeeling electrificatie”, aan welke betrekking de bezoldiging van afdeelingsoofd ware te verbinden. Voor 1922 is hiervoor een meerdere uitgaaf van f 12.000 noodig.

3) In 1922 kan met 90 plaatsen voor gegradueerd personeel worden volstaan.

4) In verband met de vermeerdering der werkzaamheden.

5) Op personeel, tewerkgesteld van den dienst van Waterkracht en Electriciteit is bij deze begrooting niet meer gerekend.

6) De dienst van Opname en Aanleg kan met 1 opzichter-machinist volstaan.

7) Bij den dienst van Opname en Aanleg blijkt met 2 werkmeesters te kunnen worden volstaan.

8) De ten vorigen jare aangevraagde vermeerdering van deze ambtenaren met 14 zal door de gebrekkige aanvulling van het personeel niet kunnen worden verkregen. Met het oog op de vertraging en het uitstel van eenige aanlegwerken kan voor 1922 met 5 minder dan geraamd was worden volstaan. Hierbij werd rekening gehouden met 1 hoofdopzichter voor de Electrificatie van de lijn Meester-Cornelis—Tandjong-Pririk.

9) De voor 1921 uitgetrokken monteur 1e klasse zal niet worden aangesteld en ook voor 1922 niet noodig zijn.

10) Voor den dienst van Bouw- en Bruggentoezicht wordt eene vermeerdering van 11 titularissen noodig geacht; daartegenover kan de dienst van uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen met 52 opzichters volstaan, waarvan onder 2 ten behoeve van de Electrificatie van de lijn Meester-Cornelis—Tandjong-Pririk.

11) De voor 1921 uitgetrokken monteurs 2e klasse zullen niet worden aangesteld en ook in 1922 niet noodig zijn.

12) Voor den dienst van Opname en Aanleg wordt geen hoofdboekhouder noodig geacht.

13) Wegens uitbreiding van het niet afzonderlijk genoemd personeel.

14) In verband met de thans bekende gegevens.

15) Overeenkomstig de uitkomsten van vorige jaren.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 17.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1922.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE AUTOMOBIELDIENSTEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1922 geraamde en de voor 1921 toegestane uitgaven.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1922.		Toegestaan voor 1921.		Meer.		Minder.	
	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
Automobiëldienst Palembang.								
Personeele uitgaven.....	f 177 000		f 95 000		f 82 000			
Banden.....		f 126 000		f 64 000		f 62 000		
olie, vet en carbid.....		22 500		8 500		14 000		
Benzine.....		100 000		58 000		42 000		
Onderhoud en herstelling.....		72 000		41 000		31 000		
Verschillende uitgaven.....		(a) 14 000		8 500		5 500		
Verhooging van bezoldigingen.....	f 177 000 28 000	f 334 500	f 95 000 5 000	f 180 000	(1) f 82 000 18 000	(2) f 154 500		
Automobiëldienst Benkoelen.								
Personeele uitgaven.....	f 150 000		f 111 000		f 89 000			
Banden.....		f 108 000		f 92 500		f 15 500		
olie, vet en carbid.....		19 800		12 800		7 500		
Benzine.....		85 500		81 000		4 500		
Onderhoud en herstelling.....		67 500		62 000		5 500		
Verschillende uitgaven.....		(b) 16 000		15 200		800		
Verhooging van bezoldigingen.....	f 150 000 20 000	f 296 800	f 111 000 6 000	f 263 000	(1) f 89 000 14 000	(2) f 33 800		
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.								
Personeele uitgaven.....	f 170 000	f 296 800	f 117 000	f 263 000	f 53 000	f 33 800		
Banden.....	f 218 000		f 145 000		f 68 000			
olie, vet en carbid.....		f 126 000		f 96 000		f 30 000		
olie, vet en carbid.....		27 000		12 000		15 000		
Benzine.....		108 000		85 000		23 000		
Onderhoud en herstelling.....		81 000		71 000		10 000		
Verschillende uitgaven.....		(c) 19 000		14 000		5 000		
Verhooging van bezoldigingen.....	f 150 000 27 000	f 361 000	f 145 000 7 000	f 278 000	(1) f 68 000 20 000	(2) f 83 000		
Automobiëldienst op Java.								
Personeele uitgaven.....	f 240 000	f 361 000	f 152 000	f 278 000	f 88 000	f 83 000		
Banden.....	f 106 000		f 152 000				f 46 000	
Banden.....		f 63 000		f 87 000				f 24 000
olie, vet en carbid.....		8 100		11 800				3 200
Benzine.....		54 000		80 000				26 000
Onderhoud en herstelling.....		30 600		64 000				33 400
Verschillende uitgaven.....		(d) 11 500		16 700				5 200
Verhooging van bezoldigingen.....	f 106 000 14 000	f 167 200	f 152 000 9 000	f 259 000	f 5 000		(1) f 46 000	(2) f 91 800
In 1921 geopende lijnen.	f 120 000	f 167 200	f 161 000	f 259 000	f 5 000		f 46 000	f 91 800
Personeele uitgaven.....	f 80 500		f 78 400		f 2 100			
Banden.....		f 40 500		f 46 150				f 5 650
olie, vet en carbid.....		7 200		7 050		f 150		
Benzine.....		36 000		41 900				5 900
Onderhoud en herstelling.....		24 300		33 650				9 350
Verschillende uitgaven.....		(e) 9 500		8 850		650		
Verhooging van bezoldigingen.....	f 80 500 9 500	f 117 500	f 78 400 5 000	f 137 600	f 2 100 4 500	(1) f 800		(2) f 20 900
Vervoersdienst in Korintji.								
Personeele uitgaven.....	f 90 000	f 117 500	f 83 400	f 137 600	f 6 600	f 800		f 20 900
Banden.....	f 105 000							
Banden.....		f 90 000						
olie, vet en carbid.....		36 000						
Benzine en ruwolite.....		135 000						
Onderhoud en herstelling.....		180 000						
Verschillende uitgaven.....		162 000						
Verhooging van bezoldigingen.....	f 105 000 15 000	f 603 000						
Totaal gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting:	f 120 000	f 603 000						
Naarvan ten laste van								
Hoofdstuk I.....	f 14 000							
„ II.....	2 806 000							
	(f) f 2 820 000		f 775 000		f 314 000		f 52 000	

- (a) Waarin begrepen f 900 voor kosten van regeeringstelegrammen.
- (b) „ „ „ 900 „ „ „ „
- (c) „ „ „ 900 „ „ „ „
- (d) „ „ „ 600 „ „ „ „
- (e) „ „ „ 600 „ „ „ „
- (f) „ „ „ 3900 „ „ „ „

1) Zie de toelichtingen bij den staat van personeelsuitgaven.

2) In verband met de uitkomsten over 1920 en voorgenomen uitbreiding der diensten.

3) Minder geraamd omdat waarschijnlijk eenige diensten, waarop oorspronkelijk gerekend is, niet ingesteld zullen worden en verder op grond van de uitkomsten over 1920.

4) Op grond van de uitkomsten over 1920 bij de reeds bestaande lijnen.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen, kantoor- en lokaal-behoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>Automobieldienst Palembang.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	1	5 700		
Monteur " " 2e "	250	3	9 000	2	6 000	f 3 000	
Autocontroleur	125	3	4 500	2	3 000	1 500	
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen	70	2	1 680	2	1 680		
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen			95 120		63 180	31 960	
Reis- en verblijfkosten.....			32 200		6 960	25 240	
Belooningen.....			4 800		3 000	1 800	
Verlofsbezoldigingen enz.....			10 000		2 500	7 500	
Overtochtskosten van en naar Nederland.....			3 000		1 500	1 500	
			5 000		500	4 500	
Verhooging van bezoldigingen.....			f 177 000		f 100 000	f 77 000	
			23 000			23 000	
			f 200 000		f 100 000	f 100 000	
<i>Automobieldienst Benkoelen.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	1	5 700		
Monteur " " 2e "	250	2	6 000	2	6 000		
Autocontroleur	125	2	3 000	2	3 000		
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen	70	2	1 680	2	1 680		
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen			81 220		80 160	f 1 060	
Reis- en verblijfkosten.....			26 400		6 960	19 440	
Belooningen.....			4 000		3 000	1 000	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			8 000		2 500	5 500	
Overtochtskosten van en naar Nederland.....			3 000		1 500	1 500	
			5 000		500	4 500	
Verhooging van bezoldigingen.....			f 150 000		f 117 000	f 33 000	
			20 000			20 000	
			f 170 000		f 117 000	f 53 000	
<i>Automobieldienst ter Sumatra's Westkust.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	2	f 12 000	2	f 12 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	2	11 400	1	5 700	f 5 700	
Monteur " " 2e "	250	3	9 000	3	9 000		
Autocontroleur	125	4	6 000	3	4 500	1 500	
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen	70	4	3 360	3	2 520	4 840	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen			109 240		98 040	11 200	
Reis- en verblijfkosten.....			34 800		10 440	24 360	
Belooningen.....			7 200		4 800	2 400	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			12 000		2 500	9 500	
Overtochtskosten van en naar Nederland.....			3 000		1 500	1 500	
			5 000		1 000	4 000	
Verhooging van bezoldigingen.....			f 213 000		f 152 000	f 61 000	
			27 000			27 000	
			f 240 000		f 152 000	f 88 000	

	Maandeljk- sche bezoldi- ging.	1922.		1921.		Meer.	Minder.
		Aan- tal.	Bedrag.	Aan- tal.	Bedrag.		
<i>Automobiendiensten op Java.</i>							
Administrateur der 2e klasse.....	f 250	3	f 9 000	3	f 9 000		
Verktuigkundige der 1e klasse.....	475	—	—	2	11 400		f 11 400
Monteur " " 2e ".....	250	1	3 000	1	3 000		
Autocontroleur.....	125	2	3 000	4	6 000		3 000
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....	70	3	2 520	5	4 200		1 680
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			57 280		105 400		48 120
Belooningen.....			19 200		12 000	f 7 200	
Reis- en verblijfkosten.....			4 000		4 000		
Verlofsbezoldigingen, enz.....			3 000		3 000		
Vertochtskosten van en naar Nederland.....			2 000		2 000		
			3 000		1 000	2 000	
			f 106 000		f 161 000	f 9 200	f 64 200
Verhoging van bezoldigingen.....			14 000			14 000	
			f 120 000		f 161 000	f 23 200	f 64 200
<i>In 1921 geopende Automobiendiensten.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000		
" " 2e ".....	250	1	3 000	1	3 000		
Verktuigkundige der 1e klasse.....	475	—	—	1	5 700		f 5 700
Monteur " " 2e ".....	250	2	6 000	1	3 000	f 3 000	
Autocontroleur.....	125	2	3 000	3	4 500		1 500
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....	70	3	2 520	2	1 680	840	
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			42 180		47 260		5 080
Reis- en verblijfkosten.....			9 800		7 560	1 740	
Belooningen.....			1 500		1 200	300	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			2 000		2 000		
Vertochtskosten van en naar Nederland.....			2 000		1 000	1 000	
			3 000		500	2 500	
			f 80 500		f 83 400	f 9 380	f 12 280
Verhoging van bezoldigingen.....			9 500			9 500	
			f 90 000		f 83 400	f 18 880	f 12 280
<i>Rijsttransport dienst Korintji.</i>							
Hoofd.....	f 500	1	f 6 000			f 6 000	
Verktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700			5 700	
Monteurs " " 2e ".....	250	2	6 000			6 000	
Administratief deskundig minder personeel en schrijffloonen.....	125	3	4 500			4 500	
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			68 800			68 800	
Reis- en verblijfkosten.....			8 000			8 000	
			6 000			6 000	
			f 105 000			f 105 000	
Verhoging van bezoldigingen.....			15 000			15 000	
			f 120 000			f 120 000	

De hogere ramingen der personeelsuitgaven houden in hoofdzaak verband met de vervoersuitkomsten over 1920 en de voorgenomen uitbreiding van diensten waardoor voor Palembang gerekend is op 1 werktuigkundige 2e klasse en 1 monteur meer en voor Sumatra's Westkust op 1 werktuigkundige 1e klasse, 1 monteur en 1 autocontroleur meer.

De minder geraamde personeelsuitgaven voor de Java diensten zijn daarvan een gevolg, dat het voorzigtiger geoordeeld werd, niet te rekenen op openstelling van enkele nieuwe lijnen (zie ook het algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten).

Tengevolge van de in de vorige alinea vermelde reden zijn de personeelsuitgaven voor de in 1921 in te stellen diensten in dier mate herzien, dat in de plaats van 1 werktuigkundige 1e klasse op 1 werktuigkundige 2de klasse en op 1 monteur minder en 1 autocontroleur meer gerekend is.

De meerdere uitgetrokken gelden voor belooningen hebben betrekking op de regeling, dat thans aan het personeel

der Landsautomobiendiensten jaarlijks een belooning van ten hoogste een maand salaris kan worden toegekend.

De bedragen voor verlofsbezoldigingen enz. en voor overtochtskosten zijn hoger geraamd op grond van de uitkomsten van vorige jaren.

Ontvangsten.

Vergelijking tussehen de voor 1922 en 1921 geraamde ontvangsten.

	1922.	1921.	Meer.	Minder.
Automobiendienst Palembang.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 260 000	f 140 000	f 120 000	
" " Landsgoederen.....	50 000	20 000	30 000	
" " particuliere reizigers.....	300 000	155 000	145 000	
" " particuliere goederen.....	160 000	70 000	90 000	
" " post.....	20 000	10 000	10 000	
" verschillende ontvangsten.....	10 000	5 000	5 000	
Te zamen.....	f 800 000	f 400 000	f 400 000	
Automobiendienst Benkoelen.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 200 000	f 150 000	f 50 000	
" " Landsgoederen.....	50 000	25 000	25 000	
" " particuliere reizigers.....	180 000	120 000	60 000	
" " particuliere goederen.....	220 000	180 000	40 000	
" " post.....	40 000	40 000	—	
Verschillende ontvangsten.....	10 000	10 000	—	
Te zamen.....	f 700 000	f 525 000	f 175 000	
Automobiendiensten ter Sumatra's Westkust.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 310 000	f 230 000	f 80 000	
" " Landsgoederen.....	50 000	15 000	35 000	
" " particuliere reizigers.....	360 000	245 000	115 000	
" " particuliere goederen.....	110 000	55 000	55 000	
" " post.....	60 000	60 000	—	
Verschillende ontvangsten.....	10 000	5 000	5 000	
Te zamen.....	f 900 000	f 610 000	f 290 000	
Automobiendiensten op Java.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 110 000	f 160 000		f 50 000
" " Landsgoederen.....	40 000	80 000		40 000
" " particuliere reizigers.....	135 000	195 000		60 000
" " particuliere goederen.....	100 000	140 000		40 000
" " post.....	10 000	20 000		10 000
Verschillende ontvangsten.....	5 000	5 000		—
Te zamen.....	f 400 000	f 600 000		f 200 000
In 1920 geopende automobiendiensten.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 65 000	f 60 000	f 5 000	
" " Landsgoederen.....	40 000	35 000	5 000	
" " particuliere reizigers.....	100 000	90 000	10 000	
" " particuliere goederen.....	80 000	75 000	5 000	
" " post.....	10 000	10 000	—	
Verschillende ontvangsten.....	5 000	5 000	—	
Te zamen.....	f 300 000	f 275 000	f 25 000	
Rijsttransportdienst Korintji.....	900 000	910 000		f 10 000
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.....	f 4 000 000	f 3 320 000	f 680 000	

Voor de toelichting van het meer en minder der geraamde ontvangsten wordt verwezen naar het „Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten”.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving.	Geraamd voor 1922.	Toegestaan voor 1921.	Meer.	Minder.
Automobiendienst Palembang.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	f 48 000	f 61 000		f 13 000

Omschrijving.	Geraamd voor 1922.	Toegestaan voor 1921.	Meer.	Minder.
Automobioldienst Benkoelen.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	f 34 000	f 43 000		f 9 000
Automobioldiensten ter Sumatra's Westkust.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	102 000	76 000	f 26 000	
Automobioldiensten op Java.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	25 000	80 000		55 000
In 1921 geopende automobioldiensten.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	70 000	260 000		190 000
Bootsdienst op het Tobameer.....	200 000	200 000		
Oprichting van een vervoersdienst voor Korintjirijst.....		765 000		765 000
Totaal.....	f 479 000	f 1 485 000	f 26 000	f 1 032 000
				26 000
				f 1 006 000

In verband met de vervoerstoe name is voor de bestaande diensten gerekend op uitbreiding van het wagenpark met 15 vracht- en 10 personenwagens, t. w.:

voor Palembang 2 vracht- en 2 personenwagens;
 voor Benkoelen 2 vracht- en 1 personenwagen;
 voor Sumatra's Westkust 6 vracht- en 4 personenwagens;
 voor Java 1 vracht- en 1 personenwagen;

voor de in 1921 in te stellen diensten 4 vracht- en 2 personenwagens;

waarvan de kosten op f 220 000 geraamd worden terwijl voor het uitbreiden van de bestaande kantoorgebouwen en garages en den bouw van eenige nieuwe overnachtingsgelegenheden voor de verschillende diensten f 40 000 noodig zal zijn.

Voorts is voor uitbreiding van de werktuigelijke inrichting van die diensten gerekend op een bedrag van f 20 000.

Voor den Bootsdienst op het Toba-meer is uitgetrokken de tweede termijn of f 200 000.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaerverslag 1919 op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.
Automobioldienst Palembang.										
Automobielen.....	f 323 470	f 92 000	f 70 000	f 345 470	f 46 000	f 75 000	f 316 470	f 33 000	f 80 500	f 268 970
Gebouwen.....	10 275	6 535	1 000	15 810	10 000	1 400	24 410	12 500	2 000	84 910
Inventaris.....	22 930	2 800	1 000	24 730	5 000	1 200	28 530	2 500	1 500	29 530
Te zamen.....	f 356 675	f 101 335	f 72 000	f 386 010	f 61 000	f 77 600	f 389 410	f 48 000	f 84 000	f 333 410
Automobioldienst Benkoelen.										
Automobielen.....	f 280 265	f 129 000	f 60 000	f 349 265	f 37 000	f 75 000	f 311 265	f 27 000	f 80 500	f 257 765
Gebouwen.....	28 125	8 000	2 000	34 125	1 000	2 400	32 725	4 500	2 500	34 725
Inventaris.....	17 300	2 300	1 500	18 100	5 000	1 600	21 500	2 500	2 000	22 000
Te zamen.....	f 325 690	f 139 300	f 63 500	f 401 490	f 43 000	f 79 000	f 365 490	f 34 000	f 85 000	f 314 490

Boekingshoofden.	Boekwaarde vol- gens jaarverslag 1919 op 31 De- cember 1919.	Bijgekomen ge- raamd in 1920.	Afschrijving ge- raamd in 1920.	Boekwaarde ge- raamd op 31 De- cember 1920.	Bijgekomen ge- raamd in 1921.	Afschrijving ge- raamd in 1921.	Boekwaarde ge- raamd op 31 De- cember 1921.	Bijgekomen ge- raamd in 1922.	Afschrijving ge- raamd in 1922.	Boekwaarde ge- raamd op 31 De-
Automobioldiensten ter Sumatra's Westkust.										
Automobielen.....	f 250 680	f 140 000	f 70 000	f 320 680	f 60 000	f 85 000	f 295 680	f 87 000	f 91 000	f 291
Gebouwen en terreinen.....	44 080	4 000	2 500	45 580	6 000	2 700	48 880	11 000	3 000	56
Inventaris.....	26 570	2 500	1 500	27 570	10 000	1 600	35 970	4 000	2 000	37
Oprichtingskosten.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Te zamen.....	f 321 280	f 146 500	f 74 000	f 393 780	f 76 000	f 89 300	f 380 480	f 102 000	f 96 000	f 386
Automobioldiensten op Java.										
Automobielen.....	146 800	28 580	30 000	145 380	69 000	36 000	178 380	16 500	40 000	154
Gebouwen.....	41 235	5 180	2 000	44 415	2 000	2 400	44 015	2 500	2 500	44
Inventaris.....	19 495	850	1 000	19 345	9 000	1 000	27 345	6 000	1 500	31
Oprichtingskosten.....	61 480	—	6 000	55 480	—	6 000	49 480	—	6 000	43
Te zamen.....	f 269 010	f 34 610	f 39 000	f 264 620	f 80 000	f 45 400	f 299 220	f 25 000	f 50 000	f 274
In 1921 geopende auto- mobioldiensten.										
Automobielen.....	—	—	—	—	222 000	22 000	200 000	57 000	38 000	219
Gebouwen.....	—	—	—	—	28 000	1 000	27 000	9 000	1 500	34
Inventaris.....	—	—	—	—	10 000	500	9 500	4 000	500	13
Te zamen.....	—	—	—	—	f 260 000	f 23 500	f 236 500	f 70 000	f 40 000	f 266
Bootsdienst op het Tobameer. Transportdienst Koriatji....	—	—	—	—	200 000	—	200 000	200 000	—	400
	—	f 775 000	—	f 775 000	525 000	135 000	1 165 000	—	100 000	1 035
Totaal.....	f 1 272 655	f 1 196 745	f 248 500	f 2 220 900	f 1 245 000	f 449 800	f 3 016 100	f 479 000	f 455 000	f 3 010

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 18.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Beheer van departement en bedrijven. Verscheidene leden waren van meening dat de begrootingsoverschrijdingen bij dit departement alle perken te buiten gaan en er al heel weinig eerbied voor de begrooting is betoond. Men drong er daarom ten sterkste op aan in den vervolge het toezicht op de verschillende bedrijven te verbeteren en te verscherpen en men was van oordeel, dat een en ander duidelijk heeft aangetoond, dat het toekennen van meerdere zelfstandigheid aan de bedrijven voorshands als uitgesloten moet worden beschouwd. In overweging werd gegeven organen in het leven te roepen in een soortgelijke positie als commissarissen bij handelsvennootschappen welke met blijkbaar zoo hoog noodige toezicht waren te belasten. Aangezien de toestand van 's lands geldmiddelen thans dringend versterking behoeft en de uitkomsten der bedrijven hierop sterk van invloed zijn, drongen meerdere leden aan op verbetering van het beheer der verschillende gouvernements-bedrijven.

De vraag werd gesteld in welk stadium de plannen tot invoering eener nieuwe bedrijfsorganisatie voor de landsbedrijven verkeerden.

Een geregeld contact tusschen de hoofden van de verschillende landsbedrijven en diensten zou naar het oordeel van enkele leden de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van die diensten en bedrijven zeer ten goede komen. Dit ware te bereiken door op gezette tijden bijeenkomsten met de hoofden te beleggen.

§ 2. Kantoor voor sociale aangelegenheden. Werd hiervan veel heil verwacht, minder gunstig was het oordeel over de werkzaamheden van den adviseur voor de sociale aangelegenheden.

Door de wijdsche benaming die aan diens werkkring gegeven is, werd slechts de veronderstelling gewekt dat zijn taak meer omvat dan in werkelijkheid het geval is.

Voorts werd erop gewezen, dat ook uit de vroeger gewisselde stukken niet blijkt, dat de taak van den adviseur juist is afgebakend.

Op grond van het voorgaande werd aangedrongen op eene juiste omschrijving van die taak.

Andere leden achtten het ondoenlijk die taak thans reeds

aan eene juiste omschrijving te binden, in aanmerking nemend, dat het terrein van werkzaamheid nog zoo geheel braak ligt.

De eerst aan 't woord zijnde leden lieten hun waarschuwend stem hooren tegen uitbreiding van dit adviseurskantoor, wyl zij vreesden, dat de werkkring van dit bureau zich daardoor zal gaan uitstrekken tot aangelegenheden, die verzorgd behooren te worden door het Kantoor van Arbeid.

Voorloopig zouden deze leden tegen de aangevraagde uitbreiding geen bezwaar maken, zolang nl. het Kantoor van Arbeid niet bezet is.

Overigens spraken zij de verwachting uit, dat mettertijd dit adviseursbureau zich zal oplossen in het Kantoor van Arbeid, omdat zij zich voorstanders verklaarden van centralisatie van het werk van dergelijke afzonderlijke bureau's.

Nog werd de aandacht er op gevestigd, dat voor dit adviseursbureau blijkbaar wel en voor het Kantoor van Arbeid geen personeel kan worden gevonden.

De meening van sommige leden dat het Kantoor van Arbeid feitelijk op den voorgrond moet staan en het adviseursbureau voor eigen bedrijven en diensten slechts de algemeen geldende regelen van dat Kantoor uitgaande heeft op te volgen en toe te passen werd door vele leden niet onderschreven. Integendeel, het Gouvernement moet met zijn bedrijven het voorbeeld geven; het voere, daartoe het best in staat, zelf bij de landsbedrijven de regelingen in tot nakoming waarvan het later ook particulieren wil verplichten.

§ 3. Overbrenging van diensten en bedrijven naar Bandoeng. Een der leden sprak de hoop uit, dat de Regeering die, naar men meende te weten, niet voornemens is haar zetel naar Bandoeng te verleggen, niet alleen de verdere overbrenging van de tot het departement van Gouvernementsbedrijven behoorende diensten en bedrijven naar die plaats zal tegenhouden, maar ook het gedeelte, dat reeds overgebracht is, naar Batavia zal terugbrengen.

Dit lid had de overtuiging dat later zou blijken dat het voordeel, gelegen in het betere contact tusschen dit belangrijkste departement en de andere te Batavia gevestigde departementen wel opweegt tegen het als gevolg van de door hem voorgestane maatregel, te lijden financieel verlies.

Andere leden verklaarden die overtuiging niet te hebben

en zouden daarom de verdere overbrenging van het departement naar Bandoeng niet willen stopzetten.

§ 4. **Personeel.** Gevraagd werd, welke maatregelen beraamd worden om in het tekort aan werkkrachten bij de steenkolenontginningen en bij de goudontginning —, welk tekort oorzaak is dat de productie niet kan worden opgevoerd —, te voorzien.

Een der leden stelde de vraag of bij benoeming van ambtenaren, ressorteerende onder het departement van Gouvernementsbedrijven, met het rasverschil wordt rekening gehouden. Deze indruk is gewekt door het feit dat een arts van Ambonsche afkomst na voltooiing van zijn studie niet benoemd werd tot het leidende ambt bij den geneeskundigen dienst op het eiland Banka, dat hem aanvankelijk in uitzicht was gesteld. In zijne plaats werd een Europeaan ter vervulling van de bedoelde functie aangewezen.

In verband met het voornemen om de opleiding van opzienspersoneel bij de kolenmijnen zelf ter hand te nemen, werd gevraagd, welke de resultaten zijn van de opleiding aan de mijnbouwkundige afdeling der K. W. S.

§ 5. **Directie der Staatsspoor.** Het had de aandacht getrokken dat het vorige driehoofdige directorium der Staatsspoorwegen en bloc was afgetreden. Aangezien dit niet geleid heeft tot de door sommigen verwachte vervanging van het driehoofdig door een eenhoofdig bestuur en dus blijkbaar de aftreding van het vorig bestuur niet om principieele redenen is geschied, zou men gaarne vernemen of dit vorige bestuur niet zonder goede gronden door een minder aangename bejegening tot aftreden is genoopt. In de tweede plaats zou men gaarne vernemen of alsnog eerlang de driehoofdige door een eenhoofdige leiding zal worden vervangen. Naar men meende is dit wenselijk en ook mogelijk, wanneer niet langer zooals thans, de leiding van het spoorwegbedrijf bij de directie gecentraliseerd blijft. Aan de plaatselijke autoriteiten dient veel meer vrijheid van beweging met name bij de aanrakingen met het publiek te worden toegestaan.

§ 6. **Verder personeel der Staatsspoorwegen.** Door een lid werd twijfel uitgesproken of het bezoldigingsstelsel, dat hij de S.S. gebruikelijk is en dat geheel en al afwijkt van het bij andere diensttakken gevolgde stelsel, nog langer behoort te worden gehandhaafd. Behalve de eigenlijke bezoldiging geniet het personeel nog allerlei voordeelen door vrijkaarten, overwerkgeden, toelagen, premies en wat niet al. Daardoor onttrekt men aan andere diensttakken veel geschikt personeel, terwijl bovendien de onevenredig hoogere betaling bij dit bedrijf gerechtvaardigde ontevredenheid bij andere diensttakken doet ontstaan.

Van andere zijde werd betoogd dat premies e. d. g. bij de S.S. onmisbaar zijn, omdat bij verminderde arbeidsprestatie de dienst niet meer gaande kan worden gehouden en bovendien de herhaaldelijke overschrijding van de normale werktijden compensatie eischt.

Men bracht in herinnering dat destijds in den Volksraad geklaagd was over de ruwe bejegening, die een ambtenaar bij de S.S. had ondergaan. Ingevolge de toen gedane belofte is een onderzoek ingesteld en het resultaat daarvan is ter Secretarie van den Volksraad voor de leden ter

lezing gelegd. Waar deze zaak vroeger in het openbaar is behandeld, hoopte men dat de Regeering ook tegen een bespreking van het rapport in het openbaar geen bezwaar zal hebben.

De aandacht der Regeering werd gevestigd op het feit, dat verscheidene tijdelijke beambten bij de S.S. die gebruik wenschten te maken van de hun bij het besluit van 12 Juni 1920 No. 311 geboden gelegenheid om alsnog in vasten dienst te worden opgenomen, hun verzoek zagen afgewezen. Op deze wijze zal zeker de animo voor de dienstneming bij het S.S. bedrijf afnemen, terwijl de beambten zooveel mogelijk een anderen werkkring zullen zoeken.

Voorts werd van verschillende zijden geklaagd, dat bij dit bedrijf zooveel buitenstaanders ten nadeele van het reeds langer werkzame personeel worden ingeschoven, zonder dat zij daarop bijzondere aanspraken kunnen laten gelden. Ook dit wekt ontevredenheid.

§ 7. **Dienst der Staatsspoorwegen.** Naar aanleiding van de conclusie, waartoe de heer Vreede in zijne voor het Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 2 Mei jl. gehouden rede, komt, alsmede naar aanleiding van het artikel van denzelfden heer Vreede in de Taak van 28 Mei d.a.v. was bij enkele leden de vraag gerezen of men met het beheer der Staatsspoorwegen niet op den verkeerden weg is geraakt. Twijfel was gewekt of het spoorwegstelsel wel op bevredigende wijze zijne economische functie vervult.

Met name meende men dat de kostbare opvoering van de snelheid van het verkeer op de hoofdlijnen voor Indië geheel onnoodig is.

Naar aanleiding hiervan werd aangedrongen op de instelling van eene commissie van onderzoek tenzij de Regeering genegen mocht zijn een spoorwegraad in 't leven te roepen.

Andere leden achtten de noodzakelijkheid tot instelling van eene zoodanige commissie niet aanwezig en oordeelden bovendien het nut van een onderzoek door een commissie zeer problematiek.

Men betoogde dat met het oog op het toenemend vervoer wel degelijk behoefte bestaat aan snelle verplaatsing. Ten deele kan wellicht in de vervoersbehoefte worden voorzien door andere middelen, zooals verbetering van het materieel, uitbreiding van den nachtdienst, e. d. g., maar daarnaast is toch ook sneller vervoer noodig. Gevraagd werd, wat der Regeering bekend is van pogingen van Amerikaansche zijde om particuliere spoor- en tramweglijnen in Indië over te nemen.

Een der leden vestigde de aandacht op het groote aantal over geheel Indië voorkomende spoorwegongelukken en zou gaarne vernemen, waaraan de Regeering deze opvallende vermeerdering meent te moeten wijten.

§ 8. **Afschrijvingen.** Enkele leden hadden met bevreemding het t.a.v. opium gevolgde systeem van afschrijvingen opgemerkt. De afschrijvingen vallen in enkele jaren van f 106.000 terug tot f 26.000, terwijl naar het oordeel dezer leden stijging, zooals o.a. bij tin, zout en steenkolen valt waar te nemen, meer gerechtvaardigd zou zijn.

§ 9. **Voorbereiding van de stichting van nieuwe landsbedrijven.** Omtrent de werkzaam-

heden van het bureau Groothoff zouden meerdere leden ingelicht willen worden; bepaaldelijk zouden zij gaarne vernemen hoe het staat met de voorbereiding van landsondernemingen.

Eenige leden stelden nog de vraag of er geen aanleiding bestaat de bureau's van de heeren Groothoff en Van der Waarden samen te voegen, waar beide zich op hetzelfde terrein bewegen.

§ 10. Productie der bedrijven. Gevraagd werd of de Regeering het waarschijnlijk acht, dat in het loopende jaar de geheele geraamde productie der bedrijven zal worden opgebracht.

Er werd op gewezen dat de opvoering der kolenproductie verre achterblijft bij hetgeen in uitzicht is gesteld. Men zou gaarne vernemen, welke maatregelen de Regeering dient te nemen om een gestadige sterke opvoering te waarborgen.

Gevraagd werd of de plannen om de kolen met eigen schepen te vervoeren nog tot uitvoering zullen komen.

§ 11. Electriciteitsvoorziening. Men meende dat het in de tegenwoordige tijdsomstandigheden in bijzondere mate wenschelijk moet worden geacht, den dienst voor waterkracht en electriciteit zoo snel mogelijk uit te breiden en vooral door electrificatie van de spoor- en tramwegen zooveel doenlijk van de hier te lande overvloedig beschikbare waterkracht partij te trekken. De onrust in de arbeiderswereld maakt de steenkoolvoorziening, voor zoover deze door invoer van elders moet geschieden, in de toekomst onzeker en de voorraad brandhout is beperkt. Indië dient daarom in dit opzicht zooveel mogelijk onafhankelijk te worden gemaakt. Behalve in West-Java dient het vraagstuk der electriciteitsvoorziening in de andere deelen van Java en op de andere eilanden ter hand te worden genomen. Al werd ook, althans door sommige leden, aan landsbedrijven de voorkeur gegeven, ook deze leden zouden desnoods geen bezwaar hebben tegen toelating van het particulier initiatief op dit terrein, mits door de totstandkoming van particuliere ondernemingen de latere uitbreiding van het landsbedrijf niet werd gepraejudiceerd.

§ 12. Brandstoffenvoorziening. Gevraagd werd in hoeverre de Regeering gevolg denkt te geven aan de moties 's Jacob en Vreede (Eerste gewone zitting 1920, Ond. 1, Afd. VIII, st. 21 en 24) inzake de brandstoffenvoorziening en de bepaling van de steenkolenprijzen.

Het denkbeeld werd geopperd een brandstoffenraad in 't leven te roepen.

Vele leden konden zich echter met dit denkbeeld niet vereenigen, aangezien zij het onjuist achtten en ongeraden door een college de steenkolenprijzen te laten vaststellen.

§ 13. Gecombineerde bedrijven. Een lid zou gaarne de aandacht van de Regeering willen vestigen op een naar zijn meening rationeel plan van exploitatie van vervoers- en andere bedrijven.

Blijkens de gegevens in stuk F kunnen de kapitaalsuitgaven voor den dienst der S.S. en de automobioldiensten, vanaf 1867 tot eind 1922 op een bedrag van ongeveer f 564.000.000 worden gesteld. Het verschil tusschen bedrijfsuitgaven en ontvangsten wordt voor 1922 ge-

raamd op f 36.000.000. Men heeft dus te constateeren een opbrengst van f 36.000.000 op een kapitaal van f 564.000.000. Dat zou een rente van ruim 6% van het belegde kapitaal zijn, dus geen buitengewone winst. Deze berekening geeft derhalve geen aanleiding om in de gegeven omstandigheden naar een snelle uitbreiding van de exploitatie bijzonder verlangend te zijn. Bovendien wordt op pag. 100 nog medegedeeld, dat bij de raming van f 36.000.000 rekening is gehouden met een tariefverhooging. Een nadere omschrijving van de beoogde tariefverhooging zou door het aan het woord zijnde lid zeer op prijs worden gesteld.

Een verklaring van het geringe perspectief bij dit verkeersbedrijf moet wellicht worden gezocht in de tegenwoordige verbrokkeling van de spoor- en tramwegen, die niet beheerd worden door één lichaam. Wanneer men op Java alle spoor- en tramwegmaatschappijen met het landsbedrijf bij elkander voegt tot één groot bedrijf, zal men vermoedelijk betere resultaten krijgen. Het zou hiervoor niet noodig zijn, de particuliere bedrijven aan te koopen, wat in de tegenwoordige omstandigheden trouwens bezwaar zou opleveren. Een contractueele samenwerking zou reeds voor de noodige eenheid voldoende zijn. Een dergelijke combinatie zou veel economischer kunnen werken en zou de geldmarkt, die thans niet gemakkelijk voor overheidsleeningen toegankelijk is williger doen worden. De leiding zou voorts naar Indië kunnen worden verplaatst hetgeen weder besparing tengevolge zou hebben.

Wat Sumatra betreft, voor dit eiland zou men een combinatie van het spoor- en steenkolenbedrijf kunnen invoeren, hetgeen op soortgelijke gronden als zoeven aangevoerd, groote economische voordeelen tengevolge zou hebben.

Op Celebes wachten rijke ijzerertsen nog steeds op ontginning. Naar het schijnt hebben verschillende landen op deze rijkdommen reeds een begeerig oog geslagen. Men wachte niet totdat de Regeering ten langen leste de voor de ontginning noodige millioenen bij elkaar heeft gebracht. De exploitatie dient, tezamen met de spoorwegexploitatie op dit eiland en de ontginning van de steenkoolmijnen op Poeloe Laoet te geschieden door een derde groot bedrijf. Kapitaal is een levensbelang voor de spoedige ontwikkeling van ons insulair bezit. Laat men trachten zich dat te verzekeren door groote lichamen te stichten in den vorm van particuliere ondernemingen, waarvan de voordeelen geheel of ten deele aan het Land ten goede komen en op welker leiding het Land den noodigen invloed heeft.

Gaarne zou men vernemen wat de meening der Regeering over deze denkbeelden is.

Een ander lid meende tegen deze beschouwingen te moeten waarschuwen. Houden zij wel voldoende rekening met de werkelijkheid? Door omstandigheden van verschillenden aard zou, naar dit lid vernomen had, de ontginning op Celebes niet loonend zijn.

§ 14. Djambi olievelden. Dat de openingsrede zoowel bij de bespreking van de financiën als bij die van het mijnbedrijf zweeg over het onlangs in de 2e Kamer aangenomen wetsontwerp, betreffende de Djambi olievelden, waar de Volksraad geheel buiten gehouden is, had algemeen verbazing gewekt.

Hoofdstuk II. Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 802a. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit. Studietoelagen. Gaarne zou men een opgave ontvangen van het aantal in opleiding zijnde candidaat-ingenieurs.

Onderafdeeling 806 a, b. Hetzelfde zou men willen verzoeken ten aanzien van de candidaat-mijn-ingenieurs en candidaat-mijnopzieners.

Onderafdeeling 806f. Goudontginning Benkoelen. Eenige leden, niet begrijpend, hoe het mogelijk is, dat hiervoor in Nederland bedrijfsuitgaven gedaan worden, drongen aan op het verstrekken van een toelichting.

Hoofdstuk III. Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement. De vraag werd gesteld of niet bezuinigd kan worden op het bedrag van ruim f 57 000, het voor administratief personeel van het kantoor van Mijnwezen uitgetrokken bedrag.

Onderafdeeling 804. Postspaarbank. Meerdere leden achtten de uitgetrokken posten van f 170.100 en f 49.000, welke uitsluitend betrekking hebben op het algemeen beheer, niet in evenredigheid met het ingelegd kapitaal. Der Regeering werd in overweging gegeven naar een weg te zoeken om de algemeene kosten van de postspaarbank een belangrijke vermindering te doen ondergaan. De hier aan het woord zijnde leden achtten den ambtenaar voor de geldbelegging overbodig en stelden voor deze betrekking te doen vervallen; de werkzaamheden van dezen ambtenaar waren dan op te dragen aan den onderdirecteur.

Een lid bepleitte verhoging van de thans berekende interest van 2.40% tot 3%.

Eenige leden achtten den huidige rentevoet voldoende en wezen erop, dat bij het plaatsen van gelden op girorekening de banken slechts 2% rente geven.

Aangedrongen werd op de spoedige invoering van den post-chèque en girodienst.

Men zou gaarne een specificatie van de bezoldigingen der vaste en der tijdelijke ambtenaren ontvangen, die in noot 9 tot een gezamenlijk bedrag van f 100.000.— zijn vermeld.

Onderafdeeling 805d. Postspaarbank. Verzocht werd om mededeeling van hetgeen als propaganda voor de postspaarbank wordt verricht.

Onderafdeeling 806. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit. Enkele leden zouden gaarne vernemen of het in de bedoeling ligt bij uitgifte van groote waterkrachten een aandeel voor het Land in het bedrijf te bedingen of medezeggenschap te eischen, dan wel als regel aan te nemen, dat het Land zelf het krachtstation zal bouwen en aan zich houden.

Tegen dit in de tweede plaats aangegeven denkbeeld voerden andere leden aan, dat zij het uitgesloten achtten, dat particulieren de exploitatie van bedrijven ter hand

zullen nemen, wanneer het krachtstation in het bezit blijft van het gouvernement.

Men zou het zeer waardeeren, wanneer een overzicht werd verstrekt van de onder handen zijnde werken.

Opgemerkt werd, dat deze dienst in tegenstelling met andere over een overvloed van personeel, met name ingenieurs, beschikt, hetgeen blijkbaar toegeschreven moet worden aan de betere bezoldiging, die de ambtenaren bij dezen dienst genieten.

De gebleken resultaten van dezen dienst toejuichend, hoopten enkele leden, dat de verwachte werken zonder overschrijding van de uitgetrokken bedragen zullen worden uitgevoerd.

Er bestaat bij verschillende gemeenten en andere belanghebbenden onzekerheid omtrent de plannen der Regeering inzake de totstandbrenging van electriciteitswerken.

Men zou gaarne zien, dat den Volksraad voor zooveel mogelijk een overzicht van bedoelde plannen werd gegeven.

Een lid zou wenschen te weten of onder de sub a, 3de vermelde „verdere belooningen” begrepen zijn vlijtpremies, vergoedingen voor overwerk en dergelijke.

Onderafdeeling 807. Toezicht op de spoor- en tramwegen. Ondanks den kostbaren opzet van dezen dienst laat het toezicht speciaal op de tramwegen zeer veel te wenschen over. Van verschillende zijden werd aangedrongen op serieuser bemoeienis met tal van misstanden op dit gebied.

Onderafdeeling 810. Landsdrukkerij. Eenige leden vestigden er de aandacht op, dat de papierprijzen den laatsten tijd dalende zijn en achtten daarom het voor papier meer uitgetrokken bedrag van f 566.000 te hoog.

Deze leden zouden gaarne vernemen, waar de in Nederland bestelde machines tijdelijk opgesteld zullen worden. Betwijfeld werd of het nut eener tijdelijke opstelling in eene gewenschte verhouding staat tot de hooge kosten, welke deze opstelling en de latere verplaatsing met zich mede zullen brengen.

Een der leden, wijzend op de abnormaal hooge prijzen welke particuliere drukkerijen berekenen hoopten, dat de landsdrukkerij zooveel mogelijk door de departementen zal worden benut.

Geklaagd werd over het langzaam werken dezer drukkerij, waardoor o.a. de begrootingsstukken voor deze zitting niet tijdig zijn ontvangen.

Algemeen werd met ergernis gewaagd van de late verschijning van de Handelingen van den Volksraad.

Onderafdeeling 811. Dienst van 's Lands mijndiensten. De vraag werd gesteld, wanneer de reorganisatie van dezen dienst, waartoe reeds ten vorigen jare definitief werd besloten zal worden ingevoerd.

Wederom werd aangedrongen op de oprichting van een departement van Mijnwezen. Gaarne zou men vernemen in welk stadium de desbetreffende plannen verkeerden.

Gevraagd werd hoe het staat met de werkzaamheden aan den Kloet-tunnel.

Geklaagd werd over de vertraging in de afdoening van concessie-aanvragen.

Onderafdeeling 811i. Tin. Het had de aandacht getrokken, dat de raming der zelfkosten voor 1920 — f 45.40, meer dan 100% afwijkt van het werkelijke bedrag — f 100. Ter voorkoming van dergelijke enorme verschillen werd gevraagd in den vervolge wat meer rekening te houden met factoren, welke een invloed ten kwade kunnen uitoefenen.

Men had uit goede bron vernomen, dat de kostprijs van het tin bij het landsbedrijf op Banka sterk is gestegen. Op blz. 52 (stuk 9) is dan ook voor 1920 een stijging van den kostprijs per pikol tot f 100 vermeld; de verwachting dat de kosten in 1921 tot f 68 zullen dalen werd te optimistisch geacht.

Als bezuinigingsmaatregel werd aanbevolen tot inkrimping van het personeel over te gaan, hetgeen den kostprijs, die door allerlei omstandigheden toch al is gestegen, niet onbelangrijk zou doen dalen.

Gevraagd werd, wat het oordeel der Regeering is over de uitkomsten van de ontginning in eigen beheer en of deze naar hare meening aanleiding geven tot handhaving van het tot dusver gevolgde stelsel.

Men zou gaarne vernemen, wat de resultaten zijn van het op Banka bij de tinwinning ingesteld geologisch onderzoek.

Onderafdeeling 811k. Ombilin-steenkolen. Men stelde de vraag wat in de bedrijfsraming der Ombilinjnen op pag. 60 van stuk 10 bedoeld wordt met den post „voorgeschoten zeevracht” ten bedrage van f 1.350.000, geboekt onder de ontvangsten. Door en aan wie is hier zeevracht voorgeschoten? Welke uitgaaf staat hier tegenover? Strekt het bedoelde vervoer zich uit over den geheelen Archipel? Men verzocht naar aanleiding hiervan om gegevens betreffende de regeling en de kosten van het vervoer van steenkolen over zee. Voorts werd gevraagd op welken verkoopprijs voor de steenkolen van verschillende mijnen bij deze begrooting is gerekend.

Onderafdeeling 811o. Boekit Asem steenkolen. Gevraagd werd of de Regeering bereid is den Volksraad in te lichten omtrent de dit jaar te verwachten productie der Boekit Asem mijnen.

Hetgeen ten opzichte der Boekit Asem ontginning is gezegd kwam enkele leden te optimistisch voor. Dat men de productie zou kunnen opvoeren tot 250.000 ton en dat men na briketteering een prijs zou kunnen bedingen van f 50.— per ton werd zeer onwaarschijnlijk geacht.

Aangezien het stoken der Boekit Asem kolen zonder briketteering zeer wel mogelijk is gebleken, werd de vraag gesteld, waarom een dure brikettenfabriek te Tandjong-Priok wordt opgericht. Deze werd trouwens in het haven-terrein minder op haar plaats geacht.

Verwijzende naar de bekende brochure-Gaspersz gaf men uiting aan de vrees dat deze briketteering niet rendabel zal zijn:

Onderafdeeling 812. Ontginning ijzerertsen op Celebes. Waar geen bepaald bedrag voor de ontginning van de ertsen op Celebes is uitgetrokken, zouden vele leden wenschen te weten of van de ontginning is afgezien dan wel of deze nog in staat van voorbereiding ver-

keert en in het laatste geval, waaraan de ondervonden vertraging is toe te schrijven.

Onderafdeeling 813. Zout. Naar de meening van eenige leden staan de uitgaven van dit bedrijf niet in eene goede verhouding tot de inkomsten. De verhooging van de uitgaven van het hoofdkantoor van f 100 000 werd te hoog geacht.

De bij dezen post gegeven toelichting werd onvoldoende geacht, terwijl de gedrukte stukken, waarnaar wordt verwezen, eveneens aan duidelijkheid en uitvoerigheid te wenschen overlaten.

De vraag werd gesteld, waarom de reeds aangenomen reorganisatie van den dienst der Zoutregie nog niet is uitgevoerd.

Op het bouwen van woningen voor de ambtenaren bij dezen dienst werkzaam werd in het bijzonder aangedrongen.

Het was een der leden bekend, dat een zoutpakhuismeester van Semarang naar Palembang overgeplaatst en die een salaris genoot van f 300. + duurte-toeslag in zijn nieuwe standplaats voor hotelkosten f 24. per dag moet betalen.

Gevraagd werd of de Regeering de zekerheid heeft dat voor 1922 over voldoende hoeveelheden zout beschikt zal kunnen worden.

Verhooging van den zoutprijs vond bij enkele leden scherpe tegenkanting. De exorbitante winst, die de verkoop van zout reeds oplevert, zouden deze leden niet nog hooger opgevoerd willen zien.

Men zou gaarne vernemen of op de kosten van het vervoer en den verkoop van het zout, waarmede een bijna even groot bedrag is gemoeid als met aanmaak en briketteering, niet zou kunnen worden bezuinigd.

In verband hiermede verzocht men te worden ingelicht omtrent den aard en de regeling van het vervoer.

Onderafdeeling 814. Vervoeren te water. Waarom — zoo vroegen eenige leden — is niet overgegaan tot zoutvervoer in eigen beheer?

Onderafdeeling 815. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst. Uit de toelichting blijkt, dat op den geheelen dienst slechts een netto-overschot van een kleine twee ton overblijft, welk bedrag zal verdwijnen bij het totstandkomen van de nivelleeringsvoorstellen. Er is echter volgens de toelichting evenwicht tusschen inkomsten en uitgaven gekomen; het doel dat met de ten vorigen jare ingevoerde verhooging van post-, telegraaf- en telefoondiensten werd beoogd, is dus bereikt. Tegen dit resultaat valt, naar men meende, op zichzelf uit een principieel oogpunt geen bezwaar te maken. Intusschen wilde men er op wijzen, dat het toezicht een veel te groot gedeelte (bijna een vijfde) van de begrootingsuitgaven vereischt. Bezuiniging zou hier en bij andere posten mogelijk en wensche-lijk zijn.

Verscheidene leden meenden, dat de P. T. T. dienst te fiscaal is opgezet.

Een ander lid wees er op, dat de telefoondienst winst oplevert, hetgeen met de beide andere diensten niet het geval schijnt te zijn, zoodat uit de winsten van den eenen dienst de tekorten van de andere moeten worden bijgepast. Naar het oordeel van verscheidene leden zijn thans de tarieven voor het telefoongebruik te hoog, hetgeen bij een splitsing allicht niet in die mate het geval zou zijn.

Toegejuicht werd dat omtrent eene voorgenomen wijziging van de telefoonbepalingen het oordeel van het publiek is gevraagd.

Men achtte overdracht van den lokalen telefoondienst aan de gemeenten wenschelijk. Zulks zou den gemeentelijken financiën zeer te stade komen en de algemeene telefoondienst zou zich meer kunnen wijden aan het interlocale verkeer, dat nu nog niet op bevredigende wijze wordt behartigd.

Met de verhooging van de posttarieven konden eenige leden zich geenszins vereenigen. De vorige Landvoogd heeft zich in zijne bespreking op de audiëntie aan het Perscomité verleend, op een minder juist standpunt gesteld n.l., dat men hier met een bedrijf heeft te doen; dat sluitend moet worden gemaakt.

De post moet echter geheel worden beschouwd als een publieke dienst. Het is de taak der overheid, in de behoeften der ingezetenen aan ontwikkelend onderling verkeer te voorzien en wel tegen een zoo billijk mogelijken prijs. De verhooging van de porti heeft het bestaan van verschillende periodieken onzeker gemaakt, hetgeen valt te betreuren. Op de kleine inkomsten wordt naar verhouding een te zware druk gelegd.

Een ander lid bracht de verhooging in verband met den internationalen toestand. Men heeft in bijna alle landen een tariefsverhooging kunnen waarnemen en Nederlandsch-Indië kan niet achterblijven.

Hieromtrent werd nog aangevoerd dat verlaging van de tarieven menigmaal het verkeer doet toenemen en dus ook uit financieel oogpunt voordeelen kan opleveren.

Sommige leden zouden een uitvoeriger toelichting bij de bedrijfsrekeningen zeer op prijs stellen. Het is verre van gemakkelijk in deze sobere gegevens den weg te vinden.

Een lid wees er op dat bij de bezoldigingen een veel te groot verschil wordt gemaakt tusschen de abiturienten van 2de klasse scholen en die van Hollandsch-Inlandsche of Europeesche lagere scholen.

Eenige leden merkten op, dat in een rekest van het Hoofdbestuur van den Bond van ambtenaren en beambten bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst aan den Gouverneur-Generaal, opgenomen in No. 5 van het Orgaan van dien Bond, vermeld is, dat het Bondsbestuur ter oore is gekomen, dat de vorige Landvoogd van meening was, dat een vakvereeniging van landsdienaren niets met den Minister van Koloniën of de Tweede Kamer te maken heeft. Gevraagd werd, of dit juist is en of, mocht dit zoo zijn, deze opvatting door de Regeering wordt gedeeld.

Gevraagd werd, waarom thans wederom een outsider tot Hoofd van den dienst werd benoemd. Gewezen werd op de oproepingen in Nederland en in Indië, waar deze betrekking als bereikbaar voor het personeel wordt voorgesteld en op de omstandigheid dat de laatste drie chefs van dienst outsiders waren. Ook is het bijzonder opvallend, dat de nieuwe dienstchef niet definitief werd benoemd. Is de Regeering bereid, de reden hiervoor op te geven?

Op blz. 7 van circulaire No. 26 van dit jaar van het Hoofd van den P. T. T. dienst zegt de dienstchef, dat hij ten aanzien van de keuze-benoemingen op hetzelfde standpunt staat als de Regeering. Daarbij wordt op het geval Van der Marel gewezen.

Deze dienstchef gaat verder en zegt, dat bij de benoeming tot keuze-betrekkingen gevallen zich kunnen voordoen, dat

men door overwegingen in het belang van den dienst zekere personen zal moeten passeeren.

Gevraagd werd of de Regeering zich met deze opvatting kan vereenigen en of met een voorbeeld kan worden aangegeven, wat hiermede wordt bedoeld.

Gevraagd werd, welke motieven er toe hebben geleid, dat zoowel het indienstzijd als het indienstkomend personeel van den telefoondienst een verklaring moet teekenen, dat het kennis draagt van de bepaling, dat het eigenmachtig d.i. zonder toestemming van den onmiddellijken chef neerleggen van de betrekking, een niet eervol ontslag uit 's Lands dienst ten gevolge heeft (circulaire 7 van den Telefoondienst), terwijl een dergelijke verklaring voor zoover bekend, bij geen anderen tak van dienst wordt geëischt. De hier aan het woord zijnde leden betoogden dat een en ander voor de betrokkenen onaangenaam is en hen minder prettig stemt.

Andere leden achtten intrekking op dezen grond niet noodzakelijk en meenden, dat de optredende ontstemming meer als een uiting van overgevoeligheid aangemerkt dient te worden.

Gevraagd werd, hoe de nivelleeringsvoorstellen voor den P. T. T. dienst zullen zijn. Gewezen werd op hetgeen in de 5e alinea van blz. 90 van deze begrooting voorkomt, waaruit zou kunnen worden opgemaakt, dat geen nadere voorstellen zullen volgen. Hierdoor zouden dan, om slechts een enkel voorbeeld te noemen, de chefs van de kantoren Weltevreden en Soerabaja minder salaris ontvangen dan het hoofd van een school, terwijl de eindbezoldiging van de inspecteurs van den P. T. T. dienst slechts f 100 hooger zou zijn dan die van een schoolhoofd.

Gevraagd werd, wat wordt bedoeld met hetgeen op blz. 94 van deze begrooting in punt 10 wordt gezegd met betrekking tot de positieverbetering die niet geheel tot uitdrukking is gekomen in de ontwerpbegrooting 1921.

Gevraagd werd, wat het resultaat is van het overleg tusschen de Indische Regeering en den Minister van Koloniën betreffende de positieverbetering van het P.T.T. personeel.

De oprichting van een laboratorium voor den post-, telegraaf- en telefoondienst kon bij verschillende leden instemming vinden, aangezien door technische verbetering een groote bezuiniging kan worden verkregen.

Een lid zou zich bij deze uitgaaf kunnen nederleggen, wanneer de kosten gevonden worden door besparing op het thans aanwezige personeel.

Betreurd werd dat in de Radiocommissie geen personen uit den handel en uit scheepvaartkringen tot leden zijn benoemd.

Enkele leden stelden de vraag of de mededeeling voorkomende in de nummers 18 en 22 van het Indische Volk onder de titels „Wat niet sterven kan” en „Telegraafgeheimen”, dat een gepensionneerd hoofdofficier op het postkantoor te Weltevreden alle telegrammen naleest, juist is, en zoo ja waarom deze tewerkstelling heeft plaats gehad.

Enkele leden wenschten het aantal verkoopplaatsen van postzegels te zien uitgebreid, daar thans de bevolking b.v. in de desa's niet in de gelegenheid is zegels te verkrijgen.

Tevens drongen zij aan op het gebruiken van een betere lijmsort, daar de thans gebruikte zoo slecht is, dat tal van malen de zegels loslaten en dan ongerechtvaardigd strafport moet worden betaald.

Met het oog op het feit, dat ook thans nog auto's van

den postdienst aan hunne bestemming worden onttrokken, zouden enkele leden gaarne vernemen, tot welke resultaten het onderzoek naar de in het vorig jaar plaats gehad hebbende knoeierijen met auto's geleid heeft.

Eenige leden stelden de vraag of deze post voorziet in het groot tekort aan materiaal, waardoor aan aanvragen om telefoonaansluiting niet dan na zeer langen tijd gevolg kan worden gegeven.

Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en Tramwegen alsmede automobiendiensten. In het algemeen werden de uitgaven, vergeleken bij de inkomsten te hoog geacht. Aangedrongen werd op inkrimping van het personeel, hetgeen door combinatie van werkzaamheden alleszins mogelijk zou zijn.

Men zou gaarne eene opgaaf ontvangen van de spoorwegenwerken, waarop bezuinigd is geworden of die als gevolg van de bezuiniging zijn uitgesteld.

Bedenklijk achtte men het groote verschil tusschen de ramingen van kosten voor de in uitvoering zijnde spoorwegenwerken en de werkelijke uitgaven die deze werken verdienen.

Ten sterkste werd erop aangedrongen dusdanige overschrijdingen te beperken.

Gevraagd werd of de regeling van de rust- en werktijden is tot stand gekomen.

Is reeds — zoo vroegen enkele leden — het gebruik van stookolie bij den dienst der S.S. overwogen? Aan de hand van de meergemelde brochure Caspersz meende men, dat uit technisch oogpunt beschouwd, dit gebruik voordeelen bood.

Het werd door eenige leden wenschelijk geacht een onderzoek in te stellen naar de afmetingen der omkooperijen bij de levering van wagons.

Andere leden stelden in 't licht dat het onmogelijk is maatregelen te treffen die het euvel kunnen voorkomen. Wanneer gevallen bekend worden, wordt de schuldige ambtenaar onherroepelijk uit den dienst ontslagen. Bij de beoordeeling van dit misbruik moet ook niet uit het oog worden verloren, dat degene die omkoopt in de eerste plaats schuldig is.

Eenige leden drongen aan op wijziging van eene personeele bepaling voorkomende in het wijzigings- en aanvullingsblad No. 9 uitgegeven op 28 Februari 1920 waarbij is bepaald dat voor ongehuwde vrouwen in geval van zwangerschap dezelfde voorschriften nopens verlof en tractement zullen gelden als voor gehuwde vrouwen.

Gevraagd werd hoe het staat met de spoorwegplannen in Noord-Celebes en of publicatie van het rapport, dat met betrekking tot de mogelijkheid van aanleg van een tramlijn is uitgebracht, kan worden tegemoetgezien.

Aangedrongen werd op de inrichting van meerdere S.S.hotels, speciaal voor hen die niet de tarieven van de particuliere hotels kunnen betalen.

Met betrekking tot de voortzetting van de plannen tot verbetering der spoorwegtoestanden te Batavia en Soerabaja opperden enkele leden het denkbeeld om die werken in langzamer tempo uit te voeren uit overweging, dat deze moderniseering hun nog niet zoo urgent voorkwam en het land dan in de gelegenheid zou zijn den aanleg van spoorweglijnen in de buitengewesten, waarop thans ruim 6 millioen is bezuinigd, door te zetten, ten

behoefte waarvan deze leden ook de electrificatie van spoorwegen wilden uitstellen.

Andere leden zouden het betreuren, indien met de electrificatie geen voortgang zou worden gemaakt.

Ten slotte werd gevraagd of het in het voornemen ligt den aanleg van spoorlijnen in de buitengewesten, thans van de begroting afgevoerd, te doen uitvoeren en exploiteeren door particuliere maatschappijen.

Door eenige leden werd aangedrongen op uitbreiding van het aantal automobiendiensten.

Een lid gaf in overweging aan particulieren die automobiendiensten in stand houden, op bepaalde voorwaarden steun te verlenen.

Eenige leden achtten het wenschelijk de bevoegdheid tot aanschaffing van materiaal door plaatselijke autoriteiten zooveel mogelijk te beperken en deze boven een zeker bedrag over te dragen aan den I. C. A. Thans komt het vaak voor, dat door die plaatselijke autoriteiten bestellingen worden gedaan, welke allermint urgent zijn, ten gevolge waarvan b.v. bij alle groote havens materiaal voor de S.S. ligt opgeslagen en vaak langer dan een jaar blijft liggen.

Deze leden meenden te weten, dat toen op 24 December 1920 te Palembang bemerkt werd, dat f 180.000 van de bij de begroting toegestane gelden nog ongebruikt was, in allerijl werd overgegaan tot bestellingen van vrachtauto's en andere auto's, welke auto's thans nog niet zijn geleverd.

Gaarne zou men vernemen of het bovenstaande juist is en, indien zulks het geval is, of de Regeering zulk een handelwijze toelaatbaar acht.

Ten vervolge van soortgelijke, in het afdeeliningsverslag der 2de gewone zitting 1920 opgenomen klachten omtrent minder gewenschte toestanden op secundaire spoorlijnen wenschten enkele leden de aandacht der Regeering te vestigen op het feit dat op deze lijnen de rijtuigen slechts hoogst zelden van privaten zijn voorzien.

Met bevreesing had een der leden opgemerkt, dat te Meester-Cornelis doorgaans eerst na langen tijd wordt tegemoet gekomen aan aanvragen om wagons voor vrachtvervoer, terwijl voor aannemers e. d. welke daar beter bekend zijn, dadelijk plaatsruimte beschikbaar blijkt te wezen.

Een der leden vroeg of er bepaalde voorschriften omtrent het reserveeren van wagons voor schoolkinderen bestaan en wees op de groote behoefte hieraan op verschillende lijnen, speciaal in Zuid Kedoe.

Ter vervanging van de jaarkaarten zag men gaarne aan de Volksraadsleden vrijbiljetten uitgereikt, hetgeen door de Regeering destijds is toegezegd.

Het gebruik van en de contrôle op de jaarkaarten brengt veel administratieven omslag met zich mede.

Blijkens hetgeen voorkomt op blz. 119 der M. v. T. zijn van militaire zijde bij den aanleg van eenige kleine lijnen nabij Batavia eischen gesteld, waarvoor vrij kostbare werken noodig zijn. Verzocht werd om een opgave van die meerdere kosten.

Een lid zou gaarne vernemen, of men, alvorens de projecten op te maken, zich in verbinding heeft gesteld met het departement van Oorlog. Dit lid had den indruk gekregen, dat die eischen eerst bekend werden, nadat de plannen al waren opgemaakt.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 19.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Beheer van het Departement en Bedrijven. De blijkens het afdeelvingsverslag door een aantal leden uitgesproken meening, dat de in het dienstjaar 1920 plaats gehad hebbende overschrijdingen van de begrooting bij verschillende Gouvernementsbedrijven zouden wijzen op bijzonder weinig eerbied voor die begrooting, acht de Regeering begrijpelijk als eerste indruk welke men verkrijgt bij het vernemen der voorloopige eindcijfers der uitgaven van het vorige jaar.

Bij nader onderzoek dier cijfers komen echter factoren op den voorgrond welke dien indruk in belangrijke mate kunnen wijzigen. In de eerste plaats dient er namelijk op gewezen te worden dat, in afwijking van de voor andere diensten gebruikelijke rekenwijze, bij de eindcijfers der bedrijfsuitgaven inbegrepen zijn de bijzondere uitgaven voor den duurtetoeslag en een maand salaris extra, welke ten vorige jare aan alle landsdienaren uitgekeerd is geworden. Op de begrooting 1920 was voor deze uitgaaf welke bijna 18 millioen bedroeg voor de Gouvernementsbedrijven onder de VIIIste afdeeling niets uitgetrokken, de begrootingspost waarop deze betalingen zijn geschied was voor alle landsdienaren te zamen ondergebracht in de IIIde begrootingsafdeeling, „Financiën”.

Deze 18 millioen, thans echter opgenomen in de eindcijfers der bedrijfsuitgaven over 1920, helpen daar ten onrechte den indruk wekken, dat de bedrijven zich aan hunne bedrijfsbegrootingen niet zouden hebben gestoord.

Een tweede factor van beteekenis welke op het bedrag der overschrijdingen van invloed was, in de ongeveer 25.5 millioen hogere uitgaaf die door het Ministerie van Koloniën gedaan werd voor de aanschaffing en uitzending van eischgoederen dan waarop bij Hoofdstuk I der begrooting 1920 gerekend was. Uit de telegrafische opgaaf dier cijfers kan hier te lande nog niet met zekerheid worden opgemaakt welke oorzaken daartoe hebben medegewerkt; vermoed wordt echter dat in 1920 in verband met de na jaren van wachten weder verkregen mogelijkheid om vele in vorige jaren uit de Centrale staten bestelde goederen uit Nederland uit te voeren en te verschepen een belang-

rijk hooger bedrag voor de betalingen van het Ministerie van Koloniën hebben noodig gemaakt.

Een derde belangrijke factor welke tot — min of meer schijnbare — overschrijding van de toegestane begrootingscredieten heeft geleid was de betrekkelijk plotselinge verhooging der prijzen van hout (ook brandhout) en van steenkolen.

Op de rekeningen der hout en kolen verbruikende bedrijven moesten toen voor de hun grootendeels door het Boschwezen en de Landskolennijnen geleverde hoeveelheden, bedragen worden geboekt, die ten naasten bij tweemaal zoo hoog waren als die waarop de begrootingscijfers waren gegrond. Het spreekt van zelf dat men deze hogere cijfers aan den anderen kant weer terugvindt in hogere inkomsten van het boschwezen en de kolenbedrijven, dan waarop bij de opstelling der begrooting gerekend kon worden. Doch niettemin wordt door deze hogere regularisaties tusschen de bedrijven onderling, toch — zij het ook ten onrechte — de indruk van eene onmatige overschrijding der uitgaafposten verhoogd. Voor de S.S. bijvoorbeeld maakt dit een verschil van 6 millioen.

Voorts moet nog worden opgemerkt, dat op de voorloopig vastgestelde tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 een bedrag van rond f 9 270 000 voor deze begrootingsafdeeling stond uitgetrokken. Wel werd deze aanvullingsbegrooting om administratieve redenen door den Minister van Koloniën niet ingediend, doch in de toelichting tot de ontwerp-begrooting voor 1921 werd door dien bewindsman medegedeeld, dat de voorstellen zelve verwerkt zijn in laatstgenoemde begrooting, zoodat bij aanneming daarvan — welke inmiddels plaats had — de wetgever geacht wordt zich met die uitgaven voor 1920 te hebben vereenigd en de formeele aanwijzing der fondsen bij regularisatiewet zal kunnen geschieden.

De betrekkelijke overschrijding der begrooting voor het doen van de in die aanvullingsbegrooting begrepen uitgaven is dus met voorkennis en goedkeuring van den begrootingswetgever geschied.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op het feit dat niet alleen bij de kolennijnen doch ook bij de verkeersbedrijven het acres der inkomsten de daarvan gekoesterde verwachtingen heeft overtroffen, omdat er een veel grootere toename van verkeer heeft plaats gevonden dan men had durven hopen.

Die buitengewone verkeerstoename (welke zich in 1921 voortzette) is uit den aard der zaak een verheugend verschijnsel, zoowel uit het algemeene economische oogpunt

als uit het engere standpunt van de financiële bedrijfsresultaten. Maar die grootere verkeerstoename sleept onvermijdelijk ook grootere bedrijfs- en kapitaalsuitgaven met zich dan waarop gerekend was en dan moet de begroting overschreden worden om die groote verkeersmassa baas te blijven.

Al worden die uitgaven dan ook ruimschoots door de meerdere inkomsten goedge maakt, eene eenzijdige beschouwing der eindeijfers van uitgaaf in een dergelijk ongewoon bedrijfsjaar kan licht leiden tot een onjuisten indruk van de mate van eerbied welke de bedrijfsleiders voor hunne begrotingen getoond hebben. Die voor den goeden en regelmatigen gang van hun bedrijf verantwoordelijke leiders hebben den plicht — en uiteraard ook het recht (zie art. 31 der Comptabiliteitswet) — om in dergelijke gevallen tijdig de noodige maatregelen te nemen.

Om een indruk te geven van de beteekenis der vorenoemde factoren, welke tot overschrijding der begrooting van uitgaven over 1920 geleid hebben en ook over 1921 nog voor een deel hun invloed zullen doen gelden, moge als voorbeeld het bedrijf gekozen worden dat de grootste begrootingsoverschrijding in 1920 heeft aangewezen, namelijk de Staatsspoor- en tramwegen. Van het bedrag van 31.8 miljoen waarmede deze begrooting van bedrijfsuitgaven in 1920 werd overschreden is ongeveer:

10 miljoen een gevolg van den 1sten factor, duurtetoelag, enz.

4 miljoen veroorzaakt door overschrijding van hoofdstuk I bij het Ministerie van Koloniën.

6 miljoen een gevolg van den 3den factor, verhooging der hout- en kolonprijzen.

2 miljoen uitgetrokken op de voorl. tweede aanvullingsbegrooting 1920.

5 miljoen toe te schrijven aan den 4den factor grootere verkeerstoename.

27 miljoen is dus veroorzaakt door factoren die de leiders van het bedrijf hier te lande niet in de hand hadden, terwijl met het oog op de algemeene stijging van materiaal-prijzen en loonen welke ook hier te lande in 1920 plaats greep, niet gezegd kan worden dat het resteerende teveel van 4.8 miljoen — dat is een bedrag van ongeveer 12 procent der bedrijfsbegrooting — eene overschrijding is welke alle palen en perken te buiten gaat en gebrek aan eerbied voor de begrooting zou bewijzen. Tot dezelfde slotsom komt men bij nauwkeurige beschouwing der begrotingsoverschrijdingen bij de andere bedrijven, waarvan in de bijgevoegde overzichtstalen gedetailleerde toelichtingen zijn gegeven.

De Regeering is, zooals reeds in het antwoord op de Algemeene beschouwingen gezegd is, ervan doordrongen dat maatregelen noodig zijn om eene sneller werkende en meer doeltreffende bewaking van uitgaven bij de verschillende departementen en ook in Nederland te verkrijgen doch Zij is het niet eens met de leden, die alleen op grond van de begrootingsoverschrijdingen, welke in 1920 plaats vonden tot de conclusie zijn gekomen dat duidelijk zou zijn aangetoond dat het toekennen van meerdere zelfstandigheid aan de bedrijven voorshands als uitgesloten moet worden beschouwd.

Integendeel, naar het inzicht van schier alle terzake kundige beoordeelaars van verschillende politieke richting en overeenkomstig de in deze gedane uitspraken zoowel

van Regeeringszijde als van uit de vertegenwoordigend vergaderingen hier en in Nederland alsmede in andere landen die groote ervaring van het beheer van Landsbedrijven bezitten, is een zekere mate van zelfstandigheid onmisbaar voor een goed commercieel beheer dier bedrijven en overigens ook wenschelijk tot het weren van een verderfelijken bureaucratischen geest bij het bedrijf en tot het aankweken van het gewenschte verantwoordelijkheidsgevoel bij het leidende personeel en besef van belangengemeenschap met het bedrijf bij de overige medewerkers daarvan.

De Regeering beseft ten volle dat in de vorenaangegeven richting slechts stap voor stap en met groote bedachtzaamheid kan worden voortgegaan en wijst daarbij op het thans nog bij de Algemeene Rekenkamer in behandeling zijnde ontwerp eener Indische bedrijvenwet in den geest der Nederlandsche bedrijvenwet.

De bij het departement van Gouvernementsbedrijven bestaande plannen tot eene ruimere toepassing van een tijdelijk dienstverband met contract bij het bedrijfs personeel, zooals ook bij particuliere bedrijven gebruikelijk is, vormen nog een onderwerp van gedachtenwisseling met het Opperbestuur.

Het in het afdeelvingsverslag geopperde denkbeeld tot het houden van regelmatige samenkomsten van alle bedrijfs hoofden, waarvan er vijf over de Buitengewester verspreid zijn, levert met het oog op het daaraan voor die hoofden verbonden tijdverlies bezwaren op die echter uit den aard der zaak, indien het groote inderdaad onderling overeenkomende belangen geldt, niet onoverkomelijk zijn te achten. Hoewel het denkbeeld bij voor komende gevallen van dergelijken aard, alleszins overweging verdient en ook wel overwogen is, mag niet uit het oog worden verloren, dat de 15 thans onder het departement ressorteerende bedrijfs- en diensthoofden zaken van zoodanig uiteenlopende richting en aard beheren, dat het practische nut van volledige vergaderingen, zooals die door de hier aan het woord zijnde leden worden aanbevolen, niet overschat moet worden. Na de doorvoering der in studie genomen herverkaveling der departementen zal wellicht in deze richting meer te bereiken zijn.

§ 2. Kantoor voor Sociale aangelegenheden. Zooals reeds in de Memorie van Antwoord op het afdeelvingsverslag, betreffende afdeling II (ad onderdeel afdeling 229A) is medegedeeld, wordt in de zoogenaamde bestuursverkavelingscommissie uit den aard der zaak ook de vraag onder de oogen gezien of het wenschelijk is de zorg voor de sociale aangelegenheden van de werknemers bij de Landsbedrijven bij het eene Departement en de algemeene arbeidsbemoediging bij een ander Departement onder te brengen.

Onder deze omstandigheden bestaat er naar het oordeel der Regeering thans nog geen aanleiding om de taak van den adviseur voor sociale aangelegenheden nauwer te gaan omschrijven en vastleggen dan reeds geschied is.

Voorts komt het der Regeering wenschelijk voor de beslissing omtrent eene uitbreiding van het personeel van het kantoor voor sociale aangelegenheden aan te houden totdat het door genoemde verkavelingscommissie uit t

brennen verslag zal zijn verschenen en ter zake zal zijn beslist.

Naar aanleiding hiervan zal een nota van wijziging worden ingediend om de voor de uitbreiding van het personeel van het Departement met twee commiezen-redacteur, bij onderafdeeling 801 uitgetrokken som van f 12 000 van het ontwerp der begrooting af te voeren.

§ 3. Overbrenging van diensten en bedrijven. Evenmin als de in het verslag bedoelde andere leden, is de Regeering er van overtuigd dat later zal blijken dat het voordeel, gelegen in het betere contact tusschen het Departement van Gouvernementsbedrijven en de andere te Batavia gevestigde departementen, wel op zoude wegen tegen het financieele verlies verbonden aan de opvolging van het door een lid aanbevolen denkbeeld om genoemd departement, dat reeds naar Bandoeng is overgebracht, naar Batavia terug te brengen.

§ 4. Personeel. Inderdaad heeft men ten vorigen jare niet voldoende resultaat gehad met de werving van Inlandsche werkkrachten bij de steenkolenontginningen en de goudontginning. Dank zij de krachtige pogingen tot aanwerving van arbeiders in China en Singapore alsmede de verhooging van het arbeidsloon, laat het zich echter aanzien, dat in de naaste toekomst verbetering in de werkvolkvoorziening zal komen.

De door een der leden gestelde vraag of bij benoeming van ambtenaren, ressorteerende onder het Departement van Gouvernementsbedrijven met het rasverschil rekening wordt gehouden kan bepaald ontkennend worden beantwoord.

Aan den in het verslag bedoelden arts van Ambonsche afkomst is het leidende ambt bij den geneeskundigen dienst op het eiland Banka nimmer toegezegd. Bovendien zou hij daarvoor niet in aanmerking komen omdat een ander op grond van zijn diensttijd meer aanspraak op die betrekking kon maken.

De dienst van het Mijnwezen heeft tot dusver weinig profijt getrokken van de resultaten van de opleiding aan de mijnbouwkundige afdeeling der K. W. S., aangezien de geslaagde leerlingen in den regel reeds tevoren bij particuliere mijnbouwmaatschappijen, wier voorwaarden veel voordeliger waren dan die, welke het Gouvernement den betrokkenen kon aanbieden.

Van 1908 af stelden zich slechts drie der geslaagde leerlingen voor het Mijnwezen beschikbaar, die allen zijn aangenomen.

§ 5. Directie der Staatsspoor. Omtrent de reden der veranderingen van het Bestuur der Staatsspoorwegen kan worden medegedeeld, dat het uitblijven van de bevestiging door het Opperbestuur van het als tijdelijke maatregel ingesteld driehoofdig bestuursstelsel, nadat de begrootingswet daartoe gelegenheid bood, voor een der leden van het bestuur aanleiding was om 's Lands dienst te verlaten en voor de twee anderen om met buitenlandsch verlof te gaan.

Aan het nieuw opgetreden bestuur is met zijne volle instemming de opdracht gegeven om, met het oog op de wenschelijkheid in algemeenen zin om de directie van een bedrijf zoo mogelijk in één hand te houden nauwkeurig na te gaan, welke reorganisatiewijzigingen daarvoor in den dienst noodig zouden zijn en welke bezwaren daartegen

bestaan, met dien verstande, dat indien de bezwaren tegen zoodanige reorganisatie onverhoopt overwegen mochten zijn en de voordeelen der eenhoofdige leiding daardoor zouden worden overschaduwed, van de invoering van een eenhoofdig bestuur zal worden afgezien, maar dat, indien geen overwegende bezwaren mochten bestaan zoo spoedig mogelijk daartoe worde overgegaan.

De Regeering wenscht het resultaat van dat onderzoek af te wachten, alvorens zich definitief uit te spreken.

§ 6. Verder personeel der Staatsspoorwegen. Ten aanzien van de opmerkingen, betreffende het bezoldigingsstelsel der S. S. meent de Regeering te mogen wijzen op de elders reeds besproken plannen tot nivelleering der salarissen van de ambtenaren bij verschillende diensttakken, waarmede wordt beoogd, de thans bestaande verschillen zooveel mogelijk weg te nemen.

Eene openbare bespreking van het ter kennisneming aan den Volksraad overgelegde rapport van den Hoofdambtenaar Middelberg, over de bejegening die een bepaald S. S. ambtenaar heeft ondergaan, in welk rapport verschillende beoordeelingen van persoonlijken aard voorkomen, acht de Regeering niet gewenscht.

Dat verscheidene tijdelijke beambten bij de S. S., die gebruik wenschten te maken van de hun bij het besluit van 12 Juni 1920 No. 34 geboden gelegenheid om alsnog in vasten dienst te worden opgenomen, hun verzoek zagen afgewezen, vindt zijn grond in de omstandigheid, dat artikel 1 van genoemd besluit spreekt van personen die op den datum van 15 April 1916 in tijdelijken dienst van den Lande waren en — ter beoordeeling van de Regeering — in redelijkheid nog hadden kunnen verwachten in vasten dienst te zullen worden opgenomen. Dit kon met de verzoekers geenszins het geval zijn geweest, deels omdat zij op 15 April 1916 den leeftijdsgrens van 40 jaar reeds hadden overschreden en derhalve op dat tijdstip in redelijkheid niet meer hadden kunnen verwachten nog in vasten dienst te kunnen worden opgenomen en deels omdat zij niet meer in aanmerking kwamen voor opname in vasten dienst, omdat zij, toen daarvoor nog gelegenheid bestond, die gelegenheid, waaraan toen ter tijd voldoende bekendheid gegeven is, zelf hebben laten voorbijgaan. Waar deze regeling betrekking heeft op personen van gevorderden leeftijd, die reeds geruimen tijd bij de S. S. in tijdelijken dienst zijn, zonder op opname in vasten dienst te hebben kunnen rekenen, en waar een leeftijdsgrens voor opname in vasten dienst, bij alle landsdiensten gesteld is, en die grens bij de S. S. zelfs hooger is (40 j.) dan bij de meeste andere Landsdiensten (35 j.) daar kan niet worden ingezien, dat door de gevolgde gedragslijn de animo voor de dienstneming bij de S. S. zou afnemen.

Dat de betrokkene ambtenaren en beambten nu wel een anderen werkkring zullen zoeken kan evenmin worden ingezien, omdat elders de voorwaarden om in vasten dienst opgenomen te worden, op enkele uitzonderingen na, minder gunstig zijn.

De moeilijkheden die hier te Lande sedert jaren worden ondervonden bij de gewone aanvulling van het personeel, nog vergroot door de regelmatige uitbreiding van het met der S. S. en door het verlies van in dienst zijnd personeel, maakte het voor het bedrijf onvermijdelijk om buitenstaanders in te schuiven, omdat met aanvulling uitsluitend van beneden af geenszins aan de behoefte kon worden voldaan. Tegen benadeeling van reeds in dienst zijnd personeel wordt

steeds gewaakt en waar het immers slechts door inschrijven van buitenstaanders mogelijk is geweest aan den dienst de noodige uitbreiding te geven, was dan ook in het algemeen een achteruitgang b. v. in promotiekansen, van het reeds in dienst zijnd personeel uitgesloten.

Dat inderdaad rechtmatige ontevredenheid gewekt zou zijn, kan dan ook niet worden erkend.

§ 7. Dienst der Staatsspoorwegen. De twijfel, die gewekt is ten aanzien van de vraag of het spoorwegstelsel wel op bevredigende wijze zijne economische functie vervult (met name meende men dat de opvoering van de snelheid van het verkeer op de hoofdlijnen van Indië geheel onnoodig was), wordt door de Regeering ongegrond geacht. De snelheid op de hoofdlijnen der S.S. is in het laatste twaalfstal jaren practisch gesproken niet verhoogd.

Of opvoering der rijsnelheid noodig en wenschelijk is, wordt nog bestudeerd, doch teruggang naar den toestand van vóór 12 jaar wordt niet mogelijk geacht zonder ernstige stoornis der ontwikkeling van het geheele verkeer op Java.

Ook de uitbreiding van het lijnenstelsel van het spoor- en tramwegnet is in de laatstgenoemde periode in het algemeen juist minder gericht geweest op uitbreiding van hoofdlijnen voor doorgaand of snelverkeer dan te voren. De eenige lijn welke in die twaalf jaar voor doorgaand verkeer gebouwd werd is de verbinding Tjikampek—Cheribon—Kroja, waarvoor bovendien het eerste stuk Tjikampek—Cheribon, toch als ontbrekende schakel in het verkeersstelsel in de Noordelijke kustvlakte onvermijdelijk werd, en het stuk Cheribon—Kroja nog een economische verbindingslijn vormt tussehen het Zuidelijke en het Noordelijke spoor- en tramweg-complex van midden-Java. Overigens is de spoorwegaanleg in den laatsten tijd vrijwel geheel gericht geweest op verbetering van het lokale verkeersstelsel.

De naar aanleiding der opvoering van de snelheid van het verkeer door enkele leden gewenschte instelling eener Commissie van onderzoek of van een spoorwegraad wordt door de Regeering, die zich in deze aansluit bij de door andere leden daartegen geopperde bezwaren, dan ook niet noodig geacht. Het werk van Commissie's, vooral op spoorweggebied, heeft bijna nooit de verlangde resultaten gehad; in Nederland evenmin als in Indië.

Der Regeering is niets anders bekend van pogingen van Amerikaansche of in het algemeen van buitenlandse zijde om particuliere spoor- en tramlijnen in Indië over te nemen, dan een nog niet bevestigd courantenbericht, meldende dat onderhandelingen gevoerd worden met het doel om te geraken tot eene combinatie van alle tramwegmaatschappijen op Java met een kapitaal van negentig millioen gulden, zoo mogelijk met medewerking van Britsch kapitaal.

Het is der Regeering niet bekend dat het aantal spoorwegongelukken opvallend zou vermeederen (zie ook Memorie van Antwoord begroting 1921, afd. VIII, Stuk 19, bladz. 33).

Intusschen kan de verzekering gegeven worden dat van elk ongeval — niet alleen de meer doch ook de minder ernstige — zoowel de oorzaken en de aanleiding nagegaan, als ook de mogelijkheid om herhalingen te voorkomen, onderzocht worden.

§ 8. Afschrijvingen. Bij alle gouvernementsbe-

drijven, dus zoowel bij de Opiumfabriek als bij de Tinwinning, Zoutregie, enz., wordt in overleg met den Gouvernementsaccountantsdienst eenzelfde systeem van afschrijving toegepast. Dat het daarbij mogelijk is, dat bij de Opiumfabriek het bedrag van de afschrijving terugvalt en bij de andere genoemde bedrijven stijgt behoeft geen bevreemding te wekken, daar zulks een natuurlijk gevolg is van het afschrijven zelf. Waar slecht afgaat en niet bijkomt, blijft er ten slotte niets meer over waarvan afgeschreven kan worden.

Bij eene aandachtige beschouwing van de kapitaalrekening der Opiumfabriek moge blijken, dat dit laatste o.m. het geval is met de boekingshoofden „Gebouwen” en „Fabrieksinrichting”. Van de boekwaarde van deze objecten op 31 December 1919 bedragende f 80 777 36 en f 108 854 25 kan in 1922 onderscheidenlijk nog maar f 13 480 en niets worden afgeschreven, tegen f 53 644 en f 57 720 in 1920.

§ 9. Voorbereiding van de stichting van nieuwe landsbedrijven. Aan den Hoofdingenieur ter beschikking A. Groothoff is opgedragen de technisch-economische voorbereiding van nieuwe bedrijven, voor zoover het Departement van G. B. bij de voorgenomen stichting betrokken is.

Voornameijk zijn in voorbereiding eenige in samenwerking met de betrokken Locale Raden en particuliere concessionarissen te vormen electriciteitsbedrijven in verschillende gedeelten van Java voor de distributie van de electricische energie uit de in bedrijf of in aanleg zijnde staatswaterkrachtwerken. Voor Bandoeng en omstreken is vroeger reeds zulk een gemeenschappelijk distributiebedrijf tot stand gekomen. Voorts worden bestudeerd de technische en commercieele levensvatbaarheid van een bedrijf tot ontginning en verwerking van ijzerertsen in Celebes en Z. O. Borneo, de opzet van een zwavelbedrijf in de nabijheid van Bandoeng, enz.

Eene samenvoeging van de taak van den heer Groothoff met die van de Commissie tot ontwikkeling van de Fabrieksnijverheid zou neerkomen op het samenbrengen van twee zaken, die uit hun aard niet bij elkander hooren.

Eerstbedoelde adviseur krijgt alleen opdracht van den Directeur van Gouvernementsbedrijven om die bedrijven te onderzoeken of voor te bereiden, welke door het Gouvernement zelve ter hand worden genomen, terwijl de Commissie tot Ontwikkeling van de fabrieksnijverheid in het leven is geroepen om steun te verlenen en voorlichting te geven aan de particuliere nijverheid.

§ 10. Productie der bedrijven. De productie der bedrijven zal in het loopende jaar over het algemeen niet belangrijk van de schattingen bij de samenstelling der begroting voor 1921 gedaan, afwijken.

Voor het zout, een product dat geheel afhankelijk is van de weersgesteldheid, vallen uit den aard der zaak geen voorspellingen te maken.

De tinwinning zal de geraamde productie opbrengen ook met de goud- en zilverwinning in Benkoelen zal dit het geval zijn.

In verband met de resultaten van de eerste 4 maanden van dit jaar wordt verwacht, dat de productie van de drie

kolenmijnen bij de raming van tezamen 1.125.000 tons bruto ongeveer 80 à 90.000 ton zal achterblijven.

Oorzaak hiervan is de, in vergelijking met de raming, tegenvallende productie van de Boekit-Asammijnen, hoofdzakelijk als gevolg van onvoldoenden aanvoer van werkkrachten.

De werving van contractanten op Java ging in 1920 zeer achteruit, en verschijnsel dat ook bij tal van andere mijnen cultuurbedrijven in de buitengewesten moeilijkheden heeft veroorzaakt en zich uiteraard het sterkst doet gevoelen bij de nieuwe zich uitbreidende bedrijven. Het mogelijke wordt gedaan om de arbeidssterkte bij de Boekit-asammijnen te doen toenemen, tot welk doel ook een proef is genomen met den aanvoer van eenige honderden Chinese contractanten uit de Straits.

Uit de in behandeling zijnde begrotingsstukken blijkt reeds, dat het streven der Regeering erop gericht is de productie van de kolenmijnen geleidelijk op te voeren. Een goed bedrijfseconomie eischt echter dat dit in zoodanig tempo geschiedt, dat noch de kwaliteit van het product noch de productieprijs ongunstigen terugslag van te snelle oprijving zullen ondervinden.

De Poeloe Laoetmijnen zullen in de volgende jaren vrij spoedig het in uitzicht gestelde maximum van productie van 300.000 ton bereiken.

Voor de Ombilinmijnen is de verwachting ongeveer als volgt:

1920—1921 = ...	600.000 ton.
1922—1923 = ...	700.000 ..
1924—1925 = ...	800.000 ..

en indien de omstandigheden gunstig blijven voortgaande tot een voorloopig maximum van 1.000.000 ton.

Wanneer de Boekit-Asammijn het aanvangsstadium te boven zal zijn gekomen, wordt eene wellicht nog snellere ontwikkeling dan van de Ombilinmijnen verwacht.

Het denkbeeld om in de toekomst de kolen met eigen schepen te doen vervoeren heeft een onderwerp van onderzoek uitgemaakt, dat echter tot het resultaat heeft geleid dat voorloopig van het plan is afgezien.

§ 11. Electriciteitsvoorziening. Inderdaad verdient het in verband met de tijdsomstandigheden aanbeveling om door omzetting van waterkracht in electriciteit van de hier te lande beschikbare natuurlijke krachtbronnen partij te trekken. In dien geest wordt dan ook zoover als de beschikbare geldmiddelen het eenigszins toelaten krachtig voortgewerkt, voor een deel door den bouw en voor een ander deel door het ontwerpen en voorbereiden van Waterkrachtwerken op Java.

Men is daarbij echter gebonden door den eisch van rentabiliteit, die noopt om, zoolang de bouwpreizen zoo uitermate hoog zijn, geen groote kapitalen vast te leggen waardoor de te leveren energie te hooge zelfkosten zou krijgen.

Deze bezwaren remmen uit den aard der zaak elk particulier initiatief op dit gebied, hetgeen dan ook zeer goed merkbaar is door het zeer geringe aantal ernstig bedoelde waterkrachtaanvragen dat den laatsten tijd inkomt.

Van den zijde van de Regeering bestaat echter geen bezwaar om ook op dit terrein het particulier initiatief toe te laten, mits daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan het reeds aanvaarde beginsel, dat de opwekking van energie voor de electriciteitsvoorziening van groote gebieden, met

het oog op de daarbij betrokken groote publieke belangen, in handen van de Overheid dient te blijven.

§ 12. Brandstoffenvoorziening. Het standpunt, dat de Regeering ten vorige jare heeft ingenomen ten aanzien van de moties Vreede en 's Jacob strekkende tot eventueele instelling eener brandstoffendistributie en de vaststelling van de prijzen van verschillende brandstoffen wordt ook thans nog door Haar gehandhaafd. Zij is het dan ook geheel eens met de vele leden, die zich met het denkbeeld tot het in het leven roepen van een brandstoffenraad niet konden vereenigen.

Overigens moge opgemerkt worden dat eventueele maatregelen tot requisitie en distributie of het instellen van maximum-prijzen van levensbehoeften voor de bevolking en de industrie (dus ook van brandstoffen) ressorteeren onder de VIde begrotingsafdeeling, weshalve ook de aandacht moge gevestigd worden op hetgeen de Regeeringsgemachtigde voor de laatstgenoemde afdeeling in de laatste najaarszitting van den vorigen Volksraad verklaard heeft.

§ 13. Gecombineerde bedrijven. In antwoord op de vraag van een lid om inlichting nopens den aard der voorgenomen tariefverhoogingen, kan worden medegedeeld, dat in overweging zijn verhooging van de vracht voor bouwmaterialen, verschillende soorten ijzerwerken en houtwerken, benzine en petroleum en nog enkele artikelen welke niet ressorteeren onder het massale vervoer en verder een verhooging van de vrachtbasis bij vervoer over afstanden van meer dan 250 K.M.

Tegen contractueele samenwerking van de S.S. met particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen bestaat in beginsel bij de Regeering geen bezwaar, zooals blijkt uit de onderhandelingen tot het sluiten van een exploitatiecontract met de Semarang—Cheribon Stoomtrammaschappij, waarover reeds aan den vorigen Volksraad inlichtingen zijn verstrekt, en uit de pogingen om met de Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij tot samenwerking te komen voor de exploitatie door den Staat van de voor dat doel door de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij te bouwen smalspoorverbinding Solo—Djoeja.

Verder strekkende plannen op dit gebied zullen, gelet op de met de vorenbedoelde onderhandelingen verkregen ervaring, wellicht met meer kans op praktisch resultaat ter hand genomen kunnen worden zoodra de aan weerszijden op dit gebied te verkrijgen ondervinding de betrokken partijen van zelve tot verdergaan op dezen nieuwen weg aanmoedigt.

Ten aanzien van het door een lid geopperde denkbeeld om naast het voor Java aanbevolen gecombineerde Spoor- en tramwegbedrijf voor Sumatra eene combinatie van spoorweg- en kolenmijn-exploitatie en voor Celebes van spoorweg-, steenkolen- en ijzermijn-exploitatie in het leven te roepen, moge worden opgemerkt, dat het samengaan van spoorweg- en kolenmijn-exploitatie zoowel in midden- als in Zuid-Sumatra reeds bestaat, terwijl de mogelijkheid van een winstgevendende ontginning der eigenaardige ijzerertsen van Celebes nog een technisch vraagstuk is, aan de oplossing waarvan door verscheidene vooraanstaande technici zoowel in Indië als in Europa en Amerika werd — en nog wordt — gewerkt. Zoolang die oplossing er nog niet is, acht de Regeering het ontwerpen en

bespreken van financieele combinaties tot uitvoering daarvan nog niet aan de orde, doch zij zal de terzake geopperde mogelijkheden te zijner tijd gaarne mede in overweging nemen.

§ 14. Djambi-Olievelden. Omtrent de gedachtenwisseling met de Amerikaansche Regeering inzake het onlangs in de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerp betreffende de ontginning van de Djambi-olievelden, alsmede omtrent een vergissing van het Ministerie van Koloniën met betrekking tot een artikel van het ontwerpcontract met de N.-I. Aardolie Mij. is der Indische Regeering niets meer bekend dan hetgeen de nieuwsbladen daaromtrent hebben gepubliceerd.

Hoofdstuk I. Stuk 2. Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 802 a. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit. Studietoelagen. Voor den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit werd voor de jaren 1919 en 1920 gevraagd om in opleiding te doen nemen 3 studenten voor waterbouwkundig ingenieur en 2 studenten voor electrotechnisch ingenieur. Voor 1921 waren deze aantallen 3 en 3.

Onderafdeeling 806 a en b. 6. Voor zoover hier te lande bekend is, zijn thans 9 candidaat-mijnningenieurs en 10 candidaat-mijnopzieners in opleiding.

Onderafdeeling 806 f. Goudontginning Benkoelen. Voor de verwerking van de ersten is de uitzending uit Nederland noodig van cyanide, zinkstof, loodacetaat, kogels en nog eenige chemicaliën. De aanschaffingskosten daarvan, die zooals vanzelf spreekt, ten laste van de bedrijfsuitgaven dienen te worden gebracht, zullen in Nederland moeten worden betaalbaar gesteld. Bij de meeste andere bedrijven komen onder de uitgaven in Nederland ook bedrijfsuitgaven voor.

Hoofdstuk II. Stuk 3. Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het Departement. Eene uiteenzetting van de verhouding die tusschen het kantoor voor sociale aangelegenheden en het kantoor voor arbeid zal moeten bestaan, komt der Regeering thans overbodig voor, in verband met hetgeen hierover in § 2 ten aanzien van eerstgenoemd kantoor is aangegeekend.

Bezuiniging op het bedrag van f 57 000 voor het administratieve personeel voor het zoo belangrijke hoofdkantoor van het Mijnezen wordt niet mogelijk geacht.

Onderafdeeling 804. Postspaarbank. De grootte van het bij de postspaarbank in N.-I. belegde kapitaal kan geen maatstaf vormen voor de beoordeeling van de bedrijfsuitgaven dezer instelling. Deze zijn in hoofdzaak afhankelijk van twee factoren n.l.:

1. de grootte van de werkingssfeer der postspaarbank (de kosten voor gedrukten houden in de eerste plaats hiermede verband);
2. het aantal handelingen (inlagen en terugbetalingen),

welke de mutaties veroorzaken in het ingelegd kapitaal en welke hoofdzakelijk het totaalbedrag, uitkeeren aan bezoldiging van het (beambten) personeel beïnvloeden.

Maar afgescheiden hiervan is het niet mogelijk om algemeene kosten van de postspaarbank te verminderen omdat het groote sociale belang, dat de postspaarbank nastreeft, vordert dat hare werkingssfeer zooveel mogelijk worde uitgebreid, terwijl voorts de belangrijke toename der op de rekeningen-courant te boeken postalsmede de belangrijke vooruitgang in het aantal der omloop zijnde postspaarbankboekjes (in de jaren 1919 en 1920 bedroeg de omzet resp. f 720 000, f 1 000 000 en f 2 014 000 en het aantal spaarboekjes resp. ro 166 400, 182 300 en 206 000) eene belangrijke vermeerdering der werkzaamheden heeft te weeg gebracht, waardoor uitbreiding van het (lagere) personeel, welke het strikt noodige is beperkt, noodig werd.

De betrekking van Ambtenaar voor de Administratie der Geldbelegging werd ingesteld, omdat sedert eenige jaren alle daartoe beschikbaar komende postspaarbank gelden hier te lande worden belegd. (zie omtrent de belegging Memorie van Antwoord, Begroting 1921, Onderwerp 1, Afdeling VIII, Gedrukt Stuk No. 19, Ond. deel 801).

De werkzaamheden, verbonden aan de administratie der belegging, zijn door de belangrijke stijging van het tegoed der inleggers in de laatste jaren zoo toenomen en eischen eene zoo groote accuratesse en zoover tijd, dat het noodzakelijk is dat één bepaald personeel zich daaraan hoofdzakelijk kan wijden.

Het is dan ook ondoenlijk om de hierbedoelde werkzaamheden op te dragen aan den onder-directeur, omdat door de groote uitbreiding welke het bedrijf der postspaarbank de laatste jaren heeft ondergaan daarvoor geen tijd meer beschikbaar heeft.

In het eerderegenoemd Gedrukt Stuk werd reeds aan den Volksraad medegedeeld, dat de verhooging van de postspaarbankrente, welke 2.4% bedraagt, eene ernstige punt van overweging bij de Regeering uitmaakt.

Naar aanleiding van den aandrang, om spoedig de post-cheque en girodienst in te voeren kan worden medegedeeld dat het in overweging is, in hoever die invoering wenschelijk is en dat daaromtrent op dit oogenblik nog niets kan worden toegezegd.

Uit onderstaand staatje kan blijken, welke bezoldiging en aan hoeveel personen uit het bedrag van f 100 000 noot 9 ad onderafdeeling 804 bedoeld worden betaald.

	Maandelijksche bezoldiging (zonder duurtetoeslag).					
	t/m 25	26 tot 50	51 tot 75	76 tot 100	101 tot 125	125 tot 150
Europ. personeel	—	2	11	7	4	—
Inl. „	40	82	14	8	—	—
Totaal „	173 40	84	25	15	4	—

Onderafdeeling 805 d. Postspaarbank. Propaganda voor de postspaarbank werd tot voor kort verstaan met een uittreksel uit het reglement voor genoemde instelling, bevattende de voornaamste bepalingen, middels aanplakking in de vestibules van de postkantoren, in

stadstrans, per advertentie in de dagbladen en in het adresboek van Nederlandsch-Indië.

Dit werd echter niet voldoende geacht, vooral niet voor de zoo zeer gewenschte bevordering van de spaarzin onder de Inlandsche bevolking.

Daarom werd in het begin van dit jaar een Ambtenaar voor de propaganda aan de postspaarbank verbonden, die, na de noodige voorbereiding voor zijn taak, naar Soerabaja zal worden overgeplaatst, teneinde in het gewest Soerabaja, waar de voor den dienst der postspaarbank opengestelde pandhuizen de gelegenheid bieden om meer tot de Inlandsche bevolking door te dringen, te onderzoeken of, en zoo ja op welke wijze, de spaarzin kan worden bevorderd.

Het resultaat van dit onderzoek zal in het Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank over het jaar 1921 worden opgenomen.

Onderafdeeling 806. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit. De beantwoording van de vraag of het in de bedoeling ligt bij uitgifte van groote waterkrachten een aandeel voor het Land in het bedrijf te bedingen of medezeggingsschap te eischen, dan wel als regel aan te nemen, dat het Land zelf het krachtstation zal bouwen en aan zich houden is geheel afhankelijk van den aard en het doel der te stichten bedrijven, de omstandigheden waaronder gewerkt zal worden alsmede van de ligging en het belang van het algemeen bij de waterkrachten betrokken. Ieder geval behoort dan ook op zichzelf te worden beoordeeld.

De meening, dat het uitgesloten zou zijn, dat particulieren de exploitatie van bedrijven ter hand zullen nemen wanneer het krachtstation in het bezit blijft van het Gouvernement, kan in algemeenen zin niet worden gedeeld. Bovendien is practisch reeds gebleken dat voor een dergelijke vrees geen aanleiding bestaat.

Naar aanleiding van het uit het Verslag blijkend verlangen om een overzicht te ontvangen van de onder handen zijnde werken kan worden medegedeeld, dat thans worden uitgevoerd:

a. Voor de electriciteitsvoorziening van de S.S. in en om Batavia en de algemeene electriciteitsvoorziening van de residentie Batavia en West-Preanger de waterkrachtwerken Tji-Anten en Tji-Tjatih.

b. Voor de energievoorziening van de Bandoengsche Hoogvlakte daaronder begrepen het groote radiostation Melabar, de waterkrachtwerken Tjikapoendoeng I en II en Tjisaroewa.

Voor uitgebreider inlichtingen moge worden verwezen naar het jaarverslag van den dienst van 1919.

In voorbereiding zijn het Toentangwerk in Midden-Java en het waterkrachtwerk aan de Kali Konto voor Oost-Java.

De opmerking, dat deze dienst in tegenstelling met andere over een overvloed van personeel, met name ingenieurs, beschikt en dat zulks moet worden toegeschreven aan de betere bezoldiging, die de ambtenaren bij dezen dienst genieten, moet op een vergissing berusten aangezien bij Stbld. 1920 No. 132 de bezoldiging voor alle ingenieurs in 's Lands dienst op gelijken voet is geregeld.

Met de in de begrotingen van 1921 en 1922 aangevraagde eredielen zullen de onder handen zijnde waterkrachtwerken behoudens tegenvallers zonder overschrijding kunnen worden uitgevoerd.

De onzekerheid, die men meent dat bestaat bij verschillende

gemeenten en andere belanghebbenden omtrent de plannen inzake de tot standbrenging van electriciteitswerken is in de eerste plaats toe te schrijven aan de onzekerheid of voor bepaalde oplossingen 's Lands financiën zullen gedoogen dat voldoende gelden worden beschikbaar gesteld. Getracht wordt een oplossing te vinden die in verband met de heerschende omstandigheden uit een financieel oogpunt voor den Lande gemakkelijker kan worden doorgevoerd, zonder echter de voordeelen prijs te geven, die voor het algemeen uit eene bemoeienis van de Overheid met de electriciteitsvoorzieningen kan voortvloeien.

Hiervoor zijn voorbereidingen en onderhandelingen gaande waarbij met de betrokken locale ressorten en andere belanghebbenden het noodige overleg wordt gepleegd.

Vlijtpremies worden bij dezen dienst niet toegekend, zoodat deze ook niet begrepen zijn onder de sub a 3de van deze onderafdeeling vermelden „verdere belooningen”. Vergoeding voor overwerk wordt echter wel uit dien post bestreden.

Onderafdeeling 807. Toezicht op de Spoor- en tramwegen. Aangezien niet aangegeven is in welke opzichten het toezicht op de tramwegen veel te wenschen overlaat, is het niet mogelijk de gevraagde serieuser bemoeienis met misstanden op dit gebied toe te zeggen. Verzekerd kan worden dat alle klachten die den dienst van het Toezicht bereiken, steeds nauwkeurig worden onderzocht.

Onderafdeeling 810. Landsdrukkerij. Bij de raming van het voor 1922 aangevraagde bedrag voor grondstoffen der Landsdrukkerij is reeds rekening gehouden met de gedaalde papierprijzen. Dat niettemin voor dat jaar f 566 000 meer is uitgetrokken dan voor 1921 is allereerst een gevolg van de omstandigheid dat het voor laatstgenoemd jaar geraamde bedrag bijzonder laag was. Door de aankomst van in vorige jaren uit Nederland gevraagde papierzendingen was de voorraad zoodanig toegenomen, dat in 1921 belangrijk minder papier behoefde te worden aangeschaft dan het jaarverbruik zal zijn. Voorts is bij de raming voor 1922 rekening gehouden met een grootere capaciteit van het bedrijf. Die capaciteit wordt verkregen door opstelling van een der verwachte nieuwe machines in de bestaande gebouwen en enkele andere in een tijdelijk opgeslagen loods. De opstelling dezer machines geschiedt door het personeel van de Landsdrukkerij onder toezicht van den Directeur dier instelling, zoodat de kosten daarvan niet groot kunnen worden genoemd.

De van die tijdelijke opstelling te verwachten uitbreiding van de capaciteit der drukkerij zal ruimschoots de kosten goedmaken en ook aan de klachten die in den Volksraad tegen het onvoldoende vermogen der Landsdrukkerij zijn opgegaan, tegemoet komen.

Door de departementen wordt de Landsdrukkerij reeds zooveel mogelijk benut; de capaciteit van die instelling laat thans nog niet toe al het benodigde drukwerk door haar te doen leveren. Eerst na gereedkomst van den door den dienst der B. O. W. uit te voeren nieuwbouw zal het bedrijf voldoende capaciteit kunnen krijgen.

Onderafdeeling 811. Dienst van 'Landsmijndiensten. Met de invoering van de reorganisatie van den dienst van 'Landsmijndiensten zal binnenkort worden begonnen. Dat ten vorige jare definitief tot die invoering zou zijn besloten is minder juist, daar de begroo-

tings wetgever eerst in de begroting voor dit jaar die reorganisatie heeft toegestaan.

De plannen tot oprichting van een Departement voor Mijnbouw zijn in studie bij de Bestuursverkevelingscommissie.

Omtrent den in het Verslag gevraagden stand van de werkzaamheden aan den Kloettunnel kan worden medegedeeld dat van den tunnel thans ruim 300 M. dus $\frac{1}{3}$ van de totale lengte, gereed is. De werkzaamheden ondervinden vele moeilijkheden door het losse gesteente.

Of de klacht over de vertraging in de afdoening van concessie-aanvragen wel gegrond is, moge uit het volgende blijken. Op 1 Januari 1919 waren bij het Mijnwezen in behandeling .....

81 aanvragen	
Tot eind Mei 1921 bijgekomen	12
<hr/>	
Totaal in behandeling	93
Tot eind Mei 1921 afgedaan	52

zoodat op dien datum nog in behandeling zijn 41

Hiervan zijn:	
plaatselijk reeds bekend gemaakt	19 ¹⁾
ter plaatselijke bekendmaking aan het betrokken Hoofd van Gewestelijk Bestuur verzonden dan wel ter verbetering van de aanvraag voorgebracht of aan belanghebbenden teruggezonden	19 ¹⁾
zoodat nog in behandeling zijn	3

De achterstand zal dus binnenkort geheel zijn ingehaald.

Onderafdeeling 811i. Tin. Naar aanleiding van het verzoek om in den vervolge wat meer rekening te houden met factoren, welke op den kostprijs van het tin een invloed ten kwade kunnen uitoefenen kan worden medegedeeld, dat er ernstig naar gestreefd wordt den kostprijs zoo veel mogelijk te drukken en zoo goed mogelijk te ramen.

De factoren, welke van invloed zijn geweest op de stijging der zelfkosten in 1920 konden echter bij het samenstellen der begrotingsbijdragen ongeveer een jaar te voren onmogelijk worden voorzien. Bedoelde stijging is toch te wijten aan de toekenning van duurtetoeslagen, de sterke verhooging der prijzen van rijst en andere voedingsmiddelen, de prijsstijging der voor het bedrijf benodigde uitheemsche materialen en de verhooging der wervingskosten van arbeiders, alle omstandigheden, waarmede op genoemd tijdstip nog geen rekening kon worden gehouden.

De meening, dat de verwachte daling der zelfkosten tot f 68 p. p. in 1921 te optimistisch is, kan niet worden gedeeld. De ingetreden prijsdaling der materialen, de zeer aanzienlijke vermindering der uitgaven voor de voedselvoorziening en bovendien de vermeerdering der productie doen verwachten, dat inderdaad de zelfkosten in dit jaar niet meer dan f 68 p. p. zullen bedragen.

Inkrimping van personeel zou tengevolge hebben of vermindering van productie, of verslappung der contrôle.

Dergelijke maatregelen zouden echter op den kostprijs van het tin ongunstig werken.

De ontginningen in eigen beheer zijn alle omgezet in zoogenaamde proefmijnen gebaseerd op de beginselen ver-

(¹⁾ De verdere afdoening moet wachten op den afloop van de wettelijk voorgeschreven termijnen.

vat in het nieuwe tinreglement (Staatsblad 1920 Nos. 222 en 224), ten einde alvorens de genoemde staatsbladen in werking te doen treden, over voldoende aan de praktijk getoetste gegevens te beschikken.

Omtrent het op Banka bij de tinwinning ingesteld geologisch onderzoek kan worden medegedeeld, dat dit zich tot nog toe hoofdzakelijk heeft bepaald tot het doen van verkenningen tot het opsporen van nieuwe ertsafzettingen, zonder dat voorloopig een nog meer gedetailleerde waardebepaling heeft plaats gehad. Het resultaat der verkenningen was, dat verscheidene op het oog waardevolle secundaire afzettingen bekend zijn geworden in de secties Toboali, Pajong, Soengeislan en Muntok.

Onderafdeeling 811 K. Ombilinsteenkolen. In de bedrijfsraming op pag. 60 van stuk 10 is tegenover den onder ontvangsten geboekten post „voorgeschoten zeevracht” ad f 1 350 000 onder de uitgaven de post „vervoer door den Archipel” tot een gelijk bedrag opgebracht.

Deze boekingswijze wordt gevolgd omdat de verkoopprijs van Ombilinkolen geraamd en bepaald wordt f. o. b. Emmahaven.

Bij eventuele c. i. f. levering in andere havens wordt de Emmahavenprijs verhoogd met de voorgeschoten zeevracht. Zulks geschiedt zoowel bij levering aan particulieren als aan de Gouvernementsdiensten en bedrijven.

Een exemplaar van de met de K. P. M. gesloten overeenkomsten voor het vervoer van onze steenkolen is reeds in Juni 1919 aan de Secretarie van den Volksraad gezonden ter kennisneming voor de leden.

Als gemiddelde opbrengst van de verschillende soorten van steenkolen van verschillende mijnen is bij deze begroting voor de Sumatrakolen globaal f 21.50 per ton en voor de Poeloe-Laoetkolen f 16.50 per ton aangenomen.

Onderafdeeling 881 o. Boekit-Asamsteenkolen. In verband met het feit dat in meer dan één opzicht de Boekit-Asammijnen nog in het stadium van wording verkeerden, de krachtcentrale b.v. is nog niet gereed, enz., valt het moeilijk de te verwachten productiecijfers voor dit jaar en het volgende met zekerheid vast te stellen. Waar de bedrijfsleider bij den aanvang van het jaar zijne jaarproductie voor 1921 schatte op ± 200 000 ton en zooals reeds in § 10 is medegedeeld het streven er op gericht is de productie dezer mijnen zooveel mogelijk op te voeren, kan de meening van de enkele leden, als zoude het onwaarschijnlijk zijn dat die productie in het jaar 1922 zou zijn te brengen tot 250 000 ton, niet door de Regeering worden gedeeld.

Ook de door deze leden onwaarschijnlijk geachte mogelijkheid om voor de gebriketteerde Boekit-Asamkolen een prijs van f 50 per ton te kunnen bedingen, kan niet worden beaamd. Deze prijs is toch nog vrij wat lager dan die der Cardiffkolen, welke thans op de snelvarende schepen der Marine moeten worden gebruikt en die door de te maken briketten geheel kunnen worden vervangen.

De daarvoor op te richten fabriek is niet duur. Zooals toch uit de toelichting onder 3) op blz. 72 van Gedrukt Stuk 12 afdeeling VIII moge blijken is slechts het aanwezige doch niet meer in gebruik zijnde materiaal eener brikettenfabriek van de Ombilijnmijnen overgebracht naar Tandjong-Priok en aldaar opgeslagen.

Met het oog op den aanvoer van de voor het bedrijf

benodigde grondstoffen, voornamelijk gruis-kolen en pek, alsmede voor een gemakkelijke afname van het product door de schepen der Marine is de opstelling van de bereikbaar kleine installatie in het haventerrein van laatstgenoemde plaats gekozen.

Voor de in het verslag geuite vrees, dat deze fabriek niet rendabel zal zijn, bestaat naar de meening van de Regeering geen voldoende grond.

Onderafdeeling 812. Ontginning ijzererts en op Celebes. De stand van zaken voor het onderzoek naar de vraag of eene winstgevendende ontginning van de ijzererts op Z. O. Celebes mogelijk is, werd bij de beantwoording van § 13 der Algemeene opmerkingen hiervoor reeds weergegeven. Hoewel daaruit blijkt dat de technische en commercieele levensvatbaarheid van eene ijzerertsexploitatie op Celebes nog niet vast staat, zou het toch niet gerechtvaardigd zijn de hoop op het vinden van eene oplossing der nog bestaande technische moeilijkheden op te geven.

Ook wordt nog nagegaan of de in Z. O. Borneo door den dienst van het Mijnwezen aangetoonde ijzerertslagen wellicht uit hoofde van hun gunstiger ligging bij de kust eerder voor ontginning in aanmerking komen.

Onderafdeeling 813. Zout. De meening, dat de uitgaven van de Zoutregie niet in eene goede verhouding staan tot de inkomsten, is in haar vaagheid bezwaarlijk voor bestrijding vatbaar te meer waar bij een monopolistisch bedrijf als de Zoutregie de verhouding tussehen inkomsten en uitgaven zonder meer geen maatstaf geeft voor den economischen opzet van het bedrijf.

De opmerking als zouden de uitgaven van het hoofdkantoor met *f* 100 000 zijn gestegen moet op eene vergissing berusten. Wel wordt aan bezoldigingen enz. voor den geheelen dienst der Zoutregie een bedrag van ruim *f* 129 000 meer aangevraagd voor 1922 dan voor 1921 is toegestaan, doch zooals uit de specificatie op blz. 78 van Gedrukt Stuk Afdeling VIII No. 13 moge blijken is hiervan slechts *f* 12 785 ten behoeve van het hoofdkantoor en daarvan *f* 11 585 voor periodieke bezoldigingsverhooging en *f* 1 200 voor kantoor- en lokaalbehoeften.

In verband met het terzake ontvangen voorstel van de Bezuinigingscommissie, wordt de noodzakelijkheid van de invoering van de reorganisatie van de zoutregie nogmaals ernstig onder de oogen gezien.

Tot nog toe bleek de noodzakelijkheid om voor de ambtenaren van de Zoutregie woningen te bouwen alleen voor hen, die op Madoera geplaatst zijn, in verband waarmee het noodige is en wordt verricht.

Het door een der leden aangevoerde geval met een van Semarang naar Palembang overgeplaatsten pakhuismeester staat dan ook geheel op zich zelf.

Intussehen is aan dien ambtenaar een der ledigstaande woningen van den douanedienst toegewezen.

Op 1 Januari van dit jaar was in de los-zoutpakhuisen op Madoera nog een voorraad zout voldoende voor de behoefte van $\pm$ 2 jaar, terwijl in de magazijnen der briketfabrieken en in de pakhuisen van het regiegebied te zamen nog voor ruim 5 maanden consumptie aanwezig was. Vermeerderd met de oogst van dit en het volgend jaar is er dus voor 1922 zeker voldoende zout.

Met het oog op de bij B. B. 3158 gestelde eisch van een minimum voorraad los-zout voor de behoefte van 4 jaar bij den aanvang van den oogst, welke eisch blijkens de ervaring nog steeds moet blijven gehandhaafd, zoomede met het oog op de hogere briketteeringskosten van jong zout en de stijging der consumptie is echter de vergrooting van de capaciteit der bestaande zoutlanden zeer noodzakelijk, in verband waarmee aan den aanleg van nieuwe zoutlanden met kracht wordt gewerkt.

Verhooging van den zoutprijz, die overigens in deze gewesten in vergelijking met die in Nederland laag is, is in de onderhanden begrooting niet voorgesteld.

In verband met de vraag of op de kosten van het vervoer en den verkoop niet kan worden bezuinigd, wordt opgemerkt, dat van het totaal bedrag van 4.5 millioen gulden hiervoor uitgetrokken; 3.5 millioen komt ten laste van het vervoer van 88 000 koj., d. i. 163 000 ton zout naar en door het geheele regiegebied. Van dit bedrag is voor de vrachten per K. P. M. *f* 0.9 millioen, voor het spoor- en tramvervoer *f* 1.2 millioen en voor dat in eigen beheer *f* 1.4 millioen uitgetrokken.

De beide eerstgemelde bedragen zijn uit den aard der zaak grootendeels vastgelegd in bestaande vervoers-overeenkomsten en tarieven zoodat zij niet voor vermindering vatbaar zijn.

Wat het vervoer in eigen beheer betreft, kan het volgende worden medegedeeld. Het vervoer op aannemerscontract werd vanaf 1916 langzamerhand over geheel Java en Madoera, zoomede op een groot deel der Buitengewesten in eigen beheer overgenomen, welke overname in 1919 was beëindigd. De kosten van het vervoer daalden daardoor belangrijk, terwijl door verdere organisatie daarvan, de kostenlijn zich in dalende richting bleef bewegen tot 1920, toen in verband met de algemeene stijging van prijzen en loonen belangrijke verhooging van alle transportkosten niet meer was te ontgaan, zonder de zoutvoorziening in gevaar te brengen.

Door verschillende plaatselijke maatregelen kon de stijging binnen zekere grenzen worden beperkt en is nu reeds weer een daling ingetreden.

De tweede post van eenige beteekenis op dit onderdeel zijn de Algemeene kosten ten bedrage van *f* 694 840, waarvan ruim $\frac{2}{3}$ voor pakhuispersoneel. Dit personeel wordt bezoldigd naar rato van den omzet en de kosten voor dat personeel worden dus hooger omdat het zoutverbruik toeneemt.

Ook op de kosten der afdelingskantoren kon niet bezuinigd worden, aangezien bij een bedrijf als dit eene goede boekhouding en statistiek en verder intensief toezicht onmisbaar zijn.

Onderafdeeling 814. Vervoer te water. De belangrijke kapitaalsuitgaven welke voor de inrichting van het eigen beheer voor het zoutvervoer te water noodig zou zijn maakte het wenschelijk onder de huidige omstandigheden voorloopig daarvan af te zien.

Onderafdeeling 815. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst. Met betrekking tot de opmerking, dat het toezicht bij den P. T. T.-dienst een veel te groot gedeelte (bijna een vijfde) van de begrootingsuitgaven vereischt, moge worden opgemerkt dat, waar leiding en toezicht door de ambtenaren van de hoogste rangen worden

uitgeoefend, door wie de hoogste bezoldigingen genoten worden, hieraan natuurlijk naar verhouding een aanzienlijk deel van de uitgaven ten koste moet worden gelegd. Het ligt echter in het voornemen om te onderzoeken of door vereenvoudiging van de administratie zoodanig niet vermindering dan toch begrenzing van de uitgaven mogelijk is.

Dat de P. T. T.-dienst te fiscaal zou zijn opgezet, kan niet worden toegegeven, daar die dienst er slechts naar streeft zichzelf te bedruipen en niet ten doel heeft het maken van groote winsten.

De opvatting dat de tarieven van den telefoondienst zouden zijn opgevoerd teneinde tekorten bij de exploitatie van de Telegraaf en de Post te dekken, is niet juist.

Inderdaad levert de Telefoondienst eenige winst op; echter worden o. m. voor de bepaling der tarieven in de bedrijfsboekhouding de geldelijke uitkomsten van den Telefoondienst afgescheiden gehouden van die van de twee andere diensten.

De tarieven van den Telefoondienst zijn zoodanig gesteld, dat thans nog maar een bescheiden rente over het in het telefoonbedrijf gestoken kapitaal wordt verkregen. Waar echter de aanleg- en exploitatie-kosten per telefoon-aansluiting bij een zich uitbreidend telefoonbedrijf onvermijdelijk toenemen, zou het niet verantwoord zijn tot een noemenswaardige verlaging der tarieven over te gaan, aangezien anders in de naaste toekomst onvermijdelijk verlies zou worden geleden.

Het denkbeeld om de plaatselijke telefoonnetten onder het beheer der gemeenteraden te brengen moet zoowel uit een bedrijfs- als uit een technisch oogpunt ten eenenmale worden verworpen, hetgeen door de geschiedenis der telefonie ook in andere landen onomstootelijk is bewezen.

Voor een behoorlijk telefoonbedrijf is het noodzakelijk, dat de locale- en interlocale dienst in één hand zijn.

Voorts wordt opgemerkt, dat tot verwezenlijking van het denkbeeld om door den voorgestelden maatregel de gemeentelijke financiën te stijven, een belangrijke tariefsverhoging zou moeten plaats vinden, aangezien individuele exploitatie der netten belangrijk meer kosten met zich zou brengen dan thans onder één leiding het geval is.

Dat het interlocale telefoonnet niet geheel aan de behoeften voldoet is geen gevolg van onvoldoende behartiging, doch is het gevolg van den achterstand die door gebrek aan materiaal voor dien dienst, tijdens en na den oorlog, is ontstaan. De materiaalaanvoer laat ook thans nog slechts toe, dien achterstand geleidelijk in te halen.

Dit is een verschijnsel, dat zich over de geheele wereld voordoet en dat uit den aard der zaak in een land, waar men geheel afhankelijk is van aanvoer der materialen uit het buitenland, nog moeilijker is te overwinnen dan elders.

Ten aanzien van de opmerkingen gemaakt met betrekking tot de verhoging van de posttarieven, moge worden verwezen naar de Memorie van Antwoord op de begroting van 1920 waar in gedrukt stuk, Onderwerp I, Afdeling VIII, stuk 19, blz. 38, het volgende gezegd is:

„Het feit, dat de Inlandsche bevolking meer van de post gaat gebruik maken door het meerdere onderwijs mag, hoe verheugend op zichzelf ook, geen aanleiding zijn af te zien van verhoging van het briefport. Zoodanige verhoging heeft ten doel de tekorten op te

„heffen op het bedrijf ontstaan door de stijging van „bedrijfskosten tengevolge van de algemeene waardevermindering van het geld. Zou men tot die verhoging niet overgaan, dan zouden de tekorten op de bedrijfsrekening gedekt moeten worden uit de belastingen „daardoor zouden degenen, die van de diensten der post geen of weinig gebruik maken, mede moeten bijdragen tot de dekking van bedoelde tekorten, hetgeen niet billijk wordt geacht. De Regeering is van oordeel, dat „verhoging van het posttarief geen belemmering zal zijn voor de Inlandsche bevolking om in gelijke mate „anders van de post gebruik te maken.

„Immers het intellectuele en beter gestelde deel der bevolking, dat toch alleen poststukken verzendt en ontvangt, ziet in verband met de waardevermindering „het geld zijne inkomsten niet onbelangrijk verhoogd.

Wat betreft het evenwicht brengen tusschen de inkomsten en uitgaven van het bedrijf van den telegraaf- en telefoondienst kan worden medegedeeld, in het Moederland hetzelfde standpunt wordt ingenomen. Ook daar wordt uitgegaan van de stelling, dat de kosten van het bedrijf in de eerste plaats behooren te worden bestreden door degenen, die van de diensten van het bedrijf gebruik maken.

Ten aanzien van de veronderstelling dat verlaging der tarieven menigmaal het verkeer doet toenemen en uit financieel oogpunt voordeelen kan opleveren, wordt door den Regeeringsgemachtigde in de eerste gewone zitting 1920, 25ste vergadering (bladz. 777 van de Handelingen) gezegd:

„Dat portverlaging gepaard zou gaan met zoo ste „toename van het briefverkeer, dat de gedurende „vrij jaren te lijden verliezen binnen afzienbaren tijd zou „worden gedekt, is op grond van de ervaring niet „wachten. Hierbij mag bovendien niet uit het oog worden „loren worden, dat bij zoo sterke toename van „verkeer, die, het zij nog eens gezegd, op geen enkel „aannemelijken grond mag worden verwacht — uiteraard „de exploitatiekosten (door personeelsuitbreiding) „stijgen zullen. In Indië is bij een vorige gelegenheid „ook gebleken, dat het vele jaren (een 10-tal) duurt vóór „het verlies van inkomsten is ingehaald”.

De tegenwoordige Regeering neemt in deze geen ander standpunt in dan de vorige en acht met het oog op de bestaande financiële omstandigheden het niet verstandig woord door eenige verlaging der tarieven het thans vóór 1922, althans ten naastenbij te verwachten financieel evenwicht, bij den P. T. T.-dienst, weder in gevaar te brengen.

In verband met de op het onlangs te Madrid gehouden internationaal Postcongres genomen besluiten zullen nog eenige wijzigingen in de tarieven van het buitenlandisch verkeer moeten volgen.

Indien door de hier aan het woord zijnde leden mededeeling kan worden gedaan op welke punten uitvoerige toelichting bij de bedrijfsrekeningen van den P. T. T.-dienst verlangd wordt, zal hieraan zoo mogelijk worden voldaan.

Naar aanleiding van de opmerking dat bij de vergaderingen bij den P. T. T.-dienst te groot verschil wordt gemaakt tusschen de abiturienten van de 2e klas

scholen en die van H. I. of Europeesche lagere scholen, zij medegedeeld dat bij de Post en de Telegrafie abiturienten van de 2e klasse scholen niet worden aangenomen, tenzij voor de zeer ondergeschikte betrekkingen. Bij den telefoondienst wel, maar ook hier neemt men toch bij voorkeur personen die het Nederlandsch verstaan en spreken. Vanzelf dat de leerlingen van 2e klasse scholen dus minder waarde hebben en lager bezoldigd worden dan die van de H. I. of Eur. lagere scholen.

De vraag welke in het afdelingsverslag werd gesteld omtrent de verhouding tusschen een hier te lande gevestigde Vakvereniging van Landsdienaren en den Minister of de Tweede Kamer, kan naar het oordeel van de Regeering alleen worden beantwoord in het juiste verband der zaak waarin door den vorigen Landvoogd eene beslissing werd genomen.

Die beslissing was eene principieele, namelijk: dat, indien de belangen van den dienst het toelaten aan vertegenwoordigers van hier te lande bestaande Vakverenigingen van Landsdienaren, die in Nederland de belangen hunner leden wenschen te behartigen of besluiten hunner Vereeniging hebben uit te voeren, daartoe wel de gelegenheid kan worden gelaten doch geheel buiten bezwaar van den Lande.

Deze beslissing acht ook de tegenwoordige Landvoogd juist.

De in het afdelingsverslag voorkomende vragen en opmerkingen over de door de Regeering gekozen wijze van bezetting van den post van Hoofd van den P. T. T. dienst moet onbeantwoord blijven, wijl de Regeering zich wenscht te houden aan den ook reeds eerder gestelden regel om van de toepassing van Haar benoemingsrecht en keuze van Hare ambtenaren geen onderwerp van behandeling in den Volksraad te maken.

Naar aanleiding van de opmerking over keuzebenoemingen zij de aandacht erop gevestigd dat de uitdrukking „keuzebenoemingen” duidelijk genoeg zegt dat er geen sprake is van gewone benoemingen bij opvolging, maar dat men uit de aanwezige ambtenaren de besten kiest en zich niet aan de ranglijst houden kan. Naar de meening van de Regeering is geen andere opvatting mogelijk en het noemen van een voorbeeld niet noodig.

In antwoord op de vraag, welke motieven ertoe hebben geleid dat het personeel van den telefoondienst een schriftelijke verklaring moet teekenen dat het bekend is met de bepaling dat het eigenmachtig nederleggen van de betrekking een niet eervol ontslag uit 's Lands dienst ten gevolge heeft, zij medegedeeld dat de bedoelde maatregel is getroffen in het belang van het personeel, aangezien het in de praktijk is gebleken, dat een groot deel van de ambtenaren beambten, vooral de jongeren niet bekend was met de onderwerpelijke bepaling met het gevolg dat eigenmachtig neerlegging van de betrekking veelvuldig voorkwam.

Het werd derhalve nuttig geacht het personeel op de betrekkelijke bestaande bepaling nadrukkelijk te wijzen. Ter contrôle, dat ieder van die bepaling heeft kennis genomen werd het voor „gezien” teekenen daarvan voorgeschreven.

In verband met het bovenstaande wordt dan ook ingestemd met de meening van de leden die de opgetreden ontstemming meer als een uiting van overgevoeligheid aanmerkten,

Er is geen bezwaar tegen om dezen maatregel ook bij de Post en Telegrafie toe te passen.

Aangaande de nivelleeringsplannen voor het niet gegradueerd personeel kan de Regeering geen partieele mededeelingen doen zooals gevraagd werd ten aanzien van den P. T. T. dienst. Hoewel uit den aard der zaak die groepen van personeel, die eerst onlangs belangrijke positieverbetering hebben verkregen met de nivelleering minder zullen vooruitgaan dan anderen wier bezoldigingsregeling van ouderen datum is, zullen toch ook voor de eerstbedoelde groepen nog nadere voorstellen noodig zijn.

De Regeering heeft reeds in de eerste zitting van 1920 aan den Volksraad verklaard „Mocht bij de voorgenomen nivelleering en algemeene herziening der bezoldigingen van alle landsdienaren blijken, dat nu aan dat personeel inderdaad te weinig wordt gegeven, wat zeer onwaarschijnlijk wordt geacht, dan zal de Regeering zeker niet nalaten de bezoldigingen nog meer te verhoogen”.

Van achterstelling van eenige groep van P. T. T. personeel bij andere groepen van landsdienaren kan dus geen sprake zijn.

De bedoeling van het geen op blz. 94 in noot 10 wordt gezegd met betrekking tot de positieverbetering, die niet geheel tot uitdrukking is gekomen in de ontwerp-begrooting voor 1921, is er op te wijzen, dat de meerdere uitgave voor de bezoldiging van assistenten niet f 576 000 bedraagt, doch feitelijk f 210 000 minder, aangezien door den Regeeringsgemachtigde in de vergadering van den Volksraad van 12 Juli 1920 is medegedeeld, dat in verband met de door de Regeering nader voorgestelde verbetering der positie-regeling van de assistenten daarvoor $\pm$ f 210 000 meer benoodigd was dan waarop in de begrooting voor 1921 was gerekend.

Het overleg tusschen de Indische Regeering en den Minister omtrent enkele onderdeelen van de weddeherziening van het personeel van den P. T. T. dienst, is nog niet afgelopen.

Voldoening aan het verlangen om belanghebbenden uit handels- en scheepvaartkringen in de Radiocommissie zitting te doen nemen werd niet practisch en ook niet strikt noodig geoordeeld. Niet practisch omdat, gelet op het aantal categoriën van belanghebbenden, het alsdan noodzakelijk zoude zijn het ledental der Commissie belangrijk uit te breiden, terwijl met het oog op eene vlugge afwikkeling van zaken gewenscht was de commissie tot het kleinst mogelijke aantal leden te beperken. Niet strikt noodig, omdat de Commissie die reeds deskundige op scheepvaartgebied bezat, wanneer zulks gewenscht mocht worden zich steeds, zooals ook is geschied, met die kringen in verbinding kon stellen.

De vraag of het juist is, dat op het Postkantoor te Weltevreden een gepensionneerd hoofdofficier tewerk is gesteld om er alle telegrammen na te lezen, kan ontkennend worden beantwoord.

De hier waarschijnlijk bedoelde gepensionneerde hoofdofficier is ambtenaar bij den Post- Telegraaf en Telefoondienst en geplaatst bij het Hoofdbestuur van den Telegraafdienst. Als zoodanig is hij naast andere werkzaamheden ook belast met die voortvloeiende uit het bepaalde in artikel 11 van Staatsblad 1876 No. 257, sedert gewijzigd bij Staatsblad 1889 No. 213 en 1917 No. 497.

Omtrent de uitbreiding van het aantal verkoopplaatsen van postzegels waarop door enkele leden wordt aangedrongen, werd door de Regeeringsgemachtigde ter eerste gewone zitting 1920, 25ste vergadering (zie bldz. 777 van de Handelingen), het volgende gezegd:

„Wat betreft het verkrijgbaar stellen van postwaarden „bij descahoofden, staat de Regeering op het zelfde standpunt, dat reeds vroeger in dezen raad is medegedeeld. „De verantwoordelijke deskundigen van den postdienst „voorzien hiervan in de practijk te groote moeilijkheden. „Beter resultaat word verwacht van het medegeven van een „klein bedrag aan postwaarden aan de postboden, die de „kamongs ingaan, met het doel die daar in het voorbij „gaan te verkoopen. Deze beambten komen dagelijks op „het kantoor terug en kunnen dus beter en gemakkelijker „gecontroleerd worden. Het ligt in de bedoeling in deze „richting een proef te nemen en van de daarvan verkregen „ervaringen gebruik te maken”.

Medegedeeld kan worden, dat met de destijds in uitzicht gestelde proef sedert werd aangevangen, met als gevolg een verkoop aan postwaarden door de vorenbedoelde postloopers tot een gezamenlijk bedrag van vierhonderd tot zeshonderd gulden per maand. De hierbedoelde verkoop wordt, zoolang de resultaten gunstig zijn, voortgezet en waar mogelijk uitgebreid.

Met betrekking tot de klacht over de slechte hoedanigheid van de gom waarvan de postzegels voorzien zijn, wordt medegedeeld dat tengevolge van het eenige jaren geleden in Nederland niet meer verkrijgbaar zijn van Arabische gom, in Holland tijdelijk van de gewone wijze van gomming van de voor Nederlandsch-Indië bestemde frankeerzegels moest worden afgeweken. Het gevolg daarvan was, dat deze veel slechter plakten. Bij herhaling werd door tusschenkomst van Aneta en de Commissie van Volkslectuur, zoomede op de publicatieborden in de vestibules van de postkantoren hierop de aandacht van het publiek gevestigd en erop aangedrongen de frankeerzegels met een goed kleefmiddel op de poststukken vast te hechten. Ten gerieve van het publiek werd in de wachtkamers een deugdelijke kleefstof beschikbaar gesteld.

Sedert geruimen tijd is in Holland weder met gomming door middel van Arabische gom aangevangen kunnen worden. De in Ned. Indië aanwezige voorraad minder goed gegomde frankeerzegels kan echter niet worden vernietigd omdat nog afgezien van het daardoor te lijden verlies, bij de tegenwoordige zeer onregelmatig aankomende zendingen uit Europa geen zekerheid van voldoende voorraad zou bestaan. Nagomming van de voorhanden voorraad zegels is in Indië niet mogelijk.

Naar aanleiding van de opmerking als zouden ook thans nog auto's van den postdienst aan hunne bestemming worden onttrokken, zij medegedeeld dat de Regeering van oordeel is dat de dienstauto's uitsluitend in het belang van den dienst behooren te worden aangewend. Wanneer blijkt dat hieraan niet de hand wordt gehouden, worden tegen deze afwijking van den gestelden eisch maatregelen genomen.

Het ten vorigen jare plaats gehad hebbende onderzoek naar knoeierijen bij het beheer der autostal van den P. T. Dienst heeft geleid tot het ontslag van den vorigen beheerder. De justitie is met de feiten in kennis gesteld, doch heeft nog geen gerechtelijke vervolging ingesteld.

Dat aan een aanvraag om telefoonaansluiting op verschei-

dene plaatsen eerst na zeer langen tijd kan worden voldaan is een gevolg van de groote vertraging in de aflevering van reeds lang geleden bestelde telefoon-materialen, niettegenstaande vele moeite, welke ook het Technisch Bureau van het Ministerie van Koloniën zich heeft gegeven om de afleveringen te bespoedigen. De aandacht wordt erop gevestigd, dat dit euvel zich niet alléén tot Ned.-Indië bepaalt, doch in alle andere landen bestaat, omdat er voor dergelijk speciaal materiaal slechts een beperkt aantal fabrieken staat, die sedert den Europeeschen oorlog overkropt zijn met bestellingen.

De kosten van de bestelde maar nog niet uitgekomen materialen, waarmede de achterstand kan worden ingehaald zijn reeds bij de loopende begrotingen toegestaan; de voor 1922 aangevraagde fondsen zijn bestemd voor de jaarlijkse uitbreiding.

Met betrekking tot de vraag, voorkomende in het Afdelingsverslag betreffende Afdeling VII, of de bouw van nieuwe post- en telegraafkantoren te Batavia en Bandoeng alsook van een magazijn van post- en zegelwaarden te Bandoeng, niet kan worden uitgesteld, worde het volgend medegedeeld.

In het bijzonder de in het post- en telegraafkantoor te Bandoeng voor den inwendigen dienst beschikbare ruimte voldoet nauwelijks meer aan zeer matig gestelde eischen. Aangezien er voorts op moet worden gerekend, dat met de bouw van het nieuwe kantoor een aantal jaren gemoeid zal zijn, is het, mede in verband met de voortdurende uitbreiding van het post- en telegraafverkeer te Bandoeng, niet mogelijk den aanvang van den bouw van het nieuwe kantoor nog langer dan tot 1922 uit te stellen. Onder de aandacht zij gebracht, dat het oorspronkelijk voor dit doel voor 1922 uitgetrokken bedrag van f 350 000 reeds met het oog op de geboden bezuinigingen tot f 150 000 werd teruggebracht waardoor uiteraard het tijdstip van gereedkomst reeds zal worden vertraagd.

De bouw van het nieuwe post- en telegraafkantoor te Batavia is iets minder urgent te achten, in verband waarmede ook het oorspronkelijk uitgetrokken bedrag van f 150 000 door een memorie-post werd vervangen, omdat het niet onwaarschijnlijk is dat met dit werk in 1922 nog geen aanvang zal worden gemaakt.

Betrekkelijk den bouw van een magazijn voor post- en zegelwaarden te Bandoeng zij medegedeeld, dat beoogde geldswaarden op het oogenblik zijn ondergebracht in een, deels van half-duurzame materialen opgetrokken, huttenhuis te Weltevreden, welke wijze van onderbrengen met het oog op gevaar van diefstal en brand niet langer dan strikt noodzakelijk kan blijven gehandhaafd.

De bouw van het nieuwe magazijn dient derhalve zo spoedig mogelijk te worden uitgevoerd — de noodige voorbereidingen daartoe worden reeds getroffen — zoodat de betreffende post op de begroting zal moeten blijven gehandhaafd.

Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en Tramwegen en Automobiëldiensten. Een onderzoek naar de mogelijkheid van beperking van uitgaven is bij den dienst der S.S. thans krachtig ter hand genomen.

In verband met de bezuiniging zijn de volgende werke-

waarvan de bouw nog niet was begonnen voorloopig uitgesteld of in tempo vertraagd:

Nieuwe lijnen:

Op Java: Bandjaran—Pengalengan.

Garoet—Tjikadjang.

Tjitali—Soemedang.

Tramlijnen in Noord-Cheribon.

Op Sumatra: Sibolga—Padangsidempoean.

Op Celebes: Makassar—Tanette, terwijl van het begrotingsvoorstel voor 1921 door den Minister zijn afgevoerd de lijn Lahat—Moeara-Bliti met zijlijnen en de lijn Pontianak—Sambas.

Andere werken die uitgesteld worden zijn o. a. een deel der spoorverdubbelingen, en verdere kleinere uitbreidingswerken die minder urgent zijn.

Ook de werken voor de electricificatie zullen voor een deel der te electricificeeren baanvakken, wegens verdeling der kosten over een grooter aantal jaren, wat later gereed komen.

De groote verschillen tusschen de ramingen van kosten voor de in uitvoering zijnde spoorwegwerken en de werkelijke uitgaven die deze werken vorderen zijn grootendeels te wijten aan de door de tijdsomstandigheden sterk verhoogde loonen en materiaalprijzen, verschijnselen die zich evenzoo hebben voorgedaan bij ongeveer alle werken van den Staat en van particulieren. Vertrouwd mag worden, dat, nu met de veranderde prijzen bij de nieuwe raming rekening gehouden is dergelijke verschillen niet meer zullen voorkomen.

Hoewel het in 't algemeen voordeliger is om uitbreidingswerken als die te Batavia en Soerabaja in snel tempo af te werken, moest thans in verband met de beperkte geldmiddelen toch een langzamer tempo worden ingezet. De voltooiing van het grootste deel van deze werken kan echter niet lang uitgesteld worden met het oog op het sterk toenemen van het verkeer. Dit laatste geldt ook voor de electricificatie welke in hoofdzaak ten doel heeft de te verwachten verkeerstoename te kunnen beheerschen.

Eenig uitstel van den aanleg van nieuwe lijnen zoowel in de buitengewesten als op Java acht de Regeering daarentegen niet in die mate nadeelig en met het oog op de beperkte mogelijkheid van kapitaalopname geboden. De Regeering meent dat in het algemeen — en zeker in tijden als die waarin wij thans verkeerren — de zorg voor eene behoorlijke bevrediging der behoeften van het bestaande spoorwegverkeer, waarmee het economisch leven reeds is samengegroeid, dient vóór te gaan aan expansie naar buiten. De afwerking der projecten en voorbereiding van den aanleg der uitgestelde nieuwe lijnen wordt echter op zoodanige wijze voortgezet, dat bij ruimer wordende financiële omstandigheden de bouw aanstonds kan worden aangevangen.

Hoewel de Regeering het in het algemeen tot de taak van den Staat rekent om ook door aanleg van spoorlijnen de buitengewesten open te leggen, zal Zij onder de vorengeschetste omstandigheden natuurlijk gaarne daarbij de medewerking van particuliere maatschappijen aanvaarden.

De invoering der nieuwe regeling van rust- en werktijden eischt een zeer belangrijke vermeerdering van het

personeel. Sedert geruimen tijd zijn voor opleiding van dat personeel maatregelen getroffen en ook bij deze begrooting zijn wederom hoogere kosten voor opleidingscursussen uitgetrokken. Het tijdstip van volledige invoering der nieuwe regeling is mede van vorenbedoelde personeelvoorziening afhankelijk en kan niet met zekerheid worden opgegeven.

Het gebruik van stookolie voor locomotieven is overwogen in verband met het feit dat ten vorige jare een tekort aan brandstoffen dreigde en met het oog op de gestegen prijzen van kolen en hout. Een proef is in voorbereiding. Waar aan een meer algemeen gebruik van stookolie belangrijke uitgaven voor installaties op de depôts en ombouw van de stookplaatsen der locomotieven verbonden zjn, zal de proefneming voorloopig op slechts bescheiden schaal kunnen worden genomen.

Van een bijzonder onderzoek in te stellen naar de afmetingen der omkooperijen door vervoerders gepleegd bij de verstrekking van wagons door het personeel van stations en halten wordt niet veel nut verwacht. Dat omkooperijen kunnen plaats hebben, wordt niet ontkend, maar er wordt steeds nauwlettend tegen elke onbillijke bevoorrechtiging bij de wagenverstrekking gewaakt en ontdekte schuldigen worden onherroepelijk uit den dienst verwijderd. Dat aan het euvel niet geheel den kop kan worden ingedrukt moet daaraan worden toegeschreven, dat het bij de geringe medewerking welke terzake van het publiek wordt ondervonden uiterst moeilijk is om de omkooperijen te bewijzen.

Vanwege den dienst der S.S. wordt met alle beschikbare contrôlemiddelen naar beperking van het kwaad gestreefd terwijl met de nog in dit jaar te verwachten uitbreiding van het wagenpark ook de aanleiding tot omkoopning zal verminderen of geheel wegvallen.

De personeele bepaling, zooals die in het 9e Wijzigings- en Aanvullingsblad op de Personeele Bepalingen der S.S. is opgenomen, inzake de voorschriften nopens verlof en traktement aan ongehuwde vrouwelijke landsdienaren, die in staat van zwangerschap verkeerren, stemt overeen met het terzake in Nederland ingenomen standpunt en is een regeling welke overigens voor alle takken van 's Lands dienst geldt.

Voor zoover de gegevens van de spoorwegverkenning in Noord-Celebes uitgewerkt zijn, is de urgentie van een bepaald spoorwegplan, vooral in verband met de tijdsomstandigheden, nog niet vastgesteld kunnen worden. De bewerking dier gegevens is bijna voltooid, en evenals zulks met andere spoorwegverkenningen het geval is geweest, zal ook van deze verkenning een verslag worden gepubliceerd.

Van de inrichting van meerdere S.S. hotels is voorloopig afgezien. Wel bestaat het voornemen de inrichting van pensions met matig tarief voor zoover mogelijk voort te zetten, zoodra daarvoor weder fondsen beschikbaar gesteld kunnen worden.

De wenschelijkheid van uitbreiding van de lands-automobiendiensten wordt door de Regeering ten volle erkend.

Onderzoekingen naar de financiële levensvatbaarheid van een aantal uitbreidingen zijn onderhanden. De Regeering geeft aan zoodanige uitbreiding van bestaande diensten in het algemeen de voorkeur boven het door middel van subsidies in het leven roepen van op zich zelf niet levensvatbare particuliere autodiensten.

Maatregelen om voor hier te lande uit te voeren bestellingen van beteekenis steeds de tussehenkomst van het Indisch Centraal Aanschaffingskantoor in te roepen zijn reeds genomen.

Voor het dienstjaar 1920 was voor de Lands-automobiëldiensten in Palembang voor uitbreiding van materieel slechts een bedrag van f 5 000 beschikbaar gesteld. Ten laste van dien dienst kunnen dan ook in 1920 geen automobiëlen tot een bedrag van ongeveer f 180 000 aangeschaft zijn.

Daarom wordt vermoed, dat de over aanschaffing van automobiëlen handelende vraag in het afdeeliningsverslag betrekking heeft op het inrichten van den rijsttransportdienst in Korintji ten behoeve waarvan zestien vrachtautomobiëlen zijn gekocht, waarvoor een bedrag van ruim f 150 000 ten laste van de kapitaalsuitgaven 1920 is gebracht. Deze vrachtwagens zijn voor den zoo spoedig mogelijk te organiseeren rijstafvoer in ieder geval noodig en worden geleidelijk naar Korintji opgevoerd. Een vijftal wagens daarvan is nog niet verzonden. Het bestellen van materiaal, dat niet bepaald noodig zou zijn, alleen om een overgebleven crediet te verwerken, zoude uit den aard der zaak ook door de Regeering ten eenenmale ontoelaatbaar worden geacht.

Voor de secundaire lijnen wordt in het algemeen het oudere spoorweg-materieel gebruikt, dat voor een groot deel oorspronkelijk niet voorzien was van WC's. Naarmate dit materieel voor herstelling in de werkplaatsen komt wordt het echter nog van WC's voorzien.

De opmerking nopens de wagenverstrekking te Meester-Cornelis moet op een vergissing berusten, aangezien dat station niet voor vervoer van vrachtgoederen is opengesteld. Wordt wellicht het goederenstation te Manggarai bedoeld, dan moge verwezen worden naar de hiervoren staande beantwoording der algemeene opmerking.

Bepaalde voorschriften nopens het reserveeren van compartimenten voor schoolkinderen bestaan niet. Verzoeken daartoe die bij de S. S. binnen komen worden elk op zichzelf beoordeeld en indien daartoe aanleiding bestaat wordt zoo veel mogelijk daaraan tegemoet gekomen.

Een regeling waarbij aan het reizen van Volksraadsleden minder administratieve omslag zal verbonden zijn, is in bewerking en kan spoedig tegemoet worden gezien.

Op verlangen van de militaire autoriteiten zijn op de emplacementen Manggarai en Tanahabang eenige militaire los- en laadgelegenheden aangelegd of nog in aanleg, welke in de plaats moeten komen van de inrichting te Salem en de oorspronkelijk bedoelde te Meester-Cornelis en Doer. Bij het opmaken van de oorspronkelijke begrooting in 1919 kon met deze eischen nog geen rekening worden gehouden. De kosten dezer werken worden in totaal geraamd op rond f 370 000.

De ontwerpen zijn opgemaakt in overleg met het Departement van Oorlog.

De Regeering meent het in het afdeeliningsverslag betreffende de I Ve begrotingsafdeeling aanbevolen middel tot bezuiniging door het aan verschillende ambtenaren toegekend privilege tot het gebruiken van een beperkt aantal vrijbiljetten per jaar op te heffen en daarmee ook alle wederzijdsche relaties met particuliere verkeersmaatschappijen op dit gebied te doen vervallen, niet te moeten toepassen. De daarmee te verkrijgen bezuiniging zou toch eerstens gering zijn omdat de kosten voor het meevoeren van eenige meerdere personen in een bestaande trein onbeteekenend zijn en voor op vrijbiljet reizende geen treinen worden ingeschoven, maar bovendien zou daarmee een over de geheele wereld bij verkeersbedrijven bestaand stelsel alleen voor Nederlandsch-Indië buiten werking worden gesteld. Daartoe acht de Regeering geen voldoende grond aanwezig waar dat stelsel h. t. l. slechts in zeer beperkte mate wordt toegepast.

Hoofdstuk II. Middelen in Indië.

No. 810. Zout. De verdere uitbreiding van het zoutmonopolie over de buitengewesten heeft de volaandacht, kan echter met den tegenwoordigen personeelstand niet met de daarvoor vereischte krachten worden aangevat. Zoodra op het noodige personeel voor de voorbereiding en de invoering gerekend kan worden zal daartoe het voorstel worden gedaan.

OVERZICHT van de overschrijdingen der begrooting 1920.

GEWONE UITGAVEN (in duizendtallen guldens).

DIENST OF BEDRIJF.	Totale overschrij- ding.	Overschrijdingen die aan de bedrijven zijn opgelegd.			Nog toe to lichten overschrij- ding.	TOELICHTING.
		Duurtetoelag en uitkee- ring maand salaris.	Uitgetrokken o/d voorloop. 2de alg. aanv. begr. 1920.	Meerdere uit- gaven in Nederland. Hoofdstuk I.		
		A.	B.	C.		
Departement.....	—	—	—	—	— (8)	(1) Onderhoudskosten, welke in vorige jaren door de S.S. werden betaald.
Dienst Mijnwezen	839	188	132	600	—	(2) Aanschaffing van meer opium ten einde aan de aanvragen der regie te kunnen voldoen; hogere aanschaffing prijzen van opium tengevolge van den hoogen koers van den roep. Deze uitgaven vallen onder art. 31 C. W. Hiertegenover staat eene meerdere ontvangst van f 2 490 000 en eene stijging van de waarde van den magazijnsvoorraad.
Postspaarbank	49	63	—	—	—	(3) Kosten der voedselvoorziening en hooger bedrag voor invoerrecht van papier (art. 31 C. W.). Tegenover de meerdere uitgave staat een hogere ontvangst van f 550 000.
Waterkracht en Electriciteit.	136	250	—	—	—	(4) Meerdere kosten der voedselvoorziening (ruim 4 millioen), grootere wervingskosten der arbeiders, hooge koers van den Hongkongdollar, hogere kosten der uitbestede ontginningen (art. 31 C. W.). Hogere ontvangsten f 8 158 000.
Toezicht Spoor- en Tramwegen.....	45	44	—	—	1 (1)	(5) Meerdere kosten der voedselvoorziening, hogere kosten in verband met verhooging der productie (w.o. zee- en spoorvracht) (art. 31 C. W.). Hiertegenover staat f 6 480 000 aan hogere ontvangsten.
Opiumbereiding.....	4 238	54	—	—	4 184 (2)	(6) Grootere productie, verhoogde prijzen der materialen, voedselvoorziening, invoerrechten buitenlandsch zout (f 175 076) (art. 31 C. W.). Hogere opbrengst f 1 665 000.
Landsdrukkerij.	669	126	—	500	43 (3)	(7) Hogere verrekeningsprijzen voor brandstoffen (f 6 000 000), meerdere uitgaven in verband grootere toeneming van vervoer (f 5 000 000) en verhoogde prijzen voor materialen en arbeidsloon hier te lande (f 4 800 000) (art. 31 C. W.). Meerdere ontvangsten f 9 780 000.
Goudontginning Benkoelen	—	29	—	—	— (8)	(8) Deze diensten en bedrijven hebben een overschot op het begrotingscrediet gehad.
Tin (Banka).....	12 732	797	—	500	11 435 (4)	
Ombilimijnen	2 535	292	—	—	2 243 (5)	
Poeloe Laoetmijnen.....	—	71	—	—	— (8)	
Boekit Asammijnen	—	68	—	—	— (8)	
Zout	2 847	394	456	1 000	997 (6)	
Vervoeren te water.....	—	17	—	—	— (8)	
Post-, Telegraaf- en Telefoondienst....	3 717	4 624	2 777	—	—	
Staatsspoor- en Tramwegen.....	31 369	10 000	2 000	3 800	15 836 (7)	
Automobioldiensten.....	414	—	47	—	—	
Onvoorzien	282	356	—	—	—	

- A. Het bij de afdeling III der begrooting (Financiën) uitgetrokken bedrag is niet voldoende om de ten laste van de bedrijven en diensten betaalde duurtetoelag enz te bekostigen.
- B. Deze aanvullingsbegrooting is om administratieve redenen niet bij de Staten-Generaal ingediend, doch blijkt de M. v. T op het Min ontwerp der begrooting voor 1921 kan bij aanneming van de begrooting van 1921 geacht worden, dat de wetgever zich met die uitgaven heeft vereenigd.
- C. De telegrafische opgaaf hiervan geeft geen aanwijzing omtrent de oorzaken, welke tot deze overschrijdingen hebben genoopt. Vermoed wordt, dat deze overschrijding het gevolg is van de zeer belangrijke prijsstijging der materialen en van het inhalen van den achterstand in de uitzending van eischgoederen in vorige jaren.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 20.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

- Onderafdeeling 801. Personeel van het Departement. Aangezien het bij nader inzien wenschelijk voorkomt de
Onderdeel *b*. Aanvangsbezoldiging en toelagen van den Secretaris en verdere ambtenaren (— *f* 7 200). beslissing omtrent de uitbreiding van het personeel van het Kantoor voor Sociale aangelegenheden aan te houden, tot dat na bestudeering van het door de Bestuursverkavelingscommissie uit te brengen verslag zal zijn vastgesteld op welke wijze genoemd kantoor zal worden ingedeeld en ingericht, wordt de vermeerdering van het aantal commiezen-redacteur met twee voorloopig teruggenomen.
- Onderdeel *d*. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor den Secretaris en de verdere ambtenaren (— *f* 4 800). In verband met de onder onderdeel *b* vermelde vermindering van het aantal commiezen-redacteur bij het Kantoor voor Sociale aangelegenheden.
- Onderafdeeling 811. Onderdeel *i*. Tin. Bedrijfsuitgaven (— *f* 3 600). De aangevraagde vermeerdering van het aantal eerste-commiezen bij het bedrijf der Bankatwinning wordt teruggenomen, aangezien bij nadere overweging de noodzakelijkheid dier uitbreiding niet zoo groot wordt geacht, dat daarmede niet nog eenigen tijd gewacht kan worden.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUKKEN 21—23.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AMENDEMENT EN MOTIES.

Stuk 21. Amendement voorgesteld door de heeren Aay, Kerkkamp en Djajadiningrat.

Ingezonden 30 Juni 1921.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, Afdeeling VIII, van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922, onderafdeeling 805, „Verdere uitgaven van de Postspaarbank”, te verminderen met f 7 200 en aldus te brengen op f 41 800.

Toelichting.

Dit amendement heeft tot strekking de betrekking van ambtenaar voor de propaganda (onderdeel d) te doen vervallen en de daaraan verbonden werkzaamheden op te dragen aan den ambtenaar voor de administratie der geldbelegging.

AAY.

KERKKAMP.

DJAJADININGRAT.

Dit amendement is in de vergadering van 2 Juli 1921 ingetrokken.

Stuk 22. Motie voorgesteld door den heer Aay.

Ingezonden 2 Juli 1921.

De Volksraad,
van oordeel dat de voor propaganda voor de Postspaarbank uitgetrokken gelden voor een te groot gedeelte aan personeelsuitgaven worden besteed en dat deze gelden doelmattiger kunnen en behooren te worden aangewend,
noodigt de Regeering uit het daarvoor noodige te willen doen verrichten.

Deze motie is in de vergadering van 2 Juli 1921 ingetrokken.

Stuk 23. Motie voorgesteld door de heeren Cramer, Bergmeijer
Engelenberg.

Ingezonden 2 Juli 1921.

De Volksraad,
gehoord de debatten,
spreekt de wenschelijkheid uit, dat de aanleg van tran-
sportlijnen in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo door
den Staat geschiedt.

Deze motie is in de vergadering van 2 Juli 1921 inge-
trokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 24.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1922. (Eerste nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG (*).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

De posten gaven geen aanleiding tot het maken van
opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs
den 2den Juli 1921.

AAY.
LAOH.
NOTOHADISOERJO.

(*) Op dit Afdeelingsverslag is geen Memorie van Antwoord
gevolgd.

Hereng van Kamerlingh Onbeheer van de
Landbouw van de Provincie

Landbouw van de Provincie

— Aankomst VII —

Departement van de Provincie

De heer van de Provincie van de Provincie van de Provincie

De heer van de Provincie van de Provincie van de Provincie

111

112

113

De heer van de Provincie van de Provincie van de Provincie

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 25.

—

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

—

Toelichting bij de Tweede nota van wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 815. Post-, telegraaf- en telefoondienst
(— f 1 246 640).

De bij de begrooting reeds uitgetrokken bedragen voor:
14 hoofdcommiezen,
2 hoofd-administratieve-ambtenaren,
4 administratieve ambtenaren groep A,
30 adspirant-administratieve-ambtenaren,
en de verhooging der uitgetrokken posten voor:
technische ambtenaren 2e klasse met ..... f 110 000,
commiezen met ..... „ 280 000,
hulppostcommiezen met ..... „ 140 000
en assistenten met ..... „ 576 000
worden voorloopig teruggenomen, aangezien de uitbreiding
nog in nadere overweging wordt genomen.

VOL. 10, NO. 1

THE JOURNAL OF THE

AMERICAN SOCIETY OF

PLANT PHYSIOLOGISTS

1951

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

PLANT PHYSIOLOGY

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUKKEN 26 EN 27.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922. (Tweede nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG
EN
MEMORIE VAN ANTWOORD.

Stuk 26. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 815. Uitbreiding van P. T. T.-dienst.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Gevraagd werd welke overwegingen geleid hebben tot het voorstellen van deze vermindering, die overigens de instemming van zeer vele leden had.

Door vele leden werd het betreurd, dat de indiening van het oorspronkelijk voorstel blijkbaar met groote luchthartigheid is geschied.

Een lid kon zich er niet mede vereenigen dat ook afgezien wordt van de uitbreiding van het lagere personeel bij dezen dienst.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs op 9 Juli 1921.

BURER.
KAMIL.
SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 27. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 815. Uitbreiding van P. T. T.-dienst.

Ten aanzien van de vraag welke overwegingen geleid hebben tot het voorstellen der verminderingen wordt er de aandacht op gevestigd, dat in de betrekkelijke toelichting is medegedeeld, dat de voorgestelde uitbreiding voorloopig wordt teruggenomen. Het is dan ook niet uitgesloten, dat bij een nader voorstel later op deze aangelegenheid zal worden teruggekomen.

Uit de omstandigheid, dat de Regeering een op de ontwerp-begrooting geplaatste personeeluitbreiding terugneemt, teneinde deze nader in beraad te nemen, kan zonder meer niet worden afgeleid dat het oorspronkelijk voorstel met groote luchthartigheid is geschied. Dat van de uitbreiding van het lager personeel bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst zal worden afgezien, mag, zooals uit het medegedeelde in de eerste alinea blijkt, uit het voorloopig terugnemen van den post niet worden geconcludeerd.

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

LEWON BELEHUNG 1211

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 1—6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1922

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING IX.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STUK I.

Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

De uitgaven voor het departement van oorlog en de daartegenover staande ontvangsten kunnen blijken uit het volgend overzicht.

	Uitkomsten.					Ramingen.	
	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.	1922.
Uitgaven.							
Burgerlijke.....	f 2 020 436	f 2 100 238	f 2 207 683	f 2 435 286	f 1 866 463	f 915 942	f 1 652 390
Militaire.....	49 012 964	54 443 512	55 578 126	78 412 357	84 767 133	92 608 215	80 319 852
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	1 168 000	2 243 200
Totaal.....	f 51 033 400	f 56 543 750	f 57 785 809	f 80 847 643	f 86 633 596	f 94 692 157	f 84 215 442
Ontvangsten.							
Burgerlijke.....	f 34 179	f 43 128	f 42 780	f 61 387	f 52 000	f 1 211 700	f 1 792 500
Militaire.....	1 594 137	1 786 119	1 733 185	2 291 244	3 318 170	4 277 570	4 551 170
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	—	4 590 000
Totaal.....	f 1 628 316	f 1 829 247	f 1 775 965	f 2 352 631	f 3 370 170	f 5 489 270	f 10 933 670
Meer uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke.....	f 1 986 257	f 2 057 110	f 2 164 903	f 2 373 899	f 1 814 463	—	—
Militaire.....	47 418 827	52 657 398	53 844 941	76 121 118	81 448 963	f 88 330 645	f 75 768 682
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	1 168 000	—
Totaal.....	f 49 405 084	f 54 714 503	f 56 009 844	f 78 495 012	f 83 263 426	f 89 498 645	f 75 768 682
Minder uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke.....	—	—	—	—	—	f 295 758	f 140 110
Militaire.....	—	—	—	—	—	—	—
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	—	2 346 800
Totaal.....	—	—	—	—	—	f 295 758	f 2 486 910
De uitgaven overschrijden de ontvangsten met	f 49 405 084	f 54 714 503	f 56 009 844	f 78 495 012	f 83 263 426	f 89 202 887	f 73 281 772

Als burgerlijke uitgaven zijn te beschouwen de kosten van de afzonderlijke Inlandsche korpsen, niet tot het leger behoorend, t.w. het legioen van Mangkoe Negoro en de korpsen barisan op Madoera, als burgerlijke ontvangsten de bedragen van andere departementen te ontvangen voor werkzaamheden van den topografischen dienst, de opbrengst van den kaartenverkoop bij denzelfden dienst en die van de verstrekking van water tegen betaling uit de waterleidingen van den lande.

De overige ontvangsten — in hoofdzaak baten uit de gouvernementswoningen, terugbetalingen van voorschotten en van hospitaalkosten, zoomede de opbrengst van verkochte goederen — staan tegenover de militaire uitgaven.

Zooals uit dat overzicht blijkt, zijn de militaire uitgaven f 12 288 363 lager, hetgeen in hoofdzaak is toe te schrijven aan de lagere raming van de posten voor materiele aanschaffingen in verband met de wisselvalligheid van die uitgaven.

Overigens heeft eene grondige herziening van alle onderafdeelingen plaats gevonden in verband met de uitkomsten van vorige jaren, opdat de begrooting zooveel mogelijk met de werkelijke uitgaven in overeenstemming zal zijn.

Wel is geringe verhooging van meerdere onderafdeelingen daarvan het gevolg, doch daartegenover staat, dat verhooging van te laag geraamde posten middels de zoogenaamde regularisatiewet zooveel mogelijk wordt voorkomen.

Voor de burgerlijke uitgaven is het benodigd bedrag f 736 448 hooger als gevolg van de omstandigheid, dat in de begrooting voor 1921 geene rekening is gehouden met de uitgaven verbonden aan de uitbreiding der niet tot het leger behorende Inlandsehe korpsen, vastgesteld bij het gouvernementbesluit van 10 October 1918 No. 34.

De kosten van nieuwe maatregelen, welke op de aanvullende begrooting voor 1920 bij speciale onderafdeelingen werden uitgetrokken, zijn thans overgebracht naar de onderafdeelingen, waar zij op hunne plaats zijn.

Ten opzichte van de nieuwe maatregelen, voorkomende in de begrooting voor 1921, is zulks nog niet geschied, aangezien bij de samenstelling van het ontwerp voor deze begrooting de begrooting voor 1921 nog niet bij de wet was vastgesteld.

HOOFDSTUK I.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 905. Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland.

De vermindering van de uitgaven valt in hoofdzaak toe te schrijven aan de prijsdaling voor levensmiddelen en de vermindering der werfkosten.

Eene inkrimping en omvorming van de koloniale reserve is in overweging genomen; in afwachting daarvan heeft de berekening volgens de huidige formatie plaats gehad.

Onderafdeeling 915.

Materieel.

Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden.

De Indische raming voor 1921 à f 8 533 246 werd door het opperbestuur verhoogd met 10 miljoen voor de aanschaffing van geweer munitie op grond van de volgende overwegingen:

„Het moge noodzakelijk zijn de militaire uitgaven zooveel mogelijk te beperken, onverantwoordelijk zou het wezen die beperking te vinden in de uitgaven ter voorziening in het „allereerst benodigde voor het leger, n.l. eene voldoende „hoeveelheid munitie voor oefening van den troep en voor „eventueel noodzakelijk daadwerkelijk optreden van het „leger.

„De groote hoeveelheid der benodigde munitie is een „gevolg van de omstandigheid, dat sedert 1913 nagenoeg „geene bruikbare geweer munitie uitgezonden is kunnen worden zoodat een groote achterstand moet worden ingehaald, „terwijl het hooge bedrag mede verklaard wordt door de „buitengewone stijging van de prijzen der materialen sedert „den oorlog”.

(Zitting Tweede Kamer 1920—1921 — 4 — Memorie van Toelichting op de Indische begrooting No. 10 bladzijde 56/57).

Het lagere bedrag van de voor het wapen der artillerie ingediende eischen is gedeeltelijk daaraan toe te schrijven en overigens aan de omstandigheid, dat in den eisch voor 1921 een groot bedrag voor aanschaffing van voor eerste indienststelling benoodigde wapening en munitie is begrepen. Behalve het voor het leger benoodigde bedrag van f 692 000 wordt nog f 300 000 besteed voor de aanschaffing van karabijnen en marechausseesabels ten behoeve van de gewapende politie, welk laatste bedrag met het departement van binnenlandsch bestuur wordt verrekend.

Op den eisch voor de genie is een bedrag van f 220 000 uitgetrokken voor de aanschaffing van radiostations.

Overigens valt de toename toe te schrijven aan de wisselende behoeften van de geniewerken en van de genietroepen.

De eischen van den topografischen dienst zijn lager als gevolg van wisselende behoeften.

De indiening van den eisch ten behoeve van de luchtvaartafdeeling heeft voor het eerst plaatsgevonden. In verband daarmee zijn de uitgaven thans naar deze onderafdeeling overgebracht. Deze uitgaven voor de luchtvaartafdeeling komen in de begrooting voor 1921 ten laste van de onderafdeeling 916 (memoriepost).

Ten opzichte van den eisch voor de intendance wordt aangeteekend, dat de lagere raming een gevolg is van de omstandigheid, dat thans in verband met het sterk verminderd gebruik van bier, voor aanschaffing daarvan f 166 000 minder is geraamd, zoodat de aanvulling van den voorraad van verschillende artikelen over twee jaren is verdeeld.

Wat betreft de eischen van den militair geneeskundigen dienst wordt aangeteekend, dat behalve voor f 221 256 ten laste van het departement van oorlog nog voor f 837 400 ten laste van de andere departementen wordt aangeschaft; de aanschaffing ten behoeve van de andere departementen is nml. opgedragen aan den militair geneeskundigen dienst; laatstgenoemd bedrag wordt met de betrokken departementen verrekend.

De lagere raming is hoofdzakelijk een gevolg van de omstandigheid, dat voor 1921 ten onrechte een bedrag van f 300 000, bestemd voor andere departementen, werd opgenomen.

Bij de samenstelling van de verschillende bedragen is zooveel mogelijk, indien daling van prijzen werd verwacht, met deze verwachte daling rekening gehouden.

Overigens is hieronder een bedrag van f 128 300 als uitgaven voor den buitengewonen dienst aan te merken.

Onderafdeeling 916. Personeele uitgaven ten behoeve van den vliegdienst.

Voor de wijziging in de omschrijving van deze onderafdeeling wordt verwezen naar de onderafdeeling 915.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog.

Uitvoering is gegeven aan het voornemen tot de oprichting van eene afzonderlijke afdeeling voor den militairen diergeneeskundigen dienst, aan welken maatregel geene uitgaven zijn verbonden.

De inspecteur van den militairen diergeneeskundigen dienst treedt op als hoofd van deze nieuwe afdeeling.

De bezoldiging van dien officier, alsmede de bezoldiging van het officierspersoneel van het algemeen magazijn van geneesmiddelen en de scheikundige en militair geneeskundige laboratoria, welke in de begrooting van 1921 abusie-

velijk bij de onderafdeeling 927 onderdeel *a* (militair geneeskundige dienst) waren uitgetrokken, zijn naar de onderafdeeling overgebracht.

Het dienstplichtpersoneel vormt een onderdeel van de afdeeling van het departement, zoodat de bezoldigingen, in de begrooting van 1921 bij de onderafdeeling 927 onderdeel *d* uitgetrokken, thans naar deze onderafdeeling zijn overgebracht.

De post „Bewaken en schoonhouden van gebouwen” is verminderd met *f* 642 voor toegestane uitgaven ten behoeve van thans niet meer door het departement van oorlog in gebruik zijnde gebouwen te Weltevreden, terwille in verband met de omstandigheid, dat door den overgang naar Bandoeng van de VIe Afdeling van het departement van oorlog een grooter aantal koelies moet worden ingehuurd voor het schoonhouden van het gebouw van het departement van oorlog aldaar, mede in verband met de stijging der loonen en der prijzen van de benodigdheden. Het bedrag is het daarvoor bij § 10 hoofdstuk C van het militair tarief 46c uitgetrokken bedrag van *f* 145 's maands niet meer toereikend en is verhoogd tot *f* 275 's maands noodig, waardoor deze post weder met *f* 1560 wordt verhoogd.

De post „Loonen voor het inlandsch personeel bij de magazijnen van geneesmiddelen, zoomede de scheikundige en de militair geneeskundige laboratoria” is gesplitst in een post voor personeel in vasten dienst en een post voor ingehuurd personeel.

De meerdere werkzaamheden bij het militair geneeskundig laboratorium maken uitbreiding van het bedieningspersoneel met één eerste bediende, één tweede bediende, één koelie en één kantoorbediende noodig, hetgeen een jaarlijksche uitgave van *f* 1410 medebrengt.

Bovendien is als gevolg van de algemeene stijging der loonen voor het ingehuurd personeel *f* 1300 meer uitgetrokken, gegrond op het in 1920 voor deze uitgaaf betaald bedrag.

In totaal is voor deze onderafdeeling *f* 3628 meer geraamd.

Onderafdeeling 902. Verdere uitgaven van het departement van oorlog.

De hogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat bij de begrooting van 1921 een bedrag van *f* 250 voor „aankoop en onderhoud van boekwerken voor de gewestelijke chefs van staven en diensten” abusievelijk niet is uitgetrokken.

Overigens is gebleken, dat de uitgaven voor reiskosten van den attaché militair bij de gezantschappen te Tokio en Peking — waarvoor op de begrooting voor 1921 een bedrag van *f* 1200 werd uitgetrokken — in de laatste jaren beduidend zijn gestegen, zoodat het, in verband met de tijdsomstandigheden, noodig wordt geoordeeld, dat het bedrag tot *f* 2500 te verhoogen.

Bovendien is het noodig de tot dusver benodigde som van *f* 4590, bestemd voor uitgaven van verschillende aard ten behoeve van het militair geneeskundig laboratorium, met *f* 500 te verhoogen tot bestrijding der kosten van voordrachten in de tropische geneeskunde.

In totaal is deze onderafdeeling met *f* 2050 meer geraamd.

Onderafdeeling 903. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijk aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den topografischen dienst.

De hogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat bij de begrooting voor 1921 abusievelijk niet is gerekend op:

1e. de verhooging met *f* 3200 van het bedrag voor bezo-

diging van tot Europeesch burgerlijk beambte lithograaf, drukker, fotograaf en instrumentmaker opgeleid wordende vrijwilligers, reeds bij wijze van tijdelijken maatregel toegestaan bij gouvernementsbesluit van 6 November 1918 No. 21; en

2e. een bedrag van f 480 voor toelage aan den onder-officier van den topografischen dienst, aangewezen voor de bewaking van het hoofdkantoor, reeds bij wijze van tijdelijken maatregel toegestaan bij gouvernementsbesluit van 15 Februari 1919 No. 21.

Overigens is, in verband met de stijging der koelie-loonen en de vermeerdering der transportkosten overeenkomstig de gemiddelde over de jaren 1917 tot en met 1919 gedane uitgaven een bedrag van f 69 800 voor koelie-loonen meer uitgetrokken.

In totaal is voor deze onderafdeeling f 73 480 meer geraamd.

Onderafdeeling 904. Verdere uitgaven voor den topografischen dienst.

De hoogere raming is toe te schrijven aan de stijging der kosten voor signaalbouw, uitkappen van wegen enz., welke bedragen op de gemiddelde uitgaven over de jaren 1917 tot en met 1919 zijn gegrond.

Onderafdeeling 905. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance.

De post voor „het bewaken en schoonhouden van het kantoor van den intendant in de 1e militaire afdeeling op Java” ad f 120 is wegens ontruiming van het gebouw van de begrooting afgevoerd.

De in de begrooting voor 1921 voorkomende post „Bezoldiging van het niet in de vastgestelde legersterkte opgenomen Inlandsch burgerlijk personeel” is in deze begrooting gesplitst in de posten:

„Aanvangsbezoldiging van het niet in de vastgestelde legersterkte opgenomen Inlandsch burgerlijk personeel in vasten dienst” en „Loonen van ingehuurd Inlandsch burgerpersoneel”.

Voor deze twee categorieën is te zamen f 84 352 uitgetrokken, terwijl voor bezoldigingsverhoogingen van de eerste categorie een bedrag van f 750 in den post voor „Regelmatige bezoldigingsverhoogingen” is begrepen.

In totaal is dus voor dit Inlandsch personeel f 85 102 of f 39 602 meer uitgetrokken als gevolg van den stijgenden loonstandaard van het ingehuurde werkvolk, zijnde het uitgetrokken bedrag gegrond op het bedrag, dat over het jaar 1920 aan loonen is betaald.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag ad f 39 482 hooger geraamd.

Onderafdeeling 906. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie.

Voor de bewaking van het gebouw, waarin vroeger was gevestigd het hoofdkantoor van den militair geneeskundigen dienst, en waarin thans zijn ondergebracht de kantoorlokalen van den onderinspecteur der militaire administratie en den gewestelijken intendant te Weltevreden is een bedrag van f 240 per jaar benoodigd.

Ter zake is een tijdelijke maatregel getroffen.

Onderafdeeling 907. Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden.

Het voor 1921 toegestaan bedrag van f 4 500 is gebaseerd op eene tewerkstelling van gemiddeld 15 schrijvers per maand op eene bezoldiging van f 25.

De betrokkenen genieten een duurtetoeslag van 60%. Mede in verband met de omstandigheid, dat het minimum tractement voor de burgerlijke schrijvers der 4e klasse ingevolge de voorstellen van de militaire bezoldigingscommissie is gebracht op f 40 's maands, zal ook het totaal bedrag, noodig voor de bezoldiging van de hierbedoelde tijdelijke werkkrachten, naar dien maatstaf zijn

Onderafdeeling 908. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein.

Onderafdeeling 909. Verdere uitgaven van den trein.

Onderafdeeling 912. Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven.

Onderafdeeling 913. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie.

Onderafdeeling 914. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie.

te berekenen, zoodat voor 1922 en volgende jaren *f* 7 noodig zal zijn of *f* 2700 meer.

In de begrooting van 1921 is abusievelijk geen reken gehouden met het gouvernementsbesluit van 1 Maart 1 (Indisch Staatsblad No. 230), waarbij het aantal s koelies is vastgesteld op één per 16 paarden, zoodat post voor bezoldigingen van dat personeel dienover komstig met *f* 3816 hooger is geraamd.

De post „Kosten van de schietoefeningen” is, in ov eenstemming met de geringe behoefte, met *f* 56 min geraamd.

Ten einde eene behoorlijke beoefening van de sport den meest uitgebreiden zin van het woord bij het le mogelijk te maken is de post voor aanschaffing en ond houd van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen met *f* 110 verhoogd; hiervoor is re bij gouvernementsbesluit van 3 Juli 1920 No. 43 ee tijdelijke voorziening getroffen.

Wijders is de post „uitgaven voor de aanschaffing v stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroobedd aan de paarden” wegens de hoogere aanschaffingsprijz met *f* 1400 verhoogd.

In totaal is deze onderafdeeling met *f* 1454 hoog geraamd.

De post „Belooningen voor karbouw- en ossendrijver is in deze begrooting afgevoerd, aangezien de transpo diensten, waarvoor dit personeel werd ingehuurd, tha door den trein worden verricht.

Aangezien het volle aantal van 22 onderwijzers aan kaderscholen, in verband met het aantal leerlingen, tewerkgesteld, is de post voor toelagen met *f* 7 verhoogd.

Ook het aantal onderwijzers aan de korpsscholen uitgebreid, hetwelk eene meerdere uitgave van *f* 21 medebrengt; zie overigens de toelichtingen in noot 14.

De post voor toelagen aan muzikanten, abusievelijk de begrooting van 1921 op *f* 2700 geraamd, is overe komstig het gouvernementsbesluit van 21 Augustus 18 No. 15 (Staatsblad No. 239) verhoogd tot *f* 5000, ov welk bedrag ook jaarlijks wordt beschikt.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag v *f* 5180 hooger geraamd.

De in de begrooting voor 1921 opgebrachte bedrag van *f* 4350 voor het houden van schietwedstrijden van *f* 1100 voor de leergangen in het pionieren zijn n opgebracht, omdat deze uitgaven in 1922 niet zullen pla vinden.

Om dezelfde reden als bij de onderafdeeling 909 de post „aanschaffing en onderhoud van benodigdhed voor de beoefening van gymnastische spelen” n *f* 14390 hooger geraamd.

Het aantal korpsscholen der infanterie is van 24 36 uitgebreid, zoodat de post „Verdere uitgaven voor korpsscholen” met *f* 840 dient te worden verhoogd.

Eveneens is voor de aanschaffing van boeken en le middelen voor de kaderscholen in verband met de pri stijging en de meerdere behoefte het bij Indisch Staatsbl 1898 No. 44 toegestaan bedrag van *f* 4750 of *f* 500 m uitgetrokken.

Bij de begrooting voor 1921 is niet voorzien in de

gaven voor onderhoud van de rijwielen bij de rijwielafdeelingen en de mitrailleurcompagniën, waarvoor bij Indisch Staatsblad 1919 No. 767 de noodige fondsen zijn toegestaan, zoodat voor het gemiddeld aanwezig aantal van 360 rijwielen een bedrag van f 2 628 is uitgetrokken.

Eveneens is bij de begrooting van 1921 geene rekening gehouden met de uitgaven voor tegemoetkoming in het menagebeheer en de aanschaffing van kleine benodigdheden ten behoeve van de menages, geregeld bij het Indisch Staatsblad 1914 No. 85 juncto Staatsblad 1916 No. 230, zoodat daarvoor thans een bedrag ad f 11 400 is uitgetrokken.

De totale hoogere raming van deze onderafdeeling bedraagt f 24 308.

Onderafdeeling 916. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie.

De post „Kosten voor het schijfschieten” is overeenkomstig de behoefte op grond van de gemiddelde uitgaven over vorige jaren met f 570 hooger geraamd, hetgeen aan prijsstijging der benodigde materialen is toe te schrijven.

Op grond van de meerdere behoefte — doch binnen de grenzen van de laatstelijk bij Indisch Staatsblad 1920 No. 209 vastgestelde bedragen — is de post „aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst” met f 70 hooger geraamd.

Om dezelfde reden als bij de onderafdeeling 909 is voor den post „Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor gymnastische spelen” f 760 meer uitgetrokken.

De post „Verdere uitgaven voor kader- en korpscholen” is verminderd, daar deze post in de begrooting voor 1921 abusievelijk f 520 te hoog is geraamd.

Om dezelfde redenen als bij de onderafdeeling 909 is de post voor „Aanschaffing van stroo of alang-alang tot verstrekking van een stroobed aan de paarden” met f 22 417 verhoogd.

Evenals bij de onderafdeeling 914 is het noodig gebleken een post voor „Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en aanschaffing van kleine benodigdheden” uit te trekken, waarvoor een bedrag van f 460 noodig is.

Gelijk ook voor de jaarlijksche tegemoetkoming aan de militaire hippische sportvereniging te Salatiga is vastgesteld, is het gewenscht, ook de jaarlijksche tegemoetkomingen aan de militaire hippische sportvereniging te Batavia en de Preanger militaire hippische sportvereniging te Tjimahi, bedragende voor ieder van deze verenigingen f 600 of in totaal f 1 200 's jaars als bijdrage op de begrooting te brengen. Het bedrag wordt noodig geacht tot instandhouding van de verenigingen ten behoeve van de hippische sport voor officieren.

In totaal is deze onderafdeeling f 24 957 hooger geraamd.

Onderafdeeling 917. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.

Onderdeel a. Staf van het wapen der artillerietroepen.

Onderafdeeling 918. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.

Onderdeel a. Staf van het wapen en artillerietroepen.

De hoogere raming is te wijten aan de omstandigheid, dat bij de begrooting voor 1921 abusievelijk geene toelagen voor instructeurs aan de kaderscholen zijn uitgetrokken, waarvoor thans in verband met het aantal tewerkgestelde onderofficieren f 2 520 is opgebracht.

Op grond van dezelfde reden als bij de onderafdeeling 909 is een bedrag van f 2 765 meer uitgetrokken voor aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen.

Om dezelfde redenen als bij onderafdeeling 916 is de

post „Kosten voor het schijfschieten” verhoogd met *f* 1247, de post „Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden en muil dieren” verhoogd met *f* 4000, en is een post opgebracht voor „Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en aanschaffing van kleine benodigdheden” tot een bedrag van *f* 1620.

In 1921 is de post „Verdere uitgaven voor de kadetten en korpsscholen” abusievelijk met *f* 1440 te veel geraamd met welk bedrag de onderafdeeling zou kunnen worden vermindert. Echter zijn de ten behoeve van het onderwijs op de kader- en korpsscholen der artillerie en aan den leergang voor opleiding tot opperwachtmeester- en adjudant-onderofficier-instructeur bij de bereden artillerie toegestane gelden door de stijging in prijs van alle mogelijke leermiddelen en kantoorbehoeften onvoldoende geworden.

De praktijk heeft uitgewezen dat voor de kadetten benodigd is *f* 1200 (thans toegestaan *f* 560), voor de korpsscholen *f* 500 (thans toegestaan *f* 230) en voor den leergang *f* 100 (thans toegestaan *f* 50). Aan den toetreding maatregel is derhalve verbonden eene vermeerdering van uitgaven van *f* 960 per jaar.

Verder is de wenschelijkheid gebleken een vast bedrag op te brengen voor de uitgaven van de werkdadige oefeningen met het geschut, welke door de artillerie op het vaste schietterrein te Batoe Djadjar en op tijdelijk ontruimen terreinen daarbuiten worden gehouden.

Voor deze uitgaven, welke dienen tot bestrijding van de onkosten voor bivakbouw, tijdelijke ontruiming van kampongs en vergoeding van gebeurlijk door het geschut veroorzaakt vuur aangerichte schade is in verband met de in vorigen jaren uitgegeven bedragen een bedrag van *f* 8000 benodigd.

Voor 1922 is de bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bijdrage voor het muziekkorps ad *f* 200 niet benodigd.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 16952 hooger geraamd.

Onderafdeeling 919. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen.

Onderdeel a. Bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta.

Bij de begrooting van 1921 is voor de berekening van de bezoldigingen geene rekening gehouden met de uitbreiding, die voor het legioen bij het gouvernementsbesluit van 10 October 1918 No. 34 is vastgesteld.

Met die uitbreiding is in den loop van het jaar 1920 aangevangen, zoodat bij de berekening van deze onderafdeeling rekening is gehouden met de werkelijke sterkte van het legioen in het jaar 1922.

Hiermede houdt de hoogere raming van dezen post verband.

Onderdeel b. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard van de korpsen barisan op Madoera.

Ook ten opzichte van deze korpsen is bij de samenstelling van de begrooting voor 1921 geene rekening gehouden met de formatie, vastgesteld bij het gouvernementsbesluit van 10 October 1918 No. 34.

In 1920 aangevangen, zal de geheele uitbreiding in 1922 tot stand zijn gekomen, zoodat in deze begrooting daarmede is rekening gehouden.

Een en ander heeft tot de hoogere raming van dezer post geleid.

Onderdeel c. Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djokjakarta.

Een bedrag van *f* 270 is minder uitgetrokken als gevolg van het overlijden van rechthebbenden op deze toelage.

Onderafdeeling 920. Verdere uitgaven voor de Inland-
sche korpsen.

Onderdeel a. Voor het Mangkoe Negorosche legioen
te Soerakarta.

De hoogere raming is toe te schrijven aan de uitbrei-
ding, nader omschreven bij onderdeel a van onderafdeeling
919.

Onderdeel b. Voor de korpsen barisan op Madoera.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 909 is voor
aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de
beoefening van gymnastische spelen een bedrag van
f 1850 boven het bij het reglement dier korpsen toege-
stane bedrag van f 240 uitgetrokken.

Onderafdeeling 921. Bezoldigingen, soldijen, toelagen,
loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van
het remontedepôt in de Preanger-Regentschappen.

Aangezien voor de bezoldiging van Inlandsch personeel
bij de begroting voor 1921 slechts op het minimum
aantal in dienst te stellen personen is gerekend, terwijl
van enkele categoriën het aantal afhankelijk is van het
aantal paarden, dat moet worden verzorgd, heeft herzie-
ning van het uitgetrokken bedrag plaats gevonden en is
eene verhooging van deze onderafdeeling met een bedrag
van f 2436 voor loonen van 14 paardenverzorgers en 7
stalkoelies noodig gebleken.

Onderafdeeling 922. Verdere uitgaven voor de remonte.

Voor den aankoop van 400 paarden in Australië is bij
de thans vigeerende prijzen een bedrag van f 168 000
noodig, zoodat daarvoor f 36 600 meer is uitgetrokken.

In de begroting voor 1921 is de post voor „Voeding
voor de paarden” berekend op eene sterkte van 220
paarden. Waar de sterkte gemiddeld 375 paarden be-
draagt, is, ook in verband met de prijsstijging van het
voeder voor de voeding f 60 000 meer uitgetrokken.

De post voor „Onderhoud van gras en lucernetuinen en
grassnijloon” is in de begroting voor 1921 eveneens voor
eene sterkte van 220 paarden berekend, zoodat deze post
met f 7 440 moet worden verhoogd.

De posten voor „Onderhoud der gebouwen, wegen en
paggers” en voor „Verlichting in het algemeen” zijn af-
gevoerd, omdat deze uitgaven tot het gewoon onderhoud
van de genie behooren en abusievelijk in de begroting
van 1921 bij deze onderafdeeling zijn uitgetrokken.

Om dezelfde reden als bij de onderafdeeling 909 is voor
aanschaffing van stroo tot het verstrekken van een stroo-
bed aan de paarden f 4 080 meer uitgetrokken.

In totaal is de onderafdeeling f 106 620 hooger ge-
raamd.

Onderafdeeling 923. Bezoldigingen, soldijen, toelagen,
loonen, werkelden en andere uitgaven van persoonlijken
aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaam-
heden voor het wapen der genie.

De hoogere raming is te wijten aan de stijging van de
loonen van het in te huren personeel ten dienste van het
beheer der genievoorraden, alsmede voor de inklaring en
het vervoer van over zee aangevoerde goederen naar
's landspakhuizen te Semarang, welk vervoer te voren aan
een transportaannemer was opgedragen, doch thans met
behulp van ingehuurde werkkrachten geschiedt.

Onderafdeeling 924. Verdere uitgaven van het wapen
der genie.

Om dezelfde reden als bij de onderafdeeling 909 is voor
aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de
beoefening van gymnastische spelen f 475 meer uitge-
trokken.

Om dezelfde reden als bij de onderafdeeling 914 is een
post voor „Tegemoetkoming in de kosten van het menage-
beheer en aanschaffing van kleine benodigdheden” tot
een bedrag van f 250 opgebracht.

In totaal is deze onderafdeeling met f 725 hooger
geraamd.

Onderafdeeling 925. Geniewerken.

Bij het opmaken van het in 1922 uit te voeren werkplan der genie is naar de meest mogelijke beperking gestreeft. Slechts enkele nieuwe werken, waarvan het beslist noodzakelijk is, dat met de uitvoering in 1922 een aanvang wordt gemaakt, zijn in het plan opgenomen.

Verscheidene andere werken, waarvan de uitvoering in 1922 was voorgenomen, doch waarvan de urgentie omstandig vaststaat, zijn tot na 1922 uitgesteld.

Verder zal de voortzetting van eenige werken in minder snel tempo geschieden dan oorspronkelijk in de voornemen lag, ook al om den bouw van anderen te bespoedigen.

Voor alle werken zijn de gezamenlijke kosten verhoogd als gevolg van de stijging van materiaalprijzen en van loonen en van het ten laste van de werken brengen van kosten van het vervoer van goederen per S.S.; de betaling daarvan geschiedde voorheen ten laste van de onderafdeeling „Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee”.

Zie overigens het gedrukt stuk 6.

Hieronder een bedrag van f 1 730 000, hetwelk, in verband met de te verwachten opbrengst van prijs te geven terreinen, als uitgaven voor den buitengewonen dienst aan te merken.

Onderafdeeling 927. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

a. Geneeskundige dienst.

In 1922 zal geen cursus voor voortgezette militaire geneeskundige studie worden gehouden, zoodat geen toelagen voor de leeraren benoodigd zijn, waardoor voor deze onderafdeeling f 1 200 minder is uitgetrokken.

Onderafdeeling 928. Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

Onderdeel a. Geneeskundige dienst.

De hoogere raming is te wijten aan de omstandigheden dat bij de begrooting voor 1921 abusievelijk geen geld was toegevoegd voor onderhoud van röntgentoestellen, toegestaan in het Indisch Staatsblad 1910 No. 567, zijn uitgetrokken, waarvoor f 3 120 noodig is.

Onderdeel b. Hospitaaldienst.

Een onderzoek naar de werkelijke kosten van de begrooting over 1920 heeft uitgewezen, dat de betrekkelijke post in 1921 te laag is geraamd en met f 13 000 die moet te worden verhoogd.

Overigens is in verband met het aantal ziekeninrichtingen voor „Aanschaffing van verschillende benodigdheden”, en in verband met het aantal leerlingen voor „Aanschaffing van leermiddelen voor de leergangen in verplegingsleer” respectievelijk f 289 en f 20 meer benodigd, terwijl de posten voor „Scheerloon en scheerbehoeden” en voor „Onderwijs bij de korpsscholen” onderscheidenlijk met f 60 en f 270 kunnen worden verminderd.

De hoogere raming van de onderafdeeling bedraagt totaal f 12 979.

Onderafdeeling 929. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst.

Aangezien uitvoering is gegeven aan het voornemen om een afzonderlijk dienstvak van den militairen diergeneeskundigen dienst te vormen, zijn de uitgaven voor dit dienstvak in deze begrooting in afzonderlijke onderafdelingen ondergebracht.

Onderafdeeling 930. Verdere uitgaven van den militairen diergeneeskundigen dienst.

Onderafdeeling 931. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Onderdeel b. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting.

De vermeerdering van werkzaamheden bij de militaire auditie te Makassar en de stijging der loonen leiden er toe, dat met de tot dusver aan den auditeur militair te dier plaatse toegekende vergoeding voor schrijffloonen ad f 25 per maand niet meer wordt toegekomen.

In verband met den omvang der werkzaamheden moet voor schrijffloonen f 125 per maand worden beschikbaar gesteld, gevende dat eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van een bedrag van f 1 200.

Ter zake is een tijdelijke maatregel getroffen.

De post „Loonen aan boodschappers” is in de begrooting voor 1921 foutief geraamd en dient met f 60 te worden verhoogd.

Een onderzoek naar de werkelijke uitgaven aan tolkengelden enz. over 1920 heeft uitgewezen, dat de betrekkelijke post in 1921 te laag is geraamd en dat eene verhooging met f 4 000 noodig is.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van f 5 260 hooger geraamd.

Onderafdeeling 932. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Onderdeel a. Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger-Regentschappen).

De lagere raming is een gevolg van de vermindering van het Europeesch element in het leger en vervanging door inheemsche krachten, waardoor andere verhoudingen, ook ten opzichte van het aantal veroordeelden, zijn ontstaan.

Onderdeel b. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting.

De hogere raming houdt verband met de hogere uitgaven voor voeding-, tabak- en sirihgelden, welke post is vastgesteld overeenkomstig de werkelijke uitgaven voor het jaar 1920.

Onderafdeeling 933. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a. Militaire school te Meester-Cornelis.

De hogere raming houdt verband met de uitbreiding van de formatie van het aan deze inrichting verbonden Inlandsch personeel met 5 bedienden en 2 koelies.

Onderafdeeling 934. Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a. Militaire school te Meester-Cornelis.

De lagere raming is een gevolg van de omstandigheid, dat in verband met de uitbreiding van het aantal vakken, waarin onderwijs wordt gegeven, bij de begrooting voor 1921 een bedrag van f 20 000 voor ééns voor aanschaffing van leermiddelen werd uitgetrokken, welk bedrag thans is afgevoerd.

Onderafdeeling 935. Bijdrage aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen.

Op grond van de vermeerdering van het aantal militaire tehuizen en de hogere exploitatiekosten als gevolg van de waardevermindering van het geld wordt verhooging van het bedrag tot f 35 000 noodig geacht.

Onderafdeeling 937. Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst.

De hogere raming, gebaseerd op de in de noot bij deze onderafdeeling gegeven specificatie, is gedeeltelijk toe te schrijven aan de hogere soldij, verbonden aan de medaille voor Moed en Trouw en overigens aan het groote aantal militairen, dat in den loop van 1922 recht krijgt op belooningen, verbonden aan de medailles voor trouwen dienst.

Onderafdeeling 938. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegrooting in de voeding, enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiers dienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende.

Onderafdeeling 939. Voorzieningen van materiële aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zover deze niet vallen onder andere begrotingsartikelen.

Onderdeel b. Materiële voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der genie.

Onderdeel g. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten van verschillenden aard, niet vallende onder een der andere posten van deze onderafdeeling.

Onderafdeeling 940. Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland.

Onderafdeeling 941. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.

Onderdeel a. Vervoer in Nederlandsch-Indië in het algemeen, verblijfkosten uitgaven voor voeding gedurende de reizen, kosten voor de aanschaffing en het onderhoud van vervoermiddelen benevens uitgaven met de onderwerpelijke voorzieningen verband houdende.

Onderdeel b. Voeding en overtochtskosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtskosten van naar Nederland vertrekkende officieren en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen, van jonge-

Van af 1 Februari 1919 is de voeding van den militair beneden den rang van onderluitenant geheel ten laste van den lande genomen.

De uitkomsten over dat jaar wijzen dientengevolge bij de sluiting van het dienstjaar op ultimo van het jaar 1921 een bedrag van f 15 928 922,315 aan.

Met inachtneming van den invloed, die de algeheel herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren in het jaar 1920 op dezen post heeft uitgeoefend, wordt voor het jaar 1922 een bedrag van f 12 814 100 noodig geacht, welk bedrag in noot 50 der toelichtingen bij deze onderafdeeling nader is gespecificeerd.

Ten einde een volledig overzicht over de onder deze onderafdeeling vallende kosten te verkrijgen (Zie Eerste gewone zitting 1920 onderwerp 1 — Afdeeling IX — stuk 11 bladzijde 20 ad onderafdeeling 937), heeft eene splitsing in onderdeelen volgens de wapens en diensten plaats gevonden, terwijl de kosten van algemeenen aard in een afzonderlijk onderdeel zijn vereenigd.

Bovendien zijn de voor de onderdeelen geraamde bedragen in eene noot zoo mogelijk gespecificeerd.

De lagere raming van deze onderafdeeling is aan de wisselvalligheid van de behoeften toe te schrijven.

Hieronder een bedrag ad f 384 900 hetwelk als uitgaven voor den buitengewonen dienst is aan te merken.

Voor eene juiste raming heeft een onderzoek plaats gehad naar de werkelijke uitgaven voor verschillende posten gedurende het jaar 1920; het resultaat van dat onderzoek heeft bij de raming als grondslag gediend.

De lagere raming houdt verband met verkregen uitkomsten van vorige dienstjaren.

Voor dezen post is f 166 500 meer geraamd dan in 1921, hetgeen op de uitkomsten van vorige jaren is gebaseerd. Die uitkomsten wijzen eene gemiddelde jaarlijkse uitgave van $\pm$ f 3 700 000 aan, waaronder een bedrag van $\pm$ f 700 000 voor vervoer van materialen voor genie werken is begrepen. Deze vervoerkosten zijn in deze begrooting in de raming voor de onderafdeeling „Genie werken” opgenomen, zoodat de raming van dezen post is gebaseerd op de overige kosten van vervoer gedurende voorgaande jaren, zijnde gemiddeld $\pm$ f 3 000 000 's jaars.

Waar rekening dient te worden gehouden met de omstandigheid, dat in deze begrooting op de uitgaven voor een vol jaar, voortvloeiende uit het op 1 Juli 1921 in te voeren nieuwe reisreglement, dient te worden gerekend, terwijl bovendien rekening met de verhooging der spooartarieven moet worden gehouden, is eene vermindering der uitgaven, die onder dezen post vallen, niet te verwachten, om welke reden de raming op f 3 000 000 is gesteld.

De hogere raming is gebaseerd op de uitkomsten over de jaren 1919 en 1920 wegens het herstel van het scheepvaartverkeer met Europa.

Overigens is volgens de omschrijving deze onderafdeeling uitgebreid met de vervoerkosten van jongelieden, die

lieden die tot eene inrichting van militair onderwijs zijn toegelaten en van mindere militairen, scheerloon aan boord, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine.

tot eene inrichting van militair onderwijs zijn toegelaten, omdat is gebleken, dat zulks in de praktijk reeds geschiedt en handhaving daarvan voor vereenvoudiging van de verevening der uitgaven gewenscht is.

In de begrotingen voor vorige jaren zijn deze uitgaven bij de onderafdeeling 946 ondergebracht.

Onderafdeeling 942. Bezoldigingen en paardenvoergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstanden.

Onderdeel b. Onderstanden voor ééns aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen.

De hogere raming van de te verwachten uitgaven voor onderstanden is gebaseerd op de gemiddelde uitkomsten over de jaren 1917 tot en met 1920.

Onderafdeeling 943. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten, verlofsbezoldigingen, scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden.

Onderdeel b. Verlofsbezoldiging aan officieren, onderluitens en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en inkomsten van militairen beneden den rang van onderluitenant gedurende de reis van Nederland naar Indië en omgekeerd.

De hogere raming is gebaseerd op de hogere uitkomsten over de jaren 1918 en 1919, welke verband houden met het herstel van de scheepvaartverbinding met Nederland.

Onderafdeeling 944. Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegageerde militairen beneden den rang van officier.

De hogere raming is gebaseerd op de uitkomsten over de jaren 1918 tot en met 1920. Overigens is de omschrijving van deze onderafdeeling herzien, omdat geene militaire schrijvers meer in dienst zijn, die aanspraak kunnen maken op belooningen na het aangaan van een dienstverband in Nederland.

Onderafdeeling 945. Voor het houden van troepen-oefeningen en oefeningen met het geschut, zoomede praktische oefeningen bij het wapen der genie.

In verband met de hogere prijzen, bedongen voor den inhuur van paarden en de voortdurende prijsstijging van materialen, is het tot dusverre toegestaan bedrag niet meer voldoende en moet dit volgens de opgedane ervaring op f 107 300 worden gebracht.

Onderafdeeling 946. Kosten van het toelatingsonderzoek voor de koninklijke militaire academie en de cadetschool, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de hogere krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitsche, Engelsche en Maleische talen.

Voor de wijziging in de omschrijving van deze onderafdeeling wordt verwezen naar de toelichtingen bij de onderafdeeling 941 onderdeel b.

Onderafdeeling 947. Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting.

De lagere raming houdt verband met de uitkomsten van vorige jaren.

Onderafdeeling 948. Voor tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behorende inlandsehe korpsen.

De hogere raming houdt verband met de verhooging der inkomsten van de militaire landsdienaren en enkele categoriën van onder het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren bij de tot standgekomen algeheele herziening hunner inkomsten in het jaar 1920.

Onderafdeeling 949. Verrekening van door de Landsdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten.

Voor de verrekening van de kosten voor het door de Landsdrukkerij geleverd drukwerk, enz. is voor het eerst eene afzonderlijke onderafdeeling ingelascht.

- Onderafdeeling 951. Uitgaven voor graslanden in eigen beheer. Het is wenschelijk gebleken de bezoldiging van de administrateur van het grasland voor Tjimahi en Ba doeng, sedert 1 Juni 1915 gesteld op een bedrag van f 300 's maands met twee regelmatige verhoogingen van f 50 's maands om de 2 jaren, te verbeteren en te brengen op f 400 's maands met 2 tweejaarlijkse verhoogingen van f 100 's maands.
- Onderafdeeling 954. Verrekening van diensttelegrammen. De hoogere raming heeft volgens eene van den directeur van gouvernementbedrijven ontvangen opgave plaats gevonden.
- Onderafdeeling 955. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten. De hoogere raming heeft volgens eene van den commandant der zeemacht ontvangen opgave plaats gevonden.
- Onderafdeeling 956. Verrekening met het departement van justitie van de kosten voor ten behoeve van het departement van oorlog tewerkgestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditiën, excursiën, enz. Ten einde een juist overzicht te verkrijgen over de voor het departement van justitie te verrekenen kosten zijn de over verschillende onderafdeelingen verdeelde posten in eene onderafdeeling vereenigd. De raming is gegrond op eene opgave van den directeur van justitie.
- Onderafdeeling 957H. Personeel van de korpsen bari-san en het legioen van Mangkoe Nagoro. De hoogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat thans op de behoefte voor een vol jaar is gerekend.
- Onderafdeeling 957I. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling ten behoeve van de oprichting van een instituut voor aspirant-officieren bij het wapen der infanterie aan de militaire school te Meester-Cornelis. De hoogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat thans op de behoefte voor een vol jaar is gerekend.
- Onderafdeeling 957J. Opleidingskosten voor Japanschen tolk van militaire landsdienaren. De lagere raming houdt verband met de voltooiing van de studiën door enkele in opleiding zijnde officieren terwijl geene anderen voor hunne studie naar Japan worden uitgezonden.
- Onderafdeeling 957L. Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling. Aangezien de voorgenomen uitbreiding voor 1922 tot het allernoodzakelijkste wordt beperkt, is f 150 000 minder aangevraagd.
- Onderafdeeling 957M. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met spiegelaars en rekenaars ten behoeve van de triangulatiebrigade van den topografischen dienst. Met betrekking tot het heliotropisten- en rekenaars personeel van den topografischen dienst wordt het noodig geoordeeld een klein aantal hunner wegens langdurige trouwen dienst in de vaste samenstelling van de triangulatiebrigade te doen opnemen t.w. 25 Inlandsche heliotropisten of spiegelaars en 15 Inlandsche rekenaars. De spiegelaars zullen eene bezoldiging genieten van f 40 tot f 60 (na 12 jaar) en de rekenaars eene bezoldiging van f 25 tot f 100 (na 26 jaar). De voorgestelde maatregel brengt voor het jaar 1922 eene vermeerdering van uitgaven van f 2 100 mede; zoodra de nog open plaatsen (15 en 6) na een zeker aantal jaren zullen kunnen worden vervuld, zal deze vermeerdering ± f 3 300 's jaars bedragen.
- Onderafdeeling 957N. Herziening van de bezoldigingen van inlandsche burgerconducteurs der genie. De bezoldigingsregeling van deze conducteurs, volgens welke hen een salaris wordt toegekend van f 75 tot f 120 's maands, dient te worden herzien om de thans als zoodanig nog in dienst zijnde personen te behouden en die betrekking voldoende aantrekkelijk te maken. De volgende bezoldigingsregeling wordt noodig geacht. 1e. Gedurende den opleidingstijd eene onveranderlijk bezoldiging van f 70 per maand.

2e. Aanstelling tot conducteur op eene aanvangsbezoldiging van *f* 90 per maand, waaraan zijn verbonden 3 éénjaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 10 per maand, 2 tweejaarlijksche verhoogingen elk van *f* 15 per maand en 2 tweejaarlijksche verhoogingen elk van *f* 25 per maand tot een maximum van *f* 200 per maand.

Aan dezen maatregel is eene jaarlijksche vermeerdering der uitgaven van *f* 5 640 verbonden.

Onderafdeeling 957O. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van het wapen der genie.

Tengevolge van de in de laatste jaren sterk toegenomen werkzaamheden ten behoeve van de radioafdeeling en de zoeklichtafdeeling is het noodzakelijk in vasten dienst te stellen:

- 1 hoofdmonteur, burgerlijk ambtenaar, gesalarieerd als de hoofdmonteur van de luchtvaartafdeeling en die van de automobielcompagnie.
- 2 Inlandsche draaiers op een maandelijksche bezoldiging van *f* 60 tot *f* 90.
- 2 Inlandsche bankwerkers idem van *f* 60 tot *f* 90.
- 1 Inlandsch smid idem van *f* 60 tot *f* 90.
- 1 Inlandsch schilder idem van *f* 30 tot *f* 45.
- 3 Inlandsche helpers idem van *f* 20 tot *f* 30.

Aan den onderwerpelijkten maatregel zal verbonden zijn eene jaarlijksche meerdere uitgaven van *f* 11 500.

Onderafdeeling 957P. Herziening van de bezoldiging van ongegradueerden van het legioen van Mangkoe Negoro en de korpsen barisan bij het aangaan van eene herverbintenis in onmiddellijke aansluiting aan hun vorig verband.

Het komt gewenscht voor, bij het legioen van Mangkoe Negoro en bij de korpsen barisan op Madoera, aan de ongegradueerde militairen, die na beëindiging van hun eerste verband bij die korpsen onmiddellijk — dus zonder onderbreking — eene herverbintenis aangaan, eene verhoging van bezoldiging toe te kennen van *f* 1 (een gulden) per maand, waardoor de animo tot het aangaan van eene herverbintenis wordt bevorderd.

De jaarlijksche kosten bedragen *f* 10 800.

Onderafdeeling 958. Onvoorziene uitgaven.

Gelet op de uitkomsten van vorige jaren wordt eene verhoging tot *f* 100 000 noodig geacht.

Middelen in Indië.

Middel 902. Terugbetaling van verplegings- en begrafeniskosten in de hospitalen.

De hoogere raming houdt verband met de uitkomsten van voorgaande jaren.

Middel 903. Artillerie constructiewinkel.

Eene foutieve raming in de begrooting voor 1921 geeft aanleiding de raming te herzien volgens de bekende uitkomsten over de jaren 1918 tot en met 1920, waaraan de lagere raming voor 1922 is toe te schrijven.

Middel 904. Baten van den topografischen dienst.

De hoogere raming houdt verband met de vermeerdering der werkzaamheden ten laste van andere departementen.

Middel 905. Verkoop van bruikbare goederen.

Als bij middel 902.

Middel 906. Verkoop van bier aan de militaire cantines.

De lagere raming houdt verband met de vermindering van het bierverbruik in de militaire cantines tengevolge van de vermindering van het aantal Europeesche militairen in het leger.

Middel 907. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen.

Als bij middel 902.

Middel 908. Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt.

Bij de nieuwe bezoldigingsregeling is de vroeger aankomende indemniteit voor water in de bezoldigingen van de militairen op maandelijksch traktement (beneden den rang van onderluitenant) opgenomen, zoodat bij verstrekking van water uit waterleidingen door de zorg van het departement van oorlog de kosten daarvan moeten worden vergoed.

De omschrijving van dit middel is om die reden herzien terwijl daaraan ook de hoogere raming is toe te schrijven

Middel 910. Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire societeit voor onderofficieren te Tjimahi verleend renteloos voorschot.

De lagere raming is het gevolg van eene foutieve raming in 1921; de afbetaling van dit voorschot is vastgesteld op een bedrag van f 250 per maand.

Middel 911. Baten uit de gouvernementswoningen.

Sedert 1920 is de waarde van het genot van vrijwoning e.g. huishuurindemniteit in de bezoldiging van de militairen opgenomen, zoodat een post op de middelen begrooting in het leven dient te worden geroepen voor de baten, welke uit het gebruik van de gouvernementswoningen voortvloeien en middels inhouding van een vastgesteld percentage van de bezoldiging der gebruikers worden verkregen. Zie overigens noot 31 bij onderafdeeling 926 van het IIe Hoofdstuk (Uitgaven in Indië).

Middel 911A. Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van Oorlog tegen betaling verstrekt.

Bij de nieuwe bezoldigingsregeling is de vroeger aankomende indemniteit voor licht in de bezoldiging van de militairen op maandelijksch traktement (beneden den rang van onderluitenant) opgenomen, zoodat bij verstrekking van verlichting van landswege de kosten moeten worden vergoed.

Hieraan is de opname van dit nieuwe artikel toe te schrijven.

Middel 912. Andere ontvangsten.

De hoogere raming is het gevolg van de buitengewone ontvangsten tot een bedrag van f 4 590 000 te verkrijgen uit de opbrengst van de militaire terreinen op Petodjo te Weltevreden en van de artillerie-construictiewinkel te Soerabaja, welke in 1922 vrijkomen.

Copyright 1944
by the American Medical Association
535 North Dearborn Street
Chicago 10, Ill.

The following information is being furnished to you for your information and use only. It is not intended to constitute an offer of insurance or any other financial product. The information is based on the information provided to us by the applicant and is subject to change without notice.

The information is being furnished to you for your information and use only. It is not intended to constitute an offer of insurance or any other financial product. The information is based on the information provided to us by the applicant and is subject to change without notice.

The information is being furnished to you for your information and use only. It is not intended to constitute an offer of insurance or any other financial product. The information is based on the information provided to us by the applicant and is subject to change without notice.

The information is being furnished to you for your information and use only. It is not intended to constitute an offer of insurance or any other financial product. The information is based on the information provided to us by the applicant and is subject to change without notice.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
AFDEELING IX.			
Departement van Oorlog.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
901		Militairen in buitengewonen dienst.	
	<i>a.</i>	Belooningen, bezoldigingen, daggelden, toelagen, reis-, verblijf- en andere kosten van officieren of gewezen officieren van het Indische leger tijdelijk in Nederland te werk gesteld, of, tijdens hun verlof in Nederland, belast met opdrachten, waarvan de kosten niet op een van de andere begrotingsposten kunnen worden aangewezen	f 84 000
	<i>b.</i>	Uitgaven voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting en voor den intendance-dienst	(1) 261 288
	<i>c.</i>	Uitgaven wegens aanwending van de normaal-schietschool te 's Gravenhage ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	24 840
	<i>d.</i>	Uitgaven wegens aanwending van de gymnastiekschool ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	5 950
	<i>e.</i>	Uitgaven wegens aanwending van de rij- en hoefsmidschool te Amersfoort ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	(2) 18 750
	<i>f.</i>	Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor het leger in Nederlandsch-Indië bij de luchtvaartafdeeling van het Nederlandsche leger en daarmee in verband staande uitgaven	(5) 32 100
			f 426 9

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
84 000			(1) Dit bedrag is te splitsen als volgt:
			<i>a.</i> leeraren en algemeene kosten:
			bezoldigingen van 1 majoor en 2 kapiteins van den generalen staf ..... <i>f</i> 22 325.—
			bezoldiging van 1 majoor-intendant ..... 7 800.—
			tegemoetkoming voor het houden van dienstpaard en fouragegelden voor die officieren... 2 215.—
			tegemoetkoming in de aanschaffing van een dienstpaard voor 1 officier ..... 400.—
			belooning aan leeraren in Indologische vakken en tropische gezondheidsleer ..... 3 567.—
			reiskosten van die leeraren ..... 300.—
261 288			aandeel in de algemeene kosten der Hoogere Krijgsschool ..... 38 207.—
24 840			<i>b.</i> officieren-leerlingen:
			bezoldigingen (voor de krijgskundige studiën)... 108 795.—
3 950			bezoldigingen (voor de intendancestudiën) ..... 35 785.—
18 750			tegemoetkoming en fouragegelden voor officieren-leerlingen, behoorende tot het wapen der cavalerie, gerechtigd tot het houden van een dienstpaard ..... Memorie.
52 100			toelagen voor uitrusting aan 13 nieuwe leerlingen en hunne gezinnen ..... 19 000.—
			schadeloosstelling voor verhuiskosten en bijslag op de bezoldigingen van de officieren, tijdelijk te plaatsen bij bereiden wapens, bij de Rijkslandbouwschool, 's Rijks centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting en de Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé ..... 17 844.—
			toelagen voor het deelnemen aan oefeningen tijdens de indeeling bij de korpsen ..... 1 600.—
			reiskosten voor het bezichtigen van militaire inrichtingen, fabrieken, en voor de zomer-oefeningen ..... 3 150.—
			tegemoetkoming in de kosten van aanschaffing van een dienstpaard voor een officier-leerling van het wapen der cavalerie ..... Memorie.
			geneeskundige behandeling van de officieren, tijdens hun verblijf te Wageningen en te Enschedé ..... <i>f</i> 300.—
			<i>f</i> 261 288.—
			(2) In de raming is begrepen een som van <i>f</i> 300 als bijdrage in de algemeene kosten der rij- en hoefsmidschool.
			(3) Bijdrage in de algemeene kosten der luchtvaartafdeeling van het Nederlandsche leger te Soesterberg ..... <i>f</i> 25 200.—
			toelagen aan onderwijzers in het vliegen ..... 1 650.—
			toelagen aan 3 officieren-leerlingen ..... 4 800.—
			vliegeniersuitrustingen ..... 450.—
			<i>f</i> 32 100.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
902		Militaire verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen	f 1 230 0
905		Opleiding tot officier.	
	a.	Aandeel in de kosten der opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	(4) 601 805
	b.	Aandeel in de kosten der opleiding van onderofficieren bij den Hoofdcursus te Kampen en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	(5) 177 768
	c.	Aandeel in de kosten der Cadettenschool te Alkmaar en andere daarmede in verband staande uitgaven	(4) 204 864
	d.	Opleiding tot genees- en artsenijskundigen	(6) 174 000
			1 158 4
904		Kosten der koloniale afdeeling van het krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf in Nederland	8 4
905		Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland	(7) 2 089 6
906		Verrekening met het departement van oorlog in Nederland van de uitgaven voortvloeiende uit het aangaan van eene vrijwillige verbintenis op korten termijn bij het leger in Nederland door jongelieden, die voornemens zijn zich in Nederlandsch-Indië te vestigen	Memorie.
907		Tegemoetkoming aan de vereeniging tot beoefening van de krijgswetenschap	30
908		Bijdrage in de kosten van de te Nijmegen gevestigde „Arbeidsbeurs voor den Oud-Indischen militair”	9 0
909		Bijdrage in de kosten van het te Nijmegen gevestigde verblijf voor den oud-Indischen militair	10 0

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 230 000			(4) De onderdeelen <i>a</i> en <i>c</i> van deze onderafdeeling zijn tot bestrijding van de belooningen aan de officieren, belast met het geleiden naar Nederland van de cadetten, die in Nederlandsch-Indië tot de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool worden toegelaten, onderscheidenlijk <i>f</i> 225 en <i>f</i> 300 hooger geraamd dan het op het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting uit te trekken bedrag.
601 805			
177 768			(5) Het aandeel in de kosten van den Hoofdcursus wordt geraamd op <i>f</i> 177 368. Bovendien wordt eene som van <i>f</i> 400 uitgetrokken wegens belooningen voor den officier-verlofganger belast met het geleiden van de onderofficieren van het Nederlandsch-Indische leger, die tot den Hoofdcursus zijn toegelaten, alsmede voor reiskosten in Nederland van de onderofficieren.
204 864			
174 000			
8 406			(6) Geneeskundigen ..... <i>f</i> 158 400.— Artsenijmengkundigen ..... 15 600.— <hr/> <i>f</i> 174 000.—
2 167 900	<i>f</i> 78 300		(7) Bezoldigingen, toelagen, soldijen, voeding, huisvesting en verdere kosten van de koloniale reserve, met inbegrip van het personeel, dat op uitzending wacht of uit de koloniën is teruggekeerd. De sterkte van het personeel en de omschrijvingen der uitgaven zijn opgenomen in de begrooting voor 1921 Afdeeling IX stuk 2.
Memorie.			
800			
9 000			
10 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
910		Tegemoetkoming aan het permanent comité ten dienste van den oud-Indischen militair	f 18
911		Tegemoetkoming aan de vereeniging „Generaal van Heutszfonds”	20
912		Militaire veroordeelden. Verpleging en vervoer in Nederland van militaire veroordeelden	40
913		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van de Europeesche officieren van het leger in Nederlandsch-Indië	5000
914		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen	1230
915		Materieel	
		Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benoodigdheden	(8) 5875
916		Personeele uitgaven ten behoeve van den vliegdiens.	Memorie.
917		Voorzieningen ten behoeve van personeel, der landmacht, dat tengevolge van een vliegongeluk ongeschikt is geworden voor den militairen dienst en voor de nagelaten betrekkingen van vliegeniers ...	Memorie.
918		Onvoorziene uitgaven	500
Totaal der IXde afdeling			f 112917

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(8) Voor het wapen der artillerie ..... f 692 000.—
f 1 500			„ „ „ „ genie ..... 823 690.—
			„ den topografischen dienst ..... 159 970.—
2 000			„ de luchtvaartafdeeling ..... 1 617 448.—
			„ de intendance ..... 2 364 000.—
4 000			„ den militair geneeskundigen dienst ..... 221 256.—
			Extra aanschaffing geweermunitie ..... —
			Te zamen ..... f 5 878 364.—
			In de begrooting voor 1921 is opgebracht:
300 000			Voor het wapen der artillerie ..... f 4 384 655.—
			„ „ „ „ genie ..... 362 715.—
			„ den topografischen dienst ..... 258 567.—
			„ de luchtvaartafdeeling ..... Memorie.
122 000	f 1 000		„ de intendance ..... 2 994 489.—
			„ den militair geneeskundigen dienst ..... 532 820.—
			Extra aanschaffing geweermunitie ..... 10 000 000.—
			Te zamen ..... f 18 533 246.—
18 555 246		f 12 654 882	
Memorie.			(9) Het eindcijfer dezer afdeeling bij het ministerieel ontwerp voor de begrooting voor 1921 geraamd op ..... f 24 341 651.—
			is bij aanvullingsbegrooting voor 1921 verminderd met ..... 317 754.—
Memorie.			f 24 023 897.—
50 000			
(9) 24 023 897	f 1 000	f 12 733 182	
	Minder	f 12 732 182	

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
		AFDEELING IX.	
		Departement van Oorlog.	
		Stuk 3 — Uitgaven in Indië.	
901		Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog	(1) / 1 196 87
		12 732 183	
		12 732 183	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																																																																																												
	Meer.	Minder.																																																																																																																																																																																																													
1 192 946	3 628		(1)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bezoldi- gingen.</th> <th>Toelagen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Legerbevel. ....</td> <td>f 25 200</td> <td>f 6 000</td> <td>f 31 200</td> </tr> <tr> <td>Afdeling Secretariaat....</td> <td>79 500</td> <td>2 400</td> <td>81 900</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Infanterie.....</td> <td>93 600</td> <td>4 800</td> <td>98 400</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Artillerie en Commis- sie van proefneming.....</td> <td>81 600</td> <td>1 200</td> <td>82 800</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Genie.....</td> <td>67 860</td> <td>3 600</td> <td>71 460</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Militaire Administratie</td> <td>81 180</td> <td>1 200</td> <td>82 380</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van genees- middelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria...</td> <td>151 260</td> <td>3 600</td> <td>154 860</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van den Generalen Staf..</td> <td>129 000</td> <td>12 000</td> <td>141 000</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van de Intendance.....</td> <td>85 800</td> <td>7 500</td> <td>93 300</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor der Cavalerie.....</td> <td>24 600</td> <td>1 200</td> <td>25 800</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van den Topographischen dienst.....</td> <td>55 800</td> <td>6 000</td> <td>61 800</td> </tr> <tr> <td>Afdeling "Dienstplicht en Reserve-per- soneel".....</td> <td>74 400</td> <td>—</td> <td>74 400</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkantoor van den diergeneeskundi- gen dienst.....</td> <td>14 100</td> <td>—</td> <td>14 100</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td></td> <td>f 1 013 400</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td></td> <td>135 210</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: center;">Toelagen aan:</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>3 buitengewone leden der vaste militaire spoorwegcommis- sie, ieder à f 1 200.—.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>5 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>den directeur en 3 laboranten bij het militair geneeskundig laboratorium, achtereenvolgens à f 1 800.— en 3 × f 1 200.</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>5 400</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Bezoldiging van leeraren bij den leergang voor tropische ziekten bij het militair geneeskundig laboratorium.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>1 440</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Verdere uitgaven voor het kantoor van inlichtingen.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>10 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Boodschappers.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>6 714</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Bewaken en schoonhouden der lokalen.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>3 500</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Loonen voor het inlandsch personeel bij de magazijnen van geneesmiddelen zoomede de scheikundige en de militair geneeskundige laboratoria (in vasten dienst).</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Centraal geneeskundig laboratorium:</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>2 eerste bedienden..... f 1 200</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>5 bedienden..... 1 550</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>5 koelies..... 900</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>1 kantoorbediende..... 560</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Algemeen Magazijn van Geneesmiddelen:</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>1 mandoer 1e klasse..... f 258</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>1 mandoer 2e klasse..... 198</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>17 magazijnsknechten..... 2 550</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>7 koelies..... 924</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>2 wakers..... 264</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Scheikundig Laboratorium:</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>1 mandoer 1e klasse..... f 330</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>1 mandoer 2e klasse..... 270</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>5 koelies..... 900</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>2 wakers..... 560</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Loonen van ingehuurd inlandsch personeel.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>5 146</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden... ..</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>2 500</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">Te zamen..... f 1 196 874</td> </tr> </tbody> </table>	Bezoldi- gingen.	Toelagen.	Te zamen.	Legerbevel.	f 25 200	f 6 000	f 31 200	Afdeling Secretariaat....	79 500	2 400	81 900	Hoofdkantoor der Infanterie.....	93 600	4 800	98 400	Hoofdkantoor der Artillerie en Commis- sie van proefneming.....	81 600	1 200	82 800	Hoofdkantoor der Genie.....	67 860	3 600	71 460	Hoofdkantoor der Militaire Administratie	81 180	1 200	82 380	Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van genees- middelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria...	151 260	3 600	154 860	Hoofdkantoor van den Generalen Staf..	129 000	12 000	141 000	Hoofdkantoor van de Intendance.....	85 800	7 500	93 300	Hoofdkantoor der Cavalerie.....	24 600	1 200	25 800	Hoofdkantoor van den Topographischen dienst.....	55 800	6 000	61 800	Afdeling "Dienstplicht en Reserve-per- soneel".....	74 400	—	74 400	Hoofdkantoor van den diergeneeskundi- gen dienst.....	14 100	—	14 100				f 1 013 400				135 210				Toelagen aan:				3 buitengewone leden der vaste militaire spoorwegcommis- sie, ieder à f 1 200.—.....				5 600				den directeur en 3 laboranten bij het militair geneeskundig laboratorium, achtereenvolgens à f 1 800.— en 3 × f 1 200.				5 400				Bezoldiging van leeraren bij den leergang voor tropische ziekten bij het militair geneeskundig laboratorium.....				1 440				Verdere uitgaven voor het kantoor van inlichtingen.....				10 000				Boodschappers.....				6 714				Bewaken en schoonhouden der lokalen.....				3 500				Loonen voor het inlandsch personeel bij de magazijnen van geneesmiddelen zoomede de scheikundige en de militair geneeskundige laboratoria (in vasten dienst).				Centraal geneeskundig laboratorium:				2 eerste bedienden..... f 1 200				5 bedienden..... 1 550				5 koelies..... 900				1 kantoorbediende..... 560				Algemeen Magazijn van Geneesmiddelen:				1 mandoer 1e klasse..... f 258				1 mandoer 2e klasse..... 198				17 magazijnsknechten..... 2 550				7 koelies..... 924				2 wakers..... 264				Scheikundig Laboratorium:				1 mandoer 1e klasse..... f 330				1 mandoer 2e klasse..... 270				5 koelies..... 900				2 wakers..... 560				Loonen van ingehuurd inlandsch personeel.....				5 146				Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden... ..				2 500				Te zamen..... f 1 196 874
Bezoldi- gingen.	Toelagen.	Te zamen.																																																																																																																																																																																																													
Legerbevel.	f 25 200	f 6 000	f 31 200																																																																																																																																																																																																												
Afdeling Secretariaat....	79 500	2 400	81 900																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor der Infanterie.....	93 600	4 800	98 400																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor der Artillerie en Commis- sie van proefneming.....	81 600	1 200	82 800																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor der Genie.....	67 860	3 600	71 460																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor der Militaire Administratie	81 180	1 200	82 380																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van genees- middelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria...	151 260	3 600	154 860																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor van den Generalen Staf..	129 000	12 000	141 000																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor van de Intendance.....	85 800	7 500	93 300																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor der Cavalerie.....	24 600	1 200	25 800																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor van den Topographischen dienst.....	55 800	6 000	61 800																																																																																																																																																																																																												
Afdeling "Dienstplicht en Reserve-per- soneel".....	74 400	—	74 400																																																																																																																																																																																																												
Hoofdkantoor van den diergeneeskundi- gen dienst.....	14 100	—	14 100																																																																																																																																																																																																												
			f 1 013 400																																																																																																																																																																																																												
			135 210																																																																																																																																																																																																												
			Toelagen aan:																																																																																																																																																																																																												
			3 buitengewone leden der vaste militaire spoorwegcommis- sie, ieder à f 1 200.—.....																																																																																																																																																																																																												
			5 600																																																																																																																																																																																																												
			den directeur en 3 laboranten bij het militair geneeskundig laboratorium, achtereenvolgens à f 1 800.— en 3 × f 1 200.																																																																																																																																																																																																												
			5 400																																																																																																																																																																																																												
			Bezoldiging van leeraren bij den leergang voor tropische ziekten bij het militair geneeskundig laboratorium.....																																																																																																																																																																																																												
			1 440																																																																																																																																																																																																												
			Verdere uitgaven voor het kantoor van inlichtingen.....																																																																																																																																																																																																												
			10 000																																																																																																																																																																																																												
			Boodschappers.....																																																																																																																																																																																																												
			6 714																																																																																																																																																																																																												
			Bewaken en schoonhouden der lokalen.....																																																																																																																																																																																																												
			3 500																																																																																																																																																																																																												
			Loonen voor het inlandsch personeel bij de magazijnen van geneesmiddelen zoomede de scheikundige en de militair geneeskundige laboratoria (in vasten dienst).																																																																																																																																																																																																												
			Centraal geneeskundig laboratorium:																																																																																																																																																																																																												
			2 eerste bedienden..... f 1 200																																																																																																																																																																																																												
			5 bedienden..... 1 550																																																																																																																																																																																																												
			5 koelies..... 900																																																																																																																																																																																																												
			1 kantoorbediende..... 560																																																																																																																																																																																																												
			Algemeen Magazijn van Geneesmiddelen:																																																																																																																																																																																																												
			1 mandoer 1e klasse..... f 258																																																																																																																																																																																																												
			1 mandoer 2e klasse..... 198																																																																																																																																																																																																												
			17 magazijnsknechten..... 2 550																																																																																																																																																																																																												
			7 koelies..... 924																																																																																																																																																																																																												
			2 wakers..... 264																																																																																																																																																																																																												
			Scheikundig Laboratorium:																																																																																																																																																																																																												
			1 mandoer 1e klasse..... f 330																																																																																																																																																																																																												
			1 mandoer 2e klasse..... 270																																																																																																																																																																																																												
			5 koelies..... 900																																																																																																																																																																																																												
			2 wakers..... 560																																																																																																																																																																																																												
			Loonen van ingehuurd inlandsch personeel.....																																																																																																																																																																																																												
			5 146																																																																																																																																																																																																												
			Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden... ..																																																																																																																																																																																																												
			2 500																																																																																																																																																																																																												
			Te zamen..... f 1 196 874																																																																																																																																																																																																												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
902		Verdere uitgaven van het departement van oorlog ...	(2) / 29 26

Voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
27 215	/	2 050	<p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 1 en 2.</p> <p>Het in de begrooting van 1921 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 822 296.— is vermeerderd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961A) begrepen som voor: „Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met personeel voor den militairen inlichtingdienst tegen inkrumping met het personeel van het kantoor inlichtingen” ..... 3 900.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961B) bgrepen som voor: „Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning”. 17 000.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961D) begrepen som voor: „Herziening van de verhoudingen tusschen de sterkten in de verschillende rangen van het officierspersoneel der militaire administratie”. 6 000.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „Algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categorieën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” 278 150.—</p> <p>de in onderafdeeling 927 onderdeel a dier begrooting begrepen som aan bezoldigingen enz. van het officierspersoneel bij het algemeen magazijn van geneesmiddelen, zoodmede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria en van den Inspecteur van den diergeneeskundigen dienst (zie noot 32) ..... 44 000.—</p> <p>de bij onderafdeeling 932 onderdeel d dier begrooting uitgetrokken som voor dienstplichtpersoneel ..... 21 600.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 192 946.—</p> <p>(2) Boekery van het departement ..... f 6 750.— Garnizoensboekery der officieren ..... 6 225.— Aankoop en onderhoud van boekwerken voor de gewestelijke staven, enz. .... 500.— Uitgaven verbonden aan de opneming in het Indisch militair tijdschrift van officieele bijdragen van het departement van oorlog ..... 1 200.— Reiskosten van den attaché militair bij de gezantschappen te Tokio en Peking ..... 2 500.— Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van het militair geneeskundig laboratorium. 5 090.— Verschillende verdere uitgaven ..... 7 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 29 265.—</p>

Nummers der onderdeelen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
905	<p>Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den topographischen dienst .....</p>		(3) f 1773.

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 1 700 449	f 73 480		(3) 1 triangulatiebrigade: Aanvangsbezoldigingen ..... f 67 740 Toelagen ..... 17 160 Daggelden ..... 11 520 Koelieloonen ..... 106 000 ————— f 202 420.— 5 Opnemingsbrigades: Aanvangsbezoldigingen ..... f 208 800 Toelagen ..... 45 780 Daggelden ..... 50 832 Koelieloonen ..... 99 000 ————— 404 412.— 4 Landrente-opnemingsbrigades: Aanvangsbezoldigingen ..... f 250 848 Toelagen ..... 52 620 Daggelden ..... 55 584 Koelieloonen ..... 108 000 ————— 467 052.— 1 opleidingsbrigade: Aanvangsbezoldigingen ..... f 80 040 Toelagen ..... 11 640 Daggelden ..... 21 528 Koelieloonen ..... 70 600 ————— 183 808.— teekenaars bij de triangulatie-, opnemings- en opleidingsbrigades: Aanvangsbezoldigingen ..... 12 288.— De opleidingsleergang: Aanvangsbezoldigingen f 12 892,80 waarvoor gesteld ..... f 12 893 Toelagen ..... 1 440 Toelage aan den onderofficier- onderwijzer belast met het geven van onderricht in het exerceeren, scheren, de lichaamsoefeningen en reglementen en dienstvoor- schriften ..... 180 Daggelden ..... 1 584 Bijslag soldij f 229.36 waarvoor gesteld ..... 230 Koelieloonen ..... 1 200 De topografische inrichting: Aanvangsbezoldigingen ..... 256 440 Bezoldiging van tot inlandsche tee- kenaars, opnemers, lithografen, drukkers, retoucheurs, enz. op- geleid wordende vrijwilligers en tot belooning van buitengewoon werk ..... 4 800 Bezoldiging van tot europeesch burgerlijk beambte-lithograaf, drukker, fotograaf en instru- mentmaker opgeleid wordende vrijwilligers ..... 11 600 Aanvangsbezoldigingen van het niet in de vastgestelde legersterkte

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
904		Verdere uitgaven voor den topographischen dienst.	(4) / 50 50

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
38 700	f 11 600		voorkomend inlandsch burger- personeel in vasten dienst:	
			3 timmerlieden	f 720
			8 letterzettere	1 920
			3 leerling idem	540
			5 mandoers	1 800
			58 handlangers	6 960
			————— f	11 940
			Toelagen van het burgerlijk perso- neel der topografische inrichting.	1 200
			Bewaken en schoonhouden van het gebouw der topografische inrich- ting en daarbij behoorend terrein	462
			Toelagen aan den onderofficier, belast met de bewaking	480
			————— f	304 449.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	199 000.—
			Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienst- rijpaarden	500.—
			Te zamen	f 1 773 929.—
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 3 en 4.	
			Het in de begrooting voor 1921 op dezen post uitgetrokken bedrag van	f 1 383 585.—
			is vermeerderd met:	
			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele cate- goriën van onder het Departement van Oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren”	316 864.—
			Te zamen	f 1 700 449.—
			(4) Triangulatie-brigade:	
			Aanschaffing van wetenschappelijke jaarboeken, schrijf- en teekenbe- hoefden en andere kleine uitgaven. f	600
			Voor signaalbouw, reiskosten van het personeel, vervoer van instrumen- ten en meer dergelijke uitgaven ...	24 000
			————— f	24 600.—
			opnemingsbrigades:	
			Uitkappen van wegen, enz.	11 000.—
			landrente-opnemingsbrigades:	
			Uitkappen van wegen, enz.	7 000.—
			Opleidingsbrigade:	
			Uitkappen van wegen, enz.	4 400.—
			Opleidingsleergang:	
			Aanschaffing van leermiddelen	600.—
			Uitkappen van wegen, enz.	1 500.—
			topographische inrichting:	
			Verschillende benoedigheden	200.—
			lithographische werkplaats:	
			Verschillende benoedigheden	300.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
905		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance	(5) / 468 1

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
428 710	f 59 482		instrumentmakerswinkel: Verschillende benodigdheden ..... f 250.— Boekerij van den topografischen dienst ..... 450.— Te zamen ..... f 50 300.— (5) Gewestelijke dienst ..... f 117 000.— Dienst der magazijnen van kleeding en uitrusting 166 800.— Militaire bakkerij ..... 15 180.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 54 630.— Toelagen aan intendance officieren ..... 10 800.— Aanvangsbezoldiging van het niet in de vast- gestelde legersterkte opgenomen inlandsch burgerlijk personeel in vasten dienst: Doorvoermagazijn te Batavia: 1 timmerman ..... f 420 2 mandoers ..... 540 10 koelies ..... 1 800 Gewestelijk magazijn te Bandoeng: 1 timmerman ..... 240 3 mandoers ..... 540 6 magazijnsknechten ..... 720 8 koelies ..... 960 4 wakers ..... 480 Gewestelijk magazijn te Soerabaia: 2 mandoers ..... 480 14 koelies ..... 2 520 2 wakers ..... 360 Garnizoenskleedingmagazijn te Wel- tevreden: 2 wakers ..... 300 Idem te Tjimahi: 6 koelies ..... 720 1 karrevoerder ..... 120 Idem te Semarang: 2 koelies ..... 288 2 wakers ..... 240 Militaire bakkerij te Tjimahi: 2 stokers ..... 360 1 mandoer ..... 300 6 koelies ..... 864 Gewestelijk magazijn te Padang: 1 mandoer ..... 300 10 koelies 1 800
			14 352.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
906		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie	(6) f 677 6

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																								
	Meer.	Minder.																																																									
677 578	/	240	<p>Toelagen aan de atelierscheffs in de militaire gevangenis ..... f 360.—</p> <p>Werk- en overwerkelden ..... 15 600.—</p> <p>Loonen van ingehuurd inlandsch burgerpersoneel ..... 70 000.—</p> <p>Boodschappers ..... 1 470.—</p> <p>Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden ..... 2 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 468 192.—</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 5.</p> <p>Het in de begrooting voor 1921 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 269 489.— is vermeerderd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categorieën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 159 221.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 428 710.—</p> <p>(6) Bezoldigingen.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R A N G E N</th> <th style="text-align: center;">Aan- tal</th> <th style="text-align: center;">Bezol- digin- gen</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor.....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">/12000</td> <td style="text-align: center;">/ 24 000</td> </tr> <tr> <td>Kapitein.....</td> <td style="text-align: center;">11</td> <td style="text-align: center;">" 7 800</td> <td style="text-align: center;">" 85 800</td> </tr> <tr> <td>1° Luitenant.....</td> <td style="text-align: center;">21</td> <td style="text-align: center;">" 3 900</td> <td style="text-align: center;">" 81 900</td> </tr> <tr> <td>2° ".....</td> <td style="text-align: center;">16</td> <td style="text-align: center;">" 3 600</td> <td style="text-align: center;">" 57 600</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant.....</td> <td style="text-align: center;">12</td> <td style="text-align: center;">" 5 600</td> <td style="text-align: center;">" 45 200</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">" 3 360</td> <td style="text-align: center;">" 168 000</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td style="text-align: center;">30</td> <td style="text-align: center;">" 2 640</td> <td style="text-align: center;">" 79 200</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: center;">/ 539 700</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigings verhoogingen.....</td> <td style="text-align: center;">" 150 800</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Bewaken van het kantoor voor den onderinspecteur, tevens kantoor voor den gewestelijken intendant te Weltevreden.....</td> <td style="text-align: center;">" 240</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Boodschappers.....</td> <td style="text-align: center;">" 1 878</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.....</td> <td style="text-align: center;">" 5 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td style="text-align: center;">/ 677 618</td> </tr> </tbody> </table> <p>Het in de begrooting voor 1921 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 378 468.— is vermeerderd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961D) begrepen som voor: „Herziening van de verhoudingen tusschen de sterkten in de verschillende rangen van het officierspersoneel bij de militaire administratie” ..... 11 600.—</p>	R A N G E N	Aan- tal	Bezol- digin- gen	Te zamen.	Majoor.....	2	/12000	/ 24 000	Kapitein.....	11	" 7 800	" 85 800	1 ^o Luitenant.....	21	" 3 900	" 81 900	2 ^o ".....	16	" 3 600	" 57 600	Onderluitenant.....	12	" 5 600	" 45 200	Adjutant-onderofficier.....	50	" 3 360	" 168 000	Sergeant-majoor.....	30	" 2 640	" 79 200				/ 539 700	Regelmatige bezoldigings verhoogingen.....			" 150 800	Bewaken van het kantoor voor den onderinspecteur, tevens kantoor voor den gewestelijken intendant te Weltevreden.....			" 240	Boodschappers.....			" 1 878	Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.....			" 5 000	Te zamen.....			/ 677 618
R A N G E N	Aan- tal	Bezol- digin- gen	Te zamen.																																																								
Majoor.....	2	/12000	/ 24 000																																																								
Kapitein.....	11	" 7 800	" 85 800																																																								
1 ^o Luitenant.....	21	" 3 900	" 81 900																																																								
2 ^o ".....	16	" 3 600	" 57 600																																																								
Onderluitenant.....	12	" 5 600	" 45 200																																																								
Adjutant-onderofficier.....	50	" 3 360	" 168 000																																																								
Sergeant-majoor.....	30	" 2 640	" 79 200																																																								
			/ 539 700																																																								
Regelmatige bezoldigings verhoogingen.....			" 150 800																																																								
Bewaken van het kantoor voor den onderinspecteur, tevens kantoor voor den gewestelijken intendant te Weltevreden.....			" 240																																																								
Boodschappers.....			" 1 878																																																								
Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.....			" 5 000																																																								
Te zamen.....			/ 677 618																																																								

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
907		<p>Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden .....</p>	(7) f 1 058 4

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.	
	Meer.	Minder.

TOELICHTINGEN.

1 036 700	f 2 700
-----------	---------

de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „Algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categorieën van tot het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... f 287 310.—
 Te zamen ..... f 677 378.—

(7) Bezoldigingen en soldijen.

RANGEN	Aantal	Bezoldigingen en soldijen	Te zamen.
Commiezen.....	46 5000		f 158 000 —
Burgerlijke schrijvers:			
Burger schrijver 1 ^o klasse.....	4 1680		6 720 —
• • 2 ^o •	22 1520		29 040 —
• • 3 ^o •	22 840		18 480 —
• • 4 ^o •	46 480		22 080 —
Militaire schrijvers:			
Adjutant-onderofficier.....	34 2280		77 520 —
Sergeant-majoor.....	47 2100		98 700 —
Sergeant 1e klasse.....	152 1920		291 840 —
Sergeant 2e klasse.....	27 912 50		24 657 50
Brigadier.....	80 474 50		37 960 —
Soldaat 1e klasse (aanvullingstroepen).....	36 365 —		15 140 —
Korporaal 1e klasse.....	48 401 50		19 272 —
Soldaat 1e klasse (inheemsche troepen).....	30 182 50		5 475 —
			f 782 864 50
Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz.....			2 864 50
			f 780 000 —
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			251 200 —
Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.			7 200 —
Te zamen.....			f 1058400 —

Het in de begrooting van 1921 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 490 917.— is verhoogd:
 met de in den algemeenen post (onderafdeeling 961A) begrepen som voor: „Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met personeel voor den militairen inlichtingen dienst” ..... 2 700.—
 met de in den algemeenen post (onderafdeeling 961B) begrepen som voor: „Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met personeel voor

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
908		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein	(8) f 193 4.

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.	
	Meer.	Minder.

T O E L I C H T I N G E N.

/ 189 616	/ 5 816	
-----------	---------	--

het kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning ..... f 1 000.—
 met de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „Algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren ..... 541 083.—
 Te zamen ..... f 1 035 700.—

(8) Bezoldigingen en soldijen.

R A N G E N	Aan- tal	Bezoldi- gingen en soldijen	Te zamen
Kapitein.....	2	7800 —	/13 600 —
1 ^e Luitenant of.....	8	3900 —	19 800 —
2 ^e Luitenant.....		3600 —	10 800 —
Adjutant-onderofficier.....	4	2760 —	11 040 —
Fourier.....	—	1920 —	1 920 —
Brigadier of korporaal 1e klasse stafschrijver.	1	— —	— —
Soldaat 1e klasse.....	—	— —	— —
Sergeant-majoor.....	5	2280 —	6 840 —
Sergeant 1e klasse en fourier.....	15	1920 —	24 960 —
Brigadier.....	15	474 50	7 117 50
Treinsoldaat 1e klasse aanvullingstroepen.	3	565 —	1 095 —
Idem 2e klasse.....	—	— —	— —
Sergeant 2e klasse of korporaal 1e klasse.....	8	401 50	5 212 —
Korporaal 1e of 2e klasse.....	3	292 —	876 —
Hoornblazers.....	5	182 50	912 50
Treinsoldaat 1e klasse. inheemsche troepen.	59	182 50	7 117 50
Idem 2e klasse.....	245	127 75	31 298 75
			/142289 25
Gaat af:			
tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.....			1 289 25
			/141000 —
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			47 500 —
Toelagen aan:			
onderwijzers in het schermen en de gymnastiek.....			560 —
Bezoldiging van stalkoelies, één per 16 paarden of minder..			4 052 —
Toelagen aan onderwijzers van de treinsoldatenrecruten....			540 —
Te zamen.....			/195452 —

Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 98 782.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
909		Verdere uitgaven voor den trein	(9) f 84.
910		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, ten behoeve van den gewestelijken dienst van den generalen staf	(10) 53 00

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
6 977	f 1 454		is verhoogd met: de overgeschreven som van de onderafdeeling 909 (zie noot 9) ..... f 1 922.— de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor de: „algeheele her- ziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 88 912.— Te zamen ..... f 189 616.—
53 000			(9) Kosten van de schietoefeningen ..... f 316.— Vergoeding voor de aanschaffing en het onder- houd van stalbenoedigheden voor 437 paar- den, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 1 835,40 waarvoor gesteld ..... 1 835.— Aanschaffing en onderhoud van benoedigd- heden voor de beoefening van gymnastische spelen ..... 190.— Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het onderwijs ..... 90.— Uitgaven voor de aanschaffing van stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroo- bedden aan de paarden ..... 6 000.— Te zamen ..... f 8 431.— Het op de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 9 499.— is verminderd met ..... f 600 wegens overschrijving naar de onder- afdeeling, omschreven onder No. 960 dezer begrooting (noot 57) en met 1 922 wegens overschrijving van dit bedrag naar de onderafdeeling 908 (zie noot 8) aangezien deze indemniteit bij de algeheele herziening van de inkomsten der militaire lands- dienaren in de bezoldiging is op- genomen ..... — 2 522.— Rest ..... f 6 977.—
			(10) Aanvangsbezoldiging voor 5 kapiteins ..... f 39 000.— Toelagen ..... 6 000.— Regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 7 500.— Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienst- rijpaarden ..... 500.— f 53 000.— Het op de begrooting voor 1921 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 34 700.— is verhoogd: met de in den algemeenen post (onderafdee-

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
911		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven.	(11) f 191 8
912		Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven	(12) 155 1

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
14 795 070	f 5 180		is verhoogd met: de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren” ..... f 21 100.— Te zamen ..... f 135 340.—
			(13) Bezoldigingen en soldijen: 21 veldbataljons ..... f 6 674 685.— 4 mitrailleurcompagnieën ..... 189 649.25 1 afdeeling ordonnans-wielrijders ..... 50 103.— 1 afdeeling strijders-wielrijders ..... 78 266.— 1 korps-maréchaussee ..... 494 515.— 10 garnizoens-bataljons en 3 garnizoens-compagnieën ..... 2 728 956.— 4 subsistenten-kaders ..... 214 052.50 3 depôt-bataljons ..... 924 936.25 2 kaderscholen ..... 69 377.50 f 11 424 540.50 Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz. .... 103 540.50 f 11 321 000.— Bezoldiging van het inlandsch personeel in de keukens en stallen ..... 10 000.— Regelmatige verhoogingen van bezoldiging ..... 3 321 900.— Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden ..... 10 000.— Toelagen aan: 11 adjudant-onderofficieren, sergeant-majours en sergeanten 1e klasse, instructeurs bij de kaderscholen ..... f 2 640 11 sergeanten 2e klasse instructeurs bij de kaderscholen ... 1 320 127 onderwijzers bij de kaderscholen ..... 15 240 muzikanten ..... 5 000 koks en bijkoks ..... 30 000 instructeurs en hulp-instructeurs der recruten ..... 22 000 hofmeesters voor de gamelle ..... 1 200 Werkgeldten aan: leerling-rijwielherstellers ..... 400 Belooningen aan: optische seiners ..... 900 mindere militairen bij scherm- en gymnastiekwedstrijden, alsmede onderwijzers in het schermen en de gymnastiek 13 550

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
914		Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie	(14) / 129 7

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
103 392	f 24 308		als granaatwerpers dienstdoende militairen ..... f 3 500 <hr/> Premiiën aan het personeel belast met bediening van de patrouille-telefoon ..... 3 600.— Ter voorziening in de uitgaven wegens het boven de formatie van het leger voeren van de min- dere militairen, bedoeld in artikel 2, alinea 2, punt 4 en 5, van het Koninklijk besluit van 6 Maart 1915 № 55 (Indisch Staatsblad № 404) ..... 36 000.— <hr/> Te zamen ..... f 14 798 250.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 6 en 7. Het op de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 7 578 062.— is verhoogd met: de som, overgeschreven van de onderafdee- ling 926 (zie noot 31) ..... 320 300.— de som, overgeschreven van de onderafdee- ling 936 (zie noot 48) ..... 400 000.— de som, overgeschreven van de onderafdee- ling 938 (zie noot 50) ..... 1 960 000.— de som, overgeschreven van de onderafdee- ling 939 (zie noot 51) ..... 710 000.— de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „Algeheele her- ziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behooren- de burgerlijke landsdienaren” ..... 2 514 708.— de som, onder volgnummer 911 in de begrooting van ontvangsten (Hoofdstuk II) opgenomen, voor den opbrengst van de gouvernements- woningen, vormende dit bedrag een onderdeel van de kostenraming van de algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren door de opnemng van de indemniteiten voor huishuur en de waarde van het genot van vrije woning in de be- zoldigingen (zie noot 31) ..... 1 310 000.— <hr/> f 14 793 070.—
			(14) Kosten voor het schijfschieten ..... f 24 900.— Voor het houden van schietoefeningen in af- wisselend terrein ..... 50 000.— Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst ..... 5 540.— Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen ... 27 470.— Verdere uitgaven voor de korpsscholen: 36 scholen tegen f 70 en 4 tegen f 20 ..... 2 600.— Aanschaffing van boeken en leermiddelen bij de kaderscholen ..... 4 750.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
915		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie	(15) / 723 0

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 725 084			<p>Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenoedigheden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendeakens... f 412.—</p> <p>Uitgaven voor onderhoud van rijwielen ..... 2 628.—</p> <p>Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en in de aanschaffing van kleine benoedigheden ..... 11 400.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 129 700.—</p> <p>(15) Bezoldigingen en soldijen:</p> <p>Commandement der cavalerie ..... f 24 990.75</p> <p>6 veldekadrons ..... 398 647.25</p> <p>het depôt-eskadron ..... 118 371.75</p> <p>het peloton ordonnansen ..... 18 999.—</p> <p>de kaderschool ..... 5 592.50</p> <p style="text-align: right;">f 566 601.25</p> <p>Gaat af wegens:</p> <p>tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz. .... 9 601.25</p> <p style="text-align: right;">f 557 000.—</p> <p>Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... f 146 400.—</p> <p>Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden ..... 3 000.—</p> <p>Bezoldiging Inlandsch personeel in de keukens en stallen ..... 9 000.—</p> <p>Toelagen aan:</p> <p>hofmeesters voor de gamelle ..... 300.—</p> <p>koks en bijkoks ..... 1 412.—</p> <p>personeel bij de kaderschool ..... 600.—</p> <p>personeel bij de korpsschool ..... 240.—</p> <p>Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het afriichten van paarden ..... 3 672.—</p> <p>Belooningen aan:</p> <p>mindere militairen bij scherm- en gymnastiekwedstrijden, alsmede onderwijzers in het schermen en de gymnastiek ..... 1 700.—</p> <p>het kader belast met het recruten-onderwijs ..... 1 620.—</p> <p>optische seiners ..... 100.—</p> <p>Premie aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefony ..... 40.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 725 084.—</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 8.</p> <p>Het bij de begrooting van 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 364 892.—</p> <p>is verhoogd met:</p> <p>de som overgeschreven van de onderafdeeling 916 (zie noot 16) ..... 6 283.—</p>

Voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	f
	Meer.	Minder.		
14 659	f	24 957	de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren”	353 909.—
			Te zamen	f 725 084.—
			(16) Bijdrage aan het militair muziekkorps	f 225.—
			Kosten voor het schijfschieten	1 400.—
			Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst	120.—
			Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor gymnastische spelen	955.—
			Verdere uitgaven voor kader- en korpsscholen ...	180.—
			Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed aan de paarden.	30 000.—
			Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden voor 1061 paarden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens van f 0.35 per paard 's maands f 4 456.20 waarvoor gesteld	4 456.—
			Bijdrage aan de militaire vereeniging tot beoefening van paardenpost te Salatiga, Batavia en Tjimahi	1 800.—
			Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en aanschaffing van kleine benodigdheden	460.—
			Te zamen	f 39 596.—
			Het op de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van	f 20 934.—
			is verminderd met:	
			de som overgeschreven op onderafdeeling 930 (zie noot 37)	f 12
			de posten, welke bij de algeheele herziening van de inkomsten der militaire landsdienaren in de bezoldiging zijn opgenomen en welke bedragen als onderdeel der kostenraming dier algeheele herziening zijn overgeschreven naar de onderafdeeling 915 (zie noot 15) t.w. Kosten voor paardenbeslag en hoevensnijden	6 183
			Verpleging van zieke paarden bij afdeelingen, waarbij geen paardenarts aanwezig is	100
			.....	6 295.—
			f	14 639.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
917		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.	
	a.	Staf van het wapen der artillerietroepen	17) / 2 558 684

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																																															
	Meer.	Minder.																																																																																
f 2 856 164	f 2 520		(17) Bezoldigingen en soldijen: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Staf der bereden Artillerie .....</td> <td style="text-align: right;">f 36 944.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">2 afdeelingen veldartillerie .....</td> <td style="text-align: right;">382 536.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1 afdeeling bergartillerie .....</td> <td style="text-align: right;">217 661.25</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Depôt der bereden artillerie .....</td> <td style="text-align: right;">275 218.75</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Afdeling 7 cM. L/28 .....</td> <td style="text-align: right;">125 572.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Staf der mobiele vestingartillerie .....</td> <td style="text-align: right;">28 815.50</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Afdeling 7.5 cM. L/30 paardentractie .....</td> <td style="text-align: right;">140 860.50</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Afdeling 7.5 cM. L/30 autotractie .....</td> <td style="text-align: right;">107 925.25</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Batterij 12 cM. H.w. autotractie .....</td> <td style="text-align: right;">50 919.50</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Batterij 12 cM. M.r. paardentractie .....</td> <td style="text-align: right;">65 176.75</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Staf der kust- en vestingartillerie .....</td> <td style="text-align: right;">31 560.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">3 kustcompagniën .....</td> <td style="text-align: right;">199 281.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Militiecompagnie .....</td> <td style="text-align: right;">65 327.25</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Depôt der vestingartillerie .....</td> <td style="text-align: right;">130 252.75</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Schoolcompagnie .....</td> <td style="text-align: right;">135 203.25</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 1 993 253.75</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td> Gaat af: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz. ....</td> <td style="text-align: right;">27 253.75</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 1 966 000.—</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Regelmatige bezoldigingsverhoogen .....</td> <td style="text-align: right;">539 700.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden .....</td> <td style="text-align: right;">7 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Bezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen .....</td> <td style="text-align: right;">9 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Toelagen aan:</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">instructeurs der kaderscholen .....</td> <td style="text-align: right;">2 520.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">personeel aan de korpsscholen .....</td> <td style="text-align: right;">5 640.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">koks- en bijkoks .....</td> <td style="text-align: right;">4 150.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">mindere militairen wegens bijzondere diensten.</td> <td style="text-align: right;">7 354.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">telefonisten bij de commissie voor proefneming.</td> <td style="text-align: right;">1 800.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen en premien voor wedstrijden .....</td> <td style="text-align: right;">5 760.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden .....</td> <td style="text-align: right;">5 400.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Werkgeden .....</td> <td style="text-align: right;">1 900.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Toelagen aan instructeurs en hulp-instructeurs der recruten .....</td> <td style="text-align: right;">2 160.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Belooningen aan optische seiners .....</td> <td style="text-align: right;">300.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 2 558 684.—</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td> Te zamen ..... f 2 558 684.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 9, 10 en 11. Het bij de begroting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... 1 031 650.— is verhoogd met: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">de som overgeschreven van de onderafdeeling 918 onderdeel a (zie noot 19) .....</td> <td style="text-align: right;">5 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder</td> <td></td> </tr> </table> </td> </tr> </table>	Staf der bereden Artillerie	f 36 944.—	2 afdeelingen veldartillerie	382 536.—	1 afdeeling bergartillerie	217 661.25	Depôt der bereden artillerie	275 218.75	Afdeling 7 cM. L/28	125 572.—	Staf der mobiele vestingartillerie	28 815.50	Afdeling 7.5 cM. L/30 paardentractie	140 860.50	Afdeling 7.5 cM. L/30 autotractie	107 925.25	Batterij 12 cM. H.w. autotractie	50 919.50	Batterij 12 cM. M.r. paardentractie	65 176.75	Staf der kust- en vestingartillerie	31 560.—	3 kustcompagniën	199 281.—	Militiecompagnie	65 327.25	Depôt der vestingartillerie	130 252.75	Schoolcompagnie	135 203.25		f 1 993 253.75			Gaat af: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz. ....</td> <td style="text-align: right;">27 253.75</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 1 966 000.—</td> </tr> </table>	tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz.	27 253.75		f 1 966 000.—			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Regelmatige bezoldigingsverhoogen .....</td> <td style="text-align: right;">539 700.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden .....</td> <td style="text-align: right;">7 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Bezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen .....</td> <td style="text-align: right;">9 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Toelagen aan:</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">instructeurs der kaderscholen .....</td> <td style="text-align: right;">2 520.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">personeel aan de korpsscholen .....</td> <td style="text-align: right;">5 640.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">koks- en bijkoks .....</td> <td style="text-align: right;">4 150.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">mindere militairen wegens bijzondere diensten.</td> <td style="text-align: right;">7 354.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">telefonisten bij de commissie voor proefneming.</td> <td style="text-align: right;">1 800.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen en premien voor wedstrijden .....</td> <td style="text-align: right;">5 760.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden .....</td> <td style="text-align: right;">5 400.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Werkgeden .....</td> <td style="text-align: right;">1 900.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Toelagen aan instructeurs en hulp-instructeurs der recruten .....</td> <td style="text-align: right;">2 160.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Belooningen aan optische seiners .....</td> <td style="text-align: right;">300.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 2 558 684.—</td> </tr> </table>	Regelmatige bezoldigingsverhoogen	539 700.—	Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden	7 000.—	Bezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen	9 000.—	Toelagen aan:		instructeurs der kaderscholen	2 520.—	personeel aan de korpsscholen	5 640.—	koks- en bijkoks	4 150.—	mindere militairen wegens bijzondere diensten.	7 354.—	telefonisten bij de commissie voor proefneming.	1 800.—	onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen en premien voor wedstrijden	5 760.—	Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden	5 400.—	Werkgeden	1 900.—	Toelagen aan instructeurs en hulp-instructeurs der recruten	2 160.—	Belooningen aan optische seiners	300.—		f 2 558 684.—			Te zamen ..... f 2 558 684.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 9, 10 en 11. Het bij de begroting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... 1 031 650.— is verhoogd met: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">de som overgeschreven van de onderafdeeling 918 onderdeel a (zie noot 19) .....</td> <td style="text-align: right;">5 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder</td> <td></td> </tr> </table>	de som overgeschreven van de onderafdeeling 918 onderdeel a (zie noot 19)	5 000.—	de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder	
Staf der bereden Artillerie	f 36 944.—																																																																																	
2 afdeelingen veldartillerie	382 536.—																																																																																	
1 afdeeling bergartillerie	217 661.25																																																																																	
Depôt der bereden artillerie	275 218.75																																																																																	
Afdeling 7 cM. L/28	125 572.—																																																																																	
Staf der mobiele vestingartillerie	28 815.50																																																																																	
Afdeling 7.5 cM. L/30 paardentractie	140 860.50																																																																																	
Afdeling 7.5 cM. L/30 autotractie	107 925.25																																																																																	
Batterij 12 cM. H.w. autotractie	50 919.50																																																																																	
Batterij 12 cM. M.r. paardentractie	65 176.75																																																																																	
Staf der kust- en vestingartillerie	31 560.—																																																																																	
3 kustcompagniën	199 281.—																																																																																	
Militiecompagnie	65 327.25																																																																																	
Depôt der vestingartillerie	130 252.75																																																																																	
Schoolcompagnie	135 203.25																																																																																	
	f 1 993 253.75																																																																																	
		Gaat af: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz. ....</td> <td style="text-align: right;">27 253.75</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 1 966 000.—</td> </tr> </table>	tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz.	27 253.75		f 1 966 000.—																																																																												
tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz.	27 253.75																																																																																	
	f 1 966 000.—																																																																																	
		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Regelmatige bezoldigingsverhoogen .....</td> <td style="text-align: right;">539 700.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden .....</td> <td style="text-align: right;">7 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Bezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen .....</td> <td style="text-align: right;">9 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">Toelagen aan:</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">instructeurs der kaderscholen .....</td> <td style="text-align: right;">2 520.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">personeel aan de korpsscholen .....</td> <td style="text-align: right;">5 640.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">koks- en bijkoks .....</td> <td style="text-align: right;">4 150.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">mindere militairen wegens bijzondere diensten.</td> <td style="text-align: right;">7 354.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">telefonisten bij de commissie voor proefneming.</td> <td style="text-align: right;">1 800.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen en premien voor wedstrijden .....</td> <td style="text-align: right;">5 760.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden .....</td> <td style="text-align: right;">5 400.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Werkgeden .....</td> <td style="text-align: right;">1 900.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Toelagen aan instructeurs en hulp-instructeurs der recruten .....</td> <td style="text-align: right;">2 160.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 40px;">Belooningen aan optische seiners .....</td> <td style="text-align: right;">300.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 2 558 684.—</td> </tr> </table>	Regelmatige bezoldigingsverhoogen	539 700.—	Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden	7 000.—	Bezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen	9 000.—	Toelagen aan:		instructeurs der kaderscholen	2 520.—	personeel aan de korpsscholen	5 640.—	koks- en bijkoks	4 150.—	mindere militairen wegens bijzondere diensten.	7 354.—	telefonisten bij de commissie voor proefneming.	1 800.—	onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen en premien voor wedstrijden	5 760.—	Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden	5 400.—	Werkgeden	1 900.—	Toelagen aan instructeurs en hulp-instructeurs der recruten	2 160.—	Belooningen aan optische seiners	300.—		f 2 558 684.—																																																		
Regelmatige bezoldigingsverhoogen	539 700.—																																																																																	
Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden	7 000.—																																																																																	
Bezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen	9 000.—																																																																																	
Toelagen aan:																																																																																		
instructeurs der kaderscholen	2 520.—																																																																																	
personeel aan de korpsscholen	5 640.—																																																																																	
koks- en bijkoks	4 150.—																																																																																	
mindere militairen wegens bijzondere diensten.	7 354.—																																																																																	
telefonisten bij de commissie voor proefneming.	1 800.—																																																																																	
onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen en premien voor wedstrijden	5 760.—																																																																																	
Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden	5 400.—																																																																																	
Werkgeden	1 900.—																																																																																	
Toelagen aan instructeurs en hulp-instructeurs der recruten	2 160.—																																																																																	
Belooningen aan optische seiners	300.—																																																																																	
	f 2 558 684.—																																																																																	
		Te zamen ..... f 2 558 684.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 9, 10 en 11. Het bij de begroting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... 1 031 650.— is verhoogd met: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">de som overgeschreven van de onderafdeeling 918 onderdeel a (zie noot 19) .....</td> <td style="text-align: right;">5 000.—</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder</td> <td></td> </tr> </table>	de som overgeschreven van de onderafdeeling 918 onderdeel a (zie noot 19)	5 000.—	de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder																																																																													
de som overgeschreven van de onderafdeeling 918 onderdeel a (zie noot 19)	5 000.—																																																																																	
de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder																																																																																		

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 177 896			het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren'' ..... f 1 519 514.— Te zamen ..... f 2 556 164.—
			(18) Bezoldigingen en soldijen: Bestuur van het materieel en magazijnsdienst... f 212 760.— 1 Artillerie-Constructiewinkel ..... 221 955.— 1 vuurwerkerij ..... 124 106.25 1 inspectie der draagbare wapenen ..... 12 000.— 1 gewermakersschool ..... 67 083.25 De gewermakersateliers ..... 176 083.— f 813 987.50 Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleeding, enz. .... 1 987.50 f 812 000.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 202 700.— Bezoldiging van inlandsch burgerpersoneel in vasten dienst: Magazijn te Batavia: 1 mandoer ..... f 240 40 magazijnsknechten ..... 9 600 4 wakers ..... 600 Magazijn te Bandoeng: 1 mandoer ..... 180 40 magazijnsknechten ..... 4 800 4 wakers ..... 480 Magazijn te Soerabaia: 1 mandoer ..... 240 30 magazijnsknechten ..... 5 400 4 wakers ..... 720 Magazijn te Kota-Radja: 11 magazijnsknechten ..... 1 980 Magazijn te Meester-Cornelis: 4 koelies ..... 576 1 waker ..... 180 24 996.— Loonen van ingehuurd Inlandsch personeel ..... 68 000.— Werk- en overwerkelden ..... 48 000.— Toelagen aan het personeel der pyrotechnische werkplaats ..... 1 500.— Premiën aan het opzichtsvoerend personeel der artillerie constructiewinkel en van de pyrotech- nische werkplaats ..... 3 000.— Bezoldiging aan klerken ..... 17 700.— Te zamen ..... f 1 177 896.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX, 12. Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 1 042 204.— is verhoogd met: de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele her-

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
918		Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.	
	a.	Staf van het wapen en artillerietroepen	(19) f 37 528
	b.	Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen	(20) Nihil.
			f 37

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
20 376	f 16 952		<p>ziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren" ..... f 135 692.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 177 896.—</p> <p>(19) Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen ... f 3 645.—</p> <p>Kosten voor het schijfschieten ..... 4 200.—</p> <p>Verdere uitgaven voor de kader- en korpscholen. 1 700.—</p> <p>Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften, enz. ten dienste van het militair onderwijs tot opleiding van opperwachtmeester- en adjudant-onderofficier-onderwijzer bij de bereden artillerie ..... 100.—</p> <p>Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden en muilieren ..... 15 000.—</p> <p>Tegemoetkoming in de kosten van het menage-beheer en aanschaffing van kleine benodigdheden ..... 1 620.—</p> <p>Uitgaven voor werkdadige oefeningen met het geschut ..... 8 000.—</p> <p>Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden voor 777 paarden en muilieren, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens à f 0.35 per paard en per muilier 's maands f 3 263.40 waarvoor gesteld ..... 3 263.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 37 528.—</p> <p>Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 25 576.— is verminderd met:</p> <p>de posten, welke bij de algeheele herziening van de inkomsten der militaire landsdienaren in de bezoldiging zijn opgenomen en welke bedragen als onderdeel der kostenraming dier algeheele herziening zijn overgeschreven op onderafdeeling 917 onderdeel a (zie noot 17) t.w.</p> <p>Vergoeding voor paardenbeslag en hoevensnijden ..... f 4 900</p> <p>Verpleging van zieke paarden bij onderdeelen, waarbij geen paarden-arts aanwezig is ..... 100</p> <p style="text-align: right;">5 000.—</p> <p style="text-align: right;">Blijft ..... f 20 576.—</p> <p>(20) Het bij de begrooting van 1921 uitgetrokken bedrag is overgeschreven naar onderafdeeling 960 (zie noot 57).</p>
Nihil.			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
919		Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen. a. Bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta ..... (21) f 385 792	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
919	b.	Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijke aard van de korpsen barisan op Madoera ..... (22) / 681 628	
	c.	Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djokjakarta 3 450	/ 1 070 8
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			
000			

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																																																											
	Meer.	Minder.																																																																																																																																																																												
305 279	f 376 349		onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren'') ..... f 9 900.—																																																																																																																																																																											
			Te zamen ..... f 122 223.—																																																																																																																																																																											
5 720		f 270	(22) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																																																																																											
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor.....</td> <td>3</td> <td>f 3 000</td> <td>f 9 000</td> </tr> <tr> <td>Kapiteins (onderwijzer).....</td> <td>3</td> <td>7 800</td> <td>23 400</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Kapiteins {</td> <td rowspan="2">6</td> <td>oudste helft.....</td> <td>2 400</td> <td>14 400</td> </tr> <tr> <td>jongste helft.....</td> <td>2 100</td> <td>12 600</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">1e Luitenants {</td> <td rowspan="3">4</td> <td>oudste 1/4 ged. ....</td> <td>1 560</td> <td>6 240</td> </tr> <tr> <td>oudste 1/2 * .....</td> <td>1 380</td> <td>5 520</td> </tr> <tr> <td>jongste 1/2 * .....</td> <td>1 200</td> <td>8 400</td> </tr> <tr> <td>2e Luitenants.....</td> <td>24</td> <td>960</td> <td>23 040</td> </tr> <tr> <td>Adj. onderofficier</td> <td></td> <td>2 760</td> <td>15 800</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Sergeant-majoor</td> <td rowspan="2">7</td> <td>onderwijzer.....</td> <td>2 280</td> <td>2 280</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e klasse</td> <td>1 920</td> <td>1 920</td> </tr> <tr> <td>Kapelmeester.....</td> <td>3</td> <td>1 800</td> <td>5 400</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>6</td> <td>240</td> <td>1 440</td> </tr> <tr> <td>Stafschrijvers.....</td> <td>3</td> <td>144</td> <td>432</td> </tr> <tr> <td>Stafhoornblazers.....</td> <td>3</td> <td>120</td> <td>360</td> </tr> <tr> <td>Korporaal staftamboers.....</td> <td>3</td> <td>72</td> <td>216</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td>12</td> <td>144</td> <td>1 728</td> </tr> <tr> <td>Fouriers en sergeanten.....</td> <td>108</td> <td>120</td> <td>12 960</td> </tr> <tr> <td>Korporaals.....</td> <td>147</td> <td>72</td> <td>10 584</td> </tr> <tr> <td>Tamboers en hoornblazers.....</td> <td>36</td> <td>60</td> <td>2 160</td> </tr> <tr> <td>Barisans 1e klasse.....</td> <td>336</td> <td>60</td> <td>20 160</td> </tr> <tr> <td>Barisans 2e klasse.....</td> <td>2 004</td> <td>48</td> <td>96 192</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Te zamen.....</td> <td>f 272 232</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td>10 100</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefoon.....</td> <td>360</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden van officieren-onderwijzer:</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>2 officieren, á f 670.—.....</td> <td>f 1 340.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1 officier, á * 1 054.—.....</td> <td>* 1 054.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2 374</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Toelagen voor verzekering en waardevermindering van dienst- rijpaarden.....</td> <td>360</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Toelagen aan:</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>3 kapiteins-onderwijzers á 500.—.....</td> <td>f 900.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>3 geneeskundigen, 1 á f 4 800 en 2 á f 3 000. ....</td> <td>10 800.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>11 700</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming aan oppassing enz. voor dienstrijpaarden van 3 hoofdofficieren en 3 luitenants-adjudanten:</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>3 officieren á f 670 .....</td> <td>f 2 010 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>3 officieren á * 484 .....</td> <td>* 1 452.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3 462</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Toelagen voor verzekering en waardevermindering van dienst- rijpaarden.....</td> <td>540</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja).....</td> <td>377 500</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren.....</td> <td>3 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Te zamen.....</td> <td>f 681 628</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.	Majoor.....	3	f 3 000	f 9 000	Kapiteins (onderwijzer).....	3	7 800	23 400	Kapiteins {	6	oudste helft.....	2 400	14 400	jongste helft.....	2 100	12 600	1e Luitenants {	4	oudste 1/4 ged.	1 560	6 240	oudste 1/2 *	1 380	5 520	jongste 1/2 *	1 200	8 400	2e Luitenants.....	24	960	23 040	Adj. onderofficier		2 760	15 800	Sergeant-majoor	7	onderwijzer.....	2 280	2 280	Sergeant 1e klasse	1 920	1 920	Kapelmeester.....	3	1 800	5 400	Adjutant-onderofficier.....	6	240	1 440	Stafschrijvers.....	3	144	432	Stafhoornblazers.....	3	120	360	Korporaal staftamboers.....	3	72	216	Sergeant-majoor.....	12	144	1 728	Fouriers en sergeanten.....	108	120	12 960	Korporaals.....	147	72	10 584	Tamboers en hoornblazers.....	36	60	2 160	Barisans 1e klasse.....	336	60	20 160	Barisans 2e klasse.....	2 004	48	96 192			Te zamen.....	f 272 232			Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	10 100			Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefoon.....	360			Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden van officieren-onderwijzer:				2 officieren, á f 670.—.....	f 1 340.—			1 officier, á * 1 054.—.....	* 1 054.—				2 374			Toelagen voor verzekering en waardevermindering van dienst- rijpaarden.....	360			Toelagen aan:				3 kapiteins-onderwijzers á 500.—.....	f 900.—			3 geneeskundigen, 1 á f 4 800 en 2 á f 3 000.	10 800.—				11 700			Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming aan oppassing enz. voor dienstrijpaarden van 3 hoofdofficieren en 3 luitenants-adjudanten:				3 officieren á f 670	f 2 010 —			3 officieren á * 484	* 1 452.—				3 462			Toelagen voor verzekering en waardevermindering van dienst- rijpaarden.....	540			Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja).....	377 500			Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren.....	3 000			Te zamen.....	f 681 628
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																																																																																											
Majoor.....	3	f 3 000	f 9 000																																																																																																																																																																											
Kapiteins (onderwijzer).....	3	7 800	23 400																																																																																																																																																																											
Kapiteins {	6	oudste helft.....	2 400	14 400																																																																																																																																																																										
		jongste helft.....	2 100	12 600																																																																																																																																																																										
1e Luitenants {	4	oudste 1/4 ged.	1 560	6 240																																																																																																																																																																										
		oudste 1/2 *	1 380	5 520																																																																																																																																																																										
		jongste 1/2 *	1 200	8 400																																																																																																																																																																										
2e Luitenants.....	24	960	23 040																																																																																																																																																																											
Adj. onderofficier		2 760	15 800																																																																																																																																																																											
Sergeant-majoor	7	onderwijzer.....	2 280	2 280																																																																																																																																																																										
		Sergeant 1e klasse	1 920	1 920																																																																																																																																																																										
Kapelmeester.....	3	1 800	5 400																																																																																																																																																																											
Adjutant-onderofficier.....	6	240	1 440																																																																																																																																																																											
Stafschrijvers.....	3	144	432																																																																																																																																																																											
Stafhoornblazers.....	3	120	360																																																																																																																																																																											
Korporaal staftamboers.....	3	72	216																																																																																																																																																																											
Sergeant-majoor.....	12	144	1 728																																																																																																																																																																											
Fouriers en sergeanten.....	108	120	12 960																																																																																																																																																																											
Korporaals.....	147	72	10 584																																																																																																																																																																											
Tamboers en hoornblazers.....	36	60	2 160																																																																																																																																																																											
Barisans 1e klasse.....	336	60	20 160																																																																																																																																																																											
Barisans 2e klasse.....	2 004	48	96 192																																																																																																																																																																											
		Te zamen.....	f 272 232																																																																																																																																																																											
		Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	10 100																																																																																																																																																																											
		Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefoon.....	360																																																																																																																																																																											
		Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden van officieren-onderwijzer:																																																																																																																																																																												
		2 officieren, á f 670.—.....	f 1 340.—																																																																																																																																																																											
		1 officier, á * 1 054.—.....	* 1 054.—																																																																																																																																																																											
			2 374																																																																																																																																																																											
		Toelagen voor verzekering en waardevermindering van dienst- rijpaarden.....	360																																																																																																																																																																											
		Toelagen aan:																																																																																																																																																																												
		3 kapiteins-onderwijzers á 500.—.....	f 900.—																																																																																																																																																																											
		3 geneeskundigen, 1 á f 4 800 en 2 á f 3 000.	10 800.—																																																																																																																																																																											
			11 700																																																																																																																																																																											
		Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming aan oppassing enz. voor dienstrijpaarden van 3 hoofdofficieren en 3 luitenants-adjudanten:																																																																																																																																																																												
		3 officieren á f 670	f 2 010 —																																																																																																																																																																											
		3 officieren á * 484	* 1 452.—																																																																																																																																																																											
			3 462																																																																																																																																																																											
		Toelagen voor verzekering en waardevermindering van dienst- rijpaarden.....	540																																																																																																																																																																											
		Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja).....	377 500																																																																																																																																																																											
		Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren.....	3 000																																																																																																																																																																											
		Te zamen.....	f 681 628																																																																																																																																																																											

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 257 680	f 55 750		Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 282 886.— is verhoogd met:
101 240	1 850		de som begrepen in den algemeenen post (onderafdeeling 960) voor „Herziening van de opleiding tot officier bij de korpsen en het legioen van Mangkoe Negoro ..... 2 000.—
			de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 20 393.—
			Te zamen ..... f 305 279.—
			(23) Aanschaffing en onderhoud van kleding, wapenen, gereedschappen, onderhouden van magazijnen, kosten van onderwijs, uitgaven voor officiersdienstrijpaarden, kosten van schiet- en meerdaagsche oefeningen, benevens verschillende andere uitgaven ten behoeve van het legioen.
			De hoogere raming houdt verband met de verwacht wordende behoefte.
			Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 236 580.— is verhoogd met:
			de som voor: „Herziening van de opleiding tot officier bij de korpsen en het legioen van Mangkoe Negoro (onderafdeeling 960) ..... 1 000.—
			Te zamen ..... f 237 580.—
			(24) Aanschaffing en onderhoud van kleding, kosten van schiet-, pionier- en meerdaagsche oefeningen, kosten voor reparatiën, werving, onderwijs, feestelijkheden, kantoorbehoeften en andere uitgaven voor de korpsen barisans.
			Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 61 240.— is verhoogd met ..... 40 000.—
			overgeschreven* van de onderafdeeling „Materieel” aangezien de uitgaven voor materiele verstrekkingen abusievelijk bij de onderafdeeling 937 zijn ondergebracht (zie noot 51).
			Te zamen ..... f 101 240.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
921		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depôt in de Preanger Regentschappen	(25) 259
922		Verdere uitgaven voor de remonte	(26) 2851

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																																																													
	Meer.	Minder.																																																																																														
/ 25 540	/ 2 436		(25) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																													
178 550	106 620		<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen.</th> <th colspan="2">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ritmeester, kapitein of luitenant der cavale- rie of artillerie, onderdirecteur.....</td> <td>1</td> <td>/ 7 800 —</td> <td>/</td> <td>7 800 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier.....</td> <td>1</td> <td>2 760 —</td> <td></td> <td>2 760 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch cavalerist 1^e klasse.....</td> <td>4</td> <td>182 50</td> <td></td> <td>750 —</td> </tr> <tr> <td> " " 2^e ".....</td> <td>9</td> <td>127 75</td> <td></td> <td>1 149 75</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>/ 12 439 75</td> </tr> <tr> <td> Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.....</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>139 75</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>/ 12 300 —</td> </tr> <tr> <td> Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2 900 —</td> </tr> <tr> <td> Toelagen en kleine beloningen voor betoon- de buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden.....</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>5 120 —</td> </tr> <tr> <td> Bezoldiging van Inlandsch personeel.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Hoofdmandoer.....</td> <td>1</td> <td>360 —</td> <td></td> <td>360 —</td> </tr> <tr> <td> Schrijver.....</td> <td>1</td> <td>300 —</td> <td></td> <td>300 —</td> </tr> <tr> <td> Mandoer.....</td> <td>5</td> <td>180 —</td> <td></td> <td>840 —</td> </tr> <tr> <td> Paardenverzorger.....</td> <td>24</td> <td>120 —</td> <td></td> <td>2 880 —</td> </tr> <tr> <td> Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies.....</td> <td>17</td> <td>96 —</td> <td></td> <td>1 632 —</td> </tr> <tr> <td> Koelie voor het weghalen van mest en vuil- nis uit de stallen.....</td> <td>18</td> <td>108 —</td> <td></td> <td>1 944 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>/ 25 976 —</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.		Ritmeester, kapitein of luitenant der cavale- rie of artillerie, onderdirecteur.....	1	/ 7 800 —	/	7 800 —	Adjutant onderofficier.....	1	2 760 —		2 760 —	Inlandsch cavalerist 1 ^e klasse.....	4	182 50		750 —	" " 2 ^e ".....	9	127 75		1 149 75					/ 12 439 75	Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.....				139 75					/ 12 300 —	Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....				2 900 —	Toelagen en kleine beloningen voor betoon- de buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden.....				5 120 —	Bezoldiging van Inlandsch personeel.					Hoofdmandoer.....	1	360 —		360 —	Schrijver.....	1	300 —		300 —	Mandoer.....	5	180 —		840 —	Paardenverzorger.....	24	120 —		2 880 —	Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies.....	17	96 —		1 632 —	Koelie voor het weghalen van mest en vuil- nis uit de stallen.....	18	108 —		1 944 —					/ 25 976 —
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																													
Ritmeester, kapitein of luitenant der cavale- rie of artillerie, onderdirecteur.....	1	/ 7 800 —	/	7 800 —																																																																																												
Adjutant onderofficier.....	1	2 760 —		2 760 —																																																																																												
Inlandsch cavalerist 1 ^e klasse.....	4	182 50		750 —																																																																																												
" " 2 ^e ".....	9	127 75		1 149 75																																																																																												
				/ 12 439 75																																																																																												
Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.....				139 75																																																																																												
				/ 12 300 —																																																																																												
Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....				2 900 —																																																																																												
Toelagen en kleine beloningen voor betoon- de buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden.....				5 120 —																																																																																												
Bezoldiging van Inlandsch personeel.																																																																																																
Hoofdmandoer.....	1	360 —		360 —																																																																																												
Schrijver.....	1	300 —		300 —																																																																																												
Mandoer.....	5	180 —		840 —																																																																																												
Paardenverzorger.....	24	120 —		2 880 —																																																																																												
Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies.....	17	96 —		1 632 —																																																																																												
Koelie voor het weghalen van mest en vuil- nis uit de stallen.....	18	108 —		1 944 —																																																																																												
				/ 25 976 —																																																																																												
			Het op de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 14 973.— is verhoogd met: de som overgeschreven van de onderafdee- ling 922 (zie noot 26) ..... 524.— de in den algemeenen post (onderafdeling 961E) begrepen som voor: algeheele her- ziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren" ..... 8 043.— Te zamen ..... f 23 540.—																																																																																													
			(26) Boekerij ..... f 100.—																																																																																													
			Aankoop van paarden ..... 168 000.—																																																																																													
			Voeding voor de paarden ..... 92 000.—																																																																																													
			Aanschaffing en onderhoud van stalbenoedig- heden ..... 240.—																																																																																													
			Onderhoud van gras- en lucernetuinen en gras- snijloon ..... 18 000.—																																																																																													
			Onderhoud der weiden ..... 1 440.—																																																																																													
			Aanschaffing en onderhoud van karren, land- bouwwerktuigen, enz. .... 360.—																																																																																													
			Herstelling aan paardetuigen ..... 100.—																																																																																													
			Verschillende kleine uitgaven ..... 600.—																																																																																													

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
923		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgel- den en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaam- heden voor het wapen der genie	(27) / 1 405 6

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																												
	Meer.	Minder.																																																													
f 1 566 645	f 39 000		<p>Aanschaffing van stroo tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden ..... f 4 330.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 285 170.—</p> <p>Het in de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 179 074.—</p> <p>is verminderd:</p> <p>met de post voor „uitsteken van paardenhoeven en paardenbeslag” ad ..... 524.—</p> <p>aangezien deze premiën zijn opgenomen in de bezoldiging bij de algeheele herziening van de inkomsten der militaire landsdienaren, zoodat deze som is overgeschreven naar de onderafdeeling 921 (zie noot 25).</p> <p style="text-align: right;">Rest ..... f 178 550.—</p>																																																												
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 80%;"></th> <th style="width: 10%; text-align: right;">Bezoldigin- gen en Soldijen.</th> <th style="width: 10%; text-align: right;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(27) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzondering van de teekenaars .....</td> <td style="text-align: right;">f 238 200 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Automobiel-compagnie.....</td> <td style="text-align: right;">112 102 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td>De magazijnsdienst.....</td> <td style="text-align: right;">48 960 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps teekenaars.....</td> <td style="text-align: right;">25 136 25</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps geniewerklieden.....</td> <td style="text-align: right;">223 409 75</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps genietroepen met uitzondering van den teekenaar.....</td> <td style="text-align: right;">422 980 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td>De kaderschool.....</td> <td style="text-align: right;">5 112 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 1073901 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Gaaf af wegens:</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>voor tegen betaling te verstrekken kleeding.....</td> <td style="text-align: right;">3 401 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 1 072 500</td> </tr> <tr> <td>Regelmattige bezoldigingsverhoogingen . . . . .</td> <td></td> <td style="text-align: right;">263 800</td> </tr> <tr> <td>Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens</td> <td></td> <td style="text-align: right;">400</td> </tr> <tr> <td>Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.....</td> <td></td> <td style="text-align: right;">60 000</td> </tr> <tr> <td>Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs.....</td> <td></td> <td style="text-align: right;">500</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Belooningen aan:</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....</td> <td></td> <td style="text-align: right;">420</td> </tr> <tr> <td>optische seiners . . . . .</td> <td></td> <td style="text-align: right;">90</td> </tr> <tr> <td>eenige onderofficieren, belast met het geven van onderwijs aan de ongeoeffenden . . . . .</td> <td></td> <td style="text-align: right;">450</td> </tr> </tbody> </table>		Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.	(27) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzondering van de teekenaars	f 238 200 —		Automobiel-compagnie.....	112 102 50		De magazijnsdienst.....	48 960 —		Het korps teekenaars.....	25 136 25		Het korps geniewerklieden.....	223 409 75		Het korps genietroepen met uitzondering van den teekenaar.....	422 980 50		De kaderschool.....	5 112 50			f 1073901 50		Gaaf af wegens:			voor tegen betaling te verstrekken kleeding.....	3 401 50				f 1 072 500	Regelmattige bezoldigingsverhoogingen		263 800	Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens		400	Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.....		60 000	Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs.....		500	Belooningen aan:			geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....		420	optische seiners		90	eenige onderofficieren, belast met het geven van onderwijs aan de ongeoeffenden		450
	Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.																																																													
(27) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzondering van de teekenaars	f 238 200 —																																																														
Automobiel-compagnie.....	112 102 50																																																														
De magazijnsdienst.....	48 960 —																																																														
Het korps teekenaars.....	25 136 25																																																														
Het korps geniewerklieden.....	223 409 75																																																														
Het korps genietroepen met uitzondering van den teekenaar.....	422 980 50																																																														
De kaderschool.....	5 112 50																																																														
	f 1073901 50																																																														
Gaaf af wegens:																																																															
voor tegen betaling te verstrekken kleeding.....	3 401 50																																																														
		f 1 072 500																																																													
Regelmattige bezoldigingsverhoogingen		263 800																																																													
Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens		400																																																													
Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.....		60 000																																																													
Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs.....		500																																																													
Belooningen aan:																																																															
geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....		420																																																													
optische seiners		90																																																													
eenige onderofficieren, belast met het geven van onderwijs aan de ongeoeffenden		450																																																													

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
924		Verdere uitgaven van het wapen der genie	(28) / 20

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	Te zamen.
	Meer.	Minder.		
f 1 360	f 725			
			Toelagen aan : opzichters met diploma voor architect ..... f 3 300 den sergeant-majoor-onderwijzer telegrafist..... 240 den sergeant-majoor-onderwijzer radiotelegrafist.... 240 den hofmeester voor de gamelle..... 60 Belooningen aan mindere militairen bij scherm- en gymnastiek wedstrijden, alsmede toelagen aan de onderwijzers in het schermen en de gymnastiek. 535 Toelagen aan koks en bijkoks... 648 Toelagen voor personeel aan de kader en korpsscholen : aan de onderwijzers bij de korpsscholen f 360,— aan 1 adjudant onderofficier, onderwijzer, á f 20.— 's maands ..... f 240.— aan 1 Europeesch sergeant, onderwijzer á f 20.— 's maands ..... f 240.— aan 1 inlandsch sergeant, onderwijzer, á f 10 's maands ..... f 120.— 960 Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienst- rijpaarden..... 1 500 Te zamen..... f 1 405 643	
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O. IX 12. Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 666 449.— wordt verhoogd met : de som overgeschreven van de onderafdeeling 925 onderdeel e (zie noot 30) ..... 51 550.— de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele her- ziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 648 644.— Te zamen ..... f 1 366 643.—	
			(28) Teekenbehoefden en andere kleine uitgaven ..... f 140.— Aanschaffing en onderhoud van benoedig- heden voor de beoefening van gymnastische spelen ..... 725.— Voor verdere uitgaven ten behoeve van de kader- en korpsschool ..... 360.— Kosten voor het schijfschieten ..... 610.— Tegemoetkoming in de kosten van het menage- beheer en aanschaffing van kleine benoedig- heden ..... 250.— Te zamen ..... f 2 085.—	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
925	Geniewerken.		
	a.	Onderhoud en herstelling der sterkten en verlichting door gas of electriciteit en gasoline onder druk van militaire gebouwen en hetgeen daartoe behoort, benevens uitgaven wegens inhuur- of inbezitneming van terreinen	(29) f 1 864 500
	b.	Nieuwe werken met uitzondering van kampementsbouw en de verdediging	(29) 1 978 000
	c.	Nieuwe werken kampementsbouw en de verdediging	(29) 3 682 000
	d.	Onvoorziene werken ten behoeve van troepen te velde, op excursie of expeditie en in tijdelijke garnizoenen	(29) 275 000
	e.	Belooningen aan onderofficieren belast met de uitbetaling bij de geniewerken en werkgelden aan leerling-werklieden	(30) 5 450
			f 7 754 750
926		Huis, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen	(31) 488 000

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 1 807 000	f 67 300		(29) Wat betreft onderdeel <i>b</i> , zie gedrukt stuk No. 6. Voor aanschaffing van landgoederen tot de uitvoering van de werken zijn bovendien benodigd de ondervolgende bedragen:
2 265 000		287 000	1e. Aanschaffingen in Europa ten laste van Hoofdstuk I (Uitgaven in Nederland) onderafdeeling 915:
4 708 000		f 1 076 000	onderdeel <i>a</i> . ..... f 104 600.—
			" <i>b</i> . ..... 148 800.—
			" <i>c</i> . ..... 265 300.—
			" <i>d</i> . ..... 20 600.—
			Te zamen ..... f 539 300.—
275 000			2e. Aanschaffingen in Indië ten laste van Hoofdstuk II (Uitgaven in Indië) onderafdeeling 939 onderdeel <i>b</i> :
5 480			onderdeel <i>a</i> . ..... f 313 800.—
			" <i>b</i> . ..... 446 400.—
			" <i>c</i> . ..... 795 900.—
			" <i>d</i> . ..... 61 800.—
488 000			Te zamen ..... f 1 617 900.—
			(30) Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 9 112 000.—
			is verminderd met ..... 51 550.—
			in verband met het opnemen van de daggelden aan militaire opzichters en geniewerklieden in de bezoldiging bij de algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren in verband waarmede dit bedrag is overgeschreven naar de onderafdeeling „Bezoldigingen enz. van het wapen der genie” (zie noot 27).
			Blijft ..... f 9 060 450.—
			(31) Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 808 300.—
			is verminderd met ..... 320 300.—
			vertegenwoordigende deze som het bedrag, dat bij de algemeene herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren in de bezoldiging is opgenomen, en in verband daarmede als onderdeel van de kostenraming dier algemeene herziening is overgebracht naar de onderafdeeling „Infanterie” (onderafdeeling 913 — zie noot 13).
			Blijft ..... f 488 000.—
			Ten bate van de middelen is een bedrag van f 1 310 000 gebracht als opbrengst van de gouvernementswoningen, zijnde bij de algemeene herziening van de bezoldiging der militaire landsdienaren de vroeger aankomende huishuurvergoeding en de waarde van het genot van vrije woning in de tractementen opgenomen.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
927		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.	
	a.	Geneeskundige dienst.	(32) f 1 728 100
	b.	Hospitaaldienst	(35) 1 785 865
			f 5 511 965

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																				
	Meer.	Minder.																																					
f 1 729 500		f 1 200	(32) Het korps officieren van gezondheid ..... f 1 239 000.— Het korps militaire apothekers ..... 125 100.— Het korps militaire apothekers, adsistenten .... 90 000.— <hr/> f 1 454 100.— Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden ..... 2 500.— Regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 269 100.— Toelagen aan 2 officieren, leeraren aan den cursus ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst te velde, op f 1 200 ..... 2 400.— <hr/> Te zamen ..... f 1 728 100.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 14. Het bij de begrooting van 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 1 144 960.— is overgeschreven naar de onderafdeeling 901 en 929 (zie de noten 1 en 36) ..... 89 000.— <hr/> f 1 055 960.— en is verhoogd: met de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 673 340.— <hr/> Te zamen ..... f 1 729 300.—																																				
1 785 865			(33) Bezoldigingen, belooningen en soldijen:																																				
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aantal.</th> <th>Bezoldigingen, belooningen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Directrice.....</td> <td>2</td> <td>f 6 600 —</td> <td>f 13 200 —</td> </tr> <tr> <td>Hoofdverpleegster.....</td> <td>8</td> <td>5 400 —</td> <td>45 200 —</td> </tr> <tr> <td>Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse.....</td> <td>76</td> <td>5 600 —</td> <td>275 600 —</td> </tr> <tr> <td>Ziekenverpleegster 2e klasse.....</td> <td>45</td> <td>2 700 —</td> <td>116 100 —</td> </tr> <tr> <td>Leerling ziekenverpleegster.....</td> <td>95</td> <td>1 200 —</td> <td>89 280 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch mannelijk burgerlijk bedieningspersoneel.....</td> <td>656</td> <td>240 —</td> <td>157 440 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedieningspersoneel.....</td> <td>80</td> <td>240 —</td> <td>19 200 —</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant ziekenverpleger.....</td> <td>1</td> <td>5 600 —</td> <td>5 600 —</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen, belooningen en soldijen.	Te zamen.	Directrice.....	2	f 6 600 —	f 13 200 —	Hoofdverpleegster.....	8	5 400 —	45 200 —	Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse.....	76	5 600 —	275 600 —	Ziekenverpleegster 2e klasse.....	45	2 700 —	116 100 —	Leerling ziekenverpleegster.....	95	1 200 —	89 280 —	Inlandsch mannelijk burgerlijk bedieningspersoneel.....	656	240 —	157 440 —	Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedieningspersoneel.....	80	240 —	19 200 —	Onderluitenant ziekenverpleger.....	1	5 600 —	5 600 —
RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen, belooningen en soldijen.	Te zamen.																																				
Directrice.....	2	f 6 600 —	f 13 200 —																																				
Hoofdverpleegster.....	8	5 400 —	45 200 —																																				
Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse.....	76	5 600 —	275 600 —																																				
Ziekenverpleegster 2e klasse.....	45	2 700 —	116 100 —																																				
Leerling ziekenverpleegster.....	95	1 200 —	89 280 —																																				
Inlandsch mannelijk burgerlijk bedieningspersoneel.....	656	240 —	157 440 —																																				
Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedieningspersoneel.....	80	240 —	19 200 —																																				
Onderluitenant ziekenverpleger.....	1	5 600 —	5 600 —																																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
927			

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1922.
928		Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.		
a.	Geneeskundige dienst	(54) f 5 745		
b.	Hospitaaldienst	(55) 58 726	f 44 4	
929		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst	(36)	116 6

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 2 625	f 5 120		Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 910 547.—
25 747	12 979		is verminderd wegens overschrijving naar onderafdeeling 929 (zie noot 36) ..... 11 735.—
			f 898 812.—
			en is verhoogd met:
			de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 885 053.—
116 640			Te zamen ..... f 1 783 865.—
			(34) Kosten van de militaire geneeskundige boekerij. f 2 175.—
			Fondsen ter bestrijding van de meerdere kosten voor de aanschaffing van benodigdheden ten behoeve van het pharmacologisch laboratorium bij het departement van Landbouw in verband met den door nieuw benoemde apothekers bij dat departement te volgen cursus ..... 150.—
			Kosten verbonden aan het houden van cursussen ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst te velde ..... 300.—
			Onderhoud van rontgentoestellen ..... 3 120.—
			Te zamen ..... f 5 745.—
			(35) Scheerloon en scheerbehoefden bij de ziekeninrichtingen ..... f 3 216.—
			Grafelden, doodkisten, lijk- en ziekenwagens en paarden daarvoor en verdere uitgaven verbonden aan het begraven van lijken ..... 24 000.—
			Aanschaffing van verschillende benodigdheden in de militaire ziekeninrichtingen ..... 11 220.—
			Aanschaffing van leermiddelen ten behoeve van de bij enkele groote hospitalen te houden leergangen in de verplegingsleer ..... 80.—
			Uitgaven voor het onderwijs bij de korpscholen van de militaire hospitalen ..... 210.—
			Te zamen ..... f 38 726.—
			(36) Bezoldiging van het korps militaire paardenartsen ..... f 68 700.—

Rangen.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.
Sergeant-majoor....	1	f 2 280 —
Sergeant 1e klasse. ..	4	1 920 —
Brigadier.....	4	474 50 —
Korporaal 1e of 2e klasse	5	328 50 —
Oppasser 1e klasse....	25	219 —
Oppasser 2e klasse....	30	164 25 —
		f 92 603 —
		20

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
930		Verdere uitgaven van den militairen diergeneeskundigen dienst.....	(57) / 12
931		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.	
	a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(38) / 54 415

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
12			<p>Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... f 22 961.—</p> <p>Stalkoelies voor garnizoensstallen ..... 576.—</p> <p>Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden ..... 500.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 116 640.—</p> <p>Bij de begrooting voor 1921 waren de toegestane gelden uitgetrokken bij de onderafdeeling 928; in verband met de splitsing is naar deze onderafdeeling overgeschreven van:</p> <p style="padding-left: 2em;">onderafdeeling 927 onderdeel a (noot 32)... f 45 000.—</p> <p style="padding-left: 2em;">onderafdeeling 927 „ b (noot 33)... 11 735.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Voor 1921 uitgetrokken ... f 56 735.—</p> <p>welk bedrag is verhoogd:</p> <p>met de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren” ..... 59 905.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 116 640.—</p> <p>(37) Vergoeding voor de aanschaffing van stalbehoedigheden voor de in den garnizoensziekenstal te Weltevreden verpleegd wordende officiersdienstrijpaarden ..... 12.—</p> <p>Bij de begrooting voor 1921 waren de toegestane gelden uitgetrokken bij de onderafdeeling 916; thans heeft overschrijving naar deze onderafdeeling plaats gevonden, aangezien de ziekenstallen onder het beheer van dit dienstvak staan (zie noot 16).</p> <p>(38) Bezoldigingen:</p> <p>1 kapitein, directeur ..... f 7 800.—</p> <p>2 onderluitnants ..... 7 200.—</p> <p>1 adjudant-onderofficier ..... 2 760.—</p> <p>7 sergeant 1e klasse ..... 13 440.—</p> <p>7 brigadiers of sergeant 1e klasse ..... 3 322.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 34 522.—</p> <p>Gaat af wegens:</p> <p>tegen betaling verstrekte kleeding ..... 1 324.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 33 198.—</p> <p>Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 13 000.—</p> <p>Toelagen aan brigadiers ..... 1 440.—</p> <p>Werkgeld aan veroordeelden ..... 6 775.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 54 413.—</p> <p>Het in de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 31 043.—</p> <p>is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor „algeheele her-</p>
54 413			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
951	b	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(39) f 44 440
			f 98 8
952		Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoodmede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.	
	a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(40) f 14 614

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
39 180	f 5 260		ziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren" ..... f 23 370.— Te zamen ..... f 54 413.—
16 336		f 1 941	(39) Bezoldiging van den openbaren aanklager bij den krijgsraad te Magelang ..... f 7 200.— Bezoldiging van 4 provoostgeweldigen ..... 12 000.— Soldijen aan 10 stokkenknechts ..... f 4 745 Gaat af wegens tegen betaling ver- strekte kleding ..... 145 4 600.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 3 400.— Schrijfloonen ..... 8 880.— Loonen aan boodschappers ..... 660.— Tolkengelden en belooningen voor inlandsche priesters en andere inlandsche personen belast met het afnemen van den eed aan getuigen ... 7 700.— Te zamen ..... f 44 440.— Het in de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 28 841.— is verminderd met ..... 240.— wegens overbrenging naar onderafdeeling 939 (zie noot 51) van de uitgaven voor „Kosten van matericelen aard”. f 28 601.— en verhoogd met: de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor „algeheele her- ziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren ..... 10 579.— Te zamen ..... f 39 180.— (40) Voor de voeding der gevangenen: 79 Europeanen en Amboineezen, ad f 0.10 per dag ..... f 2 883.50 173 Inlanders, ad f 0.08 per dag ... 5 051.60 Tabak en sirihgelden ..... 6 438.60 f 14 373.70 waarvoor gesteld ..... f 14 374.— Schoonhouden van de provoosten ..... 240.— Te zamen ..... f 16 614.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamte voor 1922
932	b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(41) f 18 570
933		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.	
	a	Militaire school te Meester-Cornelis	(42) f 91 094

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																																																
	Meer.	Minder.																																																																																	
f 11 760	f 6 810		(41) Voeding-, tabak- en siriegelden aan militairen in de provoosthuizen ..... f 17 250.—																																																																																
90 086	1 008		Voor aanschaffing van kleine reisbenodigdheden ten behoeve van veroordeelde militairen, die naar Nederland worden opgezonden om hunne straf aldaar te ondergaan en van gewezen militairen, die, na met een briefje van ontslag uit het leger te zijn verwijderd, of na geëindigden straftijd naar Nederland worden teruggezonden ..... 120.—																																																																																
			Schoonhouden van de provoosthuizen ..... 1 200.—																																																																																
			Te zamen ..... f 18 570																																																																																
			(42) • Bezoldigingen en soldijen.																																																																																
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">RANGEN.</th> <th style="text-align: center;">Aantal.</th> <th style="text-align: center;">Bezoldigingen en soldijen.</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kapitein, directeur.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">f 7 800 —</td> <td style="text-align: right;">f 7 800 —</td> </tr> <tr> <td>Tweede of eerste luitenant....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">3 600 —</td> <td style="text-align: right;">7 200 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier. . . . .</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">2 760 —</td> <td style="text-align: right;">2 760 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant en fourier.....</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: right;">1 920 —</td> <td style="text-align: right;">5 760 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-leerling.....</td> <td style="text-align: center;">20</td> <td style="text-align: right;">1 920 —</td> <td style="text-align: right;">38 400 —</td> </tr> <tr> <td>Infanterist 1e klasse (aanvull. troepen).</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">365 —</td> <td style="text-align: right;">365 —</td> </tr> <tr> <td>Korporaal 1e of 2e klasse.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">292 —</td> <td style="text-align: right;">292 —</td> </tr> <tr> <td>Hoornblazer.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">182 50</td> <td style="text-align: right;">182 50</td> </tr> <tr> <td>Fuselier (inheemsche troepen).....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">127 75</td> <td style="text-align: right;">255 50</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">f 63 015 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogen .....</td> <td style="text-align: right;">11 595 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Bezoldiging van inlandsch personeel:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">1 hofmeester.....</td> <td style="text-align: right;">f 180.—</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">12 bedienden.....</td> <td style="text-align: right;">1 728.—</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">4 koelies.....</td> <td style="text-align: right;">576 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">2 484 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Voor het geven van taalonderwijs aan de leerlingen door burgerleeraren .....</td> <td style="text-align: right;">13 700 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Belooning aan den onderwijzer in het schermen en de gymnastiek .....</td> <td style="text-align: right;">300 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen. . . . .</td> <td style="text-align: right;">f 91 094 —</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.	Kapitein, directeur.....	1	f 7 800 —	f 7 800 —	Tweede of eerste luitenant....	2	3 600 —	7 200 —	Adjutant onderofficier.	1	2 760 —	2 760 —	Sergeant en fourier.....	3	1 920 —	5 760 —	Sergeant-leerling.....	20	1 920 —	38 400 —	Infanterist 1e klasse (aanvull. troepen).	1	365 —	365 —	Korporaal 1e of 2e klasse.....	1	292 —	292 —	Hoornblazer.....	1	182 50	182 50	Fuselier (inheemsche troepen).....	2	127 75	255 50				f 63 015 —	Regelmatige bezoldigingsverhoogen			11 595 —	Bezoldiging van inlandsch personeel:				1 hofmeester.....		f 180.—		12 bedienden.....		1 728.—		4 koelies.....		576 —					2 484 —	Voor het geven van taalonderwijs aan de leerlingen door burgerleeraren			13 700 —	Belooning aan den onderwijzer in het schermen en de gymnastiek			300 —	Te zamen.			f 91 094 —
RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																
Kapitein, directeur.....	1	f 7 800 —	f 7 800 —																																																																																
Tweede of eerste luitenant....	2	3 600 —	7 200 —																																																																																
Adjutant onderofficier.	1	2 760 —	2 760 —																																																																																
Sergeant en fourier.....	3	1 920 —	5 760 —																																																																																
Sergeant-leerling.....	20	1 920 —	38 400 —																																																																																
Infanterist 1e klasse (aanvull. troepen).	1	365 —	365 —																																																																																
Korporaal 1e of 2e klasse.....	1	292 —	292 —																																																																																
Hoornblazer.....	1	182 50	182 50																																																																																
Fuselier (inheemsche troepen).....	2	127 75	255 50																																																																																
			f 63 015 —																																																																																
Regelmatige bezoldigingsverhoogen			11 595 —																																																																																
Bezoldiging van inlandsch personeel:																																																																																			
1 hofmeester.....		f 180.—																																																																																	
12 bedienden.....		1 728.—																																																																																	
4 koelies.....		576 —																																																																																	
			2 484 —																																																																																
Voor het geven van taalonderwijs aan de leerlingen door burgerleeraren			13 700 —																																																																																
Belooning aan den onderwijzer in het schermen en de gymnastiek			300 —																																																																																
Te zamen.			f 91 094 —																																																																																
			Het op de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 47 435.—																																																																																
			is verhoogd:																																																																																
			met de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren”																																																																																
			42 651.—																																																																																
			Te zamen ..... f 90 086.—																																																																																

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
935	b.	Stafmuziek	(43) f 82 540
	c.	Toelagen aan jongelingen zoowel van Europeesche als niet Europeesche afkomst in werkplaatsen of inrichtingen van het leger in opleiding tot ambachts- of handwerkslieden en aan met die opleiding belaste personen	6 000
	d.	Toelagen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de hoefsmidschool	(44) 5 620
			f 185

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
82 540			(43) Bezoldiging en soldijen.			
			RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- ging of sol- dijen.	Te zamen.
6 000			Adjutant onderofficier, kapelmeester.	1	f 6 000	f 6 000
5 620			Adjutant onderofficier of Sergeant majoor, hulp kapelmeester.	1	5 600	5 600
			Stafmuzikanten :			
			der 1e klasse (sergeant).....	7	2 700	19 900
			• 2e • • • • •	6	2 200	15 680
			• 3e • • • • •	8	1 920	15 360
			Leerling- stafmuzikant 1e klasse (kor- poraal).....	5	1 620	8 100
			Leerling- stafmuzikant 2e klasse (kor- poraal)	3	1 500	4 500
			Tromdrager (inlander).....	1	72	72
						f 70 212
			Gaaf af wegens:			
			tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.			
						212
						f 70 000
			Regelmattige bezoldigingsverhoogingen			
			Toelagc aan den stafmuzikant voor de politie			
						12 500
						240
			Te zamen.....			
						f 82 540
			Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van			
						f 29 260.—
			is verhoogd met:			
			de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor „algeheele her- ziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van onder het Departement van Oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren”			
						53 280.—
			Te zamen			
						f 82 540.—
			(44) Bezoldiging van:			
			1 opperwachtmeester (sergeant-majoor) of adju- dant-onderofficier, hoefsmid-onderwijzer			
						f 3 000.—
			Regelmattige bezoldigingsverhoging			
						720.—
			Werkgeldcn aan leerling-hoefsmiden			
						1 900.—
			Te zamen			
						f 5 620.—
			Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van			
						f 2 741.—
			is verhoogd met:			
			de in den algemeenen post (onderafdeeling 961E) begrepen som voor: „algeheele her- ziening der inkomsten van de militaire landsdienaren en van enkele categoriën van			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
934		Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.	
	a.	Militaire school te Meester-Cornelis	(45) f 4 750
	b.	Stafmuziek	(46) 1 520
	c.	Hoefsmidschool.	(47) 125
935		Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen	f 6 35
936		Aanbrengelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger	(48) 600
937		Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst	(40) 40

begrooting voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 24 750		f 20 000	onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren" ..... f 2 879.— Te zamen ..... f 5 620.—
1 520			
125			(45) Boekwerken en hulpmiddelen voor het onderwijs f 4 750.— Van het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 25 050.— is een bedrag van ..... 300.— overgeschreven naar de onderafdeeling 960 dezer begrooting (zie noot 57). Blijft ..... f 24 750.—
22 000	f 13 000		
600 000			(46) Schoonhouden van het gebouw voor de staf- muzikanten ..... f 120.— Onderhoud van muziek en instrumenten, be- nevens kosten voor de opleiding van leerlingen ..... 1 400.— Te zamen ..... f 1 520.—
28 700	11 300		(47) Aankopen en onderhouden van boekwerken ... f 100.— Voor de aanschaffing van medailles voor te houden wedstrijden bij de hoefsmidschool ... 25.— Te zamen ..... f 125.—
			(48) Hierin zijn begrepen de wervingskosten der twee divisien marechaussee in West-Java, ge- raamd op ..... f 8 000.— Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 1 000 000.— is verminderd met ..... 400 000.— wegens vermindering van de reëngagements- premiën en het vervallen van deze premiën voor de sergeanten 1 ^e klasse en hogere onderofficieren bij de algeheele herziening der inkomsten van de militaire landsdienaren, in verband waarmede dit bedrag, als zijnde een onderdeel van de kostenraming van die algeheele herziening, is overgeschreven op de onderafdeeling 913 (zie noot 13). Blijft ..... f 600 000.—
			(49) Riddersoldijen: Ridders M. W. O. 3 ^e klasse: 2 sergeanten en 1 korporaal ..... f 1 000.— Ridders M. W. O. 4 ^e klasse: 4 sergeanten, 10 korporaals en 31 soldaten ..... 5 840.— Zilveren medaille voor Moed en Trouw: 1 soldaat ..... 120.— Bronzen medaille voor Moed en Trouw: 2 sergeanten, 5 korporaals en 55 soldaten ..... 5 425.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
938		Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegroeting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger ingebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onderdruk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende	50) 12814

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			<p>Gratificatiën verbonden aan de medailles voor langdurigen dienst:</p> <p>gouden medaille aan 16 personen ..... f 800.—</p> <p>zilveren medaille aan 1029 personen ..... 12 348.—</p> <p>bronzen medaille aan 1208 personen ..... 14 496.—</p> <hr/> <p>Totaal ..... f 40 029.—</p> <p>waarvoor gesteld ..... 40 000.—</p> <p>Volgens het ontwerp van de begrooting voor 1921, ingediend aan den Staten-Generaal, heeft de Minister het bedrag met f 6 000 verhoogd, zoodat in totaal voor 1921 een bedrag van f 28 700 is uitgetrokken.</p>
10 987 420	f 1 826 680		<p>(50) Voor levensmiddelen van militairen beneden den rang van sergeant 2e klasse ..... f 5 536 000.—</p> <p>Levensmiddelen voor gestraften onder militair beheer ..... 730 000.—</p> <p>Voeding voor troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik ..... 1 672 000.—</p> <p>Uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden ..... 300 000.—</p> <p>Verpleging van zieke paarden ..... 2 000.—</p> <p>Uitgaven voor verlichting ..... 176 100.—</p> <p>Voeding in de hospitalen ..... 2 066 000.—</p> <p>Voeding in de militaire strafgevangenis ..... 62 000.—</p> <p>Kosten voor de watervoorziening ..... 7 000.—</p> <p>Kosten voor aanschaffing van tabak en sirih-gelden voor gestraften onder militair beheer. 19 000.—</p> <p>Verstrekking van levensmiddelen (rijst) aan de gezinnen van soldij genietende militairen ..... 667 000.—</p> <p>Excursiedaggelden ..... </p> <p>Toelagen bij manoeuvres en meerdaagsche oefeningen ..... </p> <p>Geldelijke tegemoetkomingen in de duurte van levensmiddelen in de buitengewesten ..... 1 577 000.—</p> <p>Advertentiekosten voor aanbestedingen ..... </p> <hr/> <p>Te zamen ..... f 12 814 100.—</p> <p>Hieronder zijn niet begrepen de kosten der twee divisien marechaussee in West-Java ($\pm$ f 150 000), welke met het departement van Binnenlandsch-Bestuur worden verrekend. Het bij de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 12 947 420.— is verminderd met ..... 1 960 000.— wegens de kosten van voeding, vergoeding van water, verlichting en levensmiddelen van het gezin van onderofficieren beneden den rang van onderluitenant, welke uitgaven bij de algeheele herziening der inkomsten der militaire landsdienaren in de bezoldigingen zijn opgenomen, in verband waarmede dit bedrag, als zijnde een onderdeel van de kostenraming dier algeheele herziening is overgeschreven op de onderafdeeling 913 (zie noot 13).</p>
			<p>Blijft ..... f 10 987 420.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
959		Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten.	
	a.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der artillerie	(51a) 1 405 000
	b.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der genie	(51b) 1 805 400

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(51) Deze onderafdeeling geldt uitsluitend voor aanschaffingen in Nederlandsch-Indië. Het in de begrooting voor 1921 uitgetrokken bedrag van ..... f 9 245 350.— is verhoogd: met de som overgeschreven van de onderafdeeling 931 onderdeel b (noot 39) ..... 240.— <hr/> f 9 245 590.— en verminderd: a. wegens overschrijving naar de onderafdeeling 960 (zie noot 57) met ..... f 600 000 b. met diverse posten, welke bij de algeheele herziening van de inkomsten der militaire landdienaren in de bezoldiging zijn opgenomen en welke bedragen als onderdeel van de kostenraming dier algeheele herziening zijn overgeschreven naar de onderafdeeling 913 (zie noot 13) t.w.: Tegemoetkoming voor herstellingen aan schoeisel ..... 300 000 Indemniteit voor kleding aan adjudant-onderofficieren ..... 25 000 Tegemoetkoming voor aanschaffing van meubelen aan europeesche onderofficieren. .... 185 000 Vernieuwingen aan onderofficieren en andere personen op maandelijksch traktement ... 200 000 c. wegens overschrijving naar de onderafdeeling 920 onderdeel b (noot 24) ..... 40 000 d. wegens overschrijving naar de onderafdeeling 953 (zie noot 55) ..... 150 000 <hr/> 1 500 000.— Blijft ..... f 7 745 590.—
			(51a) Aanschaffing van grondstoffen, eenvoudige gereedschappen, brandstoffen, onderhoudsartikelen, benodigdheden voor proefnemingen, enz. ten behoeve van de artillerieinrichtingen, pyrotechnische werkplaats, geweermaakerschool en geweermaakersateliers ..... f 1 398 000.— Herstellingen aan goederen ..... 5 000.— <hr/> Te zamen ..... f 1 403 000.—
			(51b) Voor aanschaffing van de bouwmaterialen, gereedschappen, werktuigen, brandstoffen, enz. ten behoeve van de geniewerken f 1 617 900 (zie noot 29 bij de onderafdeeling 925) en ten behoeve van de genietroepen f 8 500, alsmede ten behoeve van aanschaffing van automateriaal f 179 000.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
939	e.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den militairen geneeskundigen dienst	(51c) f 300 000
— 939	d.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de luchtvaartafdeeling	(51d) 495 100
— 939	e.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de intendance	(51e) 2 535 500
— 939	f.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den topografischen dienst	(51f) 61 000
— 939	g.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten van verschillenden aard, niet vallende onder een der andere posten van deze onderafdeeling	(51g) 524 000
940		Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland	f 7124
941		Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee:	
	a.	Vervoer in Nederlandsch-Indië in het algemeen, verblijfkosten, uitgaven voor voeding gedurende de reizen, kosten voor de aanschaffing en het onderhoud van vervoermiddelen benevens uitgaven met de onderwerpelijke voorzieningen verband houdende	3 000 000
	b.	Voeding en overtochtskosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtskosten van naar Nederland vertrekende officieren en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen, van jongelieden die tot een inrichting van militair onderwijs zijn toegelaten en van mindere militairen, scheerloon aan boord, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine	600 000
			3 600

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(51c) Voor aanschaffing van geneeskundige behoeften en andere benodigdheden. Boven dit bedrag zal voor aanschaffingen ten behoeve van andere departementen nog een bedrag van <i>f</i> 200 000 benodigd zijn; dit bedrag wordt evenwel middels regularisatie van de verstrekkingen ten laste van de begrootingen van de betrokken departementen overgebracht.
			(51d) Aanschaffing van benzine, olie, foto-chemicaliën enz. .... <i>f</i> 158 420.— Onderhoud en bedrijfskosten van de vliegtuigen en het automateriaal ..... 288 680.— Aanschaffing van automateriaal ..... 48 000.— Te zamen ..... <i>f</i> 495 100.—
(51)/7745 590		<i>f</i> 621 890	
			(51e) Aanschaffing van conserven, ligmatjes, leder, glas en aardewerk, hout-, ijzerwerk, gasoline en petroleum verlichtingsmiddelen, materieel voor de bakkerij en wasscherij, enz. .... <i>f</i> 1 319 000.— Herstellingen aan goederen ..... 100 000.— Aanschaffing van kantoormeubilair ..... 15 000.— Reinigen en verstellen van hospitaalkleding en fournituren ..... 280 000.— Tegemoetkoming voor aanschaffing van meubelen aan militairen beneden den rang van onderofficier ..... 20 000.— Vergoeding voor niet verstrekt wordende kleding ..... 800 000.— Stoomverbruik voor elektrische drijfkracht van de militaire bakkerij te Tjimahi ..... 1 500.— Te zamen ..... <i>f</i> 2 535 500.—
10 000		4 000	
2 835 800	<i>f</i> 166 800		
			(51f) Voor aanschaffingen van materialen, chemicaliën en papier.
			(51g) Kosten voor telefoonaansluitingen ..... <i>f</i> 65 000.— Bijdrage aan de bestuurstelefoon op Timor ..... 1 200.— Magazijnsonkosten ..... 7 500.— Vergoeding voor kantoorbehoeften ..... 100 000.— Onderhoud van ontspanningslokalen ..... 54 000.— Aankoop van kleine benodigdheden voor de hospitelen ..... 13 500.— Gratificatie voor eerste uitrusting ..... 50 000.— Benodigdheden voor de verpakking van te verzenden goederen ..... 130 000.— Advertentie- en vendukosten ..... 2 100.— Andere kosten van verschillenden aard als: Aankoop van drukwerken bij particulieren, aankoop van vrachtbrieven voor spoorwegvervoer, restitutie der waarde van ingeleverde schietprijzen, van verloren gegane goederen, daggelden aan gepensioneerde officieren in commissiën bij de magazijnen, invoerrecten voor spiritus, enz. .... 100 700.— Te zamen ..... <i>f</i> 524 000.—
150 000	450 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1922.
942		Bezoldigingen en paarden-voedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen.		
	a.	Bezoldigingen en paarden voedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen ...	f 9 000	
	b.	Onderstandenen voor ééns aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen	10 000	f 19 000
943		Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten, verlofsbezoldigingen en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden		
	a	Hetgeen op voorschotten aan militairen en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald	f 525 000	
	b	Verlofsbezoldiging aan officieren, onderluitnants en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en inkomsten van militairen beneden den rang van onderluitnant gedurende de reis van Nederland naar Indië en omgekeerd	28 000	855 000
944		Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gageerde militairen beneden den rang van officier.		30 000
945		Voor het houden van troepenoefeningen en oefeningen met het geschut zoomede practische oefeningen bij het wapen der Genie		107 500
946		Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs, voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitsche, Engelsche en Maleische talen		3 000
947		Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting		1 180 000
948		Voor tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behorende inlandsche korpsen		(54) 2 681 000

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			Overigens is bij de raming van deze onderafdeeling niet op de kosten voor kleeding enz. van de twee divisiën marechaussee in West-Java ad ± 40 600 gerekend, aangezien deze kosten met het departement van Binnenlandsch-Bestuur worden verrekend.
f 9 000			(52) Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Javaansche taal; deze wordt in 1922 niet gehouden.
6 000	f 4 000		(53) Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Soenda-neesche taal; deze wordt in 1922 niet gehouden.
			(54) Dit bedrag heeft alleen betrekking op de bezoldigingen; daar-onder zijn niet begrepen de bezoldigingen van de twee divisiën marechaussee in West-Java (geraamd op f 224 600), welke met het departement van Binnenlandsch-Bestuur wor-den verrekend. Alle overige uitgaven voor de tijdelijke uit-breidingen als kosten voor werving, levensmiddelen, kleeding, enz. zijn bij de betreffende onderafdeelingen ondergebracht.
525 000			
12 000	16 000		
20 000	10 000		
77 585	29 715		
(52) 7 700		f 7 700	
(53) 6 800		6 800	
5 000			
1 198 000		18 000	
2 000 000	681 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1922.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
949	Verrekening van door de landsdrukkerij geleverde gedrukte en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten	(58) f 150 00
950	Bijdrage in de kosten van de Indische afdeeling van „Het Nederlandsch Roode Kruis”	5 00
951	Uitgaven voor graslanden in eigen beheer	46 46
952	Kosten verbonden aan de invoering van den dienstplicht voor de Europeesche Nederlandsche onderdanen	550 00
953	Tegemoetkoming aan den algemeenen Javaschen Postduivenbond	1 00
954	Verrekening van diensttelegrammen	(58) 60 00
955	Vergoeding aan het Departement der Marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten	(58) 179 60
956	Verrekening met het Departement van Justitie van de kosten voor ten behoeve van het departement van Oorlog tewerkgestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditien, excursiën, enz...	(58) 777 00
957	Voorzieningen ten behoeve van het personeel der landmacht, dat tengevolge van een vliegongeluk ongeschikt is geworden voor den militairen dienst en voor de nagelaten betrekkingen van verongelukte vliegeniers	Memorie.
957A	Openstelling van den rang van adjudant-onderofficier voor de stafhoornblazers en staffrompetters, zoomede voor den stafschrijvers bij den Trein	3 60
957B	Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies.	61 00
957C	Omvorming van de afdeeling dienstplicht en reservepersoneel en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in West- en Oost-Java	85 00

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
4a) f 7 400		f 7 400	(54a) Uitgaven voor het vrijwillig automobiel korps op Java en Madoera, dat wordt opgeheven.
4b) 1 800		1 800	(54b) Uitgaven voor het vrijwillig motorberichtrijderskorps op Java en Madoera, dat wordt opgeheven.
5) 130 000			(55) In verband met deze nieuw ingelaschte onderafdeeling is het in de begrooting voor 1921 bij den post 937 (Materieele voorzieningen) uitgetrokken bedrag van f 150 000 voor deze kosten naar deze onderafdeeling overgeschreven (zie noot 51).
6) 20		20	
3 000			
44 660	f 1 800		(56) Schadeloosstelling aan gepensioneerde officieren, bestemd om in oorlogstijd als etappecommandant op te treden, gedurende den tijd dat zij voor dien taak geoefend worden.
550 000			(57) Wegens vereeniging van alle met het departement van Justitie te verrekenen kosten in eene onderafdeeling zijn de onder- volgende bedragen in de begrooting voor 1921 overgeschreven:
1 000			van onderafdeeling 909 (zie noot 9) ..... f 600.—
			„ „ 918 onderdeel b (zie noot 20) 600.—
			„ „ 934 „ a („ „ 45) 300.—
29 500	50 800		„ „ 939 (zie noot 51) ..... 600 000.—
			Te zamen ..... f 601 500.—
137 400	42 200		(58) Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten tot overeenkomstige bedragen op de begrooting der Middelen in Nederlandsch-Indië voor het betrokken departement.
			(58a) De oprichting van een gymnastiek- en sportschool is uitgesteld.
7) 601 500	168 500		
Memorie.			
8a) 25 000		25 000	
5 600			
61 000			
85 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
957D		Kosten verbonden aan de invoering van leergangen voor de Nederlandsche taal voor de daarvoor in aanmerking komende niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst	f 57 0
957E		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van den Topografischen dienst in verband met de oprichting bij dien dienst van eene boekhouding op commerciëlen grondslag.	11 7
957F		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de Koloniale troepen	100 0
957G		Toekenning van toelagen aan de onderwijzers en hulp-onderwijzers in het zwemmen	17 1
957H		Personeel van de korpsen Barisan en het Legioen van Mangkoe Negoro	74 3
957I		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling ten behoeve van de oprichting van een instituut voor aspirant-officieren bij het Wapen der Infanterie aan de Militaire school te Meester-Cornelis	30 0
957J		Opleidingskosten voor Japanschen tolk van militaire landsdienaren	55 0
957K		Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling	99 1
957L		Herziening der loonen van het in den formatiestaat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel.	51 0
957M		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met spiegelaars en rekenaars ten behoeve van de triangulatiebrigade van den topografischen dienst	2
957N		Herziening van de bezoldigingen van inlandsche burgerconducteurs der genie	3 0
957O		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van het wapen der genie	11 0

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(58b) De uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met een adjunct-directeur (burgerlijk ambtenaar) der krijgsgeschiedkundige afdeeling van den generalen staf en met een militair schrijver is uitgesteld.
f 57 000			
			(58c) Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling in verband met eene vermeerdering der werkzaamheden van den topografischen dienst, vervalt voor 1922.
11 700			
(58c) 219 000		f 219 000	
100 000			
17 160			
(58b) 5 350		5 350	
45 900	f 28 400		
8 000	22 000		
71 000		18 000	
1 141 000		150 000	
51 000			
	2 100		
	5 640		
	11 500		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1922.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
957P	Herziening van de bezoldiging van ongegradueerden van het Legioen van Mangkoe Negoro en de Korpsen Barisan bij het aangaan van een herverbintenis in onmiddellijke aansluiting aan hun vorig verband.	/ 10 80
958	Onvoorziene uitgaven	100 00
	Totaal	/ 72 923 72
	Meer	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(59) Het eindcijfer van deze kolom is als volgt samengesteld: <i>f</i> 65 137 600 min. ontw. alg. begrooting. 1 500 min. N. v. W. 4 213 610 Ind. ontw. 1 ^e alg. aanv. begr. 5 550 Ind. ontw. 2 ^e alg. aanv. begr. 1 310 000 tegenover de verhooging van Hoofdstuk II (Middelen in Indië) met een gelijk bedrag (zie de noten 13 en 31).
<i>f</i> 50 000	<i>f</i> 10 800		
<i>f</i> 70 668 260	<i>f</i> 50 000		
	<i>f</i> 4 667 267	<i>f</i> 2 411 800	
	<i>f</i> 2 255 467		
			Te zamen <i>f</i> 70 668 260

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

901	Ontvangsten in betrekking tot het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië.			
a.	terugbetaling van reis- en kostgelden	f	100	
b.	terugbetaling van studiekosten		20 000	
c.	bijdragen van de koloniën Suriname en Curaçao in de kosten van de Koloniale Reserve		13 570	
d.	aandeel van het Departement van Buitenlandsche Zaken in de kosten der bezoldiging van den militairen attaché bij de gezantschappen te Tokio en te Peking		4 500	
e.	verschillende		150 000	
				f 188 170

		Java en Madoera	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING IX.				
Departement van Oorlog.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
901	Boeten en andere ontvangsten, voortspuitende uit de overeenkomsten van aanneming en uit leveringen	f 9 000		f 9 000
902	Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospita-len	250 000		250 000
905	Artillerie-contractiewinkel	15 000		15 000
904	Baten van den Topografischen dienst	1 664 000		1 664 000
905	Verkoop van bruikbare goederen	1 800 000		1 800 000
906	Verkoop van bier aan de militaire cantines	250 000		250 000
907	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen	40 000		40 000
908	Verstreking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt.	75 500	f 18 000	91 500
909	Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan militairen en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren verstrekt	525 000		525 000
910	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren te Tjimahi verleend renteloos voorschot ...	5 000		5 000
911	Baten uit de gouvernementswoningen	1 100 000	210 000	1 310 000
911A	Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt	37 000		37 000
912	Andere ontvangsten	4 775 000		4 775 000
	Opgeteld	f 10 517 500	f 228 000	f 10 745 500

Item	Description	Quantity	Unit Price	Total Price
1	...	...	...	...
2	...	...	...	...
3	...	...	...	...
4	...	...	...	...
5	...	...	...	...
6	...	...	...	...
7	...	...	...	...
8	...	...	...	...
9	...	...	...	...
10	...	...	...	...
11	...	...	...	...
12	...	...	...	...
13	...	...	...	...
14	...	...	...	...
15	...	...	...	...
16	...	...	...	...
17	...	...	...	...
18	...	...	...	...
19	...	...	...	...
20	...	...	...	...
21	...	...	...	...
22	...	...	...	...
23	...	...	...	...
24	...	...	...	...
25	...	...	...	...
26	...	...	...	...
27	...	...	...	...
28	...	...	...	...
29	...	...	...	...
30	...	...	...	...
31	...	...	...	...
32	...	...	...	...
33	...	...	...	...
34	...	...	...	...
35	...	...	...	...
36	...	...	...	...
37	...	...	...	...
38	...	...	...	...
39	...	...	...	...
40	...	...	...	...
41	...	...	...	...
42	...	...	...	...
43	...	...	...	...
44	...	...	...	...
45	...	...	...	...
46	...	...	...	...
47	...	...	...	...
48	...	...	...	...
49	...	...	...	...
50	...	...	...	...
51	...	...	...	...
52	...	...	...	...
53	...	...	...	...
54	...	...	...	...
55	...	...	...	...
56	...	...	...	...
57	...	...	...	...
58	...	...	...	...
59	...	...	...	...
60	...	...	...	...
61	...	...	...	...
62	...	...	...	...
63	...	...	...	...
64	...	...	...	...
65	...	...	...	...
66	...	...	...	...
67	...	...	...	...
68	...	...	...	...
69	...	...	...	...
70	...	...	...	...
71	...	...	...	...
72	...	...	...	...
73	...	...	...	...
74	...	...	...	...
75	...	...	...	...
76	...	...	...	...
77	...	...	...	...
78	...	...	...	...
79	...	...	...	...
80	...	...	...	...
81	...	...	...	...
82	...	...	...	...
83	...	...	...	...
84	...	...	...	...
85	...	...	...	...
86	...	...	...	...
87	...	...	...	...
88	...	...	...	...
89	...	...	...	...
90	...	...	...	...
91	...	...	...	...
92	...	...	...	...
93	...	...	...	...
94	...	...	...	...
95	...	...	...	...
96	...	...	...	...
97	...	...	...	...
98	...	...	...	...
99	...	...	...	...
100	...	...	...	...

Geraamd voor 1922.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1922.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
		—	De tusschenhaakjes geplaatste getallen geven aan de bedragen aan goederen, welke uit 's Landsvoorraad zullen zijn te verstrekken, voor zoover aanschaffing daarvan in Europa plaats vindt de bedragen achter I, en voor zoover de aanschaffing in Indië plaats vindt de bedragen achter II.
390 000 [I 29 500] [II 87 900]		1921.	De woningnood onder de officieren te Bandoeng heeft zoodanige afmetingen aangenomen, dat krachtige maatregelen daartegen moeten worden getroffen. Volgens een nieuw opgemaakt bouwplan worden de kosten, om in het tekort te voorzien, in totaal geraamd op f 3 080 000 Het ligt in het voornemen dit bouwplan in 7 jaren uit te voeren.
		—	In verband met de woningtoestanden te Buitenzorg kan, ook gelet op meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum voor geniewerken kan worden besteed, dit werk tot 1923 worden verschoven.
		1921.	Hoewel met dit werk in 1921 reeds een aanvang is gemaakt, kan de voortzetting, gezien de woningtoestanden te Malang ook gelet op meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum voor geniewerken wordt besteed, tot 1923 worden verschoven.
51 000 [I 2 500] [II 6 900]		1921.	Voltooid.
		1922.	Ten einde nader in de behoefte aan woningen voor officieren te Bandjermasin te voorzien, is na voltooiing van de sub 4 bedoelde woningen, nog bijbouw van 2 woningen 4e klasse en 6 woningen 5e klasse noodzakelijk. Het ligt in het voornemen dezen bouw in drie jaren te doen geschieden.
50 000 [I 3 800] [II 11 400]		1921.	Ter voltooiing.
	f 471 000 [I 35 400] [II 105 800]		
400 000 [I 30 000] [II 90 000]		1921.	Voortzetting van het in 1921 aangevangen en in 10 jaren te voltooien bouwplan, waarbij voornamelijk van aanbesteding zal worden gebruik gemaakt; indien dit niet mogelijk is, zal voorloopig f 100 000 per jaar worden verwerkt.
150 000 [I 11 500] [II 55 900]		1920.	Ter voortzetting.
50 000 [I 3 800] [II 11 400]		1915.	Ter voortzetting.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten aan gereed geld.	Na 1921 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamen- bedrag van groep vo 1921.
4. Verbetering en moderniseering van de troepen bij- gebouwen.	f 720 000	f 426 000	f 180 000	
Totaal				f 780 000
C. Woningbouw voor burgerambtenaren.				
1. Bouw van woningen ten behoeve van het burgerper- soneel van de artillerie-inrichtingen.	163 000	63 000	100 000	
2. Bouw van woningen ten behoeve van burgerambte- naren van het Departement van Oorlog.				
Totaal				f 100 000
D. Verschillende werken.				
1. Nieuwe indeeling van de militaire vestiging te Pon- tianak.	162 000		56 000	
2. Omlegging van de Tjiliwong en wijziging van den faecaliënafvoer van een deel der troepenkampemen- ten te Meester-Cornelis.	320 000		47 000	
3. Bouw van een stoomwasscherij te Tjimahi.	125 000		52 000	
4. Verbetering van de troepen bijgebouwen in de Infanterie kampementen te Tjimahi.	60 000		17 000	
5. Bouw van nieuwe ontspanningslokalen en verbete- ring van bestaande dagverblijven en ontspannings- lokalen.	1 000 000	400 000	300 000	
6. Aanleg van een bronwaterleiding te Magelang.	41 000		27 000	
6a. Aanleg van een bronwatervoorziening ten behoeve van de gemeente Magelang.				
7. Zware herstellingen aan militaire kampementswegen op Java.	150 000		28 000	

Geraamd voor 1922.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1922.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
80 000 [I 5 800] [II 11 400]		1920.	Ter voortzetting.
	/ 630 000 [I 48 900] [II 146 700]		
63 000 [I 4 700] [II 14 100]		1921.	<p>Ter voorziening in de behoefte aan logies voor het burgerpersoneel van deze inrichtingen, om het bedrijf na den overgang van den Artillerie Constructie Winkel naar Bandoeng mogelijk te maken.</p> <p>Deze woningbouw (waarmede in 1921 een aanvang wordt gemaakt) zal ultimo 1922 — het tijdstip waarop de geheele overbrenging haar beslag zal hebben gekregen — voltooid zijn.</p>
50 000 [I 5 800] [II 11 400]		1922.	<p>Als beginpost voor den bouw van woningen ten behoeve van burgerambtenaren van het Departement van Oorlog, voor wie het, wegens den heerscheden woningnood, eveneens noodzakelijk is, landswoningen aan te bouwen.</p> <p>De gezamenlijke kosten kunnen nog niet worden geraamd.</p>
	/ 113 000 [I 8 500] [II 25 500]		
		1918.	Voltooid.
		1917.	Voltooid.
		1918.	Voltooid.
		1919.	Voltooid.
150 000 [I 11 500] [II 33 900]		1919.	<p>Ter voortzetting.</p> <p>In verband met het beschikbare personeel en als gevolg van stagnatie in den aanvoer van materialen is het niet mogelijk gebleken, dit werk — zooals het voornemen was — in 1921 te voltooien, doch zal deze voltooiing eerst in 1923 kunnen plaats vinden.</p>
Voor herinnering.		1920.	Voltooid.
		—	De kosten voor dit werk komen voor rekening van de gemeente Magelang.
		—	Voltooid.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten aan gereed geld.	Na 1921 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van de groep voor 1921.
8. Uitbreiding van de werkplaatsen en van de magazijnsruimte voor het Korps Genietroepen te Tjimahi.	f 50 000		f 10 000	
9. Bouw van een veterinaire inrichting te Tjimahi.	155 000			
10. Aanleg en inrichting van sportterreinen in de verschillende garnizoenen.				
11. Vervolgwerken voor zooverre niet bij andere posten berekend.	56 000		19 000	
12. Diverse onvoorziene kleine werken, opmetingen en waterpassingen.	200 000		185 000	
13. Bouw van centrale behandelingsgebouwen voor de geslachtsziekten.	150 000		150 000	
14. Nieuwe indeeling van het kampement te Lahat.	450 000	f 450 000		
15. Bouw van logies voor militieplichtingen te Medan.	190 000		190 000	
16. Bouw van een operatieinrichting te Tjimahi.	69 000		25 000	
17. Bouw van een hoefsmidschool te Tjimahi.	68 000	58 000	10 000	
18. Verbeteringen aan militaire ziekeninrichtingen.	250 000	250 000		
19. Bouw van een pasangrahan voor officieren te Meester-Cornelis.	50 000	50 000		
20. Watervoorziening te Gombong.				
Totaal				f 1 117 000
Totaal Generaal				f 2 557 000

Geraamd voor 1922.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1922.	Jaar van aanvang	TOELICHTINGEN.
		—	Voltooid.
		—	Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt dit werk tot 1923 verschoven.
50 000 [I 3 800] [II 11 400]		1922.	Als beginpost voor dit zeer noodzakelijk te achten werk. De gezamenlijke kosten kunnen nog niet worden geraamd.
56 000 [I 2 700] [II 8 100]		1922.	Voor voltooiing van werken, waarvoor op het werkplan van dit jaar geen doch op dat van 1921 wel gelden zijn uitgetrokken, welke voltooiing door verschillende omstandigheden in 1921 is vertraagd.
200 000 [I 15 000] [II 45 000]		1922.	Voor de uitvoering van kleine werken, welke, zooals de ervaring leert, in den loop van het dienstjaar noodig blijken en waarvoor geen afzonderlijke posten op het werkplan kunnen worden gebracht, aangezien zij thans nog niet bekend zijn bijv. bij- en verbouwingen in kampementen en inrichtingen, weder opbouw van door brand vernielde gebouwen, oprichting van tijdelijke gebouwen, waaraan de behoefte plotseling blijkt.
		—	Voltooid.
150 000 [I 11 200] [II 55 600]		1922.	Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, is de aanvang van dat werk, welke aanvankelijk in 1921 was voorgenomen, een jaar verschoven.
		—	Voltooid.
		—	Voltooid.
58 000 [I 4 400] [II 15 200]		1921.	Ter voltooiing.
50 000 [I 5 800] [II 11 400]		1922.	Voor verschillende verbeteringen in militaire ziekeninrichtingen wordt in totaal een bedrag van f 250 000 noodig geacht, waarvan in 1922 f 50 000 zal worden verwerkt.
50 000 [I 3 800] [II 11 400]		1922.	Ten einde in de behoefte aan logies voor aankomende en vertrekkende officieren met hunne gezinnen in deze plaats, waar geen hotels aanwezig zijn, te kunnen voorzien, is bouw van een pasangrahan noodzakelijk.
Voor herinnering.		—	Aangezien de gegevens ter uitvoering van dit werk nog niet bekend zijn, is rubriek 7 voor herinnering ingevuld.
	f 744 000 [I 56 000] [II 164 000]		
	f 1 978 000 [I 148 800] [II 446 400]		

Date	Description	Debit	Credit	Balance
1911	Jan 1			
	Jan 2			
	Jan 3			
	Jan 4			
	Jan 5			
	Jan 6			
	Jan 7			
	Jan 8			
	Jan 9			
	Jan 10			
	Jan 11			
	Jan 12			
	Jan 13			
	Jan 14			
	Jan 15			
	Jan 16			
	Jan 17			
	Jan 18			
	Jan 19			
	Jan 20			
	Jan 21			
	Jan 22			
	Jan 23			
	Jan 24			
	Jan 25			
	Jan 26			
	Jan 27			
	Jan 28			
	Jan 29			
	Jan 30			
	Jan 31			
	Feb 1			
	Feb 2			
	Feb 3			
	Feb 4			
	Feb 5			
	Feb 6			
	Feb 7			
	Feb 8			
	Feb 9			
	Feb 10			
	Feb 11			
	Feb 12			
	Feb 13			
	Feb 14			
	Feb 15			
	Feb 16			
	Feb 17			
	Feb 18			
	Feb 19			
	Feb 20			
	Feb 21			
	Feb 22			
	Feb 23			
	Feb 24			
	Feb 25			
	Feb 26			
	Feb 27			
	Feb 28			
	Feb 29			
	Feb 30			
	Feb 31			
	Mar 1			
	Mar 2			
	Mar 3			
	Mar 4			
	Mar 5			
	Mar 6			
	Mar 7			
	Mar 8			
	Mar 9			
	Mar 10			
	Mar 11			
	Mar 12			
	Mar 13			
	Mar 14			
	Mar 15			
	Mar 16			
	Mar 17			
	Mar 18			
	Mar 19			
	Mar 20			
	Mar 21			
	Mar 22			
	Mar 23			
	Mar 24			
	Mar 25			
	Mar 26			
	Mar 27			
	Mar 28			
	Mar 29			
	Mar 30			
	Mar 31			
	Apr 1			
	Apr 2			
	Apr 3			
	Apr 4			
	Apr 5			
	Apr 6			
	Apr 7			
	Apr 8			
	Apr 9			
	Apr 10			
	Apr 11			
	Apr 12			
	Apr 13			
	Apr 14			
	Apr 15			
	Apr 16			
	Apr 17			
	Apr 18			
	Apr 19			
	Apr 20			
	Apr 21			
	Apr 22			
	Apr 23			
	Apr 24			
	Apr 25			
	Apr 26			
	Apr 27			
	Apr 28			
	Apr 29			
	Apr 30			
	Apr 31			
	May 1			
	May 2			
	May 3			
	May 4			
	May 5			
	May 6			
	May 7			
	May 8			
	May 9			
	May 10			
	May 11			
	May 12			
	May 13			
	May 14			
	May 15			
	May 16			
	May 17			
	May 18			
	May 19			
	May 20			
	May 21			
	May 22			
	May 23			
	May 24			
	May 25			
	May 26			
	May 27			
	May 28			
	May 29			
	May 30			
	May 31			
	Jun 1			
	Jun 2			
	Jun 3			
	Jun 4			
	Jun 5			
	Jun 6			
	Jun 7			
	Jun 8			
	Jun 9			
	Jun 10			
	Jun 11			
	Jun 12			
	Jun 13			
	Jun 14			
	Jun 15			
	Jun 16			
	Jun 17			
	Jun 18			
	Jun 19			
	Jun 20			
	Jun 21			
	Jun 22			
	Jun 23			
	Jun 24			
	Jun 25			
	Jun 26			
	Jun 27			
	Jun 28			
	Jun 29			
	Jun 30			
	Jun 31			
	Jul 1			
	Jul 2			
	Jul 3			
	Jul 4			
	Jul 5			
	Jul 6			
	Jul 7			
	Jul 8			
	Jul 9			
	Jul 10			
	Jul 11			
	Jul 12			
	Jul 13			
	Jul 14			
	Jul 15			
	Jul 16			
	Jul 17			
	Jul 18			
	Jul 19			
	Jul 20			
	Jul 21			
	Jul 22			
	Jul 23			
	Jul 24			
	Jul 25			
	Jul 26			
	Jul 27			
	Jul 28			
	Jul 29			
	Jul 30			
	Jul 31			
	Aug 1			
	Aug 2			
	Aug 3			
	Aug 4			
	Aug 5			
	Aug 6			
	Aug 7			
	Aug 8			
	Aug 9			
	Aug 10			
	Aug 11			
	Aug 12			
	Aug 13			
	Aug 14			
	Aug 15			
	Aug 16			
	Aug 17			
	Aug 18			
	Aug 19			
	Aug 20			
	Aug 21			
	Aug 22			
	Aug 23			
	Aug 24			
	Aug 25			
	Aug 26			
	Aug 27			
	Aug 28			
	Aug 29			
	Aug 30			
	Aug 31			
	Sep 1			
	Sep 2			
	Sep 3			
	Sep 4			
	Sep 5			
	Sep 6			
	Sep 7			
	Sep 8			
	Sep 9			
	Sep 10			
	Sep 11			
	Sep 12			
	Sep 13			
	Sep 14			
	Sep 15			
	Sep 16			
	Sep 17			
	Sep 18			
	Sep 19			
	Sep 20			
	Sep 21			
	Sep 22			
	Sep 23			
	Sep 24			
	Sep 25			
	Sep 26			
	Sep 27			
	Sep 28			
	Sep 29			
	Sep 30			
	Sep 31			
	Oct 1			
	Oct 2			
	Oct 3			
	Oct 4			
	Oct 5			
	Oct 6			
	Oct 7			
	Oct 8			
	Oct 9			
	Oct 10			
	Oct 11			
	Oct 12			
	Oct 13			
	Oct 14			
	Oct 15			
	Oct 16			
	Oct 17			
	Oct 18			
	Oct 19			
	Oct 20			
	Oct 21			
	Oct 22			
	Oct 23			
	Oct 24			
	Oct 25			
	Oct 26			
	Oct 27			
	Oct 28			
	Oct 29			
	Oct 30			
	Oct 31			
	Nov 1			
	Nov 2			
	Nov 3			
	Nov 4			
	Nov 5			
	Nov 6			
	Nov 7			
	Nov 8			
	Nov			

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Begrooting en defensie. Of op de uitgaven voor 1922 nog meer kan worden besnoeid, wordt alsnog nagegaan. Groot zijn de verwachtingen daaromtrent niet, omdat inderdaad reeds zooveel mogelijk is gestreefd naar bezuiniging. Dat men vermeent op de in de eerste twee leden besproken gronden te moeten besluiten dat de begrooting voor 1922 niet veel blijk geeft van streven naar bezuiniging komt dan ook onjuist voor.

In de eerste plaats moge te dien opzichte worden opgemerkt dat het feit dat een begrooting niet veel lager is dan die van een vorig jaar twee oorzaken kan hebben, n.l. dat bij beide niet, en dat bij beide wel naar bezuiniging is gestreefd. Het gaat niet aan maar zonder meer aan te nemen dat de mogelijke eerste oorzaak zich thans voordoet.

Een der redenen die een gering verschil voor de begrotingen 1921 en 1922 helpen verklaren is reeds besproken in de memorie van toelichting.

In de algemeene opmerkingen van die memorie toch is aangegeven, dat voor de begrooting van 1922 is gestreefd naar een grondige herziening van vroegere tekortkomingen met het doel de ramingen in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid, waardoor de regularisatiewet zoo min mogelijk zal behooren te worden benut tot het aanbrengen van redres. Verder is een en ander mede een uitloeiisel van de maatregelen genoemd in de memorie van antwoord, betrekking hebbende op de oorlogsbegrooting voor 1921 (eerste gewone zitting 1920, onderwerp I, afdeling IX, stuk 11, § 32). Deze omstandigheid beïnvloedt het totaal der ramingen voor 1922 in ongunstigen zin.

Ook bij het samenstellen van de begrooting voor 1921 werd reeds naar bezuiniging gestreefd.

Na het vorenstaande en in verband met het reeds in de memorie van toelichting bij de betrekkelijke onderafdeelingen — ten rechte de onderafdeelingen 913 en 928 — bekend gestelde, vereischt de opmerking betreffende onnauwkeurigheid in vorige jaren geen nadere bespreking.

De vraag of en zoo ja, hoe de samenstelling en uitrusting van het leger behoort te worden gewijzigd of aangevuld, om in alle opzichten te kunnen voldoen aan zijne taak, ware beter ter sprake te brengen bij de be-

handeling van het verslag van de defensiecommissie nadat ter zake het toegezegde overleg met het Opperbestuur zal hebben plaats gehad.

Ten aanzien van den invloed dien enkele leden verwachtten van den Volkenbond, zij aangeteekend dat vooralsnog van vermindering van bewapening in algemeenen zin weinig valt te bemerken, zoodat te dien opzichte voorzichtigheid is geboden en niet te verwachten is dat de kleine staten hierin zullen kunnen voorgaan.

Een opgaaf van de legersterkte op 1 Januari 1920, waaruit ook blijkt sterkte en wapensgewijze samenstelling van het op Java gelegeerde deel zal aan den Volksraad worden toegezonden.

De opmerking dat de afdoening van de meest belangrijke zaken vertraging zou ondervinden bij wisseling van het legercommando, wordt in haar algemeenheid niet erkend. Niet uit 't oog mag n.l. worden verloren dat in de meeste gevallen de meest belangrijke zaken aan den opvolger in het legercommando niet alleen bekend zijn, maar ook reeds voor zijn optreden als legercommandant zijn overvogen.

Voor een deskundig advies van de defensiecommissie is de aanwijzing van op verschillend gebied deskundige leden naar het voorkomt voldoende waarborg, te meer waar den leden der commissie de bevoegdheid werd toegekend van eene gebeurlijk van de meerderheid afwijkende meening bij afzonderlijke nota te doen blijken. Het is niet duidelijk op welke wijze een deskundig advies beter zou kunnen worden gewaarborgd. Ook is niet duidelijk in welk opzicht de daarna opnieuw bepleite permanente defensiecommissie ten aanzien van deskundige adviezen betere waarborgen zou geven.

De noodzakelijkheid van de instelling van een dergelijke permanente commissie, waarvoor overigens moge worden verwezen naar de memorie van antwoord betreffende de begrooting voor 1921 (blz. 14 § 28), wordt in verband ook met het vorenstaande, voorshands niet gevoeld.

Voor wat betreft het meer productief maken van het leger door een ruimere bestemming voor politiedoeleinden en voor openbare werken zij aangeteekend dat thans reeds een aanzienlijk deel van het leger politiediensten verricht en dat daaraan, in verband met de noodzakelijke bezuiniging nog eenige uitbreiding zal worden gegeven, doch dat te groote uitbreiding daaraan de geoefendheid van het leger voor zijn eigenlijke bestemming in gevaar zou brengen.

In bijzondere gevallen wordt steeds personeel beschikbaar gesteld. Ook hierbij zal echter te allen tijde rekening moeten worden gehouden met de eischen die oefening en handhaving van krijgstuicht stellen.

Voor de ongestoorde ontwikkeling van Indië, wordt een weermacht noodig geacht, in verband, waarmede de meening van het lid dat een weerbelasting zou moeten worden ingevoerd, alleen drukkende op kapitalisten en middenstand, uiteraard niet kan worden gedeeld. Afgescheiden hiervan is het niet doenlijk voor bepaalde posten op de begrooting slechts een deel der bevolking te belasten.

§ 2. **Personeelsvoorziening.** In de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van den Volksraad in zake de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie (tweede gewone zitting 1919, Ond. 3 — stuk 16a, § 6) is reeds opgemerkt dat het om veroudering van het officierskorps en de daaraan verbonden ernstige nadeelen te voorkomen, noodzakelijk kan zijn om officieren, die ongeschikt worden geacht voor den hooger rang en recht op pensioen kunnen doen gelden, uit den militairen dienst te ontslaan, zelfs voordat zij in bevordering zouden moeten worden voorbij gegaan.

Om die reden en ook om in een te tragen bevorderingsgang verbetering te brengen, is herhaaldelijk aan officieren, die in de evenbedoelde omstandigheden verkeerden — ook wanneer zij nog volkomen geschikt waren voor den bekleeden rang — door de Regeering een termijn gesteld binnen welken zij hun ontslag moesten vragen, zoo zij op verzoek wenschten te worden ontslagen; zij, die dezen termijn lieten voorbijgaan, zonder dat zij een ontslag-aanvraag indienden, werden eervol uit den militairen dienst ontslagen.

De Regeering kan niet de verzekering geven, dat deze maatregel voor den vervolge niet meer zal worden toegepast.

Intusschen is onlangs voor een beperkt aantal kapiteins of ritmeesters, die hoewel ongeschikt voor den majoorrang voor den bekleeden rang volkomen geschikt zijn, de mogelijkheid geopend om te werk te worden gesteld in administratieve betrekkingen in enkele groote hospitalen, in welke betrekkingen zij kunnen blijven doordienen.

Overigens wordt verwezen naar § 4 (bezoldigingen en toelagen, punt 3e en 6e).

Voor den overgang van reserve-officieren in vasten dienst bij het staande leger hier te lande werden aanvankelijk ongeveer dezelfde eischen gesteld, welke gelden voor hun overgang bij het leger in Nederland. Voorstellen zijn in behandeling om deze eischen te verlichten en daardoor den overgang van reserve-officieren bij het Indische leger gemakkelijker te maken.

De Regeering heeft er bezwaar tegen om aan den onderluitenantcursus eene opleiding voor officieren te verbinden, omdat daardoor de instandhouding van het korps beroepsofficieren ernstig in gevaar zou worden gebracht.

Bij het dienstvak der militaire administratie zelf bestaat geen incompleet aan officieren.

Overigens zijn in kantoorbetrekkingen bij het departement van oorlog en andere legeronderdeelen reeds actief dienende officieren door gepensioneerde officieren en burgerlijke ambtenaren vervangen, doch hiermede kan niet te ver worden gegaan.

De officieren, die bij de hospitaaladministratie worden tewerkgesteld en over wie hiervoren reeds met een enkel woord werd gesproken, worden boven de sterkte van hun wapen gevoerd en daarvoor worden alleen aangewezen

kapiteins of ritmeesters, die anders in dien rang spoedig het leger zouden moeten verlaten, doch aan wie nu gelegenheid wordt gegeven om in de genoemde betrekkingen te blijven doordienen.

Het onttrekken van officieren aan hun eigenlijken werkring wordt verder reeds zooveel mogelijk beperkt, o. a. door voor verschillende garnizoenscommissies gepensioneerden of bureauofficieren aan te wijzen.

Verzoeken van officieren om onder „voor herinneringvoering” bij het leger in burgerlijke betrekkingen te worden te werk gesteld, worden als regel afgewezen. Alleen wanneer de Regeering het in sommige gevallen in 's lands belang acht om, ondanks het bestaande tekort, officieren voor burgerlijke betrekkingen af te staan, wordt van dat standpunt afgeweken.

Naar aanleiding van de opmerking, dat algemeen geklaagd wordt over daling van het ontwikkelingspeil der onderofficieren, wordt medegedeeld, dat het inderdaad bij enkele onderdeelen van het leger — in hoofdzaak in meer technische betrekkingen — moeilijk is het ontwikkelingspeil der onderofficieren op de gewenschte hoogte te houden.

Dit is voor een groot deel te wijten aan de omstandigheid dat niet steeds voldoende selectie kan worden toegepast.

Voor zoover door opleiding in Indië van inheemsche krachten daarin geen verbetering kan worden gebracht, zal zulks door werving in Nederland geschieden.

Hierbij zij opgemerkt, dat voor burger jongelieden van elk landaard thans reeds gelegenheid bestaat om aan den cursus voor aspirant-onderofficieren te Magelang tot sergeant 1e klasse te worden opgeleid, zoodat zij buiten de gelederen den rang van onderofficier kunnen bereiken. De opmerking in het afdelingsverslag, dat thans de plaatsen voor onderofficieren alleen worden bezet door personen, die uit de lagere rangen voortkomen, is dan ook niet juist.

Overeenkomstig de destijds door de militaire bezoldigingscommissie gedane voorstellen kunnen thans de mindere militairen van alle landaarden, die aan de gestelde eischen voldoen, de hogere onderofficiersrangen bereiken.

Het valt niet te ontkennen, dat het peil van het administratief troepen kader — vergeleken bij vroeger — is achteruitgegaan.

Dit moet voor een groot deel worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de opleiding tot sergeant-majoor-administrateur, welke vroeger bij de kaderscholen plaats had, in de laatste jaren moest geschieden bij de troepenkorpsen en bij deze korpsen bestond veelal niet voldoende gelegenheid om de betrokkenen naar behooren voor hun toekomstigen administratieven werkring te bekwaamen.

Ook het feit dat de werkring van den sergeant-majoor- of adjudant-onderofficier-administrateur voor de betrokkene weinig gelegenheid biedt om zich voor de practische eischen waaraan bij het examen voor onderluitenant moet worden voldaan, te bekwaamen, is vermoedelijk oorzaak geweest, dat vele goede sergeanten er de voorkeur aan gaven om tot sergeant-majoor-instructeur te worden opgeleid, omdat zij zich in dien rang gemakkelijker de voor het examen van onderluitenant vereischte bekwaamheden eigen konden maken.

Ten einde in een en ander verbetering te brengen zal voor de opleiding van het genoemd administratief kader een centrale cursus in administratieve vakken te Tjimahi worden opgericht.

Ook de opleiding tot onderluitenant der infanterie is thans

gecentraliseerd en het administratieve kader, dat voor opleiding wordt aangewezen, wordt daardoor van zijn administratieve werkzaamheden ontheven en kan zich geheel wijden aan de voorbereiding voor het onderluitenantsexamen.

De aanvulling voor de onderofficiersbetrekkingen van den rang van sergeant 1e klasse en hooger laat inderdaad veel te wenschen over.

Het hiervoren genoemd instituut voor adspirant-onderofficiëren te Magelang, dat eenige jaren geleden is opgericht om in den kadernood te voorzien, levert tot dusver zeer onvoldoende resultaten op.

Thans is een dergelijk instituut bij de koloniale reserve in Nederland opgericht.

Hoewel van dezen maatregel verbetering in den toestand wordt verwacht, zullen de genoemde instituten, althans in de eerste jaren, niet voldoende kader afleveren om in het nijpend tekort te voorzien en — waar ook onder de inheemsche militairen nog niet voldoende stof voor het hogere onderofficiërskader aanwezig is — kan uitzending uit Nederland van soldaten-vrijwilligers, die bestemd zijn om voor zooveel mogelijk h.t.l. tot kader te worden opgeleid, nog niet achterwege blijven.

Eerst wanneer vaststaat, dat aan de inrichtingen voor opleiding tot kader hier en in Nederland steeds voldoende kader zal kunnen worden gevormd om in de zoo uiteenlopende behoeften van het Indisch leger te voorzien, zal van stopzetting van uitzending van ongegradueerden voor de troepenkorpsen sprake kunnen zijn.

Naar aanleiding van de opmerking dat het de aandacht van een lid had getrokken dat bijna alle verhoogingen van deze begrooting op personeelsuitbreiding betrekking hebben, terwijl voor uitgaven voor nieuwe werken en voor uitbreiding van voorraden geen meerder bedrag is uitgetrokken, wordt het navolgende medegedeeld.

Een groot deel van de verhoogingen is een gevolg van herziening van een vroeger te laag geraamde begrooting.

In de algemeene opmerkingen bij de ontwerp-begrooting voor 1922 staat dan ook aangeteekend, dat een algeheele herziening van de begrooting, in verband met de uitkomsten van vorige jaren heeft plaats gevonden ter voorkoming van teurstellingen die later bij de regularisatiewet zouden moeten worden hersteld. Ter zake wordt verwezen naar de toelichtingen van de verschillende onderafdeelingen van de begrooting (zie o.a. de toelichting bij de onderafdeelingen 919 en 920, aangevende, dat met de uitbreiding van de Inlandsche korpsen, aangevangen in 1920, abusievelijk geen rekening is gehouden).

Op de uitgaven voor materiele voorzieningen is belangrijk bezuinigd.

Naar aanleiding van de opmerking van een der leden, dat de legercommandant toezegging zou hebben gedaan, dat het uitzenden van aanvullingstroepen zoo spoedig mogelijk zou worden gestaakt, zij er de aandacht op gevestigd, dat er alleen sprake van is geweest de uitzending van ongegradueerden van de troepenkorpsen zoo spoedig mogelijk te staken, waarvoor wordt verwezen naar de memorie van toelichting op het afdeeliningsverslag van den Volksraad inzake de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie (tweede gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 16a § 4 sub B).

Zooals hiervoren reeds is opgemerkt, is het tijdstip hier toe nog niet aangebroken.

De meening van eenige leden, dat bij deze begrooting uitsluitend is gerekend op uitzending van kader en dat van

uitzending van minderen geen sprake is, is in verband daarmee onjuist.

Van pogingen om — zooals door eenige leden is opgemerkt — de Minahassa tot een wervingsterrein voor het leger te maken, kan bezwaarlijk worden gesproken, daar sedert eenige jaren de werving in de residentie Menado is beperkt tot ten hoogste 15 recruten per maand. De Regeering acht het niet gewenst de werving in dit gedeelte van den archipel geheel stop te zetten en deze maatregel zou bij de bevolking van de Minahassa zelf vermoedelijk ook niet in goede aarde vallen.

Het korps schutterij te Menado zal eerst worden opgeheven na invoering der militie in de buitengewesten.

§ 3. Geest en tucht in het leger. De Regeering deelt niet de meening van eenige leden, dat de materiele positieverbetering niet van gunstigen invloed zoude zijn geweest op den geest in het officierskorps, maar Zij kan overigens niet ontkennen dat onzekerheid voor de toekomst, waarop door den vorigen legereommandant werd gewezen in de eerste zitting van den Volksraad in 1920 (handelingen, bladzijde 341, linker kolom), op dien geest invloed uitoefent.

Het legerbestuur heeft een open oog voor alles wat het idealisme in het militaire bestaan kan hooghouden, maar het is — wat de daarvoor noodige uitgaven betreft — uiteraard aan grenzen gebonden.

Wat de uitgangskleeding betreft moge worden verwezen naar hetgeen in § 7 omtrent de kleeding in het algemeen is gezegd, terwijl wat wapenfeesten aangaat wordt verwezen naar de beantwoording van de opmerkingen bij onderafdeeling 947.

Sedert de beëindiging van den oorlog worden wapenschouwingen, ter gelegenheid van de verjaardagen der leden van het Vorstelijk Huis, weder geregeld gehouden.

In verschillende gevallen worden aan militairen onderscheidingsteekenen toegekend ter belooning van langdurige en trouwe diensten.

Overigens is het verleenen van decoraties aan de Kroon voorbehouden; te groote vrijgevigheid in de toekenning daarvan zou tot mindere appreciatie leiden.

Moest een jaar geleden nog verklaard worden, dat in een heel enkel garnizoen onder de Amboineesche en Menadoneesche militairen een minder goede geest te constateeren viel (bijlage handelingen 1e gewone zitting 1920, onderwerp 1, afdeling IX, stuk 11, § 7, blz. 3 handelingen blz. 339, l.k. en blz. 345), zoo wijst thans alles er op, dat ook in dit opzicht reeds sedert eenigen tijd een wending ten goede is gekomen. De opmerking, dat in het leger — en meer in het bijzonder onder de militairen beneden den rang van officier — nog steeds een ontevreden geest heerscht, moet dan ook beslist ontkend worden.

Van eene weigering om de bataljons muziek te doen spelen op een feest van de Nationaal-Indische Partij is bij het legerbestuur niets bekend. De korpscommandanten zijn gerechtigd om, indien naar hun oordeel daarvoor termen aanwezig zijn, verzoeken van particuliere zijde om de bataljonsmuziek te doen spelen, af te wijzen.

In antwoord op de vraag, of de Regeering politiek in het leger toelaat, kan worden medegedeeld, dat op de militaire gezaghebbenden de plicht rust er zooveel mogelijk tegen te waken, dat hunne ondergeschikten zich laten meevoeren door stroomingen, welke — openlijk of bedekt — gericht zijn tegen de bestaande orde van

zaken, rechtstreeks of zijdelings aansturen op het zaaien van haat en tweedracht in den boezem van het leger.

Overigens wordt echter tegenover de politiek een strikt onzijdig standpunt ingenomen; alzoo nòch bevoorrechtting nòch tegenwerking van eenige politieke richting waarvan op goede gronden kan worden aangenomen, dat zij geen gevaar oplevert den militair in conflict te brengen met de hem door de krijgstuicht opgelegde plichten.

Naar aanleiding van de opmerking betreffende het weigeren van een reëngement aan militairen, die een zeker aantal provooststraffen ondergaan hebben, zij het volgende medegedeeld, waarbij tevens antwoord gegeven zal worden op de vraag, of de tucht in het leger in den laatsten tijd achteruit is gegaan en, zoo ja, wat de Regeering daartegen denkt te doen.

Zooals reeds bij de beantwoording van het afdeeliningsverslag 1e gewone zitting 1920 geconstateerd werd (bijlagen handelingen, onderwerp I, afdeling IX, stuk 11, § 7) zijn gedurende de laatste oorlogsjaren de militairen niet geheel vrij kunnen blijven van een gevoel van onrust en ontevredenheid en eene neiging tot ongebondenheid, welke geleidelijk tot in bijna alle lagen der samenleving waren doorgedrongen.

In het begin van 1919 trad dan ook de noodzakelijkheid aan het licht om, in het belang van de handhaving van de krijgstuicht strenger op te treden tegen zich slecht gedragende militairen. Een eerste stap in die richting bestond in eene wijziging van de voorschriften, waardoor de legercommandant bevoegdheid verkreeg slechte individuen eerder uit het leger te verwijderen dan vóór dien mogelijk was, terwijl voorts ook de bepalingen nopens het toestaan van herverbintenissen verscherpt werden en wel in dien zin, dat zij, die een zeker aantal — verschillend voor gegradueerden en ongegradueerden — zware straffen ondergaan hebben als regel niet meer voor een herverbintenis in aanmerking komen. De beslissing berust bij de inspecteurs en hoofden van wapens en diensten, terwijl beroep op den legercommandant steeds mogelijk is en ook meermalen plaats heeft. Waar voorts ieder geval op zich zelf beschouwd wordt en daarbij met alle omstandigheden rekening gehouden wordt, behoeft niet de minste vrees te bestaan voor eene onbillijke, onoordeelkundige of te strenge toepassing van de, op het einde van 1919 in werking getreden, nieuwe regeling nopens het toestaan van herverbintenissen, e.g. verbintenissen van hen, die reeds het leger verlaten hebben en opnieuw in militairen dienst wenschen te treden.

Overigens zij opgemerkt, dat „kleine vergrijpen” niet met zware straffen (provoost, cachot, 2e klasse van militaire discipline, degradatie, veroordeeling) berecht worden.

In aansluiting met het vorenstaande kan voorts nog medegedeeld worden, dat bepaald is, dat zij, die zich aan goedverkoopen schuldig gemaakt hebben, als regel niet meer tot een herverbintenis toegelaten worden.

Aangenomen kan worden, dat aldus het leger gezuiverd wordt van al die personen, die door hun gedrag een ongunstigen invloed op hun omgeving uitoefenen, waardoor de handhaving van de krijgstuicht bemoeilijkt wordt.

Met betrekking tot de mededeeling van een der leden, dat er een beweging gaande is, om de Amboineezen in het leger met Europeanen gelijk te stellen, zij aangeteekend, dat — tenzij die mededeeling betrekking mocht hebben op het, sedert het bekend worden van de nieuwe bezoldigingsregeling reeds meermalen tot niting gekomen, verlangen

van de Amboineesche (Menadoneesche) militairen, om hunne bevoorrechte positie in het leger te behouden (zie o.a. 1e gewone zitting 1920, bijlagen Handelingen, Ond. I afdeling IX, stuk 11, § 7 en Handelingen bladzijde 345 l. k.) — het niet duidelijk is, waarop meerbedoelde mededeeling betrekking heeft.

Wellicht ten overvloede zij er hierbij de aandacht op gevestigd, dat ook de hier te lande in eerste verband in dienst tredende Europeanen sinds 1 Juni jl. op de voorwaarden van inheemsche militairen worden aangenomen en met deze Europeanen zijn dus niet alleen de Amboineezen (Menadoneezezen) maar ook de overige inheemsche landaarden gelijk gesteld.

§ 4. Bezoldigingen en toelagen. Op de uitgaven voor het leger wordt reeds zooveel mogelijk bezuinigd. Bij invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie werden de militaire bezoldigingen — althans die van de officieren — geregeld overeenkomstig de salarissen van burgerlijke landsdienaren, wier opleidingstijd ongeveer gelijk is, doch daarbij werd nog geen rekening gehouden met de nivelleeringsvoorstellen voor z.g. importkrachten (tweede gewone zitting 1920 gedrukte stukken, Ond. 5 — stuk 3).

Wat overigens betreft de z.g. militaire privileges, waarvan sprake is onder de punten 1 tot en met 6, zij het volgende aangeteekend.

1e. Officiëren, die zoogenaamd „boven de sterkte” zijn gevoerd, zijn slechts gevoerd boven de sterkte van het eigen wapen of dienstvak, doch niet boven de legersterkte en doen dus dienst als officier.

Dat officieren, voor zoover hun bij toekenning van buitenlandsch verlof het behoud van aanspraak op bevordering is verzekerd, gedurende den verlofstijd bevordering kunnen maken, is gegrond op de bij Koninklijk besluit van 8 September 1910 No. 592 (Indisch staatsblad No. 592) vastgestelde bevorderingsregeling en het is niet gewenscht om hierin verandering te brengen, omdat de jongere officieren oudere collega's in bevordering zouden kunnen voorbijgaan, hetgeen in strijd zou zijn met het in die regeling eveneens op noodzakelijke gronden aangevaard beginsel, dat de bevorderingen tot en met den rang van kolonel — behoudens geschiktheid en vacature — geschieden volgens ouderdom in rang.

De meening, dat deze regeling zeer kostbaar zou zijn, is overigens niet juist.

2e. Voor militaire landsdienaren telt de tijd met buitenlandsch verlof doorgebracht niet voor vol, doch slechts voor de helft mede bij de berekening van den voorpensioen geldenden Indischen dienstitijd en eenzelfde maatregel is voor de burgerlijke landsdienaren reeds aan de orde gesteld (zie de memorie van toelichtingen, bladzijde 23, van de nivelleeringsvoorstellen voor z.g. importkrachten, tweede gewone zitting 1920, gedrukte stukken, onderwerp 5 stuk 3).

3e, en 6e. In de memorie van antwoord op het afdeeliningsverslag van den Volksraad in zake de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie (tweede gewone zitting 1919 onderwerp 3 stuk 16a § 6) werd reeds aangevoerd, dat het niet mogelijk is om de pensioenen van officieren geheel op dezelfde wijze te regelen als die van burgerlijke landsdienaren, hetgeen in zich zou sluiten, dat voor elk

jaar dat langer dan 20 wordt gediend, het pensioen zou worden verhoogd tot een maximum van 10/20.

Daarbij werd tevens reeds bekend gesteld, dat dit denkbeeld sedert het midden der vorige eeuw herhaaldelijk is overwogen, doch steeds verworpen, omdat het in het belang van den dienst en van den ongestoorden gang van de bevordering, steeds noodig werd geacht, dat der Regeering zelfs geen moreele hinderpalen worden gesteld als het er op aankomt den officier, die recht op pensioen kan doen gelden, uit de gelederen te doen treden, wanneer hij niet meer voor bevordering in aanmerking kan komen.

Hoewel invoering van de burgerlijke pensioenregeling voor officieren, voor de betrokkenen zelf in verschillende opzichten voordeliger zou zijn en er uit het officierskorps dan ook reeds stemmen zijn opgegaan om daartoe over te gaan, zou die maatregel alleen kunnen worden aanvaard, wanneer op andere wijze een te trage bevorderingsgang zou kunnen worden voorkomen en dit zou alleen door kostbare formatiewijzigingen mogelijk zijn.

De vorenbedoelde bezwaren gelden — hoewel in mindere mate — ook voor het stellen van eene leeftijdsgrens van 45 jaar, voordat recht op pensioen wegens langdurigen dienst kan worden verkregen, doch hierbij zij er bovendien de aandacht op gevestigd, dat officieren, die op jongeren leeftijd worden gepensionneerd, verplicht zijn om tot hun 45e jaar als reserve officier te dienen.

4e. De meening, dat als gevolg van een te ruime formatie de promotie der officieren steeds sneller plaats heeft, waarbij blijkbaar in het bijzonder is gedacht aan de bevordering tot de hogere rangen, vindt in de feiten allermint steun.

Bij het hoofdwapen (de infanterie), dat verreweg de meeste officieren telt, was tot voor enige maanden de bevorderingsgang zoo ongunstig, dat de betrokkenen eerst bij een diensttijd als officier van bijna 23 jaar voor bevordering tot majoor aan de beurt kwamen. In de laatste maanden is hierin eenige verbeteringen gekomen, doch van de nog in dienst zijnde 21 infanterieofficieren, die in 1900 tot 2de luitenant werden aangesteld, zijn er nog slechts twee tot majoor bevorderd kunnen worden, de overigen zijn nog kapitein.

De jongste majoors bij de cavalerie en de militaire administratie zijn reeds officier sedert 1899 en de jongste majoor bij de artillerie werd in Juli 1900 tot 2de luitenant aangesteld.

Bij de genie is de toestand iets gunstiger, doch van de officieren die in Juli 1903 tot 2e luitenant der genie werden aangesteld, bekleedt een nog den rang van kapitein.

Bij het korps officieren van gezondheid, waarbij de jongste majoor minder dan 13 jaar als officier had gediend toen hij tot dien rang werd bevorderd, kan de bevorderingsgang — ook gelet op den langeren studietijd — gunstig worden genoemd, doch de majoor bij het korps militaire paardenartsen is reeds sedert 1896 officier en de jongste majoor apotheker werd in 1903 tot officier benoemd.

5e. Bij invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie, werden tal van toelagen, welke voor dien boven de bezoldiging werden genoten, afgeschaft.

Een staat van de soorten der toelagen, welke aan militairen worden uitgekeerd, zal aan den Volksraad worden toegezonden.

7e. De Regeering acht het niet gewenscht om de vrije geneeskundige behandeling en de kosteloze verstreking van geneesmiddelen, voor zoover daarop door militaire- en gepensionneerde militaire landsdienaren en hunne gezinnen volgens de betrekkelijke bepalingen aanspraak bestaat, af te schaffen. Het is der Regeering niet bekend, dat de vrije geneeskundige behandeling van gepensionneerden leidt tot misbruiken van allerlei aard; gaarne zullen daaromtrent nadere gegevens worden ontvangen, opdat daartegen maatregelen kunnen worden getroffen.

Waar uit het bekendgestelde onder punt 4 hiervoren reeds blijkt, dat de huidige bevorderingsgang tot den rang van hoofdofficier voor het grootste gedeelte van het officierskorps niet anders dan ongunstig kan worden genoemd, kan niet worden gezegd, dat ter wille van den bevorderingsgang eene minder zuinige formatie zou worden gehandhaafd en in verband daarmee kan de vraag of de Regeering de bezoldiging der militaire landsdienaren, op grond van die veronderstelde minder zuinige formatie, niet te hoog acht, niet anders dan ontkennend worden beantwoord.

§ 5. Ras- en taalcriterium. De opmerking, als zoude bij de nieuwe bezoldigingsregeling weliswaar het rascriterium zijn opgeheven, doch alleen om daarvoor een taalcriterium in de plaats te stellen, is reeds bij herhaling weerlegd geworden. Terzake moge verwezen worden naar:

- 1e. bijlagen Handelingen 2e gewone zitting 1919, Ond. 3 — stuk 16a, § 3;
- 2e. Handelingen 2e gewone zitting 1919, bladzijde 689, l.k. en bladzijde 723;
- 3e. Handelingen 1e gewone zitting 1920, bladzijde 345, l.k.

Hieronder moge, tot goed begrip van zaken, andermaal eene korte uiteenzetting volgen van onderwerpelijke aangelegenheid.

Tot voor enkele jaren geleden konden de tegenwoordige rang van sergeant 1e klasse en de hogere onderofficiersrang uitsluitend door Europeanen bekleed worden.

Reeds in 1918 is echter dit beginsel ten deele losgelaten, door ook voor niet-Europeesche militairen de gelegenheid te openen de betrekking van sergeant 1e klasse te bekleeden. De Regeering stelde zich daarbij op het standpunt, dat tegenover gelijke rechten ook gelijke plichten behoorden te staan en dat derhalve de niet-Europeesche militairen, om voor dien rang in aanmerking te komen, o.m. blijken zouden moeten geven van voldoende kennis van de Nederlandsche taal.

Afgescheiden van de volstreckte billijkheid, om tegenover gelijke rechten gelijke plichten te stellen, moest de eisch van kennis der Nederlandsche taal gesteld worden, omdat die kennis voor het naar behooren bekleeden van den rang van sergeant 1e klasse en van de hogere onderofficiersrang onontbeerlijk is te achten.

De nieuwe bezoldigingsregeling heeft in den op dat tijdstip reeds bestaanden toestand in zooverre slechts wijziging gebracht dat de opheffing van het rascriterium over de geheele lijn is doorgevoerd, waaruit volgt — dit ook in antwoord op eene door meerdere leden gestelde vraag — dat thans alle onderofficiersrang voor alle militairen (ongeacht den landaard) open staan.

Uit het vorenstaande moge blijken dat door de bewering,

dat het taalcriterium in de plaats getreden is van het ras-criterium — dat m.a.w. hetgeen door de Regeering met de eene hand werd gegeven, met de andere hand als het ware onmiddellijk teruggenomen zou zijn — eene geheel verkeerde voorstelling van zaken gegeven wordt. Het taalcriterium is een eisch en van billijkheid en van strikte noodzakelijkheid, logisch voortvloeiende uit het reeds in 1918 genomen besluit tot openstelling van den tegenwoordigen rang van sergeant 1e klasse voor alle landaarden.

Elke gedachte aan iets opzettelijks of kunstmatigs is alzoo aan het stellen van meerbedoelden eisch te eenenmale vreemd.

Dat in de eerste jaren het aantal niet-Europeesche militairen, voldoende aan den taaleisch, betrekkelijk gering zou zijn, sprak van zelf en nauwelijks waren dan ook de voorstellen van de militaire bezoldigingscommissie bekend of er werd eene nieuwe leuze aangegeven, in hoofdzaak uitgaande van de Amboineesche onderofficieren. Zij verlangden nl. openstelling van den rang van sergeant 1e klasse (dus ook van de hogere onderofficiersrangen) zonder te moeten voldoen aan den eisch van kennis van de Nederlandsche taal, alzoo tegenover gelijke rechten geen gelijke plichten stellende.

De Regeering is, naar als bekend mag worden aangenomen (handelingen 2e gewone zitting 1919, bladzijde 723, r. k., 346, l. k.) op dit verlangen niet kunnen ingaan.

Intusschen kan worden medegedeeld dat eenigen tijd geleden het denkbeeld in overweging is genomen, om — met het oog op de oudere niet-Europeesche sergeanten, voor wie de mogelijkheid, om zich in hun diensttijd nog voldoende kennis van de Nederlandsche taal te verwerven, practisch uitgesloten is, — waardoor zij zich in de toekomst door jongeren zouden zien voorbij gegaan, als overgangsmaatregel voor een enkele maal de besten onder de oudere sergeanten 2e klasse (dus niet uitsluitend voor de Amboineesche sergeanten) aan te stellen tot sergeant 1e klasse, zonder dat kennis van de Nederlandsche taal wordt geëischt en zonder dat een examen zal worden afgenomen of een cursus aan de kaderschool gevolgd behoeft te worden.

De hiervorenbedoelde overweging heeft er toe geleid, dat vermoedelijk binnenkort reeds tot onderwerpeliĳken overgangsmaatregel besloten zal worden.

Naar aanleiding van de opmerking nopens het verplichtend stellen van de kennis van het Maleisch voor de Europeanen, zij opgemerkt, dat dit sinds lang het geval is. Deze taal wordt op de kaderschool onderwezen en is opgenomen onder de eischen voor het bekleeden van een rang (voor Europeanen zowel als voor niet-Europeanen).

De ter kennis van de Regeering gebrachte motie van de afdeling Solo van het Indo Europeesch Verbond, waaromtrent een der leden de meening van de Regeering zou willen vernemen, heeft de strekking om de onlangs vastgestelde regeling betreffende de uitvoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie te wijzigen in dien zin, dat de Europeanen, die in eerste verband in Indië in militairen dienst treden en die volgens de bepalingen van die regeling tot de inheemsche troepen zullen behooren, onder de aanvullingstroepen worden gerangschikt en dat onder inheemsche troepen alleen Amboineezen en overige Inlanders worden ondergebracht.

De Regeering heeft tegen deze wijziging bezwaar, aangezien zij geheel in strijd is met de aangenomen beginselen in zake opheffing van rasverschil bij militaire bezoldiging.

§ 6. Dienstplicht. De invoering van de inheemsche militie verkeert nog steeds in het stadium van overweging evenals die van de Europeesche militie in de gewesten buiten Java en Madoera.

Bij het Koninklijk besluit van 26 October 1917 No. 4 (Indisch staatsblad 1918 No. 70) is de algemeene persoonlijke dienstplicht in deze gewesten ingevoerd, zoodat zonder uitzondering alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië (voorloopig slechts van Java en Madoera), die Nederlandsche onderdanen zijn en niet behooren tot de Inlandsche of de daar mede gelijkgestelde bevolking, dienstplichtig zijn, voorzooove zij althans naar hun leeftijd daarvoor in aanmerking komen.

Vrijstelling van den verplichten krijgsveldtoelating wordt slecht verleend in bijzondere gevallen en mede aan hen, die een geestelijk of een godsdienstig-menschlievend ambt bekleeden of daartoe worden opgeleid.

Onder de bijzondere gevallen kan niet gebracht worden het geval, dat een dienstplichtige in Nederland is afgekeurd voor den dienst, aangezien de redenen, op grond waarvan de ongeschiktheid in Nederland is uitgesproken, kunnen hebben opgehouden te bestaan na vestiging in deze gewesten.

Blijkens daar te lande opgedane ervaring, worden jaarlijks tal van ingeschrevenen voor den krijgsveldtoelating verklaard op grond van gebreken, die in vele gevallen met den verderen groei van het lichaam verdwijnen, zooals te geringe lichaamsontwikkeling, te geringe omvang van de borstkas enz., dan wel op grond van gevolgtoestanden van ziekten waarvan de betrokkenen zich later geheel kunnen herstellen, zoodat zij in Indië gekeurd wordende, voor den militairen dienst wederom volkomen geschikt geacht kunnen worden.

Voorts luiden de h.t.l. geldende keuringseischen anders dan die in het moederland, zoodat zich meermalen het omgekeerde geval heeft voorgedaan, dat daar te lande geschikt bevonden dienstplichtigen h.t.l. zijn afgekeurd voor den verplichten krijgsveldtoelating.

Waar wijders in Nederland velerlei redenen aanleiding kunnen geven tot vrijstelling van den dienst, waartoe o.a. behoort, „woonplaats of toekomstige woonplaats in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen”, te wijl mede door vrijloting ontkoming aan den dienstplicht mogelijk is, kunnen die redenen niet gelden tot het verleenen van vrijstelling van den krijgsveldtoelating h. t. l.

§ 7. Kleeding. Toen gedurende de oorlogsjaren de uitzending van grijsgroen katoen uit Nederland niet in voldoende mate kon geschieden werd tot de aanschaffing elders overgegaan; de ondervinding leerde dat aldus verkregen stof wel stevig doch niet voldoende kleurecht was, zoodat de daarvan vervaardigde kleeding spoedig verschoot. Nu weder voldoende grijsgroene stof uit Nederland kan worden ontvangen, zal het weldra niet meer voorkomen, dat militairen in een onoogelijke grijsgroene kleeding in het openbaar verschijnen. Toen h. t. l. euvel zich openbaarde, is overwogen daaraan tegemoet te komen door den draagtijd te verkorten door middel van extra-verstrekkings; de kosten vormden evenwel een te groot bezwaar.

Bij de beoordeeling van deze kleederdracht mag niet uit het oog worden verloren, dat de grijsgroene kleeding de veldkleeding is, en dat de kleedingsstukken voor den beroepsmilitair en voor den dienstplichtige gelijk moeten zijn. Dat de veldkleeding een deprimeerende invloed moet hebben is noch bij den beroepsmilitair

noch bij den dienstplichtige gebleken; daarentegen zijn wel meermalen bijzondere maatregelen noodig om te beletten dat de manschappen op Zon- en feestdagen in het grijsgroen uitgaan.

De in 1918 ingestelde commissie van officieren van verschillende wapens en diensten wier taak was om te onderzoeken, in hoeverre het mogelijk en aanbevelenswaardig is te achten uitvoering te geven aan het denkbeeld om het donkerblauw groot tenue af te schaffen en te vervangen door een grijsgroen en daaromtrent te dienen van beschouwingen en voorstellen terzake, kwam tot het besluit dat het zeer goed mogelijk zou zijn en zelfs gewenscht was te achten aan bedoeld denkbeeld uitvoering te geven.

De stof, benodigd voor een op voldoende schaal te nemen proef kan binnenkort worden verwacht.

De noodzakelijkheid om voor de onderofficieren beneden den rang van adjudant-onderofficier een bepaald verbod uit te vaardigen om op werkdagen — buiten dienst — in het openbaar in het grijsgroen gekleed te gaan is niet gebleken.

De vergunning aan de onderofficieren, om in het openbaar in burgerkleeding te mogen verschijnen, heeft geen aanleiding gegeven tot klachten.

§ 8. Hoogere Krijgsschool. Het nadeel dat de officieren die de hogere krijgsschool te 's Gravenhage bezoeken, tijdelijk in de sterkte van het leger in Indië gemist worden, zou door de vestiging van eene dergelijke inrichting te Bandoeng slechts gedeeltelijk worden ondervangen omdat dan niet — zooals thans — door een verblijf daarbij de aanspraak op een buitenlandsch verlof zou vervallen, zoodat het aantal officieren met verlof in Europa zou vermeerderen.

Overigens mag het hier besproken nadeel niet den doorslag geven bij de beoordeeling van de meest geschikte plaats voor het ontvangen van hooger militair onderwijs. Veeleer is daarop van invloed het samenzijn in een militair wetenschappelijk centrum, waar verschillende goede bibliotheken binnen onmiddellijk bereik liggen, met aan dezelfde inrichting studeerende kameraden van het Nederlandsche leger en van de Koninklijke Nederlandsche marine. In dit opzicht verdient 's Gravenhage voor alsnog ver de voorkeur boven Bandoeng of eenige andere binnen Nederlandsch-Indië gelegen plaats.

§ 9. Lichamelijke opvoeding. Hoewel het groote nut van een gymnastiek- en sportschool in Indië in het algemeen en voor het leger en het onderwijs in het bijzonder volkomen wordt erkend, werd de oprichting in verband met de algemeene bezuinigng. uitgesteld.

§ 10. Autogebruik. Omtrent het gebruik van militaire automobielen bestaan strenge voorschriften terwijl, voor zoover bekend, steeds de aandacht is gevestigd op een zuinig gebruik en beheer. Omtrent deze aangelegenheid worden gaarne nadere aanduidingen tegemoet gezien.

Hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Militairen in b. d. Aangaande mogelijke bezuiniging op de uitgaven zullen

inlichtingen bij den Minister van Koloniën worden ingewonnen.

In 1920 was bij de normaalschietschool 1 kapitein werkzaam; omtrent het aantal personen, dat den cursus in 1920 heeft gevolgd, zullen inlichtingen worden ingewonnen.

Bij de gymnastiekschool waren 20 officieren en bij de rij- en hoefsmidschool 3 officieren werkzaam, allen als leerlingen.

Onderafdeeling 903. Opleiding tot officier. De wijze van berekening komt voor in de Nederlandsche staatsbegroting voor het dienstjaar 1921, 2, VIII, 3. Bijlage A. van de Handelingen der Staten-Generaal 1920—1921, blz. 92/120, in de artikelen 101 en 102; 103 en 104; 105 en 106; onderscheidenlijk van de regelingen voor de Koninklijke Militaire Academie, de Cadettenschool en den Hoofdcursus; omtrent die van de opleiding tot genees- en artsenijskundigen zullen inlichtingen bij den Minister van Koloniën worden ingewonnen.

Inzake eene officiersopleiding in Nederlandsch-Indië wordt verwezen naar het gestelde bij de onderafdeelingen 913 en 914.

Op 1 Januari 1921 waren in opleiding bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda:

infanterie	.....	43 cadetten,
cavalerie	.....	9 cadetten,
artillerie	.....	48 cadetten,
genie	.....	14 cadetten,

bij den Hoofdcursus te Kampen:

infanterie	.....	37 leerlingen,
militaire administratie	.....	4 leerlingen,

bij de Cadettenschool te Alkmaar:
30 cadetten voor den Indischen dienst.

De Regeering acht het niet gewenscht om de onderofficieren van het Indisch leger, die tot den hoofdcursus in Nederland worden toegelaten de reis derwaarts zonder geleide te laten maken; aan den met het geleide belasten officier wordt de opdracht verstrekt toezicht te houden op de bedoelde onderofficieren, die ten deele voor het eerst naar Europa reizen, en hen gedurende de reis nuttig bezig te houden; in verband hiermede is een toelage voor dien officier niet overbodig.

Onderafdeeling 910. Permanent comité ten dienste van den oud Indischen militair. De opmerking zal ter kennis van den Minister van Koloniën worden gebracht.

Onderafdeeling 915. Materieel. Door de bijzondere tijdsomstandigheden gedurende en ook nog na den oorlog kon men in Nederland gedurende dien tijd de gevraagde hoeveelheden geweer munitie niet uitzenden.

De aanschaffing van deze munitie bleek eerst in 1921 te kunnen plaats hebben. Door het Opperbestuur is dientengevolge deze onderafdeeling verhoogd, ten einde over de noodige fondsen te kunnen beschikken.

De uitgezonden muziekinstrumenten, welke aangeschaft werden door het koloniaal etablissement te Amsterdam, zijn in Indië afgekeurd. Zij werden geleverd onder volle verantwoordelijkheid van den leverancier voor goede overkomst, goede hoedanigheid en bruikbaarheid van het

geleverde, en zijn na de afkeuring naar Nederland teruggezonden.

Het bedrag aan uitgezonden artikelen, welke in de laatste drie jaren ondeugdelijk of minder deugdelijk zijn bevonden, is rond f 147 600. Neemt men in aanmerking, dat over de laatste drie jaren voor uitzending van goederen op de begrotingen 1918 tot en met 1920 werd aangevraagd een totaal van f 19 482 600 dan kan gezegd worden, dat de hoeveelheid goederen die uitgezonden is en ondeugdelijk of minder deugdelijk is bevonden, niet van groot belang is tegenover de deugdelijk bevonden hoeveelheid, te meer wanneer men in aanmerking neemt dat de kwaliteit van vele artikelen, welke gedurende en na den oorlog verkrijgbaar waren over het algemeen niet zoo goed is als van de artikelen welke vóór 1914 werden vervaardigd.

Bij de ontvangst van ondeugdelijk of minder deugdelijk materieel is in Indië als regel niet na te gaan waaraan een en ander is te wijten, omdat uit de bijbehorende bescheiden meestal niet blijkt of en door wie de aangeschafte artikelen zijn gekeurd geworden. De h. t. l. bevonden gebreken worden bij eenigszins belangrijke zaken steeds aan het departement van Koloniën gerapporteerd, opdat men aldaar in de gelegenheid zij de schuldigen eventueel voor de begane fouten aansprakelijk te stellen.

In het voor het wapen der artillerie uitgetrokken bedrag zijn geen uitgaven voor aankoop van geschut begrepen.

Een fabriek voor de vervaardiging van geschutmunitie is reeds in aanbouw te Kiara Tjondong bij Bandoeng en zal, naar het zich laat aanzien, nog dit jaar zijn voltooid.

Door het departement van Koloniën worden onderhandelingen gevoerd met buitenlandsche munitiefabrieken voor de levering van een installatie ter vervaardiging van munitie voor geweren en mitrailleurs. Nog onlangs is door de Regeering aangedrongen op een spoedige uitzending van deze installatie.

Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldiging, toelagen enz. van het departement. Het hoofdkantoor der cavalerie bestaat uit den inspecteur van het wapen en diens adjudant: van een te ruime encadreering is derhalve geen sprake.

Evenmin is zulks het geval ten aanzien van de afdeling dienstplicht en reservepersoneel. Hierbij worden behandeld de aangelegenheden momenteel betrekking hebbende op: ruim 2000 militieplichtigen, die jaarlijks moeten worden ingeschreven, gekeurd, ingedeeld, opgeroepen voor eerste oefening enz. enz. met den aankleve van dien, als verzoeken om herkeuring, vrijstelling of uitstel (25% doet zulks) van oefening, vervroegde inlijving e. d.;

9000 ingeschreven miliciens, ruim 12000 ingeschreven landstormers en 550 dienstplichtige en vrijwillige reserve-officieren met de talrijke veranderingen voortspruitende uit vestiging, vertrek en verhuizing, van de regeling van de herhalingsoefeningen, weldra voor drie jaarklassen, waarbij de verzoeken om vrijstelling of uitstel tot in het overdevene worden ingediend (23%);

de verzameling en het opmaken van de voor het krijgswezen van belang zijnde statistieken loopende over nagenoeg 25000, weldra ruim 30000 dienstplichtigen;

de herziening van het dienstplichtbesluit en het reservebesluit, in verband met de opgedane ervaring, de mogelijke

invoering van eene zeemilitie en van den dienstplicht in de buitengewesten en als gevolg daarvan de herziening van de op den dienstplicht betrekking hebbende ordonnanties en besluiten;

de omvangrijke correspondentie over dienstplichtaangelegenheden met 77 hoofden van plaatselijk bestuur en twee dienstplichtecommissarissen op Java en Madoera benevens die met de landsdiensten, particuliere maatschappijen, ondernemingen en instellingen, wier personeel dienstplichtig is of wordt, dan wel voor eerste of herhalingsoefening moet opkomen, waarbij, bij invoering van den dienstplicht in de buitengewesten, zal worden gevoegd die met 91 hoofden van plaatselijk bestuur en 9 dienstplichtecommissarissen enz., als mede de behandeling van de aangelegenheden van ongeveer 5000 dienstplichtigen.

Waar de inspecteur van den diergeneeskundigen diens den rang van luitent-kolonel bekleedt, terwijl bij het ontwerpen van de begrooting rekening moest worden gehouden met de omstandigheid dat aan het hoofd van de afdeling „dienstplicht en reservepersoneel” een luitenant-kolonel stond, zijn dezen, op grond van de bezoldigingsregeling volgens welke deze luitenant-kolonels geen toelage genieten daarmede ook niet bedeed.

De werkzaamheden, in vredes- en in oorlogstijd ten deevallende aan de drie buitengewone leden der vaste militaire spoorwegcommissie, staan niet toe daarvoor officieren in werkelijken dienst aan te wijzen, de vredestaak is te tijd roovend dan dat voor het vervullen daarvan gegadigden onder de gepensioneerde officieren zouden zijn te vinden indien daaraan niet eene toelage bleef verbonden.

Aangaande de opmerking over de te hoog opgevoerde uitgaven voor boodschappers in verband met het beschikken over „talooze wakers, bedienden en verder Inlandsch personeel” zij medegedeeld, dat deze wakers, bedienden, enz. uitsluitend behooren tot het personeel van de magazijnen, terwijl de boodschappers uitsluitend werkzaam zijn bij het departement van oorlog. Wat deze laatste groep betreft wordt aangeteekend, dat zoolang hun arbeid meerendeel door militairen wordt verricht, hetgeen momenteel met de meeste boodschappers het geval is, uiteraard niet beschikbaar wordt over de toegestane fondsen. Vermoedelijk zullen in 1923 bijna alle boodschappers door soldaten vervangen zijn in welk geval de post „boodschappers” geheel of nagenoeg geheel uit de begrooting zal kunnen verdwijnen.

Onderafdeeling 903. Topografische dienst. Hoewel de wenschelijkheid van eene uitbreiding der werkzaamheid van den topografischen dienst ook door de Regeering wordt erkend, is, als gevolg van de tijdsomstandigheden, ook ten deze matiging geboden.

Eene volledige specificatie van alle posten voor aanvangsbezoldigingen, wat betreft onderafdeeling 903, wordt aan getroffen in de stukken O, IX, 3 en 4, zooals in de kolon „Toelichtingen” bij deze onderafdeeling staat vermeld.

De in vergelijking met de bezoldigingen aan enkele categorieën van het personeel van den topografischen dienst toegekende betrekkelijk hoge toelagen dienen in hoofdzaak als compensatie voor de dagelden op de standplaats, die voor dat personeel bij invoering van de regeling van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie zijn vervallen.

Onderafdeeling 908. Trein. Het is duidelijk dat de zoo belangrijke dienst van het treinwezen niet i

oorlogstijd uit den grond kan worden gestampt. Het is niet alleen wenschelijk, doch zelfs dringend noodzakelijk, om in tijd van vrede een kern van geoefend personeel te hebben. Deze kern wordt gevormd door de bestaande vredesorganisatie. Van het opheffen daarvan kan dus geen sprake zijn.

De werkkraacht van het personeel wordt in vreedstijd reeds zooveel mogelijk productief aangewend door ze met grobaks en paarden te benutten voor transportdiensten bij de diverse magazijnen, waardoor inhuur van koelies en grobaks voor een groot gedeelte wordt uitgespaard.

Onderafdeeling 912. Plaatselijke staven. Door het tewerkstellen van meer gepensioneerden bij de plaatselijke staven zou niet aanmerkelijk kunnen worden bezuinigd daar aan de gepensioneerde functionarissen eene toelage zoude moeten worden toegekend welke van de bezoldiging van hunne actief dienende ranggenooten niet noemenswaard zoude kunnen verschillen.

Van eene tewerkstelling van gepensioneerden in de functie van plaatselijk commandant of plaatselijk adjudant kan geen sprake zijn aangezien beiden steeds gezag moeten uitoefenen, dan wel doen uitoefenen.

Bovendien zoude door de vervanging van actief dienende plaatselijke commandanten door gepensioneerden de bevordering bij de infanterie zeer worden benadeeld.

Onderafdeelingen 913 en 914. Infanterie. De reeds getroffen maatregelen zijn:

- 1e. De instelling van het instituut voor aspirant-officieren te Meester-Cornelis.
- 2e. Een voorstel van het Opperbestuur om dit jaar het aantal beschikbare plaatsen voor jongelieden uit Nederlandsch-Indië aan de cadettenschool te Alkmaar en de Koninklijke militaire academie te Breda gelijk te doen zijn aan het aantal geslaagden; hierbij wordt aangegeekend dat zich onderscheidenlijk 17 en 16 liefhebbers hebben gemeld voor 8 en 7 beschikbare plaatsen.

De voorgestelde maatregelen zijn de volgende:

- 1e. De opleiding tot officier in Nederlandsch-Indië; hier tegen heeft de Minister van Koloniën blijkens telegrafische mededeeling ernstig bezwaar.
- 2e. De uitbreiding van het instituut voor aspirant-officieren.
- 3e. Verlenging van den detacheringstermijn van de thans bij het Nederlandsch-Indische leger gedetacheerde Nederlandsche reserve officieren.
- 4e. Overgang van deze officieren naar het korps beroeps-officieren van het Nederlandsch-Indische leger.
- 5e. Bevordering van de detachering van Nederlandsche beroepsofficieren bij het Nederlandsch-Indische leger.
- 6e. Uitbreiding van het aantal gedurende de komende jaren beschikbare plaatsen voor jongelieden uit Nederlandsch-Indië aan de cadettenschool te Alkmaar en de Koninklijke militaire academie te Breda in verband met het groot aantal aspiranten.

Naar aanleiding van het tekort wordt aangeteekend, dat op 6 Juni 1921 ontbraken 505 (zijnde de tijdelijke formatie) — 222 (aanwezig in Indië) = 283 luitenants. Hiervan worden ingenomen 90 plaatsen door onderluitenanten en 110 door gedetacheerde reserve officieren van het Nederlandsche leger.

Het oprichten van een nieuwen cursus voor de Javaansche taal is uitgesteld met het oog op de geboden bezuiniging;

zoo eenigszins mogelijk zal de cursus in 1923 weder worden opgericht.

Het geregeld houden van alle schietoefeningen, waaronder ook te rekenen het prijschieten, is beslist noodig om de zoo noodige schietvaardigheid bij te brengen en te onderhouden, zoodat van een vermindering van uitgaven voor dit doel onder normale omstandigheden geen sprake kan zijn. Alleen maakt het een punt van overweging uit de jaarlijks te houden legerschietwedstrijden, waarvan het nut is gebleken problematisch te zijn voor goed af te schaffen in afwachting waarvan bereids het daarvoor noodige bedrag (f 4400) niet op de begroting 1922 is gebracht.

Ook is bezuiniging bij de uitgaven voor gymnastische spelen niet mogelijk. Deze zijn van groot nut voor een harmonische ontwikkeling van alle lichaamsdeelen, het stalen der spieren en het vergrooten van het uithoudingsvermogen. Indirect is hiervan het gevolg een gemakkelijke behandeling van het ontegenzeggelijk voor den Inlander zware vuurwapen, terwijl ook door deze spelen de man eraan gewend wordt spoedig en juist beslissingen te nemen.

De gymnastische spelen moeten dan ook worden beschouwd als een integreerend onderdeel van de opvoeding van den soldaat en kunnen daarom in het opvoedingsstelsel noch geheel, noch gedeeltelijk worden gemist.

De voor de gymnastische spelen op de begroting gebrachte bedragen zijn nauwelijks voldoende om bij de onderscheiden troepenonderdeelen de opleiding en de uitvoering van de voorgeschreven en verplichte oefeningen mogelijk te maken.

Onderafdeeling 915. Cavalerie. Het oprichten en in bedrijf houden van eene gouvernementstoeterij, welke in staat zou zijn om de paardenvoorziening onafhankelijk te maken van het buitenland dan wel het steunen van het particulier initiatief in deze, e. q. eene combinatie van deze maatregelen, kan, om de zeer hooge daaraan verbonden kosten, niet worden aanbevolen.

Op 1 Mei 1921 ontbraken aan de legersamenstelling der cavalerie:

2 onderluitenanten; 1 adjudant-onderofficier-instructeur; 1 adjudant-onderofficier stafschrjver; 6 opperwachtmeesters-instructeur; 1 brigadier of cavalerist 1ste klasse stafschrjver; 190 cavaleristen (aanvullingstroepen); 5 trompetters; 221 paarden, waartegenover aanwezig was een te veel van: 1 tweede luitnant; 1 adjudant-onderofficier-pikeur; 2 opperwachtmeesters admintstrateur; 6 wachtmeesters 1ste klasse; 1 wachtmeester 2de klasse; 126 cavaleristen (inheemsche troepen).

Onderafdeeling 917. Artillerie. Ter aanvulling van de artilleristische uitrusting van het leger zijn kort geleden een aantal veldvuurmonden uit Nederland ontvangen, welke dienen als reserve-materieel voor de bestaande batterijen.

De verwapening der bergartillerie zal zoo spoedig mogelijk geschieden. Proefvuurmonden zijn reeds bij twee buitenlandse fabrieken besteld en zullen waarschijnlijk nog in den loop van dit jaar worden uitgezonden.

Het is de bedoeling het bestaande materieel der mo-

biele vestingartillerie te vervangen door veldhouwitsers van 10,5 c.M. en 15 c.M.

De aanschaffing van luchtafweergeschut en van infanteriegeschut is in overweging.

Bij de geweermakerij is aanstelling tot onderluitenant in zooverre mogelijk, dat de meester-geweermaker, toegevoegd aan den wapencontroleur en bestemd dezen zoo noodig te vervangen, wegens de bijzondere eischen, waaraan hij moet voldoen, den rang van onderluitenant heeft. Voor het overige verdient het toekennen van dezen rang aan de andere geweermakers, die een geheel anderen werkring hebben geen aanbeveling, wegens de hooge eischen, waaraan de onderluitnants bij den troep moeten voldoen.

Onderafdeeling 925. Geniewerken. Daar bij behoud van den tot dusver toegepasten bouwtrant wegens de in de laatste jaren opgetreden enorme stijging van materiaalprijzen en werkloonen deze te kostbaar zou worden, bestaat het plan — voorloopig alleen voor de in de eerste twee jaren te Bandoeng te bouwen woningen — tot een eenvoudiger bouwtrant over te gaan, waarbij, onder vermindering van alles wat naar luxe zweemt, in geen enkel opzicht aan de soliditeit of het comfort voor de bewoners wordt te kort gedaan. Deze gewijzigde bouwtrant — waarbij 40% op de bouwkosten wordt bezuinigd — omvat de koppeling, waar mogelijk, van kapiteins- en luitenantswoningen met toepassing van matten plafonds in alle vertrekken behalve voor- en achtergalerij en het z.g. kantoor; van te kleine ramen en deuren of toepassing van dakbedekking van inferieure kwaliteit is echter geen sprake. In geen enkel opzicht zullen de bovenbedoelde woningen achterstaan bij de woningen, zooals die normaal voor en door particulieren worden gebouwd, terwijl overwogen wordt ook voor de verder te bouwen woningen dezen gewijzigden bouwtrant toe te passen.

De oprichting van tijdelijke woningen heeft alleen plaats op kleine posten in de buitengewesten, waarvan niet de zekerheid bestaat dat zij als garnizoen bestemd zullen blijven. Voor grootere plaatsen, zoomede op Java, wordt het ongewenscht geacht tot den bouw van dergelijke woningen over te gaan, omdat bij het eventueel opheffen van het garnizoen de vrijkomende woningen altijd door civiele ambtenaren kunnen worden benut.

Het is niet waarschijnlijk, dat Ngawi als garnizoen zal worden opgeheven, zoodat van het vrijkomen van militaire gebouwen voorloopig geen sprake is; mocht dit echter wel het geval zijn, dan zullen de gebouwen aan het departement van burgerlijke openbare werken worden overgegeven.

In 1922 zijn voor Weltevreden alleen gelden aangevraagd voor voltooiing der officierswoningen te Menteng, welke zijn bestemd voor de officieren van het aldaar te legeren escadron cavalerie; hiervoor zouden de in den loop der jaren afgestane of verkochte woningen — andere militaire gebouwen zijn niet vervreemd — niet kunnen worden benut aangezien deze veel te ver van het nieuwe cavalerie-kampement te Menteng zijn gelegen.

Er bestaan geen plannen bij het legerbestuur de tegenwoordige troepenlegering in Palembang te wijzigen.

Omtrent de indienststelling van miliciens ter Oostkust van Sumatra wordt verwezen naar het gestelde in § 6. Zoolang niet omtrent de invoering der Europeesche militie in de

buitengewesten is beslist zullen geen daarmede verband houdende bouwwerken worden uitgevoerd.

Aangezien geen enkel hotel en zoo goed als geen pensioen te Meester-Cornelis bestaat, is oprichting van een pasangrahan voor aankomende en vertrekkende officieren noodig. Dat de bouw van een dergelijke inrichting speciaal voor officieren is voorgenomen, is een gevolg van het feit dat het aantal civiele ambtenaren te Meester-Cornelis geplaatst zeer klein is, vergeleken bij het aantal daar in garnizoen zijnde officieren. Echter bestaat er geen bezwaar tegen om de pasangrahan onder beheer van het Departement van Gouvernementsbedrijven te brengen en onder bepaalde voorwaarden ook toegankelijk te stellen voor civiele ambtenaren.

Onderafdeeling 927. Geneeskundige en hospitaaldienst. De commissie voor de militaire ziekeninrichtingen verzoekt en verkreeg reeds toestemming haar eindverslag te laten drukken, zoodat publicatie daarvan eerlang tegemoet gezien kan worden.

Bij de opneming van dienstplichtigen in eene militaire ziekeninrichting kan in geenerlei opzicht rekening worden gehouden met hunne maatschappelijke positie, daar eenige bevoorrechtiging van enkelen hunner, ontstemming zou verwekken bij andere dienstplichtigen en bij de vrijwillig dienenden.

Van een in den Volksraad tot uiting gebrachten wensche om den particulieren diensttijd van in 'slands dienst getreden verpleegsters mede te doen tellen voor pensioen is der Regeering niets bekend; aangeteekend wordt dat zulks niet het geval is.

Het gaat niet aan het legerbestuur te belasten met de zorg voor het vervoer naar en de opname in eene burgerlijke inrichting voor hulpbehoevenden van daarvoor in aanmerking komende gewezen militairen. Indien de betrokkenen hiervoor niet zelf kunnen zorgdragen, kan door het burgerlijk bestuur medewerking worden verleend.

Onderafdeeling 931. Militaire strafgevangenis. Toen in het begin van 1919 de noodzakelijkheid aan het licht trad, om zich slecht gedragende militairen eerder uit het leger te verwijderen dan tot dien mogelijk was, lag het voor de hand om het strafdetachment te Ngawi op te heffen, en te meer waar de ervaring uitgezwezen had, dat:

- 1e. van hen, die daarbij ingelijfd werden slechts een zeer gering gedeelte werkelijk verbeterd in de gelederen terugkeerde;
- 2e. van hen, die onverbeterd in de gelederen terug traden een zeer ongunstige invloed op hun omgeving uitging.

Hoewel dus gezegd kan worden, dat de opheffing van genoemde inrichting een invloed ten goede op de handhaving van de krijgstucht heeft uitgeoefend, is — in het wezen de zaak — die gunstige invloed een uitvloeisel van het in 1911 aangenomen — en in 1920 strenger doorgevoerde — beginsel om slechte individuen eerder uit het leger te verwijderen.

Blijkens de bijlagen van de handelingen der Staten-Generaal 1920—1921, gedrukte stukken Nos. 781 t/m 786, is het ontwerp van wet tot invoering van het „Wetboek van militair strafrecht” en de „Wet op de krijgstucht” in behandeling. Uiteraard kan dus niets gezegd worden ten aanzien van het tijdstip van invoering van die wetboeken in Nederlandsch-Indië.

Onderafdeeling 936. Aanbreng- en hand- gelden. Bij de invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie zijn reeds de aanbrenggelden voor verbintenissen van gewezen militairen geheel afgeschaft. Voor hen, de in eerste verband in dienst treden, kunnen aanbrenggelden nog niet geheel gemist worden, wel werden zij bij invoering der bedoelde voorstellen, zooveel mogelijk verlaagd.

Onderafdeeling 938. Levensmiddelen.

Het belangrijke verschil tusschen het voor het jaar 1921 uitgetrokken en het voor het 1922 geraamde bedrag is daaraan toe te schrijven, dat voor de raming van de kosten van de levensmiddelen voor het jaar 1922 van een berekening is uitgegaan gegrond op de werkelijke legersterkte op 1 Januari 1921, terwijl de raming van het bedrag voor 1921 op de vroeger gebruikelijke wijze is geschied aan de hand van de uitgaven over de jaren 1917—1919.

Aangezien in het laatst van 1920 een zeer onverwachte en aanzienlijke prijsstijging heeft plaats gehad, kan met vrij groote zekerheid worden aangenomen, dat de raming voor het jaar 1921 te laag is geweest zoodat het voor deze onderafdeeling van de begrooting uitgetrokken bedrag t. g. t. zal moeten worden verhoogd.

Bij de raming van het benodigde voor 1922 is rekening gehouden met de te verwachten daling, welke de in 1921 betaalde prijzen zullen ondergaan.

De extra-kosten voor manoeuvres worden geraamd op $\pm f$ 165 000 per jaar, waarvan $\pm f$ 65 000 wegens toelagen op den post levensmiddelen komt; overigens wordt daartoe verwezen naar onderafdeeling 945.

Onderafdeeling 939. Materiële voorziening. Het is juist dat een belangrijke voorraad grijsgroen katoen bestemd voor den aanmaak van veldkleeding en uit Japan afkomstig, voor de oorspronkelijke bestemming ongeschikt bleek. De goederen werden bij de aanbieding in de magazijnen der intendance voor de levering gekeurd door daartoe aangewezen officieren van genoemd dienstvak.

De stof bleek bij het gebruik niet voldoende kleurhoudend te zijn, doordat bij het verven van de garens kleurstoffen werden gebezigd waarvan de vervaardiging tot eene z.g. oorlogsindustrie moet worden gerekend en deze bleken in het bijzonder niet tegen de inwerking van het zonlicht in de tropen bestand te zijn.

Zoodra de tijdsomstandigheden weder aanvoer uit Nederland toelieten werd bepaald, dat het nog aanwezige katoen van Japansch maaksel zou worden opgebruikt voor kleedingstukken, waarbij de kleurechtheid minder op den voorgrond treedt. Daarvan worden thans artikelen als sportbroeken, bivakmutsen en werkbroeken vervaardigd, tevens dient het als voering voor de kragen van attila's, jassen en mantels, voor gordijnen van stellingen in de magazijnen.

Zoowel voor de artillerie als voor de intendance wordt thans reeds te Tandjong-Priok over een klein hulpmagazijn beschikt voor de tijdelijke opschuring van aangevoerde artikelen, welke van Bandoeng moeten worden verzonden naar de buitengewesten en niet dadelijk kunnen worden verscheept, zoomede van de uit Nederland aangebrachte goederen, waarvan de verpakking door het vervoer zoodanig heeft geleden, dat zij niet dadelijk

naar Bandoeng mogen worden doorgezonden, alvorens ze ten overstaan van de vertegenwoordigers der betrokken scheepvaartmaatschappijen zijn ontpakt en mogelijke tekorten vastgesteld.

Behalve voor deze bijzondere gevallen is de aanwezigheid van magazijnen te Tandjong-Priok niet noodig. Uitgaande van normale toestanden — de zeer groote aanvoeren in de laatste twee jaren waren abnormaal — zoude nml. de besparing op onkosten, vervoer, opslagloon, pakhuishuur e. d. niet opwegen tegen de uitgaven voor bouwkosten.

De ligging van de magazijnen te Batavia heeft in 1920 niet tot bijzondere onkosten geleid.

Onderafdeeling 941. Vervoer te water en te land. De vermeerdering van de uitgaven is in hoofdzaak toe te schrijven aan het herstel van het rechtstreeksch scheepvaartverkeer met Europa alsmede aan de verhoogde spoor- en tramtarieven.

De raming voor 1921, gebaseerd mede op uitkomsten van jaren waarin het geregeld verkeer naar Europa was verbroken, maakt thans eene aanzienlijk hoogere raming der uitgaven noodig.

Onderafdeeling 943. Voorschotten, verlofsbezoldigingen, enz. Krachtens de met de stoomvaartmaatschappijen gesloten overeenkomst worden de militairen, zoowel op hun reis van Nederland naar Nederlandsch-Indië als omgekeerd voor rekening van den lande door een barbier aan boord geschoren en geknipt. De uitgaven hiervoor zijn niet gebracht onder onderafdeeling 943, doch onder onderafdeeling 941. Op de begrooting voor 1921 werden de uitgaven hiervoor opgenomen in de onderafdeeling „Onvoorzienne uitgaven”.

Onderafdeeling 947. Uitgaven voor machtsvertoon, enz. Op kosten voor oefeningen en manoeuvres heeft deze onderafdeeling geen betrekking (zie onderafdeeling 945). Overigens zij n. a. v. de gemaakte opmerkingen het navolgende aangeteekend.

Ter wille van de bezuiniging werden voor het jaar 1921 reeds de groote manoeuvres, de fortmanoeuvres en de cavaleriemanoevers afgelast, terwijl ook in 1920 geen groote manoeuvres werden gehouden.

Zonder ernstige schade te berokkenen aan de gevechts- en marschvaardigheid van het leger kan deze abnormale toestand niet voor het volgende jaar gehandhaafd blijven. Vermindering van het voor onderafdeeling 945 uitgetrokken bedrag wordt niet mogelijk geacht.

In de buitengewesten wordt sinds jaren overal waar zulks mogelijk is met het oog op den politieken toestand, het leger door gewapende politie vervangen.

Een in den aanvang van dit jaar met de betrokken bestuurshoofden gepleegd overleg heeft uitgewezen dat voorshands verdere vermindering van troepen in de buitengewesten niet mogelijk is.

Terugtrekking der troepen uit Kediri zal wellicht binnenkort mogelijk blijken.

Hoewel het houden van wapenfeesten van nut kan zijn, zou het, in verband met de tegenwoordige tijdsomstandigheden, welke het noodig maakten betreffende de lichamelijke opvoeding zelfs op zooveel nuttiger onderdeelen te be-

zuinigen niet te rechtvaardigen zijn, regelmatig aan wapenfeesten geld ten koste te leggen.

Onderafdeeling 948. Tijdelijke uitbreiding der vastgestelde legersterkte. De tijdelijke uitbreidingen van de vastgestelde legersterkte belopen t. b. v. personeel behoorende tot de

Ie	afdeeling (secretariaat)	f	182 560
IIe	„ (infanterie)	1	660 900
IIIe	„ (artillerie)		201 400
IVe	„ (genie)		187 800
Ve	„ (mil. adm.)		116 340
VIe	„ (mil. geneesk. dienst)		97 700
VIIe	„ B (intendance)		73 000
VIIIe	„ (cavalerie)		45 600
IXe	„ (top. dienst)		115 700

Voor de nadere specificatie van het hierbij betrokken personeel moege worden verwezen naar den ter secretarie van den Volksraad gedeponeerden staat, welke in details het personeel vermeldt dat tot ultimo December 1922 of zooveel korter als mogelijk zal blijken benoodigd is boven de bij Koninklijk besluit van 5 Maart 1915 No. 55 (Indisch Staatsblad No. 404) vastgestelde en laatstelijk bij Koninklijk besluit van 16 Augustus 1920 No. 41 gewijzigde samenstelling van het leger.

Bij eene in bewerking zijnde algeheele herziening van de vastgestelde legersamenstelling zullen al deze voorzieningen, voor zoover nog benoodigd en voor zoover niet van strikt tijdelijken aard, daarin worden verwerkt, zoodat verwacht kan worden dat op de begrooting voor het volgend dienstjaar de post voor tijdelijke uitbreidingen tot het minimum zal zijn teruggebracht.

Onderafdeeling 956. Verrekening met het departement van Justitie. De werkzaamheden bestaan in het vervaardigen van militaire kleedingstukken en bij het leger in gebruik zijnde kazerneeringsvoorwerpen, voor zoover deze artikelen in de werkplaatsen van het gevangeniswezen kunnen worden aangemaakt.

Onderafdeeling 957 C. Omvorming afdeling dienstplicht enz. Voor deze omvorming en instelling zijn voor de eerste maal als nieuwe maatregel gelden uitgetrokken op de begrooting voor 1921. (Onderwerp 1, afdeling IX, stukken 1, 7 en 11 ad. onderafdeeling 961 H). Daar de begrooting voor 1921 bij de opmaking

van de ontwerp-begrooting voor 1922 nog niet bij de wet was vastgesteld, moest deze post, als algemeene post, nog worden gehandhaafd (eerste gewone zitting 1921, onderwerp 1, afdeling IX, stuk 1, blz. 2, leden 6 en 7).

Onderafdeeling 957 J. Militaire Japansche tolken. Daar nog geen der voor militaire tolk opgeleide officieren zijne studie heeft voltooid, kan het bezwaarlijk juist zijn, dat wegens de in de praktijk opgedane ervaring, de uitgave voor het vormen van deze tolken, overbodig is te achten.

Onderafdeeling 958. Onvoorziene uitgaven. Zoals reeds in de memorie van toelichting (blz. 15) is medegedeeld, hebben de uitkomsten over vorige jaren (stuk L) aanleiding gegeven, tot deze verhooging over te gaan.

Hoofdstuk II. Middelen in Indië.

No. 902. Hospitalen. De herziening van de tarieven voor verpleging van particuliere personen in de hospitalen heeft reeds plaats gevonden; eene verhooging van dezen post zal bij de eerste nota van wijziging worden voorgebracht.

No. 906. Verkoop van bier. Dat door inkoop van te groote voorraden cantinebier voor een aanzienlijke waarde zou zijn verloren gegaan is niet bekend. Alleen is bericht ontvangen dat, tengevolge van te langdurige oplegging veroorzaakt door minder verbruik, een hoeveelheid bier is bedorven tot een waarde van ongeveer f 500.

In elk garnizoen staan de militaire societeiten, wat beheer (waaronder ook de verrekening van ontvangsten) en algemeene inrichting betreft, onder toezicht en directie van den plaatselijk commandant, die daarvoor persoonlijk verantwoordelijk is. Hij wordt bijgestaan door eene commissie van beheer en toezicht, bestaande uit twee officieren (waarvan een onderluitenant kan zijn), twee onderofficieren, een korporaal en een soldaat. Deze commissie is behulpzaam in het uitoefenen van het toezicht; de officierenleden zijn bovendien in het beheer en het voeren der administratie behulpzaam.

De maatregel van den verkoop van bier aan de militaire societeiten werd destijds in het leven geroepen, om, ter bestrijding van het misbruik van sterken drank, voor den minderen militair tegen geringen prijs goed bier verkrijgbaar te stellen.

BEANTWOORDING VAN EENIGE BIJ ANDERE AFDEELINGEN GEVRAAGDE INLICHTINGEN.

Afdeling III, Departement van financiën.

Een der leden zou gaarne ontvangen een raming der kosten, welke eene gelijkstelling der militaire pensioenen van de vóór 1 Januari 1920 gepensioneerden met die van de na dien datum gepensioneerden zou vorderen.

Onderafdeeling 315. Verzorging van gegageerden en gepensioneerden.

De hoop werd uitgesproken, dat de Regeering de plannen ter oprichting van Indisch Bronbeek, welke inrichting opengesteld zou moeten worden voor alle landaarden, krachtig zal steunen.

Wordt aan de nieuwe militaire pensioenen terugwerkende kracht gegeven tot alle vóór 1 Januari 1920 gegageerde en gepensioneerde militairen, dan zal dit volgens eene globale raming eene dadelijke vermeerdering van den pensioenslast tengevolge hebben van ± f 4 000 000 (vier miljoen gulden) 's jaars; deze vermeerdering zal daarna geleidelijk dalen, hoe is uiteraard moeilijk te zeggen.

Blijkens de bijlagen der handelingen 1e gewone zitting 1920, onderwerp 1, afd. IX, stuk 11, § 15 heeft de Regeering ten vorigen jare als Haar oordeel uitgesproken, dat in Indië nimmer de behoefte gebleken is aan een inrichting voor oudmilitairen, zooals te Bronbeek in Nederland. Er bestaat geen reden in het terzake ingenomen standpunt wijziging te brengen.

Afdeeling VI, Departement van landbouw, handel en nijverheid.

Onderafdeeling 634. Gevraagd werd naar de uitkomsten der thans opgeheven veeteeltonderneming „Djampit“.

Op 1 April, 1 Mei, 15 Juni en 25 October 1919 werden door de N.V. „Djampit“ achtereenvolgens ontvangen: 28, 28, 6 en 25 fokmerries.

Bovendien werden in Mei en Juni 1919 14 te Padalarang geboren veulens ontvangen.

Van deze laatste waren er eind Juli 1920 (tijdstip waarop aan de Regeering werd voorgesteld het contract met de N.V. „Djampit“ te verbreken) reeds 4 gestorven en van de bovenbedoelde 87 fokmerries 10.

Van af April 1919 tot eind Juli 1920 zijn uit de op 1 April, 1 Mei en 15 Juni verstrekte 62 fokmerries, 6 veulens geboren, doch uitsluitend uit merries, welke nog te Padalarang zijnde, door een pariculieren hengst waren gedekt. In dat zelfde tijdvak werden geen veulens geboren uit te Djampit plaats gehad hebbende dekkingen.

Van af eind Juli 1920 tot 20 October 1920 (tijdstip van opzegging van de overeenkomst met Djampit) stierven 4 fokmerries en werden 8 veulens geboren.

Afdeeling VII, Departement van burgerlijke openbare werken.

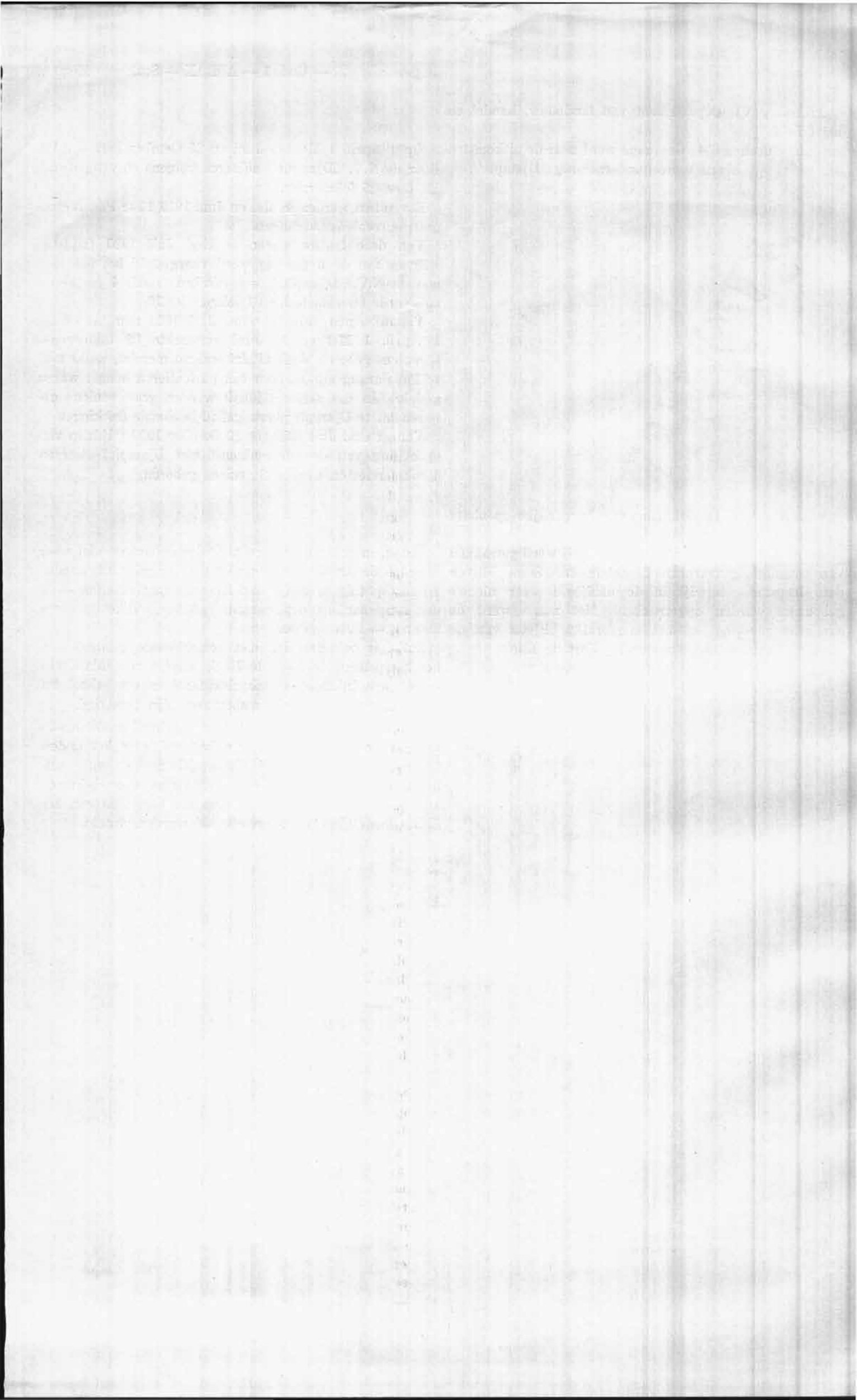
Gaarne zou een lid zien dat meer partij werd getrokken van sommige gouvernements gebouwen. Soms blijven deze leegstaan, terwijl in de nabijheid weer nieuwe gebouwen worden opgetrokken. Met name werd de aandacht gevestigd op het ongebruikt blijven van de verlaten kampementsgebouwen bij Fort de Kock.

Indien in eenig garnizoen militaire gebouwen niet meer door het departement van oorlog worden gebruikt, worden zij zoo spoedig mogelijk aan andere departementen — in den regel aan het departement van burgerlijke openbare werken — overgegeven.

Zulks is ook geschied met verschillende gebouwen in het kampement te Fort de Kock waarin een Inlandsche school, een Inlandsche ambachtsschool en een school tot opleiding van Inlandsche ambtenaren zijn gevestigd.

De enkele op het oogenblik nog ongebruikte lokalen in het genoemde kampement zijn bestemd voor het onderbrengen van Europeesche dienstplichtigen en voor uitbreiding en verbetering van het logies voor gehuwde militairen, waaraan door het geregeld toenemen van het aantal huwelijken meerdere eischen worden gesteld.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Begrooting en defensie. Men meende te moeten opmerken, dat de cijfers der oorlogsbegrooting niet zoo bevredigend geacht kunnen worden als men op het eerste gezicht geneigd zou zijn te oordeelen. Slechts aan toevallige omstandigheden is het te danken, dat de middelen (912) met *f* 4.590.000 zijn gestegen en de militaire uitgaven, tengevolge van de lagere raming van de posten voor materiele aanschaffingen, met *f* 12.000.000 zijn verminderd. De raming der uitgaven voor 1922 is wel 10 miljoen minder dan die voor 1921, maar in het oog houdende, dat de begrooting voor 1921 na de behandeling in den Volksraad nog verhoogd is met een bedrag van tien miljoen gulden voor geweer-ammunitie, is het niet uitgesloten, dat zich in 1922 ook weer dergelijke teleurstellingen zullen voordoen, zoodat de vraag, of dit jaar werkelijk bezuiniging valt te constateeren, hier wel niet ten volle bevestigend kan worden beantwoord. In dit verband werd ook nog op andere feiten gewezen. De begrooting voor 1921 was ten vorigen jare abusievelijk verhoogd met ongeveer drie honderd duizend gulden, welk bedrag feitelijk bij eene andere begrotingsafdeeling behoorde te zijn ondergebracht. Ook met dit verschil ten gunste van 1922 mag dus geen rekening worden gehouden. Door deze factoren schijnt dan ook het verschil tusschen uitgaven en ontvangsten voor 1922 gunstiger dan in werkelijkheid het geval is. Op deze gronden kwam men tot de slotsom, dat de begrooting voor 1922 in werkelijkheid niet veel blijk geeft van een streven naar bezuiniging en alleszins ruimte laat voor den wensch, dat het mogelijk zal blijken de uitgaven nog aanmerkelijk te snoeien.

Naar men meende blijkt uit vershillende zinsneden der toelichting, dat in vorige jaren de raming vaak zeer onnauwkeurig was. Gewezen werd op hetgeen in de toelichting bij onderafdeeling 913 (blz. 6) wordt medegedeeld, betreffende den post voor toelagen aan muzikanten. Dezen post wil men thans van *f* 2.700 verhoo- gen tot *f* 5.000 en daarbij wordt medegedeeld, dat over dit laatste bedrag feitelijk reeds jaarlijks wordt beschikt. Bij de toelichting van onderafdeeling 928 (blz. 10) wordt medegedeeld, dat bij de begrooting voor 1921 ab- usievelijk geen gelden zijn toegestaan voor het onderhoud

van Röntgentoestellen. Naar men meende te weten zijn deze uitgaven niettemin in gemelde jaren toch gedaan.

Enkele leden verklaarden met de oorlogsbegrooting niet te kunnen instemmen, eenerzijds omdat volgens des- kundigen het huidige leger niet in staat is zijn taak te vervullen, anderzijds omdat zij met het oog op den Volksraad inkrimping mogelijk achtten. Het voor deze afdeeling uitgetrokken bedrag maakt nog steeds een te groot percentage uit van de totale uitgaven, vergeleken b.v. met de aan het onderwijs en de verbetering van de volksgezondheid te besteden gelden. Waar de huidige Gouverneur-Generaal zich in den Volksbond heeft doen kennen als een voorstander van beperking der militaire uitgaven, hadden deze leden gehoopt, dat meer zou zijn bezuinigd. Voor het in afdoenden staat van verdediging brengen van Indië zouden bovendien — aldus deze le- den — niet tientallen millioenen, doch honderde milli- oenen noodig zijn, waarover men alleen de beschikking zou kunnen verkrijgen door alle sociale maatregelen stop te zetten. Beter ware het derhalve òf terug te keeren tot eene oorlogsbegrooting als in 1905, daar 's Lands weerbaarheid toch niet in evenredigheid met de verdrievoudiging van de uitgaven voor leger en vloot sedert 1915 is verbeterd, òf alle uitgaven voor de- fensie-doeleinden, welke, enkele uitgezonderd, toch steeds improductief zijn, te stoppen, opdat de daardoor vrijko- mende gelden voor sociale nooden aangewend kunnen worden. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne van de Regeering vernemen, of Zij ervan over- tuigd is, dat het leger, zooals het thans is samengesteld, uitgerust en gedислоceerd, berekend is voor zijn taak ten aanzien van de landverdediging.

Hiertegenover spraken enkele leden als hun oordeel uit, dat zij zeer zeker met idealisme en optimisme groote verwachtingen koesterden van den tot stand gekomen Volkenbond, welke als een kiem van aansluiting van een groot aantal mogendheden is te beschouwen, dat het stellig misdadig zou geweest zijn, indien Nederland niet had medegewerkt aan de vervolmaking van het instituut, maar dat het evenzeer misdadig zou zijn, zoolang de bond nog niet volgroeid is, de middelen tot handhaving van eigen zelfstandigheid af te schaffen. Ook Indië heeft dezen plicht te aanvaarden. De bevolking kan er van verzekerd zijn, dat het Nederladnsche bewind de rustige ontwikkeling van het volk het meest waarborgt; dat een wisseling van bewind in geen geval verbetering zal brengen, doch alleen tot een terugkeer tot eene ko-

loniale exploitatie politiek die thans verlaten is, zal voeren. In dit licht bezien mag een uitgave ten bedrage van nog geen 15% der geheele begroting, een verzeringpremie voor de handhaving van eigen bestaan, niet te hoog worden geacht, mits voldoende waarborg bestaat, dat de defensie aan de verwachtingen zal beantwoorden. Dit nu is bij den bestaanden toestand h. i. niet het geval, een oordeel ook door den vorigen legercommandant in den Volksraad openlijk uitgesproken. Op dien grond zouden deze leden geen instemming kunnen betuigen met deze oorlogsbegroting, die slechts handhaving van den bestaanden toestand beoogt, zonder nieuwe perspectieven te openen. Zij verklaarden er nochtans genoeg mede te willen nemen, omdat naar aanleiding van het rapport der defensie-commissie zeer spoedig voorstellen zijn te verwachten, die, naar zij hoopten, tot eene afdoende verdediging van Indië zullen leiden.

Tegen dit betoog kwamen andere leden in verzet. De praemisse, dat de koloniale exploitatie-politiek thans verlaten is, achtten zij niet juist. Het nut van het leger werd door een lid zelfs ontkend; z. i. zal de Inlander bij een mogelijken strijd om Indië tusschen Nederland en een andere mogendheid rustig toezien, zonder zich partij te stellen en de hoop koesteren, dat de nieuwe meester die politieke rechten zal toekennen, welke de oude aan de bevolking onthoudt. Een aanwending van het leger op expedities, om „korte verklaringen” af te dwingen kon zijn goedkeuring in het geheel niet wegdragen.

Meerdere leden spraken de verwachting uit, dat de aangevraagde gelden zoo nuttig mogelijk zullen worden besteed en drongen in dit verband aan op een duidelijk program van verdediging. Tevens zouden zij gaarne een opgaaf ontvangen van de legersterkte op 1 Januari 1920 waaruit ook blijkt sterkte en wapengewijze samenstelling van het op Java gelegde deel.

Ernstig bezwaar had een lid tegen den korten duur, gedurende welken, de legerleiding in dezelfde handen pleegt te berusten, hetgeen tengevolge heeft, dat de afdoening van de meest belangrijke maatregelen vertraging ondervindt.

Hoewel men verklaarde het rapport der defensiecommissie met belangstelling tegemoet te zien, betreurde men het, dat de eigenaardige samenstelling dier commissie geen waarborgen geeft voor een deskundig advies.

Men zou gaarne zien, dat een permanente defensie-commissie werd ingesteld om richting te geven aan de landsverdediging. In deze commissie dienen ook leden van den Volksraad zitting te hebben. Men hoopte, dat op deze wijze bereikt zou kunnen worden, dat onze weermacht zich in meer modern zin zal ontwikkelen en dat, in verband met de nieuwe perspectieven door den Volkenbond geopend, met name haar politie-functie meer op den voorgrond zal komen.

Enkele leden betoogden, dat in verband met den tegenwoordigen toestand van Indië alleen nog behoefte bestaat aan een politieleger of aan een politiecorps en een klein leger voor de handhaving van orde en rust, zoodat een groot gedeelte van de tegenwoordige weermacht overbodig kan worden geoordeeld. Indien het echter in de bedoeling ligt van de Regeering het staande leger te handhaven, ware het wenschelijk het leger meer productief te maken. Met name kan van de diensten van het leger gebruik worden gemaakt voor politiedoeleinden, welke diensten ten on-

rechte door sommige militairen minderwaardig geacht worden.

In dit verband werd er ook op aangedrongen, dat de militairen meer te werk gesteld zullen worden bij de verschillende openbare werken en dat in het algemeen, door een doelmatige combinatie van werkzaamheden, een meer economisch gebruik van de aanwezige werkkrachten zal worden gemaakt.

Een der leden meende, dat de inrichting van onze weermacht voor de verdediging van Indië tegen den buitenland-schen vijand feitelijk in hoofdzaak ten goede komt aan de kapitalisten en den middenstand. Op dezen grond achtte dit lid het billijker om de verdediging van Indië tegen den buitenlandschen vijand door een speciale weerbelasting te doen dragen, op te brengen alleen door die groepen van de bevolking, die van defensie eenig profijt hebben te wachten. Het armere gedeelte der landsbevolking zou van die belasting vrijgesteld dienen te worden.

§ 2. **Personeelsvoorziening.** Verscheidene leden wezen op den misstand, dat tal van officieren op vrij jeugdigen leeftijd, in alle opzichten nog fysiek en voor hun rang geschikt, genoodzaakt worden het leger te verlaten omdat zij voor den naast hooger rang niet geschikt worden geacht. Men wees op de kostbaarheid van dit systeem en meende, dat zelfs gepasseerde officieren zonder eenig bezwaar kunnen blijven voortdienen, zooals ook in andere diensttakken het geval is en dat in allen gevalle toch geen reden bestaat tot pensionneering, voordat het oogenblik van bevordering tot den naast hooger rang daar is.

In dit verband werd de vraag gesteld, of de Regeering de verzekering kan geven, dat geen pensionneering niet op verzoek heeft plaats gehad — of meer zal plaats hebben — van officieren, die voor den reeds bereikten rang in alle opzichten geschikt kunnen worden geacht.

Gevraagd werd of de Regeering bereid is den overgang van reserve-officieren naar het Indische leger te vergemakkelijken en of Zij maatregelen overweegt om de opneming in vasten dienst van reserve-officieren mogelijk te maken.

Ook zou men gaarne vernemen of de Regeering bereid is om aan den onderluitenant-cursus een opleiding voor officier te verbinden. Waar men klachten heeft vernomen over een tekort in het officierskorps zou men gaarne vernemen, of het niet mogelijk zou zijn om bij de verschillende takken van de militaire administratie hetzij gepensionneerden, hetzij burgers in dienst te stellen. Op groote schaal worden hier tegenwoordig (b.v. voor de hospitaal-administratie) actief dienende officieren aan hun eigenlijken werkkring onttrokken. Ook bij andere diensttakken worden meermalen officieren werkzaam gesteld.

Men achtte het wenschelijk onder de aandacht der Regeering te brengen, dat geklaagd wordt over daling van het ontwikkelingspeil der onderofficieren. Gaarne zou men vernemen, of deze klacht gerechtvaardigd is en wat de Regeering terzake denkt te doen.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat de werving van Inlandsche onderofficieren zou worden vergemakkelijkt, wanneer h. t. l. een speciale school voor opleiding van dat kader werd opengesteld. Thans kunnen de plaatsen voor onderofficieren slechts worden bezet door personen, die uit de lagere rangen voortkomen en de dienstneming

in de lagere rangen is bij de meer ontwikkelde jongelieden h. t. l. niet populair. Wanneer men weet een hooger rang te kunnen verwerven, zal wellicht de neiging om zich hiervoor beschikbaar te stellen onder de meer ontwikkelden toenemen. In verband hiermede stelde men de vraag of voor alle inheemsche mindere militairen zonder uitzondering een hogere subalterne rang dan die van sergeant bereikbaar kan worden gesteld.

Gaarne zou men vernemen of het juist is, dat het peil van het administratief troepen kader is achteruitgegaan en zoo ja, wat hiervan de oorzaak is en welke maatregelen daartegen zouden zijn te nemen.

Men wees erop, dat de aanvulling van het Europeesch kader veel te wenschen overlaat. Men zou gaarne zien, dat maatregelen werden getroffen om bedoeld kader op sterkte te houden.

Door een der leden werd de vraag geteld, in hoeverre reeds een begin is gemaakt met de uitvoering van het voornemen om het contingent der Europeesche vrijwilligers uit het leger te doen verdwijnen. Hieromtrent werd opgemerkt, dat terzake geen bijzondere maatregelen noodig zijn, aangezien genoemd contingent reeds vanzelf afneemt.

Het had de aandacht van een lid getrokken, dat bijna alle verhoogingen van deze begroting op personeelsuitbreiding betrekking hebben, terwijl voor uitgaven voor nieuwe werken en voor aanvulling en uitbreiding van voorraden geen meerder bedrag is uitgetrokken.

Met het oog op de belangrijke bedragen, welke voor uitzending uit Nederland zijn uitgetrokken, zou een der leden gaarne vernemen of aan de indertijd gedane toezegging van den legercommandant, dat het uitzenden van aanvullingstroepen zoo spoedig mogelijk zal worden gestaakt, geen gevolg kan worden gegeven.

Andere leden meenden, dat er bij deze begroting uitsluitend gerekend wordt op uitzending van kader en er van het uitzenden van minderen geen sprake is.

Enkele leden wenschten krachtig op te komen tegen de pogingen om de Minahassa tot een wervingsterrein voor het leger te maken en betoogden, dat thans reeds $\pm 10\%$ der mannelijke bevolking in militairen dienst is en bovendien voortdurend ontvolking plaats heeft, doordat velen der daar op hooger intellectueel peil dan elders staande bevolking in de Minahassa geen emplooi kunnen vinden en deswege emigreeren. Deze leden zouden der Regeering daarom in overweging willen geven, de werving in de Minahassa stop te zetten.

Andere leden meenden, dat zulks waarschijnlijk zou worden opgevat als eene achterstelling der Minahassers tegenover andere bevolkingsgroepen en deze stopzetting voorts uitzending van mindere militairen uit Holland ten gevolge zou moeten hebben.

Gevraagd werd, tot welke conclusie de overwegingen omtrent afschaffing der schutterij te Menado hebben geleid.

§ 3. Geest en tucht in het leger. Als gevolg van het feit — aldus eenige leden — dat het tegenwoordige leger niet in staat wordt geacht om met uitzicht op welslagen een aanranding van een B. V. te weerstaan, is de geest in het leger, meer in het bijzonder in het officierscorps, sterk gedemoraliseerd. De verwachting, dat de materiele positieverbetering daarin verandering zou bren-

gen, is niet vervuld, wel is hiermee zekere reden tot ontevredenheid opgeheven, echter niet het demoraliseerend gevoel te behooren tot een krijgsmacht, die ongeschikt is voor haar taak. Daarbij komt nog, dat alles, wat het idealisme in het militaire bestaan kan hoog houden sterk is verwaarloosd. Was vroeger het gaan op expeditie, het zich daar nuttig weten bij de pacificatie van de buitengewesten, een aantrekkelijkheid, nu daarvan weinig of geen sprake meer is, is het gewone garnizoensleven van een vrijwilligers leger uitermate duf geworden. Dit leven moet gedragen, opgeheven worden door eenig idealisme. De Regeering van Haar zijde bevorderde daarom, in afwachting van de tot standkoming der reorganisatie van het leger, wat in het kort genoemd zou kunnen worden: „de militaire geur”, welke men misschien als ijdelheid zal willen qualificeeren, maar die de gewone sleur, leidend tot materialisme en cynisme breekt. De Regeering drage zorg voor een goede uitgaans-kleeding, exercitie- en wapenschouwingen, wapenfeesten en decoraties, welke middelen de verheffing van de positie van den militair bevorderen. Hulde werd gebracht aan generaal Schutstal van Woudenberg, die getoond heeft het groote belang van wapenfeesten te begrijpen.

Dit betoog kon bij verscheidene leden geen instemming vinden. Dat de geest in het leger te wenschen overlaat was reeds herhaaldelijk betoogd, doch door den vorigen legercommandant beslist ontkend. Wat de mindere militair betreft, is de ontevreden geest verklaarbaar, zoolang op geheel onnoodige wijze zijn vrijheid beperkt wordt, zooals onlangs weer gebleken is uit het verbod aan de bataljonsmuziek te Semarang om op een feest van de N. I. P., waarop geen redevoeringen werden gehouden, te spelen. Voor de middelen, aangegeven ter bevordering van de militaire geur, waren deze leden huiverig; zij vreesden, dat daardoor een militaristische geest met al zijn uitwassen zou worden aangebracht.

Hiertegen werd van eerstgenoemde zijde aangevoerd, dat onze nuchtere, rustige volksaard reeds voldoende waarborg is tegen het ontstaan van een zg. militaristischen geest.

Gevraagd werd of de Regeering politiek in het leger toelaatbaar acht; er werd op gewezen, dat blijkbaar P. E. B. politiek wel, doch I. S. D. P. en N. I. P. politiek niet wordt geduld.

Naar men vernomen had bestaat bij de militaire autoriteiten neiging om aan militairen, die een zeker aantal provooststraffen hebben ondergaan, reëngagement te weigeren. Men meende, dat op deze wijze kleine vergrijpen in hunne gevolgen te ernstig worden gestraft en daardoor op den duur de werving zal worden benadeeld.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat het nuttig is door het stellen van strengere eischen het aanzien der militairen ook in de oogen der Inlandsche maatschappij te stellen kan het gehalte worden verbeterd en men zal dan vanzelf betere elementen ook uit de Inlandsche maatschappij in het leger doen komen.

Naar men vernomen had, is de tucht in het leger in den laatsten tijd achteruitgegaan. Gaarne zou men vernemen of dit juist is en zoo ja, wat de Regeering daartegen denkt te doen.

Een der leden vestigde er de aandacht op, dat er een beweging gaande is om de Amboineezen in het leger met Europeanen gelijk te stellen. Men wees er op, dat hier-

tegen bezwaren zijn. De uitgaven voor het leger zullen hierdoor ongetwijfeld hooger worden, aangezien de andere Inlanders er zeker geen genoegen mee zullen nemen bij de Amboineezen achter te staan, terwijl de ontevredenheid daardoor eerder toe- dan afnemen zal.

§ 4. Bezoldiging en toelagen. Van verschillende zijden werd erop aangedrongen te bezuinigen op de uitgaven voor het leger en bij de toekenning van inkomsten aan militairen de zelfde beginselen te volgen als ten opzichte van niet-militairen worden in acht genomen. Vooral nu de militaire bezoldigingen sedert de recente verhooging nagenoeg geheel geschoeid zijn op burgerlijken leest, achtte men den tijd gekomen om een einde te maken aan tal van nu nog bestaande militaire privileges. In dit verband werd gewezen op het volgende:

10. Officieren kunnen bevorderd worden gedurende hun hun verlof en wanneer zij boven de sterkte zijn gevoerd, terwijl bij andere ambtenaren de promotie stil staat, wanneer zij geen dienst doen. Deze bij de militairen nog bestaande regeling is zeer kostbaar en dient zoo spoedig mogelijk te worden afgeschaft.
20. In den militairen dienst telt verloftijd voor pensioen mede. Ook dit is bij andere diensttakken niet het geval; alleen telt bij het Binnenlandsch Bestuur de verloftijd mede voor tractementsverhooging. Dergelijke bijzondere voordeelen mogen niet langer worden gehandhaafd.
30. Officieren zijn niet gebonden aan de voor andere diensttakken geldende bepaling, dat als regel vóór het 45ste jaar geen recht op pensioen wordt verkregen.
40. Doordat de formatie te ruim is, heeft de promotie van officieren tegenwoordig steeds sneller plaats. Bij de bevordering tot de hoogere rangen diende meer dan tot dusverre rekening te worden gehouden met het aantal dienstjaren.
50. Buiten de bezoldiging worden aan militairen toelagen uitgekeerd in aan overvloed, die inderdaad verbijsterend moet worden genoemd. Men verzocht om overlegging van een gespecificeerde staat van de soorten der toelagen, uitgekeerd aan de militairen.
60. De pensioensregeling voor de militairen wijkt ook in andere opzichten dan boven reeds werd vermeld af van de pensioensregeling voor andere diensttakken. Gelijkmaking moet wenschelijk worden geacht.
70. Door verscheidene leden werd aangedrongen op afschaffing van de vrije geneeskundige behandeling en vrije verstrekking van medicijnen, die op de garnizoensplaatsen op ruime schaal verstrekt wordt aan alle militairen en het bij hen inwonend personeel, en regeling daarvan, in tijd van vrede ongeveer in denzelfden geest, als voor de burgerlijke ambtenaren. Ook gepensioneerden zijn in het genot van deze vrije geneeskundige behandeling, die tot misbruiken van allerlei aard leidt.

Dit alles voor oogen houdende werd gevraagd of de Regeering de bezoldiging der militaire landsdienaren niet te hoog acht om nog langer een minder zuinige formatie te handhaven ter wille van de bevorderingskansen.

§ 5 Ras- en taalcriterium. Enige leden juichten de opheffing van het rascriterium bij het nieuwe militaire bezoldigingsstelsel toe, doch waren toch nog niet ge-

heel voldaan. Zij betoogden, dat het rascriterium thans plaats heeft gemaakt voor een taalcriterium, hetwelk het bereiken der 1e bezoldigingsklasse en bovenal der hoogere onderofficiërs-rangen voor de groote massa practisch onmogelijk maakt. Weliswaar verklaarde de Landvoogd in zijne openingsrede, dat het oprichten van leergangen in het Nederlandsch in het leger met kracht zal worden ter hand genomen en zal hierdoor aan velen gelegenheid kunnen worden gegeven zich het Nederlandsch eigen te maken, het kwam deze leden toch verkeerd voor ten deze eischen te stellen aan de groote massa. Naar hunne meening ware het beter eischen te stellen aan de veel kleine groep, nl. die der Europeanen, voor welke categorie het kennen van Maleisch zeer wel verplichtend zou zijn te stellen. Tevens zou zulks klachten omtrent vermeende achterstelling der inheemsche bevolkingsgroepen uitschakelen en zou de ontevredenheid in het leger, welke in verband met defensiebelangen hoogst ongunstig is te achten, hierdoor verminderd worden. Deze leden verklaarden het te kunnen begrijpen, dat het kennen van Nederlandsch voor Inheemsche onderofficiërs gewenscht wordt geacht, doch waren er zeker van, dat deze uit zichzelf alle mogelijke moeite zullen doen om zich deze taal eigen te maken.

Gaarne zou men de verzekering ontvangen, dat thans alle onderofficiërs-rangen voor alle militairen open staan.

Een lid zou de meening der Regeering willen vernemen omtrent de voorgestelde wijziging van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie, bedoeld in de ter kennis van de Regeering gebrachte motie der afdeeling Solo van het I. E. V.

§ 6. Dienstplicht. Gevraagd werd of de invoering van de Inlandsche militie nog in overweging is.

In dit verband uitte een lid de vrees, dat, waar deskundigen zich bij de verdediging van Indië's bodem tot Java en Sumatra zouden willen bepalen, Celebes en de Molukken maar aan hun lot zouden worden overgelaten. Daarom zou hij er ernstig op willen aandringen, aldaar Inlandsche militie in te voeren, opdat de ingezetenen eventueel hun eigen land kunnen verdedigen.

Gevraagd werd voorts in welk stadium de invoering van de Europeesche militie in de buitengewesten verkeert, met name ter Oostkust van Sumatra.

Daar er in de praktijk moeilijkheden geweest zijn bij de herkeuring van reeds in Nederland voor den dienst ongeschikt bevonden militieplichtingen, zou men der Regeering in overweging willen geven om vrijstelling van den dienst te verleenen aan hen, die in Nederland zijn afgekeurd of om andere redenen niet in den dienst zijn opgenomen.

§ 7. Kleeding. Door verscheidene leden werd geklaagd over de onoogelijke grijsgroene kleeding, waarin onderofficiërs en andere militairen zich in het openbaar vertoonen. Men drong aan op verstrekking van betere kleedingstukken en op het treffen van maatregelen tegen het verschijnen in het openbaar in een ontoonbaar veldtenu. Vooral nu de dienstplicht andere elementen in het leger heeft gebracht is de tegenwoordige grijsgroene uniform uit een aesthetisch oogpunt moeilijk te handhaven. Een al te eenvoudige kleeding moet op den militair een deprimeerenden invloed hebben. Men zou daarom gaarne vernemen of er van het legerbestuur maatregelen zijn te

verwachten om deze kwestie tot oplossing te brengen en tot welke resultaten de overwegingen der in 1918 op last van den Gouverneur-Generaal werkzaam geweest zijnde commissie hebben geleid. Voor onderofficieren wenschte men reeds thans een bepaald verbod om buiten dienst in het openbaar in grijsgroen te verschijnen.

Gevraagd werd, welke ondervindingen zijn opgedaan met de vergunning aan de onderofficieren om in het openbaar in burgerkleding te mogen verschijnen.

§ 8. Hoogere Krijgsschool. Men drong erop aan, de hogere krijgsschool van 's Gravenhage naar Bandoeng over te brengen. In geval van nood zijn de officieren, die deze studie-inrichting bezoeken, niet voor den Indischen dienst beschikbaar.

§ 9. Lichamelijke opvoeding. Met bevreemding was opgemerkt [noot 58 (a), blz. 97], dat voorloopig van de gymnastiek- en sportschool niets zal komen. Het uitstel van de oprichting dezer zeer te apprecieeren inrichting werd door verscheidene leden betreurd.

§ 10. Autogebruik. Het had de aandacht getrokken, dat bij den militairen dienst een veel te ruim en zeer weinig economisch gebruik wordt gemaakt van vrachten personenauto's. Bezuiniging ten deze is bijzonder wenschelijk.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Militairen in b.d. Men meende te weten, dat bezuiniging op de uitgaven ten behoeve van de normaalschietsschool, de gymnastiekschool en de rij- en hoefsmidschool mogelijk kan worden geacht.

Gaarne zou men een opgAAF ontvangen van het aantal Indische personen, dat in 1920 op deze scholen werkzaam was.

Onderafdeeling 903. Opleiding tot officiers. Gevraagd werd op welke wijze het aandeel van Indië in de kosten van elk dezer vier opleidingen wordt berekend.

Door eenige leden werd er op aangedrongen naast de officiersopleiding in Nederland ook eene gelijkwaardige opleiding in Indië open te stellen.

Met het oog op het dreigend tekort in het officierskorps en ter beoordeeling van het vorenstaande zou men gaarne vernemen hoeveel aanstaande officieren voor de verschillende wapens op 1 Januari 1921 in Nederland in opleiding waren.

Opgemerkt werd, dat de belooningen voor den officierverlofganger, belast met het geleiden van de onderofficieren van het Nederlandsch-Indische leger, die tot den Hoofd-Cursus zijn toegelaten, overbodig geacht kunnen worden, aangezien dergelijke onderofficieren toch in het algemeen geen geleide noodig hebben.

Onderafdeeling 910. Permanent comité ten dienste v/d oud Ind. militair. In verband met de bestaande arbeidsbeurzen werd de behoefte aan dit comité in twijfel getrokken.

Onderafdeeling 915. Materieel. Met klem wenschte men te protesteeren tegen het feit, dat de Indische raming voor 1921 buiten den Volksraad om met 10 miljoen werd verhoogd. Gaarne zou worden vernomen of het voorstel tot deze verhooging van de Indische Regeering, dan wel van het Opperbestuur is uitgegaan.

Bij sommige leden bestond twijfel of de keuring van materieel in Holland wel steeds in deskundige handen is; zij meenden te weten, dat de onlangs voor de stafmuziek uitgezonden instrumenten moesten worden afgekeurd. Deze leden verzochten der Regeering op te willen geven voor welk bedrag uitgezonden materieel in de laatste drie jaren ondeugdelijk of minder deugdelijk is bevonden.

Gaarne zouden zij vernemen, waaraan een en ander te wijten is en of de schuldigen eventueel voor de begane fouten aansprakelijk zullen worden gesteld.

Gevraagd werd of in het voor het wapen der artillerie uitgetrokken bedrag ook uitgaven voor aankoop van geschut begrepen zijn.

Aangedrongen werd op de oprichting eener munitie fabriek hier te lande.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldiging, toelagen enz. van het departement. Men achtte het hoofdkantoor der cavalerie, in verhouding tot de sterkte van het wapen, te ruim geëncadreerd. Ten aanzien van de afdeeling dienstplicht en reserve-personeel werd hetzelfde opgemerkt. Gaarne zou men vernemen, waaraan het is toe te schrijven, dat alleen de afdeeling dienstplicht en reserve-personeel benevens het hoofdkantoor van den diergeneeskundigen dienst, niet, zooals andere afdeelingen van het departement, met toelagen zijn bedeeld.

Het was eenigen leden niet duidelijk, waarom aan de drie buitengewone leden der vaste militaire spoortwegecommissie toelagen worden uitgekeerd. Door vele leden werd aangedrongen op bezuiniging in de blijkbaar veel te hoog opgevoerde uitgaven voor boodschappers. Behalve over deze boodschappers en aanwezige militairen heeft men ook verder Inlandsch personeel.

Onderafdeeling 903. Topografische dienst. Enkele leden betreurden het, dat uit de geringe verhooging niet valt op te maken, dat de ernstige wil bij de Regeering voorzit om dezen hoogst nuttigen tak van den dienst met kracht uit te breiden.

Nadere specificatie van globale posten voor aanvangsbezoldigingen zou, naar verklaard werd, op hoogen prijs gesteld worden.

Het had de aandacht getrokken, dat bij dezen dienst het bedrag der toelagen in verhouding tot dat der tractementen opmerkelijk hoog is.

Onderafdeeling 908. Trein. De vraag werd gesteld of deze dienst niet kan worden opgeheven. Het nut werd niet in evenredigheid met de vrij hooge kosten geacht. In tijd van oorlog — aldus het hier aan het woord zijnde lid — kunnen zoo noodig vervoermiddelen worden

gerequireerd, terwijl in tijd van vrede het personeel bij dezen dienst eigenlijk zoo goed als niets om handen heeft.

Van andere zijde werd gewezen op de wenschelijkheid om in tijd van vrede althans een kern van geoefend personeel te houden. Het zou echter overweging verdienen om in vreedestijd van de werkkraft van het personeel bij dezen dienst meer dan tot dusverre profijt te trekken.

Onderafdeeling 912. Plaatselijke staven. Naar men meende zou op de plaatselijke staven o.a. door het tewerkstellen van meer gepensioneerden aanmerkelijk kunnen worden bezuinigd.

Onderafdeelingen 913 en 914. Infanterie.

Het zou zeer op prijs gesteld worden, indien een overzicht van de reeds getroffen en nog te nemen maatregelen om het tekort aan infanterie-officieren aan te vullen, benevens een opgaaf van het tekort aan officieren bij dit wapen kan worden overgelegd.

Wanneer het in het voornemen der Regeering ligt de cursus in de Javaansche taal te doen staken, zou een lid gaarne vernemen, welke motieven hiervoor aanwezig zijn.

Door een der leden werd aangedrongen op bezuiniging bij de uitgaven voor schietoefeningen en gymnastische spelen.

Andere leden verklaarden zich hier beslist tegen, aangezien juist deze uitgaven een zeer nuttige bestemming hebben.

Onderafdeeling 915. Cavalerie. Er werd op aangedrongen ernstige pogingen in het werk te stellen om de paardenvoorziening onafhankelijk te maken van het buitenland.

Gaarne zou men vernemen, hoeveel er aan de formatie der cavalerie, zoowel aan personeel als aan paarden ontbreekt.

Onderafdeeling 917. Artillerie. In verband met den minder gunstigen toestand, waarin deze tak van dienst verkeert — andere leden achtten de formatie van dit wapen zelfs topzwaar — vroegen enkele leden of de Regeering voornemens is verbetering te brengen in de artilleristische uitrusting van het leger.

Gevraagd werd, waarom niet ook bij den dienst der geweermakerij aanstelling van onderluitenanten plaats heeft.

Onderafdeeling 925. Geniewerken. Meerdere leden achtten het gewenscht het bouwen der nieuw op te richten officiers- en onderofficieren woningen op minder luxueuzen voet dan tot dusverre te doen geschieden.

Andere leden achtten het daarentegen wenschelijk, dat op het bouwen van officierswoningen niet al te veel zal worden bezuinigd. Zij meenden te weten, dat voor de nieuw te bouwen officierswoningen gebruik zal worden gemaakt van halve steensbinnenmuren, biliken plafonds, kleine ramen en deuren en een dakbedekking met pannen van inferieure kwaliteit. Een lid kon het bouwen van tijdelijke woningen in garnizoenen, die na een paar jaren weder worden verlaten, in dit verband niet afkeuren.

Gaarne zou men vernemen, welke bestemming zal worden gegeven aan de vrijkomende militaire gebouwen te Ngawi.

Men stelde de vraag of het benutten van militaire ge-

bouwen (bv. officierswoningen), speciaal te Weltevreden, voor verschillende andere doeleinden wel te verdedigen is, waar nu weer gelden worden aangevraagd voor het oprichten van militaire gebouwen aldaar.

Met het oog op het hooge bedrag, aangevraagd voor een kampement te Lahat, zou men gaarne hooren, welke plannen bij het legerbestuur bestaan ten aanzien van de leger-troepen in Palembang.

Voorts werd in verband met het uittrekken van gelden voor den bouw van logies voor de militieplichtigen te Medan de vraag gesteld, of reeds beslist is omtrent de dienststelling van miliciens ter Oostkust van Sumatra.

Gevraagd werd, waarvoor de bouw van een pasangrahan speciaal voor officieren, te Mr. Cornelis noodig is. Aangezien de mogelijkheid bestaat, dat in deze pasangrahan op een zeker oogenblik ruimte zal overblijven, terwijl men elders voor burgerlijke ambtenaren ruimte tekort komt, achtten de hier aan het woord zijnde leden het wenschelijk geen speciale verblijfplaats voor militairen beschikbaar te stellen.

Verscheidene leden achtten het beter alle uitgaven van dezen aard onder te brengen bij het departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 927. Geneeskundige en Hospitaaldienst. Met het oog op de nog steeds voortdurende klachten over geneeskundige verzorging in de hospitalen zou gaarne worden vernomen, wanneer het rapport der hospitaalcommissie tegemoet kan worden gezien. Indien dit binnen afzienbaren tijd niet kan worden verwacht, zou men er prijs op stellen te vernemen tot welke resultaten de arbeid dezer commissie tot dusverre geleid heeft.

Vooral ook doordat, ten gevolge van het invoeren der militieplicht, personen uit verschillende klassen der maatschappij zijn bijeengebracht, zou een lid het aanbrengen van meer comfort in de militaire hospitalen willen aanbevelen.

Een der leden wenschte een woord van dank tot de Regeering te richten, dat zij voldaan heeft aan den in den Volksraad tot uiting gebrachten wensch om den particulieren diensttijd van in 's lands dienst getreden verpleegsters mede te doen tellen voor pensioen.

Door een lid werd gevraagd, of het met humane beginselen te vereenigen is, dat men van militaire zijde den $\pm$ 80-jarigen gewezen korporaal-ziekenverpleger Bijl niet den noodigen steun meende te kunnen geven voor het vervoer naar en opname in eene burgerlijke inrichting voor hulpbehoevenden.

Onderafdeeling 931. Militaire strafgevangenis. Een der leden zou gaarne vernemen, of de opheffing der strafgevangenis te Ngawi een invloed ten goede op de discipline in het leger heeft uitgeoefend.

Gevraagd werd, wanneer een nieuw militair strafwetboek en reglement van tucht in modernen geest in Indië zullen worden ingevoerd.

Onderafdeeling 936. Aanbreng- en handgelden. Meerdere leden achtten het geven van aanbrenggelden immoreel en drongen op afschaffing hier van aan.

Onderafdeeling 938. Levensmiddelen enz. Eenige leden hadden met bevreemding opgemerkt, dat voor levensmiddelen enz. belangrijk meer is uitgetrokken dan in het vorig jaar en zouden gaarne vernemen, waaraan zulks is toe te schrijven, daar over het algeheel de prijzen niet onaanzienlijk zijn gedaald.

In verband met de terzijde van den post vermelde toelagen bij manoeuvres, werd gevraagd, hoeveel de extra-kosten dezer manoeuvres bedragen.

Onderafdeeling 939. Materieele voorziening. Gevraagd werd of het juist is, dat een belangrijke voorraad katoenen goederen, uit Japan afkomstig, voor de oorspronkelijke bestemming ongeschikt bleek en voorts, wie te dezer zake de verantwoordelijkheid draagt en welke maatregelen in den vervolge te dien aanzien zullen worden getroffen.

Aangedrongen werd op het oprichten van eigen militaire magazijnen te Tandjong Priok. Men meende, dat op deze wijze veel zou kunnen worden bespaard aan onkosten, inklaring, vervoer e.d.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat dergelijke maatregelen zeer waarschijnlijk niet tot besparing zouden leiden.

Gaarne zou men vernemen tot welke speciale onkosten de ligging van de magazijnen te Batavia in 1920 heeft geleid.

Onderafdeeling 941. Vervoer te water en te land. De vermeerdering van uitgaven bij dezen post gaf eenige leden aanleiding tot de vraag, waaraan de stijging van deze uitgaven toegeschreven wordt.

Onderafdeeling 943. Voorschotten, verlofsbezoldigingen, enz. Gevraagd werd, wat de reden is, dat gelden worden uitgetrokken voor scheerloon aan boord.

Onderafdeeling 947. Uitgaven voor machtsvertoon enz. Eenige leden drongen ter wille van bezuiniging aan op aflasten of aanzienlijke vermindering der voorgenomen manoeuvres.

Een der leden meende, dat op dezen post aanzienlijk zou kunnen worden bezuinigd door het machtsvertoon te verminderen en dit grootendeels over te laten aan de veld- en de gewapende politie. Voorts bepleitte dit lid terugtrekking der troepen uit Kediri en van een groot deel der bezetting uit de buitengewesten.

Een lid zou gaarne een post zien uitgetrokken voor het houden van wapenfeesten.

Onderafdeeling 948. Tijdelijke uitbreiding der vastgestelde legersterkte. Op specificatie dezer tijdelijke uitbreiding werd aangedrongen.

Onderafdeeling 956. Verrekening met Departement van Justitie. Gevraagd werd, welke werkzaamheden de ten behoeve van het Departement van Oorlog te werkgestelden verrichten.

Onderafdeeling 957 C. Omvorming afdeling dienstplicht enz. Gaarne zou men vernemen, waarom gelden zijn uitgetrokken voor de omvorming van de afdeling „Dienstplicht en reserve-personeel” en de instelling van een inspectie voor den landstorm in West- en Oost-Java.

Men zou gaarne eenige toelichting ontvangen, waarom de post voor onvoorziene uitgaven van f 50 000 is gebracht op f 100 000.

Onderafdeeling 957 J. Militaire Japanse tolken. De uitgave voor het vormen van deze tolken werd, wegens de in de praktijk opgedane ervaring, geheel overbodig geacht.

Middelen in Nederland.

No. 901. Ontvangsten. Het trok de aandacht van verschillende leden, dat, terwijl de post van f 100 nauwkeurig is gespecificeerd, voor „Verschillende” een som van f 150 000 wordt uitgetrokken. Gaarne zag men het laatste bedrag nader toegelicht.

Middelen in Indië.

No. 906. Verkoop van bier. Naar men vernemen had, is door inkoop van te groote voorraden een aanzienlijke waarde aan bier voor de consumptie verloren gegaan. Gaarne zou men vernemen of zulks juist is.

Gevraagd werd, op welke wijze het cantinebeheer en de verrekening van cantine-ontvangsten zijn geregeld en waaraan het is toe te schrijven, dat alleen hier aan de cantines wordt verkocht.

No. 902. Hospitaal. Volgens een lid zou eene herziening van de, naar zijne meening, te lage tarieven zeer goed in overweging kunnen worden genomen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 4den Juni 1921.

GALESTIN.

KAN.

RIVAL.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 904. Verdere uitgaven van den topografischen dienst (+ f 11 400).

Door het departement der marine zijn twee motorbooten ter beschikking van den topografischen dienst gesteld ten behoeve van de astronomische metingen in het gewest Oostkust van Sumatra, waarvan de kosten met dat departement zijn te verrekenen.

Onderafdeelingen 913, 915, 917 onderdeel a, 920 onderdeel a, 920 onderdeel b en 923. Verhooging van premiiën aan manschappen, die aan den eisch van optisch seiner hebben voldaan (+ f 2 500, + f 600, + f 650, + f 200, + f 600 en + f 100).

De thans uitgekeerd wordende premiiën aan manschappen, die aan den eisch voor optisch seiner hebben voldaan, t. w. f 3 bij eerste aanstelling tot seiner en telkens f 1 bij het voldoen aan de jaarlijks te houden herhalingsproef, zijn onvoldoende geworden, nu de eischen zijn verzwaard (en in verband daarmee de benaming „seiner 1e klasse” is ingevoerd) en — vooral bij het seinen met lampen en spiegels — van den man meer geestelijke inspanning en voortdurende oefening wordt geëischt.

Premiiën als voor de granaatwerpers 1e klasse zijn weggelegd, t. w. f 5 bij eerste aanstelling en f 2.50 bij het voldoen aan de herhalingsproef, worden ook noodig geoordeeld voor de seiners 1e klasse.

De vermeerdering van jaarlijksche uitgaven, welke deze maatregel medebrengt, wordt geraamd op f 3 850 voor het leger, f 600 voor de korpsen barisan van Madoera en f 200 voor het legioen van Mangkoe Negoro, of in totaal f 4 650.

Onderafdeeling 919, onderdeel a. Herziening van de positie van de officieren van gezondheid bij het legioen van Mangkoe Negoro (+ f 1 800).

Het komt gewenscht voor voor de officieren van gezondheid bij het legioen van Mangkoe Negoro:

10. de bezoldiging te regelen op den voet van die der Nederlandsch-Indische artsen, waarbij de jaren, doorgebracht als gouvernementsarts, voor de verhooging medetellen;
20. den rang van officier van gezondheid der 1e klasse bereikbaar te stellen na een diensttijd van 8 jaren;
30. pensioen te verleen en na 15 of meer volle jaren dienst als officier van gezondheid, met als minimum dat van den kapitein van het legioen en als maximum dat van den Nederlandsch-Indischen arts;
40. te bepalen, dat hun eene tegemoetkoming zal worden verleend voor eerste uitrusting en bij bevordering.

Aan deze maatregelen, welke bij wijze van tijdelijken maatregel van 1 Januari 1921 af zullen worden ingevoerd, is eene jaarlijkse uitgaaf van f 1 800 verbonden.

Onderafdeeling 922. Verhooging van het bedrag, toegestaan voor het onderhoud van gras- en lucernetuinen en grassnijloon voor het remontedepôt in de Preanger-Regentschappen (+ f 1 320).

Onderafdeelingen 925 onderdeel a, 938 en 939 onderdeel e. Verbetering van de verlichting van de militaire vestiging te Long Iram (+ f 7 000, — f 2 900, — f 500).

Onderafdeeling 927 onderdeel a. Toelagen aan burger-tandartsen, belast met de tandheelkundige behandeling van militairen (+ f 45 900).

Bij de bijzonder groote toename in het jaar 1920 van gevallen van maanblindheid bij de paarden van het remontedepôt bleek, dat de ziekte het meest optrad onder de paarden, welke liepen in weiden, waarvan de afwatering in minder gunstigen toestand verkeerde.

Ten einde daarin verbetering te brengen is aan werkloos en materiaal eene meerdere uitgaaf van f 1 320 per jaar noodig.

Voor het jaar 1921 is ter zake van en met de maand Mei een tijdelijke maatregel getroffen.

Het is noodzakelijk de bestaande petroleum-verlichting van de militaire vestiging te Long Iram, welke thans veel te wenschen overlaat, te verbeteren door aanschaffing van eenige installaties voor gasoline onder druk.

Ter voorziening in de behoefte aan tandheelkundige behandeling van de militairen zijn in verschillende garnizoenen daarmede burger-tandartsen belast onder het genot van eene maandelijksche toelage.

Voor 1922 moet worden gerekend op 9 tandartsen en is een bedrag van f 45 900 benooidigd.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

Toelichting bij de Tweede nota van wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 915. Overbrenging van den artillerie-construictiewinkel naar Bandoeng.

Zie onder de uitgaven in Indië.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeelingen 905, 925 onderdeel a, 938, 939 onderdeel b en 941 onderdeel a. In werking stellen van eene militaire wasscherij te Tjimahi (+ f 36 840, + f 4 500 + f 23 600, — f 173 600 en + f 6 600).

De militaire stoomwasscherij te Tjimahi, tot den bouw waarvan machtiging werd verleend bij besluit van 11 Mei 1918 No. 17, nadert hare voltooiing en zal vermoedelijk op 1 September 1921 in werking worden gesteld.

In verband hiermede is het noodig ten behoeve van de genoemde inrichting de vaste legersamenstelling uit te breiden met 1 linnenjuffrouw en 1 onderluitenant- of adjudant-onderofficier-magazijnmeester der intendance, waarvoor te rekenen op f 7 020.

Voorts zullen gelden moeten worden beschikbaar gesteld voor de inhuur van Inlandsch burgerpersoneel, zijnde f 29 820, voor kosten van onderhoud f 4 500, voor brandstoffen f 23 600, voor verbruiksartikelen f 1 400, voor verpakkingsmiddelen f 5 000 en voor vervoerkosten f 6 600.

Een en ander zal eene vermeerdering van uitgaven ten gevolge hebben van f 77 940.

Hiertegenover staat de vermindering van uitgaven, welke zal worden verkregen, doordien voor het reinigen en verstellen van hospitaalkleding en fournituren in de garnizoenen op Java geen gebruik meer zal behoeven te worden gemaakt van de diensten van aantemers. Deze vermindering wordt geraamd op f 180 000 per jaar.

Hoofdstuk I. Onderafdeeling 915 (— f 22 500).

Hoofdstuk II. Onderafdeelingen 925 onderdeel c en 939 onderdeel b (— f 300 000 en — f 67 500).

Overbrenging van den artillerie-construictiewinkel naar Bandoeng.

Ten einde ervan verzekerd te kunnen zijn, dat de overbrenging van den artillerie-construictiewinkel naar Bandoeng in 1922 zal kunnen worden voltooid en tevens de nieuwe projectiefabriek tegen het einde van 1921 gereed zal zijn, is het noodig gebleken, zonder het gezamenlijk voor de overbrenging der artillerie-inrichting uitgetrokken bedrag te vermeerderen, de daartoe ontworpen fondsenverdeeling te wijzigen en wel zoodanig, dat in 1921 daartoe over een meerder bedrag van f 390 000 kan worden beschikt, waartegenover staat, dat het voor 1922 voor dat doel bestemde bedrag met dezelfde som kan worden verminderd.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

Toelichting bij de Tweede nota van wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 915. Overbrenging van den artillerie-construetiewinkel naar Bandoeng.

Zie onder de uitgaven in Indië.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeelingen 905, 925 onderdeel *a*, 938, 939 onderdeel *b* en 941 onderdeel *a*. In werking stellen van eene militaire wasscherij te Tjimahi (+ *f* 36 840, + *f* 4 500 + *f* 23 600, — *f* 173 600 en + *f* 6 600).

De militaire stoomwasscherij te Tjimahi, tot den bouw waarvan machtiging werd verleend bij besluit van 11 Mei 1918 No. 17, nadert hare voltooiing en zal vermoedelijk op 1 September 1921 in werking worden gesteld.

In verband hiermede is het noodig ten behoeve van de genoemde inrichting de vaste legersamenstelling uit te breiden met 1 linnenjuffrouw en 1 onderluitenant- of adjudant-onderofficier-magazijnmeester der intendance, waarvoor te rekenen op *f* 7 020.

Voorts zullen gelden moeten worden beschikbaar gesteld voor de inhuur van Inlandsch burgerpersoneel, zijnde *f* 29 820, voor kosten van onderhoud *f* 4 500, voor brandstoffen *f* 23 600, voor verbruiksartikelen *f* 1 400, voor verpakkingsmiddelen *f* 5 000 en voor vervoerkosten *f* 6 600.

Een en ander zal eene vermeerdering van uitgaven ten gevolge hebben van *f* 77 940.

Hiertegenover staat de vermindering van uitgaven, welke zal worden verkregen, doordien voor het reinigen en verstellen van hospitaalkleding en fournituren in de garnizoenen op Java geen gebruik meer zal behoeven te worden gemaakt van de diensten van aannemers. Deze vermindering wordt geraamd op *f* 180 000 per jaar.

Hoofdstuk I. Onderafdeeling 915 (— *f* 22 500).

Hoofdstuk II. Onderafdeelingen 925 onderdeel *c* en 939 onderdeel *b* (— *f* 300 000 en — *f* 67 500).

Overbrenging van den artillerie-construetiewinkel naar Bandoeng.

Ten einde ervan verzekerd te kunnen zijn, dat de overbrenging van den artillerie-construetiewinkel naar Bandoeng in 1922 zal kunnen worden voltooid en tevens de nieuwe projectieffabriek tegen het einde van 1921 gereed zal zijn, is het noodig gebleken, zonder het gezamenlijk voor de overbrenging der artillerie-inrichting uitgetrokken bedrag te vermeerderen, de daartoe ontworpen fondsenverdeeling te wijzigen en wel zoodanig, dat in 1921 daartoe over een meerder bedrag van *f* 390 000 kan worden beschikt, waartegenover staat, dat het voor 1922 voor dat doel bestemde bedrag met dezelfde som kan worden verminderd.

Onderafdeeling 957Q. Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng (+ f 400 000).

Onderafdeeling 925 kan dus met een bedrag van f 300 000 worden verlaagd.

In verband daarmee kan hoofdstuk I onderafdeeling 915 van de begroting met f 22 500 worden verminderd, terwijl hoofdstuk II onderafdeeling 939 met f 67 500 kan worden verlaagd, een en ander wegens minderen aankoop van materialen.

Met het oog op de landsverdediging en uit een oogpunt van voorziening in personeel en in technische hulpmiddelen wordt het noodzakelijk geacht over een vliegekamp op de Bandoengsche hoogvlakte te beschikken.

Daarvoor is Andir (referte onderafdeeling 925 1e aanvullende begroting voor het dienstjaar 1921) het aangewezen terrein en wel om de gunstige ligging aan den spoorweg en de nabijheid van Bandoeng als centrum van industrie.

Kalidjati is een uitstekend terrein voor eene vliegschool, waarom het aanbeveling verdient die school met eene daarbij behorende inrichting voor eenvoudige herstellingen aldaar te behouden.

Met de tegenwoordige bouwplannen is ook alleen hiermede rekening gehouden.

Met het oog op de met Soekamiskin opgedane ervaring is echter voorzichtigheidshalve een Westmoesson afgewacht en het terrein nabij Andir periodiek aan een ernstig onderzoek onderworpen.

Blijkens de uitgebrachte rapporten is het terrein goed waterdoorlatend en voldoet het alleszins aan de eischen voor een vliegekamp.

De bouwkosten van dit kamp zijn geraamd op f 1 200 000, de bouwtijd is geschat op 3 jaren.

In verband met de organisatie-plannen van de luchtvaartafdeeling (referte 1e aanvullende begroting 1921 onderafdeeling 961R), den aankoop in Europa van materieel en de aanwerving van personeel voor genoemde afdeeling is langer uitstel van de afwerking van het vliegekamp te Andir niet verantwoord.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 902. Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospitalen (+ f 40 000).

Rekening houdend met de omstandigheid, dat van al het bij de hospitalen dienend personeel de bezoldigingen zijn verhoogd en ook de prijzen van levensmiddelen en materialen in belangrijke mate zijn gestegen, is eene verhooging van de thans bij verpleging in de militaire hospitalen door particulieren verschuldigde verpleegkosten noodzakelijk geworden.

De duurstijging in Nederlandsch-Indië kan gesteld worden op 50%, zoodat de thans geldende bedragen voor verpleging van particuliere personen, t. w. per dag:

in de afdeeling 1a	f 12.50
" " " 1b	7.50
" " " 2a	6.25
" " " 3a	3.75
" " " 3b	2.50,

gevoeglijk kunnen worden gesteld op:

in de afdeeling 1a	f 18.—
" " " 1b	12.—
" " " 2a	10.—
" " " 3a	6.—
" " " 3b	4.—

Van deze verhooging wordt eene meerdere bate verwacht van f 40 000.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 11 EN 12.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922. (Eerste nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG EN MEMORIE VAN ANTWOORD.

Stuk 11. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 927, onderdeel a. Tandheelkundige behandeling.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Gaarne zou worden vernomen, welke regeling is getroffen voor de tandheelkundige behandeling van militairen en hunne gezinnen, in het bijzonder of deze gratis is en zich ook tot de officieren van alle rangen uitstrekt.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 2den Juli 1921.

AAY.
LAOH.
NOTOHADISOERJO.

Stuk 12. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 927, onderdeel a. Tandheelkundige behandeling.

De regeling voor de tandheelkundige behandeling, enz. in het leger, is opgenomen in de algemeene order van 1912, No. 45.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

DATE: 10/10/2000
TIME: 10:10 AM
FROM: J. H. VAN Wazer
TO: J. H. VAN Wazer

RE: [Illegible]

[Illegible text]

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 13 EN 14.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AMENDEMENT EN MOTIE.

Stuk 13. Amendement voorgesteld door de heeren Kiës, Soselisa, Van der Jagt en Van Sandick.

Ingezonden 6 Juli 1921.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, Afdeeling IX, van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922, in te voegen onderafdeeling 912A, Invoering van het regiments- en divisieverband f 92 500.

Toelichting.

Deze verhooging beoogt het mogelijk te maken reeds dadelijk, z.g. bij wijze van tijdelijken maatregel, het regiments- en divisie-verband in het leger in te voeren als eerste stap voor de reorganisatie van het leger, zooals bedoeld in de voorstellen der Defensie-commissie.

KIËS.
SOSELISA.
VAN DER JAGT.
VAN SANDICK.

Dit amendement is in de vergadering van 8 Juli 1921 aangenomen.

Stuk 14. Motie voorgesteld door den heer Aay.

Ingezonden 6 Juli 1921.

De Volksraad,
van oordeel, dat voor burgerlijke en militaire landsdienaren gelijke bepalingen behooren te gelden, waarvan slechts in zeer bijzondere gevallen en om zeer bijzondere redenen mag worden afgeweken,
noodigt de Regeering uit, hiermede bij de samenstelling van het ontwerp van begrooting voor het jaar 1923 rekening te willen houden.

Deze motie is in de vergadering van 8 Juli 1921 ingetrokken.

Verfasser: Dr. Richard Dobson

LEIPZIG, DRUCKER: B. G. TEUBNER

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen.

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt.

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt.

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt.

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt.

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt.

Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt. Die lateinische Sprache ist die Mutter aller romanischen Sprachen. Die romanischen Sprachen sind in ihrer Entwicklung durch die Einwirkung der lateinischen Sprache bedingt.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUKKEN 15 EN 16.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922. (Tweede nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG EN MEMORIE VAN ANTWOORD.

Stuk 15. AFDEELINGSVERSLAG.

Middelen in Indië.

No. 902. Terugbetaling van verplegingskosten.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Gevraagd werd of het der Regeering bekend is, dat ook de particuliere ziekenhuizen de tarieven in die mate hebben verhoogd, als hier voor de militaire hospitalen voorgesteld.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs op 9 Juli 1921.

BURER.
KAMIL.
SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 16. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Middelen in Indië.

No. 902. Terugbetaling van verplegingskosten.

De juiste verhouding tusschen de oude en de nieuwe tarieven in de particuliere ziekeninrichtingen is bij de Regeering niet bekend. Ook heeft de vaststelling bij die inrichtingen op andere wijze plaats, daar voor verschillende zaken nog afzonderlijk moet worden betaald, terwijl in de tarieven der militaire hospitalen alle kosten zijn begrepen w. o. voor dokter (operaties, specialistische behandelingen enz.), medicijnen, extra-voeding, gebruik van de operatiekamer, extra-verpleging enz.

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 15, 1875

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

FOR THE YEAR 1874

ALBANY:

WHELAN & SON, PRINTERS, 1875.

ALBANY:

WHELAN & SON, PRINTERS, 1875.

WHELAN & SON, PRINTERS, 1875.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUKKEN 1—6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1922

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING X.

DEPARTEMENT DER MARINE.

STUK 1.

Memorie van Toelichting.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1016. Marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen.

Onderdeel d. Aanmaak en uitzending van 500 verspermijnen (f 2 000 000).

Idem. Aanschaffing van 8 torpedo's bestemd voor de onderzeebooten K VIII t/m K X (f 180 000).

Zoals reeds is uiteengezet in de Toelichtingen op de eerste nota van wijzigingen op het voorloopig vastgestelde begrootingsontwerp betreffende het dienstjaar 1921 (vgl de gedrukte stukken van den Volksraad, eerste gewone zitting 1920, onderwerp 1, stuk E 2), verkeert de mijnen-dienst hier te lande in een nog weinig gevorderden staat en is het dan ook een onafwijsbare eisch, dat zoo krachtig mogelijk worde voortgegaan met de organisatie van evengenoemden dienst. Voor verdere uitbreiding van den mijnenvoorraad zijn in 1922 benodigd 500 mijnen met 150 K.G. springlading, voor de aanschaffing en uitzending waarvan eene som van f 2 000 000 wordt uitgetrokken.

In de laatste jaren zijn van de torpedo's van het type II¹⁰⁰ zeven stuks verloren gegaan. Bij het verder gebruik van deze torpedo's voor oefening aan boord der torpedobootjagers en onderzeebooten is de kans niet uitgesloten, dat nog meerdere torpedo's verloren gaan. In verband hiermede is het aanvullen van den torpedovoorraad noodzakelijk.

Voor 1922 wordt daarvoor de aanschaffing van acht torpedo's als reserve voor bovengenoemde schepen — van het nieuwste type met groote werkingsfeer — voldoende geacht, waarvoor eene som van f 180 000 wordt uitgetrokken.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het departement.

Onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren, enz. (f 7 800 f 3 600 voor bezoldiging van een reeds bij wijze van tijdelijken maatregel in dienst gestelden commies-redacteur meer.

De raming is verhoogd met f 13 200 zijnde:

f 3 600 voor bezoldiging van een reeds bij wijze van tijdelijken maatregel in dienst gestelden commies-redacteur meer.

9 600 voor bezoldiging van een civiel ingenieur op f 800 met 8 jaarlijkse verhoogingen van f 50 tot een maximum van f 1 200 's maands.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 5 400 wegens intrekking van een der betrekkingen van hoofdcommies in verband met vorenbedoelde indienststelling van een commies-redacteur.

Ter nadere toelichting van vorenbedoelde indienststelling van een civiel ingenieur diene het navolgende

Het groot aantal nieuwe werken, in de eerste plaats op waterbouwkundig gebied dat dit jaar en in de komende jaren zoowel voor het Marine Etablissement, de vliegkampen en voor de Marine in andere deelen van den Archipel moet worden uitgevoerd en welke werken in hoofdzaak aan particuliere firma's worden opgedragen maakt het noodig dat aan het Departement der Marine een civiel ingenieur wordt toegevoegd, die op die werken deskundig toezicht kan uitoefenen en nieuwe projecten kan uitwerken. Hiervoor kan in verband met het velwerk door den dienst der Burgerlijke Openbare Werken zelf uit te voeren door het departement der Burgerlijke Openbare Werken geen personeel geleverd worden.

Daar zooals van zelf spreekt een ervaren ingenieur voor die omvangrijke werken noodig is, ware zijn tractement evenals dat van den bedrijfsingenieur bij het marine-etablisement vast te stellen op *f* 800 met 8 jaarlijksche verhoogingen van *f* 50 tot een maximum van *f* 1 200 's maands.

Waar in de eerste plaats de werken voor de uitbreiding van het Marine Etablissement aan de orde zijn zal het voorloopig als standplaats Soerabaja worden aangewezen. Hij komt echter niet in de formatie van het personeel van het Marine Etablissement, daar hij voor de Marine in het algemeen werkzaam zal zijn.

Tot indienststelling van den hier bedoelden ingenieur is bereids bij wijze van tijdelijken maatregel overgegaan

Onderafdeeling 1002. Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst.

Onderdeel a. Kantoorkosten, telegrammen, briefposten, enz. (*f* 16 700 hooger).

De post van *f* 7 200 wegens vaste vergoeding voor kantoorkosten ten behoeve van het departement der marine is als een gevolg van hogere prijzen en vermeerderd verbruik van schrijfbehoeften reeds sedert jaren ontoereikend gebleken in verband waarmede voor verhooging van dien post een bedrag van *f* 3 000 wordt aangevraagd.

Overigens houdt de hogere raming verband met de uitkomsten blijkende stijging der wisselvallige uitgaven.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.

Artikel 8 van de afzonderlijke raming *f* 32 200 hooger, artikel 11 *f* 3 300 hooger en artikel 17 *f* 1 300 lager.

De raming van artikel 8 is verhoogd met:
f 3 600 voor indienststelling van een electrotechnische ingenieur,

5 700 voor indienststelling van een architect,

3 600 voor indienststelling van een scheepsteekenaar meer,

16 416 voor verhooging van de klerkengelden.

3 016 wegens regelmatige verhoogingen van bezoldiging.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 132 wegens de aftrek van een grooter bedrag dan ten vorigen jare.

De raming van artikel 11 is verhoogd met *f* 3 300 zijnde:

f 3 000 voor verhooging van den post voor de vaste vergoedingen wegens kantoorkosten.

300 voor de wisselvallige uitgaven.

De raming van artikel 17 is verhoogd met *f* 4 200 voor indienststelling van een assistent-magazijnmeester.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 5 500, zijnde:
f 3 024 wegens regelmatige weddeverhoogingen en
 2 476 wegens den aftrek van een grooter bedrag dan ten vorige jare.

Indienststelling van een electrotechnisch ingenieur, een scheepsteekenaar en een assistent-magazijnmeester.

Van de thans bij het Marine-etablisement in dienst zijnde ingenieurs van scheepsbouw is één in het bezit van een diploma van electrotechnisch ingenieur en belast met het toezicht op electrotechnischen dienst. Door de geheele electrificatie van het zich steeds uitbreidende werfbedrijf, de electrificatie der gouvernements-stoomschepen, de oprichting van het nieuwe draadloos station, benevens de zeer ingewikkelde elektrische installatie der onderzeebooten en te verwachten kruisers, is het electrisch bedrijf enorm uitgebreid, in verband waarmede het noodzakelijk is het toezicht door een bekwaam en ervaren electrotechnisch ingenieur te doen geschieden, te meer daar door de zeer drukke werkzaamheden van de scheepsbouwkundige ingenieurs het bedoelde toezicht niet in de gewenschte mate kan geschieden.

Op grond hiervan wordt gerekend op de indienststelling van een afzonderlijken electrotechnisch ingenieur, wiens bezoldiging ware gelijk te stellen aan die der scheepsbouwkundige ingenieurs, thans bedragende *f* 300, met 5 eenjaarlijksche verhoogingen van *f* 50, 6 eenjaarlijksche van *f* 40 en 7 eenjaarlijksche van *f* 30 tot een maximum van *f* 1 000 's maands.

Het tekenbureau eischt voortdurende uitbreiding in verband met den toenemenden arbeid voor nieuwbouw, terwijl het tot nog toe te zwak bezet was.

In verband hiermede wordt voor 1922, na de uitbreiding in 1921 van het aantal scheepsteekenaars met 2, nog een scheepsteekenaar noodig geoordeeld op de daartoe staande bezoldiging van *f* 300 met 8 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 tot een maximum van *f* 500 's maands.

Wegens de enorme uitbreiding van de plaatselijke inkoopten ten behoeve van den magazijndienst is bij wijze van tijdelijken maatregel een inkoopbureau bij het Marine-etablisement ingesteld, ten einde de taak van den magazijnmeester te verlichten en voorts een beter overzicht te verkrijgen.

Dit bureau werkt — vooral in economisch opzicht — uitmuntend en is het zeer gewenscht die instelling te bestendigen.

Aan het hoofd van dat bureau is thans tijdelijk geplaatst een van de eerste commiezen, doch het is noodig daarvoor een nieuwen titularis te benoemen met den titel van „assistent-magazijnmeester”, wiens bezoldiging ware gelijk te stellen aan die van den eersten assistent-boekhouder, thans bedragende *f* 350, met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 tot een maximum van *f* 450 's maands.

Indienststelling van een architect.

Het is in het belang van den dienst bij de Marine, dat de bij het Marine Etablissement gedetacheerde Architect der Burgerlijke Openbare Werken door een bouwkundige wordt vervangen geheel staande onder den Directeur van gemelde inrichting. Gold voorheen als enig bezwaar daartegen dat die bouwkundige dan niet onder deskundig toezicht stond, in verband met de indienststelling van een civiel-ingenieur bij het Departement der Marine is aan dit bezwaar tegemoet gekomen en is het zaak den thans verkeerden toestand niet te bestendigen.

Ook onafhankelijk van bedoelde indienststelling van een civiel-ingenieur toch was dit reeds noodig daar de Directeur van het Marine Etablissement wat dienst doet met verplaatsing enz. betreft, onvoldoende zeggingskracht over den architect bezat.

De bezoldiging van den bouwkundige ware te regelen als die van de architecten bij de Burgerlijke Openbare Werken of op dezelfde wijze opgeleide personen tot f 475 met twee driejaarlijkse verhoogingen van f 10 tot een maximum van f 675 's maands.

Verhoging van de klerkengelden.

Ten einde den klerken bij het marine etablissement eene behoorlijke jaarlijkse opklimming van bezoldigingen ten deel te kunnen doen vallen en zoodoende een waarborg te hebben dat zij die inrichting niet verlaten voor een beter bezoldigde betrekking elders, heeft men bereid moeten overgaan tot het beschikbaar stellen van meerder fondsen dan waarop bij de begrooting is gerekend.

Voor 1922 wordt uit dien hoofde eene verhoging met f 16 416 van de bij de begrooting van 1921 uitgetrokken gelden noodig geoordeeld.

Verhoging van den post voor de vaste vergoedingen wegens kantoorkosten.

De post van f 7 000 wegens vaste vergoeding van kantoorkosten ten behoeve van het marine-etablissement is als een gevolg van de zich uitbreidende werkzaamheden en de stijging der prijzen van kantoorbehoefte ontoereikend gebleken, in verband waarmede voor verhoging van dien post een bedrag van f 3 000 wordt aangevraagd.

Artikelen 25 en 26 van de afzonderlijke raming (f 3 685 070).

Bij de beschouwing van het bij nevenvermelde artikel behorende „Overzicht van uit te voeren en/of reeds aangevangen buitengewone voorzieningen en werken bij het marine-etablissement” behoort er de aandacht op gevestigd te blijven, dat de onderhanden zijnde of nieuw aan te vangen werken voor het Marine Etablissement beoogen de uitvoering van dat gedeelte van het totaal uitbreidingsplan:

- 1e. hetwelk noodzakelijk is om het etablissement te doen beantwoorden aan de eischen te stellen aan een herstellingswerf voor de thans in Indië aanwezige schepen der oorlogsmarine en der overige dienstschepen en voor de schepen welke met zekerheid in Indië zij te verwachten;
- 2e. dat beoogt de gelegenheid voor aanbouw van schepen zoodanig uit te breiden, dat alle vaartuigen welke voor den burgerlijken en hydrografischen dienst noodig zijn aldaar kunnen worden aangebouwd; zoodat, nu welhaast het rapport der z.g. interdepartementale commissie in behandeling kan worden genomen, het niet tot de onmogelijkheden behoort dat de plannen dier commissie of uitbreiding der werken, of wijziging in de volgorde van uitvoering of beide meebrengen. Dit behoeft echter geen wijziging te brengen in de thans voor de ontwerp-begrooting 1922 uit te trekken bedragen, daar deze zeker noodig zullen zijn. Bovendien blijft, afgescheiden van de defensieplannen, door diverse verdragingen en tegevoelers, wijziging in de volgorde der werken altijd mogelijk.

Artikel 29 van de afzonderlijke raming (f 447 100 lager).

De raming is thans f 222 100 lager, in verband met de hoeveelheid van de te gebruiken steenkolen en andere brandstoffen.

Onderafdeeling 1007. Personeel bij de steenkolen-slagplaatsen en pakhuizen met uitzondering van de marinemagazijnen te Soerabaja (f 1 950 hooger).

Wegens de toenemend duurder levensomstandigheden is bereids overgegaan tot verhooging bij wijze van tijdelijken maatregel van de bezoldiging van den steenkolenmandoer te Hansisi van 17,50 op f 25 's maands met de bestending waarvan rekening is gehouden bij de 1ste nota van wijzigingen op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1921.

Sedert is om dezelfde reden noodzakelijk gebleken eene verhooging met f 10 's maands van het salaris van den steenkolenmandoer te Tandjoeng-Pririk. Ook voor de overige mandoers is verhooging hunner bezoldiging onvermijdelijk.

Door elkaar genomen zal volstaan kunnen worden met een salaris van f 40 per man en per maand, hetgeen voor de 6 mandoers een gezamenlijk bedrag van f 2 880 of rond f 3 000 per jaar uitmaakt. Dit bedrag moet beschouwd worden als een maximum, waarover naarmate van de behoefte beschikt zal worden. Ter zake is bereids op tijdelijken voet eene voorziening getroffen.

In verband met de omstandigheid, dat het laden in en het uitslaan uit de loodsen van steenkolen in den regel juist op tijden geschieden dat de Ontvanger der tol-rechten te Manokwari, die tevens beheerder is van den marinesteenkoolopslag aldaar het volhandig heeft met zijn eigen werk is het noodig om voor het houden van toezicht op genoemden opslag, aan dien ambtenaar een mandoer toe te voegen, voor wien aan bezoldiging f 40 per maand wordt uitgetrokken. Tot dezen maatregel is bereids op tijdelijken voet overgegaan.

Onderafdeeling 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de marinemagazijnen te Soerabaja.

Onderdeel b. Aankoop en vervoer door den Indischen schip van steenkolen, enz. (f 32 200 lager).

De raming is thans f 32 200 lager in verband met de hoeveelheid van de te gebruiken steenkolen en andere brandstoffen.

Onderafdeeling 1009. Personeel voor de magnetische weerkundige waarnemingen.

Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij het koninklijk magnetisch en meteorologisch observatorium (f 20 200 hooger).

De raming is verhoogd met f 20 200 zijnde:

- f 4 800,— voor indienststelling van een instrumentmaker,
- 720,— voor indienststelling van een helper-instrumentmaker,
- 1 200,— voor herstel van het ten vorigen jare ten onrechte op slechts f 6 720, in stede van op f 7 920, gestelde bedrag wegens bezoldiging van de hoofdassistenten, assistenten en leerling-assistenten (vgl. Staatsblad 1918 Nos. 503 en '21),
- 3 840,— voor vermeerdering van het aantal assistenten,
- 720,— voor verhooging van de fondsen voor bedienden voor het schoonhouden der lokalen,
- 900,— voor toelagen ten behoeve van het assistentenpersoneel voor het verrichten van wachtersdiensten,
- 7 940,50 voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging,
- 79,50 omdat het totaal der uitgaven met f 40 naar boven is afgerond, tegen ten vorigen jare met f 39,50 naar beneden.

Vermeerdering van het aantal assistenten, indienststelling van een instrumentmaker en een helper-instrumentmaker en verhooging van de fondsen voor bedienden voor het schoonhouden der lokalen.

Eene vermeerdering van het aantal assistenten was noodzakelijk geacht, eensdeels tot uitbreiding van assistenten personeel, dat voor de bewerking der registrations noodig is, en anderdeels om voor de waarneming der meteorologische waarnemingsstations, welke een jaren geleden van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel naar het Observatorium overgingen, gelijke dienst en bezoldigingsvoorwaarden in het leven te roepen als voor de observatorium-assistenten. De afdeelen deze maatregel verbonden meerdere uitgaaf bedragen van f 3 840.

De indienststelling van een instrumentmaker met helper is gebiedend noodzakelijk in verband met de groote uitbreiding, welke het instrumentarium in den loop der jaren heeft ondergaan. De hierbedoelde hulpmiddelen vereischen geregeld onderhoud of herstelling, terwijl de herstellingen, nieuwe aanmaak en veranderingen en reparaties met vrucht uitgevoerd kunnen worden, wanneer telkens in overleg en ruggespraak met den instrumentmaker gevoerd kan worden, hetgeen thans zeer lastig en vaak zelfs onmogelijk is.

Ook de bemoeienis, welke het observatorium met de militaire aviatick heeft en in de toekomst in veel grootere mate zal hebben, is een reden om zonder verwijl over te gaan tot instelling van een instrumentmakerij aan het observatorium. Daar deze instelling enkel gediend is met een kundig instrumentmaker, die blijkbaar onmogelijk tegen een geringer bezoldiging dan f 400 's maands te vinden zal zijn, ware zijne bezoldiging op dat bedrag vast te stellen en waren daaraan te verbinden 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands terwijl voor zijn helper eene aanvangsbezoldiging van f 60 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 5 en 5 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands voldoende wordt geacht.

Het ligt in de bedoeling om deze bezoldigingen eventueele herziening van de bezoldigingen van genootschappelijke titularissen bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienovereenkomstig te wijzigen.

De dure levenswijze maakt eene verhooging van de fondsen voor bedienden voor het schoonhouden der lokalen met een bedrag van f 720 noodzakelijk.

Toelagen ten behoeve van het assistentenpersoneel voor het verrichten van wachtersdiensten.

Het aantal ziektegevallen onder het assistentenpersoneel bij het Koninklijk Magnetisch en weerkundig Observatorium is in den laatsten tijd sterk toegenomen, vooral onder de jongere krachten. De moeilijkheden hierdoor ontstaan doen zich voornamelijk gevoelen bij de zogenaamde wachters, die belast zijn met het verrichten der uurwaarnemingen en die, 5 in aantal, elkaar om de 6 uur aflossen.

Het wachter zijn wordt over het algemeen door de betrokken personen als een zwaardere dienst beschouwd dan het gewone assistentschap.

De tegenzin in het wachterschap zal ongetwijfeld de reden duur ten gevolge hebben, dat de waarnemingen minder toewijding worden verricht hetgeen zeer ongewenscht zou zijn, aangezien deze uurwaarnemingen een der voornaamste functies van het observatorium vormen.

Bij het aannemen van nieuw personeel zal een strenge selectie worden toegepast door het instellen van een keuring met het oog op het verrichten van wachtersdiensten. Tegenover dezen eisch zal noodzakelijkerwijze een geldelijke tegemoetkoming moeten staan, welke den vorm van eene per dag te berekenen toelage van f 1 's maands zal worden toegekend aan degenen, die voor even gemelde diensten worden aangewezen.

De aan den maatregel verbonden meerdere kosten bedragen *f* 900 per jaar. Ter verzekering van eene behoorlijke bezetting der wachtersplaatsen is bereids tot het treffen van vorenbedoelden maatregel op tijdelijken voet overgegaan. De omschrijving van dezen post is aangevuld met de woorden „en toelagen”, teneinde daaruit voornoemde kosten te kunnen bestrijden.

Onderafdeeling 1010. Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen (*f* 14 200 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 14 200 zijnde:
f 250 voor meer benoodigde schrijf- en teekenbehoeften,
 1 000 voor verhooging van de fondsen voor aankoop van boekwerken voor de boekerij,
 6 000 voor toelagen voor bediening van weerkundige stations als anderszins,
 600 voor bedrijfskosten van de instrumentmakers-werkplaats,
 8 620 wegens de wisselvallige uitgaven met het oog op de uit de uitkomsten blijkende stijging dier uitgaven,
 10 voor afronding van het eindcijfer.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 2 280 wegens minder benoodigde fondsen voor de bediening van de weerkundige stations, doordien enkele waarnemers (mantri's) bij deze stations tot observatorium-assistenten worden bevorderd (zie vorenstaande toelichting op onderafdeeling 1009).

Verhooging van de fondsen voor aankoop van boekwerken voor de boekerij.

Voor de uitgaven ten behoeve van de bibliotheek is in 1918 eene jaarlijksch bedrag van *f* 1 000 vastgesteld. Sindsdien zijn de prijzen der tijdschriften en boeken met 25% en meer gestegen; evenzoo is het bindloon sterk toegenomen. Het is daarom noodig evengenoemd bedrag hooger te stellen.

Daarnevens moet opgemerkt worden, dat in de laatste jaren gebleken is, dat het bedrag noodig voor het aankopen van handboeken en monografieën te gering is geraamd en zelfs belangrijk dient verhoogd te worden.

Ook moet voor eene goede conserveering der boekwerken een grooter aantal daarvan ingebonden worden dan tot nu toe geschiedde.

Een vaste maatstaf ter raming dier vermeerdering van uitgaven is niet te vinden, maar een bedrag van *f* 1 000 ware aan te nemen.

Onderafdeeling 1011. Personeel van den hydrografischen dienst.

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst enz. (*f* 70 000 lager).

De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der inlandsche schepelingen.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.

Onderdeel a. Schafting, enz. ten behoeve van het personeel der Koninklijke Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst (*f* 48 200 hooger).

De hoogere raming houdt verband met den prijs van de rantsoenen.

Onderdeel b. Schafting, enz. ten behoeve van het personeel der Gouvernements Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst (*f* 2 600 hooger).

Als voren.

Onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 94 600 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de te gebruiken hoeveelheid steenkolen en met de stijging van de prijzen der inheemsche kolensoorten.

Onderafdeeling 1017. Personeel van de gouvernementsmarine.

Onderdeel a. Bezoldigingen, toelagen en beloningen, voorloopige bezoldiging, enz. (f 177 500 lager).

- De raming is verminderd met f 272 161, zijnde:
- f 4 000 wegens het vervallen van de toelagen als tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh,
  - 45 700 in verband met de reeds bij wijze van tijdelijken maatregel plaats gehad hebbende uitdienststelling van een schip, dat bestemd wordt voor gewestelijk vaartuig voor de afdeeling Zuid Nieuw Guinea,
  - 222 461 doordat ingevolge der herziening der bezoldigingen van de ambtenaren en beambten van de gouvernementsmarine, waarvoor ten vorigen jare fondsen zijn toegestaan bij een algemeenen post (vgl. onderafd. 1017A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1921) minder noodig is gebleken voor bezoldiging en verhoogingen van de betrokkenen).
- Zij is daarentegen verhoogd met f 94 661, zijnde:
- f 54 072 voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten,
  - 20 280 voor toelagen wegens dienstbelang voor werkzaamstelling in het gewest Nieuw-Guinea,
  - 6 000 voor toelagen aan eerste werktuigkundigen, die tijdelijk alleen varen, voor meerder werk tot een bedrag van f 100 per persoon en per maand (tijdelijke maatregel),
  - 5 000 voor toekenning van eene beloning aan die ambtenaren bij de gouvernementsmarine, die belast worden met de opleiding van mindere schepelingen van dien diensttak voor het examen van stuurman voor de locaalvaart en machinedrijver,
  - 9 000 voor toelagen voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding,
  - 309 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor de afronding van het eindeijfer dan ten vorigen jare.

Toekenning van eene beloning aan die ambtenaren bij de gouvernementsmarine, die belast worden met de opleiding van mindere schepelingen van dien diensttak, voor het examen van stuurman voor de locaalvaart en machinedrijver (f 5 000).

Toelagen voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding (f 9 000).

Aanvulling van personen, die in het bezit zijn van de diploma's stuurman voor de locaalvaart of machinedrijver, ten einde deze te kunnen laten dienst doen op de gewestelijke vaartuigen als mandoers of machinedrijvers of in tijd van nood op de Gouvernements stoomers, wordt noodig geacht.

Aan de ambtenaren der Gouvernements Marine, die met de opleiding zijn belast ware eene beloning van f 50 toe te kennen voor iederen schepeling, die door hen opgeleid, het examen voor bovengenoemde kwaliteiten met goed gevolg heeft afgelegd.

In het belang van eene geregelde aanvulling hoofdzakelijk van het werktuigkundig personeel bij de Gouvernements Marine, wordt het noodzakelijk geacht naar behoefte jongelieden aan boord van de schepen der Gouvernements Marine in opleiding te doen nemen voor leerling-werktuigkundigen e.q. stuurman (officier), onder toekenning van een per dag te berekenen toelage van hoogstens f 60 's maands benevens een voedinggeld als voor de ambtenaren en beambten der Gouvernements Marine is vastgesteld d.i. thans minstens f 120 's maands.

Aan de ambtenaren, die met hunne opleiding worden belast, ware een toelage toe te kennen van *f* 15 per maand en per leerling. Een zelfde toelage genieten de 1e officieren aan boord van de schepen waar leerling stuurlieden afkomstig van den zeevaartkundigen cursus der Prins Hendrik School te Weltevreden in opleiding zijn.

Wegens het nijpend tekort aan personeel meer bepaald van werktuigkundigen is de maatregel bereids op tijdelijken voet ingevoerd.

Onderafdeeling 1018. Verdere uitgaven voor de gouvernementsmarine.

Onderdeel c. Schaffing, enz. ten behoeve van het personeel (*f* 70 000 hooger).

De hogere raming houdt verband met den prijs der rantsoenen en met de grootere sterkte der mindere schepelingen.

Voorts is o. a. meer uitgetrokken:

f 14 400 voor voedinggeld voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine (zie bovenstaande toelichting betreffende de aan deze jongelieden toe te kennen toelagen),

1 500 in verband met de reeds op tijdelijken voet toegestane verstrekking van rechtstreeks uit den handel in Indië te betrekken toespilzen ten behoeve van de mindere schepelingen, dienende aan boord van het te Manokwari (residentie Nieuw Guinea) bescheiden stoomschip der gouvernementsmarine.

Onderdeel e. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 441 800 hooger).

De hogere raming houdt verband met de stijging van de prijzen der inheemsche kolensoorten en de te gebruiken hoeveelheid kolen.

Onderafdeeling 1020. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (*f* 63 314 hooger).

Zie formatiestaat X—3.

De hogere raming houdt verband met de uitbreiding van de vloot der gewestelijke vaartuigen.

Onderafdeeling 1021. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 198 400 hooger).

De hogere raming houdt verband met de stijging van de prijzen der inheemsche steenkolensoorten en met de uitbreiding van de vloot.

Onderdeel c. Andere uitgaven (*f* 180 990 lager).

De raming is verminderd met *f* 606 550, doordat minder vaartuigen worden aangebouwd dan ten vorige jare.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 425 560 zijnde:

f 402 315 voor inventaris, herstellingen, dokken, enz.,

20 240 voor voeding van de manschappen,

300 voor werfloon,

200 voor kade- en steigergelden voor de vaartuigen,

2 500 voor gratis verstrekking van blauwe kleeding aan het personeel te Batavia, Semarang, Soerabaja, Emmahaven, Sabang, Belawan-Deli en Makasser,

5 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor de afronding van het eindeijfer dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1022. Personeel van de bebakening en kustverlichting.

Onderdeel a. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de kustverlichting (*f* 48 000 lager).

De raming is verminderd met *f* 65 712 wegens minder uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 17 712, zijnde:

- f* 13 500 voor toelagen wegens duurte vaar plaatsing in de buitengewesten,
- 4 212 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

De raming is verminderd met *f* 30 193, zijnde:

- f* 24 700 voor bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en beambten,
  - 5 493 voor bezoldiging van de mindere schepelingen.
- Zij is daarentegen verhoogd met *f* 2 093, zijnde:
- f* 1 250 voor meer uit te keeren regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten,
  - 843 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Onderdeel *b*. Bezoldigingen en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting (*f* 28 100 lager).

Onderafdeeling 1023. Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, enz.

Onderdeel *d*. Nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting, de bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen (*f* 50 000 lager).

De raming is *f* 50 000 lager in verband met het voornemen om de verbeteringen in een langzaam tempo te doen plaats hebben.

Onderdeel *g*. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 1 400 lager).

De lagere raming houdt verband met de te gebruiken hoeveelheid steenkolen en andere brandstoffen.

Onderafdeeling 1024. Personeel van den haven- en loodsdienst.

Onderdeel *a*. Bezoldigingen, toelagen, enz. (*f* 62 000 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 62 088 zijnde:

- f* 24 528 voor meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,
- 4 740 voor minder personeel, t.w. *f* 960 in verband met de uitbreiding van het personeel bij den haven- en loodsdienst te Soerabaja ten behoeve van den havenarts aldaar, *f* 960 voor bezoldiging van het personeel van een claytonprauw voor het ontsmetten der schepen te Balikpapan, over welke bezoldiging reeds bij wijze van tijdelijken maatregel is beschikt, *f* 1 800 en *f* 1 020 voor bezoldiging van het personeel van de reeds op tijdelijken voet in dienst gestelde motorboot ten behoeve van den havendienst onderscheidenlijk te Tandjong-Priok en te Menado,
- 8 400 voor uitbreiding van het personeel bij het havenkantoor te Tandjong-Priok voor de behandeling der claytontoestellen aldaar in verband met de besmetverklaring van die plaats wegens pest (tijdelijke maatregel),
- 3 600 voor verhooging van de toelage voor de havenmeesters der 2de klasse werkzaam bij het schepentoezicht, waartoe bereids bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan,
- 20 820 voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 88 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1025. Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst.

Onderdeel d. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (f 78 900 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de stijging van de prijzen der inheemsche kolensoorten en de te gebruiken hoeveelheid steenkolen.

In de raming is begrepen een bedrag van f 6 500 voor brandstoffen van de motorbooten ten behoeve van den havendienst te Tandjong-Priok en te Menado.

Onderafdeeling 1028. Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen, niet behorende tot enz. (f 102 500 hooger).

De raming is verhoogd met f 102 500 wegens soldijen, in verband met de grootere sterkte der inlandsche schepelingen.

Onderafdeeling 1029. Verdere algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel f. Schafting, enz. ten behoeve van het personeel der zeemacht niet behorende tot, enz. (f 272 200 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de sterkte van het personeel en met den prijs van de rantsoenen.

Onderafdeeling 1031. Verdere uitgaven voor de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser.

Onderdeel b. Schafting, enz. (f 74 800 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de sterkte der inlandsche schepelingen en met den prijs van de rantsoenen.

Onderafdeeling 1032. Uitgaven voor de opleiding tot inlandsch machinedrijver te Soerabaja (f 5 200 hooger).

Het wordt noodzakelijk geacht om, boven den daarvoor bij de begrooting uitgetrokken Inlandschen onderwijzer, nog een Inlandschen onderwijzer bij het openbaar Inlandsch onderwijs ter beschikking te stellen van den Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine ten einde te worden belast met het geven van schoolonderwijs aan de te Soerabaja in opleiding zijnde schepelingen behorende tot het korps Inlandsche schepelingen bij de Koninklijke Marine in Nederlandsch-Indië.

Waar de hoogste bezoldiging van een dergelijke leerkracht f 2 700 's jaars bedraagt, dient voor de twee bij de opleiding tot Inlandsch-machinedrijver te Soerabaja werkzaam te stellen Inlandsche onderwijzers gerekend te worden op een totale uitgave van f 5 400 's jaars, zijnde f 4 000 meer dan het daarvoor op de begrooting uitgetrokken bedrag van f 1 400.

Voor de behoorlijke vervulling van hunne taak wordt van de twee bij den leergang tot opleiding voor inlandsch machinedrijver bij de Koninklijke Marine te Soerabaja geplaatste Inlandsche onderwijzers meer en ander werk geëischt dan op de lagere school, terwijl zij door gemis van geschikte woningen aan den Oedjoeng nogal vrijveel vervoerkosten hebben uit te geven.

Om hunne betrekking begeerlijk te maken, zoodat bij mogelijke vacature er voldoende keuze van candidaten zal zijn, en voorts om verloop zooveel mogelijk te voorkomen, is het wenschelijk aan bedoelde onderwijzers boven hunne gewone inkomsten eene toelage van f 50 's maands toe te kennen. Hiertoe is bereids bij wijze van tijdelijken maatregel overgegaan.

Onderafdeeling 1033. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader (f 106 200 lager).

De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der inlandsche schepelingen.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.

Onderdeel a. Schaffing, enz. (f 99 200 lager).

De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der Europeesche en inlandsche schepelingen.

Onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (f 404 100 lager).

De lagere raming houdt verband met het kleiner aantal schepen dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1035. Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser).

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine, enz. (f 40 000 lager).

De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der inlandsche schepelingen.

Onderafdeeling 1036. Verdere uitgaven van de Indische militaire marine (met uitzondering van de hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser).

Onderdeel a. Schaffing enz. (f 21 000 hooger).

De hoogere raming houdt verband met den prijs van de rantsoenen.

Onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, enz. (f 83 400 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de stijging van de prijzen der inheemsche steenkolensoorten, zoomede mede de te gebruiken hoeveelheid steenkolen en de electrische drijfkracht voor onderzeebooten.

Onderdeel d. Uitgaven ten behoeve van het materieel der kustbatterijen, de verspermijnen en de mijnenmagazijnen (verhooging met f 1 voor aanmaak van zeemijnen).

Nu de aanmaak voor beproeving van de op het marine etablissement te Soerabaja ontworpen mijn gunstig is verlopen, zoude met het vervaardigen van mijnen een aanvang kunnen worden gemaakt, ware het niet, dat een wijziging in het ontwerp noodig is gebleken, ten einde evenzals thans in Nederland geschiedt de springlading te kunnen vergrooten. Bovendien is het niet gewenscht omtrent dezen aanmaak in Indië eene beslissing te nemen alvorens de voorstellen der interdepartementale vloot commissie hier bekend zijn.

In verband hiermede wordt voor dien aanmaak in 1922 slechts een post van f 1 uitgetrokken.

Onderafdeeling 1036A. Personeel van den marine-luchtvaartdienst (f 189 440).

Nevenvermelde onderafdeelingen 1036A en 1036B worden in het leven geroepen, ten einde de uitgaven ten behoeve van den marineluchtvaartdienst, welke tot dusver gekweten worden uit den post „Andere uitgaven” van de Indische militaire marine (met uitzondering van de hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser in den vervolge beter voor elkaar te krijgen. V.z. het 1ste Hoofdstuk (uitgaven in Nederland) betreft, is sedert 1920 desgelijks gehandeld.

Onderafdeeling 1036B. Verdere uitgaven voor den marineluchtvaartdienst (f 122 580).

De uitgaven voor 1922 ten behoeve van het personeel geraamd naar de sterkte daarvan in dat jaar, is te splitzen als volgt:

bezoldiging van het burgerpersoneel	f	73 80
soldijen en toelagen van het inlandsch militair personeel		34 00
toelagen van het europeesch militair personeel		38 64
vergoeding voor het gemis van voeding ten behoeve van het europeesch en inlandsch militair personeel		43 00

De verdere uitgaven voor den marineluchtvaartdienst betreffen onderhouds- en exploitatiekosten, welke voor 1922 worden begroot op f 122 580.

Onderafdeeling 1037A. Voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel der Zeemacht, dat ten gevolge van een ongeval bij het verrichten van- of het deelnemen aan een dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoomede ten behoeve van de door dat personeel nagelaten nabestaanden. (Memorie).

In overeenstemming met de voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel van het Nederlandsch-Indische leger, dat ten gevolge van een ongeval bij het verrichten van- of het deelnemen aan een dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoomede ten behoeve van de door dat personeel nagelaten nabestaanden, wordt het noodig geacht de toekomst van het militair en burgerlijk personeel der zeemacht, zoomede van de door dit personeel nagelaten nabestaanden, in overeenkomstige gevallen voldoende te verzekeren door den betrokkenen een bedrag in eens uit te keeren, boven en behalve de pensioenen en onderstanden waarop zij volgens de bestaande bepalingen recht hebben.

Dat bedrag ware als volgt te stellen:

I. Bij afkeuring:

a. aan officieren	en al zulke burgerpersonen, tot de Zeemacht behorende, die door den Commandant der Zeemacht met de hierneven vermelde militaire rangen op één lijn worden gesteld.	f 5 000
b. aan onderofficieren met den rang van sergeant en hooger		2 500
c. aan korporaals		2 000
d. aan manschappen		1 600

II. Bij afkeuring, waarbij door eene geneeskundige commissie wordt vastgesteld dat de betrokkene ten gevolge van het hem overkomen vliegongeval niet meer in staat is door arbeid in zijn levensonderhoud te voorzien:

a. aan officieren	en al zulke burgerpersonen, tot de Zeemacht behorende, die door den Commandant der Zeemacht met de hierneven vermelde militaire rangen op één lijn worden gesteld.	f 7 500
b. aan onderofficieren met den rang van sergeant en hooger		4 000
c. aan korporaals		3 000
d. aan manschappen		2 400

III. Voor de nagelaten nabestaanden, indien de betrokkene bij het vliegongeval den dood heeft gevonden:

a. van officieren	en al zulke burgerpersonen, tot de Zeemacht behorende, die door den Commandant der Zeemacht met de hierneven vermelde militaire rangen op één lijn worden gesteld.	f 10 000
b. van onderofficieren met den rang van sergeant en hooger		5 000
c. van korporaals		4 000
d. van manschappen		3 200

Het voor bovenbedoelde uitkeeringen in eens benoodigde bedrag is uit den aard der zaak niet te ramen, in verband waarmede de post voor Memorie is uitgetrokken.

De hierbedoelde maatregel is bereids op tijdelijken voet ingevoerd.

Onderafdeeling 1041A. Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische Athletiek Unie (f 250).

Deze post is in het leven geroepen, omdat de Nederlandsch-Indische Athletiek Unie in haar streven om oefeningen in de athletiek te bevorderen steun ook van marinezijde verdient. Tot het verleenen van de hierbedoelde bijdrage gedurende 1921 is reeds machtiging verleend.

Middelen in Indië.

No. 1015. Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (f 1 573 700).

In het geheel wordt de hierbedoelde vergoeding geraamd op f 1 573 700, welk bedrag is te verdeelen als volgt:

a. Vaartuigen:	
Binnenlandsch-Bestuur	f 1 394 100
Oorlog	179 600
b. Andere goederen:	
Alle departementen	Memorie.

<p>No. 1016. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van vaartuigen, behorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (f 914 400).</p>	<p>Gerekend wordt op de verrekening van de bedrijfskosten van:</p> <p>de vaartuigen der gouvernements-marine, bestemd voor den tegengang van den opium-sluikhandel ter zee ..... f 400 000</p> <p>de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane in de residenties Djambi en Palembang ..... 8 000</p> <p>twee gewestelijke vaartuigen bestemd voor den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen te Semarang ..... 14 000</p> <p>het gewestelijk vaartuig, bestemd voor den dienst der douane te Bagan Si Api Api ... 4 000</p> <p>de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen te Soerabaja ..... 11 000</p> <p>de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane te Tandjoeng-Priok. 18 000</p> <p>het vaartuig der gouvernements-marine voor zeevisscherij onderzoek ..... 120 000</p> <p>het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst van het boschwezen te Tjilatjap ... 4 000</p> <p>het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst van het boschwezen te Singkel ..... 4 000</p> <p>het gouvernementskabelschip Telegraaf ..... 320 000</p> <p>de twee motorbooten ten behoeve van den topografischen dienst voor de astronomische metingen in Sumatra's Oostkust ... 11 400</p>
---	---

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
AFDEELING X.			
Departement der Marine.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
1001		Uitgaven ten behoeve van het personeel voor het departement en den algemeenen dienst.	
	a.	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, te werk gesteld bij het departement der marine in Nederlandsch-Indië	/ 215 100
	b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de bezoldiging van den adviseur-verificateur en van den adjunct-verificateur van 's Rijks zee-instrumenten	4 720
			/ 219 8
1002		Verdere uitgaven ten behoeve van het departement en den algemeenen dienst.	
	a.	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine bij het departement der marine in Nederlandsch-Indië te werk gesteld, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	/ 9 320
	b.	Aanschaffing en uitzending van medailles en andere ecreteekenen, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	(1) 162
	c.	Geneeskundige behoeften	(2) 100
			9 5
1003		Aandeel in de kosten van aanbouw, uitrusting en uitzending van kruisers en onderzeebooten en van aanschaffing en uitzending van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke marine ten bedrage van de helft dier kosten	(5) 10 000 0
1004		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine in Nederlandsch-Indië, niet behoorende tot de rol van eenig schip en niet te werk gesteld bij het departement aldaar of bij het marine-etablisement te Soerabaja	200 0
1005		Verdere algemeene kosten der zeemacht.	
	a.	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine en huisgezin, voor zoover het daarvoor in aanmerking komt met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	/ 511 850
	b.	Geneeskundige behoeften	900
			512 7
1006		Personeel van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië.	
		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende aan boord van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië	1 962 20

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) De raming is gegrond op de Indische aanvraag.
			(2) Wegens gemis van voldoende gegevens wordt voor geneeskundige behoeften evenals ten vorigen jare geraamd <i>f</i> 16 300, waarvan hier wordt uitgetrokken ..... <i>f</i> 100
			en voorts bij:
			onderafdeeling 1005, onderdeel <i>b</i> 900
			„ 1007 ..... 5 400
			„ 1009, onderdeel <i>a</i> 4 000
			„ 1011, „ <i>a</i> 800
			„ 1013, „ <i>a</i> 2 700
			„ 1016, „ <i>g</i> 2 400
215 100			
			(3) Voor kruisers ..... <i>f</i> 5 000 000
			„ onderzeeboten 14 000 000
			„ den vliegdienst 1 000 000
4 720			<i>f</i> 20 000 000
			waarvan de helft voor rekening van de Indische begrooting, zijnde <i>f</i> 10 000 000.
7 000	<i>f</i> 2 520		
116	46		
100			
6 852 000	3 148 000		
200 000			
1 099 140		<i>f</i> 587 290	
900			
1 962 200			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1007		Verdere uitgaven ten behoeve van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië.	
		Geneeskundige behoeften	f 54
1008		Personeel van de Indische militaire marine.	
		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende bij de Indische militaire marine	2 145 3
1009		Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 4 000
	b.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van schepen	2 500 000
	c.	Aanschaffing van kanonnen en mitrailleurs voor mijnenleggers	(4) 460 000
			2 964 0
1010		Personeel van den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Opleiding van commandanten voor de opnemingsvaartuigen in Nederlandsch-Indië, benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 19 400
	b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het personeel van het hydrografisch kantoor	50 615
	c.	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië	398 000
			468 0
1011		Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 800
	b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het materieel van het hydrografisch kantoor	87 700
	c.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen	(5) Memorie.
	d.	Bijdrage in het aandeel van Nederland in de kosten van het Internationaal hydrografisch bureau	3 500
			92 0
1012		Uitgaven voor het personeel ten behoeve van „Scheepvaart”.	
		Opleidingskosten van jongelieden, die uitgezonden worden voor de betrekking van officier bij de gouvernementsmarine en met die opleiding in verband staande uitgaven	29 0
1013		Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart”.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 2 700
	b.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting en voor de verlichting van haventerreinen met de daarop staande gebouwen, voor zoover niet bestemd tot aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	(6) 50 414
	c.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen	(7) 510 000
			563 1
1014		Aanbouw van het bebakeningsvaartuig Pollux	(8) 200 0

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
5 400			(4) Voor de oplevering van geschut.
			(5) Wegens gemis van gegevens wordt de post voorloopig weder voor memorie uitgetrokken.
2 145 500			(6) De raming is te splitsen als volgt: op grond van de Indische aanvraag ..... f 414 voor de aanschaffing van lichtboeien en de toestellen voor het bereiden van oliegas, blaugas of opgelost acetyleen (in 1921 niet verwerkt en derhalve thans wederom opgebracht) 50 000
4 000			(7) Geraamd voor de schepen Sirius Wega en Merel. Ter beperking van uitgaven is voorloopig afgezien van den aanbouw van twee schepen voor de bestrijding van den opiumhandel ter zee, van een tweede telegraafkabelschip en van een hospitaalschip waarop reeds was gerekend onderscheidenlijk bij de begrooting van 1920, de aanvullingsbegrooting van 1920 en de begrooting van 1921.
2 550 000	f 503 900	f 50 000	
156 100			(8) Laatste termijn van de totale bouwkosten bedragende volgens herziene raming f 960 000.
6 000	13 400		
50 615			
398 000			
800			
87 700			
Memorie			
5 500			
29 000			
2 700			
100 555		49 941	
2 600 000		2 090 000	
800 000		600 000	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam- voor 1922
1013		Magnetische en weerkundige waarnemingen.	
a.		Bijdrage aan de internationale vereeniging voor seismologie, alsmede reis- en verblijfkosten voor afgevaardigden	f 480
b.		Bijdrage in de kosten van het drukken der uitgave van de internationale commissie voor wetenschappelijke luchtvaart	125
c.		Aanschaffing en uitzending van werktuigen, boekwerken en andere be- noodigdheden voor magnetische en weerkundige waarnemingen	(9) 12 600
1016		Marine-etablisement en daartoe behoorende inrich- tingen (10).	
a.		Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van de inkom- sten van het personeel bij de magazijnen van het marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden, in verband staande met het in- ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst	(15) f 17 850
b.		Bezoldigingen, toelagen en reis- en verblijfkosten van in Nederland te werk gestelde ingenieurs voor het vak van scheepsbouw en van opzieners voor het vak van stoomwezen, te werk gesteld bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten	Memorie.
c.		Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor scheepsbouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden	1 400
d.		Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften, kleeding- en uitrusting stukken voor de inlandsche schepelingen, artilleriebehoeftigheden en andere goederen ter aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	(11) 2 987 415
e.		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het marine-etablisement te Soerabaja	75 000
f.		Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, bij het marine- etablisement te Soerabaja geplaatst, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, als- mede daarmede in verband staande uitgaven	5 200
g.		Geneeskundige behoeften	2 400
1017		Verrekening met het departement van marine in Neder- land van de uitgaven ten behoeve van het personeel bij den marineluchtvaartdienst	f 3 087
1018		Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften en andere goederen ter aanvulling van den magazijn- voorraad buiten dien van het marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van een anderen post kunnen worden gebracht	(12) 1
1019		Onvoorziene uitgaven	5
		Totaal van afdeling X	f 22 85

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
480			(9) De raming is verhoogd met <i>f</i> 12 000 voor aankoop van 3 seismografen.
125			(10) Zie de artikelen 1 tot en met 7 van de bij het IIde Hoofdstuk dezer afdeling behoorende afzonderlijke raming, stuk 6.
600	<i>f</i> 12 000		(11) De raming, gegrond deels op de Indische aanvraag, deels op de behoefte, is te splitsen als volgt:
			levensbehoeften ..... <i>f</i> 40 000
			kleding- en uitrustingsstukken voor inlandse schepelingen 100 000
			artilleriebehoeftigheden 200 000
			behoeftigheden voor de bebakening en kustverlichting en voor de verlichting van haventerreinen met daarop staande gebouwen 67 415
			andere goederen 400 000
17 850			500 verspermijnen 2 000 000
			8 torpedo's van het type bestemd voor de onderzeebooten K VIII t/m K X 180 000
			<i>f</i> 2 987 415
Memorie.			(12) De raming, gegrond deels op de Indische aanvraag, deels op de behoefte, is te splitsen als volgt:
1 000	400		levensbehoeften ..... <i>f</i> 8 000
			andere goederen 3 000
3 195 600		<i>f</i> 206 185	<i>f</i> 11 000
75 000			(13) Het eindcijfer dezer afdeling is bij de wet van 28 Februari 1921 (Staatsblad No. 99) vastgesteld op ..... <i>f</i> 23 064 201
2 400	800		
2 400			
525 000			
115 000		104 000	
50 000			
23 064 201	<i>f</i> 3 480 866	<i>f</i> 5 687 416	
	<i>f</i> 206 550 Minder.		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
AFDEELING X.			
Departement der Marine.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
1001		Personeel van het departement.	
	a.	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren, zoomede inkomsten van het personeel der Koninklijke marine bij het departement te werk gesteld	(2) f 113 800
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren	8 400
	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijfloonen	(3) 29 100
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	20 800
			f 172
1002		Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst.	
	a.	Kantoorkosten, telegrammen, briefporten en drukwerk, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden goederen afkomstig van andere diensttakken dan „scheepvaart”, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tusschenkomst van het marine-etablisement	(4) f 53 100
	b.	Kade- en steigergelden voor Rijksschepen van bevriende Mogendheden	(5) 100
	c.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het op het departement geplaatste personeel met inbegrip van de bezoldigingen, verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(6) 6 700
	d.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van bij het departement te werk gesteld personeel der Koninklijke marine, met inbegrip van de vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine	(7) 24 800
	e.	Uitgaven voor de ontschepingsgebouwen te Sabang (Poeloe Wé)	(8) 600

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
(1) 16 600		f 16 600	(1) „Toelage van den Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der marine”. Deze post vervalt voor 1922 in verband met Ind. Staatsblaa 1920 No. 865.
106 000	f 7 800		(2) Vast personeel:
2 000	6 400		1 secretaris ..... f 12 000
29 100			1 administrateur (of referendaris) 8 400
16 800	4 000		2 referendarissen op f 7200 ..... 14 400
			2 commies-redacteuren op f 3 600 ..... 7 200
			2 hooftcommiezen, op f 5 400 ..... 10 800
			6 eerste-commiezen, op f 3 600 ..... 21 600
			4 tweede-commiezen, op f 2 640 ..... 10 560
			6 derde-commiezen, op f 1 800 ..... 10 800
			1 civiel ingenieur 9 600
			voor toelagen aan 4 onderofficieren der Koninklijke marine wegens plaatsing aan den wal ten bedrage van f 1 680 voor ieder hunner 8 400
			f 113 760
			waarvoor wordt gesteld f 113 800.
56 400	16 700		(3) 32 klerken op f 40 ..... f 15 360
100			minder personeel:
			1 huisbewaarder op f 900 ..... f 900
			7 lichters op f 150 ..... 1 050
			1 binder op f 120 120
			1 mandoer op f 240 240
			10 oppassers op f 120 ..... 1 200
			4 koelies op f 144 576
			4 086
			schrijffloonen 9 600
			f 29 046
6 500	200		waarvoor wordt gesteld f 29 100.
8 000	16 800		(4) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt:
600			vaste vergoeding voor kantoorkosten ..... f 10 200
			globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken en andere wisselvallige uitgaven, naar de uitkomsten van 1918—1920 ..... 42 900
			(5) De vorige raming wordt behouden wegens gemis van voldoende gegevens.
			(6) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.
			(7) De raming houdt verband met het aantal thuisvarenden.
			(8) Geraamd wordt:
			voor het beheer (bezoldiging van een inlandschen waker) .....* f 300
			voor de verrekening met het departement van oorlog wegens verstrekking van water door den geniedienst 300
			f 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1922.
1002	f.	Uitgaven voor de drinkwaterleiding te Amboina ten behoeve van de schepen der Koninklijke en der gouvernements-marine	(9) Memorie.	
	g.		Representatiekosten van Commandanten van oorlogsschepen bij reizen met hunne bodems voor vlagvertoon in den Indischen Archipel	f 2 000
1003		Toelagen voor het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het station voor draadlooze telegrafie te Weltevreden		1 68
1004		Verdere uitgaven voor het station voor draadlooze telegrafie te Weltevreden		(10) 8 10
1005		Oprichting van een marine-kuststation voor draadlooze telegrafie voor Oost-Java		(11) 87 00
1006		Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen		(12) 10 066 30
1007		Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de marinemagazijnen te Soerabaja		(15) 3 48
1008		Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de marinemagazijnen te Soerabaja.		
	a.	Laad- en losmiddelen, weegtoestellen, kolenmanden, gereedschappen en verdere benodigdheden	(14) f 7 500	
	b.	Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen en andere brandstoffen, bestemd tot aanvulling van den voorraad in de opslagplaatsen en andere daarmee in verband staande uitgaven	(13) 1 905 600	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
Memorie.			(9) Voor nevenbedoelde waterleiding, welke in 1914 werd voltooid, hebben in 1915 tot en met 1920 geen uitgaven plaats gehad. Met het oog op eventueele herstelling of onderhoud der leiding blijft de post voor Memorie geraamd.
2 000			
1 680			(10) Op grond van de uitbreiding van het aantal bedrijfsuren en het opstellen van eene zwaardere machine wordt geraamd:
2 100	f 6 000		voor electriciteitsvoorziening ..... f 4 500
125 000		f 38 000	voor verbruiksartikelen, onderhoud, herstellingen, schrijfbehoeften, enz. 3 600
10 583 110		516 810	In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 1 200 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 800 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
1 530	1 950		Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten voor persoonlijke telegrammen, geraamd op f 16 000. (Zie No. 1019 van het IIe hoofdstuk der middelen).
			(11) Het marine kuststation voor draadlooze telegrafie voor West-Java is in 1920 gereed gekomen. Voor het station voor Oost-Java wordt als laatste termijn f 87 000 noodig geacht.
			(12) Zie de artikelen 8 tot en met 36 van de hierbij behoorende afzonderlijke raming stuk 6.
			(13) Globaal bedrag voor bezoldiging van 7 mandoers.
5 500	2 000		(14) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.
1 937 800		32 200	In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van: f 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 1 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(15) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van:
			27 000 ton Ombilinkolen, tegen f 28,33 ..... f 765 000
			17 000 „ Boekit Assemkolen, tegen f 38,— 646 000
			30 000 „ Ombilinkolen, tegen f 42,— 1 260 000
			1 500 „ Borneo-kolen, tegen f 16,— 24 000
			900 „ residu, tegen f 40,— 36 000
			300 „ solar olie, tegen f 74,— 22 200
			Voorts wordt uitgetrokken voor het inladen, voor opslagkosten, enz. 134 000
			f 2 122 200
			Gaat af wegens verstrekkingen aan andere departementen 216 600
			f 1 905 600
			De verrekeningswaarde van de steenkolen, welke aan de tot het departement der marine behoorende diensten worden verstrekt, zal vermoedelijk bedragen voor:

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1922.
1008	c.	Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd ter aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede onderhoud en herstelling van die goederen	(16) f 39 800	f 1 952 6
1009		Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen.		
		Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij het Koninklijk magnetisch en weerkundig observatorium		(17) 97 7
1010		Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen		(18) 42 7

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
68 400		f 28 900	de schepen van het Nederlandsch-eskader ..... f 1 003 400 de schepen van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen) ..... 211 000 de opnemingsvaartuigen ..... 131 700 de schepen van de gouvernementsmarine ..... 886 800 de schepen van de bebakening en kustverlichting ... 72 800 den dienst der kustverlichting ..... 13 100 de vaartuigen van den haven- en loodsdiensd ..... 46 600 de gewestelijke vaartuigen ..... 65 200 In het voor lossen en laden uitgetrokken bedrag is begrepen een som van f 1 650 wegens vergoeding voor diensten van veroordeelden, welk bedrag komt ten bate van het departement van justitie.
77 500	f 20 200		(16) Voor aanschaffing van levensmiddelen wordt op grond van de behoefte geraamd ..... f 31 500 Voor de andere behoeften wordt de vorige raming behouden ..... 8 000 f 39 500
28 500	14 200		(17) 1 directeur ..... f 9 600 1 onderdirecteur ..... 7 800 2 wetenschappelijke medewerkers, op f 4 200 ..... 8 400 7 waarnemers, op f 1 800 ..... 12 600 1 instrumentmaker ..... 4 800 1 helper-instrumentmaker ..... 720 8 rekenaars, op f 660 ..... 5 280 hoofdassistenten, assistenten en leerling-assistenten. 11 760 bedienden voor het schoonhouden der lokalen ..... 1 800 toelagen ten behoeve van het assistenten personeel voor het verrichten van wachtersdiensten ..... 900 regelmatige verhoogingen van bezoldiging ..... 34 000 f 97 660 waarvoor wordt gesteld f 97 700.
			(18) Uitgetrokken wordt voor: 1. Vaste uitgaven: voor licht, oppassers, schrijf- en teekenbehoefden ... f 2 530 voor aankoop van boekwerken voor de boekerij ..... 2 000 voor toelagen voor bediening van weerkundige stations als anderszins ..... 10 560 voor bedrijfskosten van de instrumentmakers werkplaats ..... 600 f 15 690 2. Wisselvallige uitgaven (waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken, reis-, verblijf- en vervoerkosten, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post) naar de uitkomsten van 1918—1920 ..... 27 000 f 42 690 waarvoor wordt gesteld f 42 700.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1011	1	Personeel van den hydrografischen dienst.	
006 11	a.	Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst, alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven van het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh en toelagen wegens plaatsing aan boord van voornoemde schepen	(19) / 212 000
007 11	b.	Bezoldigingen, toelagen en beloningen, zoomede soldijen, toelagen en beloningen aan eeretekenen verbonden van het personeel der Gouvernements Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst	(21) 54 200
1021		Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.	
008 11	a.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst	(22) / 215 500
009 11		.....	
010 11		.....	
011 11		.....	
012 11		.....	
013 11		.....	
014 11		.....	
015 11		.....	
016 11		.....	
017 11		.....	
018 11		.....	
019 11		.....	
020 11		.....	
021 11		.....	
022 11		.....	
023 11		.....	
024 11		.....	
025 11		.....	
026 11		.....	
027 11		.....	
028 11		.....	
029 11		.....	
030 11		.....	

/ 266

Voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
20) 282 000		f 70 000	In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 1 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
54 200			(19) Er wordt geraamd wegens soldijen van 245 koppen. f 155 453 Voor verschillende toelagen ..... 3 600 Tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven van het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh ..... Memorie. Voor toelagen wegens plaatsing aan boord ..... 53 000 f 212 053 waarvoor gesteld f 212 000.
167 500	f 48 200		(20) Hieronder is begrepen f 114 000 voor herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine, overgebracht van onderafdeeling 1036A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1921. (21) Evenals ten vorigen jare maakt dit bedrag uit het gemiddelde van de bezoldigingen en toelagen van het Europeesch personeel. (22) De sterkte van de bemanning der opnemingsvaartuigen zal in 1922 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en inlanders onderscheidenlijk 141 en 245 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $141 \times 365 = 51465$ tegen f 1.24 = rond ..... f 63 800 inlanders op Europeesche voeding $80 \times 365 = 29200$ tegen f 1.24 = rond ..... 36 200 toelage aan de tafel van inlanders op Europeesche voeding à f 0.10 per man en per dag $80 \times 365 \times f 0.10 =$ rond. 2 900 inlanders $165 \times 365 = 60225$ tegen f 0.72 = rond ..... 43 400 f 146 300 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 144 000 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $51465 = f 0.72 =$ rond ..... f 37 100 inlanders op Europeesche voeding 29200 $\times f 0.72 =$ rond ..... 21 000 inlanders $60225 \times f 0.24 =$ rond ..... 14 500 f 72 600 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld 70 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen, als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(23) / 31 200	(24) 25 900	(25) 296 800	Geraamd voor 1922.
1012	b.	Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Gouvernements Marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst	(23) / 31 200			
	c.	Plaatsing van signalen, aankoop, onderhoud en vervoer van instrumenten en verdere kosten van de opnemingen	(24) 25 900			
	d.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(25) 296 800			

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
28 600	f 2 600		uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen (hier-voor werden in 1918—1920 geen uitgaven gedaan)	Memorie.
25 900			geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kledingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1918—1920	900
218 500	78 500		bijdrage voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen, in verband met de onzekerheid waarin men ten aanzien van de behoefte verkeert	Memorie
				f 215 500
			Het uitgetrokken bedrag van f 70 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt:	
			uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja	f 58 500
			uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja	11 500
			(23) Voedinggeld van het Europeesch personeel	f 8 160
			De sterkte van de mindere schepelingen is vastgesteld op 65 koppen, de prijs van een rantsoen is f 0.82 ^s , alzoo $65 \times 365 \times f 0.82^s =$ rond	19 600
			Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvorraden wordt geraamd: $65 \times 365 \times f 0.14^s =$ rond	3 400
			Geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kledingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn (wegens gemis van gegevens)	Memorie
				f 31 160
			waarvoor wordt gesteld f 31 200.	
			Het uitgetrokken bedrag van f 3 400 wegens verstrekking van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt:	
			uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja	f 2 800
			uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja	600
			(24) Wegens gemis van voldoende gegevens wordt de vorige raming behouden.	
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 6 300 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 9 500 wegens kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.	
			(25) Op den aanbouw en de uitzending van schepen heeft voor 1922 niet te worden gerekend. Voor de overige uitgaven wordt op grond van de uitkomsten van 1918—1920 de raming gesteld op f 296 800.	
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 110 300 wegens kos-	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
1012	c.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	f (26) 154 500	
	f.	Andere kosten van den dienst	(27) 700	
				f 724 000
1015		Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.		
	a.	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld	(28) 156 200	
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld	13 800	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
59 900	f 94 600		ten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablis- sement uit te voeren werken en f 72 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine- magazijnen te Soerabaja.
900		f 200	
136 200			(26) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen uit de marine- magazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) ..... f 16 800 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14) 131 700 wegens afneming van bunkerkolen 6 000
14 800		f 1 000	f 154 500.
			(27) Geraamd wordt voor: scheldoosstelling voor het gemis van schrijfbehoef- ten aan officieren der zeemacht (evenals ten vori- gen jare) ..... f 380 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gid- sen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd (naar de uitkomsten van 1918— 1920 351
			f 731
			waarvoor wordt gesteld f 700.
			(28) 1 hoofdinspecteur ..... f 14 400 1 inspecteur-onderhoofd ..... 14 400 3 inspecteurs, op f 9 600 ..... 28 800 3 adjunet-inspecteurs, op f 6 000 ..... 18 000 1 hoofdkantoorhoofd ..... 5 400 1 hoofdcommies ..... 5 400 5 eerste-commiezen, op f 3 600 ..... 18 000 5 tweede-commiezen, op f 2 640 ..... 13 200 4 derde-commiezen, op f 1 800 ..... 7 200 1 teekenaar ..... 1 800 1 gezaghebber der gouvernementsmarine geplaatst bij het hoofdkantoor: bezoldiging ..... f 7 200 toelage 1 800
			9 000
			toelage aan den ambtenaar belast met het toezicht over den voorraad van zeekaarten en gidsen te Batavia 600
			f 136 200
			(29) Hieronder is begrepen f 2 400 voor herziening der bezoldiging van den gezaghebber der gouvernementsmarine overgebracht van onderafdeeling 1017A dezer begrootingsafdeeling betref- fende het dienstjaar 1921.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	f (30) 22 700	12 200	Geraam voor 1922.
1013	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en bezoldigingen van het minder personeel, alsmede schrijfloonen	f (30) 22 700		
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken		12 200	f 184
1014		Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van scheepvaart en algemeene kosten.			
	a.	Kantoorkosten en verdere uitgaven van het hoofdkantoor en van de kaartenvoorraden, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden artikelen, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tussenkomst van het marine-etablisement	f (31) 25 500		
	b.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het tot „Scheepvaart” behoorende personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(32) 95 300		
	c.	Kosten veroorzaakt door onrechtmatige aanhouding van schepen	Memorie.		116
1015		Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart			(35) 105
1016		Uitgaven ten behoeve van den raad voor de scheepvaart			36
1017		Personeel van de gouvernementsmarine.			
	a.	Bezoldigingen, toelagen en belooningen, voorloopige bezoldiging van uit Nederland gezonden personeel, zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eeretekenen verbonden	f (34) 956 000		
	b.	Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen bij de gouvernementsmarine		40 000	996

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
22 700			(30) 20 Klerken op f 480 ..... f 9 600
7 800	f 4 400		1 tweede teekenaar 960
			1 derde teekenaar 600
			2 leerling-teekenaars op f 300 600
			2 archiefbeambten op f 150 300
			1 mandoer 240
			9 oppassers op f 120 ..... 1 080
			1 bijzondere bediende 144
			schrijffloonen 9 126
			f 22 650
20 500	2 800		waarvoor wordt gesteld f 22 700.
			(31) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt:
			vaste vergoeding voor kantoorkosten ..... f 3 960
			globaal bedrag voor telefoonabonnementen en te-
			lefoongesprekken en andere wisselvallige uitgaven
			(op grond van de uitkomsten van 1918—1920 ... 19 300
			f 23 260
Memorie.			of rond f 23 300.
111 800		f 6 000	(32) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920, behoudens verhooging met een bedrag van f 8 400 in verband met de reeds op tijdelijken voet plaats gehad hebbende toekenning van eene vergoeding voor vervoerkosten aan het europeesch en inlandsch personeel van den haven- en loodsdienst en de gewestelijke vaartuigen te Soerabaja, dat in de bovenstad van Soerabaja woont.
56 000			
5) 1 155 500		177 500	(33) De raming is te splitsen als volgt:
			7 werktuigkundigen, op f 5 400 ..... f 37 800
			20 opzichters, op f 1 440 ..... 28 800
			regelmatige verhoogingen van bezoldigingen 37 700
			toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten 1 500
			f 105 800
40 000			(34) De raming — over de op formatiestaat X—2 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt:
			bezoldiging van de ambtenaren en beambten ..... f 432 100
			bezoldiging van de mindere schepelingen 217 716
			regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten 185 900
			toelagen aan matrozen, tijdelijk in de machinekamer werkzaam 1 000
			toelage aan 1 eersten werktuigkundige, belast met het toezicht bij den aanbouw en de herstelling van landsvaartuigen, wegens verplicht verblijf aan den wal en gemis van voeding 1 200
			toelage aan den gezaghebber, belast met het bevel over het vaartuig voor het zeevisscherij-onderzoek. 600
			toelagen ten behoeve van de ambtenaren en beambten van het kabelschip „Telegraaf” 5 100
			beloeningen aan de met kabelwerkzaamheden belaste mindere schepelingen van de „Telegraaf” 2 760

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1018		Verdere uitgaven voor de gouvernementsmarine.	
	a.	Werving van de mindere schepelingen, toelagen voor eerste uitrusting, toelagen aan de gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan de officieren met den voedingsdienst belast, vergoeding voor schrijfbehoeften aan de gezaghebbers, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekkingen van stuurman, machinist en leerling-machinist	f (56) 20 900

toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
10 500	f. 10 400		<p>soldijen, toelagen en belooningen aan eere teekenen verbonden ..... 100</p> <p>toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten ..... 54 072</p> <p>toelagen wegens dienstbelang voor werkzaamstelling in het gwest Nieuw Guinea ..... 20 280</p> <p>toelagen aan eerste werktuigkundigen, die tijdelijk alleen varen voor meerdere werk tot een bedrag van f 100 per persoon en per maand (tijdelijke maatregel) ..... 6 000</p> <p>toelage van f 50 per maand aan de ambtenaren der gouvernementsmarine die het bevel voeren over de stoomschepen der gouvernementsmarine dienende ter bestrijding ter zee van den opium-sluikhandel ..... 2 400</p> <p>toelagen aan de officieren en werktuigkundigen bij de gouvernementsmarine gedurende en na hunne opleiding tot radio-telegrafist aan boord van de schepen behorende tot den dienst van scheepvaart ..... 12 800</p> <p>belooningen aan die ambtenaren bij de gouvernementsmarine, die belast worden met de opleiding van mindere schepelingen van dien diensttak voor het examen van stuurman voor de locaalvaart en machinedrijver ..... 5 000</p> <p>toelagen voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding ..... 9 000</p> <p style="text-align: right;">f 956 028</p> <p>waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 956 000.</p> <p>(35) Hieronder is begrepen f 308 500 voor herziening der bezoldigingen van de ambtenaren en beambten van de gouvernementsmarine, overgebracht van onderafdeeling 1017A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1921.</p> <p>(36) Voor 1922 wordt het aantal aan te nemen schepelingen geraamd op 400, zoodat voor werfloon, verhoogde premie en handgeld bij aanneming wordt uitgetrokken ..... f 12 000</p> <p>Voorts wordt uitgetrokken voor:</p> <p>toelagen voor eerste uitrusting, evenals ten vorigen jare ..... Memorie</p> <p>toelagen als schadeloosstelling aan gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan de wal en aan stuurlieden met den voedingsdienst belast:</p> <p>8 gezaghebbers tot f 300 ..... 2 400</p> <p>14 „ „ 180 ..... 2 520</p> <p>22 officieren tot f 120 ..... 2 640</p> <p>vergoeding voor schrijfbehoefden aan 22 gezaghebbers tot f 60 ..... 1 320</p> <p>kosten voor het afnemen van examens (op grond van de uitkomsten van 1918—1920 ..... Memorie.</p> <p style="text-align: right;">f 20 880</p> <p>waarvoor wordt gesteld f 20 900.</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1018	b.	Opleiding voor hooger rang voor de tweede officieren en tweede werktuigkundigen, zoomede tot radiotelegrafist voor officieren en werktuigkundigen	f 8 400
	c.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(57) 420 000
	d.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie	(38) 1 017 000

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
8 400			(37) De sterkte der mindere schepepingen zal in 1922 vermoedelijk bedragen 806 koppen. Er wordt alzoo gerekend op $806 \times 365 = 294190$ rantsoenen tegen $f 0.82^s = \text{rond} \dots\dots\dots f \quad 242\,700$
550 000	f 70 000		Deze raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvorraden wordt geraamd $294190 \times f 0.14^s = \text{rond} \dots\dots\dots 42\,700$
1 171 600		f 154 600	Voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen wordt uitgetrokken $\dots\dots\dots 500$ Voorts wordt noodig geacht: tot uitkeering van de vergoeding tot $f 75$'s maands, aan ieder der 22 gezaghebbers $\dots\dots\dots 19\,800$ tot toekenning van de vergoeding tot $f 50$'s maands, aan ieder der 158 overige ambtenaren en beambten $\dots\dots\dots 94\,800$ voor voedinggeld voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine $\dots\dots\dots 14\,400$ voor verstrekking van rechtstreeks uit den handel in Indië te betrekken toespizzen ten behoeve van de mindere schepelingen dienende aan boord van het te Manokwari (residentie Nieuw Guinea) beschieden stoomschepen der gouvernementsmarine $\dots\dots 1\,500$ voor geneesmiddelen en verdere behoeften voor den geneeskundigen dienst, alsmede verpleging van zieken en begrafeniskosten, op grond van de uitkomsten van 1918—1920 $\dots\dots\dots 4\,200$
			$f \quad 420\,600$
			waarvoor, met het oog op wisselingen, wordt gesteld $f 420\,000$. Het wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uitgetrokken bedrag van $f 44\,200$ is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja $f \quad 37\,000$ uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja $\dots\dots\dots 7\,200$ Op het in de som van $f 4\,200$ begrepen gedeelte der verpleegkosten, hetwelk van het betrokken personeel wordt teruggevorderd, is gerekend bij No. 1023 der middelen.
			(38) Wegens den aanbouw in Indië bij het marine-etablisement te Soerabaja van een schip voor de gouvernementsmarine wordt voor 1922 gerekend op $\dots\dots\dots f \quad 270\,000$

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1922.
1018	e.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	f (59) 992 800	
	f.	Kleeding van mindere schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend	(40) 45 700	
	g.	Andere kosten van den dienst	(41) 4 700	
				f 2 509 8
1019		Tijdelijke verhoogingen van de vergoedingen voor voeding aan de ambtenaren en beambten der gouvernementsmarine		(42) 24 1

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																
	Meer.	Minder.																																	
551 000	f 441 800		(Zie onderstaand overzicht):																																
48 700		f 5 000																																	
2 400	2 300																																		
24 100																																			
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Namen der schepen.</th> <th>Geraamde to-taalkosten.</th> <th>Toegestaan bij de begrooting van</th> <th>Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Fomalhout.....</td> <td>f 545.000 (oorspronkelijk)</td> <td>1916 f 10.000</td> <td>1916 f —</td> </tr> <tr> <td></td> <td>f 690.500 (thans)</td> <td>1917 50.000</td> <td>1917 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1918 10.000</td> <td>1918 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1919 Memorie.</td> <td>1919 } 10.500</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1920 149.400</td> <td>1920 }</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1921 260.000</td> <td>1921 190.000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1922 270.000</td> </tr> </tbody> </table>	Namen der schepen.	Geraamde to-taalkosten.	Toegestaan bij de begrooting van	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken	Fomalhout.....	f 545.000 (oorspronkelijk)	1916 f 10.000	1916 f —		f 690.500 (thans)	1917 50.000	1917 —			1918 10.000	1918 —			1919 Memorie.	1919 } 10.500			1920 149.400	1920 }			1921 260.000	1921 190.000				1922 270.000
Namen der schepen.	Geraamde to-taalkosten.	Toegestaan bij de begrooting van	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken																																
Fomalhout.....	f 545.000 (oorspronkelijk)	1916 f 10.000	1916 f —																																
	f 690.500 (thans)	1917 50.000	1917 —																																
		1918 10.000	1918 —																																
		1919 Memorie.	1919 } 10.500																																
		1920 149.400	1920 }																																
		1921 260.000	1921 190.000																																
			1922 270.000																																
			<p>De overige uitgaven worden in verband met de tegenwoordige prijzen geraamd op ..... f 747 000</p> <p style="text-align: right;">f 1 017 000</p> <p>In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 273 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 172 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja en f100 wegens vergoeding voor diensten van veroordeelden, welk bedrag komt ten bate van het departement van justitie.</p> <p>(39) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt : wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen) ..... f 69 000 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14) 886 800 wegens afneming van bunkerkolen ..... 37 000</p> <p style="text-align: right;">f 992 800</p> <p>(40) De raming is gesteld naar de uitkomsten van 1918—1920. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 14 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen (kledingstukken) uit de marinemagazijnen te Soerabaja. (Zie voorts No. 1023 der middelen).</p> <p>(41) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1918—1920, betreft o.a. de uitgaven wegens kade- en steigergelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen, alsmede de kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd.</p> <p>(42) Voor 1922 wordt op uitgaven uit dezen hoofde gerekend, daar het zeer wel mogelijk is, dat de maatregel nog gedurende het geheele jaar 1922 moet worden gehandhaafd. Het ligt in de bedoeling om bedoelde verhooging te doen vervallen, zoodra de levensmiddelenprijzen weder normaal zullen zijn.</p>																																

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
1020		Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen	f 444
1021		Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.	
	a.	Opleiding tot motorist	f 6 000
	b.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(44) 625 200
	c.	Andere uitgaven	(45) 1 396 380

Voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
Memorie.			(43) „Kosten voor aanschaffing en indienststelling van een hospitaal- schip”. De bouw van dit schip zal in Nederland of elders ge- schiedien, waartoe op het Iste hoofdstuk de noodige gelden zijn opgebracht.
381 160	f 65 514		
6 000			(44) Geraamd wordt:
424 800	198 400		wegens verstrekking van steenkolen uit de marine- magazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uit- gaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen ..... f 20 200
1 577 570		f 180 990	als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14) 65 200
			wegens rechtstreekschen aankoop van brandstoffen 536 500
			wegens afneming van bunkercolen 1 300
			f 623 200
			(45) Geraamd wordt voor:
			voeding voor de manschappen ..... f 107 840
			inhuur van vaartuigen 100
			f 107 940
			(Zie formatiestaat X—3).
			Voorts dient gerekend te worden op:
			aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot 400 000
			voor aanbouw van:
			1 stoomvaartuig ten behoeve van het bestuur in de Tidoengsche landen (onderafdeeling Boelangan der afdeeling Samarinda van de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo) 100 000
			inventaris, herstellingen, dokken, enz. 783 450
			werfloon (naar de uitkomsten van 1918—1920 800
			kade- en steigergelden voor de vaartuigen (naar de uitkomsten van 1918—1920) 400
			bewaking van de gebouwen en het terrein van de op- leiding tot motorist voor 'slands vaartuigen ... 1 320
			gratis verstrekking van blauwe kleeding aan het personeel te Batavia, Semarang, Soerabaja, Emmahaven, Sabang, Belawan-Deli en Makasser 2 500
			f 1 396 410
			of rond f 1 396 380.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam- voor 1922
1021	d.		/ 2025
1022		Personeel van de bebakening en kustverlichting.	587 187
	a.	Bezoldigingen van het personeel voor de kustverlichting	47) / 252 000
	b.	Bezoldiging en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting	48) 154 000
	c.	Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting	9 000
1025		Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen.	575
	a.	Werving, voeding, kleeding, alsmede geneeskundige behandeling en verpleging buiten de militaire ziekeninrichtingen van het personeel bij de kustverlichting	(80) / 47 500

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
5) f 150 000		f 150 000	In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen:
			f 273 800 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken,
280 000		48 000	83 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja,
			150 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
9) 162 100		28 100	(46) „Aanbouw van een stoomvaartuig voor Noord Nieuw Guinea (Ternate en Onderhoorigheden)”. Deze post vervalt voor 1922 als zijnde overbodig.
9 000			(47) Er dient gerekend te worden:
			voor de kustlichten en havenlichten op:
			bezoldiging van het hoofd der werkplaats voor de kustverlichting ..... f 4 800
			59 hoofdlichtwachters, op f 720 ..... 42 480
			312 lichtwachters en tweede-lichtwachters, op onderscheidenlijk f 360 en f 300 ..... 109 680
			voor de bediening van kleine lichten 4 060
			voor vrije koelies bij de kustlichten 14 000
			voor stokers bij de oliegasfabriek te Palembang en te Belawan Deli, een bedrag van f 600 voor elke fabriek 1 200
			voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging ... 44 800
			voor toelage wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten 13 500
56 600		9 500	f 234 520
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 232 000.
			(48) De raming — over de op formatiestaat X—4 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt:
			bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en beambten ..... f 78 000
			bezoldiging van de mindere schepelingen 40 959
			regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten 22 600
			f 141 559
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 134 000.
			(49) Hieronder is begrepen f 12 100 voor herziening der bezoldigingen van de ambtenaren en beambten van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting, overgebracht van onderafdeling 1017A dezer begrootingsafdeling, betreffende het dienstjaar 1921.
			(50) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 3 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1922.
1025	b.	Kantoorkosten en drukwerk	(51) f 2 900	100 000
	c.	Onderhoud, herstelling en vernieuwing van de kustlicht-etablissemten, huur van vaartuigen voor de gemeenschap met die etablissemten, uitgaven voor de werkplaats der kustverlichting, benoedigheden voor de bebakening en kustverlichting, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen en andere daarmede in verband staande uitgaven	(52) 304 700	
	d.	Nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting, de bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen	(53) 100 000	
	e.	Werving en voeding, alsmede geneeskundige behandeling buiten 'slands ziekeninrichtingen der bemanning van de vaartuigen	(54) 58 500	
	f.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen	(55) 253 500	
	g.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(56) 84 200	
	h.	Andere kosten van den dienst	(57) 1 900	
				f 854

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
800	f 2 100		(51) Voor kantoorkosten en drukwerk, waaronder de kosten van telefoonverbindingen, wordt op grond van de uitkomsten van 1918—1920 geraamd f 2 900.
206 300	98 400		(52) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920. In de raming zijn begrepen de sommen van: f 15 600 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 73 800 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja, 13 100 voor verstrekking van steenkolen uit andere opslagplaatsen dan de marinemagazijnen te Soerabaja (zie noot 14), en 70 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van gestraften.
150 000		f 50 000	
61 400		5 100	
224 900	10 400		(53) Ten behoeve van de jaarlijkse uitbreiding. In de raming zijn begrepen eene som van f 35 200 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en eene som van f 4 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
83 600		1 400	
1 000	900		(54) Voor deze uitgaven wordt uitgetrokken f 58 300.
			(55) Voor 1922 heeft niet te worden gerekend op den aanbouw bij het marine-etablisement te Soerabaja van een bebakingsvaartuig. De overige uitgaven worden geraamd op f 235 300. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 73 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, en 112 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(56) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) f 37 400 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 42 800 wegens afneming van bunkercolen ..... 4 000 <hr/> f 84 200
			(57) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1918—1920, betreft de uitgaven wegens kade- en steigergelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
1024		<p>Personeel van den haven- en loodsdienst.</p> <p>Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijfloonen en belooningen .....</p>	(58) f 958

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
9) f 876 000	f 62 000		(58) Geraamd wordt voor:	
			2 havenmeesters der 1ste klasse op f 10 200	f 20 400
			24 „ „ „ 2de „ „ „ 5 400	129 600
			10 onderhavenmeesters op f 4 200	42 000
			48 loodsen der 1ste klasse op f 3 600	172 800
			31 „ „ „ 2de „ „ „ 1 200	37 200
			1 commies bij den havendienst te Tandjong-Priok	2 160
			1 commies bij den havendienst te Soerabaja	1 800
			1 commies-boekhouder bij het loodswezen te Soera- baja	2 160
			1 commies bij den havendienst te Makassar	1 800
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging	106 800
				f 516 720
			toelage aan den loods, belast met het be- heer van den tijdbal en uitkijk en het toezicht op de verstrekkingen uit de steenkolenslagplaats te Tandjoeng- Priok	f 300
			belooningen voor werkzaamheden buiten de kantooruren	4 100
			belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig voor den haven- en loodsdienst te Emmahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen ...	150
			belooningen voor de waarneming der be- trekking van havenmeester	10 000
			loodspremiën voor werkelijke bewezen en naar behooren uitgevoerde loods- diensten	43 488
				f 58 038
			minder personeel	206 633
			schrijffloonen	57 240
			bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de haven- ambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den haven- dienst betreffende	33 600
			toelagen aan de ter uitoefening van de werkzaam- heden van ontschepingsambtenaar ter beschik- king van de havenmeesters of als zoodanig dienst- doende ambtenaren gestelde personen	2 400
			belooningen aan havenmeesters en als zoodanig dienstdoende ambtenaren, wegens belangrijkheid hunner werkzaamheden als ontschepingsambtenaar	8 400
			uitbreiding van het personeel bij het havenkantoor te Tandjoeng-Priok over de behandeling der clay- tontoestellen aldaar in verband met de besmetver- klaring van die plaats wegens pest (tijdelijke maatregel)	8 400
			bezoldiging van tolken voor de Chineesche talen, zoo mogelijk tevens voor de Japansche taal, bij den ontschepingsdienst waar zulks noodig zal blijken	14 100

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1025		Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst.	
	a.	Werving, voeding, kleeding en geneeskundige behoeften van het personeel bij den haven- en loodsdienst, alsmede huur van vaartuigen en roeiërs	(60) f 37 300
	b.	Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benoedigdheden (uitgezonderd die genoemd in onderdeel c dezer onderafdeeling) voor den haven- en loodsdienst en den dienst der scheepsmeting, alsmede kade- en steigergelden voor de vaartuigen	(61) 245 300
	c.	Kantoorkosten van den haven- en loodsdienst, drukwerk, advertentie-, vertalings- en telegramkosten, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekking van loods	(62) 25 100

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
35 800	f 1 500		belooningen tot een bedrag van ten hoogste f 25 per maand voor het bijwerken van kaarten en gidsen bij het onderdepôt van zeekaarten en gidsen te Soerabaja, bijaldien minder dan vier onderhavenmeesters (of in het belang van den ontschepingsdienst toegevoegde ambtenaren) voor den dienst beschikbaar zijn ..... f 300
224 700	18 600		toelage voor de havenmeesters der 2de klasse, werkzaam bij het schepentoezicht 7 200
22 400	700		toelagen en vergoedingen aan deskundigen voor schepentoezicht ..... 12 000 toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten 20 820
			f 945 851
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 938 000.
			(59) Hieronder zijn begrepen f 76 000 voor herziening der bezoldigingen van de loodsen der 1ste en 2de klasse overgebracht van de onderafdeeling 1024A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1921.
			(60) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920 behoudens verhooging met een bedrag van f 4 000 voor gratis verstrekking van blauwe kleeding aan de inlandse bemanning der havenvaartuigen bij de haveninrichtingen te Batavia, Semarang, Soerabaja Emmahaven, Sabang, Belawan-Deli en Makasser.
			(61) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920, behoudens verhooging met een bedrag van f 17 400, zijnde f 8 700 voor de indienststelling van een motorboot ten behoeve van elke der havendiensten te Tandjong-Priok en te Menado, t.w. f 7 500 voor aanbouw van de motorboot, f 600 voor gewoon onderhoud, verlichting en smeermiddelen en f 600 voor dokken en herstellen. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 45 200 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 79 800 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(62) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: f 9 842 voor zaken vallende in de termen van de vaste vergoedingen, en 13 258 voor wisselvallige uitgaven, waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken (gegrond op de uitkomsten van 1918—1920, waarbij tevens rekening is gehouden met de bestendinging ook voor 1922 van de sedert 1913 door de Indische Regeering toegestane bijdrage van het havendepartement te Bandjermasin in de bedrijfskosten der persoonlijke telefoonverbinding Bandjermasin—Schans van Tuijl ten bedrage van f 60 's jaars.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraam voor 1922
1025	d.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(63) f 163 800	f 467
1027		Verbetering van vaarwaters.	0001	000 00
		Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen		(65) 150
1028		Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.	000 81	000 00
	a.	Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine	(66) f 243 700	000 00
	b.	Belooningen, soldijen en toelagen, verbonden aan ere teekenen en medailles...	(68) 3 000	
	c.	Toelagen voor de regeling der verzending van particuliere brieven ten behoeve van het personeel der zeemacht, zoomede aan den officier van de landmacht, belast met het toezicht op de bereiding, enz. van de benodigde verduurzaamde levensmiddelen in de Javasche fabriek van die middelen	f 1 200	
1029		Verdere algemeene kosten der zeemacht.		247
	a.	Werving van inlandsche schepelingen	(69) f 45 700	
	b.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten	(70) 146 800	
	c.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine ...	(71) 351 775	

TOELICHTINGEN.

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		
	Meer.	Minder.	
84 900	f 78 900		(63) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) ..... f 12 200 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 46 600 wegens rechtstreekschen aankoop van brandstoffen. 98 000 wegens afneming van bunkercolen ..... 7 000 <hr/> f 163 800
4) Memorie.			
201 800		f 51 500	
7) 141 200	102 800		(64) „Invoering van een loodsdienst te Belawan”. De uitgaven voor dezen dienst zijn thans begrepen in de voorgaande twee onderafdeelingen, betreffende den haven- en loodsdienst.
5 000		2 000	
			(65) Het uitgetrokken bedrag betreft de verdere uitdieping door middel van slibraderen van den drempel vóór de Kapoeasmonding, ter verbetering van het vaarwater naar Pontianak.
1 200			(66) Er wordt geraamd wegens soldijen van 376 koppen f 239 148 voor verschillende toelagen ..... 4 500 <hr/> f 243 648 waarvoor wordt gesteld f 24 370.
67 200		21 500	
147 900		1 100	(67) Hieronder is begrepen f 74 000 voor herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine overgebracht van onderafdeeling 1036A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1921.
351 775			(68) Geraamd naar de vermoedelijke behoefte.
			(69) Voor 1922 wordt uitgetrokken: aan handgeld ..... f 26 570 „ aanbrenggeld ..... 3 250 voor belooningen voor inlandsche hoofden ..... Memorie „ „ bij heraanneming van inlandsche schepelingen (gerekend wordt dat in 1922 300 schepelingen een nieuw verband, gemiddeld ieder voor twee jaren, zullen aangaan) ..... 15 900 <hr/> f 45 720 waarvoor wordt gesteld f 45 700.
			(70) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920, behoudens verhooging met een bedrag van f 6 600 voor daggelden ten behoeve van het marinepersoneel toegevoegd aan het exploratie-detachement voor Nieuw-Guinea (tijdelijk maatregel).
			(71) Wegens gemis van voldoende gegevens wordt de vorige raming behouden.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1029	d.	Kleeding van inlandsche schepelingen, loonen voor vertolking van de Nederlandsche in eene der inlandsche talen of omgekeerd bij rechtsgedingen tegen inlandsche schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend, alsmede vergoeding ten bate van de Staatsbegroting wegens verlies of waardevermindering van voor Europeesche schepelingen bestemde kleedingstukken in voorraad bij het magazijn te Soerabaja en aan boord der schepen	(72) / 43 100
	e.	Verpleging en vervoer van zieken, geneeskundige onderzoekingen alsmede begrafeniskosten	(73) 37 100
	f.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van personeel der zeemacht, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine of tot de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makassar	(74) 496 200

voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
29 100	f 14 000		(72) Naar de uitkomsten van 1918—1920 wordt geraamd voor: kleeding ..... f 40 500 het gebruik maken van tolken voor de omzetting van de Nederlandsche in een der inlandse talen en omgekeerd (in zaken van inlandse beklagden). 1 500 vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting ..... 1 000 andere betalingen ..... 100 f 43 100
32 000	8 100		
224 000	272 200		(73) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920, behou- dens verhooging met een bedrag van f 6 000 voor kosteloze verleening van genees-, heel- en verloskundige hulp en kosteloze verstrekking van geneesmiddelen aan gezinnen van het euro- peesch personeel van de Nederlandsche marine, zoomede voor tegemoetkoming aan de officieren van gezondheid der land- macht, belast met de behandeling van die gezinnen, ter bestrij- ding van meerdere vervoerkosten. Op het in het uitgetrokken bedrag begrepen gedeelte der ver- pleegkosten, hetwelk van de inlandse schepelingen wordt teruggevorderd, is gerekend bij No. 1022 der middelen.
			(74) Het aantal koppen, dat schafting zal genieten ten laste van dezen post, bedraagt, ongerekend de Europeanen en 1 inlander bij het marine-etablissement en den staf, die van voeding zijn uitge- sloten, 501 Europeanen en 376 inlanders. Gerekend dient dus te worden op het volgende aantal rantsoenen: Europeanen $501 \times 365 = 182865$ tegen f 1.24 = rond ..... f 226 800 inlanders op Europeesche voeding $10 \times 365 = 3650$ tegen f 1.24 = rond ..... 4 500 toelage aan de tafel van inlanders op Europeesche voeding tegen f 0.10 per man en per dag $10 \times$ $365 \times f 0.10 =$ rond ..... 400 inlanders $366 \times 365 = 133590$ tegen f 0.73 = rond. 96 200 f 327 900 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmid- delen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmid- delen uit de marinemagazijnen te Soerabaja wordt geraamd: Europeanen $182865 \times f 0.72 =$ rond ... f 131 800 inlanders op Europeesche voeding $3650 \times$ $f 0.72 =$ rond ..... 2 600 inlanders $133590 \times f 0.24 =$ rond ..... 32 100 f 166 500 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevren- denheid bij drukke werkzaamheden of op feest- dagen ..... 1 000 geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, als- mede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen, welke ter voorkoming van besmetting

Nummer der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922
1029	g.	Uitgaven voor eene kazerne voor marineschepelingen in een koel klimaat... (75) f 7 100	
	h.	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve vn de marinekazerne te Soerabaja, herstelling en vervoer van die goederen en verdere kleine uitgaven van voornoemde kazerne ..... (76) 48 900	
	i.	Andere uitgaven ..... (77) 34 800	
			f 1 211

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
15 800		f 6 700	worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn (naar de uitkomsten van 1918—1920) ..... f 800
34 400	f 15 500		f 496 200
26 500	8 300		(75) Er wordt geraamd: voor het dagelijksch onderhoud (bezoldiging van 2 inlanders) ..... f 420 voor bediening en bewaking ..... 840 voor toelage aan den onderofficier der Koninklijke marine, belast met het beheer van den inventaris van de marinekazerne te Malang wegens gemis van voeding gedurende den tijd dat aldaar geen marine detachement aanwezig is ..... 1 440 voor de overige uitgaven, waaronder de kosten van telefoonverbindingen, op grond van de uitkomsten van 1918—1920 ..... 4 423 f 7 123 waarvoor wordt gesteld f 7 100, w.o. f 2 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 1 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(76) Gegrond op de uitkomsten van 1918—1920. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 10 300 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 9 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(77) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht niet dienende aan boord van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine ..... f 350 tegemoetkoming aan officieren van gezondheid der zeemacht van ten hoogste f 100 's jaars elk in de kosten van aanschaffing van boekwerken enz. welke voor hen van nut kunnen zijn bij den exploratieven arbeid ten behoeve van een medischen inlichtingsdienst ..... 1 200 uitgaven ten behoeve van de schietbanen (op grond van de uitkomsten van 1918—1920) ..... 200 de overige uitgaven (op grond van de uitkomsten van 1918—1920) ..... 33 100 f 34 850 waarvoor wordt gesteld f 34 800. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 15 400 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 4 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1030		Personeel bij de kweekschool voor inlandsehe schepelingen te Makasser.	103 21
		Bezoldiging van het onderwijzend en toezichthoudend personeel, alsmede soldijen en toelagen van het in opleiding zijnde personeel	(78) f 79 000
1031		Verdere uitgaven voor de kweekschool voor inlandsehe schepelingen te Makasser.	103 32
	a	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de kweekschool, met bijbehorende woningen en sloepenloods, alsmede herstelling en vervoer van die goederen	(80) f 53 000
	b.	Schaffing (daaronder begrepen ziekenkost), zoomede kosten voor buitengewone verstrekkingen	(81) 227 900
	c.	Uitgaven niet vallende onder de omschrijving van de voorgaande artikelen.	(82) 23 500
			304 2

Bestedaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 79 000			(78) Het onderwijzend en toezichthoudend personeel, voor zoover dit ten laste van dezen post moet worden betaald, is samengesteld als volgt: 1 Europeesch onderwijzer, 1 inlandsch hoofd, 4 inlandsche onderwijzers.
44 100	f 8 900		(79) Hieronder is begrepen f 34 000 voor herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine, overgebracht van onderafdeeling 1036A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1921.
153 100	74 800		(80) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 8 900 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 23 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
31 900		f 8 600	(81) Het aantal koppen, dat schafting zal genieten ten laste van dezen post, bedraagt 52 Europeanen en 314 inlanders. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $52 \times 365 = 18980$ tegen f 1.24 = rond f 23 500 inlanders op Europeesche voeding $200 \times 365 = 73000$ tegen f 1.24 = rond ..... 90 500 toelage aan de tafel van inlanders op Europ. voeding tegen f 0.10 per man en per dag $200 \times 365 \times f 0.10 =$ rond ..... 7 300 inlanders $114 \times 365 = 4160$ tegen f 0.72 = rond. 30 000 <hr/> f 151 300 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de marinemagazijnen te Soerabaja wordt geraamd: Europeanen $18980 \times f 0.72 =$ rond ..... f 13 700 inlanders op Europ. voeding $73 000 \times f 0.72 =$ rond ..... 52 600 inlanders $41600 \times f 0.24 =$ rond ..... 10 000 <hr/> 76 300 Voorts wordt voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen uitgetrokken ..... 300 <hr/> f 227 900
			(82) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920, behoudens verhooging met een bedrag van f 1 020, zijnde f 720 voor vervoerkosten en f 300 voor extra toelage ten behoeve van een inlandsch godsdienstonderwijzer belast met het geven van catechisatieonderwijs aan de aan de kweekschool voor inlandsche schepelingen in opleiding zijnde jongelieden.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraad- voord 1923
1052		Uitgaven voor de opleiding tot inlandsch-machinedrij- ver te Soerabaja	f
1053		Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader	(85) 20
1054		Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.	
a.		Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(85) f 447 600

Voorgestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 400	f 5 200		(83) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 256 koppen ..... f 197 155 voor verschillende toelagen ..... 3 100 <hr/> f 200 255
506 500		f 106 200	waarvoor wordt gesteld f 200 300.
546 800		99 200	(84) Hieronder is begrepen f 154 000 voor herziening van de soldijen en toelagen der inlandse schepelingen van de Koninklijke marine, overgebracht van onderafdeeling 1036A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1921.
			(85) De sterkte der bemanning van de tot het Nederlandsche eskader behorende bodems zal in 1922 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en inlanders onderscheidenlijk 466 en 256 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $466 \times 365 = 170090$ tegen f 1.24 = rond ..... f 210 900 inlanders op Europeesche voeding $80 \times 365 = 29200$ tegen f 1.24 = rond ... 36 200 toelage aan de tafel van inlanders op Eur. voeding tegen f 0.10 per dag en per man $29200 \times f 0.10 =$ rond ..... 2 900 inlanders $176 \times 365 = 64240$ tegen f 0.72 = rond ..... 46 300 <hr/> f 296 300 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. f 290 000 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeksch van de handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $170090 \times f 0.72 =$ rond ... f 122 500 inlanders op Europeesche voeding 29200 $\times f 0.72 =$ rond ..... 21 000 inlanders $64240 \times f 0.24 =$ rond ..... 15 400 <hr/> f 158 900 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. 150 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen ..... 2 000 uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen (wegens gemis aan gegevens) ..... Memorie geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het persosneel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1918—1920 5 600 <hr/> f 447 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraan voor 1922
1054	b.	Onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(86) / 622 800
	c.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(87) 1 515 200
	d.	Uitgaven ten behoeve van de ontspanningszaal voor het marinepersoneel te Ampenan	(88) 1 100
	e.	Andere uitgaven	(89) 5 700
1055		Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de keekschool te Makasser).	
	a.	Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen en de Kweekschool te Makasser), alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh.	(90) / 182 500
	b.	Bezoldiging van het personeel bij de kustbatterijen en mijnenmagazijnen...	(92) 7 500

/ 2 590

189

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
768 300		f 145 500	Het uitgetrokken bedrag van f 150 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt:
1 917 500		404 100	uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 125 000
			uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 25 000
2 120		1 020	(86) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.
2 400	f 3 300		In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen:
			f 175 200 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken,
			250 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(87) De behoefte wordt geraamd op:
			wegens verstrekking van steenkolen en briketten uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen) ..... f 501 800
222 500		40 000	als voren uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 1 003 400
7 260	40		wegens afneming van bunkercolen 8 000
			f 1 513 200
			(88) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.
			(89) Geraamd wordt voor:
			schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) ..... f 827.50
			kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en slepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, naar de uitkomsten van 1918—1920 ..... 4 872.50
			f 5 700.—
			(90) Er wordt geraamd:
			wegens soldijen van 285 koppen ..... f 179 689
			voor verschillende toelagen 2 800
			voor tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh ..... Memorie
			f 182 489
			waarvoor wordt gesteld f 182 500.
			(91) Hieronder is begrepen f 115 000 voor herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine, overgebracht van onderafdeeling 1036A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1921.
			(92) Er wordt uitgetrokken voor:
			2 konstabels, belast met het toezicht op de kustbatterijen (toelagen) ..... f 3 240

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1922.
1036		Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser).	
a.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(95) / 581 900	

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
360 900	f 21 000		<p>1 bewaarder (inlander) voor de kustbatterij te Kali-Dawir ..... f 360</p> <p>helpers- en koelieloonen voor het onderhoud der kustbatterijen ..... 786</p> <p>bezoldigingen van 6 inlandsche werklieden bij het mijnenmagazijn te Sabang, op f 480 ..... 2 880</p> <p style="text-align: right;">f 7 266</p> <p>waarvoor wordt gesteld f 7 300.</p> <p>(93) De sterkte der Indische militaire marine, uitgezonderd de opnemingsvaartuigen, zal in 1922 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en inlanders onderscheidenlijk 324 en 285 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor:</p> <p>Europeanen $324 \times 365 = 118260$ tegen $f 1.24 = \text{rond} \dots\dots\dots f 146\ 600$</p> <p>inlanders op Europeesche voeding $130 \times 365 = 47450$ tegen $f 1.24 = \text{rond} \dots\dots 58\ 800$</p> <p>toelage aan de tafel van inlanders op Europeesche voeding tegen $f 0.10$ per man en per dag $47450 \times f 0.10 = \text{rond} \dots\dots 4\ 700$</p> <p>inlanders $155 \times 365 = 56575$ tegen $f 0.72 = \text{rond} \dots\dots\dots 40\ 700$</p> <p style="text-align: right;">f 250 800</p> <p>waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. f 245 000</p> <p>Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmidelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken.</p> <p>Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd:</p> <p>Europeanen $118260 \times f 0.72 = \text{rond} \dots f 85\ 100$</p> <p>inlanders op Europeesche voeding $47450 \times f 0.72 = \text{rond} \dots\dots\dots 34\ 200$</p> <p>inlanders $56575 \times f 0.24 = \text{rond} \dots\dots\dots 13\ 600$</p> <p style="text-align: right;">f 132 900</p> <p>waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. f 130 000</p> <p>Voorts wordt uitgetrokken voor:</p> <p>buitengewone verstrekkingen, als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen ..... 1 200</p> <p>toelage voor voeding aan 3 torpedomakers, geplaatst bij het mijnenmagazijn te Sabang, tegen f 900 ... 2 700</p> <p>uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen naar de uitkomsten 1918—1920 ..... 300</p> <p>geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1918—1920. 2 700</p> <p>bijdragen voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen, in verband met de onzekerheid waarin men ten aanzien van de behoeften verkeert ..... Memorie</p> <p style="text-align: right;">f 381 900</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1036	b.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(94) / 1 401 200
	c.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van elektrische drijfkracht voor onderzeeboten	(95) 351 400
	d.	Uitgaven ten behoeve van het materieel der kustbatterijen, de verspermijnen en de mijnenmagazijnen	(96) 179 701
	e.	Andere uitgaven	(97) 8 500
			/ 2 322 5

Bestaand voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 450 100		f 28 900	Het uitgetrokken bedrag van f 130 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja. f 108 300 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 21 700
268 000	f 83 400		(94) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920 en verhoogd met f 427 500 als vóórlaatste termijn voor den aanbouw van een tweetal kleine mijnenleggers, waarvan de totaal kosten op f 451 500 per schip worden geschat. f 255 000 als tweede termijn, (de eerste termijn is onverwerkt gebleven) voor den aanbouw van een mijnenlegger, gewijzigd type Medusa, waarvan de totaalkosten op f 764 000 worden geraamd. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 431 700 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken. 135 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
556 000		77 099	
203 400		195 100	
			(95) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen, brandstof voor Dieselmotoren van onderzeebooten en briketten uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen ..... f 97 900 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 211 000 wegens afneming van bunkerkolen ..... 2 500 voor elektrische drijfkracht voor onderzeebooten ... 40 000 <hr/> f 351 400
			(96) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920, behoudens verhooging met een bedrag van f 1 voor den aanmaak van zeemijnen. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 19 300 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 129 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(97) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) ..... f 560 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, naar de uitkomsten van 1918—1920 ..... 2 600 de overige uitgaven, gegrond op de uitkomsten van 1918—1920 ..... 5 140 <hr/> f 8 300

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraad voor 1922
1036A		Personeel van den marineluchtvaartdienst. Bezoldiging van het burgerlijk personeel, soldijen en toelagen van het inlandsch militair personeel en toelagen van het europeesch personeel, zoodmede vergoedingen voor het gemis van voeding ten behoeve van het europeesch en inlandsch personeel	/ 189
1036B		Verdere uitgaven van den marineluchtvaartdienst. Onderhoud- en exploitatiekosten ..... (98)	12
1037		Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor de Zeemacht bij de luchtvaartafdeeling van het leger in Nederlandsch-Indië en daarmede in verband staande uitgaven	(98) Mem
1037A		Voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel der Zeemacht, dat tengevolge van een ongeval bij het verrichten van of het deelnemen van een dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoodmede ten behoeve van de door dat personeel nagelaten nabestaanden	Memor
1038		Verrekening van diensttelegrammen	(99) 45
1038A		Verrekening met het departement van oorlog van de de kosten der door den Topografischen dienst ten behoeve van het departement der marine verrichte werkzaamheden	(100) 1
1039		Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische vereeniging „Michiel Adriaanszoon de Ruyter”	3
1040		Bijdrage aan het Leger des Heils wegens kosten van oprichting, inrichting en instandhouding van een marine tehuis te Soerabaja	Memor
1041		Bijdrage aan vereenigingen, welke zich ten doel stellen het zedelijke welzijn van het personeel der zee-macht te bevorderen	Memor
1041A		Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische Athletiek Unie.	
1042		Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten. Hetgeen op voorschotten aan landsdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald	(101) 31
1043		Onvoorziene uitgaven	150
		Totaal der Xde afdeeling	/ 30 415

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

1001 Ontvangsten in betrekking tot het departement der marine in Nederlandsch-Indië:

a. terugbetaling der kosten van herstelling bij de marine-inrichtingen in Indië van bodems, behoorende tot het Nederlandsch eskader, en van verstrekkingen aan naar Nederland terugkeerende schepen .....

f 624 000

q. verschillende .....

60 000

f 684 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING X.				
Departement der Marine.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1001	Bakengelden	/ 736 000	/ 840 200	/ 1 576 200
1002	Kapoeasgeld		65 100	65 100
1003	Loodsgelden	640 500	405 200	1 045 700
1004	Vergoeding voor certificaten van schepen	16 900	16 100	33 000
1005	Scheepsmeting	4 700	4 500	9 000
1006	Scheepsverklaringen	15 400	3 800	17 200
1007	Verrekening met het departement van onderwijs en eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen	Memorie.		Memorie.
1008	Vergoeding voor het gebruik van 's Lands Clayton-toestellen en andere voor het ontsmetten van vaartuigen aangewezen ontsmettingstoestellen	29 900	31 900	61 800
1009	Verkoop van zeekaarten en boekwerken uit het depôt en de onderdepôts van kaarten en gidsen	7 600	2 500	10 100
1010	Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen niet afkomstig uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja	9 000	28 000	37 000
1011	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris een en ander voor zoover niet afkomstig van het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen en van de diensten behoorende onder Scheepvaart	38 800	300	39 100
1012	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander afkomstig van de diensten behoorende onder Scheepvaart	7 500	3 500	10 800
1013	Ontvangst en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen	4 272 200		4 272 200
1014	Verrekening ten laste van het marine-etablisement van het geldwaardig bedrag van door andere diensten, behoorende onder het departement der marine, aan de marinemagazijnen afgegeven goederen	607 700		607 700
1015	Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	1 575 700		1 575 700

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
1016	Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	f 914 400		f 914 400
1017	Vergoedingen door particulieren van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	700	f 1 700	2 400
1018	Ontvangsten in verband met het, op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren op Zon- en feestdagen.	4 500	10 700	15 200
1019	Ontvangsten met betrekking tot het station voor draadlooze telegrafie te Weltevreden	16 000		16 000
1020	Verrekening der geldswaarde van de uit den voorraad der opslagplaatsen, uitgezonderd der marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het departement der marine behoorende diensten verstrekte steenkolen	2 430 600		2 430 600
1021	Verrekening der geldswaarde van de uit den magazijnsvoorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja aan de onder het departement der marine behoorende diensten verstrekte verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen	74 000		74 000
1022	Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der zeemacht wegens verstrekte kleding zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	45 100		45 100
1023	Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	44 400	7 400	51 800
1024	Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan landsdienaren verstrekt	13 900	9 400	23 300
1025	Andere ontvangsten	8 100	1 600	9 700
	Opgeteld	f 11 509 400	f 1 429 700	f 12 939 100

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË

VOOR HET DIENSTJAAR

1922.

RAMING

VAN DE UITGAVEN VOOR HET MARINE-ETABLISSEMENT EN
DAARTOE BEHOORENDE INRICHTINGEN.

Nummer der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Gera- voor
A. Uitgaven in Nederland.		
1	Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van de inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden in verband staande met het in ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst	f 17 850
2	Bezoldigingen, toelagen en reis- en verblijfkosten van een in Nederland te werk gestelden ingenieur voor het vak van scheepsbouw en van opzieners voor het vak van stoomwezen, te werk gesteld bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten	Memorie
3	Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor scheepsbouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden	1 400
4	Aanschaffing en uitzending van levensbehoefden, kleeding- en uitrustingsstukken voor de inlandsche schepelingen, artillerie-behoedigheden en andere goederen ter aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	2 987 415
5	Verrekening met het departement der marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het etablissement te Soerabaja	75 000
6	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, bij het marine-etablisement te Soerabaja geplaatst, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	3 200
7	Geneeskundige behoeften	2 400
<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> f 5 08		
B. Uitgaven in Nederlandsch-Indië.		
<i>a. Algemeene kosten van het etablissement.</i>		
8	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel	(1) f 274 000

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
17 850			
Memorie.			
1 000	f 400		Zie den uitgewerkten staat betreffende Hoofdstuk I.
3 195 600		f 206 185	
75 000			
2 400	800		
2 400			
3 292 250	f 1 200	f 206 185	(1) 1 directeur ..... f 15 000
			1 hoofdingenieur 13 800
			1 bedrijfsingenieur 9 600
			3 ingenieurs op f 3 600 ..... 10 800
			1 electrotechnisch ingenieur 3 600
			1 hoofdopziener van scheepsbouw 4 200
			1 hoofdopziener van het stoomwezen 4 200
			1 architect 5 700
			1 secretaris-kassier 5 400
			1 bedrijfsboekhouder 6 000
			1 eerste-assistent-boekhouder 4 200
			1 tweede-assistent-boekhouder 2 400
			3 derde-assistenten-boekhouder 5 400
			2 eerste-commiezen 7 200
			1 tweede-commies 2 640
			1 derde-commies 1 800
			klerkengelden 71 060
			1 chef-teekenaar 5 400
			1 werktuigkundig teekenaar 3 420
			2 werktuigkundig teekenaars, op f 3 000 ..... 6 000
			5 sloopsteekenaars, op f 3 600 ..... 18 000
			1 geneesheer 6 600
			1 verbandmeester (in het bezit van het bewijs van apothekersbediende) 2 100
			1 opziener voor de politie 3 000
			5 portiers, op f 1 680 ..... 8 400
241 800	32 200		

Nummer der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UTGAAF.	(3)	f	Geraad voor 1
9	Arbeidsloonen	(3)	f 113 600	
10	Rechtstreeksche goederen	(4)	11 200	
11	Kantoorkosten	(5)	13 900	
12	Vershillende andere kosten	(6)	63 900	
			476 600	f 476 600

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
96 400	/ 17 200		1 gouvernementsscheikundige (aandeel marine) 2 000
12 800		/ 1 600	toelagen aan 2 ambtenaren en 2 klerken voor het bezit van het bewijs van afgelegd boekhoudersexamen, op f 300 ..... f 1 200
10 600	3 300		
79 900		16 000	f 229 120
			Personeel voor den in dienst zijnden baggermolen:
			1 molenbaas ..... f 2 700
			1 machinedrijver op hoogstens f 720 ... 720
			1 stoker 1ste klasse op hoogstens f 480. 480
			1 „ 1ste „ „ „ 540. 540
			2 stokers 2de „ „ „ 330. 660
			1 mandoer der matrozen op hoogstens 480. 480
			4 matrozen 1ste klasse op hoogstens 240. 960
			4 „ 2de „ „ „ 216. 864
			————— f 7 404
			Personeel voor het sleepbootje:
			1 djoeragan op hoogstens f 720 ..... f 720
			1 machinedrijver op hoogstens f 660 660
			2 stokers 2de klasse, op hoogstens f 330 ... 660
			1 matroos 1ste klasse, op hoogstens f 240. 240
			1 matroos 2de klasse op hoogstens f 216. 216
			————— 2 496
			oppassers 3 286
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 36 787
			————— f 279 093
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 274 000.
			(2) Hieronder is begrepen f 7 200 wegens bezoldiging van 2 scheepstee- kenaars op f 3 600 overgebracht van onderafdeeling 1 006 van de Xde afdeling der 1ste aanvullingsbegrooting voor 1921.
			(3) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920.
			(4) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920.
			(5) Van het thans uitgetrokken bedrag van f 13 900 is voor vaste ver- goedingen f 10 000 noodig en f 3 900 voor zaken niet vallende in de termen van de vaste vergoedingen (geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.
			(6) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1918—1920.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Gera voor
<i>b. Kosten van het werf- en dokbedrijf.</i>		
13	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (7) f	174 000
14	Arbeidsloonen ..... (8)	147 500
15	Rechtstreeksche goederen ..... (8)	15 600
16	Verschillende andere kosten ..... (8)	14 800
		<u>f 351</u>

Toegestaan voor 1921	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN																																		
	Meer.	Minder.																																			
177 080		f 3 080	(7) 1 hoofdpiener der werkplaatsen ..... f 4 200																																		
133 600	f 15 900		1 hoofdpiener van electrotechniek 4 200																																		
9 000	6 600		1 bootsman 2 700																																		
10 200	4 600		1 onder-bootsman 2 700																																		
			1 baas-zeilmaker 2 700																																		
			10 opzieners voor het vak van scheepsbouw, op f 2 700 ..... 27 000																																		
			1 baas-ketelscheepmaker 2 700																																		
			1 onderbaas-ketelscheepmaker 2 700																																		
			1 baas-timmerman 2 700																																		
			1 baas-sloepenmaker, tevens kuiper en mastenmaker ... 2 700																																		
			1 baas-smid 2 700																																		
			1 baas-schilder 2 700																																		
			1 werfmachinist 2 700																																		
			1 baas-bankwerker, tevens draaijer 2 700																																		
			2 onderbazen-idem, op f 2 700 ..... 5 400																																		
			1 baas-monteur 3 000																																		
			2 onderbazen-idem, op f 3 000 ..... 6 000																																		
			1 instrumentmaker 2 700																																		
			1 baas-gieter 2 700																																		
			1 baas-koperslager 2 700																																		
			1 onderbaas-idem 2 700																																		
			1 baas-ketelmaker 2 700																																		
			1 onderbaas-idem 2 700																																		
			1 baas-gereedschapmaker 2 700																																		
			1 opziener-seiner 2 700																																		
			8 opzieners (machinestellers), op f 2 700 ..... 21 600																																		
			1 opziener van de houtzagerij, tevens bewaarder van den houtvoorraad 2 700																																		
			1 baas-modelmaker 2 700																																		
			1 beheerder van het compressorenhuis 3 000																																		
			toelage aan een onderofficier-monteur, aan wien geen genot aan vrije woning is toegestaan 1 680																																		
			1 hulpmonteur 2 100																																		
			klerken (schrijvers op de werkplaatsen) 6 090																																		
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 35 100																																		
			f 176 070																																		
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 174 000.																																		
			(8) De splitsing is als volgt:																																		
			<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Werfbedrijf.</th> <th>Dokbedrijf.</th> <th>Totaal.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="3">14</td> <td>1918 ..... f 109 242</td> <td>f 18 152</td> <td>f 127 394</td> </tr> <tr> <td>1919 ..... 124 627</td> <td>20 630</td> <td>145 257</td> </tr> <tr> <td>1920 ..... 144 083</td> <td>25 893</td> <td>169 976</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">15</td> <td>1918 ..... 6 065</td> <td>18</td> <td>6 083</td> </tr> <tr> <td>1919 ..... 15 792</td> <td>1 154</td> <td>16 946</td> </tr> <tr> <td>1920 ..... 23 400</td> <td>469</td> <td>23 869</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">16</td> <td>1918 ..... 10 043</td> <td>320</td> <td>10 363</td> </tr> <tr> <td>1919 ..... 9 864</td> <td>1 030</td> <td>10 893</td> </tr> <tr> <td>1920 ..... 22 397</td> <td>650</td> <td>23 047</td> </tr> </tbody> </table>		Werfbedrijf.	Dokbedrijf.	Totaal.	14	1918 ..... f 109 242	f 18 152	f 127 394	1919 ..... 124 627	20 630	145 257	1920 ..... 144 083	25 893	169 976	15	1918 ..... 6 065	18	6 083	1919 ..... 15 792	1 154	16 946	1920 ..... 23 400	469	23 869	16	1918 ..... 10 043	320	10 363	1919 ..... 9 864	1 030	10 893	1920 ..... 22 397	650	23 047
	Werfbedrijf.	Dokbedrijf.	Totaal.																																		
14	1918 ..... f 109 242	f 18 152	f 127 394																																		
	1919 ..... 124 627	20 630	145 257																																		
	1920 ..... 144 083	25 893	169 976																																		
15	1918 ..... 6 065	18	6 083																																		
	1919 ..... 15 792	1 154	16 946																																		
	1920 ..... 23 400	469	23 869																																		
16	1918 ..... 10 043	320	10 363																																		
	1919 ..... 9 864	1 030	10 893																																		
	1920 ..... 22 397	650	23 047																																		
			Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.																																		

Nummers der artikelen	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraad voor
	c. Kosten van het magazijnbedrijf.	
17	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (9) f	56 200
18	Arbeidsloonen ..... (10)	58 900
19	Rechtstreeksche goederen ..... (10)	3 300
20	Verschillende andere kosten ..... (10)	28 200
		f 146
	d. Gasfabriek, opbewaring en uitrusting, tuighuis en woningen van het personeel.	
21	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (11) f	35 400
22	Arbeidsloonen ..... (12)	77 300
23	Rechtstreeksche goederen ..... (12)	15 500
24	Verschillende andere kosten ..... (12)	3 200
		151

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
87 800		f 1 500	(9) 1 magazijnmeester ..... f 6 000 1 assistent-magazijnmeester ..... 4 200 1 tweede-commies ..... 2 640 1 derde-commies ..... 1 800 1 opziener ..... 3 000 1 verzender ..... 2 400 1 beheerder der Afdeeling „Afgifte” ..... 2 100 4 bewaarders der 1ste klasse, op f 2 100 ..... 8 400 8 bewaarders der 2de klasse, op f 720 ..... 5 760 1 bewaarder van den artillerie-voorraad ..... 2 700 klerken ..... 12 420 1 oppasser ..... 144 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 8 892
85 700	f 5 200		
5 200	100		
25 200	8 000		
34 460	940		f 60 456 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 56 200.
62 600	14 700		
10 700	4 800		(10) Geraamd naar de uitkomsten van 1918—1920.
2 700	500		(11) 1 opzichter bij den dienst van scheepvaart, geplaatst bij de gasfabriek ..... f 1 440 1 stoker bij de gasfabriek ..... 420 1 konstabel (beambte) ..... 2 700 1 stuurman, beheerder van den tijdbal ..... 2 700 1 baas-ernstvuurwerker ..... 2 700 1 onderbaas-idem ..... 2 700 1 kasbaas ..... 1 800 1 beheerder van de in voorraad zijnde munitie en hoeveelheden buskruit ..... 3 000 3 ernstvuurwerkers, op f 2 700 ..... 8 100 toelage aan 1 onderofficier (konstabel), aan wien geen genot van vrije woning is toegestaan ..... 1 680 toelage van den opzichter bij den dienst van scheepvaart. .... 180 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 7 980
			f 35 400
			(12) De splitsing is als volgt:
			22. Arbeidsloonen:
			1918. 1919. 1920.
			Gasfabriek ..... f 1 942 f 1 648 f 1 653
			Opbewaring en uitrusting 30 810 56 676 48 304
			Torpedo-werkplaats 13 263 2 874 31 403
			Geschut- en affuitenloods
			Woningen personeel 4 683 8 303 7 606
			Pyrotechnische werkplaats ... 826 1 003 1 045
			Munitiemagazijnen 3 632 4 903 5 987
			Inrichtingen onderzeedienst... 1 637 1 680 2 057
			Totaal ..... f 56 793 f 77 087 f 98 055
			of gemiddeld rond f 77 300.

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																												
	Meer.	Minder.																																													
4) 1 629 000		f 1 185 500	23. Rechtstreeksche goederen:																																												
4) 5 415 570		69 170	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>1918.</th> <th>1919.</th> <th>1920.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gasfabriek .....</td> <td>f —</td> <td>f —</td> <td>f —</td> </tr> <tr> <td>Opbewaring en uitrusting ...</td> <td>2 989</td> <td>14 617</td> <td>8 941</td> </tr> <tr> <td>Geschut- en affuitenloods } ...</td> <td>309</td> <td>625</td> <td>6 023</td> </tr> <tr> <td>Torpedo-werkplaats .....</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Woningen personeel .....</td> <td>664</td> <td>1 202</td> <td>4 130</td> </tr> <tr> <td>Pyrotechnische werkplaats ...</td> <td>507</td> <td>1 069</td> <td>303</td> </tr> <tr> <td>Munitiemagazijnen .....</td> <td>17</td> <td>242</td> <td>1 349</td> </tr> <tr> <td>Inrichtingen onderzeedienst...</td> <td>1 948</td> <td>958</td> <td>463</td> </tr> <tr> <td>Totaal .....</td> <td>f 6 434</td> <td>f 18 713</td> <td>f 21 209</td> </tr> <tr> <td>of gemiddeld rond f 15 500.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		1918.	1919.	1920.	Gasfabriek	f —	f —	f —	Opbewaring en uitrusting ...	2 989	14 617	8 941	Geschut- en affuitenloods } ...	309	625	6 023	Torpedo-werkplaats				Woningen personeel	664	1 202	4 130	Pyrotechnische werkplaats ...	507	1 069	303	Munitiemagazijnen	17	242	1 349	Inrichtingen onderzeedienst...	1 948	958	463	Totaal	f 6 434	f 18 713	f 21 209	of gemiddeld rond f 15 500.			
	1918.	1919.	1920.																																												
Gasfabriek	f —	f —	f —																																												
Opbewaring en uitrusting ...	2 989	14 617	8 941																																												
Geschut- en affuitenloods } ...	309	625	6 023																																												
Torpedo-werkplaats																																															
Woningen personeel	664	1 202	4 130																																												
Pyrotechnische werkplaats ...	507	1 069	303																																												
Munitiemagazijnen	17	242	1 349																																												
Inrichtingen onderzeedienst...	1 948	958	463																																												
Totaal	f 6 434	f 18 713	f 21 209																																												
of gemiddeld rond f 15 500.																																															
			24. Verschillende andere kosten:																																												
			<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>1918.</th> <th>1919.</th> <th>1920.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gasfabriek .....</td> <td>f —</td> <td>f —</td> <td>f 250</td> </tr> <tr> <td>Opbewaring en uitrusting ...</td> <td>549</td> <td>987</td> <td>1 288</td> </tr> <tr> <td>Torpedo-werkplaats .....</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Geschut- en affuitenloods } ...</td> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> </tr> <tr> <td>Woningen personeel .....</td> <td>149</td> <td>31</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>Pyrotechnische werkplaats ...</td> <td>130</td> <td>290</td> <td>1 490</td> </tr> <tr> <td>Munitiemagazijnen .....</td> <td>1 270</td> <td>1 118</td> <td>1 061</td> </tr> <tr> <td>Inrichtingen onderzeedienst...</td> <td>—</td> <td>60</td> <td>775</td> </tr> <tr> <td>Totaal .....</td> <td>f 2 098</td> <td>f 2 486</td> <td>f 4 894</td> </tr> <tr> <td>of gemiddeld rond f 3 200.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		1918.	1919.	1920.	Gasfabriek	f —	f —	f 250	Opbewaring en uitrusting ...	549	987	1 288	Torpedo-werkplaats				Geschut- en affuitenloods } ...	—	—	—	Woningen personeel	149	31	30	Pyrotechnische werkplaats ...	130	290	1 490	Munitiemagazijnen	1 270	1 118	1 061	Inrichtingen onderzeedienst...	—	60	775	Totaal	f 2 098	f 2 486	f 4 894	of gemiddeld rond f 3 200.			
	1918.	1919.	1920.																																												
Gasfabriek	f —	f —	f 250																																												
Opbewaring en uitrusting ...	549	987	1 288																																												
Torpedo-werkplaats																																															
Geschut- en affuitenloods } ...	—	—	—																																												
Woningen personeel	149	31	30																																												
Pyrotechnische werkplaats ...	130	290	1 490																																												
Munitiemagazijnen	1 270	1 118	1 061																																												
Inrichtingen onderzeedienst...	—	60	775																																												
Totaal	f 2 098	f 2 486	f 4 894																																												
of gemiddeld rond f 3 200.																																															
			(13) Gerekend wordt voor:																																												
			<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Arbeidsloonen.</th> <th>Rechtstreeksche goederen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gewone uitbreiding .....</td> <td>f 45 000</td> <td>f 60 000</td> </tr> <tr> <td>Buitengewone voorzieningen (zie navolgend overzicht) .....</td> <td>400 670</td> <td>3 284 400</td> </tr> <tr> <td></td> <td>f 445 670</td> <td>f 3 344 400</td> </tr> </tbody> </table>		Arbeidsloonen.	Rechtstreeksche goederen.	Gewone uitbreiding	f 45 000	f 60 000	Buitengewone voorzieningen (zie navolgend overzicht)	400 670	3 284 400		f 445 670	f 3 344 400																																
	Arbeidsloonen.	Rechtstreeksche goederen.																																													
Gewone uitbreiding	f 45 000	f 60 000																																													
Buitengewone voorzieningen (zie navolgend overzicht)	400 670	3 284 400																																													
	f 445 670	f 3 344 400																																													
			of rond f 445 700.																																												
			(14) Hierbij is afgetrokken onderscheidenlijk f 252 000 en f 880 030 in verband met het voorkomende in de nota van wijzigingen op de 1ste aanvullingsbegrooting voor 1921, v.z. betreft onderafd. 1 006 van de Xde afdeeling.																																												

Voorgestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	

Overzicht van uit te voeren en/of reeds aangevangen buitengewone voorzieningen en werken bij het Marine-etablisement te Soerabaja.

Volgnummer.	Benaming der werken.	Geramde totale kosten (oorspronkelijk).	Toegestaan bij de begrooting van:	Aangevraagd bij de begrooting van:	Verwerkt in:				Vermoedelijk te verwerken in:	
					1918.	1919.	1920.	1921 (vermoedelijk).	1922.	
									Arbeidsloonen.	Rechtstreekse goederen.
1	Afdeeling onderzeedienst (accuwerkplaats, machinewerkplaats, loodsstation, 2 steigers met kap enz.	1 100 000 (herziene ramming).	1920: 470 000	1921: 392 800 1922: 290 000	—	—	65 800	881 200	—	200 000
1a	Brandstoftanks van den onderzeedienst (1200 Liter tonnen tolerantie).	48 000	—	1922: 48 000	—	—	—	—	—	48 000
2	340 M. kademuur tevens residu-opslagplaats.	2 279 988 (herziene ramming).	—	1921: 1 800 000 1922: 600 000	—	—	—	1 140 000	—	600 000
3	Verbreeden kap schiereiland langs Oost- en Westerboord een kademuur van 150 M. lengte (¹)	2 220 007 (herziene ramming).	—	1921: 1 000 000 1922: 1 000 000	—	—	—	268 000	—	1 000 000
3a	Buskruitmagazijn.	27 970	—	1921: 27 978 1922: 10 970	—	—	—	17 000	6 170	4 800
4	Bouw 4 langshellingen met kap en 1 dwarshelling (afdeeling aanbouw) (²).	2 142 000 (herziene ramming).	—	1921: 800 000 1922: —	—	—	—	—	Memorie.	Memorie.
5	Vergrooting van de Oosterhaven, het maken van gewone glooingen langs Oosterboord. Opspuiten meest Oostelijke- en Noordelijke terreinen aansluitende aan Pegirian en straat Madoera.	1 307 600	—	1922: 300 000	—	—	—	—	—	800 000
6	Uitdiepen van Wester- en Oosterhaven tot 12 S.H.V.P. (³).	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Twee gegraven dokken.	990 100	—	1922: 100 000	—	—	—	—	—	100 000
7	Afdeeling torpedodienst magazijn, atelier, enz.	423 390	—	1922: 50 000	—	—	—	60 000	—	50 000
8	Tweede mijnensteiger.	25 000	—	1922: 25 000	—	—	—	—	—	25 000
9	Twee steigers met overkapping voor de torpedobootjagers.	181 200	—	1922: 50 000	—	—	—	—	—	50 000
10	Aanschaffing sleepboot.	45 000 (thans geramd f 90 000)	1918: 45 000 1920: 25 000	1921: Nihil. 1922: 50 000	—	—	—	—	—	50 000
11	Buitengewone uitgaven van fabriekwerktuigen in de werkplaatsen en van andere werktuigelijke inrichtingen.	252 000	1918: 252 000 1919: 70 000 1920: 100 000 1921: 175 000 1922: 70 000	1921: Nihil. 1922: 70 000 170 000	108 079	76 820	165 785	110 068	15 000	155 000
12	Kazerne torpedodienst.	480 000	1918: 480 000	1921: 550 000 1922: 345 000 waarvan 75 000 v. T. D. 270 000 v. O. Z.	62 000	230 000	285 000	308 000	30 000	45 000 (¹)
12a	Kazerne onderzeedienst.	320 000	1920: 320 000	—	—	—	219 632	320 000	120 000	150 000 (¹)
12b	Recreatiezaal en gymnastieklokaal voor debarkementskazerne.	67 600	—	1920: 27 600	—	—	36 056	180 000	—	100 000
13	Het bouwen van 50 gekoppelde kampongwoningen, de ontruiming kp. Seratoes met bijbehorende werken, w.o. opspuiten terrein ex-kp. Seratoes.	325 000	1919: 68 200 1920: 22 400	1921: Nihil. 1922: 100 000	—	—	38 056	180 000	—	100 000
13a	Het bouwen van een moderne werklieden kampong op de opgespoten terreinen Seratoes met passaloeds, elektrische verlichting, waterleiding, enz.	1 320 000	—	1922: 100 000	—	—	—	—	40 000	60 000
14	Bouw van 7 dienstwoningen aan straat Madoera (bew. het basis M. E.).	298 000	—	1922: 170 000	—	—	—	—	50 000	120 000
15	Bouw mijnenmagazijn.	95 000	—	1922: 88 500	—	—	—	—	27 500	61 000
16	Onvoorzien uitgaven voor woningbouw, inrichtingen voor nieuwe diensten e. d.	250 000	—	1921: 250 000 1922: 250 000	—	—	—	—	100 000	150 000
									400 670	3 294 400

(¹) Hieraan kan ongeveer April 1922 worden begonnen.

(²) Het werk zal vermoedelijk niet vóór 1923 kunnen aanvangen.

(³) Het verdiepen tot 12 S.H.V.P. kan nog wachten, is vermoedelijk voor een groot deel met eigen baggermaterieel uit te voeren.

(⁴) f 10 000 op art. 52.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam- t voor 1922
27	Verschillende andere kosten ..... (15)	Memorie
	<i>f.</i> Aanvulling van de magazijnen.	
28	Aanschaffing van hout ..... (16) <i>f</i>	70 000
29	Aanschaffing van steenkolen en andere brandstoffen ..... (17)	734 000

f 3 790

Voegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	

Memorie.			(15) Op dezen post, welke evenals ten vorige jare voor „Memorie” wordt uitgetrokken, kunnen worden gebracht de kosten van uitbreidingswerken, welke eventueel door derden zullen worden uitgevoerd.
70 000			(16) Op grond van de behoefte.
1 181 100		f 447 100	Aangeschaft werd in:
			1918 f 41 650.
			1919 77 145.

Houtvoorraden volgens aanschaffingsprijs:

Soort.	Op het einde van 1919.			Op het einde van 1920.		
	Djatie-hout.	Andere houtsoorten.	Rond-houten.	Djatie-hout.	Andere houtsoorten.	Rond-houten.
Balken.....	f 21 515			f 6 515		
Planken.....	39 083			33 865		
Planken (wrakke)..	4 442	f 14 113	f 4 772	5 387	f 14 933	f 415
Krommers kl. bocht.	186			30 188		
Bootshoutjes.....	—			—		
Dolken.....	123 688			114 654		
Afval van hout.....	713			588		
Totaal. ...	f 189 625	f 14 113	f 4 772	f 211 147	f 14 933	f 415
		f 208 510			f 226 495	

(17) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van:

10 000 ton Ombilinkolen, tegen f 40	f	400 000
10 000 „ Boekit-Asemkolen, tegen f 36		360 000
700 „ smeedkolen, tegen f 75		52 500
200 „ cokes Gas, tegen f 67		13 400
150 „ „ Giet, tegen f 105		15 750
500 „ residu, tegen f 36		18 000
300 „ solarolie, tegen f 71		21 300
voor het inladen enz. van steenkolen		40 000
	f	920 950
Gaat af voor verstrekkingen aan andere departementen		187 000
	f	733 950

waarvoor wordt gesteld f 734 000.

In dit bedrag is begrepen eene som van f 135 100 voor aankoop van steenkolen en andere brandstoffen ten behoeve van de werf.

De verrekeningswaarde van de steenkolen, welke aan de andere tot het departement der marine behorende diensten worden verstrekt, zal vermoedelijk bedragen:

voor de schepen van het Nederlandsch eskader	f	501 800
voor idem van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen)		97 900
voor de opnemingsvaartuigen		16 800
voor de schepen van de gouvernementsmarine		69 000

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Gera voor
30	Aanschaffing van geschut met toebehooren, draagbare wapenen, ledergoed, projectielen, buskruit en andere zaken op het materieel der artillerie betrekking hebbende ..... (18) f	21 800
51	Aanschaffing van kledingstukken: Koninklijke-marine ..... f 29 800 Gouvernements-marine 48 200	(19) 78 000
32	Aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen en verrekening van het geldswaardig bedrag van door andere diensten, behorende onder het departement der marine aan de marine-magazijnen afgegeven goederen (20)	2 498 700
35	Arbeidsloozen ..... (21)	25 900
54	Rechtstreeksche goederen ..... (21)	7 200
		<u>f 5 45</u>

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
30 200		f 8 400	voor den dienst van de kustverlichting ..... — voor de schepen voor de bebakening en kustverlichting. 37 400 voor de schepen van den haven- en loodsdienst ..... 12 200 voor de gewestelijke vaartuigen 20 200
25 600	f 52 400		(18) Op grond van de uitkomsten van 1918—1920.
1 147 500	1 551 200		(19) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1920. De uitkomsten van 1918 en 1919 zijn buiten beschouwing gelaten in verband met de tijdsomstandigheden. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 28 350, welk bedrag komt ten bate van het departement van Justitie als opbrengst van den arbeid van veroordeelden.
26 100		200	
6 500	700		
			(20) Er wordt noodig geacht: voor de aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen f 157 500 voor de aanschaffing van „andere goederen” (op grond van de uitkomsten van 1920, — die van 1918 en 1919 zijn buiten beschouwing gelaten, omdat in die jaren wegens geringe uitzending van goederen uit Nederland in verband met den oorlogstoestand meer goederen dan onder normale omstandigheden in Indië zijn moeten worden aangekocht) ..... 1 733 500 voor de verrekening van in de marinemagazijn afgegeven goederen (Zie No. 1014 van de raming der middelen). 607 700 f 2 498 700 In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 32 200, welk bedrag komt ten laste van het departement van Justitie als opbrengst van den arbeid van veroordeelden.
			(21) De ramingen zijn gegrond op de uitkomsten van 1918—1920.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Ceraa voor 1
	g. Werkzaamheden voor derden.	
35	Arbeidslooien	(22) f 933 200
36	Rechtstreeksche goederen	(22) 800 900
		f 1 734
	<p>In de onder de artikelen 9, 14, 18, 22, 25, 33 en 35 uitgetrokken sommen voor arbeidslooien zijn begrepen de bezoldigingen voor 37 contractswerklieden, alsmede eene som van f 24 000 voor tijdelijke werkrachten (maandgelden).</p>	
		f 10 066

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.																																																																					
	Meer.	Minder.																																																																						
1 288 500		f 355 300	(22) Op grond van de uitkomsten van 1918—1920. Hierbij is echter tevens rekening gehouden met de kosten van aanbouw van een schip voor de gouvernementsmarine, waarvoor gerekend wordt noodig te zijn aan arbeidsloonen f 85 000 en aan rechtstreeksche goederen f 30 000, alsmede de kosten van aanbouw van twee kleine mijnenleggers en een mijnenlegger, gewijzigd type Medusa, waarvoor gerekend wordt noodig te zijn aan arbeidsloonen onderscheidenlijk f 53 000 en f 15 000 en aan rechtstreeksche goederen onderscheidenlijk f 197 500 en f 175 000. Hieronder volgt een overzicht aangaande bovenbedoelde vaartuigen.																																																																					
745 600	f 55 300																																																																							
10 585 110	f 1 568 640	f 2 085 450																																																																						
<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Namen der schepen.</th> <th colspan="2">Arbeidsloonen.</th> <th colspan="2">Rechtstreeksche goederen.</th> </tr> <tr> <th>Toegestaan bij de begrooting van:</th> <th>Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.</th> <th>Toegestaan bij de begrooting van:</th> <th>Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="7">Fomalhout (van de Gouv. Marine).</td> <td>1916</td> <td>f —</td> <td>1916</td> <td>f 10 000</td> </tr> <tr> <td>1917</td> <td>—</td> <td>1917</td> <td>50 000</td> </tr> <tr> <td>1918</td> <td>—</td> <td>1918</td> <td>—</td> </tr> <tr> <td>1919</td> <td>90 000</td> <td rowspan="2">1919 } 7 000</td> <td>1919</td> <td>200 000</td> </tr> <tr> <td>1920</td> <td>60 000</td> <td>1920</td> <td>20 000</td> </tr> <tr> <td>1921</td> <td>50 000</td> <td>1921</td> <td>60 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1922</td> <td>85 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1920</td> <td>—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1921</td> <td>170 000</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">2 kleine mijnenleggers (Ind. mil. marine).</td> <td>1920</td> <td>120 000</td> <td>1920</td> <td>80 000</td> </tr> <tr> <td>1921</td> <td>250 000</td> <td>1921</td> <td>250 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1922</td> <td>53 000</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">1 mijnenlegger, gewijzigd type Medusa (Ind. mil. marine).</td> <td rowspan="2">1921</td> <td rowspan="2">12 000</td> <td>1921</td> <td>80 000</td> </tr> <tr> <td>1922</td> <td>15 000</td> </tr> </tbody> </table>				Namen der schepen.	Arbeidsloonen.		Rechtstreeksche goederen.		Toegestaan bij de begrooting van:	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.	Toegestaan bij de begrooting van:	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.	Fomalhout (van de Gouv. Marine).	1916	f —	1916	f 10 000	1917	—	1917	50 000	1918	—	1918	—	1919	90 000	1919 } 7 000	1919	200 000	1920	60 000	1920	20 000	1921	50 000	1921	60 000			1922	85 000				1920	—				1921	170 000	2 kleine mijnenleggers (Ind. mil. marine).	1920	120 000	1920	80 000	1921	250 000	1921	250 000			1922	53 000	1 mijnenlegger, gewijzigd type Medusa (Ind. mil. marine).	1921	12 000	1921	80 000	1922	15 000
Namen der schepen.	Arbeidsloonen.		Rechtstreeksche goederen.																																																																					
	Toegestaan bij de begrooting van:	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.	Toegestaan bij de begrooting van:	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.																																																																				
Fomalhout (van de Gouv. Marine).	1916	f —	1916	f 10 000																																																																				
	1917	—	1917	50 000																																																																				
	1918	—	1918	—																																																																				
	1919	90 000	1919 } 7 000	1919	200 000																																																																			
	1920	60 000		1920	20 000																																																																			
	1921	50 000	1921	60 000																																																																				
			1922	85 000																																																																				
			1920	—																																																																				
			1921	170 000																																																																				
2 kleine mijnenleggers (Ind. mil. marine).	1920	120 000	1920	80 000																																																																				
	1921	250 000	1921	250 000																																																																				
			1922	53 000																																																																				
1 mijnenlegger, gewijzigd type Medusa (Ind. mil. marine).	1921	12 000	1921	80 000																																																																				
			1922	15 000																																																																				
Herhaling.																																																																								
A. Uitgaven in Nederland ..... f 3 087 265																																																																								
B. Uitgaven in Nederlandsch-Indië 10 291 300																																																																								
Totaal ..... f 13 378 565																																																																								
Hiertegenover staan aan ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen de navolgende bedragen:																																																																								
1e. met betrekking tot gouvernementsdienststukken ..... f 4 075 600																																																																								
2e. met betrekking tot derden 196 600																																																																								
Totaal ..... f 4 272 200																																																																								

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Begrooting. Het had de aandacht getrokken, dat tal van posten, waaronder zeer belangrijke, slechts uiterst sober zijn toegelicht, zoodat nadere inlichtingen omtrent de bedoelde posten gevraagd zullen moeten worden. Men drong er op aan in den vervolge met het verstrekken van toelichtingen minder karig te zijn.

Ook de opgegeven eijfers waren een lid niet duidelijk. Terwijl nl. in stuk F, blz. 22 als raming voor de gewone oorlogsuitgaven is aangegeven f 38 095 191, geeft het totaal der uitgaven in Nederland en Indië f 30 413 460 + f 22 857 651 = f 53 271 111, verminderd met de kosten voor vlootuitbreiding f 14 451 000 (stuk F, blz. 16) een bedrag aan gewone uitgaven van f 38 820 111. Gevraagd werd, hoe het verschil van f 724 920 tusschen beide bedragen moet worden verklaard.

Verscheidene leden waren van oordeel, dat in meerdere mate had kunnen worden bezuinigd. Enkeligen hadden met bevreemding de vele soorten toelagen opgemerkt, welke voor allerlei doeleinden verstrekt worden, anderen achtten de salarissen, vooral die van het Europeesch marinepersoneel, in het algemeen te hoog; naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden staan deze thans niet meer in eene juiste verhouding tot die der burgerlijke landsdienaren.

Enkele leden waren van meening, dat, waar de uitgaven voor deze begrotingsafdeeling voor het overgrootste deel improductief zijn, tot inkrimping kan worden overgegaan in overeenstemming met het doel van den Volkenbond. Daarom wenschten deze leden krachtig aan te dringen op eene belangrijke vermindering der voor de maritieme defensie uitgetrokken bedragen. De hierdoor vrijkomende gelden zouden dan aan sociale maatregelen, met name onderwijs en verbetering der volksgezondheid, kunnen worden besteed.

Eenige leden constateerden, dat deze marinebegrooting zeer weinig perspectieven opent; met uitzondering van den post voor aanbouw van kruisers, onderzeebooten en voor den vliegdiens is het hoofdzakelijk eene bestendiging van den bestaanden toestand. Met belangstelling werd daarom uitgezien naar de aangekondigde nota van wijzigingen.

Een der leden betreurde het, dat de Minister van Koloniën, zonder dat hierover de Volksraad gehoord is, de begrooting voor 1921 met 4½ miljoen heeft verhoogd.

§ 2. Defensie. Naar het oordeel van enkele leden zou het alleen vanwege de improductiviteit der uitgaven voor defensiedoeleinden en ingevolge de plannen van den Volkenbond reeds overweging verdienen tot ontwapening over te gaan; de wenschelijkheid daarvan springt echter nog meer in het oog als men bedenkt, dat de Nederlandsche staat voor de reorganisatie en uitbreiding der thans in ontredderden staat verkeerende vloot zich niet die offers kan getroosten, welke andere Staten aan de verbetering van hunne marine ten koste kunnen leggen. De geringe uitbreiding, welke de vloot door de indienststelling der kruisers „Java” en „Sumatra”, reeds jaren geleden noodzakelijk geacht, zal ondergaan, verliest alle waarde, wanneer men nagaat, dat deze schepen tegen den tijd, dat zij in de vaart komen, reeds verouderd zullen zijn. Voor kleine mogendheden als Nederland is — aldus deze leden — ontwapening de eenige keuze.

Vele andere leden konden zich met deze beschouwingen niet vereenigen. Zij stelden voorop, het geheel onnoodig te achten, dat de Nederlandsche vloot de gelijke wordt van die der groote staten, als Amerika, Japan en Engeland. Nederland kan zich tevreden stellen met eene vloot, welke voldoende is voor het voeren van een verdedigingsoorlog, hetgeen met de andere staten niet het geval is. Daarom is naar de meening dezer leden de beoordeeling van het vraagstuk of de Nederlandsche Staat de lasten van een vloot, in staat om een bevyredigenden tegenstand te bieden, kan dragen, geheel afhankelijk van de vraag, hoe Indië verdedigd zal worden.

In aansluiting hierop werd aangedrongen op het spoedig bekend stellen van de resultaten, waartoe de bestudeering van het defensievraagstuk heeft geleid.

Ten zeerste werd de houding gelaakt van hen, die steeds op besnoeiing van de militaire uitgaven aandringend, uit overweging, dat eene kleine natie in den strijd met eene groote mogendheid toch steeds het onderspit zal delven en het daarom verkieslijker is zonder goed en bloed te wagen zich te schikken naar de verlangens van die grootere mogendheid. De hier aan het woord zijnde leden waren van meening, dat kleinere staten, om te voorkomen dat zij onder de machtsfeer van eene grootere staat komen, eerst dan tot ontwapening kunnen besluiten, wanneer de grootere mogendheden hierin voorgaan.

Enkele leden betreurden het, dat Indië niet gekend is in de plannen tot oprichting van een departement van Defensie. Met de voorgenomen fusie der departementen van Oorlog en Marine schijnt men — aldus deze leden — echter niet verder gekomen te zijn, dan tot een ontwerp

van een K. B. van 27 September 1920; van de inwerkingtreding hiervan werd echter nadien niets meer vernomen. De hier aan het woord zijnde leden verklaarden zich tegen de voorgenomen fusie en wenschten, teneinde hunne bezwaren duidelijk te maken, te verwijzen naar een uitvoerig gedocumenteerd artikel in het Marineblad van 28 Februari 1921.

Een ander lid betoogde, dat men hier uitsluitend heeft te maken met een kwestie van politiek in Nederland. De instelling van een departement van Landsdefensie zou z. i. misschien voor Nederland mogelijk zijn, maar stellig niet voor het geheele rijk. Naar de meening van dit lid zou het wel mogelijk zijn een zelfstandig departement van Marine in Indië op te richten, hetwelk alleen betreffende de uitzending van personeel in belangengemeenschap met het moederlandsche departement zou staan. Dit denkbeeld vindt echter bij de marine-officieren, wellicht uit min of meer egoïstische overwegingen, weinig instemming.

Een lid meende het te moeten betwijfelen of steeds voldoende hoeveelheden munitie in Indië zijn opgelegd en of eene voldoende aanvulling hiervan verzekerd is.

§ 3. Deskundige voorlichting van den Volksraad. De wenschelijkheid werd uitgesproken om in den Volksraad, zoodra zich de gelegenheid daartoe voordoet, een vertegenwoordiger van de Marine te benoemen. De leden zouden dan technische voorlichting kunnen ontvangen, terwijl bovendien een marine-officier, die vaak een ruimeren blik heeft en daarbij beter in de gelegenheid is van de buitenlandsche politiek in de verschillende landen kennis te nemen, in den Volksraad zeker op zijn plaats is.

Dit standpunt vond vrij algemeen bestrijding. De Volksraad werd gekenschetst als een politiek lichaam en een belangenvertegenwoordiging. Een beroep op den breedere blik van den marine-officier gaat, met betrekking tot zijn kennis van Indië, in het geheel niet op; van de toestanden in dit land blijkt hij in den regel weinig op de hoogte te zijn en zijn interesse in de Indische politiek is doorgaans slechts zeer matig. Technische voorlichting kan aan de Volksraadsliden, zooals reeds meermalen is geschied, in ieder voorkomend geval door ter zake kundigen gegeven worden. Men zou het dan ook beslist betreuren, wanneer ten behoeve van de Marine over één van het toch al krap toegemeten aantal zetels werd beschikt.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1003. Aanbouw enz. van vlootmateriaal. Gevraagd werd of de aanbouw van onderzeebooten geschiedt zonder dat de Volksraad daarover is geraadpleegd.

Eenige leden achtten het wenschelijk de uitwerking van het verdedigingsstelsel meer in overleg met Indië te doen geschieden, gelet op het feit, dat Indië voor de helft in de kosten bijdraagt.

Onderafdeeling 1004. Verrekening van het departement in Nederland. Aangedrongen werd op het verstrekken van eene toelichting.

Onderafdeeling 1005. Verdere algemeene kosten der zeemacht. Men zou gaarne toegelicht zien, waarom het thans geraamde bedrag bijna f 300.000 lager is dan de raming voor 1921.

Onderafdeeling 1006. Personeel Nederlandsch eskader. Gaarne zou men vernemen, waarom elk jaar eenzelfde bedrag voor dit personeel wordt uitgetrokken.

Onderafdeeling 1008. Personeel Indische militaire Marine. Als boven.

Onderafdeeling 1009. Aanbouw, uitrusting, enz. van schepen. Gevraagd werd, op welke schepen dit bedrag betrekking heeft.

Door enkele leden werd het denkbeeld geopperd de aanbouw en uitrusting van schepen in langzamer tempo te doen geschieden.

Dit denkbeeld ontmoette bij vele leden bestrijding, aangezien vertraging in de uitvoering er toe zou kunnen leiden, dat de vloot in tijden van nood nog niet op voldoende sterkte is.

Gevraagd werd of Indië ook moet deelen in het verlies, dat tengevolge van het op last der Entente vernietigen der in Duitschland voor de K. M. in aanbouw zijnde onderzeebooten geleden is.

De vermeerdering der raming voor de aanschaffing van geschut voor mijnenleggers met f 303.900 zag men gaarne nader toegelicht.

Onderafdeeling 1010 en 1011. Hydrografische dienst. Een lid zou gaarne een overzicht ontvangen van het totaal bedrag, dat ten behoeve van het hydrografisch kantoor in Nederland geraamd wordt.

Onderafdeeling 1012. Personeel ten behoeve van „Scheepvaart”. Men zou gaarne vernemen, hoeveel jongelieden in opleiding zijn en of het aantal en het gehalte der opgeleiden voortuit gaan.

Door enkele leden werd aangedrongen op overbrenging van de opleiding naar Indië.

Andere leden merkten op, dat onder de jongelieden in Indië de animo om zich voor de scheepvaart aan te melden niet groot is, zoodat men — althans in de eerste jaren — nog op Nederland is aangewezen.

Onderafdeeling 1013. Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart”. Algemeen werd betreurd, dat voorloopig afgezien is van den bouw van een hospitaalschip.

Ook het uitstel van den bouw der beide schepen voor de bestrijding van den smokkelhandel in opium was door vele leden met leedwezen vernomen.

Onderafdeeling 1016. Marine-etablisement enz. Door enkele leden werd in overweging gegeven de aanmaak van mijnen en torpedo's in langzamer tempo te doen geschieden.

De vraag werd gesteld of de aan te schaffen verspermijnen wel geruimen tijd bruikbaar blijven. De hier aan het woord zijnde leden vreesden, dat deze mijnen reeds

na verloop van slechts enkele jaren zullen moeten worden afgeschreven.

Met bevreemding was vernomen dat in betrekkelijk korten tijd zeven torpedo's verloren gegaan zijn.

Worden er in Indië geen maatregelen genomen — zoo vroegen enkele leden — om het verloren gaan van torpedo's zooveel doenlijk te voorkomen? Men meende te weten, dat in Nederland maatregelen daar tegen worden toegepast.

1016f. Een opgaaf van het bedrag, dat in totaal ten behoeve van het bij het marine-etablisement te Soerabaja geplaatst personeel der Koninklijke Marine wordt besteed, zou men gaarne ontvangen.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het departement. Met het oog op de belangen, die door den chef van den staf worden vertegenwoordigd, wenschte men een hoofdofficier met deze betrekking belast te zien.

Door vele leden werd bedenking gemaakt tegen de gelden, uitgetrokken voor een civiel ingenieur. Zij merkten op, dat langzamerhand bij alle departementen de neiging ontstaat bouwwerken door eigen personeel te laten uitvoeren. Die neiging — aldus deze leden — leidt tot groote versnippering van krachten en moet uit dien hoofde worden tegengegaan.

Van andere zijde werd aangevoerd, dat het havenwezen in Soerabaja zich op dit oogenblik niet kan belasten met de uitvoering der werken aan het marine-basin en het hoofd van het Marine-departement daarom genoopt werd om te zien naar een eigen ingenieur.

Een der leden drong aan op een meer economisch gebruik van auto's door het departement; hij meende te weten, dat dit thans te wenschen overlaet.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement en z. Meerdere leden achtten het wenschelijk den bestaanden toestand te bestendigen, zulks op grond van de bedenkingen bij onderafdeeling 1001 tegen de indienststelling van een ingenieur te berde gebracht.

Met het oog op de reorganisatie in de defensie, zou het, naar het oordeel van een ander lid, wenschelijker zijn om met het voteeren van de uitgaven voor uitbreiding van het Marine-etablisement te wachten, totdat bekend is, of deze inrichting in de nieuwe voorstellen past.

Een ander lid zou willen vragen, wat verstaan wordt onder „andere goederen” (blz. 89, noot 20), waarvoor f 1.733.500 is uitgetrokken.

Gevraagd werd of het gerucht juist is, dat de onderzeeboot „K. I.” tot het ondergaan van reparaties, welke niet in Indië kunnen plaats hebben, naar het Moederland terug moet keeren.

Onderafdeeling 1007. Personeel bij de steen-slag kolenopslagplaatsen, enz. Daar de beheerder van den marine steenkoolslag te Manokwari blijkens de toelichting (blz. 5) door andere bezigheden het toezicht op dezen opslag aan een mandoer moet overlaten, werd bij enkele leden den indruk gewekt, dat deze geheel zelfstandig en zonder eenige contrôle werkt, hetgeen h. i. minder wenschelijk zou zijn.

Onderafdeeling 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen enz. Aangezien toch in den laatsten tijd de steenkolenprijzen belangrijk zijn gedaald, had het meerdere leden bevreemd, dat de raming in verband daarmee niet is verlaagd.

Het had de aandacht getrokken, dat de steenkolenprijzen vermeld op blz. 25 van den toelichtenden staat belangrijk verschillen met die, voorkomend op blz. 87 van dienzelfden staat. Ook werd opgemerkt, dat de door het departement der Marine opgegeven prijzen, vooral wat residu betreft, niet overeenkomen met die, welke het departement van Gouvernementsbedrijven berekent.

Onderafdeeling 1009. Personeel magnetische en weerkundige waarnemingen. Het was een der leden opgevallen, dat het wachterschap klaarblijkelijk aanleiding geeft tot ziekteverschijnselen bij het personeel. Dit lid achtte het mogelijk, dat men hier met simulatie heeft te doen, waartegen ware op te treden door overlegging van certificaten te vorderen. Blijkt zulks echter niet het geval te zijn, dan zou dit lid in overweging willen geven den dagelijkschen diensttijd nog te verminderen.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven hydrografische dienst. Een der leden, de voedingskosten zeer hoog achtende, drong aan op eene specificatie der verstrekte voedingsmiddelen.

Met bevreemding was opgemerkt, dat de hoogere raming der kosten van steenkolen en andere brandstoffen (toelichting blz. 7) te wijten is aan de stijging van de prijzen der inheemsche kolensoorten.

Men meende te weten, dat de kolenprijzen den laatsten tijd aanzienlijk gedaald zijn.

Naar aanleiding van de in de dagbladen daaromtrent verschenen mededeelingen werd gevraagd, waaraan het verongelukken van het S. S. „Karimata” moet worden toegeschreven.

Omtrent de onlangs plaats gehad hebbende brand op den olieschip, dat dientengevolge in de nabijheid van Lombok verloren raakte, zou men gaarne worden ingelicht.

Een der leden maakte melding van de weigering van het kantoor van scheepvaart om, tegen vergoeding van kosten telegrafisch en door tusschenkomst van den gezaghebber, den stuurman Kalangie in kennis te stellen met het overlijden van dienst moeder.

Vele leden konden zich met deze weigering niet vereenigen.

Onderafdeeling 1013. Inspectie en hoofdkantoor van Scheepvaart. Gevraagd werd, hoe het staat met het nieuwe ontwerp der scheepvaartordonnantie.

Het had de aandacht getrokken, dat voor de bezoldiging van den hoofdinspecteur en de inspecteur-onderhoofd hetzelfde bedrag is uitgetrokken. Het werd wenschelijk geacht de bezoldiging van eerstgenoemden functionaris te verhoogen.

Enkele leden gaven der Regeering in overweging den bij het hoofdkantoor geplaatsten gezaghebber der gouvernements marine niet langer te handhaven. Zij meenden n.l. te weten, dat de noodzakelijkheid hiervan door het

afloopen der betrokken werkzaamheden is komen te vervallen.

Onderafdeeling 1014. Verdere uitgaven hoofdkantoor van scheepvaart. In overweging werd gegeven de vergoedingen voor vervoerkosten door het kantoor voor reiswezen te doen vaststellen, waardoor waarschijnlijk een goedkoopere wijze van werken en meer uniformiteit zal kunnen worden verkregen.

Onderafdeeling 1016. Raad voor de scheepvaart. Het uitgetrokken bedrag werd door enkele leden zeer hoog geacht.

Onderafdeeling 1017 en 1018. Gouvernementsmarine. Gevraagd werd, waarom de kosten van het afnemen van examens op grond van de uitkomsten van 1918—1920 (noot 36, blz. 37) als memoriepost worden opgebracht.

Tevens zou men gaarne vernemen, hoe het staat met de plannen tot opleiding h. t. l. van stuurlieden voor de locale vaart.

Onderafdeeling 1019. Vergoeding voor woeding. Een lid zou gaarne vernemen of buiten deze vergoedingen nog duurtetoeslag wordt gegeven.

Onderafdeeling 1021. Gewestelijke vaartuigen. Er werd op aangedrongen de opleiding der motoristen, die thans vaak niet in staat blijken kleine herstellingen te doen, te verbeteren.

Blijkens noot 45 — aldus eenige leden — wordt gerekend op aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot. Hoeveel en welke schepen — zoo vroeg en zij — worden daarvoor gebouwd?

Om dezelfde reden als bij onderafd. 1012 vermeld, zagen eenige leden de verhoogde raming voor de kosten van steenkolen enz. gaarne nader toegelicht.

Onderafdeeling 1029. Verdere algemeene kosten der zeemacht. Naar aanleiding van de mededeeling, dat er verpleegkosten van de Inlandsche schepelingen worden teruggevorderd, (blz. 55, noot 73), zou men de vraag willen stellen, of zulks ten aanzien van Europeesche schepelingen evenzeer geschied.

De toelage, verstrekt aan den onderofficier der Koninklijke Marine (blz. 57, noot 75), voor wien een bedrag van

f 1440 is uitgetrokken, werd door enkele leden veel te hoog geacht.

Men zou gaarne vernemen welke goederen bij deze onderafdeeling worden bedoeld en waarom het hiervoor uitgetrokken bedrag moest worden verhoogd.

Voorts werd gevraagd, wat bedoeld wordt met de „overige uitgaven” ad f 33 100 (noot 77, blz. 57).

Onderafdeeling 1030 en 1031. Kweekschool Makassar. Men zou gaarne vernemen of alle op deze school beschikbare plaatsen zijn bezet en er aanleiding bestaat tot oprichting van gelijksoortige kweekscholen op andere plaatsen in onzen Archipel, b.v. op Java.

Tevens zou men inlichtingen omtrent de resultaten, met de opleiding aan deze school verkregen, op prijs stellen.

Een lid zou gaarne ingelicht worden omtrent de kennis van de Nederlandse taal bij de abiriënten.

Onderafdeeling 1032. Opleiding Inlandsche machinedrijvers. Aanvankelijk was — aldus eenige leden — op de begroting een bedrag van f 1.400 voor één Inlandsch onderwijzer uitgetrokken en zal er thans blijkens de toelichting (blz. 11) een tweede bijkomen. Gevraagd werd nu, waarom bij de begroting voor beide onderwijzers op het maximumbedrag is gerekend.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch Eskader. Het had de aandacht getrokken, dat de bedragen voor voeding uitgetrokken, wel buitengewoon ruim zijn, n.l. f 2 per hoofd per dag.

Gaarne zou men een overzicht ontvangen, welke schepen in 1922 tot het Nederlandsch eskader zullen behooren.

Onderafdeeling 1037A. Uitkeeringen bij invaliditeit van vliegeniers. Gevraagd werd, of de uitkeeringen en pensioenen in geval van een ongeluk voor burgerlijke en militaire landsdienaren, die bij den vliegdiens werkzaam zijn, volkomen gelijk zijn.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 6den Juni 1921.

GALESTIN.

KAN.

RIVAL.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Begrooting. De sobere toelichting heeft gedeeltelijk betrekking op de posten voorkomende op Hoofdstuk I dezer begrotingsafdeeling, welke posten met toelichting door den Minister worden opgegeven, zoodat over het algemeen door de Indische Regeering geen uitgebreidere inlichtingen kunnen worden verstrekt. Overigens zal met de gemaakte opmerking in den vervolge zooveel mogelijk rekening worden gehouden.

Ter beantwoording van de vraag omtrent het onduidelijke der opgegeven eindcijfers diene, dat de uitgaven voor den „geheelen dienst” van de marine, waaronder niet alleen worden verstaan de uitgaven ten laste van de Xde begrotingsafdeeling (Departement der Marine), maar ook die voor de pensioenen en onderstanden van het Inlandsch personeel der oorlogsmarine, zoomede voor de marinebouwwerken en huishuurvergoedingen, welke laatstbedoelde twee groepen van uitgaven onderscheidenlijk komen ten laste van de begrotingen der departementen van Financiën en der Burgerlijke Openbare Werken, zich als volgt laten becijferen:

Afdeeling	X, Hoofdstuk	I	.....	f	22 857 651
„	X,	„	II	.....	„ 30 413 460
„	III,	„	II	.....	„ 61 400
„	VII,	„	II	.....	„ 1 400 250

Totaal ..... f 54 732 761

Het ramingcijfer voor de „gewone” marineuitgaven ad f 38 095 191, waarvan hierneven sprake is, is verkregen door bovenvermeld ramingcijfer voor den „geheelen dienst” van de marine ad f 54 732 761 te verminderen met het navolgende eindcijfer der uitgaven voor „vlootuitbreiding”, zoomede voor „buitengewone” uitgaven, t. w.:

Vlootuitbreiding:

Afdeeling	X, Hoofdstuk	I	.....	f	11 500 000
„	X,	„	II	.....	„ 1 491 000
„	VII,	„	II	.....	„ 600 000

Buitengewone uitgaven:

Afdeeling	X, Hoofdstuk	II	.....	„	3 046 570
-----------	--------------	----	-------	---	-----------

Totaal ..... f 16 637 570

Uit het vorenstaande blijkt, dat eene onderlinge vergelijking van nevenbedoelde sommen van f 38 095 191 en f 38 820 111 niet opgaat, vermits bij de becijfering van het eerstgenoemde bedrag geheel en van het laatst gemelde bedrag slechts ten deele rekening is gehouden met de marineuitgaven, welke voorkomen op de begrotingen der departementen van Financiën en der Burgerlijke Openbare Werken.

De opmerking van verscheidene leden, dat in meerdere mate bezuinigd had kunnen worden, is in hare algemeenheid moeilijk te beantwoorden.

Bij de jongste principieele bezoldigingsherziening — welke het uitvloeisel is geweest van den arbeid eener in Nederland benoemde Staatscommissie — is krachtig gestreefd naar vermindering van het aantal toelagen. In het belang van den dienst zijn nochtans gehandhaafd:

- a. toelagen, waarin een prikkel is gelegen voor het verkrijgen van speciale bekwaamheden, waarvan in den dienst profijt wordt getrokken;
- b. toelagen, welke een vergoeding bevatten voor gedane uitgaven;
- c. toelagen, bedoeld als aansporing bij werkzaamheden, waaraan bijzondere gevaren zijn verbonden.

Dat de bezoldiging van het Europeesch marinepersoneel te hoog zou zijn, kan slechts worden toegegeven voor zooveel betreft het personeel beneden den rang van officier. De voorbereiding van een algemeene herziening, waarbij gestreefd zal worden naar het leggen van verband tusschen de bezoldiging van het marinepersoneel en die der burgerlijke landsdienaren, is reeds ter hand genomen.

De Regeering is vooralsnog van oordeel, dat aan inkrimping der Zeemacht niet kan worden gedacht. Hoewel Zij zeer zeker zoude toejuichen, indien de algemeene wereldorde een aanzienlijke beperking van militaire uitgaven toeliet, zoude Zij zich niet verantwoord achten thans daartoe over te gaan.

Zij is van oordeel, dat het Volkenbondsinstituut thans nog niet zoodanige waarborgen biedt, dat tot algemeene vermindering van bewapening en dus van militaire uitgaven kan worden overgegaan.

Aan de opmerking, dat deze begrooting zeer weinig perspectief opent, is door het ingediende ontwerp vlootwet reeds tegemoet gekomen.

§ 2. Defensie. Het vermelde omtrent de defensie vermeent de Regeering thans onbesproken te kunnen laten. Zij vermeent, dat in het aan den Volksraad overgelegde ontwerp vlootwet de mogelijkheid is aangetoond

van het scheppen van een weermacht, welke, hoewel hooger eischen stellende, gerekend moet worden de draagkracht van den Staat niet te overschrijden.

Wat de fusie der Departementen van Oorlog en Marine in Nederland betreft, hiervan is de Regeering niet meer bekend, dan dat in Nederland een wetsontwerp ter regeling dezer aangelegenheid is ingediend en dat dienaangaande door de Tweede Kamer der Staten-Generaal een Voorloopig Verslag en door de Regeering een Memorie van Antwoord is ingediend.

Aangezien een splitsing van de Staatsmarine in eene Moederlandsche en een Indische niet in het voornemen ligt van het Opperbestuur, is het oprichten van een geheel zelfstandig departement van Marine in Indië niet mogelijk. De algemeen gevoelde noodzaak om minder beslissingen in Nederland en meerdere in Indië zelve te doen nemen, zal ook in de onderlinge verhouding der Marine Departementen te 's Gravenhage en Weltevreden tot uiting moeten komen.

Alle schepen hebben hunne volledige oorlogsmunitie aan boord. In de magazijnen (en munitieschepen) te Soerabaja bevindt zich 100% reserve oorlogsmunitie voor ieder schip. Bovendien beschikt de pyrotechnische werkplaats van het Marine Etablissement over voorraden buskruit en onderdeelen, waardoor onmiddellijk aanmaak van meerdere munitie mogelijk is. Door de moeilijkheden gedurende den oorlog met aanschaffing en uitzending ondervonden, is van sommige artikelen de voorraad gering, doch men is voortdurend doende deze aan te vullen.

Reeds thans is de pyrotechnische werkplaats der Landmacht te Bandoeng bezig sommige voor den aanmaak van munitie benoedigde onderdeelen (o.a. slagdoppen) te vervaardigen, zoodat Indië hierin van het buitenland onafhankelijk is, terwijl het streven er op is gericht in deze richting voort te gaan. Een belangrijke stap voorwaarts zal zijn gedaan, als de projectielenfabriek te Bandoeng zich tot hare volle capaciteit zal hebben ontwikkeld. Deze fabriek kan t.z.t. alle in de toekomst voor de Koninklijke Marine noodige projectielen leveren. Alleen bij aanschaffing van nieuw materieel zal het wellicht noodzakelijk blijven, om voorloopig — ten einde onmiddellijk over de gewenschte hoeveelheid munitie te kunnen beschikken — eene eerste verstrekking complete munitie bij den betrokken fabrikant te bestellen.

Ook plannen om te geraken tot de oprichting van eene fabriek voor de vervaardiging van rookvrije buskruitsoorten zijn in overweging, hoewel niet kan worden ontveinsd, dat ten deze zeer groote moeilijkheden zullen zijn te overwinnen. Aan de zuiverheid der gebruikte grondstoffen moeten n.l. zeer hooge eischen worden gesteld.

Hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1003. Aanbouw enz. van vlootmateriaal. Aan het bezwaar, vervat in de opmerking aangaande onderafdeeling 1003, is reeds tegemoet gekomen doordat het ontwerp Vlootwet aan den Volksraad is aangeboden.

Onderafdeeling 1005. Verdere algemeene kosten der Zeemacht. Het bij nevenbedoelde onderafdeeling uitgetrokken bedrag wegens uit- en terugzending van personeel der Koninklijke Marine met de

daarvoor in aanmerking komende huisgezinnen, enz. is gebaseerd op het van den Minister van Koloniën zonder bepaalde toelichting ten deze ontvangen voorontwerp betreffende de uitgaven in Nederland en is bijna f 600 000 lager dan de raming voor 1921, vermoedelijk in verband met het wegens nijpend te kort aan personeel geringer aantal uit en terug te zenden personen en met de sedert lager geworden overtochtskosten.

Onderafdeeling 1006. Personeel Nederlandsch eskader. Onderafdeeling 1008. Personeel Indische militaire Marine. Voor verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke Marine, dienende aan boord van het Nederlandsch eskader in Indië en bij de Indische militaire marine wordt, wegens gemis aan voldoende gegevens ten tijde van de opmaking van het Indische begrootingsontwerp, gewoonlijk de raming van het voorafgaande jaar voorloopig behouden, welke nader door den Minister van Koloniën in overeenstemming pleegt te worden gebracht met de op het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting te dien aanzien uit te trekken bedragen.

Op gelijke wijze wordt gehandeld met betrekking tot de hierbedoelde verrekeningen ten behoeve van het overige Europeesche marine-personeel (vgl. de onderafdeelingen 1001, onderdeel a, 1004, 1010, onderdeel c en 1016, onderdeel e).

Onderafdeeling 1009. Aanbouw, uitrusting, enz. van schepen. Het uitgetrokken bedrag betreft het in Nederland in aanbouw zijnde z.g. moederschip voor onderzeebooten, de Pelikaan. De hoegrootheid van het bedrag wordt bepaald door den Minister van Koloniën in verband met den stand van den bouw. De Regeering kan niet instemmen met het denkbeeld den aanbouw langzamer te doen plaats hebben. In het project van een te bouwen schip is het standpunt der techniek van dat oogenblik belichaamd. Na een zeker aantal jaren is de techniek zoodanig verbeterd dan wel de inrichting zoodanig gewijzigd, dat het gebouwde schip als oorlogsinstrument in waarde achteruitgaat. Hoe langer men dus over het schip bouwt hoe korter men het als oorlogswapen kan bezigen, waardoor dus het rendement kleiner wordt.

Liet de toestand van 's Lands financiën — ook de capaciteit der betrokken werven heeft er invloed op — het toe, dan zou snellere aanbouw, gezien den hoogst onvoldoenden toestand van 's Lands vloot, het eenige noodige zijn.

Omtrent het vernietigen van in Duitschland voor de Koninklijke Marine in aanbouw zijnde onderzeebooten, is niets bekend. Met het daarop betrekking hebbende courantenbericht kunnen zeker niet onderzeebooten bedoeld zijn, daar die allen in Nederland in aanbouw zijn, wellicht wel enkele onderdeelen.

Ook daaromtrent is echter niets bekend.

Met het oog op den aanbouw van 1 grootere en 2 kleine mijnenleggers, werden — teneinde tijdig over het geschut e. a. voor deze schepen te beschikken — stappen gedaan om tot de aanschaffing van het noodige materieel te geraken. Het totaal hiervoor noodig geachte bedrag is begroot op f 460 000.

Aanvankelijk werd het genoemde bedrag teruggebracht tot f 156 100, gedeeltelijk tengevolge van de onjuiste veronderstelling, dat de in oprichting zijnde projectielen fabriek

te Bandoeng de volledige munitie kon leveren en ten deele in verband met een aanvankelijk verschil in inzicht met het Opperbestuur omtrent het kaliber en aantal van het benoedigde geschut. Deze zaak is thans opgelost, in verband waarmee de eerst teruggenomen f 303 900 op de begrooting 1922 zijn gebracht.

Onderafdeelingen 1010 en 1011. Hydrografische dienst. Het verlangde overzicht van het totaalbedrag, dat ten behoeve van het hydrografisch kantoor in Nederland geraamd wordt, valt hier te lande bij gemis van gegevens niet te leveren.

Onderafdeeling 1012. Personeel ten behoeve van „Scheepvaart“. Volgens de tot dusver ontvangen opgaven zijn 11 jongelieden in opleiding. In de laatste jaren was het aantal dergenen, die zich voor de opleiding opgaven, voldoende en viel over het gehalte niet te klagen. Zoolang de toeloop tot de in Indië bestaande opleiding onvoldoende is, is het betrekken van jongelieden uit Nederland onvermijdelijk.

Onderafdeeling 1013. Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart“. Het uitstel van aanbouw van schepen was met het oog op den financiële toestand noodzakelijk. De aanbouw van een hospitaalschip is niet zoo dringend nodig daar op andere wijze zooveel mogelijk in de betreffende behoefte kan worden voorzien. Wat de bestrijding van den smokkelhandel der opium betreft, is het twijfelachtig of te dien aanzien met meer schepen afdoende resultaten kunnen worden bereikt. De Regeering stelt zich echter voor het een en ander nader te overwegen, en zoo nodig, te zijner tijd nader hierop terug te komen.

Onderafdeeling 1016. Marine-etablisement enz. Aanmaak van mijnen en torpedo's in langzamer tempo te doen geschieden is niet mogelijk, zooals bij de toelichting tot de begrooting en het hierboven onder Aanbouw, uitrusting enz., vermeld, reeds is medegedeeld.

Immers verkeert de mijnendienst hier voorzoover betreft het aantal mijnen, in een zeer achterlijken toestand, doordat gedurende de achter ons liggende oorlogsjaren aanschaffing en uitzending van mijnen-materiaal onmogelijk was. Het feit, dat Nederland over het viervoudige van het in Indië aanwezige aantal mijnen beschikt, moge verdere argumentatie over de noodzakelijkheid van spoedige aanschaffing overbodig maken. De aangeschafte mijnen blijven jaren bruikbaar; dat de mijnen reeds in betrekkelijk korten tijd zouden moeten worden afgeschreven is niet juist. Bij oefeningen worden de mijnen n.l. zoo gelegd, dat het lichten weder gemakkelijk kan plaats hebben, hetgeen steeds korten tijd na het leggen plaats heeft. Daarna worden de mijnen in onderhoud afgegeven — waarbij zoo nodig kleine herstellingen plaats hebben — en weder opgenomen in den voorraad.

De thans in gebruik zijnde mijnen zijn dan ook reeds sinds 1908 in Indië.

Wat betreft de opmerking omtrent het verloren gaan van torpedo's, hierbij dient in aanmerking te worden genomen, dat de eerste dezer torpedo's in 1913 verloren ging, zoodat het totale verlies ad 7 stuks niet groot is te noemen en zeker de verliezen in Nederland niet te boven gaat. De maatregelen

getroffen om het verloren gaan van torpedo's in deze gewesten zooveel mogelijk te voorkomen, zijn dan ook dezelfde als in Nederland. Aanschaffing van torpedo's in langzamer tempo is niet mogelijk. De voorraad is zelfs voor de thans hier aanwezige vaartuigen verre onvoldoende.

Hieronder volgt een opgaaf van het personeel der Koninklijke Marine bij het Marine Etablissement geplaatst of daar bij administratief te boek loopende. De toevoeging M.E. beteekent dat het personeel speciaal voor die inrichting werkzaam is.

1 officier-machinist wd. bedrijfsingenieur M.E. f	11 520
2 „ „ „ „ dd. werktuigkundig ingenieur M.E.	25 932
1 luitenant ter zee equipagemeester M.E.	13 470
1 „ „ „ „ onderequipagemeester M.E.	6 880
1 „ „ „ „ officier der artillerie M.E.	8 538
2 onderofficier-monteur dd. baas-monteur M.E.	14 354
3 „ „ „ „ konstabel fortwachters	19 770
2 „ „ „ „ dd. beheerdersartillerie-voorraad en konstabel beambte M.E.	13 867
1 korporaal-seiner dd. opziener-seiner M.E.	4 481
1 sergeant-machinedrijver baas v/d werkplaats v/d onderzeeëinst	6 868
1 sergeant-majoor der Mariniers, beheerder v/h Kampement te Malang	7 240

Totaal ..... f 132 926

Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het departement. Het ligt in het voornemen de betrekking van chef van den staf aan een hoofdofficier te doen opdragen, zoodra vervanging van den huidige functionaris aan de orde komt.

Met het opbrengen van gelden voor een civiel-ingenieur heeft volstrekt niet de bedoeling voorgezetten alle voor de Marine noodige bouwwerken door eigen personeel te laten uitvoeren. Daartoe zou een uitgebreid bouwkundig bureau nodig zijn, voor de samenstelling waarvan voorshands geen plannen bestaan.

Voor het toezichthouden op het uitvoeren van projecten door particuliere aannemers, het beoordeelen der projecten, het z.g. zelf samenstellen van projecten, is dringende behoefte gebleken aan een ter zake volkomen deskundig-ingenieur, vnl. met het oog op de vele groote werken, welke in den laatsten tijd zijn ondernomen en met het oog op de vlootplannen in de toekomst nog zullen moeten worden uitgevoerd. De praktijk der laatste jaren heeft uitgewezen dat — in verband met eigen werk en het niet in voldoende mate beschikbaar hebben van personeel — van wege het Departement der B. O. W. niet altijd in een geregeld toezicht kan worden voorzien, hoe deze dienst ook bereid moge zijn te helpen. Hetgeen „van andere zijde“ werd aangevoerd is dan ook juist.

Wil men verzekerd zijn van een richtige besteding van 's Lands gelden dan is dat geregelde toezicht nodig en behoort het Departement der Marine de beschikking over een dergelijken ingenieur te hebben.

Het Departement der Marine beschikt niet over dienstauto's zoodat niet duidelijk is wat wordt bedoeld. Slechts voor verkeer tussehen het vliegekamp te Tandjong-Priok en Weltevreden zijn een 2-tal auto's ter beschikking van den

commandant van dat kamp. Deze worden uitsluitend voor deze verbinding gebezigd. Ook bij gereedheid van het Vliegkamp te Soerabaja zal daar tot dienstauto's moeten worden overgegaan.

Voor het Marine Etablissement te Soerabaja zijn twee auto's, benevens een vrachtauto in gebruik. De talrijke goederen welke voor dit etablissement werden aangebracht, zoowel van overzee als te land hebben de aanschaffing van een vrachtauto noodig gemaakt, temeer waar thans het vervoer van af het vrachtschip voornamelijk over land geschiedt en niet zooals voorheen van de reede naar het etablissement. De beide andere auto's zijn bij een dergelijke omvangrijke reparatieinrichting noodig in de eerste plaats door de veelvuldige aanraking met leveranciers, industrieën in de bovenstad, en verder voor overbrenging van personeel naar de Oedjoeng, v.z.v. hierin niet door tramabonnementen kan worden voorzien.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablissement enz. Het verband door meerdere leden gelegd tusschen de uitbreiding van het Marine Etablissement en de bedenkingen bij onderafdeeling 1001 tegen de indienststelling van een civiel-ingenieur is niet duidelijk.

Deze ingenieur werd niet voorgesteld om bij het Marine Etablissement werkzaam te zijn, al zullen de daar uit te voeren werken een belangrijk aandeel van zijn werkkring uitmaken. Ook bij niet aanneming van een eigen civiel ingenieur zullen deze werken moeten worden uitgevoerd en zal in het hiervoor bedoelde toezicht op andere wijze moeten worden voorzien, desnoods met opoffering van andere belangen.

Of het Marine Etablissement te Soerabaja in de nieuwe defensievoorstellen past is geen vraag meer. Het gedeelte der vloot, naar deze voorstellen op Soerabaja als hulpbasis aangewezen, vereischt een goede reparatieinrichting, volkomen geoutilleerd om een goed onderhoud van het kostbare materieel te waarborgen, wil men niet komen te staan voor de noodzakelijkheid van ontijdig nieuw materieel te moeten aanschaffen tengevolge van onvoldoend onderhoud, dus verwaarloozing, van het bestaande.

Doch ook afgezien van de aanhangige defensievoorstellen is de uitbreiding en moderniseering van het Marine Etablissement noodzakelijk, daar, komen die voorstellen niet tot uitvoering, in de naaste toekomst op Soerabaja, behalve het bestaande materieel, zijn aangewezen 10 onderzeeboten en twee moderne kruisers, alle thans in aanbouw en — wat de onderzeeboten betreft — gedeeltelijk gereed. Nadrukkelijk moet hier ook nog gewezen worden op de omvangrijke civiele vloot, welke op Soerabaja voor herstelling is aangewezen en in welker vernieuwing het Marine Etablissement reeds een aandeel heeft gehad en een nog belangrijker aandeel behoort te krijgen. Zooals reeds bij de behandeling der begrotingen der laatste jaren is uiteengezet, heeft de thans onderhanden zijnde uitbreiding ten doel alleen datgene uit te voeren:

- 1e. hetwelk noodzakelijk is om het etablissement te doen beantwoorden aan de eischen te stellen aan een herstellingswerf voor de thans in Indië aanwezige schepen der oorlogsmarine en der overige diensten en voor de schepen, welke met zekerheid in Indië zijn te verwachten;
- 2e. dat beoogt de gelegenheid voor aanbouw van schepen zoodanig uit te breiden, dat alle vaartuigen, welke voor

den burgerlijken en hydrografischen dienst noodig zijn, aldaar kunnen worden aangebouwd.

Blijkens de vaststelling der begrotingen had deze uiteenzetting de instemming van den Volksraad.

Onder „andere goederen”, bedoeld op blz. 89, noot 20, wordt verstaan hetgeen als materialen van den Lande door aanschaffing in Indië in de marinemagazijnen te Soerabaja wordt opgeslagen tot latere verstrekking aan de vloot en ten behoeve van de uitvoering van werken bij het marine-etablissement.

Onder andere goederen vallen dus die goederen, niet vermeld onder de artikelen 28 t/m 31 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor die inrichting — stuk 6 — en de onder hoogerangehaalde noot 20 aangegeven verduurzaamde levensmiddelen.

Tengevolge van de stagnatie in het gereedmaken der afdeling onderzeedienst op het Marine Etablissement, waardoor deze inrichting nog niet volledig geschikt is om spoedig eenige onderzeeboten tegelijk te behandelen voor het voor haar noodige omvangrijke onderhoud (in 1922 zijn vermoedelijk 7 booten aanwezig), is inderdaad overwogen ter ontlasting van het Marine Etablissement de K. I. in Nederland te doen behandelen. Ten slotte is hiervan echter afgezien.

Intusschen moge hier tevens uit blijken dat de voor de vloot noodzakelijke uitbreiding van het etablissement met kracht en voortvarendheid moet worden voortgezet, wil men in de toekomst niet genoodzaakt worden de schepen voor groote herstellingen naar Nederland terug te zenden.

Onderafdeeling 1007. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen enz. Het beheer over de steenkolenopslag te Manokwari wordt gevoerd door een beheerder. Aan dezen is een mandoer toegevoegd die belast is met het directe toezichthouden op het laden en lossen van steenkolen. De administratie wordt, evenals dit bij andere opslagplaatsen geschiedt, gevoerd door den beheerder en deze is dus aansprakelijk. Ook voor andere beheerders, die als regel nog andere betrekkingen vervullen, is direct toezichthouden niet altijd mogelijk.

Onderafdeeling 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen enz. Bij het samenstellen van de begroting worden de door het Departement van Gouvernementsbedrijven vastgestelde prijzen gebezigd, welke prijzen steeds zijn van het voorafgaande jaar. I.e. waren deze van 1920 daar die van 1921 nog niet zijn bepaald. De Marine heeft op de vaststelling der prijzen geen invloed. Wat betreft het verschil van de opgegeven prijzen zij opgemerkt, dat de prijzen op bladz. 25 het gemiddelde zijn over alle opslagplaatsen in den archipel, hetgeen voor de algemeene raming van aanschaffing noodig is, terwijl de prijzen op bladz. 87 slechts betrekking hebben op de opslagplaats te Soerabaja; dit zijn dus de magazijnprijzen van het Marine Etablissement.

Uit den aard der zaak geldt voor elke afzonderlijke opslagplaats een andere prijs, verband houdende met de kosten op den aanschaffingsprijs gekomen.

Ten slotte zij medegedeeld, dat voor de levering van residu een contract met de Dordtsche Petroleum Maatschappij is gesloten.

De opgegeven prijzen zijn dus contractsprijzen.

Onderafdeeling 1009. Personeel magnetische en weerkundige waarnemingen. Tegen simulatie wordt zooveel mogelijk gewaakt door ook van het assistenten-personeel belast met wachtersdiensten bij ziekte overlegging van certificaten te vorderen. Waar thans slechts personeel voor wachtersdiensten wordt aangewezen, dat bij geneeskundig onderzoek daarvoor geschikt is gebleken kan een dienst van 6 uur wacht en 24 uur vrij moeilijk te zwaar geacht worden.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven hydrografische dienst. Een afschrift van de verschillende bij de Oorlogs- en Gouvernements Marine in deze gewesten geldende voedingstarieven is ter inzage nedergelegd ter Secretarie van den Volksraad.

Omtrent hoogere raming der kosten van brandstoffen, zie toelichting onderafdeeling 1008, eerste gedeelte.

De uitdrukking „Stijging” heeft dus betrekking op de prijsstijging sedert de laatste prijsbepaling.

Onderafdeeling 1013. Inspectie en hoofdkantoor van Scheepvaart. Het definitieve ontwerp Schepenordonnantie met uitvoeringsmaatregelen in behandeling.

Wat betreft de opmerking omtrent de bezoldiging van den hoofdinspecteur van scheepvaart, zij medegedeeld, dat aan de betrekking van inspecteur-onderhoofd geen, aan die van hoofdinspecteur twee regelmatige weddeverhoogingen van f 100 per maand zijn verbonden. Bij aanneming der niveleeringsvoorstellen zullen ook deze bezoldigingen worden herzien.

De plaatsing van een gezaghebber der Gouvernements Marine bij het hoofdkantoor van scheepvaart, vroeger bij het Departement der marine, bestaat sedert tientallen van jaren. Deze ambtenaar behandelt de personeele zaken der Gouvernements Marine en is beheerder van het depôt van zeekaarten en gidsen. Hij zou slechts gemist kunnen worden, indien in zijn plaats een ander ambtenaar van ongeveer gelijke bezoldiging werd aangesteld.

Het gewestelijk vaartuig Karimata is waarschijnlijk gezonken doordien patrijspoortjes door de zee zijn ingeslagen. In het licht van deze ervaring beschouwd, kan gezegd worden, dat het zinken voorkomen had kunnen worden door de patrijspoorten extra te beschermen; alle omstandigheden in aanmerking nemend, mag echter niet worden gesproken van ernstig plichtsverzuim, zooals in de dagbladen is geschied.

Omtrent den brand van den motorschoener Antiepe kan worden gemeld, dat het schip, hetwelk eene lading petroleum met een kleine hoeveelheid bezine vervoerde, totaal is uitgebrand, doch geen menschenlevens zijn verloren gegaan. Nadere berichten zijn nog niet ontvangen.

Volgens mededeeling van de betrokken ambtenaren is op de vraag om den derden officier Kalangie telegrafisch in kennis te stellen van het overlijden zijner moeder, geantwoord, dat dit niet kon per regeeringstelegram, doch dat men zelf kon seinen, waartoe is opgegeven langs welken weg. De vräger scheen hiermede geheel tevreden te zijn. Voor zover valt na te gaan is er geen sprake geweest van eenig gebrek aan welwillendheid van de zijde van bedoelde ambtenaren.

Onderafdeeling 1014. Verdere uitgaven hoofdkantoor van scheepvaart enz. Het is

niet duidelijk wat met de hier gemaakte opmerking wordt bedoeld. De vervoerkosten van het betrekkelijk personeel worden geheel op dezelfde wijze vastgesteld en vergoed als die voor alle andere burgerlijke landsdiensten. Vermoedelijk houdt de opmerking verband met het feit, dat de vervoerkosten van het personeel van alle burgerlijke departementen worden gebracht op de begrooting van Binnenlandsch Bestuur, terwijl die voor het onder Marine ressorteerde personeel nog komt ten laste der Xde begrotingsafdeeling; de beoordeeling der niet vaststaande uitgaven geschiedt door Reiswezen.

Onderafdeeling 1016. Raad voor de scheepvaart. Het voor den Raad voor de scheepvaart uitgetrokken bedrag berust op eene raming, die opzettelijk ruim is genomen om later geen tegenvallers te krijgen. Het ligt in de bedoeling bij de uitvoering van dezen maatregel de uitgaven zooveel mogelijk te beperken, en als de praktijk heeft aangetoond dat met minder kan worden volstaan, zal de post worden verlaagd. Het bedrag omvat alle kosten, ook die voor schadeloosstelling van getuigen, tolken en deskundigen.

Onderafdeeling 1018. Gouvernements Marine. De kosten van het afnemen van examens worden als memoriepost opgebracht omdat in de opgegeven jaren geen uitgaven werden gedaan.

Stuurlieden voor de locale vaart worden overal in de praktijk gevormd; of eene opleiding voor het nieuw in te voeren diploma van stuurman voor de Indische kleine vaart behoort te worden ingesteld, maakt nog een punt van overweging uit.

Onderafdeeling 1019. Vergoeding voor voeding. De vergoeding voor voeding strekt voor de kosten van de tafel aan boord (zie het besluit in Stbl. 1910 No. 98). Onafhankelijk hiervan ontvangen de ambtenaren der Gouvernements Marine duurtetoeslag als andere ambtenaren.

Onderafdeeling 1021. Gewestelijke vaartuigen. Van de opmerking omtrent de opleiding der motoristen is nota genomen; gaarne zal nog worden vernomen welke motoristen in hun taak te kort schieten.

De aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot regelt zich naar de behoefte, welke bepaald wordt door het afvallen van vaartuigen door ouderdomsgebreken of verloren gaan. Overigens wordt gezorgd, dat er steeds een kleine reserve aanwezig is. De aan te schaffen vaartuigen zijn van verschillende grootte en soort; de grootste zijn bijna 30 Meter lange stoomertjes, die 1.5 ton kosten, de kleinste kleine rivierpauwen.

Behalve in de hoogere prijzen voor steenkolen, die zijn toegelicht bij onderafdeeling 1008, vindt de hoogere raming tevens haar oorzaak in de omstandigheid, dat de brandhoutprijzen zooals die voor 1920 waren aangenomen, minstens met 100% zijn gestegen.

Onderafdeeling 1029. Verdere algemeene kosten der zeemacht. Sinds 1 October 1919 worden, in overeenstemming met het in Nederland bij de Marine bepaalde, noch van Europeesche noch van Inland-

sche schepelingen der Oorlogsmarine verpleegkosten teruggevorderd.

Tot dien datum had voor beide groepen van schepelingen bij hospitaalverpleging eene geringe inhouding op de soldij plaats die in geen verhouding stond tot de werkelijke kosten welke de verpleging medebracht.

De 2e alinea van noot 73 is ten onrechte nog van de vorige begrooting overgenomen.

Alle aan den wal geplaatste onderofficieren genieten een toelage boven de soldij, welke bij plaatsing aan boord genoten wordt, omdat de soldijregeling geen speciale soldij bij plaatsing aan den wal kent.

Het bedrag dier toelage moet voldoende zijn om daaruit de kosten van logies en voeding aan den wal te bestrijden, zijnde de soldij voor plaatsing aan boord berekend op den grondslag van vrije woning en voeding van landswege.

Met de toenemende duurte zijn deze toelagen oorspronkelijk gesteld op f 120.— in den loop der laatste jaren allengs verhoogd en thans tot f 140.— per maand geklommen (G. B. van 9 Juni 1920 No. 60), met dien verstande, dat zij die vrije woning genieten f 5.— minder ontvangen. Het opgebrachte bedrag van f 1440.— is dan ook niet meer juist, daar de beheerder van het Marinekampement te Malang ingevolge genoemd G. B. thans eene toelage ontvangt van $12 \times f 135 = f 1620.—$ in plaats van f 1440.— zijnde de vroeger aan genoemde detachering verbonden toelage.

Dat voor „vrije woning” de toelage slechts zoo weinig minder bedraagt is een gevolg van den aard der woningen — feitelijk niet meer dan een slaapgelegenheid — waarvoor billijkheidshalve bezwaarlijk een grooter bedrag is te korten. Wordt eene werkelijke woning verstrekt, waar de betrokkene met zijn gezin kan verblijven, dan wordt een huishuur hiervoor berekend afhankelijk van de klasse van het huis.

Onder de bij deze onderafdeeling, onderdeel h, bedoelde goederen moeten worden verstaan inventarisgoederen, zooals meubilair, kommaliewantsgoederen en andere verbruiksartikelen.

Voor den geheelen post is een hooger bedrag dan ten vorigen jare uitgetrokken, in verband met de gestadige stijging der uitgaven gedurende de laatstverloopen drie jaren.

Met de „overige uitgaven” ad f 33 100.—, waarvan sprake is op blz. 57 noot 77, worden bedoeld die uitgaven welke behalve de overige bij die noot nader omschrevene eventueel nodig zullen zijn voor zaken, welke hare omschrijving niet vinden in de aan den post „Andere uitgaven” voorafgaande onderdeelen van nevenvermelde onderafdeeling, zooals bijv. advertentiekosten, uitbetalingen van vergoedingen voor het in dienst verloren gaan of beschadigd zijn van kleedingsstukken, enz.

Onderafdeeling 1030 en 1031. Kweekschool Makasser. Practisch zijn alle op de Kweekschool te Makasser beschikbare plaatsen steeds bezet geweest.

Uitbreiding der opleiding zal noodig zijn, wanneer tot uitbreiding der vloot in deze gewesten wordt overgegaan. Die uitbreiding kan geschieden door vergrooting der bestaande school of door het stichten van een tweede school. Uitteraard zal dit laatste een veel duurder middel zijn en ook weinig economisch voor zooveel betreft de leerkrachten, waaraan zulk een nijpend tekort bestaat. Twee scholen zullen meer

onderwijzers noodig hebben dan één school van dubbele capaciteit.

De resultaten, met de opleiding te Makasser verkregen, zijn gunstig te noemen. Het peil der schepelingen, die de school hebben doorlopen, staat aanzienlijk hooger dan dat van de vroegere Inlandsche schepelingen. Intusschen is alles nog niet zooals het wezen moet; er wordt nog steeds naar verbetering gestreefd, ten einde het rendement der school zoo hoog mogelijk op te voeren. Dit geldt onder meer het onderwijs in de Nederlandsche taal, daar de kennis hiervan bij vele afkomelingen nog te wenschen overlaat.

Onderafdeeling 1032. Opleiding Inlandsche machinedrijvers. Bij de begrooting is voor de beide onderwijzers op de hoogste bezoldiging gerekend, omdat de aan de betrokkenen te stellen eischen van geschiktheid van dien aard zijn, dat doorgaans slechts eene keuze uit de Inlandsche onderwijzers bij het openbaar Inlandsch onderwijs met veeljarigen diensttijd gedaan kan worden. Deze onderwijzers worden aangewezen door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, terwijl ook de eventueel toe te kennen bezoldigingsverhoogingen uit dit artikel worden bestreden. Van te voren valt niet te zeggen welk salaris de aan te wijzen onderwijzers zullen genieten.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader. Naar aanleiding van de opmerking, dat de kosten van f 2.— per dag per hoofd voor voeding wel buitengewoon ruim zijn, moge worden opgemerkt dat men aan boord der schepen voor voeding veel op conserven is aangewezen, welke gedeeltelijk uit Nederland geëischt, gedeeltelijk in Indië of Australië aangekocht worden en hoog in prijs zijn.

Ter wille van een geregeld verbruik van de in verband met de oorlogsgereedheid van de vloot aan te houden voorraden is het noodig, dat ook op niet in zee zijnde schepen en bij de inrichting der Zeemacht aan den wal geregeld conserven worden gegeten.

Ook de zoogenaamde „ververschingen” (vleesch, groenten, aardappelen, vet, uien, lombok enz.) en „leveranciers victualie” (meel, koffie, suiker enz.) stegen belangrijk in prijs en met name de prijs van rijst, welke naar den door het Departement van Landbouw vastgestelden prijs mocht worden aanvaard, was zeer hoog. Bij de berekening werden de laatst bekende gegevens, die van 1920, gebruikt.

Nog zij opgemerkt, dat men bij de berekening van kosten van de voeding met twee, elk voor zich zeer wisselvallige factoren, de sterkte van het aantal koppen in voeding en de prijs per rantsoen, te doen heeft, waarom het noodig werd de raming der voedingskosten aan den veiligen kant te nemen ten einde bij veranderingen in die factoren teleurstelling te voorkomen.

Voor zoover na te gaan zullen, wat de voeding betreft, in 1922 tot het zoogenaamde Nederlandsch eskader één pantserschip, vier jagers en een zevental onderzeeboten behooren.

Onderafdeeling 1037A. Uitkeeringen bij invaliditeit van vliegeniers. De regelingen voor voorzieningen bij vliegongevallen vastgesteld bij K. B. van 21 Mei en 28 October 1921 Nos. 64 en 59 ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel van het N.-I. Legel zijn mede van toepassing op het personeel der Zeemacht in deze gewesten.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

Toelichting Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1020. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (+ f 840).

Onderafdeeling 1021. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen (+ f 480).

Ter vervanging van het sedert uit dienst gestelde gewestelijk stoomvaartuig „Palele” te Posso (residentie Menado) zal een nieuw gewestelijk stoomvaartuig in dienst worden gesteld. Voor bezoldiging van het meerder benoodigde personeel voor dit vaartuig wordt op eene meerdere uitgaaf van f 840 gerekend.

Voor andere uitgaven voor bedoeld nieuw vaartuig wordt op eene meerdere uitgaaf van f 480 gerekend voor voeding van de manschappen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922. (Eerste nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG ⁽¹⁾.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

De posten gaven geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 2den Juli 1921.

AAJ.
LAOH.
NOTOHADISOERJO.

⁽¹⁾ Op dit Afdelingsverslag is geen Memorie van Antwoord gevolgd.

VOJERAN

BRITISH COMMONWEALTH

ORDER OF THE

OFFICE OF THE SECRETARY OF DEFENCE

1954

MEMORANDUM

Department of Defence

At the meeting of the Committee on 15th March 1954, the following was discussed: The proposed purchase of 1000 tons of...

YAM

YAM

NOTIFICATION

The Committee has agreed to recommend the purchase of 1000 tons of...

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 11.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1922.

MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Teeuwen.

Ingezonden 5 Juli 1921.

De Volksraad,
van oordeel, dat het nu reeds mogelijk is in Indië officie-
ren voor de Marine op te leiden op overeenkomstige wijze
als thans voor de landmacht geschiedt;
geeft der Regeering in overweging de noodige stappen
te doen ten einde in 1923 met die opleiding een aanvang
te kunnen maken
en gaat over tot de orde van den dag.

In de vergadering van 5 Juli 1921 is de behandeling van
deze motie uitgesteld tot een nader te bepalen tijdstip.

VOLEKRAAD

RECHT VAN VOORZITTING

1900

111 000

111 000

00

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUKKEN 1—5.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1922

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING XI.

PLAATSELIJK EN GEWESTELIJK ZELFBESTUUR.

STUK I.

Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Het eincijfer voor deze afdeeling heeft een verhooging ondergaan van f 724 537, doordat meer uitgetrokken is voor:

de vaste uitkeeringen aan de gewesten Batavia, Preanger-Regentschappen, Semarang, Rembang, Soerabaja en Pasoeroean, de onderafdeeling Padang Pandjang en de gemeenten Cheribon, Pekalongan, Modjokerto, Fort de Kock en Sawah Loento	f	70 471
terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden		2 000
uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen		413 000
voorschotten voor de verbetering der volkshuisvesting		255 000
tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng		231 000
tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding		2 000 000
kosten indienststelling burgemeesters		1 300
terwijl minder is uitgetrokken voor: uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen		1 304
tegemoetkoming aan het gewest Rembang ten behoeve van het onderhoud der wegen in zijn ressort		152 530
tegemoetkoming aan het gewest Kedoe ten behoeve van het onderhoud der wegen in zijn ressort		18 000
ondersteuning van bijzonder kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven		500 000

tegemoetkoming aan het gewest Preanger-Regentschappen in de kosten van verschillende werken aan wegen, bruggen en duikers	f	20
tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen		1 350
— tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet		200
uitkeering aan de gemeente Makassar van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te Makassar van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden		
bezoldiging personeel voor de uitvoering van decentralisatie van bestuur		6
verdere uitgaven in het belang van de invoering van decentralisatie van bestuur ...		

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.

Onderdeel b. Verhooging vaste uitkeering gewest Batavia (f 2 716).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van den weg Depok—Tjimanggis.
Onderdeel c. Verhooging vaste uitkeering gewest Preanger-Regentschappen (f 11 750).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van den aan het gewest Preanger-Regentschappen in beheer overgedragen weg Kawali—Tjiageur voor zoover deze in het gewest is gelegen.
Onderdeel f. Verhooging vaste uitkeering gewest Semarang (f 1 775).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud der wegen, gelegen in de door onteigening van Landswege tot het vrij staatsdomein teruggebrachte particuliere landen Gemoelak en Torbaja.
Onderdeel g. Verhooging vaste uitkeering gewest Rembang (f 1 600).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van de toegangswegen naar de nieuwe brug over de Solorivier te Bodjonegoro.
Onderdeel h. Verhooging vaste uitkeering gewest Soerabaja (f 2 560).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van het gedeelte van den ouden Griseeselweg loopende over het particuliere land Manoekan.
Onderdeel j. Verhooging vaste uitkeering gewest Pasoeroean (f 750).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van den toegangsweg tot de brug over kali Lahor.
Onderdeel p. Verhooging vaste uitkeering onderafdeeling Padang Pandjang (f 3 000).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van wegen-onderhoud en het ophalen van vuilnis, met welke kosten destijds bij de berekening van de vaste uitkeeringen onrechte geen rekening is gehouden.
Onderdeel a.a. Verhooging vaste uitkeering gemeente Cheribon (f 1 000).	Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud der rivieren Soekalila en Kasoenean, waarvan beheer aan de gemeente Cheribon is overgedragen voor zoover die rivieren in de gemeente zijn gelegen.
Onderdeel b.b. Verhooging vaste uitkeering gemeente Pekalongan (f 19 220).	De gemeenteraad van Pekalongan heeft verzocht de aan zijn gebied in verband met de afschaffing van

heerendiensten toegekende wisselvallige uitkeering van *f* 2.35 per hoofdgeldplichtige te vervangen door eene vaste uitkeering. Dit verzoek houdt verband met de omstandigheid dat het aantal hoofdgeldplichtigen gestadig achteruit gaat en met het feit dat voor het onderhoud van de wegen in zijn ressort aanzienlijk meer noodig is dan bij de afschaffing van de heerendiensten werd becijferd. Voor het onderhoud van de wegen wordt noodig geacht *f* 19 220, terwijl de uitkeering naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen gemiddeld *f* 11 250 bedraagt. Het voortdurend onttrekken aan eigen middelen van het voor het onderhoud van wegen te kort komend bedrag staat een goede behartiging van andere belangrijke gemeentebelangen in den weg. Voorgesteld wordt de vaste uitkeering voor de gemeente Pekalongan met *f* 19 220 te verhoogen tegen afvoering van den post, waarbij voor die gemeente gerekend is op de uitkeering naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen.

Onderdeel *g.g.* Verhooging vaste uitkeering gemeente Modjokerto (*f* 10 725).

Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van het onderhoud der wegen.

Onderdeel *p.p.* Verhooging vaste uitkeering gemeente Fort de Kock (*f* 5 175).

Verhoogd in verband met de indienststelling van eigen personeel voor de uitvoering van locale werken.

Onderdeel *q.q.* Verhooging vaste uitkeering gemeente Sawah Loento (*f* 10 200).

Als bij onderdeel *p.* hierboven.

Onderafdeeling 1102. Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen (*f* 4 875 044 minder *f* 1 304).

De herziene ramingen berusten op opgaven van de hoofden van gewestelijk bestuur. Voorts wordt verwezen naar de toelichting bij onderafdeeling 1101 onderdeel *b.b.* hierboven.

Onderafdeeling 1103. Terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden (*f* 7 000 meer *f* 2 000).

De raming is verhoogd in verband met de vermeerdering van het aantal gebiedsdeelen.

Onderafdeeling 1104. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen (*f* 3 467 000 meer *f* 413 000).

Deze post is geraamd overeenkomstig de onzuivere opbrengst der locale belastingen gedurende 1920, behalve voor de gemeenten Batavia, Meester-Cornelis, Buitenzorg, Bandoeng, Cheribon, Pekalongan, Tegal, Semarang, Soerabaja, Magelang, Kediri, Blitar, Padang, Palembang, Medan en Makassar, voor welke ressorten evenals in dit jaar de onzuivere opbrengst der locale belastingen gedurende 1919 tot grondslag is genomen.

De accresregeling is ingevoerd in 1913. Overeenkomstig de uitdrukkelijke vermelding in de memorie van toelichting op de landsbegroting van genoemd jaar draagt zij een tijdelijk karakter. Ten aanzien van de ressorten, die van het tijdstip harer invoering in de gelegenheid zijn geweest zich op den voet van deze regeling vermeerdering van de jaarlijksche uitkeering uit de algemeene middelen te verschaffen, heeft de accresregeling haar doel bereikt. De in 1921 aan deze ressorten toegekende bedragen zullen geen verdere verhooging ondergaan. Daarentegen stelt de Regeering zich voor eene regeling te treffen, volgens welke aan ieder ressort tot een bedrag gelijk aan dat van de vaste jaarlijksche uitkeering plus dat van den aldus gefixeerden accres-toeslag een of meer der landsmiddelen worden afgestaan, dan wel gedeelten van landsbelastingen met het daaraan verbonden natuurlijk accres. Nopens de landsmiddelen welke hiervoor in aanmerking zullen zijn te brengen is het overleg nog gaande.

Onderafdeeling 1106. Ondersteuning van bijzonder kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven (*f* 500 000 minder *f* 500 000).

Vermindering van uitgaven ingevolge de tijdsomstandigheden geboden zijnde zullen de tegemoetkomingen aan locale ressorten voor bijzonder kostbare locale werken zooveel de plaatselijke belangen dit toelaten zijn te beperken.

Onderafdeeling 1109. Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.

Van het uitgetrokken bedrag is *f* 755 000 bestemd voor de gemeente Bandoeng en *f* 300 000 voor de gemeente Semarang. De kleinwoningbouw voorziet in een dringende behoefte en draagt niet weinig bij tot leniging van den bestaanden woningnood. Het wordt wenschelijk geacht te dezen aanzien op den ingeslagen weg voort te gaan.

Onderdeel *b*. Voorschotten wegens kosten van de verbetering der volkshuisvesting (*f* 1 055 000 meer *f* 255 000).

Onderafdeeling 1110. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers (Memorie).

Door meerdere locale raden werden in den laatste tijd aanvragen ingediend om verhooging van de uit de algemeene geldmiddelen afgezonderde vaste uitkeeringen ten behoeve van het gewoon onderhoud aan wegen, bruggen en duikers in verband met de hoogere materiaal-prijzen en arbeidsloonen.

Aangezien voor het meerendeel der locale ressorten geen gelegenheid bestaat om zich, hetzij door het verhogen van belastingen, hetzij door het invoeren van nieuwe heffingen de vereischte vermeerdering van inkomsten te verschaffen, is het onvermijdelijk die ressorten van landswege geldelijken steun te verleen. Zullen zij zich in staat zien den hun opgedragen onderhoudsplicht na te komen. Aanmerkelijke bedragen zullen hiermede gemoeid zijn. De berekening hiervan brengt een vrij omvangrijken arbeid mede. Deze is voor verschillend gewesten thans gaande.

Onderafdeeling 1113. Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen (*f* 900 000 minder *f* 1 350 000).

Waar de tijdsomstandigheden bezuinigingen noodzakelijk doen zijn zal de uitvoering van locale wegenplannen zooveel dit mogelijk is tot betere tijden zijn uit te stellen.

Onderafdeeling 1115. Tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de M'nahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet (*f* 100 000 minder *f* 200 000).

Een minder snel tempo van uitvoering dezer werken is met het oog op den aard daarvan mogelijk en door de tijdsomstandigheden geboden.

Onderafdeeling 1116. Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng (*f* 231 000).

Aangezien destijds geen raming mogelijk was werd deze post van 1919 af voor memorie geraamd. Met de uitvoering van het hierbedoeld werk is sedert een aanvang gemaakt.

Onderafdeeling 1120. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding.

Voor de verdere voortzetting in 1922 van de door de gemeente voor rekening van den Lande uit te voeren werken wordt een bedrag van *f* 3 500 000 of *f* 2 000 000 meer dan in 1921 noodig geacht.

Onderafdeeling 1123. Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pet. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden (*f* 3 300 minder *f* 200).

De raming berust op het gemiddelde der uitgaven in de jaren 1917 tot en met 1919.

Onderafdeeling 1124. Kosten van indienststelling van burgemeesters.

Verhoogd wegens grootere behoefte. Tegenover de meerdere uitgaaf staat een meerdere ontvangst van *f* 75

Onderdeel *b*. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging (*f* 21 700 meer *f* 1 300).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraam voor 1921
	<i>nn.</i>	Gemeente Blitar	f 24 540	
	<i>oo.</i>	„ Padang	51 575	
	<i>pp.</i>	„ Fort de Kock	17 325	
	<i>qq.</i>	„ Sawah Loento	15 000	
	<i>rr.</i>	„ Palembang	57 075	
	<i>ss.</i>	„ Medan	94 975	
	<i>tt.</i>	„ Tebingtinggi	15 705	
	<i>uu.</i>	„ Bindjai	16 815	
	<i>vv.</i>	„ Tandjoengbalai	19 158	
	<i>ww.</i>	„ Pematang Siantar	12 975	
	<i>xx.</i>	„ Bandjermasin	49 710	
	<i>yy.</i>	„ Makasser	49 950	
	<i>zz.</i>	„ Menado	59 535	
	<i>zz¹</i>	„ Amboina	Memorie.	
1102		Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten, op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement, wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen.		f 6 088
	<i>a.</i>	Gewest Bantam	f 188 278	
	<i>b.</i>	„ Batavia	180 960	
	<i>c.</i>	„ Preanger-Regentschappen	767 658	
	<i>d.</i>	„ Cheribon	248 195	
	<i>e.</i>	„ Pekalongan	551 575	
	<i>f.</i>	„ Semarang	428 870	
	<i>g.</i>	„ Rembang	245 451	
	<i>h.</i>	„ Soerabaja	575 089	
	<i>i.</i>	„ Pasoeroean	467 665	
	<i>j.</i>	„ Besoeki	524 021	
	<i>k.</i>	„ Banjoemas	196 002	
	<i>l.</i>	„ Kedoe	507 265	
	<i>m.</i>	„ Madioen	244 870	
	<i>n.</i>	„ Kediri	351 171	
1103		Terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden		4 875
1104		Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen		3 467
1105		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in verband met de overdracht van de overvaarten		80
1106		Ondersteuning van bijzonder kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven		500
1107		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van artesische boringen		550
1108		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen voor de open inrichting alsmede de inhuur van gebouwen voor den lokalen dienst.		45

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
24 340			(1) Afzondering van gelden voor de gemeente Pekalongan vervalt voor 1922; zie in stuk 1 de toelichting bij onderafdeeling 1101 onderdeel <i>bb</i> .
31 573			
12 150	f 5 173		
2 800	10 200		
57 075			
94 975			
15 705			
16 815			
19 158			
12 973			
49 710			(2) Tegemoetkoming aan het gewest Rembang ten behoeve van het onderhoud der wegen in zijn ressort. Vervalt voor 1922.
49 950			
39 553			
Memorie.			
164 003	24 273		
173 333	7 627		
748 338	19 300		
244 893	3 500		
350 212	1 361		
429 923		f 1 033	
243 030		1 599	
619 920		44 851	
461 753	5 908		
549 206		23 183	
190 236	5 746		
286 707	20 538		
247 338		2 488	
334 112		2 941	
11 280		11 280	
152 350		152 350	
18 000		18 000	
3 000	2 000		
3 034 000	413 000		
80 000			
1 000 000		300 000	
330 000			
45 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 1922.
1109		Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.	
	a.	Tegemoetkomingen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.	
	b.	Voorschotten voor idem	Memorie. f 1 055 000
1110		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers	Memor
1111		Tegemoetkoming aan gemeenten in de kosten van werken verband houdende met de opheffing der inlandsche gemeenten binnen hare grenzen gelegen	Memor
1115		Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen	900
1114		Tegemoetkoming aan het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra in de kosten van de verbetering en doortrekking van den z.g. asweg	500
1115		Tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegenet	100
1116		Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng	231
1117		Tegemoetkoming aan de gemeente Cheribon voor de verbetering van het wegennet	20
1118		Tegemoetkoming aan de gemeente Makasser voor de verbetering van het wegennet	40
1119		Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia voor den ombouw van het wegennet	200
1120		Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet	40
1122		Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding	(5) 5 500
1123		Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden.	
1124		Kosten van de indienststelling van burgemeesters.	
	a.	Aanvangsbezoldiging, toelagen voor huishuur en toelagen voor ambtskosten	(6) f 160 800
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging	21 700

toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
Memorie. 800 000	f 255 000		(4) Tegemoetkoming aan het gewest Preanger-Regentschappen in de kosten van verschillende werken aan wegen, bruggen en duikers. Deze tegemoetkoming is al eenige jaren niet getoucheerd. De post kan vervallen.
Memorie.			(5) Het geraamd bedrag is te specificieeren als volgt:
			Bouw van een hoog reservoir ..... f 400 000
			„ „ „ overloopkelder 17 000
			Materialen voor de leiding Tandjong Oost—Buitenzorg 2 160 000
Memorie.			Materialen voor de leiding Buitenzorg—Tjiomasbronnen 500 000
20 000			Bouw van een overloopkelder bij de Obelisk te Buitenzorg 10 200
			Werken bij de Tjiomasbronnen 51 400
2 250 000		f 1 380 000	Het leggen der leiding Batavia—Buitenzorg 266 000
			„ „ „ „ Buitenzorg—Tjiomas 70 000
			Algemeene onkosten 14 400
			f 3 489 000
500 000			afgerond op ..... f 3 500 000
500 000		200 000	
Memorie.	251 000		(6) Bezoldiging van 6 burgemeesters à f 1 000 's maands ..... f 72 000
			Bezoldiging van 1 burgemeester à f 800 's maands. 9 600
			Bezoldiging van 4 burgemeesters à f 700 's maands. 33 600
			Toelage voor huishuur van 3 burgemeesters à f 250 's maands 9 000
20 000			Toelage voor huishuur van 2 burgemeesters à f 200 's maands 4 800
40 000			Toelage voor huishuur van 6 burgemeesters à f 150 's maands 10 800
			Toelage voor ambtskosten van 3 burgemeesters à f 250 's maands 9 000
200 000			Toelage voor ambtskosten van 4 burgemeesters à f 150 's maands 7 200
40 000			Toelage voor ambtskosten van 4 burgemeesters à f 100 's maands 4 800
			f 160 800
1 500 000	2 000 000		Onder No. 110 van de middelen in Indië is gerekend op de terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft der kosten van indienststelling, na vermeerdering van de bezoldiging met vijftien ten honderd wegens kosten van verloven, pensioenen enz.
5 500		200	
160 800			
20 400	1 500		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamte voor 1922
1125		Personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur.	(7) f 48
		Bezoldiging van den adviseur, de adjunct-adviseurs en verdere ambtenaren	
1126		Verdere uitgaven in het belang van de invoering van decentralisatie van bestuur.	
	a.	Schrijfbehoeften, kantoorkosten en telefoonaansluiting	f 4 800
	b.	Uitgaaf van het decentralisatieverslag	1 000
1127		Verrekening van diensttelegrammen	(8)
1128		Onvoorziene uitgaven	40
		Totaal afdeling XI	f 22 257

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1922.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
54 840		f 6 000	(7) 1 adviseur ..... f 18 000 1 adjunct-adviseur ..... 10 800 1 ambtenaar ..... 7 200 1 „ ..... 5 400 1 „ ..... 4 800 1 „ ..... 2 640 <hr/> f 48 840
4 800			(8) Tegenover deze uitgaaf staat een gelijk bedrag aan ontvangst, begrepen onder No. van de middelen in Indië.
1 200		200	(9) f 19 807 129 Wet van 18 Maart 1921 (Staatsblad No. 201). 1 725 800 G. B. 20 Dec. 1920 No. 5. 1 „ „ 11 Febr. 1921 No. 1.
1 000			
40 000			
f 21 532 930	f 3 060 844	f 2 536 307	f 21 532 930
	Meer f 724 537		

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING XI.				
Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.				
Stuk 4 — Middelen in Nederland.				
Geene.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1101	Rente en terugbetaling van geldleeningen door plaatselijke en gewestelijke zelfbesturen		f 1 680	f 1 680
1102	Terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters	f 75 120	26 400	101 520
	Opgeteld	f 75 120	f 28 080	f 105 200

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 6.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur.

§ 1. Decentralisatie beginsel. Eenige leden waren van oordeel, dat de Regeering ten aanzien van de decentralisatie van een verkeerd standpunt is uitgegaan. Zij heeft „stukjes rijksdomein gevormd opgesmukt met plaatselijke autoriteiten”, in plaats van op historische basis berustende rechtsgemeenschappen door toekenning van zelfbestuur en autonomie tot zelfstandigheid te brengen. De ontwikkeling van de locale ressorten werd bovendien belemmerd door de voortdurende contrôle en de bemoeienis van het decentralisatie-bureau. Met de overdracht van bevoegdheden aan de locale ressorten zij de Regeering overigens angstvallig; zij ga kritisch te werk en drage alleen over aan die raden, welke blijk gegeven hebben van levensvatbaarheid. Bij verscheidene kleine gemeenten en bij vrijwel alle gewestelijke raden is dat niet het geval. De nieuw in te stellen provincies zullen waarschijnlijk evenzeer op eene mislukking uitloopen, omdat zij — in tegenstelling met de regentschappen — kunstmatige instellingen zijn. Mocht spoedig tot overdracht van bevoegdheden bij wijze van proef worden overgegaan, dan neme men daarvoor de drie hoofdplaatsen van Java, maar vermijde moeilijkheden, die het gevolg zouden zijn als een bestuursambtenaar ter beschikking van den Raad wordt gesteld.

Een lid weet de geringe sympathie voor de gemeenteraden, deels aan de verwaarloozing van deze factor, deels aan het feit dat de steden meer aandacht besteden aan stadsverfraaiing, dan aan kampongreiniging en bouw van woningen voor den kleinen man. Z.i. zou ook het gebruik van het Maleisch meer regel moeten zijn en de stukken in het Maleisch zijn te vertalen ook al is er aanvankelijk geen belangstelling voor; deze moet immers juist door de decentralisatie gewekt worden.

§ 2. Geldmiddelen. Enkele leden betreurden het, dat het Opperbestuur het bedrag van f 25 miljoen heeft afgevoerd waarmee de Indische Regeering de locale raden aan geld had willen helpen. Zij brachten hierbij in herinnering de destijds door de Indische regeering bij het aangaan der leening 1919 gedane belofte om de Indische gemeenten te zullen steunen.

Als een tweede ernstige grief tegen den Minister van Koloniën werd aangemerkt het door dezen bewindsman naar

men meende te weten uitgevaardigd verbod aan het Weduwen- en Weezenfonds om zijne gelden te beleggen in Indische gemeentepapieren. Het werd uitermate onbillijk geacht om aldus het fonds te dwingen het Indische geld in Holland in stede van in Indië zelf te plaatsen.

Het gebrek aan medewerking van de zijde der Regeering kwam — naar enkele leden meenden — mede tot uiting in het feit, dat de goedkeuring op de grondbelasting, die de gemeente Semarang wenscht in te voeren nog steeds uitblijft.

Meerdere leden betreurden het, dat bezuinigd zal worden op allerlei urgente uitgaven o.a. voor de volksgezondheid en den wegeaanleg. De opvatting, dat de gemeenten en gewesten zich in hunne uitgaven moeten beperken gaat — volgens de hier aan 't woord zijnde leden — in hare algemeenheid niet op, waar de locale raden met zoo'n omvangrijke taak zijn belast, die te voren door het Land slecht verzorgd of verwaarloosd werd.

Andere leden merkten op, dat er zoovele voorbeelden aan te halen zijn o.a. de stadhuisplannen van Soerabaja, de verbouwing der burgemeesterswoning te Batavia, die er op wijzen dat de locale raden aan hunne geldmiddelen niet steeds eene doelmatige bestemming geven en zij konden het daarom billijken dat de Regeering omzichtig te werk gaat met Hare steunverleening.

§ 3. Samenstelling der locale raden. In aanmerking nemende, dat de Minahassaraad is samengesteld eensdeels uit volkschoude voor een ander deel uit ambtenaren werd door enkele leden erop aangedrongen niet den resident ambtshalve voorzitter van den raad te doen zijn, maar één afzonderlijke voorzitter te benoemen. Wellicht ware — aldus deze leden — voor de gemeente Menadé een burgemeester aan te stellen aan wien tegelijkertijd het ambt van Voorzitter van den Minahassaraad zou kunnen worden opgedragen.

Andere leden wilden in den bestaanden toestand geen verandering gebracht zien, waar de samenstelling van den geheelen Minahassaraad door verkiezing is verkregen.

Een lid meende de geringe belangstelling welke van Inlandsche zijde voor de locale raden wordt getoond te moeten toeschrijven aan de huidige regeling van het kiesrecht. In die regeling behooren, naar de meening van dit lid, ingrijpende veranderingen te worden aangebracht. Opheffing der locale raden totdat eene betere kiesrechtregeling zal zijn getroffen, ware volgens dit lid in ernstige overweging te nemen. Kan zulks niet geschieden, dan wenschte dit lid erop

aan te dringen meer plaatsen in de locale ressorten voor Inlanders beschikbaar te stellen.

Andere leden betwijfelden het nut van dezen laatsten maatregel ten zeerste, daar het ondoenlijk gebleken is de thans voor Inlanders beschikbare plaatsen door ijverige werkers te doen vervullen.

Naar aanleiding van de opmerking van een der leden, dat het gebrek aan belangstelling van Inlandsche zijde in een deel der buitengewesten mede is te wijten aan de voertaal, betoogden de hier aan het woord zijnde leden, dat zulks voor Java niet geldt, daar het meerendeel der niet ter vergadering verschijnende Inlandsche leden zeer goed Hollandsch verstaat en spreekt.

Enkele leden drongen aan op verbetering van de leiding der onderafdeeling. Aanbevolen werd ter Sumatra's Westkust tot voorzitters van die raden slechts personen te benoemen die zich in het aldaar veel meer verspreide Minangkabausch weten uit te drukken, hetgeen thans niet het geval is.

§ 4. Volkshuisvesting. Met leedwezen werd opgemerkt, dat de Landvoogd in de openingsrede geen melding ervan heeft gemaakt, dat de gemeente Semarang in tegenstelling met de andere gemeenten, met woningbouw reeds veel bereikt heeft: ± 1000 woningen zijn reeds in gebruik en nog een 2de duizendtal is in aanbouw en in ontwerp, waarbij op krachtigen steun van Regeeringswege gerekend wordt.

Waar de gemeentelijke bouw dienst zoo goed toegerust is, bevreesde het sommige leden dat — naar zij hadden vernomen — de B.O.W. het plan heeft 50 woningen in Semarang te bouwen. De bouw dezer woningen behoorde h.i. aan den gemeentelijken bouw dienst opgedragen te worden, waardoor de dienst der B.O.W. aanmerkelijk zou worden ontlast.

De omstandigheid dat de materiaalvoorziening o. m. voor woningbouw steeds moeilijker wordt, deed bij enkele leden de vraag rijzen, of het decentralisatiebureau geen stappen zou kunnen doen om voor de verschillende gemeenten tot gezamenlijken inkoop en aanmaak van materialen te komen en of niet de Regeering, b.v. door prijsbepaling, een eind kan maken aan de ongemotiveerde prijsstijging van asphalt.

Op officieele overlegging van de zeehavenplannen aan de gemeente Semarang werd andermaal aangedrongen. Wellicht zou de adviseur voor de decentralisatie daartoe medewerking kunnen verlenen.

Gevraagd werd in welk stadium thans de plannen tot overdracht aan de gemeenteraden van de gezondheidszorg en de zorg voor het onderwijs verkeerden.

De gewoonte om voor de kleinere gemeenten in vele gevallen B. B. ambtenaren tot burgemeester te benoemen, ook wanneer andere geschikte krachten in aanmerking kunnen worden gebracht, vond bij meerdere leden in verband met het tekort aan bestuurspersoneel geen instemming.

Gevraagd werd, in hoeverre men gevorderd is met instelling van gemeenteraden in de Vorstenlanden.

Tevens zou men gaarne vernemen, hoe het staat met de invoering van het instituut van wethouders, terwijl in overweging werd gegeven op de kleinere plaatsen de werkzaamheden van den secretaris aan den burgemeester op te dragen.

De extermeeing van den heer Baars en het daarop door

den gemeenteraad van Semarang aan dezen verleend verlof, gaf een lid aanleiding aan de Regeering de vraag te stellen of Zij bij een eventueele vernietiging van het verlofsbesluit de consequenties daarvan aanvaardt en de gemeente schadeloos wil stellen voor de gedane uitgaven aan uitrusting en uitzendingskosten van dien gemeente-ambtenaar.

Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Uitkeeringen aan locale ressorten. Aangedrongen werd op periodieke herziening van de vaste uitkeering of op het veranderen van de basis door b.v. een bepaald percentage van het bedrag der in het ressort opgebrachte algemeene inkomsten uit te keeren.

Gevraagd werd waarom het aantal hoofdgeldplichtigen in Pekalongan gestadig afneemt.

Toelichting werd verzocht waarom voor den Karangasemraad een uitkeering van f 1 is opgebracht.

Onderafdeeling 1102. Uitkeering aan gewesten. Men zou gaarne vernemen waarom de tegemoetkoming aan het gewest Rembang voor het onderhoud der wegen vervalft.

Onderafdeeling 1104. Uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen. Eenige leden verzetten zich tegen de wijze, waarop thans afgeweken wordt van de tot nu toe gevolgde accres-regeling. De gemeenten hebben bij hunne financieele ramingen rekening gehouden met de te verwachten stijging en nu verklaart de Regeering plotseling dat de in 1921 aan deze ressorten toegekende bedragen geen verdere verhooging zullen ondergaan, en zij stelt daartegenover niets anders dan een belofte dat andere landsmiddelen zullen worden afgestaan. Hiermede konden deze leden geen genoegen nemen. Tot de fixatie van de accres-uitkeering ware eerst over te gaan, nadat beslist vast staat, welke andere landsmiddelen worden afgestaan.

Andere leden juichten het voornemen der Regeering om de aan de ressorten toegekende bedragen niet meer te verhoogen, krachtig toe. Geschiedde zulks niet, dan zouden — aldus deze leden — de ressorten de belastingen nog opvoeren, ten einde zich aldus eene hoogere uitkeering te verzekeren.

Een der leden achtte het billijker indien eerst in 1925 tot dezen maatregel werd overgegaan.

Onderafdeeling 1106. Subsidie voor kostbare werken. Betreurd werd de belangrijke bezuiniging op dezen post.

Onderafdeelingen 1113 en 1115. Subsidies voor locale wegenplannen. De bezuiniging op deze subsidies werd door enkele leden in hooge mate onwenselijk geacht.

Een der leden betuigde zijn leedwezen over de weinige samenwerking, welke tusschen gewestelijke raden bestaat ten aanzien van aanleg en onderhoud van wegen. Hieraan — aldus dit lid — is het te wijten, dat het in een gewest gelegen deel van een weg in uitstekenden toestand verkeert, doch de toestand van het in het aangrenzende gewest gelegen deel van denzelfden weg alles te wenschen overlaat.

Onderafdeeling 1124. Indienststelling van burgemeesters. Gehoopt werd, dat in dezen post geen uitgaven voor een burgemeester voor Meester-Cornelis begrepen zijn, daar men de uitgaven voor dit ambt niet gemotiveerd achtte.

Een ander lid daarentegen bepleitte de wenschelijkheid een burgemeester voor Meester-Cornelis in dienst te stellen, daar de leiding van den assistent-resident hem onvoldoende voorkwam.

Eenige leden hoopten, dat in den vervolge alleen personen, die niet al dadelijk verlotseischen stellen, voor eene benoeming tot burgemeester in aanmerking zullen worden gebracht.

Onderafdeeling 1125. Kantoor voor de decentralisatie. Meerdere leden achtten de encadreering te ruim en de uitgaven voor dit bureau in verhouding tot het feitelijk verrichte werk te hoog.

Van een daadwerkelijk ingrijpen van dit bureau is — aldus deze leden — geen sprake; het vormt alleen de brug voor het overbrengen van subsidie-aanvragen aan de Regeering. Het werd daarom wenschelijk geacht een en ander naar het departement van Binnenlandsch Bestuur over te brengen.

De omstandigheid, dat aan den nieuw-benoemden adviseur een lagere bezoldiging is toegekend dan aan zijn voorganger, gaf een lid aanleiding de verwachting uit te spreken, dat dit niet een eerste stap is tot vermindering van de zelfstandigheid van den adviseur.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 7den Juni 1921.

GALESTIN.

KAN.

RIVAL.

The main body of text on the left page, appearing as a dense block of mirrored characters.

1920
1920
1920

The middle section of text on the left page, continuing the mirrored character pattern.

The bottom section of text on the left page, including a date '1920' and other mirrored text.

The top section of text on the right page, appearing as a dense block of mirrored characters.

The middle section of text on the right page, continuing the mirrored character pattern.

The bottom section of text on the right page, including a date '1920' and other mirrored text.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Decentralisatie-beginsel. Naar aanleiding van de opmerking, dat de Regeering ten aanzien van de decentralisatie van een verkeerd standpunt is uitgegaan, omdat stukjes rijksofdomen zijn gevormd, opgesmukt met plaatselijke autoriteiten, in plaats dat op historische basis berustende rechtsgemeenschappen door toekenning van zelfbestuur en autonomie tot zelfstandigheid zijn gebracht, zij er op gewezen, dat de decentralisatiewetgeving, zooals hare geschiedenis uitwijst en haar naam aanduidt, ten doel heeft gehad om te geraken tot verlichting van de taak van de centrale overheidsorganen en tot een meer bevredigende behartiging van plaatselijke belangen. Tegelijk werd echter een ruimer verschiep geopend, in zoverre zij de gelegenheid schiep om de behartiging van plaatselijke belangen te doen geschieden door de belanghebbenden zelven. Zoo kon de decentralisatiewet niet alleen administratieve decentralisatie, doch staatsrechtelijke organisatie brengen. Naar hare staatkundige beteekenis is zij in de eerste plaats in de gemeenten tot haar recht gekomen, waar zich geleidelijk aan een werkelijk verband tusschen bestuur en ingezetenen ontwikkelde. Deze gemeenten omvatten echter slechts een klein gedeelte van het Indisch territorium. Ook in het bijzonder voor de Inheemsche bevolking is een aanvang gemaakt met het in het leven roepen van staatsrechtelijke vormen, welke tot behartiging van plaatselijke belangen door de belanghebbenden zelven in staat stellen. In onderscheiden gewesten buiten Java zijn autonome ressorten in het leven geroepen, welke op historischen grondslag berustende rechtsgemeenschappen vormen. Op Java zullen in deze richting de regentschappen tot zelfstandige ressorten zijn te verheffen. De gewestelijke raden zullen in hunne tegenwoordige gedaante in de toekomst vermoedelijk niet behouden blijven.

Wat de kleine gemeenten betreft, omtrent welke levensvatbaarheid twijfel werd uitgesproken, zij verwezen naar de, door den Volksraad op 20 November 1920 zonder hoofdelijke stemming aangenomen, motie van den heer Djajadiningrat, waarin instandhouding van de bestaande en instelling van nieuwe kleine gemeenten wordt voorgestaan, uit overweging, dat deze voor de staatkundige opvoeding van Indië van groot belang zijn.

De geringe belangstelling van Inlandsche zijde voor de gemeenteraden wordt ook door de Regeering betreurd.

De locale raden-ordonnantie stelt in artikel 6 uitdrukkelijk de kennis der Nederlandsche taal tot voorwaarde van de verkiesbaarheid voor de gemeenteraden. Het gebruik van de Maleische taal in de vergaderingen dezer colleges is echter niet verboden. In hoeverre hiervan een meerder gebruik ware te maken, kan aan die raden zelve worden overgelaten.

Wat overigens het vertalen van stukken in de Maleische taal betreft, kan gewezen worden op artikel 17 der locale raden-ordonnantie, dat den raadsvoorzitter o.m. opdraagt om de ontwerpen van verordeningen en begrootingen, met eene toelichting en eene vertaling in het Maleisch van ontwerpen en toelichting in zijn kantoor voor een ieder ter lezing te leggen. Indien de raden dit verkieszen kunnen ook van andere stukken Maleische vertalingen worden vervaardigd.

Dat de geringe belangstelling van Inlandsche zijde zou moeten worden geweten aan de regeling van het kiesrecht, is voor twijfel vatbaar. Voorstellen tot wijziging van het actief kiesrecht voor de gemeenteraden in milden zin zijn echter aanhangig; de afdoening daarvan stuitte evenwel op vragen van principieelen aard, waarover het oordeel van den Minister van Koloniën is ingeroepen moeten worden. Het denkbeeld om de localeraden op te heffen tot een beter kiesregeling zal zijn getroffen, vindt bij de Regeering geen instemming.

Naar aanleiding van de opmerking, dat de steden meer aandacht besteden aan stadsverfraaiing dan aan kampongreiniging en bouw van woningen voor den kleinen man, wordt opgemerkt, dat de bouw van bedoelde woningen door meerdere gemeenten is en nog zal worden ter hand genomen, terwijl kampongreiniging eerst dan plicht der stadsbesturen zal worden, wanneer de zelfstandigheid der binnen de stedelijke grenzen gelegen Inlandsche gemeenten zal zijn opgeheven.

Met den door eenige leden gegeven wenk, om bij overdracht van bevoegdheden angstvallig te werk te gaan, wordt ingestemd. Zoo zal met de tenuitvoerlegging van het voornemen om den burgemeester te maken tot hoofd van plaatselijk bestuur, om de zelfstandigheid van binnen stedelijke grenzen gelegen kampongs op te heffen en om de gezondheidszorg aan de gemeenten over te dragen, begonnen worden bij een of meer der groote gemeenten op Java. Plannen om een bestuursambtenaar ter beschikking van den raad te stellen zijn bij de Regeering niet in overweging.

Aan de overdracht der gezondheidszorg moet een wijziging

van het Reglement op den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst voorafgaan, welke den grondslag zal vormen voor de vast te stellen Gemeentelijke Gezondheidsordonnantie. Den Minister van Koloniën is verzoekt tot deze wijziging de Koninklijke machtiging uit te lokken. Inmiddels zijn door de Regeering eenige ontwerp-regelingen, t.w. tot wijziging van het Reglement op den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst, tot wijziging van de Epidemie-ordonnantie en tot vaststelling der Gemeentelijke Gezondheidsordonnantie aan eenige groote gemeenten op Java toegezonden, onder mededeeling dat het aanbeveling verdient om al dadelijk reglementen te ontwerpen voor de in te stellen gezondheidsdiensten en ramingen samen te stellen van de kosten en om die reglementen en ramingen aan de Regeering toe te zenden.

Het standpunt door de Regeering ingenomen ten aanzien van de overdracht van de zorg voor het onderwijs is volledig uiteengezet in het in Bijblad op het Staatsblad No. 9369 opgenomen rondschrijven.

De toepassing van de decentralisatiewet in de Vorstenlanden is nog in overweging.

De Regeering is van oordeel, dat bij eventueele vernietiging wegens strijd met de wet of het algemeen belang van het besluit van den gemeenteraad van Semarang, waarbij aan den heer Baars voor onbepaalden tijd verlof is verleend, de geldelijke gevolgen daarvan door de gemeente zelf gedragen dienen te worden.

Overlegging van de zeehavenplannen is aan de gemeente Semarang toegezegd en kan spoedig worden tegemoetgezien.

§ 2. Geldmiddelen. De Minister van Koloniën zag zich genoopt om de f 25 millioen, bestemd voor steunverleening aan de locale ressorten, van de begrooting van 1920 af te voeren, in verband met den staat van 's Lands geldmiddelen. De Indische Regeering is de locale ressorten niettemin blijven steunen door verleening van kort crediet mogelijk te maken, doch heeft dezen steun moeten beperken tot reeds aangevangen en grootendeels voltooide werken, welke voortzetting geen uitstel gedooft.

Van een verbod van den Minister van Koloniën aan het Weduwen- en Weezenfonds om zijn gelden te beleggen in Indische gemeentepapieren is der Regeering niets bekend. Met meerdere gemeenten zijn door dit fonds leeningen aangegaan, terwijl met een tweetal onderhandelingen gevoerd worden.

De behandeling der Semarangsche grondbelastingverordening heeft gewacht op beantwoording van de vraag, of tegen verordeningen van dezen aard in beginsel al dan niet bezwaar bestaat. Nu in ontkennenden zin is beslist, kan afdoening spoedig worden tegemoet gezien.

Ook de Regeering betreurt bezuiniging op uitgaven voor de volksgezondheid en wegeaanleg, doch aangezien Zij de Landsuitgaven tot het uiterste heeft te beperken, behoort Zij ook bij steunverleening aan locale ressorten zuinig te werk te gaan.

§ 3. Samenstelling der locale besturen. De invoeging van wethouders in de besturen van groote gemeenten is nog in overweging.

Bij de benoeming van burgemeesters, ook van kleine gemeenten, wordt, behalve met de meerdere of mindere geschiktheid der kandidaten, zooveel mogelijk rekening

gehouden met het gevoelen van den betrokken gemeenteraad. Inkrimping van de rechtstreeksche bemoeienis van het Europeesch binnenlandsch bestuur en uit dien hoofde van de sterkte van dat bestuur, zal wellicht ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur in meerdere gevallen voor vervulling eener burgemeestersbetrekking beschikbaar doen komen.

Het denkbeeld om op kleinere plaatsen burgemeesters in dienst te stellen en aan deze de werkzaamheden van secretaris op te dragen zal in overweging genomen worden.

De Regeering meent, dat de omstandigheid, dat personen, die om bepaalde redenen voor burgemeester in aanmerking komen, spoedig van hunne aanspraken op verlof gebruik zullen maken, geen genoegzame reden is om hen voor eene benoeming voorbij te gaan. Vroeger of later gaan de burgemeesters toch met verlof, terwijl als regel geschikte tijdelijke vervangers kunnen worden aangewezen.

Dat de Minahassaraad eensdeels uit volkshoofden en anderdeels uit ambtenaren bestaat is, gelijk door enkele leden wordt opgemerkt, te wijten aan den wil der kiezers, aangezien alle leden door verkiezing zijn aangewezen. Achten de kiezers den bestaanden toestand ongewenscht, dan zullen zij bij eene volgende verkiezing daarin wijziging kunnen brengen. Voor het opdragen van het voorzitterschap van den Minahassaraad en van den gemeenteraad van Menado aan een daarvoor speciaal aan te stellen ambtenaar, acht de Regeering voorshands geen aanleiding aanwezig; deze ressorten bestaan nog te kort, dan dat het gewenscht zou kunnen zijn in de inrichting van hun bestuur nu reeds wijziging aan te brengen.

Bij plaatsing van bestuursambtenaren wordt er zooveel mogelijk op gelet, dat zij de taal der betrokken streek kennen, zoodat de leiding van onderafdeelingsraden zooveel mogelijk in handen van zoodanige personen zal berusten, al zal die leiding zelf volgens wettelijk voorschrift in het Nederlandsch of Maleisch moeten geschieden. Dat gebrek aan belangstelling van Inlandsche zijde in het werk van locale raden in een deel der buitengewesten mede te wijten is aan de voertaal, gelijk een der leden meent, is nog door geen der raden of raadsvoorzitters onder de aandacht der Regeering gebracht.

§ 4. Volkshuisvesting. De Landvoogd heeft de openingsrede niet de bedoeling gehad te kort te doen aan de verdiensten der gemeenten en corporaties, welke op het gebied van den woningbouw nuttig werk hebben verricht, gelijk o.m. te Semarang en te Bandoeng het geval is.

In beginsel bestaat er geen bezwaar tegen om den voorgenomen bouw van voor laag bezoldigde landsdienaren te Semarang bestemde woningen aan den gemeentelijken bouw dienst over te laten, wanneer blijkt, dat door de gemeente daarop prijs wordt gesteld.

De door enkele leden gestelde vraag, of het Decentralisatiekantoor geen stappen zou kunnen doen om voor de verschillende gemeenten tot gezamenlijken inkoop en aanmaak van materialen o.m. voor woningbouw te komen, geeft aanleiding tot de opmerking, dat, wanneer de wensch tot zoodanig gezamenlijk handelen door meerdere gemeenten wordt kenbaar gemaakt, het Decentralisatiekantoor bereid zal worden gevonden om zijn intermediair

te verleen ten einde tot vaststelling van een gezamenlijken gedragslijn te geraken.

Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1101. Uitkeeringen aan locale ressorten. Periodieke herziening van de vaste uitkeering of het veranderen van de basis door b.v. een bepaald percentage van het bedrag der in het ressort opgebrachte algemeene inkomsten uit te keeren, waarop werd aangedrongen, is blijkens de bij de onderafdeeling 1104 gegeven toelichting bij de Regeering in laatstbedoelden zin in overweging.

Het gestadig afnemen van het aantal hoofdgeldplichtigen in de gemeente Pekalongan houdt verband met de omstandigheid, dat de heerendienstplichtigheid en daarmee de hoofdgeldplichtigheid in het gewest Pekalongan samenhangt met het bezit van bouwgrond, erf of tuin, welk grondbezit der Inlandsche bevolking binnen de genoemde gemeente geleidelijk vervangen wordt door eigendom van niet-Inlanders.

Het opbrengen van een uitkeering van f 1 voor den Karangasemraad is een gevolg van de aangenomen gedragslijn om voor nieuwe maatregelen, begrepen in een bestaanden begrotingspost (onderafdeeling), geen memoriepost, doch zooveel mogelijk een bepaald bedrag op te brengen, ten einde te voorkomen, dat de nieuwe maatregel over het hoofd gezien wordt, waarvan een geval zich heeft voorgedaan, in verband met de omstandigheid, dat in het eindbedrag der onderafdeeling door een memoriepost geen wijziging wordt gebracht. Voor het opbrengen in de begroting van het juiste bedrag zal t. z. t. zorg gedragen worden. Het opbrengen van een memoriepost voor den Ambonraad dateert nog van vóór de aanneming van de nieuwe gedragslijn.

Onderafdeeling 1102. Uitkeering aan gewesten. Voor het gewest Rembang was een bedrag van f 152 530 op de begroting van 1921 gebracht ten behoeve van het onderhoud der wegen in het ressort voor de jaren 1919 en 1920. Van af 1921 is het afgezonderd bedrag met f 76 265 verhoogd.

Onderafdeeling 1104. Uitkeering wegens heffing van locale belastingen. De meening van eenige leden, dat de gemeenten bij hunne financieele ramingen rekening hebben gehouden met de te verwachten stijging van den accrestoeslag is minder juist. De gemeenten hebben hunne begrotingen voor 1921 toch juist vastgesteld en in de daarop voor accrestoeslag uitgetrokken bedragen wordt geen vermindering gebracht. Deze bedragen zullen in 1922 voor de in de toelichting genoemde 16 gemeenten geen verhoging ondergaan, waarmede deze ressorten dus tijdig rekening kunnen houden. Ten bewijze, dat er niets onbillijks gelegen is in het overgaan tot fixatie der accresuitkeeringen voor de daarvan het meest profiteerende gemeenten, wordt gewezen op de abnormale stijging dezer uitkeeringen in de laatste jaren, welke in 1918: 9 ton, in 1919: 15 ton, in 1920: 22 ton, in 1921: 30 ton bedroegen en in 1922 zonder partieele fixatie tot 47 zouden stijgen. Bij deze cijfers moet weliswaar ook rekening gehouden worden met de instelling van nieuwe ressorten, doch voor deze plegen de accresuitkeeringen gedurende de eerste jaren

gering te zijn. Voor een uitstellen van den maatregel tot 1925 bestaat dan ook geen aanleiding, de toenemende accresuitkeering zou in vele gemeenten de gewone middelen te overvloedig doen zijn.

Het voornemen der Regeering om ter vervanging van de vaste uitkeering plus den gefixeerden accrestoeslag een of meer der Landsmiddelen dan wel gedeelten van Landsbelastingen met het daaraan verbonden natuurlijk accres af te staan, behoeft naar het oordeel der Regeering niet aan de fixatie van den accrestoeslag vooraf te gaan, gelijk eenige leden van oordeel zijn.

De Regeering is voornemens om zoo spoedig mogelijk voorstellen tot afstand van Landsmiddelen aanhangig te maken.

Onderafdeeling 1106. Subsidie voor kostbare werken. De raming van den post voor tegemoetkomingen voor buitengewoon kostbare werken is globaal. Bij de toekenning werd tot nu toe op royale wijze te werk gegaan. Aanmerkelijke bezuiniging is hier mogelijk.

Onderafdeelingen 1113 en 1115. Subsidies voor locale wegenplannen. Ook de Regeering betreurt de noodzakelijkheid van bezuiniging op subsidies voor locale wegenplannen. Het geldt hier den aanleg van nieuwe wegen en, evenals met het ondernemen van andere nieuwe en nuttige werken, zal ook met uitbreiding van het wegensstelsel in verband met den financieelen nood geen krachtige voortgang gemaakt kunnen worden.

Onderafdeeling 1124. Indienststelling van burgemeesters. De instelling van het ambt van burgemeester van Meester-Cornelis heeft plaats gehad bij de begroting van 1921, tweede Nota van Wijzigingen (stuk E, 3), zonder dat in den Volksraad stemmen daartegen zijn opgegaan. Met de uitgaven voor dit ambt is thans bij deze onderafdeeling rekening gehouden.

Onderafdeeling 1125. Kantoor voor de Decentralisatie. De encadreering van het Decentralisatiekantoor is zoo beperkt mogelijk. Van inkrimping van het daarbij werkzame personeel kan geen sprake zijn.

Zowel de meerdere leden, die meenen dat van een daadwerkelijk ingrijpen van het Decentralisatiebureau geen sprake is en het alleen de brug vormt voor het overbrengen van subsidieaanvragen aan de Regeering, als de enkele leden, die de voortdurende contrôle en de bemoeienis van dit bureau eene belemmering achten voor de ontwikkeling der locale ressorten, geven naar het oordeel der Regeering niet blijk van een juist inzicht in den werkkring van het Decentralisatiekantoor. Dit kantoor brengt ontwerpen voor tot instelling van nieuwe ressorten en tot het treffen van de daarmede verband houdende regelingen van het kiesrecht enz.; het doet voorstellen ter aanvulling en wijziging van de bestaande decentralisatiewetgeving en van daarmede verband houdende wettelijke voorschriften; het dient van raad zowel aan de Regeering als aan de locale ressorten nopens de beteekenis van wetsbepalingen en adviseert der Regeering in alle zaken de decentralisatie betreffende, welke Hare goedkeuring vereischen, zooals belastingverordeningen, leeningsbesluiten enz., of waarin Zij op andere wijze eene beslissing te nemen heeft.

De omstandigheid, dat aan den nieuw benoemden adviseur een lagere bezoldiging is toegekend dan aan zijn voorganger, houdt geen verband met eene eventueele vermindering van de zelfstandigheid van den adviseur. Bij de her-

verkaveling der departementen zal echter worden overwogen, of het decentralisatiekantoor onder departementaal verband moet worden gebracht.

De Koning is vermaand om zoo spoedig mogelijk te onderzoeken het stand van de landbouw en de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk. De Koning is vermaand om te onderzoeken het stand van de landbouwproductie in de verschillende provincies van het Koninkrijk.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUKKEN 8 EN 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AMENDEMENT EN MOTIE.

Stuk 8. Amendement voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Engelenberg en Notohadisoerjo.

Ingezonden 12 Juli 1921.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, Afdeeling XI van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922 in onderafdeeling 1101, op te nemen een nieuw onderdeel *f*³: In te stellen regentschapsraden *f* 1.

Toelichting.

Reeds in Januari 1919 werd door de Regeering bekend gemaakt, dat in alle residenties op Java en Madoera, uitgezonderd Djoejakarta en Soerakarta, minstens één regentschapsraad zou worden ingesteld (Rondschrijven 11 Jan. 1919 No. 89, punt 17).

De punten 3 en 4 van hetzelfde rondschrijven luiden:

3. „Waar de materie, die daarbij te regelen en te ordenen valt, beperkt is en zoowel de Europeesche als een deel der Inlandsche samenleving sedert geruimen tijd min of meer vertrouwd is geraakt met het denkbeeld tot instelling van regentschapsraden, verwacht de Regeering, dat de afscheiding van die instelling uit het algemeen hervormingsplan eene spoediger invoering daarvan mogelijk zal maken dan het geval zou zijn, indien zij als onderdeel van het algemeen plan gehandhaafd bleef.
4. Het zijn dus voornamelijk praktische overwegingen, die er de Regeering toe leiden in de eerste plaats te trachten de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera voor te bereiden, doch, gelijk trouwens wel van zelf spreekt, Zij verliest het verband met het overig deel der voorgenomen hervorming daarbij geenszins uit het oog”.

Voorts komt in punt 24 nog deze passage voor:

„Het ligt in de bedoeling der Regeering nog in de eerstkomende gewone zitting van den Volksraad bij dit College de overweging aanhangig te maken van voorstellen tot invoering van regentschapsraden”.

De verdere lijdensgeschiedenis van deze zoo algemeen toegejuichte plannen, waarvan de verwezenlijking met zoo hooggespannen verwachtingen werd tegemoet gezien, mag bekend verondersteld worden.

Sedert zijn de voorstellen tot wijziging en aanvulling van het Regeeringsreglement, welke tot doel hebben de vorming mogelijk te maken van provincies en gewesten, met als onderdeelen daarvan — voor Java — autonome regentschappen, in den Volksraad behandeld.

In het gunstigste geval zullen deze voorstellen in de eerste helft van het volgende jaar bij de Staten-Generaal in behandeling komen. Bij aanneming volgt dan nadere

regeling bij Koninklijk Besluit en ordonnantie, waar raadpleging van den Volksraad niet achterwege zal ook niet mag blijven. Als de desbetreffende voorstellen in de eerste gewone zitting van het jaar 1923 behandeld kunnen worden, zal het zeker eind 1923 worden vóór verschillende uitvoeringsbesluiten zijn vastgesteld en gekondigd. Het wordt dan 1924 voor de provinciale deeling van Java haar beslag kan krijgen, terwijl het de bedoeling ligt aanvankelijk nog slechts een enkele provincie, bij wijze van overgang, in te stellen. Daarna zal de instelling van autonome regentschappen volgen, do wellicht ook slechts voor een deel van Java. Eerst enkele bij wijze van voorbeeld, om dan vervolgens geleidelijk de algeheele invoering te komen.

Wij durven daarom niet schatten hoeveel jaren er op deze wijze nog zullen verlopen voor eindelijk het doel bereikt is en het grondgebied van Java met Madoera (buiten de Vorstenlanden) geheel zal zijn verdeeld in autonome regentschappen. Bespoediging van deze noodzakelijke hervorming achten wij een dringend staatsbelang. Daarvoor is noodig een regeling, zij het dan ook een tijdelijke, die in begin 1919 in overweging werd genomen. De destijds voorgestelde een dergelijke regeling aangevoerde motieven zijn ook nog onverminderd van kracht.

Waar voor het jaar 1920 gerekend werd op de instelling van minstens 14 regentschapsraden en destijds de daarvoor het eerst in aanmerking komende regentschappen reeds werden aangewezen, mag aangenomen worden, dat in 1921 zonder bezwaar in een twintigtal regentschappen plaatselijke raden kunnen worden ingesteld.

Daarom is voor de nieuwe post f 1 uitgetrokken, zijnde aldus rekening gehouden met de thans door de Regeering aangenomen gedragslijn, om voor nieuwe maatregelen die de onderwerpelijke een bepaald bedrag op te brengen niet een memoriepost te stellen. (Ond. I — Afd. XI: stukken blz. 3, Memorie van Antwoord, blz. 10; toelichting opbrengen f 1 voor Karangasemraad).

Gerekend mag worden, dat in de 48 nog overblijvende regentschappen geleidelijk in de volgende twee jaren 14 regentschapsraden kunnen worden ingesteld, zoodat eind 1924 de geheele hervorming zal zijn doorgevoerd. In dat jaar zal ook de eerste provincie op Java gevormd worden en derhalve geheel kunnen worden opgebouwd uit zelfstandige rechtsgemeenschappen. Zelfs is het niet onwaarschijnlijk, dat onder deze omstandigheden kan worden overgegaan tot gelijktijdige instelling van alle provincies op Java.

Hoe dit zij, de instelling van autonome regentschappen kan en mag niet wachten op de zooveel voorbereiding dus tijd eischende vorming van provincies. En dankzij de decentrisatiewetgeving van 1903 is dit ook niet noodig. Er dient daarom van de daarbij geboden gelegenheid gebruik te worden gemaakt en het is de bedoeling van ons amendement om principieel aan te geven, dat alsnog de weg moet gevolgd worden. Gaat de Volksraad hiermee accoord dan zullen ongetwijfeld de Minister en de Staten-Generaal bereid blijken hunne medewerking te verleenen.

KERKKAMP.
ENGELENBERG.
NOTOHADISOERJO.

Dit amendement is in de vergadering van 12 Juli 1921 ingetrokken.

Stuk 9. Motie voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Engelenberg en Notohadisoerjo.

Ingezonden 12 Juli 1921.

De Volksraad,
gehoord de debatten;
spreekt den wensch uit, dat met de invoering van regentschapsraden, zoo eenigszins mogelijk nog in 1922 een aanvang zal worden gemaakt;
gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 12 Juli 1921 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Published weekly, except on Sundays, holidays, and the first and last days of the month of December.

Subscription price, \$5.00 per annum in advance.

Single copies, 15 cents.

Entered as second-class matter, July 16, 1902.

Postpaid. Payment should be made in advance. The subscription price includes postage. Payment may be made by check, money order, or registered mail. The subscription price is for the United States and possessions only. For other countries, add postage.

Published by the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill. 60610. Telephone: BR 3-2121.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. XII — STUKKEN 1—5.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1922.

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING XII.

GEMENGDE ONTVANGSTEN.

STUK 1.

Middelen in Nederland.

Memorie van Toelichting.

Middelen in Indië.

De ramingen van 1921 zijn — behoudens zeer onbeduidende wijzigingen — voor 1922 gehandhaafd.

Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.

Geene.

Stuk 3 — Uitgaven in Indië.

Geene.

AFDEELING XII.

Gemengde ontvangsten.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

1201

Ontvangsten van burgerlijken of algemeen aard:

a.	gagementen, welke door de invaliden in het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek aan dat gesticht worden afgestaan, en terugbetaling van bij de opneming in die inrichting genoten voorschotten	f 42 000
b.	bijdrage in de kosten van het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek voor gegageerden uit de koloniën Suriname en Curaçao	1 500
c.	bijdrage voor de pensioenen van weduwen en weezen van beambten, bedienden en werklieden van het koloniaal etablissement, het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek, de koloniale reserve en de commissariaten van afmonstering	12 000
d.	bijdragen voor de pensioenen van de officieren, den huismeester en de gediplomeerde verplegers en verpleegsters van het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek en de commissarissen van afmonstering en voor die van hunne weduwen en weezen	2 400
e.	verkoop van kaarten en boekwerken	3 500
f.	vergoeding voor keuring van teekeningen van stoomketels, bestemd voor Nederlandsch-Indië	4 000
g.	verschillende	1 000 000

Opgeteld .....

f 1 065 400

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING XII. Gemengde ontvangsten. Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1201	Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen uit den voorraad van:			
a.	het departement der burgerlijke openbare werken	f 230 000	f 50 000	f 280 000
b.	dé overige departementen van burgerlijk bestuur	10 000	10 000	20 000
1202	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen van den burgerlijken dienst	40 000	10 000	50 000
1203	Alle andere ontvangsten	500 000	200 000	700 000
	Opgeteld	f 780 000	f 270 000	f 1 050 000

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.
EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 1 — AFD. XII — STUK 6.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING XII.

Gemengde ontvangsten.

No. 1201 g. Middelen in Nederland. Ontvangsten van burgerlijken algemeenen aard. Gaarne zou men vernemen, welke de „verschillende” ontvangsten zijn onder g bedoeld ten bedrage van f 1 000 000.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 7den Juni 1921.

GALESTIN.

KAN.

RIVAL.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP I — AFD. XII — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING XII.

Gemengde Ontvangsten.

Middelen in Nederland.

Hoofdstuk I der middelen.

No. 1201. Ontvangsten van burgerlijken of algemeenen
aard.

De onder *g* bedoelde „verschillende” ontvangsten bestaan o. m. uit bedragen, welke in Nederland ontvangen zijn van aldaar verblijfhoudende personen, die, Indië verlaten hebbende, achterstallig zijn gebleven in de betaling hunner belastinggelden. Ook worden op dit onderdeel geboekt de door met verlof zijnde of ontslagen landsdienaren teruggestorte gelden, welke ten onrechte waren genoten, alsook de bijdragen van met verlof zijnde ambtenaren voor hun pensioen.

... ..

MEMORIAL ... ..

MEMORIAL

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

ONTWERP VAN BESLUIT.

GELEIDEBRIEF.

overname, dat de wettelijkheid is geboden en
 deze wijziging en verhooging van de begrooting van uit-
 gaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
 jaar 1921.

Mijne Heeren!

Besluit van Nederlandsch-Indië, 1921.
 Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een
 ontwerp van besluit tot nadere wijziging en verhooging van
 de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-
 Indië voor het dienstjaar 1921.

De toelichtende memorie (met bijlagen), die het ontwerp
 vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

Buitenzorg, den 30 Mei 1921.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Wijking en verhoging der bevoegdheid van afgevaardigden en leden van Volksraad tusschen 1921 en 1931

GEWELDELIJKE

Mijnne Heeren!

Ik heb de eer u hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot andere wijking en verhoging van de bevoegdheid van afgevaardigden en leden van Volksraad tusschen 1921 en 1931. De voorgestelde maatregelen zijn bedoeld om de bevoegdheid van afgevaardigden en leden van Volksraad te verhoogten, zodat zij in staat zijn om de wetten te wijzigen en te verheffen. Het ontwerp is van kracht op den 30 Mei 1931.

De Gouverneur-Generaal

D. BOEK

Handwritten notes and signatures at the bottom right of the page.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Uitgaven in Indië.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, definitief vastgesteld bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201), definitief gewijzigd bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 588, Indisch Staatsblad No. 204) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 23 November 1920 No. 2 (Javasehe Courant van dien dag No. 94), 20 December 1920 No. 5 (Javasehe Courant van 21 December 1920 No. 102), 7 Februari 1921 No. 2 (Javasehe Courant van 8 Februari 1921 No. 11) en 11 Februari 1921 No. 1 (Javasehe Courant van dien dag No. 12), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 720. Haven Tandjong-Priok, wordt verhoogd met f 3 242 000.

Onderafdeeling 721. Haven van Soerabaja, wordt verhoogd met f 11 175 000.

Onderafdeeling 722. Haven van Makassar, wordt verminderd met f 2 290 000.

Onderafdeeling 723. Haven Belawan, wordt verminderd met f 168 000.

Onderafdeeling 724. Emmahaven, wordt verminderd met f 482 000.

Onderafdeeling 725. Haven van Semarang, wordt verhoogd met f 1 827 600.

Onderafdeeling 726. Haven van Tjilatjap, wordt verminderd met f 645 000.

Onderafdeeling 727. Kleine havens, wordt verminderd met f 817 000.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, De Algemeene Secretaris,

Overwegende dat de wenschelijkheid is gebleven tot andere wijziging en verhooging van de begroting van dit gewest en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921:

De Raad van Nederlandsch-Indië verkondt:

In goedkeuring en verstaan:

Overeenkomstig het gezamenlijk advies van den Gouverneur-Generaal:

Bevestigd.

In het hijsde hoofdstuk vier begroting van uitgeven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, deelen van gedeelte dat de wet van 12 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201) veranderd wordt, dat bij de wet van 12 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201) en vroeger veranderd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 November 1920 No. 2, 14 Januari 1921 (No. 1), 20 December 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201), 7 Februari 1921 No. 2, 14 Januari 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201) en 11 Februari 1921 No. 1 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201) worden veranderd in volgende mate:

ARTIKEL VII

De begroting van het Departement van Waterstaat wordt veranderd in de volgende mate:

- Onderafdeeling 720. Haven Tandjong-Praja wordt verhoogd met f 1 242 000.
- Onderafdeeling 721. Haven van Soerabaja wordt verhoogd met f 11 155 000.
- Onderafdeeling 722. Haven van Batavia wordt verminderd met f 2 200 000.
- Onderafdeeling 723. Haven Soerabaja wordt verminderd met f 108 000.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 3.

Wijziging en verhooring der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Uitgaven in Indië.

HOOFDSTUK II DER UITGAVEN.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

- Onderafdeeling 720, b. Haven Tandjong Priok. Buitengewone uitgaven (+ f 3 242 000).
- Onderafdeeling 721, b. Haven van Soerabaja. Buitengewone uitgaven (+ f 11 175 000).
- Onderafdeeling 722, b. Haven van Makasser. Buitengewone uitgaven (— f 2 290 000).
- Onderafdeeling 723, b. Haven Belawan. Buitengewone uitgaven (— f 168 000).
- Onderafdeeling 724, b. Emmahaven. Buitengewone uitgaven (— f 482 000).
- Onderafdeeling 725, b. Haven van Semarang. Buitengewone uitgaven (+ f 1 827 600).
- Onderafdeeling 726, b. Haven van Tjilatjap. Buitengewone uitgaven (— f 645 000).
- Onderafdeeling 727, b. Kleine havens. Buitengewone uitgaven (— f 817 000).

Terwijl bij de begrooting voor 1921 voor de verschillende havens een totaal bedrag van f 19 209 000 is uitgetrokken, heeft een nader opzettelijk tot dat doel ingesteld onderzoek aan het licht gebracht, dat, ondanks vermindering voor zoo veel mogelijk van de voor sommige havens toegestane gelden, onder de gegeven omstandigheden er nochtans niet aan te ontkomen is om voor havenwerken in totaal ruim 12 miljoen meer beschikbaar te stellen ter voorkoming zooveel mogelijk van verstoring in den geregelden gang van het bedrijf der in exploitatie zijnde groote havens en ter vermindering voorts van eene oneconomische werkwijze en van kwalijk af te wijzen geldelijke eischen van aannemers.

Het ondervolgend staatje geeft een overzicht van de toegestane bedragen en van de sommen, waarmede die bedragen verminderd kunnen en, om de hiervoren vermelde redenen, vermeerderd moeten worden.

	Uitgetrokken bij de begrooting voor 1921.	Benodigd bedrag.
Tandjong-Priok.....	f 3.290.000	f 6.532.000.—
Soerabaja.....	" 4.010.000	" 15.185.000.—
Makasser.....	" 2.850.000	" 560.000.—
Belawan.....	" 4.540.000	" 4.372.000.—
Emmahaven.....	" 907.000	" 425.000.—
Semarang.....	" 320.000	" 2.147.600.—
Tjilatjap.....	" 1.255.000	" 610.000.—
Kleine havens.....	" 2.487.000 ⁽¹⁾	" 1.670.000.—
	f 19 659.000	f 31.501.600.—

Deze opgaaft doet dus blijken, dat de voor de havens Makasser, Emmahaven, Tjilatjap en de kleine havens beschikbaar gestelde gelden, in verband met de noodzakelijkheid om niet strikt noodige uitgaven na te laten, verlaagd

(1) Met inbegrip van eene som van f 450 000 voor de Oosthaven (residentie Lampongsche Districten) aangevraagd bij de eerste algemeene aanvullingsbegrooting voor 1921.

kunnen worden, doch daarentegen de havens Soerabaja, Tandjong-Priok en Semarang belangrijk grooter uitgaven vorderen, n.l. onderscheidenlijk ruim 11, 3 en bijna 2 miljoen meer dan waarop aanvankelijk gerekend was.

De hierbij gevoegde gespecificeerde staten met toelichting toonen aan, voor welke doeleinden de voor laatstgenoemde drie havens noodig geoordeelde meerdere uitgaven bestemd zijn. Deze uitgaven zijn in hoofdzaak een uitvloeisel van de in het vorig jaar van de zijde van het havenwezen getroffen maatregelen, welke voor het havenwezen noodig geoordeeld werden ter bevrediging van de in den loop van dat jaar aan het licht gekomen, in het belang van handel en scheepvaart moeilijk afwijsbare eischen, maar waarmede de Regeering niet tijdig in kennis werd gesteld, zoodat daarmede bij de samenstelling van de eerste algemeene aanvullingsbegrooting voor dit jaar geen rekening kon worden gehouden.

Wat Soerabaja betreft, werd bij de begroting voor dit jaar gerekend op uitbreiding van de beschikbare kadelengete voor zeeschepen met 500 meter aan de 2de pier (Hollandpier), welke te voren reeds geheel in huur op langen termijn was aangevraagd. Na voltooiing en ingebruikneming van de 1ste pier (Noorderpier) raakte de scheepvaart zoozeer overtuigd van de voordeelen in de haven van Soerabaja van het doen aanleggen van schepen aan de kade, dat een groot aantal huuraanvragen binnenkwam. Dit feit gevoegd bij de krachtige opleving van de scheepvaartbeweging na beëindiging van den Europeeschen oorlog leidde er toe, dat, na ampel overleg met de betrokken gezaghebbenden en de belanghebbende kadegebruikers, in beginsel, maar zonder de Regeering er in te kennen, door het Havenwezen eigenmachtig besloten werd om met de meeste voortvarendheid, in stede van de aanvankelijk beoogde 500 meter, de maximum verkrijgbare kadelengete in het eerste havenbassin, zijnde ruim 3000 meter, n.l. de geheele tweede (Holland) en derde (Java) pier tot stand te doen brengen. Het ligt in de bedoeling der Regeering te doen onderzoeken welke ambtenaren, hoog of laag, moeten beschouwd worden voor deze eigenmachtige handelingen, welke overschrijding der toegestane havenfondsen ten gevolge moesten hebben, verantwoordelijk zijn. Aan de met de uitvoering van de havenwerken te Soerabaja belaste Hollandsche Aannemingsmaatschappij werd onder nadere goedkeuring van de Regeering opdracht gegeven de beide pieren zoo spoedig mogelijk tot stand te brengen. Tot dat doel werd door haar kostbaar nieuw materiaal onthoden en groote bestellingen van ijzer en cement gedaan. Reeds ruim een jaar zijn de werkzaamheden in vollen gang, terwijl voorts reeds voor ongeveer 2 miljoen aan baggerwerk is verricht, dat nutteloos zou wezen, indien de onder handen zijnde werken thans stop gezet werden. Het hoogerbedoeld onderzoek heeft uitgewezen, dat alleen de voorgenomen bouw van de Javapier voorloopig kan worden uitgesteld.

Ook te Tandjong-Priok heeft de aandrang om meerdere kadelengete geleid tot de uitvoering in een versneld tempo van de werken voor de derde binnenhaven, waarvan belangrijke stijging van de posten, vermeld onder de Nos. 5; 9 en 12 van den op die haven betrekking hebbenden staat, het gevolg is geweest. Verder vorderen de werken, noodig voor het in exploitatie brengen van verhuurde terreinen (wegenaanleg enz.) en voor het voldoen aan aanvragen van het steeds toenemend aantal gebruikers van andere haven-

objecten (waterleiding, electrisch leidingnet), ruim 1¼ mil-
lioën.

Ofschoon de memoriepost voor het maken van een zee-
haven te Semarang is afgevoerd, blijven nochtans de uit-
gaven voor de onteigening en opspuiting der terreinen met
het oog op eene latere uitvoering en in verband met de
verbetering van den gezondheidstoestand ter plaatse noodig.
Ook de voltooiing der werken, welke een gevolg zijn
van den in het vorig jaar genomen maatregel tot opheffing
van de bezwaren, verbonden aan de ophooping van goe-
deren, vorderen eene belangrijke uitgaaf, waarop niet gere-
kend was, terwijl de op deze haven betrekking hebbende
staat doet blijken, dat dit eveneens het geval is met uitga-
ven ten behoeve van de exploitatie van de verhuurde ter-
reinen en de waterlevering aan de schepen alsmede in het
belang van de goederenbeweging.

HAVEN TANDJONG-PRIOK.

Werkplan 1921.

1. Uitbreiding drinkwaterleiding	f	226 000
2. Verbetering electriciteitsvoorziening		248 000
3. Verbetering wegennet		354 000
4. Graven en bekaden Javakanaal		120 000
5. Aanleg caisson-bon plaats		1 000 000
6. Aanschaffen en plaatsen van meerboeien		75 000
7. Uitbreiding ijzeropslag terrein		64 000
8. Aanschaffen zolderschuiten, 6 lichters, een sleepboot en 2 motorsleepbooten		450 000
9. Het verrichten van baggerwerk 3e binnenhaven		1 500 000
10. Afkoop Oesahah rechten en uitbetaling schadeloosstellingen		70 000
11. Aankoop terreinen		250 000
12. Caissonbouw 3e binnenhaven		1 500 000
13. Bevloeren en leggen van sporen aan Westerboord 1e en 2e haven		40 000
14. Bouw woningen minder personeel		14 000
15. Opstelling elektrische kranen en aanleg kraanspoor Westerboord 2e haven		42 000
16. Aanleg Borneokanaal en verbreding Kodja kanaal		200 000
17. Verbreding Lagoakanaal		150 000
18. Verlenging Cheribonweg		46 000
19. Inspectiepad voor de waterleiding Soengei Lagoa en G. Roeboe		28 000
20. Bouw woningen Inl. personeel		—
21. Bekading Westergracht entrepot kanaal		30 000
22. Uitbreiding reinigingsdienst te water		40 000
23. Uitbreiding straatverlichting		20 000
24. Administratie en toezicht		40 000
25. Onvoorziene uitgaven		25 000
		f 6 532 000

TOELICHTINGEN.

1. Ter verstrekking van water aan schepen en opgezetenenen is deze uitbreiding noodig, reeds voor f 93 000 besteld.
2. Ook het uitbreiden der electriciteitsvoorziening is noodig in verband met uitgestrekte terrein en vermeerdering mechanische werktuigen als kranen enz. Reeds voor f 188 000 besteld.
3. De verbetering van het wegennet, vooral de Priokweg eischt een dergelijke som.
4. Om zooveel mogelijk te bezuinigen werd hiervoor slechts een post van f 120 000 uitgetrokken om de prauwen gelegenheid te geven de pakhuizen te bereiken.
5. Deze bouwplaats moet afgebouwd worden, aangezien voor den bouw van caissons reeds is geleverd voor f 875 000 aan materialen, terwijl aan contracten loopen voor aanvoer van zand en grint van Maart tot Juli—Augustus voor een bedrag van f 1 250 000. Bovendien is met het baggeren van de 3e haven reeds aangevangen en reeds verwerkt ± f 1 000 000 en de bouwplaats grootendeels gereed.
6. De meerboeien zijn reeds besteld, zoodat alleen het plaatsen zou kunnen worden achterwege gelaten.
7. Reeds voltooid.
8. De bestelling heeft reeds plaats gehad, zoodat tot betaling na levering zal moeten worden overgegaan.
9. Dit bedrag zal op zijn minst noodig zijn om de anders voor Soerabaja bestemde zandzuiger in werking te houden, welke anders toch billijkheidshalve te Soerabaja te werk zou moeten worden gesteld. Reeds is aan baggerwerk verricht ± f 1 000 000.
10. Is reeds grootendeels geschied.
11. Hiervoor is noodig in het geheel f 500 000 doch in verband met benodigde terreinen voor opspuiting kan hiervan de helft op 1922 worden overgebracht.
12. Zooals reeds onder 5 is gezegd loopen contracten tot een bedrag van f 1 250 000 zoodat met de verwerking in de caissons minstens het opgebrachte bedrag gemoeid zal zijn.
13. Is hiermede voltooid.
14. Dit bedrag is noodig om de onder handen zijnde woningen af te bouwen.
15. Het is niet gewenscht het materieel op te slaan.
16. Zie sub 4.
17. Zie sub 4.
18. Reeds voltooid.
19. Noodig.

HAVEN SOERABAJA.

Werkplan 1921.

1. Bouw van Kademuren	f 1 445 000
2. Caisson bouwplaats	750 000
3. Aanleg wegen	755 000
4. Grondverbetering woonwijk	1 032 000
5. Aanleg kanalen en deponeren specie op terrein bestemd voor plantsoen	760 000
6. Winnen van terreinen voor opslag en industriedoeleinden	114 000
7. Uitbreiden van de loodsruimte van de haven	243 000
8. Uitbreiding van de bij de Droogdok Mij. in gebruik zijnde terreinen	12 000
9. Baggerwerk Hollandpier	5 000 000
10. Maken Genua steiger en opspuiten daarbij behoorend terrein	45 000
11. Uitbreiding electrisch leidingnet	400 000
12. Aanschaffen zolderbak prauwen voor reinigingsdienst te water	45 000
13. Opstellen en monteeren 18 elect. kranen	220 000
14. Bouw passerloodsen en privaten	50 000
15. Verbeteringen aan Kleinen boom	40 000
16. Aanschaffing transportauto's, ziekenauto, motorbrandspuit en sproeiwagen	260 000
17. Uitbreiding drijvend havenmaterieel	130 000
18. Woningen lager personeel	50 000
19. Bouw restaurant	40 000
20. Overname watervoorziening en uitbreiding 2 waterprauwen en 2 overvaartprauwen	241 000
21. Afwatering woonwijk	25 000
22. Ophooging terreinen bezuiden den Batavia-weg	30 000
23. Opspuiten Westerterreinen	100 000
24. Administratie en toezicht	50 000
25. Oprichten magazijnen, werkplaatsen, garages, benzinebewaarpiaats	16 000
26. Aanschaffen bedrijfsmotorfiets	2 000
27. Herstelling ouden Kleinen boom	30 000
28. Bouw laagreservoir watervoorziening	50 000
29. Aanmaak caisson Hollandpier	700 000
30. Inkoop materialen caissonbouw	2 500 000
31. Onvoorziene uitgaven	50 000
	f 15 185 000

TOELICHTINGEN.

1. Hiermede is dit werk voltooid en brengt dan jaarlijks $\pm$ f 450 000 op.
2. Hiervan is f 250 000 bestemd voor afwerking bouwplaats en f 500 000 voor outillage.
3. Deze wegen zijn bestemd als toegangsweg naar de sub 1 bedoelde kade en ter ontlasting van den eenen toegangsweg naar de haven en overigens om een gedeelte der woonwijk in gebruik te kunnen nemen.
4. Hiervan is reeds f 500 000 verwerkt, terwijl de rest noodig is om het voor de Hollandpier gebaggerde zand te bergen, terwijl het terrein toch te eenigertijd zal moeten worden afgedekt.
5. Dit terrein moet t. z. t. toch worden opgehoogd en daarvoor wordt nu gebruikt de specie verkregen bij de baggering van de Hollandpier.
6. Hiermede voltooid.
7. Hiermede voltooid.
8. Hiermede voltooid.
9. Aan de H. A. M. was opgedragen zoo spoedig mogelijk de pieren af te bouwen en daarvoor werden nog 3 werktuigen uit Europa besteld.
10. Hiermede voltooid.
11. Reeds werd voor f 300 000 aan leidingen en meters en voor f 24 000 en f 25 000 aan andere materialen besteld.
12. Reeds besteld; 3 klaar en 2 grootendeels.
13. Er wordt gerekend op het bedrijfs klaar maken van 10 kranen in 1921 en van 8 in 1922.
14. Ter voltooiing.
15. Voor het maken van eene terreinafsluiting op verlangen der Douane.
16. Reeds besteld op brandspuit na.
17. Reeds besteld.
18. Hiervoor zullen worden afgebouwd eenige woningen voor op het haventerrein steeds aanwezig zijnde personen.

19. Door den a. s. beheerder worden reeds maatregelen genomen voor eene behoorlijke inrichting en expeditie.
20. Voor de overname van het materieel der watervoorziening is reeds betaald in 1921 f 160 000, terwijl reeds besteld zijn 2 waterprauwen voor f 175 000 en 2 overvaartprauwen voor f 6 000.
21. Alleen bestemd om door een eenvoudige afvoersloot het water weg te voeren; voor geheele afwatering wordt nog $\pm$ f 300 000 noodig geoordeeld.
22. Hiermede voltooid.
23. Verplichting tegenover de Standard Oil Company.
24. Voor administratie en toezicht noodig geacht.
25. Reeds f 8 000 uitgegeven en nog f 8 000 noodig voor de garage der autobussen.
26. Reeds aangeschaft.
27. Herstelling van den ouden Kleinen boom is noodig.
28. Er bestaan thans moeilijkheden om de schepen voldoende van water te voorzien; door den bouw van een laagreservoir kan ook het nachtwater worden opgevangen en overdag verstrekt.
29. Tegen het einde van het jaar zal de caissonbouw moeten worden begonnen, waarvoor noodig voor ongeveer 300 M' f 700 000.
30. Reeds werden belangrijke partijen ijzer en cement ingekocht tot een totaal bedrag van f 2 500 000.

10 000	.....
40 000	.....
7 000	.....
15 000	.....
14 000	.....
31 000	.....
1 000	.....
250 000	.....
27 000	.....
17 500	.....
28 000	.....
12 700	.....
16 000	.....
13 000	.....
2 000	.....
150 000	.....
25 000	.....
100 000	.....
100 000	.....
70 000	.....
150 000	.....
8 000	.....
13 000	.....
15 000	.....
19 000	.....
40 000	.....

f 2 147 600

TORRENTIERS

1	.....
2	.....
3	.....
4	.....
5	.....
6	.....
7	.....
8	.....
9	.....
10	.....
11	.....
12	.....
13	.....
14	.....
15	.....
16	.....
17	.....

HAVEN SEMARANG.

Werkplan 1921.

1. Verbouwing Westerhavendam	f	5 400
2. Bouw kantoor havendirecteur		1 500
3. Aanbrengen 580 M' oeververdediging		80 000
4. Aanschaffen van 2 waterpauwen		15 000
5. Aanleg wegen 1e en 2e gedeelte		75 000
6. Bouw loodsen H ₁₂ en H ₁₃		27 000
7. Oeververdediging Noorderboord landtong		250 000
8. Electrische verlichting loods H ₁₃		33 500
9. Electrische verlichting loodsen H ₆ , H ₉ en H ₁₀		5 000
10. Onteigening vischvijvers		180 000
11. Het maken van eene beschoeiing in de Semarangrivier		10 000
12. Bijgebouwen kantoor havendirectie		40 000
13. Bouw van een centrale W. C.		7 000
14. Bouw 6 openbare privaten		18 000
15. Bouw kantoor beheerder		14 000
16. Aanbrengen vloer in loods H ₁		31 000
17. Aanbrengen van meerpalen		1 000
18. Bouw van 2 entrepôts		250 000
19. Bouw 3 loodsen op het ijzerterrein		27 000
20. Aanleg van wegen op het ijzerterrein		17 500
21. Aanschaffing van een vrachtauto		23 000
22. Bouw van een timmerloods op het terrein van de werkplaats		12 700
23. Aanbrengen luchtkap op loods H ₂		16 000
24. Bouw van 3 transformatoren stations		13 000
25. Wegen op het terrein van de werkplaats		5 000
26. Opspuiten terreinen		450 000
27. Administratie en toezicht		25 000
28. Aanleg kraanspoor langs beide havens		100 000
29. Aanleg leiding voor electrische kranen		100 000
30. Aanschaffing waterpauw		70 000
31. Betegeling ijzer kade terreinen		150 000
32. Bouw autogarage voor vrachtauto's		8 000
33. Bouw van een magazijn op het terrein van de centrale werkplaats		13 000
34. Bouw loods ijzerbewerking		15 000
35. Aanleg Ambarawaweg en verlenging van den Alasweg		19 000
36. Onvoorziene uitgaven		40 000

f 2 147 600

TOELICHTINGEN.

1. Hiermede voltooid.
2. Idem.
3. Idem, reeds voor de helft voltooid.
4. Reeds besteld.
5. Hiermede voltooid en noodig om uitgegeven terreinen te bereiken, bovendien grootendeels gereed.
6. Nagenoeg voltooid.
7. Hiermede voltooid en noodig om omliggende terreinen in gebruik te nemen.
8. Reeds voltooid.
9. Idem.
10. Hiermede is alles onteigend.
11. Hiermede voltooid, de helft reeds gereed.
12. Idem.
13. Reeds grootendeels voltooid.
14. Idem.
15. Idem.
16. Tegels reeds aangekocht.
17. Noodig.
18. De loodsen zijn reeds besteld.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

De eigenmachtige overschrijding met ± f 11 millioen van de begrooting voor de havenwerken te Soerabaja werd door vele leden in de hoogste mate afgekeurd. Ook de andere overschrijdingen werden ten zeerste gelaakt. De zinsnede in de Memorie van Toelichting dat er niet aan te ontkomen is om meerdere gelden beschikbaar te stellen ter voorkoming van kwalijk af te wijzen geldelijke eischen van aannemers, wijst er op dat er toezeggingen gedaan zijn waaraan de Regeering zich thans gebonden acht.

Men merkte op, dat het voorliggend geval duidelijk den noodlottigen invloed van de groot aannemerij in het licht stelt, voor welk gevaar reeds jaren geleden door den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken den heer Homan van der Heide, en later door de Vereeniging van Waterstaatsingenieurs, is gewaarschuwd. Meer en meer blijkt, dat groote havenwerken worden geëntameerd in het belang van de aannemers, aan wie men zich eenmaal heeft gebonden.

Enkele leden hoopten dat het voorgenomen onderzoek naar de schuldigen of den schuldige aan wier of wiens eigenmachtig optreden deze overschrijdingen moeten worden geweten, door een onpartijdig persoon of onpartijdige commissie zal worden ingesteld. Gaarne zouden zij vernemen wie er mede belast is of zal worden en welke stappen de Regeering tegen de schuldige ambtenaren of ambtenaar denkt te nemen. Andere leden stelden in het licht, dat handel en scheepvaart voortdurend aandrang hebben uitgeoefend en uitoefenen tot uitbreiding der havenwerken ergo de voorstelling van zaken alsof de havens uitgebreid en gemoderniseerd worden om de aannemers werk te verschaffen niet opgaat. Voor de ontwikkeling van het land — zoo ver-

volgden deze leden — zijn goede havenwerken dringend noodig; het indirect belang daarvan voor de bevolking valt niet onder cijfers te brengen; dat echter de kleine man ook voordeel daarvan heeft zal niemand nuchter oordeelende kunnen ontkennen. De overschrijding der begrooting i. c. mede betreurende, meenden deze leden dat ter zake wel verzachtende omstandigheden aanwezig zijn. Naast het algemeen belang, dat hierdoor immers wordt gediend, zijn de gelden bovendien aan een productief werk besteed. Het mag als bekend worden verondersteld dat vóór de uitvoering van dergelijke werken de rentabiliteit er van eerst dient vast te staan.

Van andere zijde wenschte men echter met genoegen te constateeren dat de overschrijding van de toegestane fondsen de volle aandacht heeft van de Regeering.

Een woord van waardeering werd uitgesproken voor de groote voortvarendheid waarmede het Departement van B. O. W. heeft gewerkt, zij het ook met behulp van aannemers.

Het voornemen tot demping van de vischvijvers te Semarang werd met groote instemming door een lid ontvangen.

Men zou gaarne vernemen welke rente in het havenbedrijf berekend wordt van het kapitaal en of het niet urgent is om leeningen te sluiten ten laste van het Havenbedrijf.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 7den Juni 1921.

GALESTIN.
KAN.
RIVAL.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië. over het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Algemeene opmerkingen.

De Regeering is het volkomen eens met de zienswijze — zooals trouwens uit de Memorie van Toelichting reeds kan blijken —, dat de eigenmachtige overschrijding van de hierbedoelde posten ernstige afkeuring verdient.

Hierbij dient echter in aanmerking te worden genomen, dat niet het plan tot uitvoering van groote havenwerken in een snel tempo veroordeeling verdient, wel echter het feit, dat in deze gehandeld is zonder voorafgaande goedkeuring van de bevoegde machten.

De plannen tot uitvoering van die werken in een versneld tempo zijn een gevolg van den loop der omstandigheden onder den aandrang van scheepvaart, handel en industrie in een tijd, dat bezuiniging niet zoozeer noodig geoordeeld werd.

Een en ander verklaart, dat getracht werd die plannen zoo spoedig mogelijk tot uitvoering te brengen.

Daarom kan dan ook niet worden beaamd de meening van enkele leden, die opmerkten, „dat het voorliggend „geval duidelijk den noodlottigen invloed van de groot-„aannemerij in het licht stelt”, terwijl daardoor evenmin gewettigd wordt de uitspraak dat meer en meer zou blijken, „dat groote havenwerken zouden worden geënta-„meerd in het belang van de aannemers”.

Dat het voorgenomen onderzoek naar de ambtenaren, die verantwoordelijk moeten worden gesteld voor de plaats gehad hebbende overschrijdingen onpartijdig zal geschieden, behoeft niet in twijfel te worden getrokken, terwijl de vraag welke maatregelen tegen den schuldige of de schuldigen zullen worden genomen uiteraard afhankelijk is van de uitkomsten van het onderzoek.

Naar aanleiding van de daartoe gestelde vragen wordt medegedeeld, dat het percentage, hetwelk vergoed moet worden voor de in de havens gestoken kapitalen tot dusver 5 pet. bedraagt en dat het sluiten van leeningen ten laste van het havenbedrijf geene aanbeveling verdient.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 2 — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

BESLUIT TOT VOORLOOPIGE VASTSTELLING
opgenomen in de Javasche Courant van 8 Juli 1921, No. 54).

BATAVIA, den 5den Juli 1921. (No. 3).

Gelet enz.;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, definitief vastgesteld bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201), definitief gewijzigd bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 588, Indisch Staatsblad No. 204) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 23 November 1920 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 94), 20 December 1920 No. 5 (Javasche Courant van 21 December 1920 No. 102), 7 Februari 1921 No. 2 (Javasche Courant van 8 Februari 1921 No. 11) en 11 Februari 1921 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 12), worden nader voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 720. Haven Tandjong-Priok, wordt verhoogd met f 3 242 000.

Onderafdeeling 721. Haven van Soerabaja, wordt verhoogd met f 11 175 000.

Onderafdeeling 722. Haven van Makasser, wordt verminderd met f 2 290 000.

Onderafdeeling 723. Haven Belawan, wordt verminderd met f 168 000.

Onderafdeeling 724. Emmahaven, wordt vermindert met f 482 000.

Onderafdeeling 725. Haven van Semarang, wordt verhoogd met f 1 827 600.

Onderafdeeling 726. Haven van Tjilatjap, wordt vermindert met f 645 000.

Onderafdeeling 727. Kleine havens, wordt vermindert met f 817 000.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Secretaris,

Ch. WELTER.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

De toelichtende memorie en verder overgelegde bescheiden bevatten de gronden, waarop het ontwerp berust.

Buitenzorg, den 11en Juni 1921.

De Gouverneur-Generaal,
D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

BEREIK GEWONE ZITTING 1952

NUMMER 2 - STREEK

Wetgeving en verordening van de Staten van 1952
betreffende de Wet op de Wet van 1952

1952

Mijn Heeren,

Ik heb de eer U hierbij te verzegelen dat ik heb

een ontwerp van wet tot wijziging van de Wet van 1952

betreffende de Wet op de Wet van 1952

aan het Parlement 1952

De wetgeving is nu in de Staten van 1952

betreffende de Wet op de Wet van 1952

betreffende de Wet op de Wet van 1952

De Staten van 1952

D. FOCK

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Indië. I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van ..... Juli 1921 No. .... (Javasehe Courant van ..... No. ....), wordt de volgende wijziging aangebracht:

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Tusschen de onderafdeelingen 1036B en 1037 wordt ingelascht: Onderafdeeling 1036C. Meerdere uitgaven voortvloeiende uit de vlootwet 1922, f 3 088 000.

II. In artikel 2 van het besluit van ..... Juli 1921 No. .... (Javasehe Courant van ..... No. ....) wordt in het 4de lid als laatste onderdeel van de opsomming opgenomen:

Afd.	Onderafdeeling
X.	1036C.

Artikel 2.

Middelen in Indië. In het eenig artikel van het besluit van ..... Juli 1921 No. .... (Javasehe Courant van ..... No. ....), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922, wordt de volgende wijziging aangebracht:

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Na nummer 717 wordt ingelascht:
717A. Verrekening van uitgaven ten laste van het vlootfonds en het vlootbasisfonds.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:
De Algemeene Secretaris,

Wijziging en aanvulling van de raming der middelen in Nederlands-Indië voor het dienstjaar 1922.

De ondervolgende middelenpost wordt voorloopig geacht te zijn geraamd als is aangegeven.

		Java en Madoera.	Buiten-gewes-ten.	Totaal.
	HOOFDSTUK II. Afdeling VII. Departement der Burgerlijke Openbare Werken.			
717A	Verrekening van uitgaven ten laste van het vlootfonds en het vlootbasisfonds.	Memorie		Memorie

De raming van de middelen is gebaseerd op de raming van de uitgaven van de verschillende afdelingen van het departement van Nederlands-Indië voor het dienstjaar 1922.

De Raad van Nederlands-Indië heeft goedgekeurd.

De Gouverneur van Nederlands-Indië heeft goedgekeurd.

(Overeenkomstig het gevoelen van den Gouverneur van Nederlands-Indië.)

Artikel I.

1. In het IIde hoofdstuk der begroting van uitgaven van Nederlands-Indië voor het dienstjaar 1922, wordt de volgende wijziging aangebracht:

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Tusschen de onderafdeelingen 1030 en 1031 wordt ingevoegd de onderafdeling 1032, waarvan de raming is:

1032. In het artikel 2 van het besluit van den Gouverneur van Nederlands-Indië van den 10den April 1921, wordt in het 2de lid als laatste onderdeel van de opsomming aangevoegd:

1032. Verrekening van uitgaven ten laste van het vlootfonds en het vlootbasisfonds.

Artikel II.

In het eerste artikel van het besluit van den Gouverneur van Nederlands-Indië van den 10den April 1921, wordt de volgende wijziging aangebracht:

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

De raming van de uitgaven van het vlootfonds en het vlootbasisfonds is gebaseerd op de raming van de uitgaven van het departement van Nederlands-Indië voor het dienstjaar 1922.

De raming van de uitgaven van het vlootfonds en het vlootbasisfonds is gebaseerd op de raming van de uitgaven van het departement van Nederlands-Indië voor het dienstjaar 1922.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1036C. Meerdere uitgaven voortvloeiende uit de vlootwet 1922, f 3 088 000.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Hoofdstuk II der uitgaven.

De in Nederland ingestelde „interdepartementale commissie”, welke opdracht had om o.m. voor de eerstvolgende jaren een plan op te maken van het materieel, dat nog voor aanbouw in aanmerking zal moeten komen, om, met hetgeen reeds voorhanden en in aanbouw is, te geraken tot een logisch samenstel der vloot, diende haar rapport in het begin van dit jaar in.

Aan de hand van dat rapport werd in Nederland een voorontwerp van eene vlootwet met memorie van toelichting samengesteld en aan de Indische Regeering toegezonden om advies.

Dit voorontwerp met memorie van toelichting werd in handen gesteld van de, naar aanleiding van de door den Volksraad aangenomen motie van 16 Januari 1920, ingestelde „Defensiecommissie”, met opdracht der Regeering van raad te dienen nopens de vraag, hoe in verband met de plannen, vervat in dat voorontwerp, zal zijn te geraken tot een doelmatige verdediging van Nederlandsch-Indië binnen de perken der in de naaste toekomst vermoedelijk beschikbare geldelijke en personeele middelen.

Deze commissie kwam met haren arbeid gereed, een afschrift van haar verslag gaat hiernevens als bijlage, waaraan hoogerbedoeld voorontwerp met memorie van toelichting is toegevoegd.

De Indische Regeering acht in het voorontwerp met memorie van toelichting verschillende wijzigingen noodig, welke hieronder zijn aangegeven.

Artikel 1.

Sterkte en Samenstelling van de Koninklijke Marine.

Onder C a 3e wordt gesproken van: „een door Ons te bepalen aantal vaartuigen voor het lichten en visschen van mijnen”, terwijl daaromtrent in de memorie van toelichting voorkomt (pag. 9):

„Voorts zullen vaartuigen beschikbaar moeten zijn voor „het lichten en visschen van mijnen, doch behoudens het „treffen van voorbereidende maatregelen kan hierin, zoodra

„de noodzaak blijkt, met ter plaatse aanwezige middelen „worden voorzien”.

Vooreerst zij opgemerkt, dat voor het lichten van mijnen in deze gewesten geen afzonderlijke vaartuigen noodig zijn, aangezien dit kan geschieden door de daarvoor ingerichte mijnenleggers.

Wat verder het mijnenvissechen betreft, is het, gelet op de tot nu toe verkregen resultaten bij de gehouden oefeningen, waarschijnlijk, dat daarvoor speciale vaartuigen zullen moeten worden aangeschaft, mede om reeds in vreedstijd personeel te kunnen oefenen, dat dan in oorlogstijd de kern zal vormen van de bemanningen der mijnenvissechers.

De vaartuigen, bestemd voor mijnenvissechen, zouden kunnen worden gerekend onder materieel voor hulpdiensten, bedoeld onder C a 5e, zoodat C a 3e kan vervallen.

Indien dan eventueel de noodzakelijkheid mocht blijken om voor het mijnenvissechen vaartuigen aan te schaffen, kunnen de daartoe benodigde gelden ingevolge art. 11 ten laste worden gebracht van de begrooting van Nederlandsch-Indië.

Artikel 6.

Personeel in Nederlandsch-Indië.

Vermeend wordt, dat een reserve van tien ten honderd in de practijk te gering zal blijken, en het wordt daarom noodig geoordeeld de redactie zoodanig te wijzigen, dat in deze meerdere vrijheid van handelen wordt verkregen. Mitsdien verdient het aanbeveling om in de 1e alinea van dit artikel de zinsnede: „vermeerderd met eene reserve van tien ten honderd” te wijzigen in: „vermeerderd met een door Ons te bepalen reserve van ten minste tien en ten hoogste vijftien ten honderd”.

Artikelen 8, 9 en 10.

Vlootfonds 1922.

a. Blijkens de memorie van toelichting is in het voorontwerp vlootwet aangenomen, dat op 1 Januari 1922 beschikbaar zullen zijn 6 mijnenleggers, en één in aanbouw.

Door vertraging zullen op genoemden datum slechts gereed zijn 3 mijnenleggers en één in aanbouw. Uit dezen hoofde zal het vlootfonds met een bedrag van f 1 130 000 moeten worden verhoogd.

b. Aanschaffing van onderzeeboot-netversperringen wordt ongewenscht geacht, aangezien bij het in voorraad houden van dit materieel het zeer veel te lijden zal hebben van klimaatinvloeden. Het gemis dezer netversperringen kan gecompenseerd worden door een ruimere toepassing van mijnen, waarvoor een bedrag van f 400 000 is uitgetrokken.

Behalve deze vermeerdering van mijnen wordt nog noodig geoordeeld:

- 1e. een vermeerdering van het aantal mijnen met 400 stuks voor de verdediging van Tandjong Priok, kostende f 1 600 000;
- 2e. aanschaffing van reservemijnen voor de onderzeebootmijnenleggers, waarop in het voorontwerp vlootwet niet is gerekend. Deze aanschaffing is noodzakelijk, zullen deze vaartuigen in tijd van oorlog niet spoedig als mijnenlegger geheel werkeloos moeten blijven. Voor elke boot worden 120 reservemijnen noodig geoordeeld, zoodat, waar in den eersten zesjarigen termijn 2 onderzee-

bootmijnenleggers worden aangeschaft, voor het vlootfonds 1922 ook nog gerekend moet worden op den aanschaf van 240 dezer mijnen, kostende f 960 000;

3e. voor de aanschaffing van spertonnen dient een bedrag van f 250 000 te worden uitgetrokken.

Tegenover de meerdere kosten voor de hierbedoelde aanschaffing van mijnen en spertonnen ad f 3 210 000 staat eene vermindering in verband met het vervallen der onderzeebootnetversperringen ad f 2 640 000, zoodat door deze posten het vlootfonds eene verhooging van f 570 000 moet ondergaan.

c. Het bedrag ad 5 millioen, uitgetrokken voor de aanschaffing van vliegtuigen, wordt te gering geacht in verband met den prijs, welke tegenwoordig voor de nieuwere vliegtuigen moet worden betaald; dit bedrag dient op 7 millioen gulden te worden gebracht.

Het vlootfonds 1922 zal als gevolg van de wijzigingen, genoemd onder a, b en c, verhoogd moeten worden met f 3 700 000 en dus in totaal moeten bedragen f 188 385 000.

De annuïteit ten laste van de Indische begrooting zal mitsdien bedragen f 9 231 000 (in het voorontwerp f 9 050 000).

Vlootfonds 1928.

Bij de beschouwing van de geldelijke gevolgen van den aanbouw in den 2den termijn van 6 jaar zal gerekend moeten worden, dat het vlootfonds 1928 verhoogd wordt met de aanschaffingskosten:

1e. van een onderzeeboot ter vervanging van de K I; de kosten hiervan worden thans geraamd op f 5 200 000;

2e. van vliegtuigen, aangezien de levensduur der vliegtuigen niet zoodanig is, dat in den 2en termijn nog gerekend mag worden op die, aangeschaft in den 1en termijn. Deze kosten waren, evenals voor den 1en termijn, te ramen op f 7 000 000;

3e. van reservemijnen voor de in den 2en termijn aan te bouwen onderzeebootmijnenleggers, thans geraamd op f 960 000.

Indien de gegeven ramingen nog in 1928 gelden, zal het vlootfonds 1928 alsdan verhoogd moeten worden met $f 5 200 000 + f 7 000 000 + f 960 000 = f 13 160 000$.

Art. 15, 16, 17.

Vlootbasisfonds 1922.

De ramingen voor de oprichting enz. der steunpunten zijn hier te lande voor zoover mogelijk herzien.

De raming van den aanleg, van het graven en de inrichting van het bassin en het gereedmaken der terreinen voor het etablissement te Tandjong Priok is aanmerkelijk hooger dan in Nederland werd aangenomen, hetgeen moet worden toegeschreven:

1e. aan de omstandigheid, dat in het voorontwerp gerekend werd op de mogelijkheid van aansluiting der plannen aan de uitbreidingsplannen der haven, hetgeen echter niet mogelijk bleek;

2e. aan het standpunt door de Regeering in Nederland aangenomen, dat, waar aan het hulpsteunpunt Soerabaja niet meer geld moet worden besteed dan strikt noodig is,

Tandjong Priok zoo spoedig mogelijk gereed moet worden gemaakt om het grootste gedeelte der te verwachten vloot geheel te kunnen bedienen.

De commissie, welke deze aangelegenheid aan een onderzoek onderwierp, heeft dan ook bij het ontwerpen der plannen al dadelijk, voor zoover zulks uit een economisch standpunt gewenscht is, rekening gehouden met de uitbreiding, welke de vloot na de eerste 6 jaar zal ondergaan.

Niettegenstaande zooveel doenlijk is rekening gehouden met de hierboven reeds uitgesproken wenschelijkheid om, wat betreft de uitgaven in verband met de militaire eischen, aan Soerabaja niet meer gelden te besteden dan strikt noodig is, is het toch noodzakelijk gebleken, dat de gelden, voor dit hulpsteunpunt uitgetrokken, verhoogd worden, hetgeen veroorzaakt wordt, doordat na 1 Januari 1922 nog belangrijke sommen moeten worden verwerkt, waarop bij de samenstelling van het voorontwerp niet meer was gerekend.

De ramingen der geniewerken voor de aan te leggen verdeigingswerken zijn ruim f 3 000 000 hooger dan die in Nederland opgemaakt, hetgeen voornamelijk moet worden toegeschreven aan de verhooging der arbeidsloonen.

Voorts moeten in de steunpunten nog belangrijke bedragen worden opgebracht voor brandstofberging. Hierbij zij aangeteekend, dat, waar het niet zeker zal zijn, dat altijd beslag kan worden gelegd op de noodige tankschepen om de olievoorraden in de steunpunten aan te vullen, het noodig kan blijken over een of meer eigen tankschepen te beschikken. Deze moeten dan gerekend worden onder materieel voor hulpdiensten (art. 1 C a 5e — art. 11).

De bedragen, benoodigd voor de inrichting der steunpunten, worden alsnu:

voor Tandjong Priok	f 61 306 000
„ Soerabaja	17 496 000
„ Riouw	14 320 000
„ Makasser	2 720 000

totaal ..... f 95 842 000

welk totaal blijkens de memorie van toelichting geraamd was op f 77 896 000.

Ten einde te kunnen beschikken over gelden voor onvoorziene uitgaven wordt het noodzakelijk geoordeeld het vlootbasisfonds te stellen op f 99 000 000.

De annuïteit ten laste van de Indische begrooting zal mitsdien bedragen f 5 895 000, in het voorontwerp was deze annuïteit f 4 644 000.

Hierbij zij opgemerkt, dat voor de uitbreiding der vloot na de eerste 6 jarige periode nog gelden beschikbaar zullen moeten worden gesteld voor uitbreiding van de kazerneering, voor vermoedelijke uitbreiding der brandstofberging alsmede voor uitbreiding van het aantal langs- en dwarssteigers in het Marinebassin te Tandjong Priok, waarop, wat de daarvoor benoodigde ruimte betreft, bij het ontwerp is gerekend.

Aangezien de formatie der vloot thans voor 6 jaar wettelijk wordt vastgelegd, wordt het onjuist geacht de kosten dezer uitbreidingen nu reeds in het vlootbasisfonds op te nemen, te meer, waar thans bezwaarlijk kan worden geraamd, hoeveel die kosten later zullen bedragen.

Bovendien mag de mogelijkheid niet over het hoofd worden gezien, dat door daling der loonen en der materiaalprijs-

zen bedoelde uitgaven wellicht uit het vlootbasisfonds 1922 zullen kunnen worden gedaan.

Financieele gevolgen.

Rekenende, dat de bedrijfskosten voor de vloot in 1922 ± f 19 000 000 zullen bedragen, zullen de vlootkosten, welke in dat jaar ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië komen, de navolgende zijn:

annuïteit vlootfonds 1922	f 9 231 000
„ vlootbasisfonds 1922	5 895 000
aandeel pensioenslast	4 000 000
bedrijfskosten	19 000 000

f 38 126 000 ⁽¹⁾

Om tot eene vergelijking te komen met de ontwerp-begrooting 1922, zooals die 17 Mei j.l. door de Regeering bij den Volksraad is ingediend, zij opgemerkt, dat de daarin opgebrachte gelden voor bedrijfskosten door verwezenlijking der vlootplannen in 1922 geen wijziging ondergaan, aangezien in dat jaar geen uitbreiding van het materieel zal plaats hebben boven het materieel, waarop bij de begrooting is gerekend.

Als nieuwe posten zullen dan e.q. op de begrooting 1922 moeten verschijnen:

annuïteit vlootfonds 1922	f 9 231 000
„ vlootbasisfonds 1922	5 895 000
aandeel pensioenslast	4 000 000

f 19 126 000

terwijl alsdan de navolgende posten moeten worden afgevoerd:

aandeel in de kosten van aanbouw van kruisers en onderzeebooten en van aanschaffing van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke Marine	f 10 000 000
depôt-schip voor onderzeebooten	1 500 000
inrichting van het marine-etablisement	808 500
mijnenleggers	682 500
inrichting vliegkampen	600 000
aanschaffing mijnen	2 000 000
„ torpedo's	180 000
kazerne vliegdienst	180 000
radio-station Soerabaja	87 000

f 16 038 000

zoodat verwezenlijking der vlootplannen de totale ontwerp-begrooting 1922 met f 3 088 000 verhoogt.

Voorts zij nog opgemerkt, dat als ontvangstpost op de ontwerp-begrooting 1922 voorkomt een som van f 684 000 als restitutie door Nederland voor reparatiekosten aan de hier te lande aanwezige schepen, waarop de bepalingen, welke voorheen voor het Nederlandsch eskader in deze gewesten golden, van toepassing zijn gebleven. Bij verwezenlijking van de vlootplannen vervalt deze post. In bovenstaande financieele beschouwingen is het afvoeren van dezen post echter niet opgenomen, aangezien volgens het voorontwerp vlootwet met memorie van toelichting hiertegenover een post van vermoedelijk dezelfde grootte ten voordeele van de begrooting van Nederlandsch-Indië komt.

Ten laste van de Staatsbegrooting zullen n.l. komen de

⁽¹⁾ Voor Nederland worden de uitgaven voor de Marine in 1922 geraamd op f 39 731 000.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

§ 1. Uitstel der behandeling. Enkele leden gaven in overweging de behandeling dezer voorstellen voorlopig uit te stellen; het aftreden van het bij dit ontwerp betrokken ministerie maakt zulks naar hunne meening wenschelijk, daar het geheel onzeker is, of het nieuw op te treden kabinet dit ontwerp wel zal overnemen. Mocht het gevraagde uitstel niet worden verleend, dan drongen deze leden er ten zeerste op aan, het nieuw optredend kabinet zich al dadelijk over de handhaving van het ontwerp te oen uitspreken.

Hiertegen werd door andere leden aangevoerd, dat er een reden voor uitstel bestaat. Indien de Regeering daarop termen vond, zou Zij zelf het voorstel hebben teruggenomen. Het kan niet toegegeven worden, dat de Volksraad, die voor onmiddellijke behandeling van de onderwerpelijke suppletoire begroting stemde, in de omstandigheid, dat het kabinet démissionnair is, aanleiding zou kunnen vinden om de afdoening uit te stellen.

§ 2. Geheimhouding aan defensie-commissie opgelegd. Een der leden betreurde het, dat niet den leden der defensiecommissie, tevens Volksraadsleden, zooveel gemakkelijker zal vallen hun stem te bepalen dan den overigen, daar deze laatsten niet omtrent de politieke redenen, welke mede tot dit ontwerp hebben geleid, zijn ingelicht. Dit lid meende te weten, dat in de commissie op politiek gebied veel ter sprake is gekomen, daarvan naar buiten niets is gebleken en zou gaarne vermenen, of den Volksraad niet alsnog, bijvoorbeeld in eene gesloten vergadering, meerdere opening van zaken zou zijn te geven. Hiertegenover deelde een der bedoelde leden mede, dat den leden der commissie geheimhouding is opgelegd, niet ten aanzien van politieke, doch ten opzichte van defensiegeheimen en er geen sprake was van geheimen in de diplomatie.

§ 3. Nut en noodzakelijkheid van defensie. Een der leden stelde voorop, dat bezuiniging der militaire uitgaven het wachtwoord moet zijn en er naar gestreefd behoort te worden in alle landen tot ontwapening te komen. Van het steeds opdrijven der uitgaven voor defensiedoeleinden werd door dit lid gevaar geducht, in

dien zin, dat wantrouwen bij de andere mogendheden erdoor wordt opgewekt. Die andere mogendheden zullen er misschien aanleiding in vinden hun oorlogstoerustingens steeds uit te breiden. Ditzelfde lid betwijfelde sterk of het hoofddoel, dat beoogd wordt, nl. het in staat zijn de neutraliteit te handhaven, wel bereikt zal worden. Wanneer bij een strijd tusschen twee groote mogendheden zich de vraag voordoet, of het geraden voorkomt Indië in dien strijd te betrekken, zal de wetenschap, dat Indië over een vloot beschikt van een sterkte als in het voorstel omschreven, geen gewicht in de schaal leggen en in ieder geval geen van beide mogendheden weerhouden van bezetting af te zien, wanneer zulks door haar wenschelijk wordt geoordeeld. In dit verband werd verwezen naar een desbetreffend artikel, voorkomend in de „Locomotief” van 25 dezer. Dat de overheid de roeping heeft tot zelfverdediging en haar eer er mee gemoeid is, wanneer zij zich weerloos overgeeft in handen van den tegenstander, werd door dit lid ontkend. Z. i. moet het haar daarentegen tot groote eer worden gerekend, als zij hare honderde millioenen, anders voor militaire uitgaven aan te wenden, besteedt voor de ontwikkeling van het land. Voor die ontwikkeling werd het ergste gevreesd, wanneer de vlootplannen tot uitvoering worden gebracht; die ontwikkeling zal erdoor worden belemmerd. Waar men thans reeds staat in het teeken der bezuiniging, werd het niet verantwoord geacht die extra-uitgaven voor defensiedoeleinden te vragen, tenzij men die uitgaven laat betalen door het Nederlandsche groot-kapitaal, wiens belangen alleen bij de vlootplannen zijn betrokken. Immers, het laat de bevolking onverschillig, of zij door Nederland, dan wel door eene andere nationaliteit overheerscht wordt.

De voorafgaande beschouwingen ondervonden bij zeer vele leden bestrijding.

Bijna algemeen verklaarde men het nut van verdediging te beseffen. Terecht mag volgens deze leden gevreesd worden, dat een onverdedigd Indië in veel geringere mate voor kapitaalbelegging in aanmerking zal komen, dan dit met een in staat van verdediging gebracht Indië het geval zal zijn. Daarbij komt, dat het voor Indië's bevolking nadeelig zou zijn, als Indië in andere handen zou overgaan. De onder Nederlandsche leiding ingezette ontwikkeling zou daardoor achteruitgezet worden. De bewering, dat het der Inlandsche bevolking zelve onverschillig zou zijn door welke natie zij overheerscht wordt, werd ten stelligste ontkend. Zeer velen onder de bevolking willen het Nederlandsch gezag blijven erkennen,

zoolang Indië nog niet in staat is een zelfstandige plaats in de rij der beschaafde landen in te nemen en zich te verweren tegen vreemden invloed. Men denke aan China, waar het volk, doordat men weerloos is tegen den invloed van buiten, het kind van de rekening is geworden. Een ander voordeel van defensie, betoogde men, is, dat door uitbreiding van vloot en leger industrieën in het leven geroepen zullen worden, welke der Inlandsche bevolking ten goede komen: velen dezer bevolking zullen door de noodzakelijke personeelsuitbreiding als werktuigkundigen enz. een ruim bestaan kunnen vinden.

Over de noodzakelijkheid der voorgestelde vlootwet 1922 was men het echter niet eens; hieromtrent kwamen verschillende meeningen tot uiting.

Talrijke leden deden zich kennen als voorstanders van de voorgestelde vloot van klein materieel, ook daar de oorlog hiervan het nut ten volle heeft bewezen. Grootte voldoening spraken deze leden uit over het feit, dat thans een stelsel van verdediging is beraamd, waarbij het mogelijk zal zijn om met de beschikbare middelen eene weermacht in het leven te roepen, sterk genoeg om eene bedreiging te vormen tegen een aanval en tegen schending van de neutraliteit. Voor het gevoel van weerloosheid zal een gevoel van weerbaar te zijn in de plaats treden, dat op zijn beurt het patriotisme zal versterken, zelfvertrouwen zal schenken en ook zal leiden tot eene economische weerbaarheid, zooals in Duitschland en Japan het geval is geweest. Deze leden verklaarden zich met de voorstellen geheel te kunnen vereenigen en achtten verdediging niet alleen nuttig, maar ook noodzakelijk.

Anderen meenden de voorstellen niet dan eenigszins pessimistisch te mogen beschouwen. Zij achtten het hierdoor te verkrijgen materieel onbeteekenend tegenover de geweldige offensieve middelen, welke enkele groote mogendheden hiertegenover kunnen stellen. De speculatie, dat in geen geval zoo'n mogendheid haar volle kracht tegen Indië zal kunnen ontplooiën, meenden deze leden niet zonder meer te mogen aanvaarden. Huns inziens zou er zeer goed een geval zijn te denken, dat eene groote mogendheid door een conflict tusschen enkele andere dezer mogendheden, de handen vrij kreeg om zulks wel te doen. Hoewel het nut eener verdediging door hen werd ingezien, meenden zij, dat slechts door zeer hoge kosten een afdoende defensie kan worden verkregen. Daarom achtten zij het voor kleine mogendheden beter of voornamelijk bescherming te zoeken in het recht, of zich aan te sluiten bij eene groote mogendheid. Zij hadden echter nog hoop op de uitkomsten van den Volkenbond.

De eerst aan het woord geweest zijnde leden stelden hiertegenover, dat, hoe goed de bedoelingen van den Volkenbond ook zijn, de tijdsomstandigheden in geen deele ontheffing gebracht hebben van de verplichting om op behoorlijke wijze voor leger en vloot te zorgen. Voorts meenden zij, dat er bij een eventueel conflict meer kans bestaat op steun van buiten, als Indië verdedigd is, dan wanneer zulks slechts zeer gebrekkig of in het geheel niet het geval is. Trouwens, de Volkenbond zal, met het oog op de groote uitgestrektheid van Indië, aan Nederland hooge eischen betreffende de defensie stellen, allicht hooger, dan nu door de onderwerpelijke vlootplannen gevraagd. Zulks zou, indien Nederland zich bij eene groote mogendheid wenschte aan te sluiten, door deze mogendheid eveneens bedongen worden. Voor de verdediging van onze neutraliteit op zich

zelf is reeds eene vloot van den voorgestelden omvang nodig. Geen enkele mogendheid — ook de kleine niet — kan daaraan ontkomen. Voor twijfel, of de te scheppen weermacht in staat zal blijken de neutraliteit te handhaven, bestaat h. i., na de uiteenzetting dienaangaande door den kapitein ter zee Gooszen gegeven, geen goede reden.

§ 4. Financiën. Een tweetal stroomingen kwamen hieromtrent tot uiting.

Sommigen waren van oordeel, dat de financieele consequenties van de voorstellen overzichtelijk zijn weergegeven en in geen enkel opzicht getuigen van optimisme — hetwelk ook in dezen opzet misplaatst zou zijn — zoodat het gehele ontwerp is te aanvaarden, ook gelet op den minder gunstigen toestand op het oogenblik, welke echter volgens den Regeeringemachtigde voor Financiën de toekomst niet al te somber behoeft te doen zien. Te eerder betuigden deze leden instemming met de voorstellen, omdat door de vermeerdering van de uitgaven met een zeker bedrag thans een werkelijk defensie zal verkregen worden, terwijl tot nu toe de oorlog uitgaven besteed werden met de wetenschap, dat alle verdediging vruchteloos zou zijn.

Anderen, die er mee instemden, dat de technische verlichting van het ontwerp evenals, voor zoover het de kosten raming betreft, de financieele, zeer voldoende is, betreurden het, dat noch de defensiecommissie, noch de Regeering aangegeven heeft waar de middelen tot dekking der kosten gevonden zullen worden. Deze leden zouden alsnog gaarne van de Regeering vernemen, hoe Zij zich voorstelt deze kosten te bestrijden en of Zij van meening is, dat Indië deze zwaren druk daarvan zal kunnen dragen. Voorshands achten zij de uitvoering der voorstellen de draagkracht van Indië verre te boven gaan; aan dat eene doel zouden onder wijs, hygiëne, enz. moeten worden opgeofferd, kortom, de geheele ontwikkelingsgang zou worden vertraagd. Dat ook zou te zwaar zijn.

Eenige leden der hier bedoelde groep maakten er bezwaar tegen, dat de benodigde gelden uit de bestaande gewone middelen geput zullen worden, omdat door de onttrekking van die middelen aan de economisch ontwikkeling, deze onder lijden zou. Zij bepleitten het invoeren van een verdedigingsbelasting voor de beter gesitueerden; de grens van het belastbaar inkomen ware hierbij belangrijk hooger te stellen dan tot dusverre voor de inkomstenbelasting is aangenomen. Progressiviteit zoude hierbij tevens in overweging kunnen worden genomen.

Andere leden dezer groep waren voor progressie, de maakten bezwaar tegen de redeneering, dat sommige inkomzetenen meer belang hebben bij de verdediging dan e ander gedeelte der bevolking. Indien deze redeneering te aanzien van andere onderwerpen van staatszorg toepasselijk zou vinden, zou dit tot verwarring aanleiding geven. Zoo heeft één deel van het volk minder belang bij onderwijsvoorziening dan een ander deel, maar daarom heeft het niet het recht zich te onttrekken aan den plicht om zijn eijns op te brengen, waaruit ook het onderwijs wordt bekostigd. Evenzoo is het gesteld met de defensie, welke uitgaven niet uit de bijdragen van enkelen, doch uit de belasting van allen worden bestreden. Belasting is belasting, welken naam men er ook aan geeft en het blijkt uit de mededeelingen van voorstanders eener defensiebelasting, dat zij daarmede geene andere dan de inkomstenbelasting bedoelen.

De meening van een der leden, dat vooral de handel belang heeft bij defensie en deze dus voornamelijk door de verdedigingsbelasting moet worden getroffen, vond vrij algemeen bestrijding. Gewezen werd o. a. op het groote belang, dat het landbouwende deel der bevolking bij verdediging heeft, voornamelijk dat deel, hetwelk grond- en ander bezit heeft. Dit is in den wereldoorlog gebleken.

Tevens werd in herinnering gebracht, dat aandelen in landbouw-, industriele- en handelsondernemingen in het bezit zijn van kleine beleggers en dat de belanghebbenden niet alleen bij het grootkapitaal te vinden zijn, maar mede bij den middenstand, wier weerstandsvermogen voor het staatsleven een belangrijke factor is.

Door eenige leden werd niettemin in overweging gegeven de kosten der vlootuitbreiding te dekken uit de opbrengst eener extra-verdedigingsbelasting, in den geest van de destijds in Duitschland ingevoerde „Wehr-steuer”, opdat in hoofdzaak het grootkapitaal de lasten zal dragen.

Meerdere leden verklaarden er zich mede te kunnen vereenigen, dat Indië tot het uiterste de lasten voor de zeer gewenschte verwezenlijking van de voorgestelde plannen zal dragen, mits ook Nederland van zijn kant tot het uiterste bijdraagt. Bij de voorgestelde kostenverhouding is dat echter geenszins het geval. De lasten voor Nederland immers zullen in de eerste zesjarige periode slechts stijgen met $\pm \frac{3}{4}$ millioen gulden en die van Indië met ± 22 millioen gulden 's jaars, terwijl in de tweede periode een nieuwe verhooging van $\pm f 11.8$ millioen voor Nederland en van $\pm f 20$ millioen voor Indië becijferd is. Op de basis van deze kostenverdeling zou het ontwerp voor hen onaanvaardbaar zijn; Nederland neme een grooter aandeel van de kosten op zich, omdat het behoud van den band tussehen Nederland en Indië van niet minder onschatbaar groot belang voor Nederland is als voor Indië. Nederland zal eene vermeerdering van zijn financieele lasten — gezien de draagkracht en het nationaal vermogen van beide landen — beter kunnen dragen dan Indië, zoodat het alleszins billijk is, indien Indië er op staat, dat de kosten gelijkelijk omgeslagen worden.

Dit betoog werd op verschillende gronden bestreden. Het kwam eenigen leden redelijk voor, dat het door Indië te betalen aandeel grooter is dan dat van Nederland, omdat de vloot in hoofdzaak de Nederlandsch-Indische wateren zal beveiligen en slechts voor een klein gedeelte de Nederlandsche kust. Ook de bewering, dat Nederland beter een vermeerdering van lasten kan dragen is h. i. voor betwisting vatbaar. De Nederlandsche ingezetene wordt thans zeer zwaar belast en de toekomst biedt voor Nederland geen lichtpunten, welke voor Indië wel te verwachten zijn. Men denke aan de aardolie- en ijzerertsontginning en de opbloeiende volkswelvaart. Voor de eerste zesjarige periode is h. i. de voorgestelde kostenverdeling zeer wel te aanvaarden; voor de tweede periode zou alsdan een nadere regeling zijn vast te stellen. In ieder geval zal h. i. de beslissing over de kostenverdeling de aanneming van de aanhangige voorstellen niet in den weg mogen staan.

Eenige andere leden grondden hunne bezwaren tegen afwijking van de voorgestelde kostenverdeling op een ander motief en merkten op, dat het Moederland in eersten termijn aan materieel slechts het vierde deel ontvangt van wat het betaalt.

Weer andere leden gaven in overweging de uitgaven

voor aanschaffing van het nieuwe vlootmateriaal geheel door Nederland te laten betalen.

Terwijl eenige leden hunne tevredenheid te kennen gaven met de oprichting van een vlootfonds, omdat zij daarvan, evenals van de vaststelling der vlootplannen bij de wet, grooter stabiliteit en onafhankelijkheid van persoonlijke inzichten verwachtten, noemden anderen dit fonds van geenerlei waarde en eerder een aanleiding tot misvatting. Tot de laatste conclusie kwamen deze leden, omdat zij uit kolom 25 van het schema der kosten van aanschaffing (blz. 5 van de Memorie van Toelichting van het voorontwerp) jo. kolom 28 opmaakten, dat voor het vlootfonds gelden geleend zullen worden, terwijl artikel 10 van het vlootontwerp doet vermoeden, dat de middelen van het vlootfonds niet door leening zullen worden verkregen.

Gevraagd werd om een overzicht te mogen ontvangen van de meerdere uitgaven, welke niet alleen in 1922, maar ook in de volgende 5 jaren als gevolg van de vlootuitbreiding op de begrotingen van die jaren zullen drukken.

Een der leden wenschte bovendien eene becijfering van de vlootuitgaven voor de na 1928 volgende 6 jaren.

Enkele leden betreurden het, dat verdediging van de buitengewesten blijkbaar niet wordt beoogd en deze alleen voor Java zal plaats hebben. In verband daarmee achtten zij de hooge kosten, welke de voorstellen met zich medebrengen, niet evenredig aan het nut en meenden zij, dat het aanbeveling zal verdienen de buitengewesten niet te laten bijdragen in de op te leggen verdedigingslasten.

Andere leden verklaarden, dat het in het geheel geen ongewoon verschijnsel is, als een uitgestrekt gebied slechts ten deele wordt verdedigd; gedacht werd hierbij aan de nieuwe Hollandsche waterlinie en aan het door Duitschland ontruimen der Oostelijke provincies in den wereldoorlog. Bovendien wezen zij erop, dat het in geen deele in de bedoeling ligt de buitengewesten aan hun lot over te laten. Tegen elke poging om blijvend een deel dier gewesten te bezetten, zal met alle beschikbare middelen worden opgekomen.

§ 5. Materieel. Een lid zou het op prijs stellen, indien de Regeering bij aanneming van het ontwerp pertinent zou willen verklaren, dat Zij gedurende de eerste zes jaren geen verdere uitbreiding van materieel zal entameeren.

Andere leden stelden in het licht, dat blijkens de stukken immers aan geen verdere, dan de ontworpen uitbreiding wordt gedacht.

Met de defensiecommissie (blz. 3) werd aangedrongen op een veel spoediger aanbouw van de vloot, met name van de kruisers en op een versnelling van den aanmaak van mijnen, of, indien dit niet mogelijk zou zijn, op aanschaffing van mijnen in het buitenland.

Men zou gaarne vernemen of thans reeds opgaven verstrekt kunnen worden, betreffende de pantseren enz. der twee nog op stapel te zetten kruisers. De noodzakelijkheid om de aan te bouwen flottielje-vaartuigen eveneens te pantseren, werd door enkele leden niet ingezien.

Tevens zou er prijs op worden gesteld, als de Regeering verklaarde, welke maatregelen zullen worden getroffen om een afdoende munitievoorziening te verzekeren.

§ 6. **Vlootsteunpunten.** Het had verwondering gewekt, dat Makasser slechts door een batterij van 4 kanonnen van 15 cM. zal worden verdedigd (blz. M. v. T. voorontwerp), welke verdediging onvoldoende moet worden geacht. Men zou gaarne vernemen, of deze batterij vast, dan wel verplaatsbaar zal zijn en of zij beschermd zal worden tegen luchtaanvallen.

Gevraagd werd, of bij de plannen voor het fort op Edam wel voldoende rekening is gehouden met een bombardement uit de lucht en of de plannen voor het tot stand brengen van een vlootbasis nabij Ambon nog voortgang zullen hebben.

Naar het oordeel van eenige leden was in het voorstel te weinig aandacht besteed aan de verdediging der oliehavens Tarakan, Balikpapan en vooral van Samboe.

§ 7. **Personeel.** Op grond van de overweging, dat de nieuwe defensieplannen mede zullen werken tot voorbereiding van de meerdere onafhankelijkheid van Indië, — waartoe toch een vloot onmisbaar is — juichte een lid het ontwerp toe, indien in beginsel aangenomen wordt, dat het personeel in de eerste plaats uit Inheemsche krachten zal worden gevormd. Uitheemsche krachten komen z.i. voor de Nederlandsch-Indische vloot pas in de tweede plaats, voor aanvulling, in aanmerking en dienen reeds terstond voor opleiding van Inheemsche krachten benut te worden.

Eenige leden vereenigden zich met het door twee leden der defensiecommissie ten aanzien van de Inlandsche militie ingenomen standpunt; zij betreurden het, dat het ontwerp hiermede geen rekening houdt; zij meenden, dat zulks noodig zou blijken om tot eene oplossing van het personeelvraagstuk te komen en spraken de verwachting uit, „dat de invoering van een Inheemsche militie zal worden voorbereid“ en wel zoo spoedig mogelijk.

Enkele andere leden konden zich hiermede vereenigen, ook om de paedagogische waarde van den militairen dienst voor het volk.

Gevraagd werd, of de Regeering er van overtuigd is, dat e bij aanneming der voorstellen voortdurend over voldoende personeel zal kunnen worden beschikt.

Door enkele leden werd in overweging gegeven om, bij aanneming van het ontwerp, de propaganda voor dienstneming bij de Marine nog krachtiger ter hand te nemen. Tevens zoude dan meer dan tot dusverre overgegaan moete worden tot toelating van Inlanders tot de (hoogere) deko derofficiers- en officiersrangen.

Een lid hoopte, dat het mogelijk zal blijken een aanvankelijke opleiding h.t.l. voor Inlandsche zeeofficieren in het leven te roepen en deze opleiding op de lagere school te doen aansluiten, waarbij eenzelfde weg zou zijn te volgen, althans reeds voor Inlandsche officieren der landmacht worden bewandeld.

Gaarne zou worden vernomen, of de bediening der vlieg machines zal geschieden door marineofficieren met volledige vliegopleiding, dan wel door tijdelijke krachten en, in dit laatste geval, om welke redenen zulks plaats heeft.

§ 8. **Leger.** Dat het leger in de aanhangige voorstellen op het tweede plan geplaatst is, konden enkele leden niet goedkeuren. Weliswaar zal het leger eerst optreden nadat de vloot getracht heeft haar taak te vervullen, maar dan moet dit leger berekend zijn op een langdurig, krachtig verzet, waartoe aanvulling van materieel, maar vooral ook van personeel, onontbeerlijk is. Invoering der Inheemsche militie zal daarom noodzakelijk zijn.

De verwachting werd uitgesproken, dat, naar aanleiding van het verslag van de defensiecommissie, nog op de begroting voor 1922 gelden zullen worden uitgetrokken voor het leger.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 28sten Juni 1921.

DWIDJOSEWOJO.

ENGELBERG.

TEEUWEN.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

§ 1. Uitstel der behandeling. Met het door enkele leden in overweging gegeven denkbeeld om de behandeling dezer voorstellen uit te stellen in verband met het aftreden van het daarbij betrokken Ministerie, kan de Regeering zich niet vereenigen. Naar haar meening is een uitspraak van den Volksraad in deze ook in de tegenwoordige omstandigheden van het allergrootste gewicht en zoodanige uitspraak zal niet nalaten van overwegenden invloed te zijn op de houding ter zake door de Nederlandsche Regeering aan te nemen. Dat deze aanstonds van Hare meening zal doen blijken komt van zelf sprekend voor.

§ 2. Geheimhouding aan defensiecommissie opgelegd. Aan de leden der defensiecommissie werd „geheimhouding” opgelegd, aangezien aan de leden ter juiste beoordeeling der aan haar voorgelegde plannen ook defensiegeheimen werden medegedeeld.

Politieke redenen welke tot het ontwerp zouden hebben geleid zijn niet aanwezig.

§ 3. Nut en noodzakelijkheid van defensie. De Regeering, doordrongen van de wenschelijkheid om de uitgaven voor militaire doeleinden tot het hoogst noodige te beperken, acht de spoedige totstandkoming urgent eener zeemacht, in staat om de taak haar toegedacht door de Regeering in Nederland en nader bepleit door de defensiecommissie te vervullen.

Al moge een ontwapening in alle landen een aanlokkelijk denkbeeld zijn, onverantwoord zou het zijn om, zoolang er nog geene zekere teekenen zijn, dat daartoe zal worden overgegaan, daarop reeds vooruit te loopen.

Het Volkenbondinstituut biedt thans ook nog niet zoodanige waarborgen, dat tot algemeene vermindering van bewapening kan worden overgegaan.

De Regeering acht zich daarom verplicht zoodanige maatregelen te treffen, dat het land zich rustig zal kunnen ontwikkelen en vreemde inmenging wordt voorkomen. Ingestemd wordt met de meening van bijna alle leden, dat de onder Nederlandsche leiding ingezette ontwikkeling achter-

uitgezet zou worden, als Indië in andere handen zou overgaan en met de ontkenning van deze leden, dat het der Inlandsche bevolking onverschillig zou zijn, door welke natie zij overheerscht wordt.

Zij voegt hieraan toe, dat doel en strekking der vlootplannen is de belangen van geheel Nederlandsch-Indië te beschermen en dat daarbij geen belangen van bijzondere groepen op den voorgrond staan.

De Regeering is van meening, dat zeer zeker door de verwezenlijking der voorgestelde plannen een maritieme weermacht verkregen zal worden, in staat de neutraliteit te handhaven en ontkent, dat deze weermacht geen gewicht in de schaal zal leggen bij de beoordeeling door vreemde mogendheden van de vraag of het wenschelijk is, Nederlandsch-Indië in den strijd te betrekken.

Zij is van oordeel, dat de ontworpen weermacht zelfs een groote mogendheid, die door een conflict tussehen enkele andere mogendheden zou meenen de handen vrij te hebben, tot een zeer groote krachtsinspanning zou nopen en belangrijke vertraging zou kunnen teweegbrengen bij een poging zich in het bezit te stellen van deze gewesten.

De kans, dat die mogendheid gedurende geruimen tijd de handen vrij zou hebben, om zich in het bezit te stellen van dezen uit een strategisch en economisch oogpunt zoo belangrijke archipel, wordt door de Regeering uiterst gering geacht, en is Zij van oordeel, dat derhalve hierbij niet van speculatie mag worden gesproken.

Het is om deze redenen, dat de Regeering de preventieve werking van de voorgestelde weermacht groot acht.

De meening, dat het — maar dan niet alleen voor een kleine mogendheid, maar in het algemeen — beter is, voornamelijk bescherming te zoeken in het recht, is ook der Regeering sympathiek; gelet echter op de ervaringen der laatste jaren mag aan de practische waarde dier meening geen zoodanige beteekenis worden toegekend, dat maatregelen ten versterking van de weermacht op grond daarvan zouden mogen worden nagelaten. Zij kan zich vereenigen met de meening van talrijke leden, dat aansluiting bij een groote mogendheid allicht hoogere eischen betreffende de defensie zou doen stellen, dan nu het geval is. De vrees van een der leden, dat door de vlootplannen wantrouwen bij de andere mogendheden opgewekt zou worden en dat deze er aanleiding in zouden vinden hun oorlogstoerusting steeds uit te breiden, wordt door de Regeering niet gedeeld.

§ 4. Financiën. Wat de financiële zijde van het vraagstuk betreft, stelt de Regeering als grondslag voorop, dat de ontwikkeling en bloei van Nederlandsch-Indië in haar geheel, door verwezenlijking van de onderwerpelijke vlootplannen, bevorderd en verzekerd zal worden. Met zeer veel voldoening nam de Regeering dan ook kennis van de mededeeling in het afdeelvingsverslag, dat bijna algemeen het nut der verdediging wordt beseft en dat opvattingen, waaruit spreekt, dat de defensieplannen slechts aan enkele bevolkingsgroepen ten goede zouden komen, in den boezem van den Volksraad vrij algemeen bestrijding hebben gevonden.

Uit den bovenaangegeven grondslag vloeit, naar het der Regeering voorkomt, onwederspreekbaar voort, dat de kosten van uitvoering der vlootplannen zonder meer in de jaarlijksche begrotingen dienen te worden opgebracht en in onverbreekbaar verband met die begroting moeten worden beschouwd, als zijnde de hier bedoelde uitgaven onontbeerlijk voor den ongestoorden ontwikkelingsgang van alle bevolkingsgroepen van deze gewesten. Te meer dringt deze opvatting zich naar voren, wijl — zooals door verschillende leden terecht is opgemerkt — de onderwerpelijke plannen aan de defensie die aanvulling geven, zonder welke de bedragen, tot nu toe aan oorlog en marine besteed, niet ten volle tot hun recht kunnen komen.

Desalniettemin heeft de vraag, of niet voor de onderwerpelijke plannen bijzondere middelen tot dekking aangewezen zouden moeten worden, ook bij de Regeering een punt van overleg uitgemaakt. Zij heeft vermeend de hier gestelde vraag ontkennend te moeten beantwoorden. Uitgaven als de onderwerpelijke ontleenen toch slechts haar rechtvaardiging aan de omstandigheid, dat zij voortkomen uit een in alle lagen der bevolking erkenden drang tot behoud van zelfbeschikking, waartoe ook allen naar vermogen offers wenschen te brengen. In dit verband meent de Regeering dan ook na het vorenstaande te mogen volstaan met de opmerking, dat in de Indische belastingpolitiek het progressiebeginsel krachtig is doorgevoerd, zoodat — waar de vlootplannen in onverbreekbaar verband met die algemeene belastingpolitiek worden beschouwd — met het progressieve beginsel bij voorbaat de noodige rekening is gehouden.

Wat de verdeling der kosten van de vlootplannen tusschen moederland en kolonie aangaat, staat de Regeering op het standpunt, dat op de aangegeven wijze een voor Nederlandsch-Indië meer dan billijke regeling is verkregen. Ten laste van de kolonie komen toch de specifiek Indische uitgaven, die ook in Indië worden besteed, terwijl de kosten van materiaalsaanwinst gelijkelyk tusschen moederland en kolonie zullen worden verdeeld, niettegenstaande het grootste gedeelte der vloot bestemd is om bij voortdoring in Indische wateren te verblijven.

Om misverstand te voorkomen, moge echter nog opgemerkt worden, dat bij de in het afdeelvingsverslag genoemde cijfers over de resp. stijging der kosten in de eerste 6-jarige periode, n.l. voor Nederland $\pm \frac{3}{4}$ miljoen en voor Indië ± 22 miljoen, in aanmerking dient te worden genomen, dat Nederland op het oogenblik voor de vloot ± 10 miljoen per jaar meer betaalt dan Indië, dus dat over 6 jaar het bedrag dat Indië meer zal hebben te betalen dan Nederland niet ± 21 miljoen, maar slechts ± 11 miljoen zal bedragen.

In elk geval zal ook naar het oordeel der Regeering de beslissing over de kostenverdeling de aanneming van de

aanhangige voorstellen niet in den weg behooren te staan.

Het is der Regeering niet geheel duidelijk in hoeverre de instelling van een vlootfonds aanleiding geeft tot misvatting. Dat er tegenstrijdigheid zou bestaan tusschen de kolommen 25 en 28 van het schema der kosten van aanwinst en art. 10 van het vloot-ontwerp moet ontken worden. Opgemerkt moge worden, dat de bedoeling van het vlootfonds geen andere is, dan om de noodige gelden ten laste van den buitengewonen dienst reeds dadelijk ter beschikking te kunnen stellen, en verder elk jaar ten laste van den gewonen dienst de aangegeven restitutie te bate van den buitengewonen dienst te doen komen. Ho nu de Staat in de voor het vlootfonds eerst benodigde gelden zal voorzien, is een onderdeel der algemeene Staatsfinanciering, welke geheel buiten het bestek der onderwerpelijke aangelegenheid valt.

Het verstrekken van het gevraagde overzicht van de meerdere uitgaven, welke niet alleen in 1922, maar ook in de volgende 5 jaren als gevolg van de vlootuitbreiding op de begrotingen van die jaren zullen drukken is niet wel mogelijk, aangezien het verloop der stijging van de uitgaven geheel afhankelijk is van het gereed en in dienst komen der schepen alsmede van de resultaten van aanwinst en opleiding van het personeel. Eventueel te verstrekken cijfers zouden wellicht tot verkeerde conclusies aanleiding kunnen geven. In elk geval kunnen na 6 jaar als het eerste gedeelte der vloot in Indië aanwezig zal zijn de totale jaarlijksche kosten der vloot voor Indië op $\pm f 50$ miljoen becijferd worden, zooals ook de Memorie van Toelichting op het vlootontwerp aangeeft.

Het zal duidelijk zijn, dat dezelfde redenen, waarom voor de eerste 6 jarige periode een algemeen aanvaardbare becijfering van de vlootuitgaven niet gegeven kan worden, in nog sterkere mate spreken voor de na 1928 volgende 6 jaren, terwijl daarbij tevens bedacht moet worden, dat de materieelprijzen sterke verschillen met de tegenwoordige zullen kunnen vertoonen.

De Regeering heeft nimmer de opvatting gehuldigd, dat slechts een verdediging van Java beoogd wordt; een aanval op de buitengewesten kan zeker door de voorgestelde weerstand met kracht worden tegengegaan. De misvatting ten dezen opzichte van enkele leden kan ontstaan zijn, doordat als uitgangspunt voor de samenstelling der vloot het geval is aangenomen van de meest gevaarlijke bedreiging deze gewesten, in casu een aanval op het hoofdeiland. Redenen om de buitengewesten niet te laten bijdragen in de op te leggen verdedigingslasten bestaan er dus uit dezen hoofde zeer zeker niet, nog daargelaten, dat naar de meening der Regeering een loslaten der buitengewesten voor dit niet bijdragen geen argument zou opleveren, zooals ook door eenige leden is betoogd.

§ 5. Materieel. Naar aanleiding van de onder de hoofde door een lid geuite wensch zij opgemerkt, dat uit de aard der zaak bij aanneming van het ontwerp geen meerder materieel kan worden aangeschaft, dan door de wet bepaald wordt. Wijziging dier wet ligt voor zoover thans te overzien is, zeker niet in de bedoeling.

Indien de beschikbare gelden dit zullen toelaten, zal de aandacht gevestigd blijven op een vluggere aanwinst van mijnen, terwijl nog zij medegedeeld, dat in Nederland reeds stappen worden gedaan, deze eventueel ook uit het buitenland te betrekken.

Met den afbouw der kruisers wordt reeds de meeste spoed betracht.

Over nadere bijzonderheden der twee nog op stapel te zetten kruisers is nog niets beslist; dit zal tegen het einde der eerste 6 jarige periode moeten geschieden.

De pantsering der flottieljevaartuigen wordt noodzakelijk geacht met het oog op hun taak bij de verdediging der steunpunten. Wat de maatregelen betreft, om een voldoende munitievoorziening te verzekeren, wordt verwezen naar de Memorie van Antwoord op het afdeelingverslag nopens de ontwerp-begrooting van 1922, afd. X.

§ 6. **Vlootsteunpunten.** In het gedachte systeem heeft de opstelling van een batterij van 4 kanonnen van 5 cM. te Makasser slechts ten doel, deze plaats, die voor de Marine van eenig belang is, niet geheel onbeschermd te laten. Gegevens omtrent de juiste wijze van opstelling der batterij zijn nog niet uitgewerkt.

Bij de plannen van het fort op Edam is rekening gehouden met een bombardement uit de lucht.

Het tot stand brengen van een vlootbasis nabij Ambon ligt gedurende het tijdperk van uitvoering der nu in behandeling zijnde plannen niet in het voornemen.

Wat de verdediging der oliehavens, Tarakan, Balikpapan en Samboe betreft, kan opgemerkt worden, dat juist een verplaatsbare maritieme weermacht voor deze verdediging zal kunnen zorg dragen, indien zulks in het algemeene operatieplan past. Bij een conflict, waarin wij niet betrokken zijn, kan het nemen van maatregelen ter handhaving van de neutraliteit juist in die havens van groot belang zijn en verleent de gedachte vloot daartoe de noodige middelen.

§ 7. **Personeel.** In verband met de door een lid gemaakte opmerking, wijst de Regeering er op, dat het gebruik van Inheemsche krachten reeds zoover is doorgevoerd als in de bestaande omstandigheden mogelijk was, terwijl daaraan voortdurend uitbreiding wordt gegeven. Voor zoover op het oogenblik is te voorzien, zal

aan het Inheemsche element echter voorloopig nog niet de eerste plaats kunnen worden toegekend.

Om tot een oplossing van het personeelvraagstuk van de Marine te komen, is — in elk geval voorloopig — invoering van Inlandsche militie niet noodig; het nu ingediend ontwerp behoeft daarmede dus geen rekening te houden.

De Regeering is ervan overtuigd, indien de juiste maatregelen genomen worden, over voldoende personeel te kunnen beschikken. Het ligt in het voornemen de propaganda voor dienstneming bij de Marine krachtiger dan thans ter hand te nemen.

De toelating van Inlanders tot de deksonderofficiersrang wordt reeds zooveel mogelijk bevorderd; de gelegenheid om geplaatst te worden bij de opleidingen voor officier staat voor de Inlanders open.

Het denkbeeld om hier te lande een aanvankelijke opleiding tot zeeofficier in het leven te roepen, aansluitende aan de lagere school, zal in overweging worden genomen. In verband met de zeer aanzienlijke kosten, welke deze vóóropleiding met zich zou brengen, wordt echter op den voorgrond gesteld, dat daartoe in geen geval zal kunnen worden overgegaan, vóórdat duidelijk is gebleken, dat bij handhaving der bestaande regeling de Inheemsche jongelingschap niet voor het officierskorps der Koninklijke Marine kan worden gewonnen.

De bediening der vliegmachines geschiedt slechts door personeel, dat de volledige vliegopleiding met succes heeft gevolgd. Er zijn zoowel officieren als onderofficieren vlieger.

§ 8. **Leger.** Aangezien over de voorzieningen, welke in het Verslag der Defensiecommissie t.o.v. het Leger worden aanbevolen, nog overleg zal worden gepleegd met het Opperbestuur, wenscht de Regeering den uitslag van dit overleg af te wachten alvorens in deze eenigerlei uitspraak te doen. Zij kan dus ook niet mededeelen of uit dien hoofde daarvoor op de begrooting van 1922 reeds gelden zullen kunnen worden uitgetrokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1921.

ONDERWERP 3 — STUK 9.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

BESLUIT TOT VOORLOOPIGE VASTSTELLING
(opgenomen in de Javasche Courant van
15 Juli 1921, No. 56).

BATAVIA, den 15den Juli 1921. (No. 5).

Gelet enz.;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van heden No. 2 (Javasche Courant van heden No. 56), wordt de volgende wijziging aangebracht:

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Tusschen de onderafdeelingen 1036B en 1037 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1036C. Meerdere uitgaven voortvloeiende uit de vlootwet 1922, f 3 088 000.

II. In artikel 2 van het besluit van heden No. 2 (Javasche Courant van heden No. 56) wordt in het 4de lid als laatste onderdeel van de opsomming opgenomen:

Afd.	Onderafdeeling
X.	1036C.

Artikel 2.

In het eenig artikel van het besluit van heden No. 4 (Javasche Courant van heden No. 56), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922, wordt de volgende wijziging aangebracht:

INDEX

OP HANDELINGEN EN BIJLAGEN BETREFFENDE DE EERSTE GEWONE
ZITTING VAN DEN VOLKSRAAD 1921.

1. INLEIDING

Al de stukken betreffende de eerste gewone zitting van den Volksraad 1921 zijn te onderscheiden in:

- Handelingen.
- Bijlagen der Handelingen.
- Index.

HANDELINGEN. De Handelingen bevatten:

- I. Een chronologisch overzicht van het behandelde in de eerste gewone zitting van den Volksraad 1921, blz. I—
- II. De Handelingen van de eerste gewone zitting van den Volksraad in het jaar 1921, loopende tot 15 Juli 1921, blz. 1—906.
- III. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad gedurende de eerste gewone zitting 1921 (Vragen door de leden van den Volksraad gedaan met de antwoorden van de Regeering, voor zover deze laatste voor 8 Augustus 1921 zijn ingekomen). blz. 1—7.

BIJLAGEN DER HANDELINGEN. De bijlagen zijn van elkaar onderscheiden door een onderwerp- en een stuk-nummer in den derden regel van het hoofd. De onderwerpen, die in deze zitting zijn behandeld, zijn doorlopend genummerd.

Zijn er meer stukken, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, dan worden deze van elkaar onderscheiden door het stuk-nummer; stuk 2, enz.

Aangaande de nummering van de stukken der **ontwerp-begrooting 1922** zij nog het volgende medegedeeld:

Alle stukken van algemeenen aard worden nader aangeduid door eene hoofdletter b.v.: de aanbiedingsbrief (Ond. 1 — stuk A), de ontwerp-besluiten (Ond. 1 — stuk B, C, enz.), de nota betreffende den toestand van 's Lands financiën (Ond. 1 — stuk F), de 2- en 5-jarige vergelijkingen (Ond. 1 — stukken G—N), de formatiestaten (Ond. 1 — stuk O), de staat der veranderingen en de eindcijfers.

Overigens worden de Memories van Toelichting, uitgewerkte staten, Afdeulingsverslagen, Memories van Antwoord, moties, amendementen enz. alle duidelijk naar de afdeeling onderscheiden en wel door aan het stuk-nummer te laten voorafgaan de vermelding van de betrokken afdeeling, b.v.: Ond. 1 — Afd. IV — stuk 3.

In elk bundeltje van iedere afdeeling komen voor (c. q. als nihil-opgave):

- stuk 1, Memorie van Toelichting.
- „ 2, Uitgaven in Nederland.
- „ 3, Uitgaven in Indië.
- „ 4, Middelen in Nederland.
- „ 5, Middelen in Indië.

Bedrijfsramingen, Afdeulingsverslag, Memorie van Antwoord, amendementen krijgen de nummers 6, 7 enz.

Om duidelijk te doen uitkomen tot welke afdeeling een post behoort, is het cijfer der honderdtallen van de onderafdeelingen steeds gelijk aan het cijfer van de betrokken afdeeling; de posten betreffende Regeering en Hooge College's (afd. I) beginnen dus te loopen van 101 af, die betreffende het Departement van Binnenlandsch Bestuur (afd. IV) van 401 af, die betreffende het Departement van Oorlog (afd. IX) van 901 af enz.

Twee nieuwe afdeelingen werden in 1920 opgenomen: afd. XII, Gemengde ontvangsten en afd. IIIA, Indische Schuld, welke in Indië beheerd worden door het departement van Financiën.

De bijlagen zijn als volgt samen te voegen (zie de inhoudsopgave der bijlagen):

Eerste boekdeel, bevattend van onderwerp 1, de stukken A—S, 1, n.l. de geleidebrief, de ontwerpen van besluit, de nota's van wijzigingen, de financieele nota, de 2- en 5-jarige vergelijkingen, de formatiestaten, de lijst der stukken van het Indisch Ontwerp, de verbetering van drukfouten, de staat van door den Volksraad aangebrachte veranderingen en de eindcijfers.

De volgorde der vellen is:

Ond. 1: stuk A; B (8 blz.); C (27 blz.); D (3 blz.); E (11 blz.); E, 1 (6 blz.); E, 2 (4 blz.); F (24 blz.); F, 1 (1 blz.); F, 2 (blz. 26—27); F, 3 (blz. 28—29); G, 1 (3 blz.); G, 2 (8 blz.); H (29 blz.); I (3 blz.); J (13 blz.); K (19 blz.); L (80 blz.); M (3 blz.); N (15 blz.); O — Afd. IV, 1 (3 blz.), Afd. IV, 2 (17 blz.), Afd. IV, 3 (3 blz.), Afd. IV, 4 (9 blz.), Afd. IV, 5 (2 blz.), Afd. IV, 6 (3 blz.), Afd. IV, 7 (3 blz.), Afd. IV, 8; O — Afd. VII, 1 (3 blz.); O — Afd. IX, 1 (3 blz.), Afd. IX, 2 (3 blz.), Afd. IX, 3 (3 blz.), Afd. IX, 4 (2 blz.), Afd. IX, 5 (2 blz.), Afd. IX, 6 (3 blz.), Afd. IX, 7 (2 blz.), Afd. IX, 8 (3 blz.), Afd. IX, 9 (3 blz.), Afd. IX, 10 (3 blz.), Afd. IX, 11 (2 blz.), Afd. IX, 12 (3 blz.), Afd. IX, 13 (3 blz.), Afd. IX, 14 (2 blz.); O — Afd. X, 1, Afd. X, 2, Afd. X, 3 (5 blz.), Afd. X, 4; P (4 blz.); Q (3 blz.); R (2 blz.); S; S, 1.

Tweede boekdeel, bevattend van onderwerp 1 alle verdere stukken, betrekking hebbende op de 12 begrootingsafdeelingen, zoomede de onderwerpen 2 en 3.

De volgorde der vellen is:

Ond. 1: Afd. I, stukken 1—5 (12 blz.); stuk 6 (12 blz.); stuk 7 (2 blz.); stuk 8 (9 blz.); stuk 9 (2 blz.); stukken 10—11.

Afd. II, stukken 1—5 (48 blz.); stuk 6 (6 blz.); stuk 7 (10 blz.); stukken 8—17.

Afd. III, stukken 1—6 (61 blz.); stuk 7 (6 blz.); stuk 8 (11 blz.); stukken 9—18.

Afd. IIIA, stukken 1—6 (9 blz.); stuk 6a; stuk 7.

Afd. IV, stukken 1—5 (91 blz.); stuk 5A (7 blz.); stuk 6 (12 blz.); stuk 7 (18 blz.); stuk 8 (3 blz.); stukken 9—16.

Afd. V, stukken 1—7 (135 blz.); stuk 8 (14 blz.); stuk 9 (19 blz.); stuk 10 (7 blz.); stuk 10A (19 blz.); stuk 11 (4 blz.); stukken 12—22.

Afd. VI, stukken 1—5 (84 blz.); stuk 6 (8 blz.); stuk 7 (13 blz.); stuk 8 (2 blz.); stuk 9 (2 blz.); stukken 10—15.

Afd. VII, stukken 1—5 (44 blz.); stuk 6 (69 blz.); stuk 7 (7 blz.); stuk 8 (8 blz.); stuk 9 (6 blz.); stuk 10 (6 blz.); stuk 11 (6 blz.); stuk 12 (6 blz.); stuk 13 (6 blz.); stuk 14 (5 blz.); stuk 15 (3 blz.); stuk 16 (3 blz.); stuk 17 (6 blz.); stuk 18 (7 blz.); stuk

18A; stuk 18B (3 blz.); stukken 19—20.

Afd. VIII, stukken 1—17 (134 blz.); stuk 18 (8 blz.); stuk 19 (16 blz.); stukken 20—27.

Afd. IX, stukken 1—6 (111 blz.); stuk 7 (7 blz.); stuk 8 (13 blz.); stukken 9—16.

Afd. X, stukken 1—6 (91 blz.); stuk 7 (4 blz.); stuk 8 (6 blz.); stukken 9—11.

Afd. XI, stukken 1—5 (14 blz.); stuk 6 (3 blz.); stuk 7 (4 blz.); stukken 8—9.

Afd. XII, stukken 1—5 (3 blz.); stuk 6; stuk 7.

Ond. 2: stuk 1; stuk 2 (2 blz.); stuk 3 (9 blz.); stuk 4; stuk 5; stuk 6.

Ond. 3: stuk 1; stuk 2; stuk 3 (6 blz.); stuk 4 (4 blz.); stuk 5 (3 blz.); stukken 6—9.

C. De INDEX. De index bevat: inleiding, naamlijst van commissies uit den Volksraad, lijsten van door de Regeering om advies aangeboden ontwerpen van door leden ingediende voorstellen, amendementen, moties en verzoekschriften, namen-, zaken- en departementsgewijs zakenregister, Indië in de Staten-Generaal (zie de inhoudsopgave van den Index).

Afkortingen: een H met een cijfer verwijst naar de bladzijde van de Handelingen.

De bijlagen worden als volgt aangegeven:

Ond. 1 — afd. VIII; st. 25, blz. 4.

2. LIJST DER LEDEN VAN DEN VOLKSRAAD.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* AAY, (S. J.)	Ambt. ter beschikking van het Hoofd van het kantoor voor Reiswezen.	Mr. Cornelis.	17 Mei 1921.	
ARIODINOTO, (R. A.)	Regent.	Cheribon.	17 Mei 1921.	
* BERGE, (A. B. TEN)	Hoofd eener Holl.-Inlandsche school.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
BERGMEIJER, (P.)	Onderwijzer aan de Paul Krugerschool.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* BRAND, (Mr. J. VAN DEN)	Advocaat.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
* BURER, (W.)	Ambtenaar ter beschikking van den Alg. Secretaris.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
* CRAMER, (Ch. G.)	Hoofdingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* DELPRAT, (Mr. D. A.)	Vertegenwoordiger van de stoomvaartmaatschappij „Nederland”.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
DJAJADININGRAT, (R. A. A. A.)	Regent.	Serang.	17 Mei 1921.	
* DWIDJOSEWOJO, (M. W.)	Particulier secretaris van den Sultan van Djokjakarta.	Djokjakarta.	17 Mei 1921.	
ENGELBERG, (A. J. N.)	Oud-Resident.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
GALESTIN, (Mr. A. A.)	Particulier.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
GENNEP, (Mr. A. VAN)	Advocaat.	Soerabaja.	17 Mei 1921.	
HOLLANDER, (J. DEN)	Leeraar aan de Algemeene Middelbare School (V. II. O. Afd. B).	Djokjakarta.	17 Mei 1921.	
HOUTSMA, (G. J.)	Directeur v/d Bank voor Indië.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
's JACOB, (Mr. H.)	Chef Firma Reijnst & Vinju, Voorzitter Kamer van Koophandel.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
JAGT, (M. B. VAN DER)	Assistent-Resident.	Modjokerto.	17 Mei 1921.	
KAMIL, (R.)	Oud-Adjunct-Inspecteur bij het Inlandsch Onderwijs.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* KAN, (H. H.)	Landeigenaar.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	

* Benoemde leden.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
KERKKAMP, (H. C.)	Gepens. Luitenant-Kolonel, lid van het Hoog Militair Gerechtshof.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* KHOUW KIM AN,	Oud-Majoor der Chineezers.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
KIËS, (C. H. M. H.)	Majoor der Artillerie.	Malang.	17 Mei 1921.	
KOESOEMO JOEDO, (P. T. A.)	Regent.	Ponorogo.	17 Mei 1921.	
KOESOEMO OETOYO, (R. M. A. A.)	Regent.	Japara.	17 Mei 1921.	
* KOSASIH AL SOERAKOESOE-MAH,	Inl. Landbouwleeraar.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
* LAOH, (F.)	Geëmployeerde bij de K. P. M.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* LIM A PAT,	Oud-Majoor der Chineezers.	Muntok.	17 Mei 1921.	
MANDAGIE, (P. A.)	Districtshoofd.	Menado.	17 Mei 1921.	
* MOELIA, (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG)	Onderwijzer.	Kota Nopan (Tapanoeli).	21 Mei 1921.	
NOTOHADISOERJO, (R. T. MOH.)	Regent.	Banjoewangi.	17 Mei 1921.	
* PONTO, (Ch.)	Zelfbestuurder.	Taroena.	17 Mei 1921.	
* QUELJOE, (R. P. DE)	Bestuursassistent 2e klasse.	Porto (Saparoea).	17 Mei 1921.	
* RIVAI, (Dr. ABDUL)	Arts.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
SADJIROEN, (R.)	Wedana.	Banjoemas.	17 Mei 1921.	
* SALIM, (HADJI A.)	Journalist.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* SANDICK, (J. C. F. VAN)	Hoofdingenieur S. S.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
SAID, (R. T. A.)	Regent.	Blora.	17 Mei 1921.	
* SCHUMANN, (Mr. Dr. W. M. G.)	Voorzitter van den Volksraad.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
SOERIA KARTALEGAWA, (R. T. R.)	Regent.	Garoet.	17 Mei 1921.	
* SOETADI, (H.)	Journalist.	Soerakarta.	17 Mei 1921.	
* SOETATMO SOERIKOESOE-MO, (R. M.)	Opzichter 3de klasse der B. O. W.	Bali.	13 Juni 1921.	

* Benoemde leden.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* SOSELISA, (J. A.)	Ambt. ter beschikking van het bestuur der S. S.	Mr. Cornelis.	17 Mei 1921.	
SOSROHADIWIDJOJO, (R.)	Wedana.	Rowokele (afd. Keboemen) Kedoe.	17 Mei 1921.	
* TEEUWEN, (J. J. E.)	Hoofdeommies bij de Ned.-Ind. Spoorweg Mij.	Semarang.	21 Mei 1921.	
* TEIXEIRA DE MATTOS, (S. A.)	Superintendent der Soenans Ondernemingen.	Salatiga.	25 Mei 1921.	
VALKENBURG, (A. M.)	Adviseur v/h Havenwezen.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* WAWOROENTOE, (A. L.)	Oud-Majoor.	Menado.	17 Mei 1921.	
WESTRA, (Mr. Dr. H.)	Leeraar Osvia.	Magelang.	17 Mei 1921.	
ZAIN, (SOETAN MOH.)	Hoofdredacteur bij de Commissie voor de Volkslectuur.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	

Secretaris: Mr. A. B. COHEN STUART.

Adjunct-Secretaris (met verlof): Mr. W. H. VAN HELSDINGEN.

Wd. Adjunct-Secretaris: A. C. ULJEE.

Ambtenaar ter beschikking: C. Th. DE BOOY.

Hoofd van den Huishoudelijken dienst, de ambtenaar ter beschikking met den persoonlijke titel van Referendaris: J. R. FALK.

Hoofd van den Stenografischen dienst: N. A. JANSEN.

Hoofd van den Tachygrafischen dienst: C. VAN DE KAMER.

GEMACHTIGDEN VAN DE REGEERING.

Naam.	Ambt.
ALLART, (A. G.)	Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.
CREUTZBERG, (Mr. K. F.)	Directeur van Onderwijs en Eeredienst.
DIJKSTRA, (G. K.)	Commandant van het leger en hoofd van het departement van Oorlog.
FILET, (Mr. P. W.)	Directeur van Justitie.
GOEJE, (C. H. DE)	Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart.
GOOSZEN, (A. F.)	Kapitein ter Zee, chef van den Marinestaf (in Nederland).
JONGENEEL, (Mr. D. J.)	Adviseur voor de decentralisatie.
MUURLING, (W.)	Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad.
NEYTZELL DE WILDE, (Mr. A.)	Advocaat-Generaal.
ROELOFSEN, (P. A.)	Directeur van Gouvernementsbedrijven.
RUTGERS, (Mr. Dr. D.)	Wd. Secretaris van het departement van Justitie.
SCHIPPERS, (L. J.)	Directeur van Binnenlandsch Bestuur.
SIBINGA MULDER, (J.)	Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.
UMBROVE, (W. J. G.)	Commandant der zeemacht en hoofd van het departement der Marine.
VOGEL, (Dr. W. Th. DE)	Hoofdinspecteur, hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
WELLENSTEIN, (E. P.)	Wd. Directeur van Financiën.

(*) Benoemde leden.

3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKRAAD.

Volgnummer.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
1	Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden (1e gew. zitting 1921 H 12).	De taak is in hoofdzaak omschreven in art. 7 van het Reglement van Orde.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Cramer en Kan.	
2	Centrale afdeeling.	Overleg ter regeling van de werkzaamheden.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de voorzitters der tweede en derde afdeeling.	
3	Schakeelcommissie (2e gew. zitting 1918 H 608; 1e gew. zitting 1921 H 13).	Het onderhouden van het contact tusschen de Regeering en den Volksraad.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Koesoemo Joedo—plvv. Engelenberg, Bergmeijer—plvv. Valkenburg, Galestin—plvv. Teixeira de Mattos, Ten Berge—plvv. Burer, Kerkkamp—plvv. Djajadiningrat, Dwidjosewojo—plvv. Soeriokoesoemo, Cramer, Teeuwen, Salim.	
4	Heerendienstcommissie (2e gew. zitting 1918 H 148—154, 608).	Bestudeering van het heerendienstvraagstuk.	Voorzitter: ..... Leden: de heeren Laoh en Waworoentoe.	De Commissie ontbonden den 1 Mei 1921. H 13.
5	Commissie voor de verzoekschriften (1e gew. zitting 1921 H 13).	Verslag doen over de verzoekschriften, welke bij den Volksraad inkomen.	Leden: de heeren Galestin, Kamil en Khouw Kim An. Plvv. lid: de heer Dwidjosewojo.	Verslag uitgebracht H 541—543.
6	Commissie van voorbereiding met betrekking tot de voorstellen inzake de algemeene salarisherziening.	Vorbereiding van het afdelingsonderzoek nopens de voorstellen inzake de algemeene salarisherziening.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Bergmeijer, Cramer, Djajadiningrat, Galestin, 's Jacob en Valkenburg.	Verslag uitgebracht met betrekking tot de bezoldigingsvoorstellen voor importkrachten (2e gew. zitting 1920, Ond. 5).
7	Commissie van rapporteurs voor de begrooting voor 1922. (Ond. 1 — st. B—E).	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Galestin, Kan en Rivai.	Verslag uitgebracht Ond. 1: Afd. I — stukken 6 en 7. Afd. II — st. I " III — " " IIIA — " " IV — " " V — " " VI — " " VII — " 1 " VIII — " 1 " IX — " " X — " " XI — " " XII — "

Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
8 Commissie van rapporteurs voor de Eerste nota van wijziging op de begrooting voor 1922. (Ond. 1 — stuk E, 1).	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Aay, Laoh en Notohadisoerjo.	Verslag uitgebracht. Ond. 1: Afd. II — st. 16. „ III — „ 15. „ IV — „ 13. „ V — „ 12. „ VI — „ 10. „ VIII — „ 24. „ IX — „ 11. „ X — „ 10.
9 — voor de Tweede nota van wijzigingen op de begrooting voor 1922. (Ond. 1 — stuk E, 2).	Idem.	Leden: de heeren Burer, Kamil en Sosrohadiwidjojo.	Verslag uitgebracht. Ond. 1: Afd. III — st. 17. „ IV — „ 15. „ V — „ 14. „ VI — „ 14. „ VIII — „ 26. „ IX — „ 15.
10 — voor de aanvullingsbegrooting 1921. (Ond. 2).	Idem.	Leden: de heeren Galestin, Kan en Rivai.	Verslag uitgebracht. Ond. 2 — st. 4.
11 — voor de aanvullingsbegrooting 1922. (Ond. 3).	Idem.	Leden: de heeren Dwidjosewojo, Engelenberg en Teeuwen.	Verslag uitgebracht. Ond. 3 — st. 4.

4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN

Volgsnummer.	Onderwerp.	Ingediend.	Waar te vinden.	Uitspraak van den Volksraad.	Besluit van den Gouverneur-Generaal.
1	Arbeidsregeling. Ontwerp van ordonnantie tot vaststelling van een — voor Banjoewangi.	18 Nov. 1918.	2de gew. zitting 1918—1919, Onderwerp 25.	Blijkens een schrijven van den Gouvernements-Secretaris van 1 Juli 1921 No. 2198/III A ² stelde de Regeering geen prijs op de behandeling van het ontwerp in deze zitting.	
2	Begrooting. — voor het dienstjaar 1922.	17 Mei 1921.	Onderwerp 2.	De Volksraad heeft den Gouverneur-Generaal in overweging gegeven de ontwerpen van besluit, zooals deze nader van Regeeringszijde zijn gewijzigd en aangevuld, met in achtneming der door den Volksraad aangenomen wijzigingen, voorloopig vast te stellen.	Overeenkomstig gevoelen van Volksraad voorloopig vastgesteld G. B. 15 Juli 1921 Nos. 1—5 (Ond. 1 — stuk (Jav. Crt. van 15 Juli, No. 56).
3	Begrooting. Aanvullingsbegrooting voor 1921 (havenwezen).	30 Mei 1920.	Onderwerp 1.	De Volksraad heeft den Gouverneur-Generaal in overweging gegeven het ontwerp-besluit voorloopig vast te stellen.	Overeenkomstig gevoelen van Volksraad voorloopig vastgesteld G. B. 5 Juli 1921 No. 3 (Ond. 2 stuk 6). (Jav. Crt. van 8 Juli 1921 No. 54).
4	Begrooting. Aanvullingsbegrooting voor 1922 (vlootwet).	11 Juni 1921.	Onderwerp 3.	De Volksraad heeft den Gouverneur-Generaal in overweging gegeven het ontwerp-besluit voorloopig vast te stellen.	Overeenkomstig gevoelen van Volksraad voorloopig vastgesteld G. B. 15 Juli 1921 No. 5 (Ond. 3 stuk 9). (Jav. Crt. van 15 Juli 1921 No. 56).

5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN, (1)

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde.

Volgnummer.	Korte inhoud:	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
1	Koelie-ordonnantie. Wijziging van de — voor de buitengewesten.	Teeuwen en Waworoentoe.	2e gew. zitting 1918—1919 B 32 , No. 1. 1e gew. zitting 1919 B 19 , No. 1. (Afdelingsverslag). (Brief van de Regeering). 1e gew. zitting 1920 B 7 , No. 1 (Amendement). 1e gew. zitting 1921 H 13.	Aangehouden. 1e gew. zitting 1920 H 775. 1e gew. zitting 1921 H 13.

(1) Ook die voorstellen welke tijdens vorige zittingen zijn ingediend en waarvan de behandeling in de 1ste gewone zitting 1921 werd beëindigd of opgeschort.

6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN.

Volgn.	Betrekking hebbende op de begrooting voor 1922:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
1	Hfdst. II, afd. I, onderafd. 108. Personeel van den Volksraad.	Toekenning van eene facultatieve bezoldiging aan Volksraadsleden boven de zittinggelden.	Bergmeijer, Cramer, Kan, Galestin en Den Hollander.	Ond. I — Afd. I — st. 11.	Aangenomen H 183.
2	Hfdst. II, afd. II, onderafd. 229A. Oprichting van een Kantoor van Arbeid.	Eene behoorlijke vervulling van de aan het Kantoor van Arbeid opgedragen taak mogelijk te maken.	Cramer, Teeuwen en Van den Brand.	Ond. I — Afd. II — st. 8.	Aangenomen H 254.
3	Hfdst. II, afd. III, onderafd. 321. Pensioenen en gagementen alsmede onderstanden enz.	Gelijkstelling van de pensioenen en gagementen van vóór en na 1 Januari 1920 gepensionneerd en gegaagde militairen.	Aay, Bergmeijer, Laoh, Kiès, Soselisa, Ponto, Djajadiningrat en Galestin.	Ond. I — Afd. III — st. 9.	Aangenomen H 374.
4	Hfdst. II, afd. IV, onderafd. 450. Landverhuizing.	Geen uitbreiding te geven aan de staatsbemoeyenis met de landverhuizing.	's Jacob, Engelenberg, Westra en Kiès.	Ond. I — Afd. IV — st. 9.	Ingetrokken H 476.
5	Hfdst. II, afd. IV, onderafd. 460. Vergoeding aan het dept. van alg. bestuur van vaartuigen enz.	Economischer gebruik van de schepen der Gouvernementsmarine.	's Jacob, Engelenberg, Westra en Kiès.	Ond. I — Afd. IV — st. 10.	Aangenomen H 488.
6	Hfdst. II, afd. V, onderafd. 554. Personeel van het openbaar Inlandsch lager onderwijs.	Oprichting van 50 Inlandsche 2e klasse scholen.	Soetadi, Said, Moelia, Notohadisoerjo en Kerkkamp.	Ond. I — Afd. V — st. 16.	Aangenomen H 895.
7	Hfdst. II, afd. V, onderafd. 540A. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van onderwijs.	1. Terugwerkende kracht te verleen tot 1 Januari 1920 aan de verhooging der toelage voor de hoofden van particuliere muloscholen. 2. De verhooging der bouwsubsidie te doen ingaan op 1 Januari 1921.	Bergmeijer, Den Hollander, Ten Berge en Aay.	Ond. I — Afd. V — st. 18.	ad 1. Aangenomen H 895. ad 2. Ingetrokken H 895.
8	Hfdst. II, afd. VII, onderafd. 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst.	Den voortgang van den volledigen bouw van de C. B. Z. te Semarang te verzekeren.	Teeuwen, Cramer en Bergmeijer.	Ond. I — Afd. VII — st. 19.	Aangenomen H 541.
9	Hfdst. II, afd. VIII, onderafd. 805. Verdere uitgaven voor de postspaarbank.	De betrekking van ambtenaar voor de propaganda te doen vervallen.	Aay, Kerkkamp en Djajadiningrat.	Ond. I — Afd. VIII — st. 21.	Ingetrokken H 445.

Betrekking hebbende op de begrooting voor 1922:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
0 Hfdst. II, afd. IX.	In te lasschen onderafdeling 912A, Invoering van het regiments- en divisieverband.	Kiès, Soselisa, Van der Jagt en Van Sandick.	Ond. I — Afd. IX — st. 13.	Aangenomen H 705.
1 Hfdst. II, afd. XI, onderafd. 1101.	In te lasschen onderdeel 1 ^o , In te stellen regentschapsraden.	Kerkkamp, Engelenberg en Notohadisoerjo.	Ond. I — Afd. XI — st. 8.	Ingetrokken H 832.

7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (1).

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
1	Assistentenregeling. Noodzakelijkheid eener spoedige invoering der — ter Oostkust van Sumatra.	Van den Brand.	Ond. I — Afd. II — st. 9.	Ingetrokken H
2	Bezoldiging. Als hoofdbeginsel bij de verdere uitwerking der bezoldingsvoorstellen zal moeten gelden, dat gelijke bezoldiging wordt verleend bij gelijke prestatie.	De Queljoe.	2e gew. zitting 1920, Ond. 5 — st. 11; 1e gew. zitting 1921, H 13.	Aangehouden. gew. zitting 1921, H 790.
3	Bezoldiging. Uitnoodiging aan de Regeering om bij de voorgenomen algemeene bezoldigingsherziening de Inl. officieren van justitie in de buitengewesten gelijk te stellen met hunne rangenooten op Java en Madoera.	Laoh, Soselisa en Moelia.	Ond. I — Afd. II — st. 14.	Ingetrokken H 2
4	Caoutchoucbedrijf. Uitnoodiging aan de Regeering om door vakkundigen een onderzoek in te stellen naar het beheer en toezicht op 's Lands —.	's Jacob, Teixeira de Mattos, Van Gemep en Sosrohadiwidjojo.	Ond. I — Afd. VI — st. 13.	Ingetrokken H 72
5	Communist. Wenschelijkheid om geen — en te plaatsen of te handhaven aan inrichtingen, waaraan internaten verbonden zijn.	Ten Berge, Bergmeijer, Burer, Galestin en Westra.	Ond. I — Afd. V — st. 21.	Aangenomen H 89
6	Decentralisatie. Uitbreiding kiesrecht voor Inlanders.	Teeuwen en Dwidjosewojo.	1e gew. zitting 1918, Ond. I — No. 63 th ; 1e gew. zitting 1921, H 13.	Nog niet behandeld. Behandeling w. uitgesteld in wachtiging van herziening staatsinrichting
7	Huurcommissieordonnantie. Wenschelijkheid om wijzigingen der — vooraf aan het oordeel van den Volksraad te onderwerpen.	Aay.	Ond. I — Afd. II — st. 15.	Aangenomen H 2
8	Inkomstenbelasting. Verzoek aan de Regeering om verhooging van het minimum der belastbare som voor de — tot f 600 's jaars en om tariefwijziging in den geest eener sliding scale.	Teeuwen, Rivai en Salim.	Ond. I — Afd. III — st. 10.	Verworpen H 3
9	Kloeteruptie. Noodzakelijkheid van wederopbouw der dienstwoningen van ambtenaren in de stad Blitar op een laharvrij terrein.	Van der Jagt, Koesoemo Joedo en Koesoemo Octoyo.	Ond. I — Afd. VII — st. 20.	Aangenomen H 5
10	Lucifersaaccijns. Uitnoodiging aan de Regeering om de voorgestelde tijdelijke opeentenhoeffing op den — in te trekken.	Salim, Van den Brand, Cramer en Teeuwen.	Ond. I — Afd. III — st. 12.	Verworpen H 3

(1) Ook die moties welke tijdens vorige zittingen zijn ingediend en waarvan de behandeling in de 1ste zitting 1921 w. beëindigd of opgeschort.

Volgnr.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
11	Mantri-djaksa. Noodzakelijkheid eener spoedige instelling der betrekking van —.	Sosrohadiwidjojo, Notohadisoerjo, Teixeira de Mattos, Sadjiroen, Burer en Engelenberg.	Ond. I — Afd. II — st. 12.	Aangenomen II 254.
12	Notariaat en rechtsbijstand. Uitnodiging aan de Regeering om maatregelen te nemen, dat zoo spoedig mogelijk krachten worden opgeleid voor een Inlandsch —.	Van Gennep, Engelenberg, Den Hollander, Westra, Kiës, Koesoemo Joedo, Rivai en Van der Jagt.	Ond. I — Afd. II — st. 10.	Ingetrokken H 236.
13	Notariaat en rechtsbijstand. Uitnodiging aan de Regeering om aan de scholen voor recht en administratie te verbinden eene middelbare opleiding, berekend op de instelling van een Inlandsch —.	Van Gennep, Saïd, Kartalegawa, Engelenberg en Den Hollander.	Ond. I — Afd. II — st. 13.	Aangenomen II 254.
14	Onderwijs. Wenschelijkheid van herziening der leerstof voor alle lagere scholen en de uitbreiding der fröbelscholen met de voorklasse en de twee laagste leerjaren der Europeesche lagere scholen.	Den Hollander, 's Jacob, Moelia, Kerkkamp, Laoh, Galestin, Cramer en Burer.	Ond. I — Afd. V — st. 20.	Aangenomen H 895.
15	Opleiding. Verzoek aan de Regeering om bij de begroting voor 1923 de noodige stappen te doen om een — voor zeeofficieren in Indië mogelijk te maken.	Teeuwen.	Ond. I — Afd. X — st. 11.	Aangehouden H 639.
16	Pensioenen. Toekenning van de nieuwe bedragen der pensioenen en gagementen ook aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde en gegageerde landsdienaren.	Bergmeijer, Laoh en Soselisa.	2e gew. zitting 1920, Ond. I — st. 11; st. 16; st. 24; 1e gew. zitting 1921, H 13.	Aangehouden. 2e gew. zitting 1920, H 672.
17	Postspaarbank. Uitnodiging aan de Regeering om de gelden voor propaganda voor de — doelmatiger aan te wenden.	Aay.	Ond. I — Afd. VIII — st. 22.	Ingetrokken H 561.
18	Rechtstoestand. Uitnodiging aan de Regeering om bij de begroting voor 1923 geen onderscheid te maken in den — voor burgerlijke en militaire landsdienaren.	Aay.	Ond. I — Afd. IX — st. 14.	Ingetrokken H 702.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
19	Regeeringsverklaring. Omschrijving der noodzakelijk geachte hervormingen in het bestuursstelsel.	Djajadiningrat, Schumann, Waworoentoe, Kan en 's Jacob.	2e gew. zitting 1918—1919, Ond. 27 — No. 4; 1e gew. zitting 1921, H 13.	Nog niet behandeld. Behandeling werd uitgesteld in wachtiging van herziening der staatsinrichting.
20	Regeeringsverklaring. Hervorming van het bestuursstelsel hier te lande, gepaard gaande met de instelling van een parlement met volledige wetgevende bevoegdheid en van eene aan dat parlement verantwoordelijke Regeering.	Dwidjosewojo, Cramer en Teeuwen.	2e gew. zitting 1918—1919, Ond. 27 — Nos. 2 en 3, H 443; 1e gew. zitting 1921, H 13.	Idem.
21	Regentschapsraden. Wenschelijkheid om met de instelling van — zoo mogelijk nog in 1922 een aanvang te maken.	Kerkkamp, Engelenberg en Notohadisoerjo.	Ond. 1 — Afd. XI — st. 9.	Aangenomen H 83.
22	Rubber. Uitnoodiging aan de Regeering om zich vandwangmaatregelen tegen de overproductie van — te onthouden.	Van Gennep, Houtsma, 's Jacob en Teixeira de Mattos.	Ond. 1 — Afd. VI — st. 12.	Aangenomen H 74.
23	Schakelscholen. Uitnoodiging aan de Regeering om, zoodra de stand der personeelsvoorziening het toelaat, het aantal belangrijk uit te breiden.	Zain, Ten Berge, Burer, Sosrohadiwidjojo, Dwidjosewojo, Waworoentoe, Moelia en Said.	Ond. 1 — Afd. V — st. 19.	Aangenomen H 89.
24	Staatsexploitatie. Wenschelijkheid van — der tramlijnen in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.	Cramer, Bergmeijer en Engelenberg.	Ond. 1 — Afd. VIII — st. 23.	Ingetrokken H 56.
25	Unificatie van het belastingstelsel. Verzoek aan de Regeering om het hoofdgeld op Java en Madoera en den afkoop van heerendiensten in de buitengewesten te vervangen door eene belasting, waardoor alle bevolkingsgroepen zullen worden getroffen, met handhaving, waar noodig, van verplichten, doch betaalden arbeid.	Zain, Notohadisoerjo, Aay, Soetadi en Moelia.	Ond. 1 — Afd. IV — st. 11.	Aangehouden H 48.
26	Veeartsenijkundige Dienst. Verzoek aan de Regeering om over te gaan tot benoeming van een met land en volk vertrouwd persoon tot chef-inspecteur van den —.	Bergmeijer, Cramer en Aay.	Ond. 1 — Afd. VI — st. 15.	Verworpen H 74.
27	Verpondingsbelasting. Uitnoodiging aan de Regeering ervoor zorg te dragen, dat verhooging der — niet medewerkt tot vermeerdering van het verlies van ondernemingen, gedreven op verpondingsplichtige gronden.	's Jacob, Westra en Engelenberg.	Ond. 1 — Afd. III — st. 13.	Verworpen H 37.

Volno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
28	Vlootuitbreiding. Wenschelijkheid eener snellere afwerking van de voorstellen tot —.	Van der Jagt, Bergmeijer, Engelenberg en Ponto.	Ond. 3 — st. 6.	Aangenomen H 692.
29	Vlootuitbreiding. Noodzakelijkheid eener gelijke verdeeling der kosten van de — tusschen Nederland en Indië.	Kerkkamp.	Ond. 3 — st. 7.	Verworpen H 692.
30	Vlootuitbreiding. Noodzakelijkheid om de aanschaffingskosten van het vlootmateriaal geheel door Nederland te doen betalen.	Dwidjosewojo.	Ond. 3 — st. 8.	Verworpen H 692.
31	Volksgezondheid. Uitnoodiging aan de Regeering om de omzetting van den pestbestrijdingsdienst in een dienst der — uiterlijk bij de begrooting voor 1923 tot stand te brengen.	Kiès, Said en Notohadisoerjo.	Ond. 1 — Afd. V — st. 17.	Ingetrokken en vervangen door de motie sub 32 H 884.
32	Volksgezondheid. Wenschelijkheid om de B. G. D. zijn karakter van algemeenen —dienst te doen handhaven en in verband daarmee den pestbestrijdingsdienst zoo spoedig mogelijk met den B. G. D. te doen smelten.	Kiès en Said.	Ond. 1 — Afd. V — st. 22.	Aangenomen H 895.
33	Volksraad. Toekenning van het recht van enquête.	Teeuwen, Cramer, Waworoentoe, Rivai en Kamil.	2e gew. zitting 1918—1919, Ond. 13 — Nos. 1 en 2; 1e gew. zitting 1919, H 90; 1e gew. zitting 1921, H 13.	(Verdere behandeling uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting).
34	Volksraad. Uitnoodiging aan de Regeering om —sleden tevens landsdienaren ter beschikking te stellen hunner departements-chefs voor werkzaamheden, welke vereenigbaar zijn met het —slidmaatschap.	Kiès, Valkenburg, Kan, Teixeira de Mattos en Van der Jagt.	Ond. 1 — Afd. I — st. 10.	Aangenomen H 183.

8. LIJST VAN VERZOEKSCRIFTEN.

(VERZOEKSCRIFTEN IN HANDEN GESTELD VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN, BESTAANDE UIT DE HEEREN GALESTIN, KAMIL EN KHOUW KIM AN).

Volgnum- mer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
1	Accountantswezen. Verzoek van het bestuur der Nederlandsch-Indische accountants-vereening te Semarang, betreffende de wettelijke regeling van het — in Nederlandsch-Indië.	De Commissie stelt voor adres- sant in kennis te brengen van hetgeen hieromtrent in de Memorie van Antwoord, 1e gew. zitting 1921, Ond. 1 — Afd. II: st. 7, blz. 2, naar aanleiding van een desbe- treffende vraag in het Af- deelingsverslag door de Re- geering is medegedeeld en hem de blz. der Handelin- gen, welke hierop betrek- king hebben, toe te zenden.	Conform Commissie H 905
2	Ballingschap. Verzoek der Balische vrouw Ni Koeplit, om tusschenkomst, ter erlanging van opheffing van hare verbanning naar Timor (2e gewone zitting 1920, Index: lijst 8, No. 2). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 4 April 1921 No. 1106/III A2 heeft op dit verzoek betrekking.	De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad t. z. t. in kennis te stellen met de beslissing, te nemen aangaande het nog in behandeling zijnd ver- zoekschrift van adressante.	Conform Commissie H 541
3	Bedevaart. Verzoek van het bestuur der S. I. te Semarang om tegemoet te komen aan nader omschreven wenschen, betrekking hebbende op bedevaartgangers en op de bedrijfs- en inkom- stenbelasting.	De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad in kennis te wil- len stellen met de door Haar te nemen beslissingen op de ter zake aan de Regeering gerichte verzoekschriften.	Conform Commissie H 904
4	Bezoldiging. Verzoek van M. Djojokoesoe- mo e. a., allen werkzaam bij den zoutdienst te Grobogan, om regeling hunner bezoldiging (1e gewone zitting 1920, Index: lijst 8, No. 4). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 16 Maart 1921 No. 904/III B1 heeft op dit verzoek betrekking.	De Commissie stelt voor adres- santen onder toezending van een afschrift van het regeer- ingsantwoord mede te dee- len, dat geen termen aan- wezig zijn aan het verzoek tegemoet te komen.	Conform Commissie H 541
5	Bezoldiging. Verzoek van de Inlandsche onderwijzersvereening „de Kweekschool” te Djokjakarta, om verhooging van de bezoldiging van afgestudeerden der kweekschool.	De Commissie stelt voor het verzoek ter kennis van de Regeering te brengen en bij de komende bezoldigings- voorstellen voor de Inheem- schen in behandeling te ne- men.	Conform Commissie H 904
6	Bezoldiging. Een 15-tal telegrafische ver- zoeken van personeel, werkzaam op verschillen- de bestuurskantoren, om terugwerkende kracht te verleen tot 1 Januari 1920 aan de komende bezoldigingsregeling en om behoud van den duurtetoeslag.	De Commissie stelt voor deze verzoekschriften in beschou- wing te nemen bij de ko- mende bezoldigingsvoorstel- len en in verband daarmede de telegrammen ter inzage te leggen van de leden.	Conform Commissie H 542

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
7	Desaraden. Verzoek van het Bestuur der locale S. I. te Kaliwoengoe (Kendal), om spoedige instelling van desaraden.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 542.
8	Duurtetoeslag. Verzoek van den Bond van ambtenaren en beambten bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië (Douanebond), nopens behoud van den duurtetoeslag voor groepen van ambtenaren, wier salarissen partieel zijn herzien.	De Commissie stelt voor het rekest ter inzage van de leden te leggen.	Conform Commissie H 905.
9	Gratie. Verzoek van Si Gadat gelar Hadji Achmad, om tusschenkomst, ten einde inwilliging te verkrijgen van een door hem ingediend gratie-rekest (on gezegd).	Aangezien het verzoekschrift ongezegd is, stelt de Commissie voor het verzoekschrift ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 543.
10	Grondafstand. Verzoek van het hoofd der desa Kadjene, afd. Pemalang, om aan zijn desagenooten af te staan een terrein groot $\pm$ 200 bouws voor sawahs of tegalans (1e gewone zitting 1920, Index: lijst 8, No. 18). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 14 Maart 1921 No. 872/III B heeft op dit verzoek betrekking.	Aangezien op een verzoekschrift van adressant van gelijke strekking door den Assistent-Resident van Pemalang afwijzend werd beschikt en de gronden, waarop deze afwijzing berustte, der Commissie afdoende voorkomen, wordt voorgesteld adressant te berichten, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verleenen.	Conform Commissie H 541.
11	Grondbezit. Verzoek van M. Armoetdihardjo e. a. te Koeningan, om te bevorderen, dat hun nader aangeduide gouvernements gronden worden afgestaan (2e gew. zitting 1920, Index: lijst 8, No. 14). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 26 April 1921 heeft op dit verzoek betrekking.	De Commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant mede te deelen, dat zijn verzoek niet voor inwilliging vatbaar is.	Conform Commissie H 903.
12	Grondbezit. Verzoek van Bado oewa Bampa, wonende in de kampong Mamadjang (Makasser), betreffende het ten onrechte toewijzen van een hem toebehoorend stuk grond aan een ander.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift te deponeren.	Conform Commissie H 905.
13	Grondbezit. Verzoek van Lapasirinja, hoofd van Binoea, betreffende hem ontnomen poesakagronden.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 905.
14	Herplaatsing. Verzoek van den gewezen assistent-demang Hadji Mohamad Zen te Tjampaka, om herplaatsing in 's Lands dienst.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.	Conform Commissie H 542.

Volgnun- mer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
15	<p>Herplaatsing. Verzoek van E. Landman te Cheribon, om een onderzoek in te stellen naar de redenen van zijn niet-herplaatsing in 's Lands dienst (2e gew. zitting 1920, Index: lijst 8, No. 18).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 11 Juni 1921 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant mede te deelen, dat zijn verzoek niet voor inwilliging vatbaar is.</p>	Conform Commissie H 904.
16	<p>Herplaatsing. Verzoek van C. H. Zeemeyer te Tandjoeng Pinang, om herplaatsing in 's Lands dienst als commieskashouder, dan wel als commies op een der gewestelijke kantoren in de buitenbezittingen.</p>	<p>De Commissie stelt voor, mede in verband met het nader ontvangen bericht van adressant, het verzoekschrift te deponeeren.</p>	Conform Commissie H 542.
17	<p>Herplaatsing. Verzoek van Mas Sastroebroto te Petongan (afd. Demak), oneervol ontslagen schrijver bij den wedana van Kajon, afd. Pati, om herplaatsing in 's Lands dienst.</p>	<p>De Commissie stelt voor aan adressant te kennen te geven, dat hij zich ter zake allereerst tot de Regeering heeft te wenden.</p>	Conform Commissie H 542.
18	<p>Klachten. Verzoek van den P. F. B. en de P. K. B. O. te Redjosari, om een onderzoek in te stellen naar de bestuurshandelingen te Gorang-Gareng (2e gew. zitting 1920, Index: lijst 3, No. 25).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 29 Juni 1921 No. 57X heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt in verband daarmede voor het verzoekschrift ter zijde te leggen en adressant daarvan mededeeling te doen.</p>	Conform Commissie H 541.
19	<p>Klachten. Verzoek van J. H. L. Tatontos, hulponderwijzer te Tamako, om teruggaaf van hem ontnomen vogelnestklippen (2e gew. zitting 1919, Index: lijst 8, No. 68; 2e gew. zitting 1920, Index: lijst 8, No. 31).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 1 April 1921 No. 1073/I heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressanten, onder toezending van een afschrift van het regeeringsantwoord, mede te deelen, dat geen termen aanwezig zijn aan het verzoek tegemoet te komen.</p>	Conform Commissie H 541.
20	<p>Klachten. Verzoek van den tijd. wnd. Hoofdingenieur 2e klasse H. F. Loffman te Meester-Cornelis, om ondersteuning van zijn tot de Regeering gericht verzoek, betreffende vermeende onbillijke behandeling.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.</p>	Conform Commissie H 542.
21	<p>Klachten. Verzoek van Mas Mohamad Soekardi te Sekajoe (Palembang), betreffende het hem verleend ontslag als vaccinateur.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.</p>	Conform Commissie H 542.
22	<p>Klachten. Verzoek van W. J. D. Wattimena, radja van Makareki, e. a. om tusschenkomst inzake bij de Regeering ingediende klachten over den erfpachter V. J. Clark.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 542 905.
23	<p>Klachten. Verzoek en nader verzoek van T. M. Sjoekoer te Tandjong Balai, om een onderzoek in te stellen naar aanleiding van nader in het rekest omschreven klachten.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 543.

Regen- mer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
24	<p>Klachten. Verzoek van J. Macalew te Djapoe (Flores), betreffende de brand a. b. van het s.s. „Maetsuycker” (1e buitengew. zitting 1921, Index: lijst 8, No. 9).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 17 Juni 1921 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Overwegende, dat aan het verzoek reeds is voldaan, stelt de Commissie voor adressant de stukken, waaruit zulks kan blijken [M. v. A. 2e gew. zitting 1920, Ond. 1 — stuk 5 (j)], te doen toekomen.</p>	Conform Commissie H 904.
25	<p>Klachten. Verzoek van de ingezetenen van het district Ampel, afd. Bojolali, res. Soerakarta en het district Tengaran, afd. Salatiga, res. Semarang, inzake de door de pest veroorzaakte ellendige toestanden (ongezegeld).</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift te deponeren.</p>	Conform Commissie H 904.
26	<p>Klachten. Verzoek van Kartodimedjo, alias Pak Melik, van de desa Ngelo, onderdistrict Ngraho, district Tambakredjo, afd. Bodjonegoro, res. Rembang, om teruggaaf van in beslag genomen hout.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken het College in kennis te stellen met de beslissing, welke door Haar is genomen op een gelijksoortig, eenige maanden geleden aan de Regeering aangeboden verzoekschrift.</p>	Conform Commissie H 904.
27	<p>Klachten. Verzoek van drie adathoofden van Batang-kapas, om een onderzoek in te stellen naar aldaar heerschende toestanden (ongezegeld).</p>	<p>Aangezien adressanten zich reeds met een soortgelijk verzoek tot de Regeering hebben gewend en het rekest bovendien ongezegeld is, stelt de Commissie voor het verzoekschrift ter zijde te leggen.</p>	Conform Commissie H 904.
28	<p>Klachten. Verzoek van Hadji Mohamad Tahir bin Hadji Mohamad Arsad te Donggala, om een onderzoek in te stellen naar z. i. in het rapport-Ziesel voorkomeende onjuistheden (ongezegeld).</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift te deponeren.</p>	Conform Commissie H 905.
29	<p>Klachten. Verzoek van de gebroeders Van der Elst te Mr. Cornelis, om een onderzoek in te stellen naar nader in het rekest omschreven klachten.</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift te deponeren.</p>	Conform Commissie H 905.
30	<p>Klachten. Verzoek van eenige bewoners der desa Kebokoeran, district Tjomal (Pekalongan), houdende klachten tegen den bekel van genoemde desa.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 905.
31	<p>Klachten. Verzoek van een aantal inezetenen van de desa Loewoenggadjah (Cheribon), houdende klachten tegen het optreden van het hoofd dezer desa.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 905.

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
32	Onderstand. Verzoek van R. M. Ario Atmodjonegoro te Sitoebondo, om verhooging van den hem toegekenden onderstand.	De Commissie stelt voor adres-sant in overweging te geven zich met zijn verzoek tot den Gouverneur-Generaal te wenden.	Conform Commissie H 545
33	Onderstand. Verzoek van J. Mocodompis, gewezen vorst van Manganitoe, om toekenning van onderstand.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 904
34	Onderstand. Verzoek van Raden Kartowinoto te Mataram, om toekenning van onderstand.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 543
35	Onderstand. Verzoek van Raden Nganten Sastroprawiro, weduwe van den gepensionneerden patih van Magetan, om toekenning van onderstand.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.	Conform Commissie H 543
36	Onderstand. Verzoek van Raden Saleh bin R. Sipa te Weltevreden, om een onderstand uit te keeren aan de afstammelingen van wijlen den Sultan van Sambas, Oemar Kamaloedin.	De Commissie stelt voor adres-sant in overweging te geven zich met zijn verzoek eerst tot den Gouverneur-Generaal te wenden.	Conform Commissie H 542
87	Onderwijs. Verzoek van Areani te Sambas (Westerafdeeling van Borneo), om uit die afdeeling geboortige onderwijzers ook aldaar werkzaam te stellen.	Aangezien het verzoekschrift reeds ter kennis van de Regeering is gekomen, stelt de Commissie voor het bij den Volksraad ingekomen afschrift daarvan ter inzage van de leden te leggen.	Conform Commissie H 542
38	Onderwijs. Verzoek van het bestuur der afdeeling Koedoes en omstreken van het N. I. O. G., betreffende het in dienst nemen der 200 Duitse onderwijzers.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant hiervan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 543
39	Onteigening. Verzoek van eenige bewoners van kampong Gang Tjikini-Ketjil te Weltevreden, betreffende eene voorgenomen onteigening van genoemde kampong ten behoeve van den planten- en dierentuin.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 542
40	Ontslag. Verzoek van Abdul Azis gelar Soetan Radjo Imbang te Pangkalan Brandan, om inlichtingen omtrent betalingen bij ontslag uit particulieren dienst (on gezegd).	De Commissie stelt voor het rekest te deponeren.	Conform Commissie H 906
41	Ontslag. Verzoek van Arsad Pael Oli I, gewezen onderdistrictshoofd van Pagoeat, afd. Gorontalo, om tusschenkomst te verleenen in zake het hem verleend niet-eervol ontslag.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 906

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
42	Oorlogswinstbelasting. Verzoek van 27 Inlandsche handelaren te Padang, inzake heffing der oorlogswinstbelasting (1e buitengew. zitting 1921, Index: lijst 8, No. 11). Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 1 Juli 1921 heeft op dit verzoek betrekking.	Daar op het verzoekschrift door de Regeering reeds een beslissing is genomen en adressanten hiervan in kennis gesteld zijn, stelt de Commissie voor het rekest te deponeeren.	Conform Commissie H 905.
43	Oorlogswinstbelasting. Verzoek der vereeniging „Tiong Hoa Tjong Siang Hwee”, betreffende de oorlogswinstbelasting.	In verband met het feit, dat de Regeering op een door rekestrante tot Haar gericht verzoek van dezelfde strekking afwijzend heeft beschikt en de gronden, waarop die afwijzing berustte der Commissie afdoende voorkomen, stelt zij voor het verzoekschrift ter zijde te leggen en rekestrante daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 904.
44	Pensioenen. Verzoek van het Hoofdbestuur van den Bond van niet-gegradueerd S.S. personeel 1e klasse (Staatsspoorbond), om wijziging van het pensioensreglement.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 542, 543.
45	Positieverbetering. Verzoek van het bestuur der vakvereeniging van geëmployeerden bij het Marine-etablissement „Onderling Belang”, inzake de samenstelling van de commissie, welke zal hebben te oordeelen over de bevordering van het marine-personeel tot een hooger gesalarieerde groep.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift in beschouwing te nemen bij de komende bezoldigingsvoorstellen en in verband daarmee het rekest ter inzage te leggen van de leden.	Conform Commissie H 542.
46	Positieverbetering. Telegrafisch verzoek van het bestuur van den landskasbond, om nadere regeling hunner positie.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant daarvan mededeeling te doen.	Conform Commissie H 542.
47	Positieverbetering. Verzoek van de vereeniging van onderwijzers van de Volksscholen ter Sumatra's Westkust, om positieverbetering.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift in beschouwing te nemen bij de komende bezoldigingsvoorstellen en in verband daarmee het rekest ter inzage te leggen van de leden.	Conform Commissie H 542.
48	Positieverbetering. Verzoek van een twintigtal mantri's bij het Volkseredietwezen in de residentie Cheribon, om positieverbetering.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift in beschouwing te nemen bij de komende bezoldigingsvoorstellen en in verband daarmee het rekest ter inzage te leggen van de leden.	Conform Commissie H 543.

Volgnummer.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
49	<p>Positieverbetering. Verzoek van het voorloopig bestuur van den bond van districten en onderdistrictsschrijvers ter Sumatra's Westkust om aan hunne bezoldigingsherziening terugwerkende kracht te verleen tot 1 Juli 1919 (2e gew. zitting 1920, Index: lijst 8, No. 68).</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 11 Mei 1921 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie acht het van de Regeering verkregen antwoord afdoende en stelt voor adressanten hiervan een afschrift te doen toekomen.</p>	Conform Commissie H 903.
50	<p>Positieverbetering. Verzoek van een 45-tal bureauklerken 1ste klasse bij den dienst der S.S. en Tramwegen in Ned.-Indië, om verhooging der eindbezoldiging van bureauklerken met meer dan 15 jaren dienst, welke in het bezit zijn van het klein-ambtenaarsexamen en om aan de geschiktste krachten onder hen vrijstelling van het theoretische commiezen-examen te verleen.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 904.
51	<p>Positieverbetering. Verzoek van een 12-tal vaccineurs en candidaat-vaccineurs ter Sumatra's Westkust, om positieverbetering.</p>	<p>De Commissie stelt voor dit verzoek ter kennis van de Regeering te brengen en bij de komende bezoldigingsherziening voor de Inlandsche ambtenaren in behandeling te nemen.</p>	Conform Commissie H 904.
52	<p>Positieverbetering. Verzoek van het hoofdbestuur van den bond van niet-gegradueerd S.S. personeel 1e klasse (Staatsspoorbond) te Weltevreden, om het nemen van een spoedige beslissing op een tot de Regeering gericht verzoek te bevorderen.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 904.
53	<p>Positieverbetering. Verzoek van Abdulrachman e. a., te werk gesteld op het residentiekantoor te Pontianak, om nadere regeling der werkuren en eventueele betaling van overwerk-geld.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressanten in overweging te geven zich eerst met hun verzoek tot de Regeering te wenden.</p>	Conform Commissie H 905.
54	<p>Positieverbetering. Verzoek van A. Seltentriek, commies bij het departement van Oorlog te Bandoeng, om positieverbetering.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 905.
55	<p>Positieverbetering. Verzoek van Mas Soediran e. a., schrijvers en hulpschrijvers te Tjilatjap, om tegemoet te komen aan nader in het rekest omschreven wenschen.</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoek betreffende de salarisregeling in beschouwing te nemen bij de komende bezoldigingsvoorstellen voor de Inheemschen en dit ter kennis te brengen van de Regeering. Ten aanzien van de overige wenschen van het meerledig rekest stelt zij voor hieromtrent aan de Regeering inlichtingen te vragen.</p>	Conform Commissie H 905.

Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
<p>Preventieve hechtenis. Verzoek van Djojohastro, desa en district Lengkong, afd. Berbek, res. Kediri, om te willen bevorderen, dat aan zijne preventieve hechtenis spoedig een einde zal worden gemaakt.</p> <p>Brief van den Isten Gouvernements Secretaris van 23 Juni 1921 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>In verband met het feit, dat de preventieve hechtenis van rekestrant sedert is beëindigd, stelt de Commissie voor het verzoekschrift te deponeren.</p>	<p>Conform Commissie H 905.</p>
<p>Schadeloosstelling. Verzoek van W. N. Jansen, gepensionneerd sergeant-majoor-administrateur der infanterie te Waingapoe, om restitutie van ten onrechte ingehouden salaris en om schadeloosstelling voor door hem ten onrechte betaalde kamerhuur.</p>	<p>De Commissie stelt voor adresant af te vragen, of hij zich, wat betreft het eerste deel van zijn tweeledig verzoek, reeds tot de Regeering heeft gewend. Wat het tweede deel van zijn verzoek aangaat, meent de Commissie het antwoord op het aan den Legercommandant gericht verzoek te moeten afwachten en stelt zij daarom voor hiervan adressant mededeeling te doen.</p>	<p>Conform Commissie H 904.</p>
<p>Strafonderzoek. Verzoek van Baserie van doesoen Talang Balai (Palembang), betreffende den tragen gang van een strafonderzoek.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.</p>	<p>Conform Commissie H 542.</p>
<p>Telegrafie. Verzoek van A. Waronde, Djoegoegoe van Manganitoe, om een telegrafische verbinding tot stand te brengen tusschen Menado en Taroena (ongezegeld).</p>	<p>Aangezien het verzoekschrift ongezegeld is, stelt de Commissie voor het rekest terzijde te leggen.</p>	<p>Conform Commissie H 905.</p>
<p>Toelage. Verzoek van J. L. K. Kandou, candidaat-kweekeling te Balikpapan, om toekenning van eene toelage aan de candidaat-kweekelingen en candidaat goeroes bantoe in geheel Ned.-Indië. (Dit rekest werd adressant op 4 December 1920 ter zegeling geretourneerd).</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant daarvan mededeeling te doen.</p>	<p>Conform Commissie H 543.</p>
<p>Toelage. Verzoek van E. W. van Toledo, onderwijzer der 1ste klasse te Padang, om uitbetaling van een hem onthouden toelage voor dure levenswijze.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken het College in kennis te willen stellen met de beslissing welke door Haar is genomen op een gelijksoortig, reeds in Maart 1918 aan de Regeering aangeboden verzoekschrift.</p>	<p>Conform Commissie H 905.</p>
<p>Toelage. Verzoek van Raden Ario Gondo Atmodjo te Soemenep, om verhooging der hem toegekende persoonlijke toelage (ongezegeld).</p>	<p>De Commissie stelt voor het schrijven, als zijnde ongezegeld, ter zijde te leggen.</p>	<p>Conform Commissie H 542.</p>

9. NAMENREGISTER.

AAJ (S. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: de positie der referendarissen der Algemeene Rekenkamer H 178, de werkwijze der Algemeene Rekenkamer H 178—179, 182—183; Afd. II, Justitie, over: wijziging van de huurcommissie-ordonnantie H 186, 237, 253—254; Afd. III, Financiën, over: vaststelling van een nieuwen grondslag voor de burgerlijke pensioenen H 267, 356, gelijkstelling van de militaire pensioenen H 267—272, 355—357; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: het bureau voor de buitengewesten H 301, 476, de contracten met K. P. M., S. M. N. en Rotterdamse Lloyd H 301—302, 476, toelage aan den met verlof zijnden chef van het encyclopaedisch kantoor H 302, 476, keuring ook van de echtgenooten van het uit te zenden politie-personeel H 302, gratificaties aan divisiecommandanten der gewapende politie H 302—303, 476, het overtochtsreglement H 303, 476, positie van de B. B.-ambtenaren H 477, opleiding voor het Kadaster H 477, gebruik van gewestelijke vaartuigen H 477, toelage aan resident Harloff H 901; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bedevaart H 807, beurzen H 807, 880, kostenverdeeling volksonderwijs H 807, onderwijssysteem H 880, communistische onderwijzers H 880, 894; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: Kloeteruptie H 540; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: Djambi-olievelden H 514—515, 552, postspaarbank H 515, 553, inrichting postkantoren H 515, 552, beheer van de bedrijven H 552—553, propaganda postspaarbank H 553—554; Afd. IX, Oorlog, over: regimenten en divisie-verband H 646, Inlandsche militie H 646, 647, inkrimping van het leger H 646, 647, defensie H 646, 700, legercommando H 646, privileges H 647, 649—650, 701, bestemming van het leger H 647, vroegtijdige pensionneering van officieren H 647—648, 699, reserve-officieren H 648, 651, 699, officierstekort H 648, 649, peil der onderofficieren H 648—649, Europeesche vrijwilligers H 649, administratieve troepen-kader H 649, onderluitenanten H 649, 651, 700, militair recht H 649, reëngagement H 649, kleeding H 650, 699, schietschool H 650, gymnastiekschool H 650, rij- en hoefsmidschool H 651, opleiding tot officier H 651, afdeling dienstplicht H 651, trein H 651, huisvesting H 651, Indisch Bronbeek H 651, 701, weigering tot opnemng in hospitaal v/d oud-ziekenverpleger Bijl H 652, 701—702, militaire administratie H 702.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding) over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 601—602, 674, 675—676.

— het verzoekschrift inzake wijziging van het pensioenreglement H 543.

ALLAET (A. G.).

Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, der begrooting 1922, en spreekt daarbij over: assainering H 530, 533, uitvoering van werken in aanneming H 530, luchtvaartdienst H 530, 541, irrigatie H 530, irrigatiewerken in Atjeh H 530, leiding van het departement H 530—531, 532, 539, werkwijze van het departement H 531, 539, haven Tandjong Priok H 531, rentabiliteit der Indische havens H 531, Kloeteruptie

H 531—532, grondstoffen H 532, 539, aanleg van wadoeks H 532, wegenplan voor Celebes H 532, 540, leg van wegen in Celebes H 532, 540, haven Menado H 532, 540, haven Semarang H 532, 539, baggerdienst H 532, bo C. B. Z. Semarang H 532, 540, bouw van militaire inrichtingen H 532, woningen voor Inlandsche besambtenaren H 532, samenwerking bij het depart H 532, 533, bouwvoorschotten H 533, schoolgebouwen 's Landskas Medan H 533, werken in het belang der gezondheid H 533.

— aanvullingsbegrooting 1921 (haven) en spreekt daarbij over: uitvoering van werkaanneming H 529, 531, havens van Tandjong Priok e rabaja H 529, kleine havens H 529, begrootingsoverding H 529—530, 535, 537.

ARIODINOTO (R. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: zijn toetreden P. E. B. H 162, rede Mr. Van Gennep H 162—1

BERGE (A. B. TEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: openingsred den landvoogd H 23, de bezuiniging H 23, participatie vakbeweging, productie-systemen, bedrijfsraden, risme en socialisatie H 24—30, 388—389, werving van tenaren H 30—31, 389, de overheersching H 389. Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: het af van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 184. Afd. II, Justitie, over: zorg voor de misdadige H 216, Inlandsche onderwijzers als opvoedende am ren H 216, geen communisten als opvoedende ambt H 216—217; Afd. III, Financiën, over: premievrij pe H 293, intrekking van den duurtetoeslag H 293, de Teeuwen inzake verhooging van het minimum-bela inkomen H 374; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, personeelstekort en personeelsvoorziening H 790, k scholen bij Mulo H 790, zedelijke en lichamelijke ding H 791, schooldiploma H 791, hoofdaacte H 791—792, H. I. S. H 792—793, 878—879, taalen H 792, schakelscholen H 793, 879, handenarbeid bij H 793, onderwijsraad H 793—794, studie middelbare H 794, Muloscholen H 794, 879, namiddagecursus Fransch en Engelsch H 794, normaalscholen H 794 inspectie H. I. S. H 795, H. B. S.-vacanties H 795 subsidies H 795, communistische onderwijzers H 795 879—880, 892—893, internaten H 797, onderwijss H 878, overgang van onderwijzers naar anderen ta dienst H 879.

BERGMEIJER (P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: de afdeling menzwering H 74—75, de overheersching H 75—77, 8 384, het streven van den P. E. B. H 77, 384, het psychisch-sociologisch onderzoek van den Inlander H 77 verlenging van den termijn voor de begrotingsbe ling H 80, het late verschijnen der „Mededeelinge algemeenen aard" H 80, het karakter van den Vol

H 80, de adviezen van den Volksraad H 81, 384, de financiële politiek H 81—83, bezoldiging der ambtenaren en bezoldigingskantoor H 83, 380—381, minimumloon H 83, participatie H 84, socialisatie en bedrijfsraden H 84, het Volksraadlidmaatschap van Mr. Van den Brand H 84, 383—384, geestelijke ontwikkeling der bevolking H 86, 385, gelijkstelling der ongehuwde moeder H 86, 381—382, de N. I. V. B. tactiek H 383; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: positiereregeling van de Volksraadsleden H 169—172, 182, het afvoeren van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 183; Afd. II, Justitie, over: oprichting van een juridische hoogeschool H 213, wijziging huurcommissie-ordonnantie H 213, staatsopvoeding H 214, bezoldiging van opvoedende ambtenaren H 214, ondersteunt de motie-Van Gennep betreffende vorming van een Inlandschen juristenstand H 242—243; Afd. III, Financiën, over: de afvoering van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 284, het amendement-Aay betreffende de militaire pensioenen H 284, 353, suppletoire begrooting 1921 H 284—285, oorzaken der begrootingstekorten H 285, 352, Kamerrede van den heer Idenburg H 285, waardevermindering van het geld H 285—286, 352, opvoeren van de belastingen H 286, vermindering van den duurtetoelag H 287, belasting op aardolie H 287—288, 352—353, bezuinigingscommissie H 288, medezeggenschap van den directeur van Financiën bij het doen van uitgaven en bij het opmaken van de ramingen der begrooting H 288, redevoering van Mr. Gerritzen H 288—289, de afvoering van den post voor het bezoldigingskantoor H 896; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: den aankoop van rijwielen voor de politie H 310, toelage aan resident Harloff H 900, 902; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: personeelstekort H 783, halftime-systeem H 783, hulpaete-examen H 783, 874, overgang van onderwijzers naar anderen tak van dienst H 783—784, 875, zedelijke opvoeding H 784, toelating tot H. B. S. H 784, 874, eindexamen H. B. S. H 784, 875, overgangsbepalingen voor niet volledig bevoegden H 784—785, 875, opleiding tot onderwijzer H 785, studie-toelagen aan jongelieden met onderwijzersacte H 785, studie middelbare aeten H 785, volkleetuur H 785, bijzonder onderwijs H 785—788, gelijkstelling openbaar en bijzonder onderwijs H 785, 786, subsidies H 785, 895, zendingsscholen H 786, godsdienstonderwijs H 787, 876, onderwijssysteem H 877—878; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: beleid van den directeur H 571—574, 732, 735, rijstvoorziening H 573—574, 732, 734—735, ontslag landbouwleeraar Smits H 572, 732—734, afscheiding van den veeteeltkundigen dienst van den veeartsenijkundigen dienst H 741, steunverleening aan de cultuurhulpbank H 898; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: leiding van het departement H 495—497, kostplussysteem H 487, havenbedrijf H 497—498; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: reorganisatie van de zoutregie H 516, 557, publieke dienst of bedrijf H 516—517, lriefport H 517, afvaardiging van een vertegenwoordiger der vakvereniging voor het bepleiten der belangen van postambtenaren naar Nederland H 517, 557, Hoofd van den P. T. T.-dienst H 517, keuze-benoemingen bij den P. T. T. H 517—518, 557, eigenmachtig neerleggen van de betrekking bij den P. T. T. H 518, 557, weddeherziening van het personeel bij den P. T. T.-dienst H 518, Staats- en particuliere exploitatie bij spooraanleg H 557, Djambi-olievelden H 557—558; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: indienststelling en benoeming van burgemeesters H 822, 830, B. B.-ambtenaren als burge-

meester H 822—823, instelling van regentschapsraden H 830.

— aanvullingsbegrooting 1921 (havenwezen) over: begrootingsoverschrijding H 490—493, 533—535.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding) over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 602—606, 677—679, kostenverdeeling H 679.

BRAND (Mr. J. VAN DEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: het overheerschings-systeem H 61—63, 363, staatsrechtelijke verhouding van Indië H 65, het communisme H 65, spreek- en schrijfdelicten H 66, de vakbeweging H 66, bevordering der coöperatie H 66, 365, de rechtspraak H 67—68, fora privilegiata H 68, 366, intellectuele ontwikkeling der bevolking H 68—69, verhooging posttarieven H 69, sociale wetgeving, minimumloon en participatie H 70—71, 366, zijn positie in den Volksraad H 364—365, het conflict-Perning H 366; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: vrijmetselaars in den Raad van Indië H 169; Afd. II, Justitie, over: inwerkingtreding van de assistentenregeling voor Sumatra's Oostkust H 199—202, 204—207, 244, trekt in de motie inzake de invoering der assistentenregeling H 253; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: toelage aan resident Harloff H 902; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: assistent-apothekers H 820—821, 884—885, communistische onderwijzers H 885; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: ontwikkelingspolitiek voor de buitengewesten H 579—580; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: tarieven van den post-, telefoon- en telegraafdienst H 514, 554—555; Afd. X, Marine, over: loodsdiens H 598.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding) over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 628, 679—680, kostenverdeeling H 628, 679.

BURER (W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: Regeeringspolitiek H 21, godsdienstonderwijs H 21, missie H 22—23; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: het afvoeren van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 184; Afd. III, Financiën, over: de motie-Teeuwen tot verhooging van het minimum-belastbare inkomsten H 374; Afd. IV, Binnenlandsch-Bestuur, over: toelage aan resident Harloff H 903; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: H. I. S. H 767, kweekscholen H 767, 867, godsdienstonderwijs H 767, 868, subsidies H 767; Afd. IX, Oorlog, over: gelijke behandeling van alle bevolkingsgroepen H 663, militaire bezoldigingscommissie H 664, rascriterium H 664, voeding H 664.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding) over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 608—609, kostenverdeeling H 609, versnelling aanbouw H 609.

CRAMER (Ch. G.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: verlenging van den termijn voor de begrotingsbehandeling H 41, bedrijfsraden, solidarisme en socialisatie H 42—43, 398, samenstelling van den Volksraad H 44, reactionnaire politiek H 45—48, 397—398, externeering Baars H 45—47, ontginning der Djambivelden H 47, vrijheid van het woord H 47, vakbeweging H 48, armoede en ondervoeding der bevolking

H 48—49, 396—397, minimumloon H 49—50, 397, de bezuiniging H 50, 51—53, 393—394, regeeringsinzicht nopens staatsexploitatie H 50—51, 394—396, rede Mr. Gerritzen voor het Indisch Genootschap H 51, 398, economische raad H 54, de schakelcommissie H 54, herziening der staatsinrichting H 54, 393, oppervlakkigheid van den regeerings-gemachtigde voor algemeene zaken H 392—393, rede Mr. Van Gennep H 397—398; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: positieregeling van de Volksraadsleden H 172—174; Afd. II, Justitie, over: instelling van een kantoor van Arbeid H 211—212; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: opleiding van ambtenaren voor het Kadaster in Indië H 454, toelage aan resident Harloff H 901; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: communistische onderwijzers H 894; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: leiding van het departement H 587, oogstmislukkingen H 587, 736, instituut landbouwleeraren H 587, bevoeiingsproeven H 587, 736, katoencultuur H 587, verhouding commissie van toezicht voor de fabrieksnijverheid en het hoofd van het departement H 588, afdeling Nijverheid H 588, rubberpolitiek H 736, ontslag houtvester Ritsema van Eck H 736—737; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: havens van Soerabaja en Tandjong Priok H 493—494, kleine havens H 493—494, assainering H 494, uitvoering van werken in aanneming H 494, beheer der Indische havens H 494, jaarverslagen H 494, personeel van den waterstaat H 494, luchtvaartdienst H 495, 540, irrigatie H 495, irrigatiewerken in Atjeh H 495; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: Djambi-olievelden H 526—527, staats-exploitatie ten aanzien van den aanleg van tramlijnen in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo H 527, 554.

— aanvullingsbegrooting 1921 (havenwezen), over: uitvoering van werken in aanneming H 489, begrootingsoverschrijding H 489, havens van Soerabaja en Tandjong Priok H 489, kleine havens H 489.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: uitstel der behandeling van het ontwerp H 617, afschaffing van de vloot H 617—620, 683, nut en noodzakelijkheid van defensie H 620—621, 683—685, financieele gevolgen H 621, 682, defensiebelasting H 621.

CREUTZBERG (Mr. K. F.).

Directeur van Onderwijs en Eeredienst.

Beantwoordt de sprekers over Afd. V, Onderwijs en Eeredienst der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: onderwijspolitiek en -systeem H 833—835, 836—837, 887, handenarbeid bij het Lager Onderwijs H 835, 851, ambachtsonderwijs H 835—836, 853, lichamelijke opvoeding H 836, zedelijke opvoeding H 836, godsdienstonderwijs H 836, scheiding van Kerk en Staat H 836, subsidies H 836, 851, 853—854, 885, 886, leermiddelen H 836, handleidingencommissie H 836, muloscholen H 837, 840, fröbelonderwijs H 837, 887, H. B. S. en A. M. S. H 837, 849, toelating tot H. B. S. H 838—839, 886, rascriterium H 839, A. M. S. H 839—840, 853, H. I. S. H 840—841, 852, 886, personeelstekort en personeelsvoorziening H 841—845, 886, schoolverzuim H 842, kweekscholen voor alle landaarden H 843, 885, schakelscholen H 845, 886, bezoldiging personeel Europ. Lager Onderwijs H 845, gelijkstelling (financieele) bijzonder en openbaar onderwijs H 846, 847, uitbreiding aantal Inl. 2e kl. scholen H 847, 887, volksscholen H 848, 853, schoolgeld H 848, internaten H 848, zendingsscholen H 848, hooger onderwijs H 848, hogere kweekschool H 848—849, opleiding tot onderwijzer H 849, 851, 853, volkslectuur

H 849, 851, halftime systeem H 849—850, overgang v onderwijzers naar anderen tak van dienst H 850, 886, ein examen H. B. S. H 850, overgangsmaatregelen voor ni volledig bevoegde leerkrachten bij M. O. en T. O. H 85 bijzonder onderwijs H 851, 853, 885, schooldiploma H 85 hoofdaacte examen H 851, onderwijsraad H 851, studie mi delbare acten H 852, 885, namiddagecursus in Engelsch Fransch H 852, normaalscholen H 852, 853, H. B. S. vac ties H 852, communistische onderwijzers H 852, 887—88 894, omzetting speciale scholen in H. I. S. H 852, uitsluiti Inl. kinderen van de Europ. lagere school H 852, Ambo sche scholen H 852, Hollandsch-Chineesche scholen H 85 zeevaartschool H 853, Osvia's H 853, loterijen H 85 wajang als leermiddel H 885.

DELPRAT (Mr. D. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. III, Financiën, over: belasting op aardolie H 29 verhooging van invoerrechten H 293, daling der suike prijzen H 294, opbrengst van het Banka-tin H 294, gel leening tot 250 millioen gulden H 294, financieele politie der Regeering H 294, bezuiniging H 295; Afd. IV, Binnen landsch Bestuur, over: de contracten met de scheepvaar maatschappijen en klachten over slechte voeding aan boor van mailschepen H 450—451; Afd. VII, Burgerlijke Ope bare Werken, over: havens van Tandjong Priok en Soer baja H 499, 500, 537, kleine havens H 499—500, bagge dienst H 499, 500, haven van Semarang H 500, rentabilite der Indische havens H 501.

DJAJADININGRAT (R. A. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: den arbeid en d werkwijze van den Volksraad H 54—55, de adviezen va den Volksraad H 55, samenstelling van den Volksraad H 55—56, openingsrede van den Landvoogd H 56—60, d bezuiniging en inkrimping der bureaucratie H 57, 386, b vordering der handelsbelangen H 58—60, de Inlandsch beweging H 60, commissie voor psychologisch-sociologische onderzoek van den Inlander H 61, rede Mr. Van Gennep H 385—386; Afd. II, Justitie, over: onkreukbaarheid va de rechterlijke macht H 214, grieven tegen de repressiev politie en het voorloopig onderzoek H 215, de motie-Va Gennep inzake een Inlandschen rechtsbijstand en een In landsch notariaat H 215—216; Afd. IV, Binnenlandsch Be stuur, over: verhooging der landrente en de draagkrach der bevolking H 426—428, 479, vischvijverbelasting H 42 —429, 479, de ontvoogding H 429—430, de conversie va communaal grondbezit in individueel bezit H 430—431. Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: communistisch onderwijzers H 893—894.

DWIDJOSEWOJO (M. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. III, Financiën, over: de motie-Teeuwen tot ver hooging van het minimum-belastbare inkomen H 373, d motie-Salim tegen verhooging van den lucifers-accijn H 373, het amendement-Aay tot gelijkstelling van de mili taire pensioenen H 373—374; Afd. V, Onderwijs en Eere dienst, over: H. I. S. H 799, inspectie H. I. S. H 800, per soneelstekort en personeelsvoorziening H 799—800, uitslui ting Inlandsche kinderen van Europ. lagere school H 800—801, communistische onderwijzers H 893.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuit-

breiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 664—665, Inlandsche militie H 665, kostenverdeeling H 665, 685, 692, opleiding tot zeeofficier H 665.

DIJKSTRA (G. K.).

Commandant van het leger en hoofd van het departement van Oorlog.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IX, Oorlog, der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: regiments- en divisieverband H 694, 705, geest in het leger H 694, Inlandsche militie H 694, 698, 705, mitrailleurs H 694, legerbestemming H 694—695, 698, lichamelijke opvoeding H 695, 697, kleeding H 695, vroegtijdige pensionneering van officieren H 695, reserveofficieren H 695, onderluitenanten H 695, 696, 697, reëngagement H 695, privileges H 695, geneeskundige dienst H 695—696, gymnastiekschool H 696, 698, rij- en hoefsmidschool H 696, opleiding tot officier H 696, 698, afdeling dienstplicht H 696, trein H 696, huisvesting H 696, Indisch Bronbeek H 696, weigering opneming in hospitaal van den oud-ziekenverpleger Bijl H 696, 704, Europeesche militie H 696, aanvullingstroepen H 697, 705, ras- en taalcriterium H 697, 698, politiek in het leger H 697, bataljonsmuziek H 697, bevorderingskansen van officieren H 698, Hoogere Krijgsschool H 698, werving H 698, schutterij H 698, voeding H 698, opleiding van onderofficieren H 705.

ENGELENBERG (A. J. N.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: rede Mr. Van Gennep H 142, het streven van den P. E. B. H 142—148, 416, het propagandawerk van den P. E. B. H 148—150, 411—415, het standpunt van den P. E. B. t/o der arbeidsverhoudingen H 150—152, de P. E. B. in den Volksraad H 152, 415; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: vorming van lagere autonome rechtsgemeenschappen H 305—309, 481—482, de positie van den B. B.-ambtenaar H 309—310; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: de politiek van het departement tegenover de Inlandsche bevolking H 590—594, oprichting landbouw- en tevens veeteeltoecommissies H 590—591, landbouwvoorlichtingsdienst H 590, rijsteeltuur op Bali H 591, landbouw in Djambi H 591, irrigatie H 591, overleden Pangeran van Soemedang H 592—593, ooftteelt H 593, visscherij H 593, ontslag houtvester Ritsema van Eek H 594, 737.

FILET (Mr. P. W.).

Directeur van Justitie.

Beantwoordt de sprekers over Afd. II, Justitie der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: vervallenverklaring van den militairen stand als bijkomende straf H 219, 246, grieven tegen de rechtspraak H 219, 224, wijziging der huurrechtcommissie-ordonnantie H 219, 220, 223, 246, 247, instelling van een college voor wetgevenden arbeid H 219, regeling van het accountantswezen H 220, taalkennis van landraadsvoorzitters H 220, vorming van een Inlandschen juristenstand H 221, 244, Inlandsch procuraat en notariaat H 221, 244—246, 247, instituut der kantja's H 221, belangen der vrouwelijke bureau-juristen H 221, invoering van de assistentenregeling H 222, 247, plaatsing van niet-rechtsgeleerde voorzitters bij landraden H 222, 247, uitbreiding van het aantal rechtsscholen H 222, verschil in rechtspraak voor de burgers en de negorijlieden op Ambon en in Menado H 222, studietoelagen aan Inlandsche rechts-

kundigen H 222, 247, bezoldiging Inlandsche officieren van Justitie in de buitengewesten H 222, 253, het amendement-Cramer op den post „Kantoor van Arbeid" H 222—223, niet-bezoldigde adjunct-hoofddjaksa's en -djaksa's op Ambon, enz. H 223, forum privilegiatum voor regenten op Ambon H 223, bezoldiging van djaksa's en hoofddjaksa's H 223, rechtskundig hooger onderwijs H 223, 247, staatsopvoeding H 224, bezoldiging van opvoedende ambtenaren H 224, onkreukbaarheid der rechterlijke macht H 224, Inlandsche krachten als opvoedende ambtenaren H 224, geen communistische opvoedingsambtenaren H 224, vervanging van inheemsche rechtspraak door gouvernementsrechtspraak H 224, 247, invoering van de betrekking van mantridjaksa H 230, 246.

GALESTIN (Mr. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: het I. E. V. geen politieke partij H 18—19, kiesrechtregeling en samenstelling van den Volksraad H 19, de adviezen van den Volksraad H 19—20, 376, begrotingsvoorstellen waaromtrent de Volksraad niet is geraadpleegd H 20; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: het afvoeren van den post voor de nivelleringsvoorstellen H 184; Afd. II, Justitie, over: traagheid op wetgevend gebied H 185, wijziging huurrechtcommissie-ordonnantie H 185, sociale wetgeving H 186, speciaal college ter voorbereiding van wetgevenden arbeid H 186, wettelijke regeling van het accountantswezen H 186, de motie-Van Gennep tot instelling van een Inlandschen rechtsbijstand en Inlandsch notariaat H 244; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: toelage aan resident Harloff H 901, 901—902; Afd. IX, Oorlog, over: regiments- en divisieverband H 705.

Rapporteert namens de Commissie voor de verzoekschriften H 541—543, 903—906.

GENNEP (Mr. A. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: het psychologisch-sociologisch onderzoek van den Inlander H 133—142 (1), 362—363; Afd. II, Justitie, over: behoefte aan een Inlandschen juristenstand H 194—197, Inlandsche rechtsbijstand H 194—197, 234—235, taalkennis van landraadpresidenten H 195, Inlandsch notariaat H 197—199, 235—236, school voor recht en administratie H 197, instituut der kantja's H 197, gelijkstelling van vrouwelijke bureau-juristen H 199, instelling van een juridische hoogeschool H 234; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: inkrimping van den rubberaanplant H 569—571, 729—732.

Brengt eene rectificatie aan in zijn bij de algemeene beschouwingen over de begrooting 1922 in tweeden termijn gehouden rede H 528.

GOEJE (C. H. DE).

Hoofdinspecteur van Scheepvaart.

Beantwoordt de bij de behandeling der begrooting 1922 met betrekking tot de scheepvaart gestelde vragen H 639.

GOOSZEN (A. F.).

Regeeringsgemachtigde, Chef van den Nederlandschen Marinestaf.

Beantwoordt de sprekers over de aanvullingsbe-

(1) In het register is deze redevoering aangehaald als „rede Mr. van Gennep".

grooting 1922 (vlootuitbreiding) en spreekt daarbij over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 666—667, 668, 690—691, onderzeebooten H 667, kruisers H 668, personeelsvoorziening H 669, opleiding tot zee-officier H 669, Inlandsche militie H 669, kostenverdeeling H 670—672, 673, 691, 692, vlootbasisfonds H 672, 691, versnelling aanbouw H 672, uitstel der behandeling van het ontwerp H 672, vlootsteunpunten H 673, aanbouw van schepen H 673, munitie H 673.

HOLLANDER (J. DEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: een Europeesch en een Indisch schoolstelsel H 773, 778, onderwijssysteem H 773, 774—781, 870—873, 892, voertaal H 773, 779, 780, vakscholen H 773, H. I. S. H 773, 870, A. M. S. H 774, personeelsvoorziening H 775—776, Mulo H 775, schoolverzuim H 776, examens H 779, L. O. op West. leest geschoeid H 779—780, fröbelonderwijs H 779—780, 872, taalcriterium en toelating tot H. B. S. H 780, beurzen H 870.

HOUTSMA (G. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. III, Financiën en Afd. IIIA, Indische Schuld, over: schuld van Nederlandsch-Indië H 261, verkoop van militaire terreinen H 261, opbrengst van in- en uitvoerrechten H 261—262, malaise in den handel H 261, financiële crisis H 262, optimisme bij de begrooting H 262, eerbied voor de begrootingswet H 262, bezuiniging H 263, encyclopaedisch kantoor H 263, bureau voor de volkslectuur H 263, belasting op petroleum H 264, opeenten op de inkomstenbelasting H 264, verhoogde belastingen H 264, 265, vermindering van den duurtetoeslag H 264, verplichte boekhouding H 265—266, invoering van een vermogensbelasting H 265—266, invordering van achterstallige O. W. belasting H 266, rede van Mr. Gerritzen voor het Indisch Genootschap H 266, Indische leeningen H 266, schatkistbiljetten H 266, koersverschil tussehen Indië en Nederland H 266, aanmuntung van zilver H 267, circulatie van muntbiljetten H 267, stand van het muntfonds H 267; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: toezicht op 's Lands Caoutchoucbedrijf H 594, 737.

's JACOB (Mr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. III, Financiën, over: financiële crisis H 255, tekorten op de begrootingsdiensten H 255, inkomsten uit de bedrijven H 255—256, 350, landrente H 255, eerbied voor de begrooting H 256, 349, uitvoerrecht op aardolie H 256, bezuiniging H 257, 351, verhoogde belastingen H 257—259, 351, heffing van opeenten op in- en uitvoerrechten, verponding en inkomstenbelasting H 257—258, 351, 374, fiscale tyrannie H 258, waardevermindering van het geld H 349—350, inkomstenbelasting van naamlooze vennootschappen H 258, 351, den tegenwoordigen economischen toestand H 350, verhooging der verpondingsbelasting H 374; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: achterstand bij het kadaster H 424—425, 474, kolonisatie H 425, 474—475, het gebruik der gewestelijke vaartuigen H 425—426, 476, 488; toelage aan resident Harloff H 902; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: communistische onderwijzers H 894; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: verhooging der verschillende posten H 562—563, 724, landbouwkundige voorlichting H 563, 724, benoeming van een handelscom-

missaris voor Indië in Noord-Amerika H 564—565, 's Lands Caoutchoucbedrijf H 564, 724, katoencultuur H 563, 724, rubbercultuur H 724—726, steunverleening aan de cultuurhulpbank H 898—899.

JAGT (M. B. VAN DER).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: toeneming der vaart H 106—107, Inlandsche beweging H 112—114, overheersching H 115—116, wijzen de Pangeran van Soemba H 116, de N. I. V. B. politiek H 387—388, propaganda voor het bolsjewisme H 388; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: reorganisatie van het departement H 281, de circulaire in zake de benoeming van residenten voor jaar H 296, de bezoldiging der B. B.-ambtenaren H 296, 297, de positie en de toekomst van den B. B.-ambtenaar H 297—301, 477—479, de ontvoogding H 299—300, unificatie van belastingen H 488; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: communistische onderwijzers H 893; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: afscheiding van teeltkundige van veeartsenijkundige dienst H 567, benoeming Prof. Remmelts tot inspecteur, chef van den Ned. Ind. Burg. Veeartsenijkundigen dienst H 567—568, 724, reorganisatieplannen voor den B. V. D. H 569, toestaan van rubberbedrijf H 726—729; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: Kloeteruptie H 501—504, 537, 540; Afd. VIII, Marine over: departement van Defensie H 596, Chef van den staf H 597, opleiding aan de zeevaartschool te Makassar H 597.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: onderzeebooten H 614—615, nut en noodzakelijkheid van defensie H 615—616, versnelling aanbouw H 617.

JONGENEEL (Mr. D. J.).

Adviseur voor de Decentralisatie.

Beantwoordt de sprekers over Afd. XI, Plaatselijk Bestuur, der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: decentralisatiebeginsel H 826, bezoldiging van burgemeesters H 826, indienststelling en benoeming van burgemeesters H 827, 831, B. B.-ambtenaren als burgemeester H 827, instelling van regentschapsraden H 827, 831—832, uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen H 828, 832, kiesrecht voor locale raden H 828, 832, instelling van wethouders H 829, Minahassaraad H 832.

KAMIL (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: handleidingscommissie H 743—744, onderwijs in Inheemsche talen H 744, H. I. S. H 744—745, 746, 860, schakelscholen H 774, onderwijssysteem H 858—860, kunsten en wetenschappen H 860.

KAN (H. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: het persioen van den landvoogd H 174, den regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken H 174, de werkwijze van de Algemeene Rekenkamer H 174—178; Afd. III, Financiën, over: verhouding der bedoelingen van de heeren 's Jacob en Houtma H 295, uitvoerrechten op aardolie H 361; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: ontslag landbouwleeraar Smits H 589, rijstbedrijf te Selatdjaran H 589, rubbercultuur H 589, rijstpolitiek H 589; Afd. VII, Burgerlijk

Openbare Werken, over: leiding van het departement H 505—506, 537—538, grondstoffen H 506, 538.

KERKKAMP (H. C.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: verhouding tusschen Indië en Nederland en beteekenis van den Volksraad H 163—164, herziening der staatsinrichting H 164—165, 407, kiesrechtregeling en samenstelling van den Volksraad H 165, het streven van N. I. V. B. en der andere politieke partijen H 165—167, 406, 408—411, de Inlandsche beweging H 167—168, 406, vrijheid van het woord H 168, vaststelling minimumloonen H 168, bezoldiging der ambtenaren en bezoldigingskantoor H 168, 407, premievrij pensioen H 169, de Voorzitter van den Volksraad in de begrotingsvergadering H 169, rede Mr. Van Gennep H 169, het Volksraadslidmaatschap van Mr. Van den Brand H 407—408, positie der ongehuwde moeder H 408; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: het afvoeren van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 184; Afd. III, Financiën en Afd. IIIA, Indische Schuld, over: de malaise H 277, 281, pessimisme bij de begrooting H 277, noodzakelijkheid van bezuiniging H 277, Indische schuld op eind 1922 H 278, verhooging van belastingen H 279, verhooging van in- en uitvoerrechten H 279, 283, belasting op aardolie H 279, inning van inkomstenbelasting H 279—280, uitkomsten van de monopolies, belastingen en bedrijven H 280—281, 359, inkomstenbelasting van naamlooze vennootschappen H 281—282, 359, redevoering van Mr. Gerritzen voor het Indisch Genootschap H 282, invordering van de inkomstenbelasting H 283, 360, pensioen van den gewezen zoutpakhuismeester Colin H 283, gelijkstelling van de militaire pensioenen H 360—361; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: werkwijze van het departement H 511, quarantainestation H 511, samenwerking H 511; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: overschrijding van de bedrijfsbegrootingen H 519—520, 555—556, afschrijving bij het S. S. bedrijf H 520, sterke centralisatie bij de S. S. H 520, 556, verhooging tarieven voor vrachtvervoer H 520—521, 556, toezicht op spoor- en tramwegen H 521, 556, meer zelfstandigheid voor de bedrijven H 521—522, gecombineerde bedrijven H 522, 555, invoering van postchèque- en girodienst H 522—523, 556, 557, gemeentelijke telefoon H 523—524, 555, postkantoor te Weltevreden H 524, 557, niet-raadpleging van den Volksraad over het Djambi-ontwerp H 524, 555; Afd. IX, Oorlog, over: defensie H 658, raseriterium H 658, onderofficiersrangen bereikbaar voor militairen van alle landaarden H 658, onderluitnants H 658, politiek H 658, bevorderingskansen van officieren H 658—659, taaleriterium H 659, Inlandsche millitie H 659, 660, opleiding tot officier H 659, Hoogere Krijgsschool H 659, lichamelijke opvoeding H 659, legerbestemming H 659; Afd. X, Marine, over: bezoldiging Europeesch marinepersoneel H 595, 640, zelfstandig departement van Marine in Indië H 596, aanbouw van schepen H 596, marine-etablisement H 596, voeding H 596; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: instelling van regentschapsraden H 823—824, 830—831, uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen H 824—825, 831, kiesrecht voor locale raden H 825, 831, instelling van wethouders H 825, kantoor voor de decentralisatie H 825, bezoldiging van burgemeesters H 825.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: financieele gevolgen H 611, 613, 680—681, Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.

nut en noodzakelijkheid van defensie H 612, personeelsvraagstuk H 612, kostenverdeeling H 613—614, 681—682.

KHOUW KIM AN.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. III, Financiën, over: ontevredenheid bij ambtenaren van den belastingdienst H 283—284, achterstand bij den belastingdienst H 284; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: Hollandsch-Chineesche scholen H 802—803; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: uitbreiding van automobiëldiensten H 516.

KIÈS (C. H. M. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: de Regeeringspolitiek H 89—90, bevordering der volksgezondheid H 90—91, het volksonderwijs H 91, de defensie H 91—92; Afd. III, Financiën, over: motie-Oppermann en gelijkstelling van de militaire pensioenen H 272—273; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: volksgezondheid H 814, 816, mortaliteit en morbiditeit H 814, pestbestrijding H 815—816, 884; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: bouwvoor-schotten H 511, 539, schoolgebouwen H 511—512, Landskas Medan H 512, gebouwen voor den P. T. T.-dienst H 512, werken in het belang der volksgezondheid H 512, 539; Afd. IX, Oorlog, over: defensie H 641—645, legersterkte H 641, legerbestemming H 641—642, geest in het leger H 642, 645, regiments- en divisieverband H 642, 644, 699, Inlandsche milizie H 642—643, 644, 698, lichamelijke opvoeding H 643, 645, mitrailleurs H 644, kleeding H 645, vroegtijdige pensionneering van officieren H 645; Afd. X, Marine, over: vliegdienst H 597; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: bezoldiging van burgemeesters H 822.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 628—630, 687—688, financieele gevolgen H 630—631.

KOESOEMO JOEDO (P. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: zijn toetreding tot den P. E. B. H 41, ambtenaren lid van politieke vereenigingen H 366; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: de ontvoogding H 439—440.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 599—601, versnelling aanbouw H 601.

KOESOEMO OETOYO (R. M. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: rede Mr. Gerritzen voor 't Indisch genootschap H 97—98, de overheersching H 98—100, het psychologisch-sociologisch onderzoek van den Inlander H 101, 377—379, conversie van het communaal grondbezit en ontwikkeling van de individualiteit H 101—104, 376—377, rede Mr. Van Gennep H 377—379; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: conversie van communaal grondbezit H 435—439, 480—481; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatie H 506—507, aanleg van kringwadoeks H 506, dag- en nachtregeling H 506.

KOSASIH AL SOERAKOESOEMAH.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting

1922, Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: het nut van het instituut der landbouwleeraren H 574—579.

LAOH (F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. II, Justitie, over: Inlandsche rechtskundigen als ondervoorzitters van landraden H 207, aanstelling van niet-juristen tot landraadvoorzitters H 207, 241, nijpend tekort aan rechterlijke ambtenaren H 208, uitbreiding van het aantal rechtsscholen H 208, verschil in rechtspraak voor de burgers en de negorijlieden in Ambon en Menado H 208, 241, studietoelagen aan Inlandsche rechtskundigen H 209, 241, invoering van landgerechten in Menado H 209, wedderegeling van hoofddjaksas enz. in de buitengewesten H 209—210, 242, trekt in de motie betreffende de wedderegeling voor Inlandsche officieren van justitie buiten Java H 254; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontvoogding van het Inlandsch bestuur in de Minahassa H 451—452, een intensief Europeesch bestuur in de residentie Menado H 452, benoeming van districtshoofden door den resident H 452—453, 480, bezoldiging der districtshoofden H 453, 479, 480, de werving in de Minahassa H 453, 480; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: omzetting speciale scholen in H. I. S. H 804, Ambonsche school H 804, 806, personeelstekort en personeelsvoorziening H 807, studieburzen H 805, zeevaartschool aan de P. H. S. H 805, opleiding van onderwijzers H 805, Inlandsche schoolopzieners H 806, ambachtsonderwijs H 806, Osvia's H 806; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: opheffing voorbereidende cursus aan de Middelbare landbouwschool en de Ned.-Ind. Veeartsenschool te Buitenzorg H 580—581, 735, opleiding van tani's in de buitengewesten H 581, 736, fokkerij van runderen en paarden op Celebes H 581—582, 736; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: wegenplan voor Celebes en Borneo H 507, 539, aanleg van wegen in Celebes H 507, 539, kleine havens H 507, 539, haven van Menado H 507—508, 539; Afd. IX, Oorlog, over: werving H 660—661, 703—704, schutterij H 661, Inlandsche militie H 661, 704, ras- en taaleriterium H 661—663, 704, geest in het leger H 663, 704; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: Minahassaraad H 825—826, 831.

MANDAGIE (P. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: openingsrede van den Landvoogd H 87, de overheersching H 87, de bezuiniging H 87—88, uitbreiding van onderwijs H 88, unificatie van wetgeving H 89, het agrarisch reglement voor de Minahassa H 89; Afd. II, Justitie, over: unificatie van het tarief der getuigengelden H 895—896; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: het agrarisch reglement voor de Minahassa H 431—433, 479, de conversie van communaal grondbezit H 433—434, een Inlandsch kadaster H 434, 479, het costuum der districtshoofden H 434, de bezoldiging der negorijhoofden H 434—435, de bezoldiging der districts-schrijvers H 435, vergoeding voor verplichte diensten H 435; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: subsidies bijzonder onderwijs H 813, studiereis Filippijnen H 813, kostenverdeling volksonderwijs H 813, handenaarbeid bij het L. O. H 813, fröbelonderwijs H 813, ambachtsonderwijs H 813, Osvia's H 813, verloskundige hulp H 813—814, opleiding van vroedvrouwen H 813—814, loterijen H 814; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: opleiding voor den landbouw H 584—587, landbouwvoorlichtings-

dienst H 584—586, het vormen van tani's H 585—586, landbouwleeraren H 586, ooftteelt H 586, veeteeltkundige en veeartsenijkundige dienst H 586—587; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: werkwijze van het departement H 510, samenwerking met andere departementen H 510, personeel van den waterstaat H 510, woningen voor Inlandsche bestuursambtenaren H 510—511; Afd. X, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: Minahassaraad H 825.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 606.

MOELIA (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: vertegenwoordiging van de buitengewesten in den Volksraad H 38, ontwikkeling der buitengewesten H 39—40, kolonisatie in de buitengewesten H 41, eenheidsstaat H 41; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: positie der gezaghebbers H 316, bezoldiging van districtshoofden H 316, benoeming van districtshoofden door den resident H 316—317, de koeria's in Zuid-Tapanoeli H 317—318; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek H 751, 862, H. I. S. H 751—752, 862, handenaarbeid bij lager onderwijs H 753—754, 862, zedelijke opvoeding H 754, internaten H 754—755, middelbare acten H 862.

MUURLING (W.).

Beantwoordt bij de beraadslaging over de begrooting 1922 de algemeene beschouwingen en spreekt daarbij over: de nagedachtenis van wijlen den regent van Soemedang H 319, het karakter der gehouden algemeene beschouwingen H 319—320, de Regeeringspolitiek H 320—322, 416, rede Mr. Van Gennep H 320, 419, doorvoering unificatie H 320, het werk der zending H 320—321, ontvoogding van het Inlandsch bestuur H 321, invoering van regentschapsraden en desaraden benevens herziening van de staatsinrichting H 322, 419, de overheersching H 322, 420, de Inlandsche beweging en afdeeling-B samenzwering H 322—324, 421, de bezuiniging H 324, het standpunt der Regeering t/o van staatsexploitatie H 324—326, 417—418, welvaart der bevolking H 326, handelsbetrekkingen met het buitenland H 326, vaststelling minimumloonen H 326—327, participatie H 327, 420, de vakbeweging H 327, 420, 422, ontwikkeling der buitengewesten H 327—328, toepassing exorbitante rechten H 327—329, 421, propaganda voor het communisme H 327, 421, samenstelling en karakter van den Volksraad H 329—330, 421, eedsformulier voor Volksraadsleden H 330, inkrimping der bureaucratie H 330, 422, rechtstoestand en bezoldiging der ambtenaren H 330, 423, de ongetrouwde moeder in 's lands dienst H 331, 422, wijziging van de statuten der N. I. P. H 331, 422, positie van den regeeringsgemachtigde H 417, het conflict Pening H 420, forum privilegiatum H 330, 420, politieke overtuiging van ambtenaren H 323, 420.

Beantwoordt de sprekers over Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: vrijmetselaars in den R. v. I. H 180, werkwijze der Alg. Rekenkamer H 180—181, positieregeling van de Volksraadsleden H 181—182, 183, het afvoeren van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 185.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. VI, departement van Landbouw, Nijverheid en Handel der be-

rooting 1922, de sprekers over: het ontslag van den outvester Ritsema van Eck H 720—723, 741.

Zegt den heer Van Gennep dank voor de rectificatie aangebracht in diens rede van 23 Juni 1921 H 528.

NEYTZELL DE WILDE (Mr. A.).

Advocaat-Generaal.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. II, Justitie, de begrooting 1922, de sprekers over het optreden van het openbaar ministerie en spreekt daarbij over: grieven tegen de repressieve politie H 225, politieel optreden bij de douanediefstallen te Semarang H 225—227, 252—253, inhouden van getuigen M 227, preventieve hechtenis H 228, spreek- en persdelicten H 229, 248—252, contrôle op vergaderingen H 230, herziening der haatzaai-artikelen H 230.

NOTOHADISOERJO (R. T. MOH.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: de ontvooging H 312—313, instelling regentschapsraden H 314, het esabestuur H 314—315, de politie H 315; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: volksziekten H 816, pestbestrijding H 816—817.

PONTO (Ch.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontwikkeling van de zelfbesturen H 442—447, de S. I. op de Sangireilanden H 442—443, invoering der decentralisatie in de zelfbesturen H 443, invoering van gouvernementsrechtspraak in de zelfbesturen H 443—444, geldelijke uitkeering aan de zelfbesturen H 444, een motorboot voor den controleur op de Sangir- en Talaudeilanden H 445, de restitutieplicht der zelfbesturen H 445, afstand van erfpachtsgronden in eigenom H 446, uitvoerige contracten en „korte verklaringen” H 446—447; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: zendingsscholen, neutrale scholen en godsdienstonderwijs H 755—758.

QUELJOE (R. P. DE).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. III, Financiën, over: de motie-Teeuwen tot verhooging van het minimum-belastbaar inkomen in verband met het kiesrecht op Ambon H 295; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bestuurs-assistenten op Ambon H 441, een transportmiddel voor de Europeesche bestuursambtenaren H 441, de bezoldiging der volkshoofden op Ambon H 441.

RIVAI (Dr. ABDUL).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: rassenvraagstuk H 31, commissie voor psychologisch-sociologisch onderzoek van den Inlander H 32, bedoelingen van den P. E. B. H 32—38, afdeling B-samenzwering H 34—35, de overheersching H 33, 38.

ROELOFSEN (P. A.).

Directeur van Gouvernementsbedrijven.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: beheer van de bedrijven H 544, 546, gecombineerde bedrijven H 544, 558, reorganisatie van de bedrijven H 546, Djambi-olievelden H 546, electriciteitsvoorziening H 546,

ontginning van ijzerertsen op Celebes en Borneo H 546—547, tarieven van den P. T. T.-dienst H 547, 548, 549, 559—560, propaganda voor de postspaarbank H 548, 559, post- en telegraafkantoor te Meester-Cornelis H 548, uitbreiding automobiëldiensten H 548, reorganisatie van de zoutregie H 548, afvaardiging van een vertegenwoordiger der vakvereniging voor het bepleiten der belangen van de postambtenaren naar Nederland H 549, 560, eigenmachtig neerleggen van de betrekking van het personeel bij den P. T. T.-dienst H 549, 562, wedde-herziening personeel P. T. T. H 549, overschrijding van de begrooting H 549—550, sterke centralisatie van den S. S.-dienst H 550, verhooging tarieven voor vrachtvervoer bij de S. S. H 550, toezicht op spoor- en tramwegen H 550, 559, postchèque- en giro-verkeer H 550, gemeentelijke telefoon H 550—551, 558—559, rapport-Middelberg H 551, opname in vasten dienst van tijdelijke ambtenaren bij de S. S. H 551—552, benoeming van buitenstaanders bij de S. S. H 552, Staats- en particuliere exploitatie van spoorwegen H 552, 560—561, correcties H 552, hoofd van den P. T. T.-dienst H 560, keuzebenoemingen H 560.

RUTGERS (Mr. Dr. D.).

Fgd. Directeur van Justitie.

Beantwoordt den spreker bij Afd. II, Justitie, der eerste nota van wijzigingen betreffende de begrooting 1922 over unificatie van het tarief van getuigengelden H 896.

SADJIROEN (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: de Inlandsche beweging H 163; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: erfelijkheidsbeginsel bij regentenbenoemingen en bezoldigingsregeling voor regent en patih H 318, 480, rechtvaardige Inl. bestuursambtenaren H 318.

SAID (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. II, Justitie, over: bezoldiging van hoofddjaksa's en djaksa's H 213; Afd. III, Financiën, over: samenstelling commissie voor den aanslag in de personeele belasting en de inkomstenbelasting H 259, ondersteunt de motie-Teeuwen betreffende het minimumbelastbaar inkomen H 259, vrijstelling van personeele belasting voor Inlandsche ambtenaren H 259; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: volksgezondheid H 817, 884, ziekeninrichtingen H 818, doekoens H 818—819, 884, volksziekten H 819, hygiëne als schoolvak H 819, 884, medicijnen H 819—820.

SALIM (H. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: adviezen van den Volksraad H 92—93, 399, de overheersching H 93—94, 401—405, de Inlandsche beweging H 94—96, 405, de afdeling B-samenzwering H 95—96, 400—401, de vakbeweging H 96, 399—400, het streven van den P. E. B. H 96—97, 399; Afd. II, Justitie, over: vervolgingen wegens pers- en spreekdelicten H 187—188, 238—239, herziening haatzaai-artikelen H 188, 238—239; Afd. III, Financiën, over: de heerschende malaise H 289, ontslag van pandhuisbeambten H 289—290, 354—355, detachering van beambten voor de pandhuizen in de buitengewesten H 290, landrente en irrigatie H 290, bedrijfsbelasting H 290, inkomstenbelasting voor Inlanders H 291—292, verhooging van invoerrechten

H 292, opeenten op den accijns van lucifers H 292, 353, verhooging van het minimum belastbaar inkomen H 354, de betaling der oorlogswinstbelasting H 897; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: toelage aan resident Harloff H 900, 903; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijsstelsel H 762—764, 864—865, voertaal H 763, schakelscholen H 764, personeelstekort H 763, godsdienstonderwijs H 764—765, 866, ambachtsonderwijs H 766, bedevaart H 766, 867, volkslectuur H 866.

SANDICK (J. C. F. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: regeeringsinzicht omtrent staatsexploitatie H 71—74, 366—367; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: invoering bedrijvenwet H 512, electriciteitsvoorziening H 513, ontginning van de ijzerertsen van Celebes en Borneo H 513—514.

SCHIPPERS (L. J.).

Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: de positie en de toekomst van den B. B.-ambtenaar H 458, 459, 471, 484, de ontvoogding op Java H 459—460, 463, 473, 484, de ontvoogding in de buitengewesten H 472, het bureau voor de buitengewesten H 460—461, de contracten met de scheepvaartmaatschappijen H 461, 483, keuring van de echtgenooten van uit te zenden politiepersoneel H 461, het overtochtsreglement H 461, 484, gratificatie aan divisie-commandanten der gew. politie H 461, de toelage aan den met verlof zijnden chef van het encyclopaedisch kantoor H 462, het onontgonnen laten van erfpachtsgronden H 462, de opleiding van Japansche tolken H 462, de vorming van nieuwe rechtsgemeenschappen H 462, 487, de rijwielaankoop voor de politie H 462, de bestuursassistenten op Ambon H 463, bezoldiging der volkshoofden op Ambon H 463, het desabestuur H 463, beperking der uitgaven voor de politie H 463, de positie der gezaghebbers H 463—464, bezoldiging der districtshoofden in de buitengewesten en hunne benoeming door den resident H 464, 472, 485—486, positie der volkshoofden H 464, de koeria's in Zuid-Tapanoeli H 464, het erfelijkheidsbeginsel bij regentenbenoemingen H 464, de bezoldiging der regenten in verhouding tot het salaris van de lagere Inlandsche ambtenaren H 464, 486, de achterstand bij het kadaster H 465, 483, de landverhuizing H 465—467, 483, het gebruik van gewestelijke vaartuigen H 467, 483, de draagkracht der bevolking in verband met het bedrag der landrente H 467—468, 485, de vischvijverbelasting H 468, conversie van communaal grondbezit in erfelijk individueel bezit H 468—469, 486—487, het agrarisch reglement van de Minahassa II H 470, 485, het costuum der districtshoofden in de Minahassa H 470, de inkomsten der negorijhoofden en de bezoldiging der districtsschrijvers in de Minahassa H 470, betaling voor verplichte diensten H 470, achterstelling van Ambon H 470, motorbooten in de Molukken H 470, de moderniseering der zelfbesturen H 470—471, invoering van gouvernementsrechtspraak in de zelfbesturen H 471, uitkeering aan de zelfbesturen H 471, uitvoerige contracten en „korte verklaringen” H 471, het goeroestelsel H 471, werving voor de gew. politie H 472, opleiding voor het kadaster H 472, 484, unificatie van belastingen H 472, 482, onveiligheid ter Sumatra's Westkust H 473, 482, eedsaflegging door desahoofden H 473, toestand der wegen op particuliere landen H 413, toelage aan resident Harloff H 902—903.

SCHUMANN (Mr. Dr. W. M. G.).

Voorzitter van den Volksraad.

Spreekt de leden toe in de eerste vergadering H 9—beëedigt de benoemde leden H 10, 15, 16, 18, benoemt een commissie voor het onderzoek der geloofsbrieven van verkozen leden en beëedigt de verkozen leden H 10, w de leden aan der schakelcommissie en der commissie v de verzoekschriften, ontbindt de heerendiensteommissie deelt mede welke moties en voorstellen tijdens de eer zittingsperiode ingediend, aanhangig blijven H 13, spre eenige woorden van dank tot den Wd. Secretaris Mr. W. van Helsdingen H 14, doet mededeeling van een schenk door Z. Ex. Luitenant-Generaal H. N. A. Swart, vice-prident van den Raad van Indië, van een portret van H. M. Koningin H 112, deelt mede, dat in de vergaderzaal een schilder portret van H. M. de Koningin zal worden op hangen H 112.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, over: het afvoeren van den post voor de nivelleering voorstellen H 183, 184, 185, een persoonlijk feit met de heer Teeuwen H 361, de motie-Zain (Ond. I — Afd. IV st. 11) inzake unificatie van belastingen H 488, de stemming over onderafdeeling 712 (luchtverkeerswezen) H 5 de motie-Teeuwen (Ond. I — Afd. X — st. 11) inzake leiding tot zeeofficier H 639, het overschrijden van de spreektijd door den heer Den Hollander H 782.

Spreekt bij de beraadslaging over de aanvulling der begrooting 1922 (vlootuitbreiding), over de motie Dwidjosewojo H 674.

Spreekt bij de behandeling der verzoekschriften over een verzoek om wijziging van het pensioenreglement.

Stelt voor eene vergadering in comité-generaal H 895.

Regelt de werkzaamheden H 13—14, 108—111, 204, 242, 423, 518, 527, 561, 705, 873, 897.

Sluit de zitting met een toespraak tot de leden H 900.

SIBINGA MULDER (J.).

Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: verhooging der verschillende begrootingposten H 706, landbouwvoorlichtingsdienst H 706—707, 738, landbouwleeraren H 706—707, 715, katoencultuur H 707, 738, statistisch kantoor H 707, reproductie-inrichting H 707, alg. proefstation v/d landbouw H 707—738, commissie van toezicht op 's Lands caoutchoucbedrijf H 708, handelsecommissaris voor Indië in Noord-Amerika H 708, bevordering Nijverheid H 708, afscheiding veeteelkundige dienst van veeartsenijkundige dienst H 708, 738, benoeming Dr. Remmelts tot chef, inspecteur van de landbouw B. V. D. H 709, 738, veestapel H 709, inkrimping rubberaanplant H 710, 738, critiek op zijn beleid H 710, 717, 738, verhouding directeur en ambtenaren H 710, 738, ontslag van Smits H 711—712, 738, 739, rijstbedrijf te Selatdjar H 712—713, rijstvoorziening H 712—714, rijstcultuur H 712—713, bestemming restant distributierijst H 713, 714, 739, Inl. landbouwbedrijf H 715, 738, vooropleiding aan de M. L. S. H 715, 740, cultuurschool in de buitengewesten H 715, fokkerij op Celebes H 716, landbouweconomies H 716, aankoop vee uit Britsch-Indië H 716, kleinveete Pengalengan H 716, stoeterij te Padalarang H 716, f. inrichting te Pengalengan H 717, veemantri's H 717, oogst mislukking H 717—719, studiereis naar Italië voor rij

cultuur H 719, houtpolitiek H 719, resultaat afdeling Nijverheid H 719, proeffabriek H 719, irrigatie H 719, 740, reeteeltonderneming in Soemedang H 720, ontslag Ritseraan Eck H 720, vestiging landbouwleeraar op Ambon H 720, visscherij H 720, zeevisscherij (rapport-Reyntjes) H 720, zoetwatervisscherij H 740, steunverleening aan de cultuurhulpbank H 899.

SOERIA KARTALEGAWA (R. T. R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: afdeling B-samenwerking H 116—118, zijn toetreding tot den P. E. B. H 118, invoering van regentschapsraden en desaraden H 118; Afd. III, Financiën, over: inkomsten- en personeele belasting H 259—260, consequenties der belastingunificatie H 260, ontduiking van belastingen H 260, heffing van locale opcenten op de inkomstenbelasting H 260; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: niet-bebouwing van verschillende erfpachtsperceelen H 303—304.

SOERIKOESOEMO (R. M. SOETATMO).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: zijn politieke aspiraties H 156, samenstelling van den Volksraad H 157, het eedsformulier voor de Volksraadsleden H 157, politieke veroordeelingen geen reden tot uitsluiting van het Volksraadslidmaatschap H 158, rede Mr. Van Gennep H 158—159; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: den Europeeschen bestuursambtenaar H 447—448, het goeroestelsel en klimaatwezen H 448—450, de landverhuizing H 450; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijssysteem H 759—761, 862—864, godsdienstonderwijs H 760, 863, kunsten en wetenschappen H 760—761, wajang als leermiddel H 862—863.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 607, kostenverdeeling H 608, personeelsvraagstuk H 608.

SOETADI (H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: de bezuiniging en inkrimping der administratie H 129—131, de Inlandsche beweging H 131—133; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijssysteem H 746, 861, volksonderwijs H 747—748, analphabetisme H 747, 2e klassescholen H 748—749, 861—862, 895, schoolgeld H 748, hulponderwijzerspositie H 749, voertaal H 750, kweekscholen voor alle landaarden H 750, gelijkstelling openbaar en bijzonder onderwijs H 750.

SOSELISA (J. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. II, Justitie, over: bezoldiging van adjunct-hoofddjaksa's en adjunct-djaksa's in Ambon H 210, forum privilegiatum voor regenten op Ambon H 211; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bestuursassistenten op Ambon H 310—311, 477, bezoldiging der volkshoofden H 311—312; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: omzetting speciale scholen in H. I. S. H 801—802, Ambonsche scholen H 802; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: vestiging van een landbouwleeraar op Ambon H 594—595, bevordering zeevisscherij H 595.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 627.

SOSROHADIWIDJOJO (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: rede Mr. Van Gennep H 155—156; Afd. II, Justitie, over: instelling van de betrekking van mantri-djaksa H 217—218, het instituut der kantja's H 217, Inlandschen rechtsbijstand H 217, de motie-Van Gennep betreffende vorming van een Inlandschen juristenstand H 243, licht toe zijne motie betreffende ereëring van de betrekking van mantri-djaksa H 243; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: eedsaflegging door desahoofden H 456, de desaradenordonnantie H 457.

TEEUWEN (J. J. E.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: de Regeeringpolitiek en de overheersching H 118—121, 367, statutenwijziging der N. I. P. H 122, 367, propaganda voor het communisme en externeering van Baars H 122, 368, spreek- en schrijfdelicten H 122—123, 369, interneering van Tjipto Mangoenkoesoemo H 124, 368—369, het I. E. V. een politieke vereeniging H 124—128, het streven van den P. E. B. H 128—129, 370—371, 375, godsdienst en politiek H 376; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: het afvoeren van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 183, 184; Afd. II, Justitie, over: ongemotiveerd optreden der politie bij huiszoekingen te Semarang H 189—194, 239—241, algemeene rechedienst H 189; Afd. III, Financiën, over: de bezuiniging H 273—274, pensioen van den gewezen zoutpakhuismeester Colin H 274, 357, duurtetoeslag aan douanepersoneel H 274, salarisherziening voor het administratief personeel der douane H 275, regeling van de rechtspositie van eerder genoemd personeel H 275, vooruitzichten voor het niet-vakkundig personeel der douane H 275—276, 357, instelling van een raad van onderzoek bij de douane H 275, transportregeling voor ambtenaren der douane H 276, een hooger minimum-belastbaar inkomen voor de inkomstenbelasting H 276, 357, 374, afvoering van den post voor de nivelleeringsvoorstellen H 358, 361; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijssysteem H 808—809, 811, 881—882, personeelstekort en personeelsvoorziening H 809, taalcriterium H 810, gelijkstelling Europeesch en Indisch schoolstelsel H 810—811, 881, A. M. S. en H. B. S. H 812, opleiding analisten en controleurs voor de volksgezondheid H 812, 882, communistische onderwijzers H 882—884; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: baggerdienst H 508, 538, haven van Semarang H 508—509, 538, vischvijvers H 509, bouw der C. B. Z. te Semarang H 509—510, 538, bouw van militaire ziekeninrichtingen H 510; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: rapport-Middelberg H 524—525, opname in vasten dienst van tijdelijke ambtenaren H 525, benoeming van buitenstaanders bij de S. S. H 525—526; Afd. IX, Oorlog, over: aanvullingstroepen H 656—657, militaire bezoldigingcommissie H 656, 703, rascriterium H 657, 703, Europeesche vrijwilligers H 657, 703, politiek in het leger H 657—658, 702, bataljonsmuziek H 658, 702—703.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 624—625, 685—686, aanbouw van schepen H 626, munitie H 626, 686, personeelsvraagstuk H 626, 686, Inlandsche militie H 626, kostenverdeeling H 626—627, 686—687.

TEIXEIRA DE MATOS (S. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting

1922, Afd. II, Justitie, over: taalkennis van de landraadsvoorzitters H 189, 239; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: toelage aan resident Harloff H 903; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: subsidies H 814, fröbelonderwijs H 814.

UMBROGROVE (W. J. G.).

Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.

Beantwoordt de sprekers over Afd. X, Marine, der begrooting 1922 en spreekt daarbij over: vliegkamp H 631—632, onderzeebooten H 632, 634, bezoldiging Europeesch Marine-personeel H 633, 640, aanbouw van schepen H 634, kostenverdeeling H 634—635, marine-etablisement H 635, voeding H 635, fusie der departementen van Oorlog en Marine H 636, chef van den staf H 636, opleiding aan de zeevaartschool te Makassar H 636—637, 638, vliegdiens H 637, 638.

Spreekt bij de beraadslaging over de aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: kostenverdeeling H 688—689.

VALKENBURG (A. M.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: het bemoeilijken van de werving van ingenieurs H 160—161, het regeeringsstandpunt t/o van staatexploitatie H 161, externeering Baars en interneering Tjipto Mangoenkoesoemo H 161—162.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 621—623, uitstel der behandeling van het ontwerp H 622, 623, financieele gevolgen H 623, vlootsteunpunten H 623, kostenverdeeling H 623—624.

VOGEL (Dr. W. Th. DE).

Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. V, der begrooting 1922 de sprekers over den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst en spreekt daarbij over: bijzondere ziekenzorg H 854, maatregelen in het belang der volksgezondheid H 854, 856, 857, pestbestrijding H 854—855, 890, volksziekten H 854, 856, 857, 890, opleiding van analisten en controleurs voor de volksgezondheid H 855, 888—890, verloskundige hulp H 856, opleiding van vroedvrouwen H 856, mortaliteit en morbiditeit H 856, doekoens H 857, 890, opleiding verplegend personeel H 857, jaarverslag H 857, assistent-apothekers H 857—858, 891.

WAWOROENTOE (A. L.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: omzetting speciale scholen in H. I. S. H 798, volksleetuur H 799; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: de landbouw, veeteelt en ooftteelt der Inlandsche bevolking H 595; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: Minahassa-raad H 826.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: nut en noodzakelijkheid van defensie H 627—628, kostenverdeeling H 628.

WELLENSTEIN (E. P.).

Wd. Directeur van Financiën.

Beantwoordt de sprekers over Afd. III, Financiën en

Afd. IIIA, Indische Schuld, der begrooting 1922 spreekt daarbij over: den huidige economischen toestand H 331—334, de heerschende malaise H 332, 343, de financieele politiek der Regeering H 334—339, 348, de motie Teeuwen tot verhooging van het minimum-belastbaar inkomen H 335, 346, 373, de motie-Salim tegen verhooging van den lucifers-accijns H 335, 346, 373, opeenten op verpondingsbelasting H 335, het amendement-Aay tot gelijkstelling van de militaire pensioenen H 335, 347, 373, optimisme tot uitdrukking in de begrooting H 335, 347, opbrengst van de inkomstenbelasting H 336, oorlogswinstbelasting H 336, productenbelasting H 336, crisis-uitgaven H 336—337, begrootingstekorten H 337, stand van de vlootende schuld H 337, begrootingsbewaking H 338, bezuinigingsinspectie H 338, schuld-consolidatie H 339, belastingpolitiek H 340—341, opeenten op invoerrechten H 341, waardevermindering van het geld H 341, bezuiniging-commissie H 341—342, overschrijding der begrooting H 341—342, uitvoerrecht op aardolie H 342, Indische leening H 342, late aanslag in de inkomstenbelasting H 343, 373, ontevredenheid bij het belastingpersoneel H 343, achteloosheid bij den belastingdienst H 344, samenstelling commissie van aanslag voor de inkomstenbelasting H 344, consequenties der belastingunificatie t. a. v. de inning der belastingen H 344, heffing van locale opeenten op de inkomstenbelasting H 344, vermindering van duurtetoelagen H 344, premievrij pensioen H 344—345, pensioen van de gewezen zoutpakhuismeester Colin H 345, salarisherziening administratief personeel der douane H 345, raden van onderzoek bij de douane H 345, vooruitzichten voor het nivaakkundig personeel der douane (adspirant-commissie) H 345, 372, transportregeling voor douane-ambtenaren H 345, ontslag van personeel bij den pandhuisdienst H 345—346, 372, gelijkstelling der militaire pensioenen H 347, sluiting van de begrooting H 371, inkomstenbelasting van rechtspersonen H 372, contrôle op belasting-inning H 373, betaling der oorlogswinstbelasting H 897.

— aanvullingsbegrooting 1922 (vlootuitbreiding), over: financieele gevolgen H 669—670, 689, kostenverdeeling H 690.

WESTRA (Mr. Dr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: versterking der financiën H 104, bevordering der handelsbelangen H 104, 105, vertegenwoordiging van Indië in het buitenland H 105; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Japansche tolken H 304—305; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bezuinigingspolitiek H 565, opbouw Indische fabrieksnijverheid H 565, beschermende rechten H 566—567; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: centralisatie-beginsel H 822, kantoor voor de decentralisatie H 822.

ZAIN (SOETAN MOH.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1922, algemeene beschouwingen, over: bestuurswisseling en openingsrede van den G. G. H 152, de rasverschillen H 152—153, de Inlandsche beweging H 153—154, de vaarbeweging H 154, samenstelling van den Volksraad H 154—155, rede Mr. Van Gennep H 155; Afd. II, Justitie, over: invoering van landgerechten op Sumatra's Westkust H 218, vervanging van inheemsche rechtspraak in de buitengewesten door gouvernementsrechtspraak H 218, 243; Afd. I

Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging van districts-
 hoofden op Sumatra H 455, onveiligheid ter Sumatra's
 Westkust H 455, 474, unificatie van belastingen H 455—456,
 473—474, 487—488; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst,
 over: onderwijspolitiek H 768—769, 868—870, voertaal
 H 768, schakelscholen H 768—769, Medische hoogeschool
 H 769, hogere kweekscholen H 769—770, H. I. S. H 770,
 868, volksscholen en 2e kl. scholen H 770—771, handen-
 arbeid bij L. O. H 771, volkslectuur H 771—772; Afd. VI,
 Landbouw, Nijverheid en Handel, over: het instituut der
 landbouwleeraren H 582—583, aankoop vee in Britsch-
 Indië H 583, landsfokkerij te Pengalengan H 583, verschil
 in positie van opzieners bij het boschwezen op oude en op
 nieuwe voorwaarden aangesteld H 583.

10. DEPARTEMENTSGEWIJS REGISTER.

REGEERING EN HOOG COLLEGES (Afd. I).

- Algemeene Rekenkamer. Werkwijze en nut der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 1—2; st. 9, blz. 1—2; H 174—178, 179, 180—181, 182.
Bezoldiging referendarissen der —. Zie: „Bezoldiging“.
- Algemeene Secretarie. Opheffing —. Ond. I — Afd. I: st. 6 blz. 11; H 381.
Personeelsuitbreiding der —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Begrooting. —svergadering en Voorz. Volksraad. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 7; H 169.
—wijzigingen buiten den Volksraad om. H 20.
Inkrimping der aanvullingsbegrooting. H 20.
Splitsing der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 3; H 53.
Toegestane termijn voor —sbehandeling. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 41, 80, 329.
Tijdelijke maatregelen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 3.
- Bestuurswisseling. — en openingsrede van den Landvoogd. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—2; st. 8, blz. 1; H 21, 23, 31, 50, 56, 87, 89, 101, 152, 331.
- Bezoldiging. Terugwerkende kracht aan de — van G. G. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
— van referendarissen der Algemeene Rekenkamer. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 178.
- Gouverneur-Generaal. Bezoldiging van —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Kantoor. Huur van het — voor den Regeeringsgemachtigde voor alg. zaken. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Mededeelingen. — van algemeenen aard. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 80.
- Nivelleeringsvoorstellen. Afvoering van den begrootingspost voor de —. H 183—185, 284, 358, 361.
- Personeel. Uitbreiding — R. v. I. en Alg. Secretarie. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Raad van Indië. Uitbreiding personeel —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
Vrijmetselaars in den —. H 169, 180.
- Regeering. —spolitiek. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—2, 4—9, 12; st. 8, blz. 1; H 56, 90—92, 118—124, 169, 319, 320, 362, 379—380, 416.
— en Godsdienst. H 68, 86, 380.
- Staatsinrichting. Herziening der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; st. 8, blz. 1 en 6; H 54, 65, 164—165, 330, 393, 407, 409, 419.
- Vertegenwoordiging. — van Indië in het buitenland en op intern. conferenties. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 8; H 58—60, 105.
- Volksraad. Adviezen van den —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2—3; st. 8, blz. 7; H 19—20, 55, 81, 92, 163, 329, 376, 384, 399, 421.
Begrootingswijzigingen buiten — om. H 20.
Eedsaflegging door —sleden. H 157—158, 330.
Onnoodige kosten bij de verkiezing van —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.

- Politieke delicten geen beletsel voor — lidmaatschap. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; H 158.
Positieregeling voor de —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 9, blz. 2; st. 10; st. 11; H 169, 174, 181—182.
Samenstelling en karakter van den —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; st. 8, blz. 7; H 44, 55, 84, 95, 154, 156—157, 329, 330, 364, 422.
Uitbreiding bevoegdheden van den —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; H 54.
Voorz. van den — in de begrootingsvergadering. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 7; H 169.

DEPARTEMENT VAN JUSTITIE (Afd. II).

Arbeid. Kantoor van —. Zie: „Kantoor”.
 —secommissie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 6.

Arbeidsinspectie. Afschaffing poenale sanctie. Zie: „Poenale sanctie”.
 Personeel van de —. Zie: „Personeel”.

Arbeidswetgeving. Inwerkingtreding assistentenregeling. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; st. 9; H 199—202, 204—207, 222, 244, 247, 253.
 Koelie-ordonnantie. H 207.
 Ontwerp regeling voor cultuurgeëmployeerden op Java. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 199, 207.
 Oprichting van een kantoor van arbeid. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8; st. 8; H 210—212, 222, 223.

Accountantswezen. Wettelijke regeling van het accountantswezen. Zie: „Wetgeving”.

Algemeene recherchedienst. H 189, 225.

Assistentenregeling. Zie: „Arbeidswetgeving”.

Begrooiting. Tijdelijke maatregelen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.

Bezoldiging. — van opvoedende ambtenaren. H 214, 224.
 — van hoofddjaksas en djaksas. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 209—210, 212—213, 222, 223, 242, 253.
 — van adjunct-hoofddjaksas in Ambon en Saparoea. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 210, 223.
 — van gevangenispersoneel. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 8—11; st. 7, blz. 6.
 —sverhooging maritieme leden van het Hoog Mil. Gerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
 — van Mohammedaansche adviseurs (panghoeloes) bij de landraden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
 — van de werkbazen ter opleiding van gestraften. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
 —verbetering voor minder personeel bij het Tucht- en Opvoedingswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 13.
 —en en toelagen aan verplegers en toezichtpersoneel bij het gevangeniswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 8—11.
 —en voor hulpschrijvers. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 6.

Burgerlijke Stand. — voor sommige groepen van Inlanders. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 7; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
 — voor Chinezen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Dactyloscopie. Afschaffing van de gedeeltelijke toepassing der —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 15.
 Resultaten van het centraal kantoor voor —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8—9.

Forum privilegiatum. Zie: „Rechtspraak”.

Gevangeniswezen. Arbeid van preventief gevangenen. Zie: „Preventieve hechtenis”.
 Bezoldiging van personeel der gevangenen. Zie: „Bezoldiging”.

Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.

Bewaking van gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.

Bureau van het — te ruim geëncadreerd. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.

Contrôle op de voeding der gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.

Caoutchoucbedrijf op Noesa Kambangan. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.

Gevangenis voor levenslang veroordeelden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.

Hygiënische toestanden in de gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Kosten van onderhoud enz. (rijstleverantie). Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.

Nadere specificatie van de post „Gevangenen en veroordeelden”. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.

Overvulling van de gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Opbrengst arbeid der gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.

Personeel van het —. Zie: „Personeel”.

Te lage raming van de begrooitingen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.

Uitrusting voor het gevangenispersoneel. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 11; st. 7, blz. 6.

Getuigen. Lang aanhouden van personen om als — te worden gehoord. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 227.

Getuigengelden. Unificatie der —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 6; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; st. 11, blz. 1; st. 16, blz. 1; st. 17, blz. 1; H 895—896.

Haatzaai-artikelen. Herziening van de —. H 188—189, 230, 238.

Hooggerrechtshof. Personeel —. Zie: „Personeel”.

Hooge school. Juridische —. Zie: „Rechtskundig onderwijs”.

Hoog Militair-Gerechtshof. Vervallenverklaring van den militairen stand als bijkomende straf. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 219, 236—237, 246.

Huurcommissie. Wijziging —ordonnantie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 185—186, 186—187, 213, 219, 220, 223, 237, 242, 246, 247, 253—254.

Inheemsche rechtbanken. Personeel —. Zie: „Personeel”.

Immigratie. Opdracht van — werkzaamheden aan niet-immigratieambtenaren. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
 Personeel van den — dienst. Zie: „Personeel”.

Juristen. Gelijkstelling vrouwelijke bureau —. H 198—199, 221.
 Vorming van een Inlandsche —stand. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 194—198, 221, 243, 244.

Kantja's. Rechtsbijstand door bezoldigde —. Zie: „Rechtsbijstand”.

Kantoor. — van arbeid. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 6.

Koelie-ordonnantie. Zie: „Arbeidswetgeving”.

Koeliewerving. Zie: „Arbeidsinspectie”.

Landgerechten. Gebrekkige bezetting van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.

- Herziening rechtsgebied van het landgerecht te Banjoemas. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3.
- Indienststelling landrechter te Poerwokerto. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3.
- Invoering van — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 209, 218, 224.
- Personeel van de —. Zie: „Personeel”.
- Landraden. Chineezers bij de — op Banka. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Inlandsche rechtskundigen als ondervoorzitters van —. H 207.
- Niet-juristen als voorzitters van — buitengewesten. H 207, 222, 241, 247.
- Taalkennis van landraadvoorzitters. H 189, 195, 220, 229.
- Minimumloon. Vaststelling van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 6; H 49, 83, 168, 326, 397.
- Notariaat. Herziening van het tarief der notarissen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Kosten van de examens (vacatieloon). Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 15 en 16; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Opbrengst van het aan het notariaat verbonden vendumeesterschap. Ond. I — Afd. II: st. 6; st. 7, blz. 9.
- Opleiding ten behoeve van Inlandsch —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 197—198, 215—216, 221, 235—236, 242, 244, 246.
- Verhoging van het examengeld. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Opvoedingsgestichten. Bijdrage voor den bouw en inrichtingskosten particuliere —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 12; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- Uitbreiding aantal —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 13.
- Personeel. — van het gevangeniswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 7—11.
- van de Wees- en Boedelkamers. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 6 en 7.
- van de landgerechten. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3 en 4.
- van het Tucht- en Opvoedingswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 12—14.
- van den Immigratiedienst. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 15.
- van de Raden van Justitie. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; st. 11, blz. 1.
- Hooggerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1 en 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- van het departement. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- van de arbeidsinspectie en koeliewerving. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 5 en 6; st. 7, blz. 8.
- Uitbreiding — inheemsche rechtbanken. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 4 en 5.
- Poenale sanctie. Afschaffing van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5, st. 7, blz. 8.
- en koelie-ordonnantie. H 207.
- Politie. Grieven tegen de repressieve —. H 214—215, 219, 224, 225.
- Ongemotiveerd optreden der — bij huiszoekin-
- gen te Semarang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. st. 7, blz. 3; H 189—194, 225—227, 239—241, 252, 253.
- Preventieve hechtenis. Arbeid van preventief gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Lange duur van de —. Ond. I — Afd. II: st. blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Opgave van het aantal preventief gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 227, 228, 231.
- Priesterraden. Zie: „Rechtspraak”.
- Raden van Justitie. Kantoorkosten voor de —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. Personeel van de —. Zie: „Personeel”.
- Rechterlijke ambtenaren. Nijpend tekort aan —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 208.
- Wenschelijkheid van indienststelling van mantri-djaksa's. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. blz. 2; H 217—218, 230, 238, 246.
- Rechtsbijstand. Behoeftte aan een Inlandsche —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 194—195, 215—216, 217, 221, 234—236, 242—243, 244—247.
- door bezoldigde „kantja's”. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; H 196, 197, 217, 221.
- Rechtskundig onderwijs. Plannen tot instelling van een juridische hoogeschool. Ond. I — Afd. II: st. blz. 1; st. 7, blz. 1; H 213, 223, 234, 247.
- in verband met de behoefte aan een Inlandschen rechtsbijstand. Ond. I — Afd. II: st. blz. 1. Zie ook: „Rechtsbijstand”.
- ten behoeve van een Inlandsch notariaat. Zie: „Notariaat”.
- School voor recht en administratie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 197.
- Uitbreiding aantal rechtsscholen. H 208, 222.
- Posities door afkomelingen der rechtsschool verworven. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. blz. 2.
- Rechtspraak. Afschaffing fora privilegiata. H 68, 336, 420.
- Bemoeyenis van den Ass.-Resident met het strafproces. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. Berechting van persovertredingen. Zie: „Spreken en schrijfdelicten”.
- Chineezers bij de landraden op Banka. Zie: „Landraden”.
- Forum privilegiatum voor regenten op Amboina. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 218, 223.
- Indienststelling van mantri's-djaksa. Zie: „Rechterlijke ambtenaren”.
- Instituut van de voorwaardelijke veroordeelden en in vrijheidstelling. Ond. I — Afd. II: st. blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Invoering van gouvernements — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. blz. 3 en 4; H 218, 224, 243, 247.
- Jury —. H 68.
- Klachten over de priesterraden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Onkreukbaarheid der rechterlijke macht. H 185, 214, 224.

Recht van vereeniging en vergadering. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 122, 187, 230, 331, 367, 421.

Scheiding van Justitie en bestuur. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 327.

Taalkennis van landraadvoorzitters. Zie: „Landraad”.

Unificatie van het recht in het algemeen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2.

Unificatie van het rechtswezen in Ambon en Menado. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 208—209, 222, 241.

Scheiding. — van het bestuur en justitie. Zie: „Rechtspraak”.

Spreek- en schrijfdelicten. Lijst van veroordeelden wegens —. H 232—233.

Vervolgingen en veroordeelingen wegens —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 47, 65—66, 122, 123, 168, 187—188, 229—230, 238—239, 248—252, 369.

Sociale wetgeving. Zie: „Wetgeving”.

Statistieken. Achterstand van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.

Studietoelagen. — aan Inlandsche rechtskundigen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 209, 222, 241—242, 247.

— aan vrouwelijke bureaujuristen. H 198.

Toelagen. — wegens dure levenswijze. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 6 en 11; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Tolken. Indienststelling van — bij meerdere rechtbanken. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 5 en 6.

Tucht- en Opvoedingswezen. Bestrijding van de misdadigheid der jeugd. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 12; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.

Doorgangshuis voor Regeeringspupillen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 13 en 14; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Geen communisten als opvoedende ambtenaren. H 216, 224.

Inspecteur voor het —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Inlandsche krachten als opvoedende ambtenaren. H 216, 224.

Uitbreiding van personeel van het —. Zie: „Personeel”.

Zorg voor de verwaarloosde en misdadige jeugd. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 213—214, 216—217, 224.

Zie ook: „Opvoedingsgestichten”.

Vergaderingen. Het houden van —. Zie: „Recht van vereeniging en vergadering”.

Vrijheid. — van hetwoord. H 47, 65—66, 122, 123, 168, 323.

Wees- en Boedelkamers. Hoofdinspecteur bij de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Oprichting van nieuwe —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 7; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Personeel van de —. Zie: „Personeel”.

Wetgeving. Sociale —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 6; H 70, 186 223.

Speciaal college ter voorbereiding van wetgevende arbeid. H 186, 219.

Traagheid op wetgevend gebied. H 185, 219.

Wettelijke regeling van het accountantswezen.

Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 186, 220.

DEPARTEMENT VAN FINANCIËN (Afd. III).

Aanmunting. Zie: „Muntwezen”.

Aankoop. — van goederen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.

Accountant. Instelling van een belasting — dienst. Zie: „Belasting”.

Kantoorhuren voor den Gouvernements — dienst. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 7; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 8.

Ontslag van den adjunct — Blom. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

Opleiding van — s in Indië. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

Personeel voor den Gouvernements — dienst. Zie: „Personeel”.

Wettelijke regeling voor het — swezen. Zie: „Departement van Justitie” (Afd. II).

Accijnzen. Zie: „Belastingen”.

Algemeene Kassen. Zie: „Landskas”.

Aanwerving. Staatscommissie-Koningsberger voor de — voor den Indischen dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.

Begrooting. — sbewaking. H 338.

Eerbied voor de — swet. H 262, 349.

Meerdere zeggenschap van den directeur van Financiën bij het doen van uitgaven. H 288.

Optimisme in de —. H 262, 335, 348.

Overschrijding der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5—6; st. 8, blz. 1, 2—3; H 256, 341.

Tekorten op de —. H 255, 285, 337.

Belasting. Accijns op lucifers. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; st. 12; H 292, 335, 346, 353, 373.

Achterstand bij den — dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 284, 343, 344.

Bedrijfs—. H 290.

Bezoldiging van personeel van den — dienst. Zie: „Bezoldiging”.

Contrôle op den — dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6; H 373.

Inkomsten—. (Opcenten op de) Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 11—13; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; H 257, 264, 294.

Inkomsten— voor naamlooze vennootschappen. Ond. I — Afd. III: st. 14, blz. 1; H 258—259, 281, 282, 351, 359, 372.

Inkomsten—. (Minimum belastbaar inkomen) Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; st. 10; H 276, 295, 335, 346, 354, 357, 373, 374.

Inkomsten—. (Locale opcenten op de vroegere) H 260, 344.

Inkomsten— van onderofficieren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10.

Inkomsten—. (Uitkeering aan landschapskassen) Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10.

Inkomsten— op Sumatra's Westkust. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10.

In- en Uitvoerrechten. (Opcenten op de) Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 9—11; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9; H 104, 257, 279, 283, 292, 293, 341.

In- en Uitvoerrechten. (Raming der —) Ond. I — Afd. III: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 4; H 261, 343.

In- en Uitvoerrechten. (Uitkeering aan landschapskassen) Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.

Instelling van een — accountantsdienst. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 4.

Invordering van — en. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; H 279, 283, 360.

Kosten van het — kantoor te Batavia. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 283, 343—344.

Landrente. H 255, 290.

Ontduiking van —. H 260, 344.

Ontevredenheid bij — ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 283, 343—344.

Oorlogswinst—. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4 en 5; st. 8, blz. 8 en 9; H 262, 266, 336.

Opleiding voor surnumerair bij den —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

Personeele —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9; H 259, 344.

Producten — en. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10, 11; st. 14, blz. 1—3.

Samenstelling commissie voor den aanslag in inkomsten- en personeele —. H 259, 344.

Slacht—. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11.

Uitbreiding van den — dienst. Ond. I — Afd. III: st. 14, blz. 1—2; st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1.

Zie ook: „Personeel”.

Uitvoerrecht op aardolie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 6, 7; Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; H 82, 256, 264, 279, 287, 293, 342, 352—353, 360, 372.

Vaststelling van den aanslag in verschillende — en. Ond. I — Afd. III: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.

Vermogens—. H 265.

Verpondings—. (Opcenten op de) Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 5, 13; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11; H 257, 335, 351—352, 361, 373, 374.

Zegel —. H 265.

— op den overgang van gronden. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7.

— op het bezit van vuurwapens. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 9.

— op de waardevermeerdering van onroerend goederen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 9.

— van de Inlandsche bevolking. H 291.

— van vreemd kapitaal. H 340.

— verhooging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; H 23, 104, 257, 264—265, 279, 286, 340, 351.

— unificatie. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9, 10; H 260, 344.

Bezoldiging. — skantoor. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 8; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 8; st. 11, blz. 2; st. 14, blz. 1; st. 16, blz. 2; H 83, 168, 330, 380—381, 400, 423, 896.

— en bij den dienst der Opiumregie. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 6.

— van personeel van den belastingdienst. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 3, 4 en 6; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

**DEPARTEMENT VAN BINNENLANDSCH
BESTUUR (Afd. IV).**

- Adviseur. — Chineesche zaken. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Agrarische zaken. Agrarisch reglement voor de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; H 89, 326, 431—433, 469—470, 479.
Desa als ontginster. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12.
- Ambtsvelden. — voor de desabesturen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7 en 13.
- Begrooting. Tijdelijke voorzieningen op —swet getroffen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Benoeming. — van districtshoofden door den resident. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8; H 316—317, 452.
— van regenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 318, 464.
— residenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6; H 476.
— residenten voor 3 jaren. Zie: „Circulaire”.
- Bestuur.
Chineesch bestuur. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 13—14; st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
Europeesch bestuur.
Aanklacht tegen resident Harloff. Zie: „Resident”.
Benoeming van residenten voor 3 jaar. Zie: „Circulaire”.
Bezoldigingsregeling voor de ambtenaren van het —. Zie: „Bezoldiging”.
Fusie der beide bestuurscorpsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1.
Gehalte der —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1; H 448—449.
Opleiding —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1.
Optreden van —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 1, 2.
Positie van —sambtenaren. H 297—301, 309—310, 458, 459, 471, 478, 484.
Positie van de gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7; H 316, 463—464.
Tegemoetkoming resident Harloff. Zie: „Resident”.
Tekort aan —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1, 9.
— in het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6.
— in de residentie Menado. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6; H 452.
- Inlandsch bestuur.
Benoeming van —sambtenaren. Zie: „Benoeming”.
Bezoldiging —sambtenaren. Zie: „Bezoldiging”.
Costuum van districtshoofden in Menado. H 434, 470.
Depressie onder —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2.
Dienstwoningen voor —sambtenaren. Zie: „Dienstwoningen”.
Desabestuur. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2—3; st. 7, blz. 2; H 314—315, 456, 463, 473.
- Grondbezit van —sambtenaren. Zie: „Grondbezit”.
Omkoopng van —sbestuursambtenaren. Zie: „Suiker”.
Ontvoogding van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 15; st. 6, blz. 2, 7; st. 7, blz. 1—2, 9; H 299—300, 312—313, 429—430, 439—440, 448, 451, 455, 459—460, 463, 472, 473, 484.
Rechtspositie der —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2—3.
Rechtsvaardig —. H 318.
Reorganisatie — in Tapanoeli. Zie: „Reorganisatie”.
Taak der —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3, 8; st. 7, blz. 2, 10.
Verloven naar Europa aan —sambtenaren. Zie: „Verlof”.
- Bestuursassistenten. — op Ambon en Saparoea. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 11—13; st. 6, blz. 6, 8; st. 7, blz. 7, 10; H 310—311, 441, 463, 477.
- Bestuursbureau. — voor de buitengewesten. Zie: „Buitengewesten”.
- Bestuurshervorming. — Celebes. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 15—18; st. 7, blz. 7—8, st. 8, blz. 10.
- Bestuursmiddelen. — in Nieuw-Guinea. Zie: „Buitengewesten”.
- Bestuurschool. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- Bestuurstelefoon. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 21; st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Bestuursverkavelingscommissie. Zie: „Commissie”.
- Bestuurszaken. Afdeeling — voor de buitengewesten.
- Bevolkingscultures. Zie: „Cultures”.
- Bezoldiging. — der B. B.-ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6—7; H 296—297.
— Chineesche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 13—14; st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
— der districtshoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6—7, 8; st. 7, blz. 7, 10; H 316, 453, 464, 472, 479—480, 485—486.
— der districtsschrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8; H 435, 470.
— hulpschrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9.
— der negorijhoofden in Menado. H 434—435, 470.
— van personeel v/h departement. Zie: „Departement”.
— van personeel der landelijke inkomsten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8—9; st. 7, blz. 11—12.
— van regenten en patih's. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7, 9; st. 7, blz. 8, 13; H 318, 464, 480, 484.
— van volkshoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6, 9; st. 7, blz. 7, 13; H 311—312, 441, 464.
Advies der B. B.-ambtenaren van minimumloon. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Boeten. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 32; st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 17.
- Brebes. Benoeming regent van —. Zie: „Benoeming van regenten”.
- Buitengewesten. Bestuursmiddelen in Nieuw-Guinea. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
Bezwaar tegen het woord —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 9; H 39.

- Bureau voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 301, 460—461, 476.
- Decentralisatie in de —. Zie: „Decentralisatie”.
- Economische ontwikkeling der —. H 40, 327—328.
- Kolonisatie in de —. Zie: „Landverhuizing”.
- Vertegenwoordiging der —. H 38—39.
- Bureau. — voor de buitengewesten. Zie: „Buitengewesten”.
- Zie: „Kantoor”.
- Centrale kas. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9—10; st. 7, blz. 14.
- Chineesch bestuur. Zie: „Bestuur”.
- Chineesche zaken. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6, 7; st. 7, blz. 7, 8.
- Circulaire. — residents benoeming voor 3 jaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1; H 296.
- Collecteloonen. Zie: „Landelijke inkomsten”.
- Commissie. Bestuursverkavelings—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Suikerenquête —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- van verkiezingen. Zie: „Desakiesrecht”.
- Communaal. — en erfelijk individueel grondbezit. Zie: „Grondbezit”.
- Concessies. Landbouw —. Zie: „Landbouw concessies”.
- Contracten. — met scheepvaartmaatschappijen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 301—302, 450—451, 461, 476, 483.
- Conversie. — van communaal grondbezit. Zie: „Grondbezit”.
- Coöperatie. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14.
- Credietwezen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13—14.
- Cultures. Bevolkings—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Decentralisatie. Ond. I — Afd. V: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1; H 39—40.
- Departement. Personeel van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 5—6; st. 7, blz. 6.
- Reorganisatie van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1—2; st. 7, blz. 1; H 296.
- Desa. — bestuur. Zie „Inlandsch bestuur”.
- hoofden. Zie: „Desabestuur”.
- kiesrecht. Zie: „Kiesrecht”.
- raden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 457.
- Dienstwoningen. — voor Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Districtsbestuur. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- Districtshoofden. Benoeming —. Zie: „Benoeming”.
- Bezoldiging —. Zie: „Bezoldiging”.
- Districtsschrijvers. Zie: „Bezoldiging”.
- Encyclopaedisch kantoor. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3—4; st. 6, blz. 6, 12; st. 7, blz. 6, 18; H 302, 462.
- Erfelijkheid. —sbeginsel bij regentenbenoemingen. Zie: „Benoeming”.
- Erfelijk individueel grondbezit. Zie: „Grondbezit”.
- Erfpacht. Onontgonnen —sgronden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 303—304, 462.
- saanvragen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 446—447.
- Europeesch bestuur. Zie: „Bestuur”.
- Geheime politie. Zie: „Politie”.
- Gewapende politie. Zie: „Politie”.
- Gewestelijke vaartuigen. Gebruik der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16; st. 10; H 425—426, 445, 467, 477, 483.
- Gezaghebbers. Zie: „Europeesch bestuur”.
- Gouvernementen. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Gratificatie. —s divisie-commandanten gew. politie. Zie: „Politie”.
- Grond. Afstand van —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 34; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 18.
- Vergunning tot kosteloozen occupatie van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9, 11; st. 7, blz. 12, 13.
- Grondbezit. Conversie van communaal — in erfelijk individueel. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3—4; H 102, 326, 376, 421, 430—431, 435—439, 468—469, 480—481, 486—487.
- Erfpachtgronden. Zie aldaar.
- Verbod — in eigen ressort voor Inl. bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Werkzaamheden voor de ordening van het onregelmatig — in Batavia. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6.
- Grondstatistiek. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Heerendiensten. Zie: „Verplichte diensten”.
- Hoofdgeld. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 32; st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 12, 17; st. 11; H 455—456, 472, 473, 482.
- Hulpschrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 15; st. 7, blz. 7; st. 7, blz. 9.
- Inlandsch bestuur. Zie: „Bestuur”.
- Japansche tolken. Zie: „Tolken”.
- Kakaster. Achterstand bij het —. H 424—425, 467, 474, 483.
- Gouvernementslandmeters. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 15—16; H 454.
- Inlandsch —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 15; H 434, 470, 485.
- Leergang en opleiding —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 26—30; st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 13; H 454, 472, 477, 479, 484.
- Kantoor. Bureau voor de buitengewesten. Zie: „Buitengewesten”.
- Bureau van de landelijke inkomsten. Zie: „Landelijke inkomsten”.
- Toelage aan chef van het encyclopaedisch —. Zie: „Encyclopaedisch kantoor”.
- voor reiswezen. Zie: „Reiswezen”.
- Kantoorkosten. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Kiesrecht. Desa —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 2.
- Keuring. — van echtgenooten van politiepersoneel. Zie: „Politie”.
- Klappertuinen. Verbod tot aanleg van — zonder voorgaande toestemming. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12.
- Koeria's. — in Zuid-Tapanoeli. H 317—318, 464.
- Tegemoetkoming koeriahoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13.
- Kolonisatie. Zie: „Landverhuizing”.

- Koninklijke Paketvaart Mij. Contracten met de —. Zie: „Contracten”.
- Handeldrijven a/b van schepen der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
- Vervoer bestuursambtenaren met de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Landbouwconcessies. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11—12; st. 7, blz. 18.
- Landbouwerediet. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13.
- Landelijke inkomsten. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 21—24; st. 6, blz. 8—9, 11; st. 7, blz. 11—12, 17—18; H 426—428.
- Landerijen. Particuliere —. Zie: „Particuliere landerijen”.
- Landrente. Personeel der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 4.
- Verhooging der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 18; H 426—428, 467—468, 485.
- Landshapskassen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16—17; H 445.
- Landverhuizing. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14—15; st. 9; H 41, 425, 450, 465—467, 475, 483.
- Leergang. — kadaster. Zie: „Kadaster”.
- wetenschappelijk speurkunst. Zie: „Politie”.
- Marechaussée. Zie: „Politie”.
- Motorrijwielen. Aankoop —. Zie: „Politie”.
- Onderwijs. — in paardrijden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Ontvangelden. — voor regenten. Zie: „Regent”.
- Ontvoogding. — van het Inl. bestuur. Zie: „Bestuur, Inlandsch —”.
- Opleiding. — candidaat Inlandsche ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10.
- Japansche tolken. Zie: „Tolken”.
- voor het kadaster. Zie: „Kadaster”.
- Overtochtskosten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16; H 303, 461, 484.
- Zie ook: „Reiswezen”.
- Overtochtsreglement. Zie: „Overtochtskosten”.
- Paketvaart. Zie: „Koninklijke Paketvaart Mij”.
- Particuliere landerijen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9, 11; st. 7, blz. 12, 17; H 473.
- Parasanggrahans. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Personeel. — van het departement. Zie: „Departement”.
- voor de Japansche zaken. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- voor het kadaster. Zie: „Kadaster”.
- Politie. Aanschaffing grondstoffen voor de — door I. C. A. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Bestuurs—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10; H 455, 456.
- Detacheering marcheaussees voor — diensten bij Meester-Cornelis. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
- Geheime —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Gewapende —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 20; st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10; H 302—303, 472.
- Gratificaties divisiecommandanten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11; H 461, 476.
- Keuring van echtgenooten van — personeel. H 302, 461.
- Leergang wetenschappelijke speurkunst. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Publicatie rapport in zake rijwielen aankoop voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 7, blz. 18 (aanvulling st. 6); st. 7, blz. 5; H 310, 462.
- Recherche. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10.
- Scheiding van bestuur en —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; H 327.
- Uitbreiding der — ten plattelande. H 315.
- Veld—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3, 8; st. 7, blz. 2, 10.
- Vervoer van arrestanten. Ond. I — Afd. IV: st. 13; st. 14.
- Voorschrift inzake dragen van lichten. Zie: „Verplichte diensten”.
- Werving personeel voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 18; st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10, 11; H 453, 480.
- school. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- taak van het Inlandsch bestuur. Zie: „Inlandsch bestuur, taak”.
- Provincies. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Rapport. Publicaties — aankoop rijwielen. Zie: „Politie”.
- Recherche. Zie: „Politie”.
- Rechtsgemeenschappen. Tegemoetkoming aan Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13; H 311—312, 318, 441.
- Vorming van nieuwe lagere —. H 305—309, 462, 482, 487.
- Zie ook: „Regentschapsraden” en „Koeria's”.
- Rechtspositie. — Inlandsche bestuursambtenaren. Zie: „Bestuur, Inlandsch —”.
- Regent. — enbenoemingen en erfelijkheidsbeginsel. Zie: „Benoeming”.
- sbezoldiging. Zie: „Bezoldiging”.
- Nagedachtenis van den overleden — van Soemadang. H 75—76, 116, 147, 319.
- Ontvangelden voor — en. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Schrijfmachines op de kantoren der — en. Zie: „Kantoorkosten”.
- Regentschapsraden. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5; H 314.
- Reglement. Het overtochtsreglement. H 303.
- Het agrarisch reglement voor de Minahassa. Zie: „Agrarische zaken”.
- Reiswezen. Kantoor voor —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8, 11; st. 7, blz. 11, 16.
- Reorganisatie. — van het Chineesch bestuur op de hoofdplaatsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- van het departement B. B. Zie: „Departement”.

- van het Inlandsch bestuur in Tapanoeli. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Resident. Aanklacht tegen — Harloff. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Jaarlijksche bijeenkomst der — en. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Benoeming van — en. Zie: „Circulaire” en „Bestuur”.
- Tegemoetkoming — Harloff. Ond. I — Afd. IV: st. 15; st. 16; H 900—902, 902—903.
- Rijwielen. Aankoop —. Zie „Politie”.
- Scheepvaartmaatschappijen. Contracten met —. Zie: „Contracten”.
- Scheiding. — van bestuur en fustatie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; H 327.
- Secretaris. Toevoeging van een — aan ontvoogde regenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10.
- Soemedang. Nagedachtenis van den overleden regent van —. Zie: „Regent”.
- Staatsbladen. Gratisverstreking van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Statistiek. Grond—. Zie: „Grondstatistiek”.
- Statistisch kantoor. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Studie. — reis candidaat Indische ambtenaren. Zie: „Toelagen”.
- toelagen. Zie: „Toelagen”.
- Suiker. — cultuur. Zie: „Cultures”.
- enquête commissie. Zie: „Commissie”.
- Loonen en grondhuren in de — industrie. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
- Omkoopning Inl. bestuursambtenaren door of namens beheerders van — fabrieken. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Tabak. Zie: „Cultures”.
- Telefoon. Zie: „Bestuurstelefoon”.
- Thee. Zie: „Cultures”.
- Toelagen. Studie — candidaat-Inlandsche ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- chef encyclopaedisch kantoor. Zie: „Encyclopaedisch kantoor”.
- Chineesche officieren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- directeur politie-school. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- officieren voor verrichten van bestuursdiensten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6.
- resident Harloff. Zie: „Resident”.
- wegens dure levenswijze. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 16.
- Dienstbelang —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 16.
- Tolken. Japansche —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 2, 11; st. 6, blz. 5, 6; st. 7, blz. 5, 7; H 304—305, 462.
- Translateurs. — voor ieder gewest. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Transportmiddelen. Zie: „Vervoer”.
- Triangulatie. Loonen koelies bij de —. Zie: „Buitengewesten”.
- Uitzetting. Uitgaven voor in het belang van rust en orde verwijderden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13.
- Vaartuigen. Gebruik der gewestelijke —. Zie: „Gewestelijke vaartuigen”.
- Veldpolitie. Zie: „Politie”.
- Verlof. Europeesch — aan Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Verplichte diensten. Afkoop van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; st. 11; H 455—456, 474, 482.
- Vergoeding voor —. H 435, 470.
- Voorschrift inzake dragen van lichten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
- Verslag. — jaarlijksche vergadering met resident. Zie: „Resident”.
- Vervoer. — bestuursambtenaren met de K. P. M. „Koninklijke Paketvaart Mij”.
- smiddelen voor bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7; H 441, 445.
- Vischvijvers. Belasting op de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 17, 18; H 428—429, 479.
- Volkscredietwezen. Zie: „Credietwezen”.
- Volkshoofden. Bezoldiging van —. Zie: „Bezoldiging”.
- Verbanning van Atjehsche —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Waterleiding. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 10.
- Zelfbesturen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4, 9; st. 7, blz. 4, 13; H 442—445, 446—447, 470—471.

**DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS EN
EEREDIENST (Afd. V).**

- Algemeene Middelbare School. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Ambachtsonderwijs. Zie: „Volksscholen, handenarbeid”, „Inlandsch —” en „Middelbare vakscholen”.
- Ambonsche scholen. H 802, 804, 806, 852.
- Analfabetisme. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 12; st. 9, blz. 7, 14; H 747.
- Armwezen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Bedelaarskolonie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Oudemannenhuis. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Weesinrichting. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Bedevaart. Zie: „Eeredienst”.
- Begrooting. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Beurzen. (Zie ook: „Toelagen”).
Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7, 8, 9; st. 9, blz. 7, 8, 9, 10; H 805, 807, 870, 880.
- Bezoldiging. Nivelleeringsvoorstellen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3, 4.
— godsdienstleeraren. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15.
— hoofden H. I. S. — Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 12.
— hulponderwijzers. H 749.
— personeel Europ. lagere scholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5; H 845.
- Burgerlijk Geneeskundige Dienst. Zie daarvoor het afzonderlijk register hierachter.
- Bijzonder onderwijs. H 795—788, 813, 851, 853, 885.
Bijzondere H. B. S.en. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 1—2; st. 12.
Bijzonder lager onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 4—5; st. 12.
Particuliere ambachtsscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 7.
Particuliere huishoudscholen. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 10; st. 10, blz. 12.
Particuliere Muloscholen. Ond. I — Afd. V: st. 18.
Premies. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 4.
Subsidies voor —. Zie: „Subsidies”.
- Circulaire. — omtrent overgang naar anderen tak van dienst. Zie: „Overgang”.
- Commissie. Handleidingen —. H 743—744, 836.
- Communisten. — als onderwijzer. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8; st. 21; H 795—798, 852, 858, 879—880, 882—884, 885, 887—888, 892—893, 893—894.
- Depot van leermiddelen. Zie: „Leermiddelen”.
- Diploma. Zie: „Schooldiploma”.
- Eeredienst. Bedevaart. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 19; H 766, 807, 867.
Godsdienstleeraren Ambonsche militairen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15.
Godsdienstonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 7; st. 9, blz. 7, 8; H 21, 133, 755—758, 760, 764—765, 767, 787, 836, 866, 868, 876.
- Mohammedaansch onderwijs. Zie: „Mohammedaansche scholen”.
- Moskeekassen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8.
- Scheiding Kerk en Staat. Ond. I — Afd. V: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 5, 13; st. 9, blz. 15; H 81, 836.
- Europeesch lager onderwijs. Zie: „Lager onderwijs”.
- Examen. Afschaffing van —s. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3; H 779.
Eind— H. B. S. H 784, 850, 875.
Eind— Muloschool. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5.
Overgangs—s H. B. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 6.
Staats— voor den handel. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 10.
— hoofdacte. H 791—792, 851.
— hulpacte. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 4; H 783, 874.
- Fröbelonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2, 11; st. 9, blz. 3, 12; H 779—780, 813, 814, 837, 872, 887.
- Gelijkstelling. — Indisch en Europeesch schoolstelsel. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1; st. 9, blz. 1—2; H 773, 778, 810—811, 881.
— (financieele) openbaar en bijzonder onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 1; st. 12; H 750, 785, 786, 846—847.
- Godsdienstonderwijs. Zie: „Eeredienst”.
- Halftime-systeem. H 783, 849—850.
- Handenarbeid. H 753—754, 771, 793, 813, 835, 851, 862.
- Hollandsch-Chineesche scholen. | Zie: „Lager onderwijs”.
Hollandsch-Inlandsche scholen. |
- Hoogere Burger scholen. Zie onder: „Middelbaar onderwijs”.
- Hooger onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 9; st. 9, blz. 5, 10; H 769, 848.
- Huisvesting. — studeerende jongelieden. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 15.
- Inlandsch Ambachts- en nijverheidsonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 11; st. 9, blz. 7, 12; st. 10, blz. 6; st. 11, blz. 12; st. 12; st. 13; st. 14; st. 15; H 766, 806, 813, 835—836, 853.
- Inlandsch lager onderwijs op inheemschen grondslag. Coeducatie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14.
Inspectie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 11; st. 9, blz. 12.
Kostenverdeling. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14; st. 10, blz. 14; st. 10a; st. 12; st. 13.
Schakelscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5, 11; st. 9, blz. 6, 12; st. 19; H 745, 764, 768—769, 793, 845, 879, 886.
- Tweede klasse scholen. H 748—749, 770—771, 847, 861—862, 887, 895.
Inspectie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3.
Uitbreiding aantal —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 4; st. 16.
- Volksscholen. H 747—748, 770—771, 773, 807, 813, 848, 853.
— buitengewesten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14.
Gebreken v/h volksonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5—6; st. 9, blz. 6—7.

- Handenarbeid op —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 6.
- Uitbreiding aantal —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 12; st. 9, blz. 7, 14.
- Internaten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 15; H 754—755, 797, 848.
- Koloniaal Instituut. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1.
- Kunsten en Wetenschappen. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 21—22; st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15; st. 10, blz. 16; st. 12; H 760—761, 860, 862—863.
- Kweekscholen. Zie: „Opleiding”.
- Lager onderwijs. Inlandsch —. Zie aldaar.
- Lager onderwijs op Westersche leest geschoeid.
- Leertijd en leerplan. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; H 779—780.
- Namiddagecursussen bij het —. H 794, 852.
- Europeesche lagere scholen.
- Inspectie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
- Personeel. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 10; st. 9, blz. 5, 12.
- Uitsluiting Inlandsche kinderen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; H 800—801, 852.
- Hollandsch-Chineesche scholen. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 9; st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 12; H 794, 802—803, 852.
- Hollandsch-Inlandsche scholen. H 744—745, 746, 750, 751—752, 767, 770, 773, 792—793, 798, 799, 801—802, 804, 840—841, 852, 860, 862, 868, 870, 878—879.
- Inspectie. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 10; st. 10, blz. 11; H 795, 800, 806, 868, 886.
- Nederlandsch en landstaal op de —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6.
- Opheffing —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6.
- Personeel. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2—3, 10; st. 9, blz. 3, 12.
- Uitbreiding —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6.
- Leergang. (Zie ook „Opleiding”).
- opleiding krachten H. I. onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 10.
- technische K. W. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 11.
- Leermiddelen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8, 9; st. 9, blz. 8, 10.
- Depot van —. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 12; st. 10, blz. 14; H 836.
- Leerplicht. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 7.
- Leerstof. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3; st. 20.
- Lichamelijke opvoeding. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 12; st. 9, blz. 1, 5, 15; H 791, 836.
- Loterijen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 18—19; H 814, 854.
- Maleisch. Onderwijs in —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 7.
- Middelbaar onderwijs.
- Algemeene Middelbare school. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 3; st. 8, blz. 4, 9; st. 9, blz. 5, 10; H 774, 839—840, 853.
- A. M. S. en H. B. S. Zie: „Hoogere Burgerscholen”.
- Hoogere Burgerscholen. H. B. S. en A. M. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5—6; H 837, 849.
- Toelating tot —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 5—6, 12; H 780, 784, 810, 838—874, 886.
- Vacatures. H 795, 852, 879.
- Mulioscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2, 4, st. 9, blz. 5, 6; H 767, 775, 790, 794, 837, 840, 879.
- Middelbare vakscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9, blz. 10.
- Middelbaar Technische school. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 10.
- Zeevaartschool. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 8, blz. 8; st. 9, blz. 10; H 805, 853.
- Mohammedaansche scholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9, blz. 8.
- Mulioscholen. Zie: „Middelbaar Onderwijs” en „Bijzondere Onderwijs”.
- Namiddagecursus. — in Fransch en Engelsch. H 794, 852.
- Normaalscholen. Zie: „Opleiding”.
- Onderwijspolitiek. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1—3, 6—7, st. 9, blz. 1, 2—4, 7; st. 20; H 132, 320, 746, 759—761, 762—764, 768—769, 773, 774—781, 809, 811, 833—835, 836—837, 858—860, 861, 862, 864, 864—865, 868—870, 870—873, 877—878, 881—882, 887, 892.
- Onderwijsraad. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 2; st. 8, blz. 5, 8, 12; st. 9, blz. 5, 6, 7, 8—10, 15; H 793—795, 851.
- Onderwijs-systeem. Zie: „Onderwijspolitiek”.
- Onderwijsverslag. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8.
- Opleiding. Hollandsch-Chineesche kweekschool Meester Cornelis. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 4.
- Hoogere kweekscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 4; H 769—770, 848—849.
- Kweekscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1, st. 9, blz. 12, 13; H 767, 867.
- Kweekscholen voor alle landaarden. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 2, 4; H 750, 848—855.
- Normaalscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1, st. 9, blz. 13; H 794, 852, 853, 879.
- Osvia's. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 11; st. 9, blz. 11; st. 9, blz. 12; H 806, 813, 853.
- ambtenaren voor de beoefening van Indische talen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 8.
- bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 11—12; st. 9, blz. 14.
- instrumentmakers. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 1; st. 14; st. 15.
- voor middelbare acten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 10; st. 11, blz. 12; st. 15; H 785, 794, 852, 862, 885.
- tot onderwijzer. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 8; H 785, 805, 849, 851, 853.
- technische leerkrachten. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 3—4; st. 12; st. 13.
- Ondheden. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 13.

- overgang. — naar anderen tak van dienst. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 4—5; H 783—784, 850, 875, 879, 886.
 —sbepalingen voor niet volledig bevoegde leerkrachten. H 784—785, 856, 875.
- personeel. —stekort en —voorziening. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1—3; st. 9, blz. 2—5; H 763, 775—776, 790, 799—800, 804, 809, 841—845.
 — van het departement. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
 — Europeesch vakonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 9; st. 10, blz. 11.
 Duitse en Vlaamsche onderwijzers. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3—4.
 Werkelooze hulponderwijzers. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3—4; st. 9, blz. 4.
- pestbestrijding. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17—18; st. 17; st. 22; H 815—816, 816—817, 854—855, 873, 884.
- premies. — voor opleiding leerkrachten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
 — studie Inlandsche talen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 11; st. 9, blz. 12.
- ras- en taaleriterium bij toelating tot onderwijs-inrichtingen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3, 4; st. 9, blz. 4; H 750, 763, 768, 773, 779, 780, 784, 792, 810, 839.
- schakelscholen. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.
- schooldiploma. H 791, 851.
- schoolgeld. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 18; H 748, 848.
- schoolverzuim. (Zie „Leerplicht”) H 776, 842.
- speciale scholen. Omzetting — in H. I. S. H 798, 801—802, 804, 852.
- studie. —beurzen. Zie: „Beurzen”.
 — Inlandsche talen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 11; st. 9, blz. 11.
 — middelbare acten. Zie onder: „Opleiding”.
 —reis Philippijnen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8; H 813.
 —toelagen. Zie: „Toelagen”.
- subsidies. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1, 8, 9; st. 9, blz. 1, 8, 9, 10; st. 10, blz. 1—2, 4—5, 16; st. 12; st. 18; H 767, 785, 795, 813, 814, 836, 851, 853—854, 885, 886, 895.
- taaleriterium. Zie: „Ras- en taaleriterium”.
- technische Hoogeschool. Zie: „Hooger onderwijs”.
- toelagen. — hoofden particuliere Mulo-scholen. Ond. I — Afd. V: st. 18.
 — aan jongelieden met onderwijsacte. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 8; H 785.
 — bij onderwijs in Inlandsche talen. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 6; st. 12; st. 13.
 — voor opleidingsacte Nederlandsch. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 12.
- toelating. — tot onderwijsinrichtingen. Zie: „Ras- en taaleriterium”.
- tweede klasse scholen. Zie: „Inlandsch Lager onderwijs”.
- vacantie. — H. B. S. Zie: „Middelbaar onderwijs, H. B. S.”.
- vakscholen. Zie: „Middelbare Vakscholen” en „Ambachts-onderwijs”.
- voertaal. Zie: „Maleisch” en „Taalcriterium”.
- volksboekeringen. Zie: „Volkslectuur”.
- volkslectuur. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 20; st. 8, blz. 12; Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.
- st. 9, blz. 14, 15; H 771—772, 785, 799, 849, 851, 866.
- volkscholen. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.
- wajang. — als leermiddel bij het Inlandsch lager onderwijs. Zie: „Kunsten en Wetenschappen”.
- weeshuizen. Zie: „Armwezen”.
- zedelijke opvoeding. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5; H 754, 784, 791, 836.
- zeeyaartschool. Zie: „Middelbare vakscholen”.
- zending. Zie: „Eeredienst”.

BURGERLIJK GENEESKUNDIGE DIENST.

- Apothekers. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; H 820—821, 857—858, 884—885, 891.
- Artsen. —scholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9—10; st. 9, blz. 10.
Hulp—. Zie: „Opleiding”.
Tand—. Zie: „Opleiding”.
Uitzending gouvernementen —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Bezoldiging. — verplegers en Indische artsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Beurzen. — vrouwelijke leerlingen artsenscholen. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 7; st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
- Bijzondere ziekenzorg. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17; H 854.
- Commissie. — inzake bouw enz. van ziekenhuizen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
- Departement. — van Volksgezondheid. Zie: „Volksgezondheid”.
- Doekocns. H 818—819, 857, 884, 890.
- Geneeskundige instellingen. H 818.
Gewestelijk geneeskundig kantoor Semarang. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
Krankzinnigengestichten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
Poliklinieken. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
Ziekeninrichting Pandeglang. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
- Hygiëne. — als schoolvak. H 819, 884.
- Jaarverslag van den B. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8; H 857.
- Leiding van den B. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8, 13; st. 9, blz. 9.
- Lepra. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16—17; H 816, 819, 854, 856, 857.
- Medicijnen. Verstreking van —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; H 819—820.
- Mortaliteit en morbiditeit. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7, 13; st. 9, blz. 8, 17; H 814, 856.
- Mijnwormziekte. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 17; H 816, 819, 854, 856, 857.
- Opleiding. Artsenscholen. Zie aldaar.
— analisten en controleurs voor de volksgezondheid. H 812, 855, 882, 888—890.
— geneeskundigen voor Indischen dienst. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
— hulpartsen. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 9; st. 10, blz. 11.
— tandartsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
— verplegend personeel. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16, 17; H 857.
— vroedvrouwen. H 813—814, 856.
- Personeel. —svoorziening. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
Leiding van het departement. Zie aldaar.
Uitzending gouvernementen artsen. Zie: „Artsen”.
- Studietoelagen. — aan Indische artsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
— aan toekomstige gouvernementen artsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
- Venerische ziekten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
- Verloskundige hulp. Gebrek aan —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; H 813—814, 856.
- Verplegers. Bezoldiging —. Zie aldaar.
Opleiding — in Indië. Zie „Opleiding”.
- Volksgezondheid. Afzonderlijk departement van —. Ond. I — Afd. V: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8.
Leergang analisten en controleurs voor de —. Zie: „Opleiding”.
Maatregelen in het belang der —. Ond. I — Afd. V: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 7, 14; st. 9, blz. 18; H 89, 91, 814, 816, 817, 854, 856, 857, 884.
- Volksziekten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16—17; H 816, 819, 854, 856, 857, 890.
- Ziekenhuizen. Zie: „Geneeskundige instellingen”.

**DEPARTEMENT VAN LANDBOUW, NIJVERHEID
EN HANDEL (Afd. VI).**

- Abituriënten der Middelbare landbouwschool. Zie: „Middelbare Landbouwschool”.
- Afdeelingsbanken. Uitbreiding —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3.
- Beleid. — van den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 571—574, 587, 710, 717, 732, 738, 740.
- Bevloeingsproeven. Zie: „Irrigatie”.
- Bezoldiging. — der lagere ambtenaren ressorteerende onder het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 6.
- Boschpolitie. Instructie —. Zie: „Instructie”.
- Boschwezen. „Andere uitgaven” (stijging uitgaven en ontvangsten bij het —). Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 562—563, 706.
- Bezuiniging op railbaanmateriaal. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Houttekort. (Lezing Beukema toe Water voor de Ned.-Ind. afdeeling der Ned.-Ind. Mij. voor Nijverheid en Landbouw). Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- Herbebossing. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- Instelling Commissie van Advies voor houtexploitatie en houthandel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Kosten dienstreis Inl. ambtenaren bij het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Landexploitatie van djatibosschen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Overleg Regeering met K. P. M. in zake scheepsgelegenheid voor hout van Zuid-Sumatra. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Overzicht van het bedrijf. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11; st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 2.
- Verhouding lager personeel van het — met Inl. bevolking. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- Burgerl. Veeartsenijkundige dienst. Benoeming hoofdinspecteur van den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; st. 15; H 567—569, 709, 726, 738.
- Reorganisatieplannen voor den —. H 596.
- Candidaat houtvesters. Opleiding voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Caoutchoucbedrijf. Bezoldiging geëmployeerden in het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 564.
- Commissie van Toezicht op 's Lands —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 17; st. 13; H 594, 708, 737.
- Plannen der Regeering in zake het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; st. 12, blz. 1; st. 13, blz. 1; H 564, 724, 726, 729.
- Raming der kosten van het —. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Commissie. — voor de fabrieksnijverheid en de directeur van landbouw, nijverheid en handel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; H 588, 593—594.
- Consuls. Aanstelling consulaire ambtenaren en handelsattachés. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 5—6; H 58—60, 105, 326.
- Coöperatie. Steunverleening voor de bevordering der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 66, 85.
- Cultures. Katoen —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7—8; H 563, 587, 707, 724, 738.
- Peper —. H 592.
- Proeftijd in suiker — voor a.s. landbouwleeraren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Rubber —. H 569—571, 589, 724, 726—732.
- Steunverleening aan —. Zie: „Cultuur-hulpbank”.
- Cultuur-hulpbank. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 1; st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 2; H 898—899.
- Cultuurschool. Nut der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 9; H 581, 583, 715.
- Fabrieksnijverheid. Zie: „Nijverheid”.
- Fokkerij te Mandah. Afvoering van gelden voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11; H 581—582, 716, 736.
- Garoet. Regeeringssteun aan wilde stoeterijen te —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Handel. Handelsattachés en consuls. Zie: „Consuls”.
- Handelscommissaris voor Ned.-Indië in Noord-Amerika. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 13; H 564—565, 708.
- Meerdere organisatie van den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Toezicht op maten en gewichten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 13.
- Indische Centrale Aanschaffingsdienst. Werking van den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 13.
- Industrie. Zie: „Nijverheid”.
- Institut international du Froid. Afvaardiging naar het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Instructie. — voor de boschpolitie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- voor landbouwadviseurs. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Internationaal Landbouwinstituut te Rome. Ond. I — Afd. VI: st. 8, blz. 1; st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 2.
- Irrigatie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 587, 591, 719, 736, 740.
- Kamers van Koophandel. — Reorganisatie der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Kamers van Landbouw. Nieuw ontwerp voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 6.
- Kina. Positie van het niet-ambtelijke personeel der — onderneming. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- Kininefabriek. Zie: „Landskininefabriek”.
- Landbouwbedrijf. Beschikbaarstelling van land voor het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2.
- Bevordering — door wijlen Pangeran van Soemedang. H 592—593, 720.
- Inlandsch —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2—4; H 563, 575—579, 595, 715, 738.
- op Djambi. H 591.
- Verbetering der opleiding tot mantri-landbouwer. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2.
- Landbouwcommissies. Wenschelijkheid oprichting —.

- Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 590—591, 716.
- Landbouwconsulenten. Uitbreiding aantal —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 8.
- Landbouwleeraren. Instituut der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 563, 574—579, 582—583, 586, 587, 706—707, 715.
- Klachten Inlandsche —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; H 576, 582.
- Ontslag — Smits. H 572, 589, 711—712.
- Proeftijd voor a.s. — in de euikercultuur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Samenwerking — en B. B.-ambtenaren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 577—578.
- Vestiging van een landbouwleeraar op Ambon. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 594—595, 720.
- Landbouwscholen. Aantal candidaten voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; H 578—579.
- Desa —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2, 5; st. 7, blz. 4; H 578—579, 583, 592.
- Landbouwvoorlichtingsdienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 3, 8; H 563, 574—579, 584—586, 590, 706—707, 715, 724, 738.
- Zie ook: „Landbouwleeraren”.
- Landsfokkerij. — van klein vee te Pengalengan. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 581, 583, 716.
- Opheffing van — op Celebes. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 581—582.
- te Padang Mangatas. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- Landskininefabriek. Oprichting van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- Leiding. — van het departement. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 571—574, 587.
- Makelaardij. Maatregelen ter controleering der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Middelbare landbouwschool. Abituriënten der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; H 579, 582.
- Vorbereidende leergang van de —. Zie: „Opleiding land- en tuinbouw”.
- Nijverheid. Commissie voor de fabrieks —. Zie: „Commissie”.
- Contact tussehen ambtenaren der afdeeling Nijverheid en de bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 12.
- Onbevredigende resultaten der afd. —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; H 719.
- Opbouw Indische fabrieks —. H 104, 565, 583, 593, 708.
- Verwaarloozing inheemsche —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 13; H 588.
- Voortbestaan afdeeling —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4.
- Nijverheidsondernemingen. Ondersteuning aan —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 5, 13.
- Ooftteelt. Verkoop, terugkoop en uitroeiing van vruchtboomen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Vruchtenveredeling en vruchtenteel in de buitengewesten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 586, 593, 595.
- Onderzoek. Waarnemingen en anatomisch — van Indi-
- sche houtsoorten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. st. 7, blz. 6.
- Dr. Rutgers naar pepercultuur op Ban H 592.
- naar geschikte looistoffen in Indië. Ond. I Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- rijsteeltuur in Italië. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 587, 719.
- voor opbrengst van tweede gewassen en pagogo. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 1, 10; st. 7, blz. 3; st. 7, blz. 8.
- Ontslag. Ontslag Ritsema van Eck en Smits. Zie: „Personeel”.
- Opleiding land- en tuinbouw. Het vormen van tan H 585—586, 736.
- Indeeling van de —. Ond. I — Afd. VI: st. blz. 5; st. 7, blz. 9; H 580—587, 715, 735, 740.
- Padalarang. Stocterij te —. Ond. I — Afd. VI: st. blz. 7; st. 7, blz. 11.
- Personeel. Ontslag houtvester Ritsema van Eck. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 8; H 594, 720, 723, 736—737, 741.
- Ontslag landbouwleeraar Smits. H 572, 589, 711, 712, 719, 732—734, 738—739.
- Overleg v/h personeel met den directeur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 710.
- Samenwerking landbouwadviseurs en B. B.-ambtenaren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. H 577—578.
- Politiek. Bezuinigings —. H 565—567.
- Hout —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. blz. 5; H 706, 719.
- Ontwikkelings — voor de buitengewesten (pnaale sanctie). H 579—580, 708.
- Rijst — van den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel. H 573—574, 589, 712—734—735.
- Proeffabrieken. Vermindering post voor —. Ond. I Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- voor bereiding van vischeconserven. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11; H 719.
- Proefstation. Verhooging der raming voor het algeme —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. H 564, 592, 707—708, 738.
- Rapport. „Het landbouwonderwijs in Ned.-Indië”, door F. J. Lekkerkerker. Ond. I — Afd. VI: st. blz. 5.
- Jasper betreffende de Saminbeweging. Ond. I — Afd. VI: st. 7, blz. 11.
- landbouwleeraar Koens. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2.
- Reyntjes in zake visserij in Ambonse wateren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. blz. 5; H 720.
- Reproductie-inrichting. Verhooging raming voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; st. blz. 1; H 564, 707.
- Roofbouw. Maatregelen der Regeering tegen —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3.
- Rijst. Bestemming restant distributierijst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 573—574, 5713—714.
- Resultaten —bedrijf te Selatdjaran. Ond. I

- Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8, 13; H 572—573, 589, 712—713.
- Resultaten —bedrijf in de Tjiheavlake. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- cultuur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; H 591—592, 712, 713.
- oogstmislukking. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; H 587, 717—719, 736.
- productie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- verbruik. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- voorziening. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- atdjaran. Rijstbedrijf te —. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8, 13; H 572—573, 589, 712—713.
- atistisch kantoor. Centralisatie van de statistische bureaux. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 707.
- Toestaan van gelden voor het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 9, blz. 1; H 563.
- eterij. — te Padalarang, Tasikmalaja en Garoet. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11; H 716.
- sikmalaja. Regeeringssteun aan wilde stoeterijen te —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
- heavlake. Resultaten rijstverbouw in de —. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- artsenschool. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 8; H 580—581, 735.
- artsenijkundige dienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11; H 586—587, 708, 709.
- Benoeming hoofdinspecteur van den B. V. D. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 567—569, 709, 726, 738.
- Reorganisatie van den B. V. D. H 569.
- artsenijkundig onderzoek. Laboratorium voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 9, blz. 2.
- Maandloon schrijvers bij het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- emantri. Aanstelling van —'s in residentie Menado. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 717.
- estapel. — op Bali. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; H 709.
- eteelt. Scheiding veeteeltkundige dienst van veertse-
nijkundigen dienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6,
blz. 3; st. 7, blz. 4; H 567, 708, 741.
- onderneming „Dampit”. Ond. I — Afd. VI:
st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- scheonservenfabriek. Steun aan particuliere —. Ond.
I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- sscherij. Bevordering van — in 't algemeen. H 593,
740.
- Bevordering — in Ambonsche wateren. Ond. I
— Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 595, 720.
- sscherijschool te Bengkalis. Oprichting van een —.
Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- schzouterijen. Verhoogde raming voor —. Ond. I —
Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- oedselvoorziening. Het vraagstuk der —. Ond. I —
Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 5.
- Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.
- IJKwezen. Opleiding voor het —. Ond. I — Afd. VI:
st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; st. 7, blz. 13.
- Zeeonderzoek. Doel en resultaten van het —. Ond. I —
Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Zoölogisch laboratorium. Omtrent het nut van het —.
Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.

**DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE
WERKEN (Afd. VII).**

Aanneming. Uitvoering van werken in —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2; Ond. 2 — st. 3, blz. 1—2; st. 4; st. 5; H 489, 494, 497, 529, 530, 531.

Aanschaffing en uitzending van goederen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 18, blz. 1.

Assainering. Zie: „Irrigatie”.

Baggerdienst. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 11—12; st. 17, blz. 5—6; st. 18, blz. 7; H 499, 500, 508, 532, 538.

Begrotingsoverschrijding. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1; Ond. 2 — st. 4; st. 5; H 489, 490—493, 529—530, 533—535, 535—537.

Bevloeiingswerken. Zie: „Irrigatie”.

Bezoldiging. — departementspersoneel. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 2.

Bouwvoorschotten. H 511, 533, 539.

Bruggen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 5; st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

Centraal burgerlijke ziekeninrichting. Zie: „Gebouwen”.

Centraal waterschapskantoor. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 11; st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.

Departement. Jaarverslag —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 3; st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 494.

Leiding van het —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1; H 495—497, 505—506, 530—531, 532, 537—538, 539.

Opheffing of reconstructie van het —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1.

Samenwerking van het — der B. O. W. met andere —en. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 2; H 510, 511, 532, 533.

Werkwijze van het —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2; st. 18, blz. 1—2; H 510, 511, 531, 532, 539.

Depot van leermiddelen. Zie: „Gebouwen”.

Dienstwoningen. Zie: „Gebouwen”.

Drinkwaterleiding. Zie: „Volksgezondheid”.

Gebouwen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 4, 5; st. 17, blz. 2, 3, 4; st. 18, blz. 2, 3, 4; st. 19; H 509—510, 511, 512, 532, 533, 538, 540.

— voor den P. T. T.-dienst. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3—4; st. 18, blz. 4; H 512.

Belastingkantoor Semarang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.

Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting Semarang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 19; H 509—510, 532, 538, 540.

Depot van leermiddelen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3.

Geldverspilling bij de oprichting van —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2, 3; st. 18, blz. 1, 2, 3.

Gevangenis. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3—4.

Hoofdecommissariaat van politie Soerabaja. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.

Huur van gouvernementwoningen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3.

Kampements —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2.

Landsdrukkerij. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

Landskas Medan. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4; H 512, 533.

Militaire ziekeninrichtingen. H 510, 532.

Postkantoor. Zie: „Gebouwen voor den P. T. T.-dienst”.

Quarantainestation. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; Ond. 1 — Afd. V: st. 9, 19; H 511.

School—. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 2, 4; H 511—512, 533.

Semi-permanente —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1, st. 18, blz. 1.

Woningen en erven van Inlandsche bestuurstenaren. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2; H 510—511, 532.

Gevangenis. Zie: „Gebouwen”.

Grondstoffen. H 506, 532, 538, 539.

Havens. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 11—13; st. 17, blz. 5, 6; st. 18, blz. 6, 7; Ond. 2; H 493—494, 498, 499, 500, 501, 507—509, 529, 531, 532, 538, 539.

Baggerdienst. Zie aldaar.

Beheer der Indische —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; H 494.

Kleine —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; st. 4; H 493—499—500, 507, 529, 539.

Rentabiliteit van —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 4; st. 5; H 531.

Watervoorziening. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.

— Belawan. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.

— Makassar. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.

— Menado. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; H 507—508, 532, 539.

— Semarang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; H 500, 508—532, 538, 539.

— Soerabaja. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; st. 4; H 493—500, 529, 531, 537.

— Tandjong-Priok. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; st. 4; H 494, 500, 529, 531, 537.

— Tjilatjap. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.

Emmahaven. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.

Zeehaven en kolenstation Sabang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 6, st. 18, blz. 7.

Ingenieurs. Werving van —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 2, 3; st. 18, blz. 1, 3; H 160—161.

Irrigatie. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 6—10; st. 17, blz. 4—5; st. 18, blz. 4—6; H 494, 495, 506, 507, 532, 533.

Aanleg van kringwadoeks. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5; H 506, 532.

Aanleg en onderhoud van teritaire leidingen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.

— werken in Atjeh. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5; H 495, 530.

— in Banjoewangi. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.

— werken in Preanger-Regentschappen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.

— werken in verband met de Rawah-Penning. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.

— werken voor de voedselvoorziening. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.

— werken in het belang der volksgezondheid. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.

Assaineering. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4—5; st. 18, blz. 6; H 494, 530, 533.

Dag- en nachtregeling. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5; H 506.

Kleine — werken. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.

Jaarverslag. Zie: „Departement”.

Kloet. Uitbarsting van de —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2, 3; st. 18, blz. 2, 3; st. 19; H 501—504, 531—532, 537, 540.

Kostplus systeem. Zie: „Aanneming”.

Landsdrukkerij. Zie: „Gebouwen”.

Leiding. — departement. Zie: „Departement”.

Luchtvaartdienst. Werken voor den —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 495, 530, 540, 541.

Personeel. — van het departement. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 2—3.

— van den Waterstaat. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 3; st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 494, 510.

Tekort aan —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2.

Postkantoor. Zie: „Gebouwen”.

Quarantainestation. Zie: „Gebouwen”.

Scholen. Zie: „Gebouwen”.

Vischvijvers. Ontginning en drooglegging van —. Zie: „Volksgezondheid”.

Volksgezondheid. Werken in het belang der —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 10; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 4; H 512, 533, 539.

Zie ook onder: „Irrigatie”.

Waterschapskantoor. Zie: „Centraal —”.

Waterstaat. Personeel —. Zie: „Personeel”.

Wegen. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 5—6; st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

Aanleg van — in Celebes. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 507, 539.

Onderhoud en herstelling van —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

— congres. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

— plan voor Celebes en Borneo. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 507, 532, 539, 540.

Werkwijze. — departement. Zie: „Departement”.

Woningen. Zie: „Gebouwen”.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTS-BEDRIJVEN (Afd. VIII).

Afschrijvingen. Systeem van schrijvingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4.

— op het bedrijf van de S.S. H 520.

Automobioldiensten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 128—134.

Uitbreiding —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13; H 516, 548.

Overschot van de bedrijfsramingen der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Bedrijfsuitkomsten. Zie: „Bedrijven”.

Bedrijven. Beheer van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1—2; H 519—520, 521—522, 544—546, 552—553, 555.

Gecombineerde —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5, 6; H 522, 544, 546, 555, 558.

Invoering — wet. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 512, 546.

Overbrenging van diensten en — naar Bandoeng. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 3.

Overzicht van de bedrijfsresultaten der gouvernementsbedrijven. H 545.

Productie der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 4—5.

Reorganisatie van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 130—131, 512, 546.

Tarieven der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 16, blz. 100; st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.

Vorbereiding van de stichting van landsbedrijven (bureau Groothoff). Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2—3; st. 19, blz. 4.

Begrooting. Overchrijving van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1—2, 15, 16; H 519—520, 544, 549—550, 555—556.

Bureau Groothoff. Zie: „Bedrijven”.

Commissie. — van onderzoek inzake verkeerssnelheid. Zie: „Spoorwegen”.

Radio-Commissie. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoon”.

Departement. Overbrenging van het — naar Bandoeng. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 3.

Djambi-olievelden. Zie: „Ontginning”.

Duurtetoelagen. — aan eenige ambtenaren in de gewesten buiten Java en Madoera. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 9.

Goud. — ontginning in Benkoelen. Ond. I — Afd. VIII: st. 8, blz. 47—50; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.

Kloettunnel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 8.

Landsdrukkerij. Ond. I — Afd. VIII: st. 7, blz. 43—46.

Aflevering door — van de Handelingen van den Volksraad. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Economische aanwending van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Opstelling van machines van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 7, blz. 45; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Papierprijzen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Mijnwezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 7—9.

- Concessie-aanvragen. Ond. I — Afd. VIII: st. 8, blz. 4; st. 19, blz. 8.
- Mijnbouwkundige en geologische opsporingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 8—9.
- Mijnverordeningen. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 7—8.
- Reorganisatie van den dienst van 's Lands mijn-diensten. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7—8.
- Ontginning. — van de aardolievelden Djambi. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 6; H 44, 82—83, 514—515, 524, 526—527, 546, 552, 555, 557—558.
- van de ijzerertsen van Celebes en Borneo. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 4 en blz. 9; H 513—514, 546—547.
- Ombilinsteenkolen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8.
- van de Poeloe Laoet steenkolenmijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 11, blz. 65—68.
- Opium. Ond. I — Afd. VIII: st. 6, blz. 37—41.
- Opleiding. — aan de mijnbouwkundige afdeling der K. W. S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- candidaat-ingenieurs en candidaat-mijnop-zieners. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- van personeel voor den dienst van Waterkracht en Electriciteit. Zie: „Waterkracht en Electriciteit”.
- Personeel. — bij het Departement. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- bij de Postspaarbank. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 2—3.
- bij den P. T. T.-dienst. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
- bij de steenkolen ontginningen en bij de goudontginningen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- Inkrimping administratief — van het kantoor van het Mijnwezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Rust- en werktijden van het S.S. —. Zie: „Spoorwegen”.
- Postspaarbank. Ambtenaar voor de geldbelegging. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Bezoldiging van ambtenaren bij de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Bezuiniging. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 2—3; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Personeel bij de —. Zie: „Personeel”.
- Post-chèque- en giro-dienst. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
- Propaganda voor de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4, st. 19, blz. 5; st. 21, blz. 22; H 515, 548, 553—554, 559.
- Verhooging van de rente van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Post-, telegraaf- en telefoondienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 15, blz. 89—97; st. 18, blz. 5—7; st. 19, blz. 9—10.
- Aansluitingen aan het telefoonnet. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 12.
- Bedrijfsrekeningen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5—6; st. 19, blz. 9—10.
- Bezoldiging van het personeel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10—11.
- Briefport. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6, st. 19, blz. 10; H 516—517.
- Eigenmachtig neerleggen van de betrekking. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 516, 549, 557.
- Gemeentelijke telefoon. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 523—524, 550—551, 558—559.
- Hoofd van den dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 517, 557, 560.
- Keuze-benoemingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 517—518, 557, 560.
- Laboratorium voor den —dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6.
- Positie-verbetering van het personeel bij den —dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
- Post-auto's. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6—7, st. 19, blz. 12.
- Postchèque- en giroverkeer. Invoering van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6, H 522—523, 550, 556—557, 559.
- Postkantoor te Bandoeng en Batavia. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3—4; st. 19, blz. 12.
- Postkantoor. Inrichting en dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 12; H 515, 524, 548, 552, 557, 558, 559.
- Publieke dienst of bedrijf. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 516—517.
- Radio-Commissie. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
- Tarieven van den —dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 69, 514, 547, 548—549, 554—555, 559—560.
- Telegraafgeheim. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
- Toezicht op den P. T. T.-dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 12.
- Uitbreiding van het personeel van den P. T. T.-dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 25; st. 26; st. 27.
- Vakvereeniging. Afvaardiging voor het bepleiten van belangen naar Nederland. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 517, 549, 557, 560.
- Weddeherziening van het personeel van den P. T. T.-dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 15, blz. 90; st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 518, 549.
- Zegelverkoop. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6, st. 19, blz. 12.
- Rapport-Middelberg. Zie: „Spoorwegen”.
- Sociale aangelegenheden. Adviseur —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2.
- Kantoor van Arbeid. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 2; st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2, 6; st. 20, blz. 1.
- Spoorwegen. Ond. I — Afd. VIII: st. 16, blz. 99—126.
- Benoeming van buitenstaanders bij de S.S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3—4, H 525—526, 552.
- Bezoldiging van het personeel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.

- Infanterie. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 6—7; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.
- Japansche tolken. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
- Kleeding. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 3, 4—5, 7; st. 8, blz. 3, 7—8, 11; H 645, 650, 695, 698.
- Krijgsschool. Zie: „Hoogere krijgsschool”.
- Krijgstucht. Reglement —. Zie: „Militair recht”.
- Leger. Bestemming van het —. Ond. I Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; H 641—642, 647, 659, 694—695, 698.
- Continuiteit in het — commando. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; H 646.
- Geesst in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 3—7; H 642, 645, 663, 694, 704.
- Gelijke behandeling van alle bevolkingsgroepen. Zie: „Rascriterium”.
- Inkrimping van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 1; H 646, 647.
- Machtsvertoon. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11—12.
- Manoeuvres. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3—7; st. 8, blz. 11.
- Politiek in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4; H 657, 658, 697, 702.
- Rascriterium in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4, 5—6; H 657, 658, 661—663, 664, 697, 698, 703, 704.
- Sterkte van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 2, 7; st. 8, blz. 1, 12; H 641.
- Taalercriterium in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5—6; H 659, 661—663, 697, 698, 704.
- Tucht in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4.
- Verkoop van bier in militaire societeiten. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 15; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
- Werving. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2—3, 6; st. 8, blz. 3, 11; H 660—661, 698, 703, 704.
- Lichamelijke opvoeding. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5—6; st. 8, blz. 7, 9; H 643, 645, 659, 695, 697.
- Luchtvaartafdeeling. Zie: „Vliegdiens”.
- Magazijn. Militaire — en. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.
- Militaire administratie. Zie: „Administratie”.
- Militaire societeiten. Verkoop van bier in —. Zie: „Leger”.
- Militair recht. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 11; st. 7, blz. 3, 6; st. 8, blz. 4, 10—11; H 649.
- Militie. Europeesche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 653—655, 696.
- Inlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6; H 642—643, 644, 646, 647, 659, 660, 661, 698, 704, 705. (Zie verder Afd. X, Marine).
- Mitrailleurs. H 644, 694.
- Munitie. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7, 8.
- Muziek. Zie: „Stafmuziek” en „Bataljonsmuziek”.
- Normaalschietschool. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 650.
- Officieren. Bevorderingskansen van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 649—650, 658—659, 698.
- Reserve —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 648, 651, 695, 698.
- Tekort aan —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9; H 648, 649.
- Vroegtijdige pensionneering. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 645, 647—648, 695, 699.
- Onderluitnants. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2—3; H 649, 651, 655—656, 658, 695, 696, 697, 700.
- Onderofficieren. — rangen bereikbaar voor alle militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 2, 6; H 658.
- Europeesche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Inlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Peil der —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 648—649.
- Opleiding. — tot officier. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2, 5, 6; st. 8, blz. 2, 7, 9; H 651, 659, 696, 698.
- tot onderluitenant. Zie: „Onderluitnants”.
- tot onderofficieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 2; H 649, 705.
- Overtocht. Scheerloon tijdens —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.
- Personeel. —voorziening. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 2—3.
- Uitbreiding —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Privileges. Militaire —. Zie: „Bezoldiging”.
- Projectielen fabriek. Zie: „Munitie”.
- Rascriterium. Zie: „Leger”.
- Rechtspraak. Militaire —. Zie: „Militair recht”.
- Reëngagement. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 649, 695.
- Regiments- en divisieverband. Ond. I — Afd. IX: st. 13; H 642, 644, 646, 694, 698, 705.
- Reserve officieren. Zie: „Officieren”.
- Rij- en hoefsmidschool. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 651, 696.
- Scheerloon. Zie: „Overtocht”.
- Schietschool. Zie: „Normaalschietschool”.
- Schutterij. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 661, 698.
- Societeiten. Zie: „Militaire —”.
- Staf. Plaatselijke staven. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 6; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.
- Stafmuziek. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7—8.
- Taalercriterium. Zie: „Leger”.
- Tandheekkundige behandeling. Ond. I — Afd. IX: st. 9, blz. 2; st. 11; st. 12.
- Toelagen. — aan militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.
- Topografische dienst. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 2—3; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.
- Trein. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 6; st. 7, blz. 5—6; st. 8, blz. 8—9; H 651, 696.
- Tucht. Zie: „Leger”.
- Veeteeltonderneming. — Djampit. Zie: „Djampit”.
- Verdedigingsbelasting. Zie: „Afd. X, Marine”.
- Verrekening. — met departement van Justitie. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
- Vervoer. — te water en te land. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.

Voeding. Ond. **1** — Afd. IX: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 1; H 664, 698.

Vrijwilligers. Europeesche —. Ond. **1** — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 649, 657, 703, 705.

Wapenfeesten. Ond. **1** — Afd. IX: st. 7, blz. 3, 7; st. 8, blz. 3, 11.

Werving. Zie „Leger“.

DEPARTEMENT DER MARINE (Afd. X).

Aanbouw. — van schepen. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 9; st. 7, blz. 1, 2, 4; st. 8, blz. 1, 2, 3, 4; Ond. **3** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2—3; st. 6; H 596, 601, 609, 617, 626, 634, 672, 673.

Afschaffing van de vloot. Zie: „Vloot“.

Algemeene kosten der zeemacht. Ond. **1** — Afd. X: st. blz. 11; st. 7, blz. 2, 4; st. 8, blz. 2, 5—6.

„Antiepe“. Brand op het olieschip —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

Auto's. Economisch gebruik van —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4.

Behandeling. Overwegingen omtrent uitstel van — der vlootwet 1922. Ond. **3** — st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1; H 617, 622, 623, 672.

Bezoldiging. — Europeesch marine-personeel. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 595, 633, 640.

— hoofdinspecteur en inspecteur-onderhoofd van scheepvaart. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

Brandstoffen. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 5, 9; st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 4, 5; Ond. **3** — st. 3, blz. 4.

Defensie. Departement van —. Zie: „Departement“.

Maritieme —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1, st. 8, blz. 1—2, 4; Ond. **3** — st. 3, blz. 1; st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; st. 6; H 599—601, 601—602, 602—606, 607, 608—609, 612, 615—616, 620—621, 621—623, 624—625, 627—628, 628—630, 664—665, 666—667, 668, 674, 675, 676, 677—679, 679—680, 683—685, 685—686, 687—688, 690—691.

Defensiebelasting. Ond. **3** — st. 4, blz. 2, 3; st. 5, blz. 2; H 621.

Departement. — van Defensie. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 2; H 596, 636.

Personeel —. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 1—2, 3; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

Verrekening met het — in Nederland. Zie: „Verrekening“.

Zelfstandig — van Marine in Indië. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 596, 636.

Deskundigen. — der Marine in den Volksraad. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2.

Duikbooten. Zie: „Onderzeebooten“.

Eskader. Nederlandsch —. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 2, 4; st. 8, blz. 2, 6.

Financiën. Financiële gevolgen der vlootwet 1922. Ond. **3** — st. 3, blz. 5—6; st. 4, blz. 2—3; st. 5, blz. 2; H 611, 613, 621, 623, 630—631, 669—670, 680—681, 682, 689.

Flottieljevaartuigen. Ond. **3** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3.

Fusie. — der departementen van Oorlog en Marine. Zie: „Departement van Defensie“.

Geheimhouding. — defensiecommissie opgelegd. Ond. **3** — st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1.

Gewestelijke vaartuigen. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 9; st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 5; st. 9.

Gouvernements-marine. Gezaghebber der — op hoofdkantoor van Scheepvaart. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

Hospitaalschip voor de —. Zie: „Hospitaalschepen“.

- Opleiding —. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 8—9; st. 7, blz. 2, 4; st. 8, blz. 3, 5.
- Personeel —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2.
- Voeding —. Zie: „Voeding”.
- Hoofdkantoor van Scheepvaart. Zie: „Scheepvaart”.
- Hospitaalschepen. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Hydrografische dienst. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 7; st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 2, 5.
- Kalangie. Stuurman —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- „Karimata”. Zinken s.s. —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Kostenverdeling. — tusschen Nederland en Indië met betrekking tot de vloot. Ond. **3** — st. 3, blz. 5, 6; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2; st. 7; st. 8; H 608, 609, 613—614, 623—624, 626—627, 628, 634—635, 665, 670—672, 673, 679, 681—682, 685, 686—687, 688—689, 690—692.
- Kruisers. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1, 2; st. 8, blz. 2, 4; Ond. **3** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3; H 668.
- Kweekschool Makasser. Zie: „Opleiding”.
- Loodsdienst. Zie: „Scheepvaart”.
- Magnetische en weerkundige waarnemingen. Personeel —. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 5—7; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Marine-etablisement. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 1, 2—4; st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 3, 4; H 596, 635.
- Marine-personeel. Zie: „Personeel”.
- Maritieme defensie. Zie: „Defensie”.
- Materieel. Uitbreiding van —. Ond. **3** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2—3.
- Militie. Inlandsche —. Ond. **3** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 626, 665, 669.
- Moederschip. — voor onderzeebooten. Zie: „Onderzeebooten” en „Aanbouw”.
- Munitie. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2, 3; Ond. **3** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3; H 626, 673, 686.
- Mijnen. Aanmaak en aanschaffing van —. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 1; st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 3; Ond. **3** — st. 3, blz. 2—3; st. 4, blz. 3.
- Mijneleggers. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; Ond. **3** — st. 3, blz. 1—2.
- Nederlandsch eskader. Zie: „Eskader”.
- Officieren. Opleiding zee—. Zie: „Opleiding”.
- Olie. —havens. Ond. **3** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3. —schip „Antiepe”. Zie: „Antiepe”.
- Onderzeebooten. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1, 2, 3; st. 8, blz. 2, 4; Ond. **3** — st. 3, blz. 3; H 614—615, 632, 634, 667.
- Opleiding. — voor de Gouvernements-marine. Zie: „Gouvernements-marine”. — Inlandsche machinedrijvers. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 11; st. 7, blz. 4. — motoristen gewestelijke vaartuigen. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 4. — zee-officieren. Ond. **1** — Afd. X: st. 11, blz. 1; Ond. **3** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 639, 665, 669. — zeevaartschool Makasser. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 11; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 597, 636—637, 638.
- Overtochtskosten. Zie: „Algemeene kosten der zeemacht”.
- Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.
- „Pelikaan”. Zie: „Moederschip”.
- Personeel. — departement. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 1—2, 3; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3. — Gouvernements-marine. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2. — Indische Militaire Marine. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2. — magnetische en weerkundige waarnemingen. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 5—7; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5. — Marine-etablisement. Zie aldaar. — Nederlandsch eskader. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2. — ten behoeve van „Scheepvaart”. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Personeelsvraagstuk. — bij de vlootwet 1922. Ond. **3** — st. 3, blz. 2; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 608, 612, 626, 669, 686.
- Projectielenfabrieken. Zie: „Munitie”.
- Raad voor de Scheepvaart. Zie onder: „Scheepvaart”.
- Scheepvaart. Hoofdkantoor van —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 5. Loodsdienst. H 598, 639. Personeel —. Zie: „Personeel”. Raad voor de —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Scheepvaartordonnantie. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Staf. Chef van den —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 3; H 597, 636.
- Steenkolen. Zie: „Brandstoffen”. — opslagplaats. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 5; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- Toelagen. — onderofficieren. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6.
- Torpedobootjagers. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Torpedo's. Zie: „Marine-etablisement”.
- Uitzending. — van personeel. Zie: „Algemeene kosten der zeemacht”.
- Verdedigingsbelasting. Zie: „Defensiebelasting”.
- Verpleegkosten. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6.
- Verrekening. — met het departement van Marine in Nederland. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Vliegdiens. Ond. **1** — Afd. X: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; Ond. **3** — st. 3, blz. 3; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 597, 637, 638.
- Vliegekamp. — Tandjong-Priok. Ond. **1** — Afd. X: st. 8, blz. 3; Ond. **3** — st. 3, blz. 3; H 631—632.
- Vloot. Afschaffing of inkrimping van de —. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; Ond. **3** — st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; H 617—620, 683.
- Vlootbasis. Zie: „Vlootsteunpunten”.
- Vlootbasisfonds. Ond. **3** — st. 3, blz. 3—4; H 672, 691.
- Vlootfonds. Ond. **3** — st. 3, blz. 2—3; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2.
- Vlootsteunpunten. Ond. **1** — Afd. X: st. 8, blz. 4; Ond. **3** — st. 3, blz. 3—4; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 623, 673.
- Vlootuitbreiding. Ond. **1** — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1, 4; Ond. **3**; H 599—631, 664—693.
- Vlootwet 1922. Zie: „Vlootuitbreiding”.

Voeding. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 7, 9, 12; st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 5, 6; st. 9; H 596, 635.
 Voorlichting. Deskundige —. Zie: „Deskundigen”.
 Zeemilitie. Zie: „Militie”.
 Zeevaartschool. Zie: „Opleiding”.

PLAATSELIJK EN GEWESTELIJK ZELFBESTUUR
 (Afd. XI).

Belastingen. Locale —. Zie: „Geldmiddelen”.
 Bevoegdheden. Overdracht van bevoegdheden. Zie: „Locale raden”.
 Burgemeester. B. B.-ambtenaren als —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 821—823, 827.
 Bezoldiging van —s. H 822, 825, 826.
 Indienststelling en benoeming van —s. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 2, 3; H 822, 827, 830, 831.
 Decentralisatie. — beginsel. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1—2; H 822, 826.
 Kantoor voor de —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 3; st. 7, blz. 3—4; H 822, 825.
 Geldmiddelen. Bekostiging van locale werken. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 1, 2, 3.
 Subsidies aan locale raden. Zie: „Subsidie”.
 Uitkeeringen aan locale ressorten. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
 Uitkeeringen aan gewesten. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
 Uitkeering wegens heffing van locale belastingen. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 824—825, 828, 831, 832.
 Gemeenteraden. Zie: „Locale raden”.
 Gemeentezorg. Volkshuisvesting als —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
 Gewestelijke raden. Zie: „Locale raden”.
 Kiesrecht. — voor locale raden. Zie: „Locale raden”.
 Locale raden. — en departement der B. O. W. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 6—7.
 Belangstelling voor —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 1.
 Bezuiniging. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 Gemeenteleeningen. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 Gemeentelijke bouwdienst. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
 Grondbelasting gemeente Semarang. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 Instelling van —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 1; Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 39—40.
 Kiesrecht. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2, 11; st. 7, blz. 6; Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 19, 121, 330, 369, 825, 829, 831, 832.
 Ontwikkeling der —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
 Overdracht van bevoegdheden aan —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 1—2.
 Overlegging zeehavenplannen Semarang aan gemeenteraad. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 Samenstelling der —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 Subsidie aan —. Zie: „Subsidie”.
 Uitkeeringen aan —. Zie: „Geldmiddelen”.
 Verlof ingenieur Baars. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
 Minahassaraad. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 825, 826, 830, 831.

onderafdeelingsraden. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2;
st. 7, blz. 2.

Overdracht. — van bevoegdheden. Zie: „Locale raden”.

Wegensheidsraden. Instelling van —. Ond. I — Afd. I:
st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 6; Ond. I — Afd. XI: st. 8;
st. 9; H 118, 163, 322, 393, 823—824, 825, 827, 830,
830—831, 831—832.

Subsidie. — aan locale raden. Ond. I — Afd. XI: st. 1,
blz. 4; st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
— voor kostbare werken en locale wegenplan-
nen. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 2;
st. 7, blz. 3.

Titkeeringen. Zie: „Geldmiddelen”.

Wegen. Locale — plannen. Zie: „Subsidie”.

Wethouders. Aanstelling van —. H 825, 829.

11. ZAKENREGISTER.

A.

- Aanbouw.** — van schepen. Ond. **I** — Afd. X: st. 1, blz. 9; st. 7, blz. 1, 2, 4; st. 8, blz. 1, 2, 3, 4; Ond. **3** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2—3; st. 6; H 596, 601, 609, 617, 626, 634, 672, 673.
- Aanklacht.** — Tjipto Mangoenkoesoemo tegen den resident van Solo. Ond. **I** — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Aankoop.** — van goederen. Ond. **I** — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Aanmunting.** Zie: „Muntwezen”.
- Aanneming.** Uitvoering van werken in — Ond. **I** — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2; Ond. **2** — st. 3, blz. 1—2; st. 4; st. 5; H 489, 494, 497, 529, 530, 531.
- Aanschaffing.** — en uitzending van goederen. Ond. **I** — Afd. VII: st. 18, blz. 1.
Ind. centrale —dienst. Zie: „Indisch”.
- Aanvullingstroepen.** Ond. **I** — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 7; H 656—657, 697, 703, 705.
- Aardolie.** Uitvoerrecht op —. Zie: „Uitvoerrecht”.
- Abituriënten.** — der Middelbare landbouwschool. Zie: „Middelbare Landbouwschool”.
- Accountant.** Instelling van een belasting —dienst. Zie: „Belasting”.
Kantoorhuren voor den gouvernements —dienst. Ond. **I** — Afd. III: st. 1, blz. 7; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 8.
Ontslag van den adjunct — Blom. Ond. **I** — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
Opleiding van —s in Indië. Ond. **I** — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
Personeel voor den gouvernements —dienst. Zie: „Personeel”.
Wettelijke regeling van het —swezen. Zie: „Wetgeving”.
- Accijnzen.** Zie: „Belastingen”.
- Administratie.** Militaire —. Ond. **I** — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 649, 702.
- Adviseur.** — voor Chineesche zaken. Ond. **I** — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Afdeeling B-samenzwering.** Zie: „Samenzwering”.
- Afdeelingsbanken.** Uitbreiding —. Ond. **I** — Afd. VI: st. 6, blz. 3.
- Afschrijvingen.** Systeem van —. Ond. **I** — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4.
— op het bedrijf van de S.S. H 520.
- Agrarische zaken.** Agrarisch reglement voor de Minahassa. Ond. **I** — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; H 89, 326, 431—433, 469—470, 479.
Desa als ontginster. Ond. **I** — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12.
- Algemeene kassen.** Zie: „Landskas”.
- Algemeene kosten der zeemacht.** Ond. **I** — Afd. X: st. 1, blz. 11; st. 7, blz. 2, 4; st. 8, blz. 2, 5—6.
- Algemeene middelbare school.** Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Algemeene recherchedienst.** H 189.
- Algemeene Rekenkamer.** Werkwijze en nut der —. Ond. **I** — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 1—2; st. 9, 1—2; H 174—178, 179, 180—181, 182.
Bezoldiging referendarissen der —. Zie: „Bezoldiging”.
- Algemeene Secretarie.** Opheffing —. Ond. **I** — Afd. st. 6, blz. 11; H 381.
Personeelsuitbreiding der —. Ond. **I** — Afd. st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Ambachtsonderwijs.** Zie: „Middelbare vakscholen”.
- Ambonsche scholen.** H 802, 804, 806, 852.
- Ambtenaren.** — en politieke vereenigingen. H 323, 406, 418, 420.
Bezoldiging der —. Zie: „Bezoldiging”.
Rechtstoestand der —. Zie: „Rechtstoestand”.
Uitzending der —. Ond. **I** — Afd. I: st. 6, 11; st. 8, blz. 8; H 30—31, 120—121, 160—389, 422.
- Ambtsvelden.** — voor de desabesturen. Ond. **I** — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13.
- Analphabetisme.** Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 6, 12; st. 9, blz. 7, 14; H 747.
- „Antiepe”.** Brand op het olieschip —. Ond. **I** — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Apothekers.** Positie der — assistenten. Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 7; H 820—821, 857—858, 884—891.
- Arbeid.** Kantoor van —. Zie: „Kantoor”.
—secommissie. Ond. **I** — Afd. I: st. 6, blz. 8, st. 8, blz. 6.
- Arbeidsinspectie.** Personeel van de —. Zie: „Personeel”.
- Arbeidswetgeving.** Inwerkingtreding assistentenregeling. Ond. **I** — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 199—202, 204—207, 222, 244, 247, 253.
Koelie-ordonnantie. H 207.
Ontwerp-regeling voor cultuurgeëmployeerden Java. Ond. **I** — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 199, 207.
Oprichting van een kantoor van arbeid. Ond. **I** — Afd. II: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8; H 210—212, 222, 223.
- Armwezen.** Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
Bedelaarskolonie. Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
Oudemannenhuis. Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
Weesinrichting. Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Artillerie.** Ond. **I** — Afd. IX: st. 1, blz. 6—7; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 8, 9—10.
- Artsen.** —scholen. Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 9—10; st. 9, blz. 11.
Hulp—. Zie: „Opleiding”.
Tand—. Zie: „Opleiding”.
Uitzending gouvernements —. Ond. **I** — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Assainering.** Ond. **I** — Afd. VII: st. 17, blz. 4—5; st. 18, blz. 6; H 494, 530, 533.
- Assistentenregeling.** Zie: „Arbeidswetgeving”.
- Automobielen.** Economisch gebruik van —. Ond. **I**

- Afd. IX: st. 7, blz. 5; Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4.
- Automobiëldiensten. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 17, blz. 128—134.
- Overschot op de bedrijfsraming der —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.
- Uitbreiding —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13; H 516, 548.
- B.**
- Maars. Externeering van —. Zie: „Externeering”.
- Baggerdienst. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 11—12; st. 17, blz. 5—6; st. 18, blz. 7; H 499, 500, 508, 532, 538.
- Bataljonsmuziek. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 658, 697, 702—703.
- Bedevaart. Zie: „Eeredienst”.
- Bedrijfsraden en solidarisme. H 24—30, 42—43, 70, 84, 319, 388, 422.
- Bedrijven. Beheer van de —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1—2; H 519—520, 521—522, 544—546, 552—553, 555.
- Gecombineerde —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5 en 6; H 522, 544—546, 555, 558.
- Invoering — wet. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 512, 546.
- Overbrenging van dienst en — naar Bandoeng. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 3.
- Overzicht van de resultaten der gouvernements —. H 545, noot 1.
- Productie der —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 4—5.
- Reorganisatieplannen van de —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2; H 130—131, 512, 546.
- Tarieven der —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 16, blz. 100; st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
- Voorbereiding van de stichting van lands-(bureau Groothoff). Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 2—3; st. 19, blz. 4.
- Begrooting. — svergadering en Voorzitter Volksraad. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 7; H 169.
- swijzigingen buiten den Volksraad om. H 20.
- sbewaking. H 338.
- Eerbied voor de — swet. H 262, 349.
- Inkrimping der aanvullingsbegroting. H 20.
- Meerdere zeggenschap van den directeur van Financiën bij het doen van uitgaven. H 288.
- Optimisme in de —. H 262, 335, 348.
- Overschrijding der —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 5—6; st. 8, blz. 1, 2—3; Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1; Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 1—2, 15—16; Ond. 2 — st. 4; st. 5; H 256, 341, 489, 490—493, 519—520, 529—530, 533—535, 535—537, 544, 549—550, 555—556.
- Splitsing der —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 3; H 53.
- Tekorten op de —. H 255, 285, 337.
- Tijdelijke maatregelen. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 3; Ond. 1 — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Verlenging van termijn voor — sbehandeling. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 41, 80, 329.
- Belasting. Accijns op lucifers. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; st. 12; H 292, 335, 346, 353, 373.
- Achterstand bij den — dienst. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 284, 343, 344.
- Bedrijfs—. H 290.
- op de waardevermeerdering van onroerende goederen. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 9.
- op den overgang van gronden. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 7.
- op het bezit van vuurwapens. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 9.
- unificatie. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9, 10; H 260, 344.
- verhooging. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 8; H 23, 104, 257, 264—265, 279, 286, 340, 351.
- van vreemd kapitaal. H 340.
- Bezoldiging van — personeel. Zie: „Bezoldiging”.
- Contrôle op den — dienst. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6; H 373.
- Inkomsten—. (Locale opcenten op de vroegere) H 260, 344.
- Inkomsten—. (Minimum belastbaar inkomen) Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; st. 10; H 276, 295, 335, 346, 354, 357, 373, 374.
- Inkomsten—. (Opcenten op de) Ond. 1 — Afd. III: st. 1, blz. 11—13; st. 7, blz. 5, st. 8, blz. 10; H 257, 264, 294.
- Inkomsten —. (Uitkeering aan landschapskassen) Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10.
- Inkomsten— voor naamlooze vennootschappen. Ond. 1 — Afd. III: st. 14, blz. 1; H 258—259, 281, 282, 351, 359, 372.
- Inkomsten— van onderofficieren. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10.
- Inkomsten— op Sumatra's Westkust. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10.
- Invordering van — en. Ond. 1 — Afd. III: st. 1, blz. 4; H 279, 283, 360.
- In- en uitvoerrechten. H 104.
- In- en uitvoerrechten. (Opcenten op de) Ond. 1 — Afd. III: st. 1, blz. 9—11; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9; H 257, 279, 283, 292, 293, 341.
- In- en uitvoerrechten. (Uitkeering aan de landschapskassen) Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.
- In- en uitvoerrechten. (Raming der in- en uitvoerrechten) Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 4; H 261, 343.
- Kosten van het — kantoor te Batavia. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6.
- Landrente. H 255, 290.
- Locale —. Zie: „Geldmiddelen”.
- Ontduiking van —. H 260, 344.
- Ontevredenheid bij — ambtenaren. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 283, 343—344.
- Opleiding voor surnumerair bij den —. Ond. 1 — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.

- Oorlogswinst —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4 en 5; st. 8, blz. 8 en 9; H 262, 266, 286.
- Personeele —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9; H 259, 344.
- Producten —en. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10, 11; st. 14, blz. 1—2; H 336.
- Samenstelling commissie voor den aanslag in inkomsten- en personeele —. H 259, 344.
- Slaacht —. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11.
- Uitbreiding van den —dienst. Ond. I — Afd. III: st. 14, blz. 1—2; st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1. Zie ook: „Personeel”.
- Uitvoerrecht op aardolie. Ond. I Afd. I: st. 6, blz. 6, 7; Afd. III: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 10; H 82, 256, 264, 279, 287, 293, 342, 352—353, 361, 372.
- Vaststelling van den aanslag in verschillende —en. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Vermogens —. H 265.
- Verpondings —. (Opeenten op de) Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 5, 13; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11; H 257, 335, 351—352, 361, 373, 374.
- Zegel —. H 265.
- Beleid. — van den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 571—574, 587—710, 717, 732, 738, 740.
- van den directeur der B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1; H 495—497, 505—506, 530—531, 532, 537—538, 539.
- Benoeming. — van districtshoofden door den resident. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8; H 316—317, 452.
- van regenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 318, 464.
- residenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6; H 476.
- residenten voor 3 jaren. Zie: „Circulaire”.
- Bestuur.
- Chineesch —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 13—14; st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Europeesch —.
- Aanklacht tegen resident Harloff. Zie: „Resident”.
- Benoeming van residenten voor 3 jaar. Zie: „Circulaire”.
- Bezoldigingsregeling voor de ambtenaren van het —. Zie: „Bezoldiging”.
- Fusie der beide bestuurcorpsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1.
- Gehalte der —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1.
- Opleiding —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1.
- Optreden van —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 12.
- Positie van de —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1; H 297—301, 309—310, 458, 459, 471, 478, 484.
- Positie van de gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7; H 316, 463—464.
- Tegemoetkoming resident Harloff. Zie: „Resident”.
- Tekort aan —sambtenaren. Ond. I — Afd. st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1, 9.
- in het Gouvernement Atjeh en Onderhoeden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6.
- in de residentie Menado. Ond. I — Afd. st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6; H 452.
- Inlandsch —.
- Benoeming van —sambtenaren. Zie: „Benoeming”.
- Bezoldiging —sambtenaren. Zie: „Bezoldiging”.
- Costuum van districtshoofden in Menado. H 470.
- Depressie onder —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2.
- Dienstwoningen voor —sambtenaren. „Dienstwoningen”.
- Desabestuur. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 314—315, 456, 563, 473.
- Grondbezit van —sambtenaren. Zie: „Grondbezit”.
- Ontvoogding van het —. Ond. I — Afd. st. 1, blz. 15; st. 6, blz. 2, 7; st. 7, blz. 1—2; H 299—300, 312—313, 429—430, 439—440, 451, 455, 459—460, 463, 472, 473, 484.
- Rechtspositie der —sambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2—3.
- Rechtvaardig —. H 318.
- Reorganisatie — in Tapanoeli. Zie: „Reorganisatie”.
- Taak der —sambtenaren. Ond. I — Afd. st. 6, blz. 3, 8; st. 7, blz. 2, 10.
- Verloven naar Europa aan —sambtenaren. Zie: „Verlof”.
- Bestuursassistenten. — op Ambon en Saparoea. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 11—13; st. 6, blz. 6, 8; st. 7, blz. 10; H 310—311, 441, 463, 477.
- Bestuurshervorming. — Celebes. Ond. I — Afd. st. 1, blz. 15—18; st. 7, blz. 7—8; st. 7, blz. 10.
- Bestuursmiddelen. — in Nieuw-Guinea. Zie: „Buitengewesten”.
- Bestuurschool. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- Bestuurstelefoon. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 21; st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Bestuursverkavelingscommissie. Zie: „Commissie”.
- Bestuurswisseling. — en openingsrede van den l. voorgd. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—2; st. 7, blz. 1; H 21, 23, 31, 50, 56, 87, 89, 101, 152, 333.
- Bestuurszaken. Afdeeling — voor de buitengewesten. Zie: „Buitengewesten”.
- Beurzen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7, 8, 9; st. 9, blz. 8, 9, 10; H 805, 807, 870, 880. Zie ook: „Toelagen”.
- vrouwelijke leerlingen der artsenschool. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 7; st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
- Bevloeingsproeven. Zie: „Irrigatie”.
- Bevloeingswerken. Zie: „Irrigatie”.
- Bevoegdheden. Overdracht van —. Zie: „Locale raden”.
- Bevolkingscultures. Zie: „Cultures”.
- Bezoldiging. — adjunct-hoofddjaksas in Ambon en Saparoea. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 210, 223.
- administratief douanepersoneel. H 275,

- der ambtenaren. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 7; H 83, 121, 168, 330, 423.
- B. B.-ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6—7; H 296—297.
- Chineesche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 13—14; st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- districtshoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6—7, 8; st. 7, blz. 10; H 316, 453, 464, 472, 479—480, 485—486.
- districtsschrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8; H 435, 470.
- Europeesch marinepersoneel. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 595, 633, 640.
- gevangenispersoneel. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 8—11; st. 7, blz. 6.
- godsdienstleeraren. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15.
- hoofden H. I. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 12.
- hoofddjaksa's en djaksa's. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 209—210, 212—213, 222, 223, 242, 253.
- hoofdinspecteur en inspecteur-onderhoofd van scheepvaart. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- hulponderwijzers H 749.
- hulp-schrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9.
- skantoor. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 8; Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 8; st. 7, blz. 4; st. 8; st. 11, blz. 2; st. 15, blz. 1; st. 16, blz. 2; H 83, 168, 330, 380—381, 407, 423, 896.
- lagere ambtenaren ressorteerende onder het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 6.
- Mohammedaansche adviseurs (panghoeloes) bij de landraden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- negorijhoofden in Menado. H 434—435.
- personeel Eur. lagere scholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5; H 845.
- personeel der landelijke inkomsten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8—9; st. 7, blz. 11—12.
- personeel van den belastingdienst. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 3, 4; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- personeel bij de opiumregie. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 6.
- regenten en patih's. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7, 9; st. 7, blz. 8, 13; H 318, 464, 480, 484.
- referendarissen der Algemeene Rekenkamer. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 178.
- , uitrusting enz. in verband met de uitzending van ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- sverhooging maritieme leden van het Hoog Militair Gerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- verplegers en Indische artsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- verplegers en toezicht personeel bij het gevangeniswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 8—11.
- volkshoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6, 9; st. 7, blz. 7, 13; H 311—312, 441, 464.
- werkbazen ter opleiding van gestraften. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Terugwerkende kracht aan de — van den G. G. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Vergelijking — militaire en burgerlijke landsdienaren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4, 5; st. 14; H 647, 649—650, 656, 695, 701.
- Bezoldigingscommissie. Militaire —. Zie: „Commissie”.
- Bezuiniging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4, 8—9; st. 8, blz. 1, 2—3; H 23, 50, 51—53, 57, 88, 129—130, 257, 259, 263, 273, 277, 295, 324, 340, 351, 393—394.
- commissie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; H 263, 288, 341.
- sinspectie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 3; H 53, 338.
- Boekhouding. Voorschriften betreffende —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 265.
- Boeten. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 32; st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 17.
- Boschpolitie. Instructie —. Zie: „Instructie”.
- Boschwezen. „Andere uitgaven” (stijging uitgaven en ontvangsten bij het —). Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 562—563, 706.
- Bezuiniging op railbaan materiaal. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Herbebossing. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- Houttekort. (Lezing Beukema toe Water voor de Ned.-Ind. afdeeling der Ned.-Ind. Mij. voor Nijverheid en Landbouw). Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- Instelling Commissie van Advies voor houtexploitatie en houthandel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Kosten dienstreis Inl. ambtenaren bij het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Landexploitatie van djatibosschen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Overleg Regeering met K. P. M. in zake scheepsgelegenheid voor hout van Zuid-Sumatra. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Overzicht van het bedrijf. Ond. I — Afd. VI: st. 6; st. 7, blz. 11; st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 2.
- Verhouding lager personeel van het — met Inl. bevolking. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- Bouwvoorschotten. H 511, 533, 539.
- Brandstoffen. — bij de Marine. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 5, 9; st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 4, 5; Ond. 3 — st. 3, blz. 4.
- Brebes. Benoeming regent van —. Zie: „Benoeming van regenten”.
- Bronbeek. Oprichting van een Indisch —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; Ond. I — Afd. IX: st. 8, blz. 12; H 651, 696, 701.
- Bruggen. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 5; st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.
- Buitengewesten. Bestuursmiddelen in Nieuw-Guinea. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Bezwaar tegen het woord —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 9; H 391.
- Bureau voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 301, 460—461, 476.

- Decentralisatie in de ——. Zie: „Decentralisatie”.
Economische ontwikkeling der ——. H 40, 327—328.
Kolonisatie in de ——. Zie: „Landverhuizing”.
Vertegenwoordiging der ——. H 38—39.
- Bureaucratie. Inkrimping der ——. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; H 57, 130, 381, 386—397, 422.
- Bureau. — voor de buitengewesten. Zie: „Buitengewesten”.
— Groothoff. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2—3; st. 19, blz. 4.
Zie overigens: „Kantoor”.
- Burgemeester. B. B.-ambtenaren als ——. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 822—823; 827.
Bezoldiging van ——. H 822, 825—826.
Indienststelling en benoeming van ——. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 1—2; st. 7, blz. 1, 2, 3; H 822, 827, 830, 831.
- Burgerlijke geneeskundige dienst. Zie het afzonderlijk register betreffende den B. G. D. in het departementsgewijs register opgenomen.
- Burgerlijke Stand. — voor Chineezzen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4
— voor sommige groepen van Inlanders. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 7; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Bijl. Weigering tot opneming in hospitaal van de oud-korporaal-ziekenverplger ——. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10; H 652, 696, 701—702, 704.
- Bijzonder onderwijs. H 785—788, 813, 851, 853, 885.
Bijzondere H. B. S.en. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 1—2; st. 12.
Bijzonder lager onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 4—5; st. 12.
Particuliere ambachtsscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 7.
Particuliere huishoudscholen. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 10; st. 10, blz. 12.
Particuliere Muloscholen. Ond. I — Afd. V: st. 18.
Premies. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 4.
Subsidies. Zie aldaar.
- Bijzondere ziekenzorg. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17; H 854.
- C.**
- Candidaat-houtvesters. Opleiding van ——. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Cantines. Zie: „Militaire societeiten”.
- Caoutchoucbedrijf. Bezoldiging geëmployeerden in het ——. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 564.
Commissie van Toezicht op 's Lands ——. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 17; st. 13; H 594, 708, 737.
Plannen der Regeering in zake het ——. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; st. 12, blz. 1; st. 13, blz. 1; H 564, 724, 726, 729.
Raming der kosten van het ——. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Cavalerie. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5, 6; st. 8, blz. 8, 9.
- Centraal burgerlijke ziekeninrichting. Zie: „Gebouwer”.
Centraal waterschapskantoor. Ond. I — Afd. VII: st. blz. 11; st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.
Centrale kas. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9—10; st. blz. 14.
Chineesch bestuur. Zie: „Bestuur”.
Chineesche zaken. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6, 7; st. blz. 7, 8.
Circulaire. — omtrent overgang naar anderen tak v dienst. Zie: „Overgang”.
— residentsbenoeming voor 3 jaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 1; H 296.
- Collecte loonen. Zie: „Landelijke inkomsten”.
- Comité. Permanent — ten dienste van den oud-Indischen militair. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. st. 8, blz. 7.
- Commissie. Arbeids—. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. st. 8, blz. 6.
Bestuursverkavelings—. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
Bezuinigings—. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. Defensie —. Zie: „Defensie”.
Handleidingen —. H 743—744, 836.
Kiesrecht —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2, 1 st. 8, blz. 6.
Militaire bezoldigings—. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 2, 3, 6; H 656, 664, 703.
Militaire spoorweg —. Ond. I — Afd. IX: 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.
Radio —. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
Suikerenquête —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
— inzake bouw enz. van ziekenhuizen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
— voor de fabrieksnijverheid en de directie van landbouw, nijverheid en handel. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; H 588, 593—594.
— Koningsberger voor de werving t/b van de Indischen dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. st. 8, blz. 3.
— van onderzoek inzake verkeerssnelheid. Zie: „Spoorwegen”.
— voor physiologisch-sociologisch onderzoek den Inlander. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 8; H 32, 61, 133—142, 155—156, 158—159, 162—163, 169, 320, 362—363, 377—379, 402—403.
Stand der werkzaamheden der landsecommissie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 8.
- Communaal. — en erfelijk individueel grondbezit. Zie: „Grondbezit”.
- Communisme. Propaganda voor het ——. H 45—46, 85, 122, 161, 328—329, 368.
- Communisten. — als onderwijzers. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8; st. 21; H 795—798, 801, 858, 879—880, 882—884, 885, 887—888, 892—893, 893—894.
- Concessies. Landbouw—. Zie: „Landbouwconcessies”.
- Conferenties. Internationale —. Ond. I — Afd. I: st. blz. 11; st. 8, blz. 8; H 59, 205.
- Consuls. Aanstelling consulaire ambtenaren en hande attachés. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. blz. 5—6; H 58—60, 105, 326.

Contracten. — met scheepvaartmaatschappijen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6; H 301—302, 450—451, 461, 476, 483.

Conversie. — van communaal grondbezit. Zie: „Grondbezit”.

Coöperatie. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14. Steunverleening voor de bevordering der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 66, 85.

Credietwezen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13—14.

Crisis. — uitgaven. H 336.

Cultures. Bevolking—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 4.

Katoen—. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7—8; H 563, 587, 707, 724, 738.

Peper—. H 592.

Proeftijd in suiker— voor a.s. landbouwleeraren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.

Rubber—. H 569—571, 589, 724, 726—732.

Steunverleening aan —. Zie: „Cultuur-hulpbank”.

Cultuur-hulpbank. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 1 — st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 12; H 898—899.

Cultuurschool. Nut der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; H 581, 583, 715.

D.

Dactyloscopie. Afschaffing van de gedeeltelijke toepassing der —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 15. Resultaten van het centraal-kantoor voor —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8—9.

Decentralisatie. — beginsel. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1—2; H 822, 826.

Kantoor voor de —. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 5; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3—4; H 822, 825.

Defensie. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 1—2; st. 13; Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1—2, 4; Ond. 3 — st. 3, blz. 1; st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; H 599—601, 601, 601—602, 602—606, 607, 608—609, 612, 615—616, 620—621, 621—623, 624—625, 627—628, 628—630, 641—645, 646, 658, 664—665, 666—667, 668, 674—675, 676, 677—679, 679—680, 683—685, 685—686, 687—688, 690—691, 700, 704.

— belasting. Ond. 3 — st. 7, blz. 2, 3; st. 5, blz. 2; H 621.

Departement van —. Zie: „Departement”.

Departement. — van Defensie. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 2; H 596, 636.

— van Oorlog. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 1—2; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.

— van Volksgezondheid. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 7.

Fusie der — en van Oorlog en Marine. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 2; H 596, 636.

Jaarverslag — der B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 3; st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 494.

Leiding van het — der B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1; H 495—497, 505—506, 530—531, 532, 537—538, 539.

Opheffing of reconstructie van het — der Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.

B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1.

Overbrenging van het — van G. B. naar Bandoeng. Zie: „Bedrijven”.

Personeel — van B. B. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 5—6; st. 7, blz. 6.

Personeel — der B. O. W. Zie: „Personeel”.

Personeel — van Marine. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 1—2, 3; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

Reorganisatie van het — van B. B. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1—2; st. 7, blz. 1.

Reorganisatie — van Financiën. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 3.

Samenwerking tusschen de — en. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 7.

Samenwerking van het — der B. O. W. met andere — en. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 2; H 510, 511, 532, 533.

Verrekening met het — in Nederland. Zie: „Verrekening”.

Werkwijze van het — der B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2; st. 18, blz. 1—2; H 510, 511, 531, 532, 539.

Zelfstandig — der Marine in Indië. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 596, 636.

Depot van leermiddelen. Zie: „Gebouwen” en „Leermiddelen”.

Desa. — bestuur. Zie: „Bestuur, Inlandsch —” en „Ambtsvelden”.

— kiesrecht. Zie: „Kiesrecht”.

— raden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 457.

Deskundigen. — der Marine in den Volksraad. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2.

Dienstplicht. Afdeeling —. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 4; st. 7, blz. 5, 7; st. 8, blz. 8, 12; H 651, 696.

Dienstwoningen. — voor Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8. Zie overigens: „Gebouwen”.

Distrietsbestuur. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.

Distrietschouffoed. Benoeming —. Zie: „Benoeming”.

Bezoldiging —. Zie: „Bezoldiging”.

Distrietschrijvers. Bezoldiging —. Zie: „Bezoldiging”.

Djambi. Ontginning der — olievelden. Zie: „Ontginning”.

Djampit. Veeteeltonderneming —. Ond. I — Afd. IX: st. 8, blz. 13.

Divisieverband. Zie: „Regiments- en divisieverband”.

Doekoens. H 818—819, 857, 884, 890.

Douane. — diefstallen te Semarang. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6. Zie overigens: „Politie”.

Bezoldiging van administratief — personeel. Zie: „Bezoldiging”.

Bijzondere verlofsregeling voor — ambtenaren. Zie: „Verlof”.

Kantoorkosten bij den — dienst. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 7.

Positie van opzieners en mantri's bij de —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6.

Raden van onderzoek bij de —. H 275, 345.

Transportregeling voor — ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6; H 276, 345.

Vooruitzichten van het niet-vakkundig — personeel. H 275, 345, 357, 372.

Drinkwaterleiding. Zie: „Volksgezondheid”.

Duikbooten. Zie: „Onderzeebooten”.

Duurtetoelag. — aan eenige ambtenaren in de gewesten buiten Java en Madoera. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 9.

— aan douane-ambtenaren. H 274.

— voor gehuwden. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 8.

Intrekking —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 264, 287, 293, 330, 344.

Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 8; st. 14, blz. 2.

E.

Economische raad. H 54.

Eedsformulier. — van Volksraadsleden. H 157—158, 330.

Eeredienst. Bedevaart. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 19; H 766, 807, 848, 867.

Godsdienstleeraren Ambonische militairen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15.

Godsdienstonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 7; st. 9, blz. 7, 8; H 21, 133, 755—758, 760, 764—765, 767, 787, 836, 863, 866, 868, 876.

Mohammedaansch onderwijs. Zie: „Mohammedaansche scholen”.

Moskeekassen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8.

Scheiding Kerk en Staat. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 9; Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15; H 81, 836.

Eereteekenen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

Emigratie. Zie: „Landverhuizing”.

Encyclopaedisch kantoor. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3—4; st. 6, blz. 6, 12; st. 7, blz. 6, 18; H 302, 462.

Erfelijkheid. —sbeginsel bij regentsbenoemingen. Zie: „Benoeeming”.

Erfelijk individueel grondbezit. Zie: „Grondbezit”.

Erfpacht. —saanvragen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 446—447.

Onontgonnen —sgronden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 303—304, 462.

Eskader. Nederlandsch —. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 2, 4; st. 8, blz. 2, 6.

Europeesch bestuur. Zie: „Bestuur”.

Europeesch lager onderwijs. Zie: „Lager onderwijs”.

Examen. Afschaffing van —s. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3; H 779.

Eind — H. B. S. H 784, 850, 855.

Eind — Mulo-school. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5.

— hoofdaacte. H 791—792, 851.

— hulpaacte. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 4; H 783, 874.

Overgangs —s H. B. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 6.

Staats — van den handel. Ond. I — Afd. V: st. 8; st. 9.

Externeering. — van Baars. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 7; H 45—47, 65, 123, 161, 328—329.

F.

Fabrieksnijverheid. Zie: „Nijverheid”.

Financiën. Zie het departementsgewijs register en daarvan: „Departement van Financiën” (Afd. III).

Flottieljevaartuigen. Ond. I — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3.

Fokkerij. Zie: „Landsfokkerij”.

Forum privilegium. Zie: „Rechtspraak”.

Fusie. — der departementen van Oorlog en Marine. Zie: „Departement”.

Fröbelonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2, 11; st. 12, blz. 3, 12; H 779—780, 813, 814, 837, 872, 887.

G.

Garoet. Regeeringssteun aan wilde stoeterijen te —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.

Gebouwen. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 4, 5; st. 17, blz. 2, 3, 4; st. 18, blz. 2, 3, 4; st. 19; H 509—510, 511, 512, 532, 533, 538, 540.

— voor den P. T. T.-dienst. Ond. I — Afd. VI: st. 17, blz. 3—4; st. 18, blz. 4; H 512.

Belastingkantoor Semarang. Ond. I — Afd. VI: st. 7, blz. 3; st. 18, blz. 4.

Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting Semarang. Ond. I — Afd. VII: st. 19; H 509—510, 532, 533, 540.

Depot van leermiddelen. Ond. I — Afd. VI: st. 17, blz. 3.

Geldverspilling bij de oprichting van —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2, 3; st. 18, blz. 1, 2.

Gevangenissen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2; st. 18, blz. 3—4.

Gymnastiekschool. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 650, 696, 698.

Hoofdecommissariaat van politie te Soerabaja. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.

Huur van gouvernementswoningen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3.

Kampements —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2.

Landsdrukkerij. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

Landskas Medan. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4; H 512, 533.

Militaire ziekeninrichtingen. H 510, 532.

Postkantoor. Zie: „Gebouwen voor den P. T. T.-dienst”.

Quarantainestation. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 511.

School —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2, 3; st. 18, blz. 2, 4; H 511—512, 533.

Semi permanente —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1.

Woningen en erven van Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2; H 510—511, 532.

Geest. — in het leger. Zie: „Leger”.

Geheime politie. Zie: „Politie”.

Geheimhouding. — defensiecommissie opgelegd. Ond. I — st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1.

Geldleening. Zie: „Leening”.

Geldmiddelen. Bekostiging van locale werken. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 1, 2, 3.

- Subsidies aan locale raden. Zie: „Subsidie”.
- Uitkeeringen aan de locale ressorten. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Uitkeeringen aan gewesten. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 824—825, 828, 831, 832.
- Uitkeeringstelling. — Indisch en Europeesch schoolstelsel. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1; st. 9, blz. 1, 2; H 773, 778, 810—811, 881.
- (financieele) openbaar en bijzonder onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 10, blz. 1; st. 12; H 750, 785, 786, 846—847.
- Uitkeeringraden. Zie: „Locale raden”.
- Uitkeeringzorg. Volkshuisvesting als —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Uitkeeringontvangsten. Ond. I — Afd. XII: st. 1, blz. 1; st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Uitkeeringkundige dienst. Militair —. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 10, 14; st. 7, blz. 6, 7; st. 8, blz. 10, 12; st. 10, blz. 2; st. 15; st. 16; H 652, 695—696, 701—702, 704.
- Burgerlijke —. Zie het afzonderlijk register betreffende den B. G. D. in het departementsgewijs register opgenomen.
- Uitkeeringkundige instellingen. H 818.
- Gewestelijk geneeskundig kantoor Semarang. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Krankzinnigengestichten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16.
- Poliklinieken. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
- Ziekeninrichting Pandeglang. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
- Uitkeeringkundige raad. Kantoorbehoefden voor den — van het dept. van Koloniën. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Uitkeeringwerken. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 9—10; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.
- Uitkeeringtuigen. Lang aanhouden van personen om als — te worden gehoord. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 227.
- Uitkeeringgelden. Unificatie der —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 6; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; st. 11, blz. 1; st. 16, blz. 1; st. 17, blz. 1; H 895—896.
- Uitkeeringnissen. —. Zie: „Gebouwen”.
- Uitkeeringniswezen. Arbeid van preventief gevangenen. Zie: „Preventieve hechtenis”.
- Bewaking van gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Bezoldiging van personeel der gevangenen. Zie: „Bezoldiging”.
- Bureau van het — te ruim geëncadreerd. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Contrôle op de voeding der gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Caoutchoucbedrijf op Noesa Kambangan. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Gevangenis voor levenslang veroordeelden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Hygiënische toestanden in de gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Kosten van onderhoud enz. (rijstleverantie). Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Nadere specificatie van den post „Gevangenen en veroordeelden”. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Opbrengst arbeid der gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Overvulling van de gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- Personeel van het —. Zie: „Personeel”.
- Te lage raming van de begrootingen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.
- Uitrusting voor het gevangenis personeel. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 11; st. 7, blz. 6.
- Gewestelijke raden. Zie: „Locale raden”.
- Gewestelijke vaartuigen. Gebruik der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16; st. 10; Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 9; st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 5; st. 9; H 425—426, 445, 467, 477, 483.
- Gezaghebbers. Zie: „Europeesch bestuur”.
- Godsdienst. —onderwijs. H 21, 133.
- Politiek en —. H 364, 376, 380.
- Regeering en —. H 68, 86.
- Zie ook: „Eeredienst”.
- Goud. —ontginning Benkoelen. Ond. I — Afd. VIII: st. 8, blz. 47—50; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Gouvernementen. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Gouvernements-marine. Gezaghebber der — op hoofdkantoor van scheepvaart. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Hospitaalschip voor de —. Zie: „Hospitaalschip”.
- Opleiding voor de —. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 8, 9; st. 7, blz. 2, 4; st. 8, blz. 3, 5.
- Personeel —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2.
- Voeding bij de —. Zie: „Voeding”.
- Gouverneur-Generaal. Bezoldiging van —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Gratificatie. — aan divisiecommandanten der gewapende politie. Zie: „Politie”.
- Grond. Afstand van —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 34; st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 18.
- Vergunning tot kosteloze occupatie van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9, 11; st. 7, blz. 12, 17.
- Grondbezit. Conversie van communaal — in erfelijk individueel —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3, 4; H 102, 326, 376, 421, 430—431, 435—439, 468—469, 480—481, 486—487.
- Verbod — in eigen ressort voor Inl. bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Werkzaamheden voor de ordening van het onregelmatig — in Batavia. Ond. I — Afd. IX: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6.
- Grondstatistiek. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Grondstoffen. H 506, 532, 538, 539.
- Grondwet. Herziening der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 6.

H.

Haatzaai-artikelen. Herziening van de —. H 188—189, 230, 238.

- Halftime systeem. — op de scholen. H 783, 849—850.
- Handenarbeid. — op de scholen. H 753—754, 771, 793, 813, 835, 851, 862.
- Handel. —sattaché's en consuls. Zie: „Consuls”.
- scommissaris voor Nederlandsch-Indië in Noord-Amerika. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 13; H 564—565, 708.
- Meerdere organisatie van den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Toezicht op maten en gewichten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 6, 13.
- Handgeld. Zie: „Werving”.
- Havens. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5, 6; st. 18, blz. 6, 7; Ond. 2 — st. 1—5; H 493—494, 497—498, 499, 500, 501, 507, 509, 529, 531, 532, 537, 538, 539.
- Beheer der Indische —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; H 494.
- Belawan. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.
- Makasser. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.
- Menado. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; H 507—508, 532, 539.
- Semarang. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; H 500, 508—509, 532, 538, 539.
- Soerabaja. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; st. 4; H 493—494, 500, 529, 531, 537.
- Tandjong-Priok. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; st. 4; H 493—494, 500, 529, 531, 537.
- Tjilatjap. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.
- Emmahaven. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3.
- Kleine —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 3; st. 4; H 493—494, 499—500, 507, 529, 539.
- Rentabiliteit van —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; H 501, 531.
- Watervoorziening in de —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.
- Zee— en kolenstation Sabang. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 7.
- Heerendiensten. Zie: „Verplichte diensten”.
- Hoefsmidschool. Zie: „Rij- en hoefsmidschool”.
- Hollandsch-Inlandsche scholen. } Zie: „Lager Onderwijs”.
- Hollandsch-Chineesche scholen. }
- Hoofdgeld. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 32; st. 6, blz. 9, 11; st. 7, blz. 12, 17; st. 11; H 455—456, 472, 474, 482.
- Hoofdkantoor van Scheepvaart. Zie: „Scheepvaart”.
- Hoog Militair Gerechtshof. Vervallenverklaring van den militairen stand als bijkomende straf. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 219, 236—237, 246.
- Hooger onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 9; st. 9, blz. 5, 10; H 769, 848.
- Hoogeschool. Juridische —. Zie: „Rechtskundig onderwijs”.
- Hoogere Krijgsschool. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 659, 698.
- Hoogere Burgerschool. Zie: „Middelbaar Onderwijs”.
- Hooggerechtshof. Personeel —. Zie: „Personeel”.
- Hospitaalsepen. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Hospitalen. Zie: „Geneeskundige dienst”.
- Huisvesting. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 13; H 651, 696.
- studeerende jongelieden. Ond. I — Afd. IX: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 15.
- Hulpschrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 15; st. 7, blz. 9.
- Huurcommissie. Wijziging — ordonnantie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 185—186, 187, 213, 219, 220, 223, 237, 242, 246, 247, 253—254.
- Hydrografische dienst. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 2, 5.
- Hygiëne. — als schoolvak. H 819, 884.
- I.
- Immigratie. Opdracht van — werkzaamheden aan rijk — immigratie-ambtenaren. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Personeel van den — dienst. Zie: „Personeel”.
- In- en Uitvoerrechten. — en accijnzen. Zie: „Belastingen”.
- Personeel van de — en accijnzen. Zie: „Personeel”.
- Indisch Centrale Aanschaffingsdienst. Werking van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 13.
- Indische Schuld. — omgeslagen per hoofd. H 261.
- Bedrag der — op eind 1922. H 278.
- Consolidatie van —. H 338—339.
- Indische leening 1919. Ond. I — Afd. IIIA: st. 1, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 264, 342.
- Rente van vlottende schuld. Ond. I — Afd. IIIA: st. 1, blz. 1.
- Individualiteit. — van den Inlander. H 102—103.
- Individueel grondbezit. Zie: „Grondbezit”.
- Indo-Europeesch-Verbond. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8, blz. 7; H 18—19.
- en P. E. B. H 124—128, 142.
- Industrie. Zie: „Nijverheid”.
- Infanterie. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 6—7; st. 7, blz. 8, blz. 9.
- Ingenieurs. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2; st. 18, blz. 1, 3.
- Inheemsche rechtbanken. Personeel —. Zie: „Personeel”.
- Inlandsch ambachts- en nijverheidsonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 11; st. 9, blz. 7, 12; st. 10, blz. 6; st. 11, blz. 3; st. 12; st. 13; st. 14; st. 15; H 766, 806, 813, 835—836, 853.
- Inlandsch Bestuur. Zie: „Bestuur”.
- Inlandsche beweging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3—5; st. 8, blz. 4—5; H 47, 60, 74—78, 90, 94—97, 100, 112—113, 131, 146, 153—154, 163, 167—168, 170, 323, 406.
- Inlandsch lager onderwijs op inheemschen grondslag. Coeducatie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14.
- Inspectie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 11; st. 9, blz. 12.

- Kostenverdeeling. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14; st. 10, blz. 14; st. 12; st. 13.
- Schakelscholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5, 11; st. 9, blz. 6, 12; st. 19; H 745, 764, 768—769, 793, 845, 879, 886.
- Tweede klasse scholen. H 748—749, 770—771, 847, 861—862, 887, 895.
- Inspectie. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3.
- Uitbreiding aantal —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 4; st. 16.
- Volksscholen. H 747—748, 770—771, 773, 807, 813, 848, 853.
- Gebreken volksonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5—6; st. 9, blz. 6—7.
- Handenarbeid op —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 6.
- Uitbreiding aantal —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6, 12; st. 9, blz. 7, 14.
- buitengewesten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14.
- Inlandsche rechtbanken. Uitbreiding personeel —. Zie: „Personeel”.
- Inspecteurs. — van financiën. Zie: „Personeel”.
- Institut International du Froid. Afvaardiging naar het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Instructie. — voor de boschpolitie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
- voor landbouwadviseurs. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Innaten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 15; H 754—755, 797, 848.
- Internationaal Landbouwinstituut te Rome. Ond. I — Afd. VI: st. 8, blz. 1; st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 2.
- Interneering. — van R. M. Soerjopranoto. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 7.
- van Tjipto Mangoenkoesoemo. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 5, 7; H 161, 329, 368—369.
- Irrigatie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 6—10; st. 7, blz. 4—5; st. 18, blz. 4—6; H 494, 495, 506—507, 530, 532, 533, 587, 591, 719, 736, 740.
- Aanleg van kringwadoeks. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5; H 506, 532.
- Aanleg en onderhoud van tertiaire leidingen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- Dag- en nachtregeeling. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5; H 506.
- Kleine —werken. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- werken in Atjeh. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5; H 495, 530.
- werken in Banjoewangi. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- werken in de Preanger-Regentschappen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- werken in verband met de Rawah-Pening. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- werken voor de voedselvoorziening. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4—5.
- werken in het belang der volksgezondheid. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6.
- Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.
- J.
- Jaarlijksche vergadering. — met residenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Jaarverslag. — van den B. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8; H 857.
- der B. O. W. Zie onder: „Departement”.
- Japansche tolken. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12; Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5, 6; st. 7, blz. 5, 7; H 304—305, 462.
- Javasche Bank. Commissaris van het Gouvernement bij de —. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 4.
- Juristen. Gelijktelling vrouwelijke bureau —. H 198—199, 221.
- Vorming van een Inlandschen — stand. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 194—198, 221, 243, 244.
- K.
- Kadaster. Achterstand bij het —. H 424—425, 465, 474, 483.
- Gouvernementslandmeters. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 15—16; H 454.
- Inlandsch —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 15; H 434, 470, 485.
- Leergang en opleiding voor het —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 26—30; st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14; H 454, 472, 477, 479, 484.
- Kalangie. Stuurman —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Kamers van Koophandel. Reorganisatie der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Kamers van landbouw. Nieuw ontwerp voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 6.
- Kanselarij. — rechten te Djeddah. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 4.
- Kantja's. Rechtsbijstand door bezoldigde —. Zie: „Rechtsbijstand”.
- Kantoor. — van arbeid. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 6; Ond. I — Afd. II: st. 8; H 211—212, 222—223; Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 2; st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2, 6; st. 20, blz. 1.
- Bezoldigings—. Zie: „Bezoldiging”.
- Bureau van de buitengewesten. Zie: „Buitengewesten”.
- Huur van het — voor den regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Toelage aan chef van het encyclopaedisch —. Zie: „Encyclopaedisch kantoor”.
- voor reiswezen. Zie: „Reiswezen”.
- Kantoorkosten. — B. B. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- „Karimata”. Zinken s.s. —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Keuring. — van echtgenooten van politiepersoneel. Zie: „Politie”.
- Kiesrecht. — voor locale raden. Zie: „Locale raden”.
- Desa —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2.
- Kina. Positie van het niet-ambtelijke personeel der —

- onderneming. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- Kinine. Instelling van een — monopolie. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 9.
- Kininefabriek. Zie: „Landskininefabriek”.
- Klappertuinen. Verbod tot aanleg van — zonder voorgaande toestemming. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12.
- Kleeding. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 3, 4—5, 7; st. 8, blz. 3, 7—8, 11; H 645, 650, 659, 698.
- Kloet. Dienstwoningen nabij de —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2, 3; st. 18, blz. 3; st. 19; H 501—504, 537, 531—532, 540.
- Kloettunnel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 8.
- Koelie-ordonnantie. Zie: „Arbeidswetgeving”.
- Koeliewerving. Zie: „Arbeidsinspectie”.
- Koeria's. — in Zuid-Tapanoei. H 317—318, 464.
Tegemoetkoming aan koeriahoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13.
- Koers. — verschil tussehen Indië en Nederland. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2; H 266.
- Koloniaal Instituut. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1.
- Kolonisatie. — in de buitengewesten. Zie „Landverhuizing”.
- Koninklijke Paketvaart Mij. Contracten met de —. Zie: „Contracten”.
Handeldrijven a/b van schepen der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
Vervoer bestuursambtenaren met de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Kostenverdeeling. — tussehen Nederland en Indië inzake de maritieme defensie. Ond. I — st. 3, blz. 5, 6; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2; st. 7, blz. 8; H 608, 609, 613—614, 623—624, 626—627, 628, 634, 635, 665, 670—672, 673, 679, 681—682, 685, 686—687, 688—689, 690, 692.
- Kostplussysteem. Zie: „Aanneming”.
- Kruisers. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1, 2; st. 8, blz. 2, 4; Ond. I — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3; H 668.
- Krijgsschool. Zie: „Hoogere Krijgsschool”.
- Krijgstucht. Reglement —. Zie: „Militair recht”.
- Kunsten en wetenschappen. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 21—22; st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 15; st. 10, blz. 16; st. 12; H 760—761, 860, 862—863.
- Kweekscholen. Zie: „Opleiding”.
- L.**
- Lager onderwijs. Inlandsch —. Zie aldaar.
— op Westersche leest geschoeid.
Leertijd en leerplan. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; H 779—780.
Namiddageursussen bij het —. H 794, 852.
- Europeesche lagere scholen. Inspectie —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
Personeel —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 10; st. 9, blz. 5, 12.
Uitsluiting Inl. kinderen van de —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; H 800—801, 852.
- Hollandsch-Chineesche scholen. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 9; st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 12; H 794, 802—803, 852.
- Hollandsch-Inlandsche scholen. H 744—745, 746, 750, 751—752, 767, 770, 773, 792—793, 798, 7801—802, 804, 840—841, 852, 860, 862, 868, 8
- Inspectie —. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. st. 10, blz. 11; H 795, 800, 806, 868, 886.
- Nederlandsch en landstaal op de —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6, 10.
- Opheffing —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. st. 9, blz. 6.
- Personeel —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2—st. 9, blz. 3, 12.
- Uitbreiding —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. st. 9, blz. 6.
- Landbouwbedrijf. Beschikbaarstelling van land voor I —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2.
Bevordering — door wijlen Pangeran van S medang. H 592—593, 720.
Inlandsch —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. st. 7, blz. 2—4; H 563, 575—579, 595, 715, 738.
— op Djambi. H 591.
Verbetering der opleiding tot mantri-landbouw. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2;
- Landbouwcommissies. Wenschelijkheid oprichting —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 5 —591, 716.
- Landbouwconcessies. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11—1—st. 7, blz. 18.
- Landbouwconsulenten. Uitbreiding aantal —. Ond. — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 8.
- Landbouwerediet. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. blz. 13.
- Landbouwleeraren. Instituut der —. Ond. I — VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 563, 574—582—583, 586, 587, 706—707, 715.
Klachten Inlandsche —. Ond. I — Afd. V: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; H 576, 582.
Ontslag — Smits. H 572, 589, 711—712.
Proeftijd voor a.s. — in de suikercultuur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
Samenwerking — en B. B.-ambtenaren. Ond. Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 577—578.
Vestiging van een landbouwleeraar op Ambo. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 5 —595, 720.
- Landbouwscholen. Aantal candidaten voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; H 578—579.
Desa —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2, 5; 7, blz. 4; H 578—579, 583, 592.
- Landbouwvoorlichtingsdienst. Ond. I — Afd. VI: st. blz. 5; st. 7, blz. 3, 8; H 563, 574—579, 584—58590, 706—707, 715, 724, 738. Zie ook: „Landbouwleeraren”.
- Landelijke inkomsten. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 21—24; st. 6, blz. 8—9, 11; st. 7, blz. 11—12, 17—1—H 426—428.
- Landgerechten. Gebrekkige bezetting van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
Herziening rechtsgebied van het landgerecht Banjoemas. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3.
Indienststelling landrechter te Poerwokerto. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3.
Invoering van — in de buitengewesten. Ond. — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 209, 218, 224.
Personeel van de —. Zie: „Personeel”.

- landraden. Chineezers bij de — op Banka. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
Inlandche rechtskundigen als ondervoorzitters van —. H 207.
Niet-juristen als voorzitters van — in de buitengewesten. H 207, 222, 241, 247.
Taalkennis van landraadvoorzitters. H 189, 195, 220, 239.
- landschapskassen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 16—17.
- landsdrukkerij. Ond. I — Afd. VIII: st. 7, blz. 43—46.
Zie ook: „Gebouwen”.
Aflivering door — van de Handelingen van den Volksraad. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.
Economische aanwending van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.
Opstelling van machines van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 7, blz. 45; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.
Papierprijzen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.
- landsfokkerij. — van klein vee te Pengalengan. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 581, 583, 716.
— te Mandah. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11; H 581—582, 716, 736.
Opheffing van — op Celebes. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12, H 581—582.
— te Padang Mangatas. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- nte. Personeel der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 4.
Verhooging der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 11; st. 7, blz. 18; H 426—428, 467—468, 485.
- landskas. Personeel van de —sen. Zie: „Personeel”.
Reistoelagen aan personeel der —sen. Zie: „Toelagen”.
- landskininefabriek. Oprichting van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- landverhuizing. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 14—15; st. 9; H 41, 425, 450, 465—467, 475, 483.
- leening. Geld— van 250 millioen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8; H 294.
Indische —en. H 266.
Indische — 1919. Zie: „Indische Schuld”.
- leergang. — tot opleiding voor het kadaster. Zie: „Kadaster”.
— tot opleiding krachten H. I. onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 10.
Technische — K. W. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 11.
— wetenschappelijke speurkunst. Zie: „Politie”.
- leermiddelen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8—9; st. 9, blz. 8, 10.
Depot van —. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 12; st. 10, blz. 14; H 836.
- leerplicht. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 7.
- leerstof. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3; st. 20.
- leger. Bestemming van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; H 641—642, 647, 659, 694—695, 698.
- Continuïteit in het — commando. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; H 646.
Geest in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 3—4; H 642, 645, 663, 694, 704.
Gelijke behandeling van alle bevolkingsgroepen. Zie: „Rascriterium”.
Inkrimping van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 1; H 646, 647.
Machtsvertoon. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11—12.
Manoeuvres. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3—7; st. 8, blz. 11.
Politiek in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4; H 657, 658, 698, 702.
Rascriterium in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 4, 5—6; H 657, 658, 661—663, 664, 697, 698, 703, 704.
Sterkte van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 2, 7; st. 8, blz. 1, 12; H 641.
Taalcriterium in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5—6; H 659, 661—663, 697, 698, 704.
Tucht in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4.
Verkoop van bier aan militaire societeiten. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 15; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
Werving voor het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2—3, 6; st. 8, blz. 3, 11; H 660—661, 698, 703—704.
- lepra. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16—17; H 816, 819, 854, 856, 857.
- leiding van den B. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8, 13; st. 9, blz. 9.
- leiding. — departement B. O. W. Zie: „Beleid”.
— departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Zie: „Beleid”.
- lichamelijke opvoeding. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 12; st. 9, blz. 1, 5, 15; Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5, 6; st. 8, blz. 7, 9; H 643, 645, 659, 695, 697, 791, 836.
- locale raden. — en dept. der B. O. W. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 6—7.
Belangstelling voor —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1—2; st. 7, blz. 1.
Bezuiniging door —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2;
Gemeenteleeningen. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
Gemeentelijke bouwdienst. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
Grondbelasting gemeente Semarang. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
Instelling van —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 6; Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 39—40.
Kiesrecht voor de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2, 11; st. 8, blz. 6; Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 19, 121, 330, 369, 825, 829, 831, 832.
Ontwikkeling der —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
Overdracht van bevoegdheden aan —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 1—2.

- Overlegging zeehavenplannen aan gemeenteraad van Semarang. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Samenstelling der —. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
- Subsidie aan —. Zie aldaar.
- Uitkeeringen aan —. Zie: „Geldmiddelen”.
- Verlof ingenieur Baars. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- „Lock out”. — te Soerabaja. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 6; H 48, 96.
- Loodsdienst. Zie: „Scheepvaart”.
- Loterijen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 18—19; H 814, 854.
- Luchtvaartafdeeling. Zie: „Vliegdiens”.
- Luchtvaartdienst. Werken voor den —. Ond. I — Afd. VII: st. 7, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 495, 530, 540, 541.
- M.**
- Magazijnen. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.
- Magnetische en weerkundige waarnemingen. Personeel voor de —. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 5—7; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Makelaardij. Maatregelen ter contrôleering der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Malaise. De heerschende —. H 261, 277, 281, 289, 332, 243.
- Maleisch. Onderwijs in —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 7.
- Marechaussée. Zie: „Politie”.
- Marine-etablisement. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 1, 2—4; st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 3, 4; H 596, 635.
- Maritieme defensie. Zie: „Defensie”.
- Materieel. Uitbreiding van vloot —. Ond. I — Afd. III: st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2, 3.
- Mededeelingen. „— van algemeenen aard”. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 80.
- Medicijnen. Verstrekking van —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; H 819—820.
- Middelbare landbouwschool. Abituriënten der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; H 579, 582.
- Vorbereidende leergang van de —. Zie: „Ouleiding landen tuinbouw”.
- Middelbaar Onderwijs.
- Algemeene middelbare school. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 3; st. 8, blz. 4, 9; st. 9, blz. 5, 10; H 774, 839—840, 853.
- A. M. S. en H. B. S. Zie: „Hoogere Burgerscholen”.
- Hoogere Burgerscholen. H. B. S. en A. M. S. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4.
- Toelating tot —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4, 10; st. 9, blz. 5, 6, 12; H 780, 838—839, 874, 886.
- Vacanties H 795, 852, 879.
- Mulocholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 2, 4, 5; st. 9, blz. 5, 6; H 767, 775, 790, 794, 837, 840, 871, 879.
- Middelbare Vakcholen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8, 9; st. 9, blz. 10.
- Middelbare technische school. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 9; st. 9, blz. 10.
- Zeevaartschool. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 8, blz. 8; st. 9, blz. 10; H 805, 853.
- Mijnen. Aanmaak en aanschaffing van —. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 1; st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 2—3; Ond. III — st. 3, blz. 2—3; st. 4, blz. 3.
- Mijnenleggers. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, 2; Ond. III — st. 3, blz. 1—2.
- Mijnwezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 7—9.
- Concessie-aanvragen. Ond. I — Afd. VIII: 18, blz. 4; st. 19, blz. 8.
- Mijnverordeningen en geologische opsporing. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 7—9.
- Reorganisatie dienst van 's Landsmijndiens. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, 7—8.
- Mijnwormziekte. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 17; H 816, 819, 854, 856, 857.
- Militaire-administratie. Zie: „Administratie”.
- Militair recht. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. II; st. 3, 6; st. 8, blz. 4, 10—11; H 649.
- Militie. Europeesche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 653—655, 696.
- Inlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, 7; st. 8, blz. 6; H 642—643, 644, 646, 647, 660, 661, 694, 698, 704, 705.
- Zee —. Zie aldaar.
- Minahassaraad. Ond. I — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 2; H 825, 826, 830, 831.
- Minimumloon. Vaststelling van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 6; H 49, 83, 100, 397.
- Missie. Zie: „Zending”.
- Monopolie. Kinine —. Zie: „Kinine”.
- Uitkomsten van —, belastingen en bedrijven. H 280—281, 350, 359.
- Mortaliteit en morbiditeit. Ond. I — Afd. V: st. 8, 7, 13; st. 9, blz. 8, 17; H 814, 856.
- Motorrijwielen. Aankoop —. Zie: „Politie”.
- Muntbiljetten. Zie: „Muntwezen”.
- Muntfonds. Stand van het —. Zie: „Muntwezen”.
- Muntwezen. Aanmuntning van zilver. H 267.
- Gehalte van de voor Indië aan te maken zilve munten. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 2, blz. 2.
- Kosten van het —. Ond. I — Afd. III: st. 1, 2.
- Oprichting van een eigen munt voor Indië. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2.
- Pasmuntvoorraden. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- Scheiding tusschen het Indische en Nederlandsche —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 2, blz. 2.
- Stand van het muntfonds. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 267.
- Verband tusschen het Indische en Nederlandsche geldwezen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 2, blz. 1—2.
- Vermindering van den omloop van muntbiljetten. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2; st. 7, blz. 2, 8, blz. 3; H 267.
- Wegvloeien van zilver en goud. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2.

- Pasanggrahans. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Participatie. —beginsel. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9—10; st. 8, blz. 6; H 21—22, 23, 71, 83—84, 327, 366, 420.
- Particuliere landerijen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9, 11; st. 7, blz. 12, 17; H 473.
- Pensioen. — van den gewezen zoutpakhuismeester Colin. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 8; H 274, 283, 345, 357.
- fondsen van koloniale landsdienaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- s- en verofsregelingen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2.
- Gelijkstelling van de militaire —en. H 267—272, 272—273, 284, 335, 347, 353, 355—357, 373, 374.
- Premievrij. —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 8; Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11; H 169, 330—331, 293, 344.
- Vaststelling van een nieuwen —sgrondslag. H 267, 356, 360—361.
- Verhooging van —en. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2.
- Personeel. — van de Arbeidsinspectie en koeliewerving. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 14; st. 6, blz. 5 en 6; st. 7, blz. 8.
- van het departement der B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 2—3.
- van het departement van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2.
- van het departement van Justitie. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- van het departement van Onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
- Europeesch vakonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 9; st. 10, blz. 11.
- van het gevangeniswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 7—11.
- Hooggerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1 en 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- van den immigratiedienst. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 15.
- van de in- en uitvoerrechten en accijnzen. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 4.
- Indische militaire Marine. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- voor de Japansche zaken. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7.
- van de landgerechten. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3 en 4.
- van de landskassen. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 3; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 4, 5; st. 11, blz. 1; st. 14, blz. 1; st. 15, blz. 1; st. 16, blz. 1.
- Nederlandsch eskader. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- voor de openbare verkooping. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 5.
- bij de P. T. T. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
- bij de Postspaarbank. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 2—3.
- van de Raden van Justitie. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; st. 11, blz. 1.
- ten behoeve van „Scheepvaart”. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
- bij de S. S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- bij de steenkolenontginningen en bij de goudontginning. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- van het tucht- en opvoedingswezen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 12—14.
- bij Waterkracht en Electriciteit. Zie: „Waterkracht en Electriciteit”.
- van den Waterstaat. Ond. I — Afd. VII: st. 1, blz. 3; st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 494, 510.
- van de Wees- en Boedelkamers. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 6 en 7.
- stekort en —svoorziening. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 1—3, 13; st. 9, blz. 2—5, 16; Ond. I — Afd. VII: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 2—3; H 763, 775—776, 790, 799—800, 804, 809, 841—845, 886.
- Bezuiniging administratief — van het kantoor van Mijnwezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Duitsche en Vlaamsche onderwijzers. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3—4.
- Hoofdambtenaren ter beschikking van den Directeur van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2.
- Indienststelling van — voor den Gouvernements-accountantsdienst. Ond. I — Afd. III: st. 11, blz. 1—2; st. 15, blz. 1; st. 16, blz. 2.
- Indienststelling inspecteurs van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 14, blz. 1.
- Indienststelling inspecteur-onderhoofd voor den belastingdienst. Ond. I — Afd. III: st. 14, blz. 1.
- Ontslag houtvester Ritsema van Eck. Zie: „Ontslag”.
- Ontslag landbouwleeraar Smits. Zie: „Ontslag”.
- Overleg v/h — van Landbouw met den directeur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 710.
- Rust- en werktijden van het — der S. S. Zie: „Spoorwegen”.
- Samenwerking landbouwadviseurs en B. B.-ambtenaren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 577—578.
- Uitbreiding — departement van Oorlog. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Uitbreiding — Inlandsche en inheemsche rechtbanken. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 4 en 5.
- Uitbreiding — R. v. I. en Alg. Secretarie. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1;
- Personeelsvraagstuk. — bij de vlootwet 1922. Ond. 3 — st. 3, blz. 2; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 608, 612, 626, 669, 686.
- Pestbestrijding. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17—18; st. 17; st. 22; H 815—816, 816—817, 854—855, 873, 884.
- Poenale sanctie. Afschaffing van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- en koelie-ordonnantie. H 207.
- Politie. Aanschaffing materieel voor de — door I. C. A. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.

- Bestuurs—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10; H 455, 456.
- Detacheering marechaussées voor —diensten bij Mr. Cornelis. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
- Geheime —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- Gewapende —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 20; st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 10.
- Gratificatie aan divisiecommandanten der gew. —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8, st. 7, blz. 11; H 461, 476.
- Grievens tegen de repressieve —. H 214—215, 219, 224, 225.
- Keuring van echtgenooten van — personeel. H 302.
- Leergang wetenschappelijke speurkunst. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Ongemotiveerd optreden der — bij huiszoekingen te Semarang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 189—194, 225—227, 239—241, 252—253.
- school. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
- taak van het Inlandsche bestuur. Zie: „Bestuur”.
- Politiek. Bezuinigings—. H 565—567.
- Financieele —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1, 2—4; H 82, 294, 334, 335, 348, 349, 352.
- Hout—. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 706, 719.
- Onderwijs —. H 132, 320.
- Ontwikkelings— voor de buitengewesten. H 579—580, 708.
- Rijst— van den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel. H 573—574, 589, 712—714, 734—735.
- van den P. E. B. H 142—152, 319, 370—371, 384, 397—398.
- van het I. E. V. H 18—19.
- van den N. I. V. B. H 166—167, 383—384, 406.
- der C. E. P. H 364—365, 408.
- en godsdienst. H 364, 376.
- Pol. Econom. Bond. Doel en streven van den P. E. B. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; H 32—38, 41, 77, 87, 96—97, 118, 128—129, 142—152, 162, 319, 366, 370—371, 375, 397—398, 399, 410—416.
- en rascriterium. H 147.
- Post-, telegraaf- en telefoondienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 15, blz. 89—97; st. 18, blz. 5—7; st. 19, blz. 9—10.
- Aansluitingen aan het telefoonnet. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 12.
- Bedrijfsrekeningen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5—6; st. 19, blz. 9—10.
- Bezoldiging van het personeel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10—11.
- Briefport. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 516—517.
- Eigenmachtig neerleggen van de betrekking. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 518, 549, 557.
- Gemeentelijke telefoon. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 523—524, 550—551, 558—559.
- Hoofd van den dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 517—557, 560.
- Kantoren: Zie: „Postkantoren”.
- Keuzebenoemingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 517—518, 557, 560.
- Laboratorium voor den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6.
- Positieverbetering van het personeel bij den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
- Post-auto's. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6—7; st. 19, blz. 12.
- Post-chèque- en giroverkeer. Invoering van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6; H 522—523, 550, 556—557, 559.
- Postkantoren. Aanbouw van — te Bandoeng en Batavia. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3—4; st. 19, blz. 12.
- Postkantoor. — inrichting en —dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 12; H 515—524, 548, 552, 557, 558, 559.
- Publieke dienst of bedrijf? Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 516—517.
- Radio-Commissie. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
- Tarieven van den postdienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 10; H 514, 547, 548—549, 554—555, 559—560.
- Telegraafgeheim. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11.
- Toezicht op den postdienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 12.
- Uitbreiding van het personeel van den postdienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 25—26 en 27.
- Vakvereniging. Afvaardiging voor het bepleiten van belangen naar Nederland. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 517, 549, 557, 560.
- Weddeherziening personeel. T. T. Ond. I — Afd. VIII: st. 15, blz. 90; st. 18, blz. 6; st. 19, blz. 11; H 518, 549.
- Winst van den postdienst. Zie: „Bedrijfsrekeningen”.
- Postspaarbank. Ambtenaar voor de geldbelegging. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4.
- Bezoldiging van de amtenaren bij de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Bezuiniging. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 2—3; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Personeel bij de —. Zie: „Personeel”.
- Post-chèque en girodienst. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
- Propaganda voor de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 5; st. 21; st. 22; H 515, 548, 553—554, 559.
- Verhooging van rente van de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 6.
- Premie. — voor opleiding leerkrachten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 11.
- voor studie Inlandsche talen. Ond. I —
- Preventieve hechtenis. Arbeid van preventief gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 6.

- Lange duur van de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
 Opgave van het aantal preventief gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 227—228, 231.
- Priesterraden. Zie: „Rechtspraak”.
- Privileges. Militaire —. Zie: „Bezoldiging”.
- Productiestelsels. H 24—30, 42—43, 70, 84, 319, 388.
- Proeffabrieken. Vermindering post voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
 — voor bereiding van vischeconserven. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11; H 719.
- Proefstation. Verhooging der raming voor het algemeene —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 564, 592, 707—708, 738.
- Projectielenfabriek. Zie: „Munitie”.
- Provincies. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Q.**
- Quarantaine-station. Zie: „Gebouwen”.
- R.**
- Raad van Indië. Uitbreiding personeel —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
 Vrijmetselaars in den —. H 169, 180.
 van Scheepvaart. Zie: „Scheepvaart”.
- van Justitie. Kantoorkosten voor de —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
 Personeel van de —. Zie: „Personeel”.
- raden van onderzoek. — voor de douane. Zie: „Douane”.
- radiotelegraphie. Zie: „Post-, Telegraaf- en telefoon-dienst”.
- Rapport. — in zake de aankoop van rijwielen. Zie: „Politie”.
 „Het landbouwonderwijs in Ned.-Indië”, door F. J. Lekkerkerker. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5.
 — Jasper betreffende de Saninbeweging. Ond. I — Afd. VI: st. 7, blz. 11.
 — landbouwleeraar Koens. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2.
 — Middelberg. Zie: „Spoorwegen”.
 — Reyntjes inzake visscherij in Ambonsche wateren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 720.
- Ras-criterium. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 2; H 31, 89, 132, 147, 152—153, 320, 367, 420. Zie ook: „Leger”.
 — voor het personeel van het departement van G. B. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.
- ras- en taaleriterium bij toelating tot onderwijs-inrichtingen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 3, 4; st. 9, blz. 4; H 750, 763, 768, 773, 779, 780, 784, 792, 810, 839.
- Rassenwaan. H 32—34, 320, 362, 368.
- Recherche. Zie: „Politie”.
- Recht. — van vereeniging en vergadering. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2; H 122, 187, 230, 331.
- Rechterlijke ambtenaren. Nijpend tekort aan —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 208.
- Wenschelijkheid van indienststelling van mantri's djaksa. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 217—218, 230, 238, 246.
- Rechtsbijstand. Behoeftte aan een Inlandschen —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 194—197, 215—216, 217, 221, 234—236, 242—243, 244—245, 247.
 — door bezoldigde „Kantja's”. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; H 196, 197, 217, 221.
- Rechtsgemeenschappen. Tegemoetkoming aan Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13; H 311—312, 318, 441.
 Vorming van nieuwe lagere —. H 305—309, 462, 482, 487.
 Zie ook: „Regentschapsraden” en „Koeria's”.
- Rechtskundig onderwijs. — in verband met de behoefte aan een Inlandschen rechtsbijstand. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1. Zie: „Rechtsbijstand”.
 — ten behoeve van een Inlandsch notariaat. Zie: „Notariaat”.
 Plannen tot instelling van juridische hoogeschool. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 213, 223, 234, 247.
 Posities door afkomelingen der rechtsschool verworven. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 School voor recht en administratie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 197.
 Uitbreiding aantal rechtsscholen. H 208, 222.
- Rechtspositie. — Inlandsche bestuursambtenaren. Zie: „Bestuur”.
- Rechtspraak. Afschaffing fora privilegiata. H 68, 330, 366, 420.
 Bemoeienis van den ass.-resident met het straf-proces. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
 Berechting van persovertredingen. Zie: „Spreeken en schrijfdelicten”.
 Chineezzen bij de landraden op Banka. Zie: „Landraden”.
 Forum privilegiatum voor regenten op Ambon. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 211, 223.
 Indienststelling van mantri's djaksa. Zie: „Rechterlijke ambtenaren”.
 Instituut van de voorwaardelijke veroordeeling en invrijheidstelling. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
 Invoering van Gouvernements — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3 en 4; H 218, 224, 243, 247.
 Jury —. H 68.
 Klachten over de priesterraden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
 Militaire —. Zie: „Militair recht”.
 Onkreukbaarheid der rechterlijke macht. H 185, 214, 224.
 Onpartijdige —. H 67.
 Scheiding van justitie en bestuur. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 327.
 Taalkennis van landraadvoorzitters. Zie: „Landraden”.
 Unificatie van het recht in het algemeen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2.
- Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.

- Unificatie van het rechtswezen op Ambon en in Menado. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 208—209, 222, 241.
- Rechtstoestand. — der ambtenaren. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 8; H 330.
- Redevoering. — van den landvoogd. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—2; st. 8, blz. 1; H 3—8, 21, 23, 31, 50, 56, 87, 101, 152, 331.
— Mr. Van Gennep. H 133—142, 155—156, 158—159, 162—163, 169, 320, 362—363, 377—379, 385, 397, 399, 402—403, 419—420.
— Mr. Gerritzen voor het Indisch Genootschap. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 6; H 51, 97—98, 261, 266, 282, 288—289.
- Reëngement. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 649, 695.
- Regeering. —spolitiek. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—2, 4—9, 12; st. 8, blz. 1; H 56, 90—92, 118—124, 169, 319, 320, 362, 379—380, 416.
— en Godsdienst. H 68, 86, 380.
- Regeeringsreglement. Opheffing art. 133 —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; H 158.
- Regent. —sbenoemingen en erfelijkheidsbeginsel. Zie: „Benoeming”.
—sbezoldiging. Zie: „Bezoldiging”.
Nagedachtenis van den overleden — van Soemedang. H 75—76, 116, 147, 319.
Ontvangelden voor —en. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
Schrijfmachines op de kantoren der —en. Zie: „Kantoorkosten”.
- Regentschapsraden. Instelling van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 6; Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5; Ond. I — Afd. XI: st. 8; st. 9; H 118, 163, 314, 322, 393, 823—824, 825, 827, 830, 830—831, 831—832.
- Regiments- en divisieverband. Ond. I — Afd. IX: st. 13; H 642, 644, 646, 694, 698, 705.
- Reglement. Agrarisch — voor de Minahassa. Zie: „Agrarische zaken”.
Overtochts—. H 303.
- Reiswezen. Kantoor voor —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8, 11; st. 7, blz. 11, 16.
- Reorganisatie. — van het Chineesch bestuur op de hoofdplaatsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
— van het departement B. B. Zie: „Departement”.
— van het Inlandsch bestuur in Tapanoeli. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
- Reproductie-inrichting. Verhooging raming voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; st. 9, blz. 1; H 564, 707.
- Reserveofficieren. Zie: „Officieren”.
- Resident. Aanklacht tegen — Harloff. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.
Benoeming van —en voor den tijd van 3 jaar. Zie: „Circulaire” en „Bestuur”.
Tegemoetkoming — Harloff. Ond. I — Afd. IV: st. 15; st. 16; H 900—902, 902—903.
- Roofbouw. Maatregelen der Regeering tegen —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3.
- Rij- en hoefsmidschool. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7; H 651, 696.
- Rijst. Bestemming restant distributierijst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 573—574, 713—714, 739.
Resultaten —bedrijf te Selatdjaran. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8, 13; H 572—589, 712—713.
Resultaten —bedrijf in de Tjiheavlake. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
—cultuur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; H 591—592, 712, 713.
—oogstmislukking. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; H 587, 736, 717—719, 736.
—productie. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7, blz. 1.
—verbruik. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7, blz. 1.
—voorziening. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7, blz. 1.
- Rijwielen. Aankoop —. Zie: „Politie”.

S.

- Samenzwering. — der Afdeeling B. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 5; H 34—35, 74—78, 95—106, 116—117, 323—324, 400—402, 421.
- Schakelscholen. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.
- Schatkistbiljetten. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 4; H 266.
- Scheepvaart. Hoofdkantoor van —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 5.
Loodsdienst. H 598, 639.
Personeel —. Zie aldaar.
Raad van —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 8, blz. 5.
- Scheepvaartmaatschappijen. Contracten met —. Zie: „Contracten”.
- Scheepvaartordonnantie. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 8, blz. 5.
- Scheiding. — van bestuur en justitie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; H 327. Zie ook: „Rechtspraak”.
— van kerk en staat. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 9; H 81.
- Schietschool. Zie: „Normaalschietschool”.
- Schooldiploma. H 791, 851.
- Schoolgeld. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 1; H 748, 848.
- Schoolverzuim. H 776, 842.
- Schutterij. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 8, blz. 661, 698.
- Secretaris. Toevoeging van een — aan ontvoogde regenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7, st. 7, blz. 7.
- Selatdjaran. Rijstbedrijf te —. Ond. I — Afd. V: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8, 13; H 573, 589, 712—713.
- Sociale aangelegenheden. Adviseur voor —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 1; st. 19, blz. 2.
Kantoor van Arbeid. Zie: „Kantoor”.
- Sociale wetgeving. Zie: „Wetgeving”.
- Socialisatie. H 24—30, 84, 319, 388.
- Sociëteiten. Zie: „Militaire —”.
- Soemedang. Nagedachtenis van den overleden regent —. Zie: „Regent”.
- Speciale scholen. Omzetting — in H. I. S. H 798, 802, 804, 852.

Spoorwegen. Ond. I — Afd. VIII: st. 16, blz. 99—126.

Benoeming van buitenstaanders bij de S. S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3—4; H 525—526, 552.

Celebesspoorwegplan. Zie: „Spoorwegaanleg in de buitengewesten”.

Defensie-eischen bij den spoorweg-aanleg. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Economische functie van het spoorwegstelsel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4.

Electrificatie van de spoorwegen. Ond. I — Afd. VIII: st. 19, blz. 13. Zie ook onder: „Spoorwegen”. Verbetering van spoorwegtoestanden te Batavia en Soerabaja.

Extra-vergoedingen van het personeel. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3.

Hotelwezen. Zie: „S.S.-hotels”.

Inschuiwing outsiders. Zie: „Benoeming van buitenstaanders”.

Jaarkaarten van de Volksraadsleden. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Malversatiën. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Materieel. Centralisatie bij de aanschaffing. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Meerhoofdig S.S.-bestuur. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3; H 552.

Ongehuyde vrouwelijke landsdienaren. — bij de S.S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Ongelukken. Vermeerdering van spoorwegongelukken. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4.

Opname in vasten dienst van tijdelijke ambtenaren bij de S.S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3; H 525, 551—552.

Overschrijding van de ramingen van spoorwegwerken. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Particuliere spoor- en tramweglijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Rapport van den Hoofdamtenaar Middelberg. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3; H 524—525, 551.

Rust- en werktijden van het personeel van de S.S. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Secundaire spoorlijnen. Minder gewenschte toestanden bij de secundaire spoorlijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Schoolkinderen. Reserveeren van wagons voor schoolkinderen. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Spoorwegaanleg in de buitengewesten. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Staats- en particuliere exploitatie. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4; st. 23; H 527, 552, 554, 557, 560—561.

S.S.-hotels. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 109—110; st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13; H 552.

Sterke centralisatie van den S.S.-dienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 3; H 520, 550, 556.

Tarieven voor vrachtvervoer. Ond. I — Afd.

VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5; H 520—521, 550, 556.

Toezicht op spoor- en tramwegen. Ond. I — Afd. VIII: st. 1, blz. 7; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7; H 521, 550, 556, 559.

Verbetering spoorwegtoestanden te Batavia en Soerabaja. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 13.

Verkeerssnelheid. Instelling van een Commissie ter beoordeeling van de verkeerssnelheid. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 2; st. 19, blz. 4.

Vrachtvervoer. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 7; st. 19, blz. 14.

Vrijbiljetten van ambtenaren. Ond. I — Afd. VIII: st. 6, blz. 11; st. 19, blz. 14.

Spoorwegraad. Zie onder „Spoorwegen”: Verkeerssnelheid.

Spreek- en schrijfdelicten. Lijst van veroordeelden wegens —. H 232—233.

Vervolgingen en veroordeelingen wegens —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 47, 65—66, 122, 123, 168, 187—188, 229—230, 238—239, 248—252, 369.

Staatsbladen. Gratis verstrekking van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.

Staatsexploitatie. Inzichten van Regeering nopens —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 2; H 51, 71—74, 161, 324—326, 366—367, 394—396, 418.

Gemengd bedrijf. H 161.

Staats- en particuliere exploitatie van spoorwegen. Zie: „Spoorwegen”.

Staatsinrichting. Herziening der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; st. 8, blz. 1; st. 8, blz. 6; H 54, 65, 164—165, 330, 393, 407, 409, 419.

Staf. Chef van den —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; H 597, 636.

Plaatselijk staven. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 6; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.

Stafmuziek. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7—8.

Statistiek. Achterstand van de —en. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.

Grond—. Zie: „Grondstatistiek”.

Statistisch kantoor. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.

Centralisatie van de statistische bureaux. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 707.

Toestaan van gelden voor het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 9, blz. 1; H 568.

Steenkolen. — opslagplaats. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 5; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.

Boekit Asamsteenkolentgunning. Ond. I — Afd. VIII: st. 12, blz. 70—73; st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8—9.

— voorziening. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.

Briketteering van —. Zie: „Ontginning van Boekit Asam”.

Ombilijnmijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 10, blz. 59—63.

Productie van de Boekit Asam ontginning. Ond. I — Afd. VIII: st. 12, blz. 70—73; st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8.

- Vervoer van steenkolen over zee. Ond. I — Afd. VIII: st. 10; st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8.
 — politiek. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
 Vervoer —. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5.
 Voorgesloten zeevracht. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8.
- Stoeterij. — te Padalarang, Tasikmalaja en Garoet. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11 H 716.
- Studie. — beurzen. Zie: „Beurzen”.
 — Inlandsche talen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 11; st. 9, blz. 11.
 — middelbare acten. Zie: „Opleiding”.
 — reis candidaat-Indische ambtenaren. Zie: „Toelagen”.
 — reis naar de Filippijnen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8; H 813.
- Studietoelagen. — aan Indische artsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
 — aan toekomstige Gouvernementsartsen. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 9.
 — aan Inlandsche rechtskundigen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 209, 222, 241—242, 247.
 — aan vrouwelijke bureaujuristen. H 198.
- Subsidies. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8—9; st. 9, blz. 1, 8, 9, 10; st. 10, blz. 1—2, 4—5, 16; st. 12; st. 18; H 767, 785, 795, 813, 814, 836, 851, 853—854, 885, 886, 895.
 — voor kostbare werken. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
 — aan locale raden. Ond. I — Afd. XI: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
- Successierecht. Unificatie van de — en. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11.
- Suiker. — cultuur. Zie: „Cultures”.
 — enquete-commissie. Zie: „Commissie”.
 Loonen en grondhuren in de — industrie. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 4.
 Omkoopning Inl. bestuursambtenaren door of namens beheerders van — fabrieken. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.
- T.**
- Taalercriterium. Zie: „Leger en Ras- en taalercriterium”.
 Tabak. Zie: „Cultures”.
 Tandheelkundige behandeling. Ond. I — Afd. IX: st. 9, blz. 2; st. 11, blz. 12.
 Tarieven. Verhooging post—. H 69.
 Tasikmalaja. Regeeringssteun aan wilde stoeterijen te —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
 Technische hoogeschool. Zie: „Hooger onderwijs”.
 Thee. Zie: „Cultures”.
 Tin. — winning op Banka. Ond. I — Afd. VIII: st. 9, blz. 51—58; st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8; st. 20, blz. 1; H 552.
 Geologisch onderzoek. Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 8.
- Tjiheavlake. Resultaten rijstverbouw in de —. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- Toelagen. — aan militairen. Ond. I — Afd. IX: st. blz. 5; st. 8, blz. 8.
 — aan jongelieden met onderwijsacte. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 8; st. 9, blz. 8; H 785.
 — voor opleiders acte Nederlandsch. Ond. I Afd. V: st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 12.
 — bij onderwijs in Inlandsche talen. Ond. I Afd. V: st. 10, blz. 6; st. 12, st. 13.
 — hoofden particuliere Muloscholen. Ond. I Afd. V: st. 18.
 — onderofficieren. Ond. I — Afd. X: st. blz. 4; st. 8, blz. 6.
 — chef encyclopaedisch kantoor. Zie: „Encyclopaedisch kantoor”.
 — Chineesche officieren. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
 — directeur politie-school. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 11.
 — officieren voor verrichten van bestuursdienen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 6.
 — resident Harloff. Zie: „Resident”.
 — wegens dure levenswijze. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 6, 11; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 4; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 7; Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 10.
 — wegens dienstbelang. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 10; st. 7, blz. 16.
 — voor reizen van het personeel der landskapsen. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
 — voor de studie der candidaat Inlandsche ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 5.
- Toelating. — tot onderwijsinrichtingen. Zie: „Kand. en taaleriterium”.
 Tolken. Indienststelling van — bij meerdere rechtbanken. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 5 en 6.
 Japansche —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 11; st. 6, blz. 5, 6; st. 7, blz. 5, 7; H 304—305, 462.
- Topografische dienst. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 2—3; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.
- Torpedobootjagers. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Torpedo's. Zie: „Marine-etablissement”.
 Translateurs. — voor ieder gewest. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 8.
 Transportmiddelen. Zie: „Vervoer”.
 Trein. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 6; st. 7, blz. 5—6; st. 8, blz. 8—9; H 651, 696.
- Tucht- en Opvoedingswezen. Bestrijding van de misdadigheid der jeugd. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 12; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
 Doorgangshuis voor Regeeringspupillen. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 13 en 14; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
 Geen communisten als opvoedende ambtenaren. H 216, 224.
 Inspecteur voor het —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
 Inlandsche krachten als opvoedende ambtenaren. H 216, 224.
 Uitbreiding van personeel van het —. Zie: „Personeel”.
 Zorg voor de verwaarloosde en misdadige jeugd.

- Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 213—214, 216—217, 224.
Zie ook: „Opvoedingsgestichten”.
Tweede klasse scholen. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.
- U.**
- Uitkeeringen. Zie: „Geldmiddelen”.
Uitzending. Slechte voorlichting bij —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
Uitzetting. Uitgaven voor in het belang van rust en orde verwijderden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 13.
Unificatie. Doorvoering der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 2; H 67, 88, 320, 367, 420.
- V.**
- Vaartuigen. Gebruik der gewestelijke —. Zie: „Gewestelijke vaartuigen”.
Vacantie. — H. B. S. Zie: „Middelbaar onderwijs H. B. S.”.
Vakbeweging. Ontwikkeling der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 6; H 24, 48, 66, 70, 96, 154, 168, 327, 365—366, 388, 399, 406, 422.
Conflict Perning. H 66, 366, 420.
Vak scholen. Zie: „Middelbare Vak scholen”.
Veeartsenijkundige dienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11; H 586—587, 708, 709.
Benoeming hoofdinspecteur van den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; st. 15; H 567—569, 709, 726, 738.
Reorganisatieplannen voor den —. H 569.
Veeartsenijkundig onderzoek. Laboratorium voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 9, blz. 2.
Maandloonschrijvers bij het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
Veeartsenschool. Ond. I — Afd. VI: st. 1, blz. 8; H 580—581, 735.
Vee-mantri. Aanstelling van —s in residentie Menado. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 717.
Vee stapel op Bali. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; H 709.
Vee teelt. Scheiding veeteeltkundige dienst van veeartsenijkundige dienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 567, 708, 741.
— onderneming „Djampit”. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
Vee teelt onderneming. — Djampit. Zie aldaar.
Vendufonds. Ontvangsten en uitgaven van het —. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.
Vendukantoren. — op Sumatra's Oostkust. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 5.
Opbrengst vendumeesterschap. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 11.
Uitbreiding aantal — der 1ste klasse. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 7.
Veld politie. Zie: „Politie”.
Venerische ziekten. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 14; st. 9, blz. 17.
Verbanning. — van drie Atjehers. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.
Verdedigingsbelasting. Zie: „Defensiebelasting”.
Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.
- Vergaderingen. Het houden van —. Zie: „Recht van vereeniging en vergadering”.
Verlof. Bijzondere — regeling voor douane-ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 6.
Europeesch — aan Inlandsche bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
Uitbetaling van tractement aan van — teruggekomen ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7—8.
Verloskundige hulp. Gebrek aan —. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 7; H 813—814, 856.
Verpleegkosten. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6.
Verplegers. Bezoldiging —. Zie: „Bezoldiging”.
Opleiding — in Indië. Zie: „Opleiding”.
Verplichte diensten. Afkoop van heerendiensten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 12; st. 11; H 455—456, 472, 474, 482, 488.
Vergoeding voor —. H 435, 470.
Verponding. Zie: „Belasting”.
Verrekening. — met het departement van Marine in Nederland. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
— van het departement van Oorlog met het departement van Justitie. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
Verslag. — jaarlijksche vergadering G. G. met residenten. Zie: „Jaarlijksche vergadering”.
Vertegenwoordiging. — van Indië in het buitenland en op internationale conferenties. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 8; H 58—60, 105.
Vervoer. — bestuursambtenaren met de K. P. M. Zie: „Koninklijke Paketvaart Maatschappij”.
—smiddelen voor bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 7; H 441, 445, 470.
—kosten naar Nederlandsch-Indië. Zie: „Contracten”.
— te water. Ond. I — Afd. VIII: st. 14, blz. 83—87.
— te water en te land. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.
Vischeconservenfabriek. Steun aan particuliere —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
Visscherij. Bevordering van — in het algemeen. H 593, 740.
Bevordering — in Ambonsche wateren. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 595, 720.
Visscherijschool. Oprichting van een — te Bengkalis. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
Vischvijvers. Belasting op de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12; st. 7, blz. 17, 18; H 428—429, 468, 479.
Ontginning en drooglegging van —. Zie: „Volksgezondheid”.
Vischzouterijen. Verhoogde raming voor —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
Vliegdiens. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 13; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; Ond. 3 — st. 3, blz. 3; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 597, 637, 638.
Vliegkamp. — Tandjong Priok. Ond. I — Afd. X: st. 8, blz. 3; Ond. 3 — st. 3, blz. 3; H 631—632.
Vloot. Afschaffing of inkrimping van de —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; Ond. 3 — st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; H 617—620, 683.

Vlootbasis. Zie: „Vlootsteunpunten”.

Vlootbasisfonds. Ond. 3 — st. 3, blz. 3—4; H 672, 691.

Vlootfonds. Ond. 3 — st. 3, blz. 2—3; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 2.

Vlootsteunpunten. Ond. 1 — Afd. X: st. 8, blz. 4; Ond. 3 — st. 3, blz. 3—4; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 3; H 623, 673.

Vlootuitbreiding. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1—4; Ond. 3; H 599—631, 664—693.

Vlootwet 1922. Zie: „Vlootuitbreiding”.

Voeding. — in het leger. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 12; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.

Voeding. — bij de Marine. Ond. X: st. 1, blz. 7, 9, 12; st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 5, 6; st. 9; H 596, 635, 664, 698.

Voedselvoorziening. Het vraagstuk der —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 5.

Volkenbond. Invloed van den —. Zie: „Leger, inkrimping”.

Volksboekerijen. Zie: „Volkslectuur”.

Volkscrediet. Zie: „Credietwezen”.

Volksgezondheid. Afzonderlijk departement van —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 7; Ond. 1 — Afd. V: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 8.

Leergang analisten en controleurs voor de —. Zie: „Opleiding”.

Maatregelen in het belang der —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 9; Ond. 1 — Afd. V: st. 8, blz. 7, 14; st. 9, blz. 17—18; H 89, 91, 814, 816, 817, 854, 856, 857, 884.

Werken in het belang der —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 10; st. 18, blz. 6; Ond. 2 — st. 4; H 512, 533, 539.

Volkshoofden. Bezoldiging van —. Zie: „Bezoldiging”.

Verbanning van Atjehsche —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5.

Volkslectuur. Ond. 1 — Afd. V: st. 1, blz. 20; st. 8, blz. 12; st. 9, blz. 14—15; H 771—772, 785, 799, 849, 851, 866.

Volksraad. Adviezen van den —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 2—3; st. 8, blz. 7; H 19—20, 55, 81, 92, 163, 329, 376, 384, 399, 421.

Begrootingswijzigingen buiten den — om. H 20.

Eedsaflegging door —sleden. H 157—158, 330.

Onnoodige kosten bij de verkiezing van —sleden. Ond. 1 — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.

Politieke delicten geen beletsel voor —lidmaatschap. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 2; H 158.

Positieregeling voor de —sleden. Ond. 1 — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 9, blz. 2; st. 10, blz. 11; H 169—174, 181—182.

Samenstelling en karakter van den —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 2; st. 8, blz. 7; H 44, 55, 80, 84, 95, 154, 156—157, 329, 330, 364, 422.

Uitbreiding bevoegdheden van den —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 2; H 54.

Voorzitter van den — in de begrootingsvergadering. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 7; H 169.

Volkscholen. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.

Volksziekten. Ond. 1 — Afd. V: st. 8, blz. 13; st. 9, blz. 16—17; H 816, 819, 854, 856, 857, 890.

Voorlichting. Deskundige —. Zie: „Deskundigen”.

Vrijbiljetten. — aan ambtenaren. Zie: „Spoorwegen”.

Vrijheid. — van het woord. H 47, 65—66, 122, 123, 323.

Vrijwilligers. Europeesche —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 3; st. 8, blz. 3; H 649, 657, 703, 705.

W.

Waardevermindering. — van het geld. H 285, 349, 352.

Waterkracht en Electriciteit.

Bezoldiging. Betere bezoldiging van de ingenie bij den dienst van —. Ond. 1 — Afd. VI: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Dienst van —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, 3—7.

Electriciteitsvoorziening. Ond. 1 — Afd. VI: st. 18, blz. 3; st. 19, blz. 5; H 512—513, 546.

Electriciteitswerken. Onzekerheid omtrent plannen. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Exploitatie van waterkrachten. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Overwerk van het personeel. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Personeel bij den dienst van —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 1, blz. 4—6; st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Resultaten van het bedrijf. Ond. 1 — Afd. VI: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Studie-toelagen. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 18, 4; st. 19, blz. 7.

Waterkracht. Overzicht van de onder ha zijnde waterkrachtswerken. Ond. 1 — Afd. V: st. 18, blz. 4; st. 19, blz. 7.

Waterschapskantoor. Zie: „Centraal—”.

Wajang. — als leermiddel bij het Inl. L. O. Zie: „Kunsten en wetenschappen”.

Wapenfeesten. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3, 7; st. 8, blz. 3, 11.

Weduwen. — en weezenfondsen. Ond. 1 — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 293, 344—245.

Wees- en Boedelkamers. Hoofdinspecteur bij de —. Ond. 1 — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Oprichting van nieuwe —. Ond. 1 — Afd. I: st. 1, blz. 7; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4.

Personeel van de —. Zie: „Personeel”.

Weeshuizen. Zie: „Armwezen”.

Wegen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 5—6; st. 17, 4; st. 18, blz. 4.

—congres. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

—plan voor Celebes en Borneo. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 507, 532, 540.

Aanleg van — in Celebes. Ond. 1 — Afd. V: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 507, 539.

Onderhoud en herstelling van —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.

Locale —plannen. Zie: „Subsidie”.

Welvaart. Toeneming der —. H 107, 326.

Werkwijze. — departement. Zie: „Departement”.

Werving. Zie: „Leger”.

Wetgeving. Sociale —. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 8; st. 8, blz. 6; H 70, 186, 223.

Speciaal college ter voorbereiding van wetgeven-
den arbeid. H 186, 219.

Traagheid op wetgevend gebied. H 185, 219.

Wettelijke regeling van het accountantswezen.
Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 2;
H 186, 220.

Wethouders. Instelling van ——. H 825, 829.

Woningen. Zie: „Gebouwen”.

IJ.

Ijkwezen. Opleiding voor het ——. Ond. I — Afd. VI:
st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; st. 7, blz. 13.

Z.

Zedelijke opvoeding. Ond. I — Afd. V: st. 8, blz. 4;
st. 9, blz. 5; H 754, 784, 791, 836.

Zeemilitie. Inlandsche ——. Ond. III — st. 4, blz. 4; st. 5,
blz. 3; H 626, 665, 669.

Zeeonderzoek. Doel en resultaten van het ——. Ond. I
— Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.

Zeevaartschool. Zie: „Middelbare Vakseholen” en „Op-
leiding”.

Zeevracht. Voorgeschoten ——. Zie: „Steenkolen”.

Zegel. — belasting. Zie: „Belasting”.

—recht. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 13—14;
st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 11.

Verkoop van gezegeld papier en plak—s. Ond.
I — Afd. III: st. 1, blz. 5.

Zelfbesturen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4, 9; st. 7, blz.
4, 13; H 442—445, 446—447, 470—471.

Zending. Nut der ——. H 22—23, 62, 87, 320—321.

Zie: „Eeredienst”.

Ziekenhuizen. Zie: „Geneeskundige instellingen”.

Zoölogisch laboratorium. Omtrent het nut van het ——.
Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.

Zout. —winning. Ond. I — Afd. VIII: st. 13, blz. 75—
82, st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 9.

Capaciteit van de bestaande zoutlanden. Ond.
I — Afd. VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 9.

Ituisvesting der ambtenaren. Ond. I — Afd.
VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 9.

Reorganisatie van de —regie. Ond. I — Afd.
VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 9; H 516, 548, 557.

Verhooging van den —prijs. Ond. I — Afd.
VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 9.

Vervoer en verkoop van ——. Ond. I — Afd.
VIII: st. 18, blz. 5; st. 19, blz. 9.

12. INDIË IN DE STATEN-GENERAAL, ZITTING 1919—1920 (1)

Regeeringsreglement.

54. Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 62 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **449** der zitting 1917—1918, No. **108** der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 18 Sept. 1919, b. 9.

De Mem. van Antwoord is niet ingekomen.

Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij.

209. Ontwerpen van wet tot uitbetaling van gelden aan de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij; wijziging en verhooging van het XIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1919; verhooging van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **552** der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent deze w.o. 18 Sept. 1919, b. 9; — Benoem. der comm. van rapp., 10; — Verslag, B. blz. 1; — Behand., 192; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 22 Oct. 1919, b. 192.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 28 Oct. 1919, b. 55; — Benoem. der comm. van rapp., 65; — Eindverslag, 136; — Nota van den Minister, 146; — Behand., 151; — Aann. van de w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 26 Nov. 1919, b. 151.

De wetten zijn vastgesteld 27 Nov. 1919 (Stbl. Nos. 780—782).

Geldleening.

319. Rekening wegens de tegeldemaking van f 80 000 000 schuldbewijzen, ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië, uitgegeven krachtens de Nederlandsch-Indische Leeningwet 1916 (Stbl. No. 208).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 2 Dec. 1919, b. 619; — Geleidende brief, enz., B. blz. 1—4; — Aann. voor kennisgeving 18 Febr. 1920, b. 1348.

Hervorming bestuursstelsel.

82. Ontwerp van wet tot hervorming van het bestuursstelsel op Java en Madoera.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **356** der zitting 1917—1918, No. **98** der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 18 Sept. 1919, b. 9.

Het onderzoek in de afdeelingen heeft niet plaats gehad.

Koelie-ordonnantie.

125. Bescheiden, door den Minister van Koloniën aan de Kamer overgelegd ter zake van het ontwerp-Koelie-ordonnantie van mr. A. F. van Blommestein.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **397** der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 18 Sept. 1919, b. 9.

De behandeling van het verslag heeft niet plaats gehad.

Koloniale verslagen.

181. Koloniaal Verslag van 1918.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **5** der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 18 Sept. 1919, b. 9; — Aann. voor kennisgeving 14 Oct. 1919, b. 64.

5. Koloniaal Verslag van 1919. (De stukken zijn opgenomen onder bijlage C.).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 11 Nov. 1919, b. 250; — Geleidende brief, B. b. 1; — Verslag, id. b. 1—310 (Oost-Indië); id. b. 1—36 (Suriname); id. . 1—2 (Curaçao); Inhoud; Bijlagen.

Ten aanzien van de behandeling is geen besluit genomen.

Mijnwezen.

49. Ontwerp van wet betreffende de onteigening van aardolievelden in de residentie Djambi.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **249** der zitting 1917—1918, No. **61** der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 18 Sept. 1919, b. 9.

De Mem. van Antwoord is niet ingekomen.

Overeenkomsten.

213. Ontwerp van wet tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel-Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw, na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 20 Dec. 1918 (Stbl. No. 828).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 18 Sept. 1919, b. 8; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel. B. blz. 1—2; — Benoem. der comm. van rapp., 10; — Verslag, B. blz. 3; — Behand., 192; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 22 Oct. 1919, b. 192.

(1) De verschillende deelen van het Verslag der Handelingen zijn aldus aangeduid:

I. Verslag van het verhandelde in de Eerste Kamer.

II. Verslag van het verhandelde in de Tweede Kamer.

V V. Vereenigde Vergadering.

B. Bijlagen behoorende tot het Verslag der Tweede Kamer.

Bijlage A. Staatsbegrooting.

" B. Begrooting Nederlandsch-Indië.

" C. Koloniaal verslag.

" D. Verslag omtrent den staat der scholen.

" E. Verslag Armbestuur.

Het vette cijfer, geplaatst vóór den titel van de wetten, ontwerpen en regeringsbescheiden of achter de letter B., duidt aan het rangnummer aan het hoofd van de bladzijden der Bijlagen gesteld. Dit cijfer is niet herhaald bij de aanduiding der verschillende stukken van het onderwerp; men vindt daar alleen de aanwijzing der bladzijde.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 28 Oct. 1919, b. 55; — Benoem. der comm. van rapp., 65; — Eindverslag, 135; — Behand., 151; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 26 Nov. 1919, b. 151.

De wet is vastgesteld 27 Nov. 1919 (Stbl. No. 783).

558. Ontwerp van wet tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor Landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw, na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 27 Nov. 1919 (Stbl. No. 783).

II. Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2.

Van de indiening is geen kennis gegeven.

524. Overeenkomsten met Inlandsche zelfbestuurders in Nederlandsch-Indië.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 30 Sept. 1919, B. blz. 20; — Geleidende brief; Verklaringen enz., B. blz. 1—6; — Behand., 523; — Aann. voor kennisgeving 26 Nov. 1919, B. blz. 523.

524. Overeenkomsten met Inlandsche zelfbestuurders in Nederlandsch-Indië.

II. Geleidende brief; Overeenkomsten, B. blz. 1—2.

Van de indiening is geen kennis gegeven.

Tariefwet.

57. Ontwerp van wet tot nadere wijziging van de Indische Tariefwet.

I. Ingekomen bij de Tweede Kamer 21 Nov. 1919, B. blz. 451; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—9.

Intrekking van het w.o. 15 Dec. 1919, b. 932.

565. Ontwerpen van wet tot wijziging en nadere aanvulling der begrooting van middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, en tot nadere wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet.

II. Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—34.

Van de indiening is geen kennis gegeven.

Pensioenen.

413. Ontwerp van wet tot regeling omtrent het behoud van uitzicht op Nederlandsch pensioen door onderwijzers bij overgang naar het bijzonder lager onderwijs in de kolonie Suriname of in de kolonie Curaçao, zoomede omtrent de mate van vergelding met Nederlandsch pensioen van vroeger krachtens detachering in 's Rijks koloniën gewezen diensten.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 24 Maart 1920, B. blz. 1699; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2; — Verslag, B. blz. 3; — Behand., 2047; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 April 1920, b. 2047.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 25 Mei 1920, b. 643; — Benoem. der comm. van rapp., 649; — Eindverslag, 669; — Behand., 666; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 27 Mei 1920, b. 666.

De wet is vastgesteld 29 Mei 1920 (Stbl. No. 280).

Handelingen. Eerste gewone zitting 1921. Index.

Kastekort.

311. Ontwerp van wet, houdende voorziening in het kastekort van den Indischen dienst in 1920.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 25 Nov. 1919, b. 475; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Benoem. der comm. van rapp., b. 702; — Verslag, B. blz. 1; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 3; — Behand., 883; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 11 Dec. 1919, b. 883.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 16 Dec. 1919, b. 160; — Eindverslag, 176; — Behand., 164; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 19 Dec. 1919, b. 164.

De wet is vastgesteld 22 Dec. 1919 (Stbl. No. 823).

521. Ontwerp van wet tot verhooging van het kredietbedrag ter voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande gedurende het jaar 1920.

II. Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1.

Van de indiening is geen kennis gegeven.

Begrootingen.

385. Ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1915.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 18 Febr. 1920, b. 1347; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—6; — Verslag, B. blz. 7; — Behand., 1651; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 18 Maart 1920, b. 1651.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 23 Maart 1920, b. 594; — Benoem. der comm. van rapp., 599; — Eindverslag, 610; — Behand., 698; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 25 Maart 1920, b. 608.

De wet is vastgesteld 26 Maart 1920 (Stbl. No. 132).

389. Ontwerpen van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1918. (Verschillende onderwerpen).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 20 Febr. 1920, b. 1400; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—45; — Verslag, B. blz. 47; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 47; — Behand., 1651; — Aann. van de w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 18 Maart 1920, b. 1651.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 23 Maart 1920, b. 594; — Benoem. der comm. van rapp., 599; — Eindverslag, 610; — Behand., 608; — Aann. van de w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 25 Maart 1920, b. 608.

De wetten zijn vastgesteld 26 Maart 1920 (Stbl. Nos. 133 en 134).

93. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919. (Verschillende onderwerpen).

(De stukken zijn opgenomen onder No. 502 der zitting 1918—1919).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 18 Sept. 1919, b. 9; — Benoem. der comm. van rapp., 10; — Verslag, B. blz. 1; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 2; — Nota's van Wijz.,

B. blz. 1, 4; — Behand. 191; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 22 Oct. 1919, b. 192.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 28 Oct. 1919, b. 55; — Benoem. der comm. van rapp., 65; — Voorl. Verslag, 144; — Eindverslag, 145; — Behand., 164; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 19 Dec. 1919, b. 164.

De wet is vastgesteld 22 Dec. 1919 (Stbl. No. 824).

294. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919. (Duurtebijslag).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 13 Nov. 1919, b. 293; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Verslag, B. blz. 3; — Behand., 819; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 9 Dec. 1919, b. 819.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 16 Dec. 1919, b. 160; — Benoem. der comm. van rapp., 164; — Eindverslag, 176; — Behand., 164; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 19 Dec. 1919, b. 164.

De wet is vastgesteld 22 Dec. 1919 (Stbl. No. 825).

406. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919. (Subsidie Pro Juventute te Soerabaja, enz.).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 16 Maart 1920, b. 1601; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2; — Verslag, B. blz. 3; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 3; — Behand., 2046; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 April 1920, b. 2046.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 25 Mei 1920, b. 643; — Benoem. der comm. van rapp., 649; — Eindverslag, 669; — Behand., 667; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 27 Mei 1920, b. 667.

De wet is vastgesteld 29 Mei 1920 (Stbl. No. 267).

399. Koninklijk besluit van 13 Februari 1920 houdende af- en overschrijving van het Iste hoofdstuk op het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 3 Maart 1920, b. 1443; — Aann. voor kennisgeving 1 Juni 1920, b. 2491.

544. Koninklijk besluit van 9 Augustus 1920 tot af- en overschrijving van het Iste hoofdstuk op het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919.

II. Geleidende brief; Besluit, B. blz. 1.
Van het inkomen is geen kennis gegeven.

Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920.

4. Wetsontwerpen tot vaststelling der begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 17 Oct. 1919, b. 131; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, Bijl. B. Nos. 1—11, blz. 1—197; — Nota van Wijz., id. No. 12; — Voorl. Verslag, id. No. 13; — Verbet. Voorl. Verslag, id. No. 14; — Mem. van Antw., id. No. 15; — Tweede Nota van Wijz., id. No. 16; — Verslag, id.

No. 17; — Verbet. Mem. van Antw., id. No. 18; — Motie amend., id. nos. 19—22.

II. Alg. beraadslaging, b. 1107, 1135.

Hoofdstuk I (Uitgaven in Nederland).

Aann. van het w.o. zonder beraadsl. en zonder hoofd. stemming 23 Dec. 1919, b. 1202.

Hoofdstuk II (Uitgaven in Ned.-Indië).

Ber. over de tweede afd. (Departement van Justitie), b. 1180; — Ber. over de IIIde afd. (Dep. van Financiën), b. 1181; — Ber. over onderafd. 117 (Rechtstreeksch bestuur Karangasem), b. 1182, 1185; — Ber. over onderafd. 290 (Caoutchouc-ondernemingen), b. 1183; — Ber. over onderafd. 244 (Burgerlijke geneeskundige dienst), b. 1184; — Ber. over onderafd. 126 (Politie), b. 1185; — Ber. over de Vde afd. (Dep. van Onderwijs en Eeredienst), b. 1186; — Ber. over onderafd. 227 en 228 (Zending, Alg. Ned. Verbond, Volksboekery), b. 1195; — Ber. over onderafd. 251 (Krankzinnigenwezen), b. 1196; — Ber. over onderafd. 257 (Bijzondere ziekeninrichtingen), b. 1197; — Ber. over de VIIde afd. (Dep. van Burgerlijke Openbare Werken), b. 1197; — Ber. over onderafd. 357 (Spoor- en tramwegen), b. 1199; — Ber. over de IXde afd. (Dep. van Oorlog), b. 1200; — Ber. over onderafd. 446 (Marine), b. 1201; — Ber. over de beweegreden, b. 1202; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 23 Dec. 1919, b. 1202.

Hoofdstuk I (Middelen in Nederland).

Aann. van het w.o. zonder beraadsl. en zonder hoofd. stemming 23 Dec. 1919, b. 1202.

Hoofdstuk II (Middelen in Ned.-Indië).

Aann. van het w.o. zonder beraadsl. en zonder hoofd. stemming 23 Dec. 1919, b. 1202.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 7 Jan. 1920, b. 178; — Benoem. der comm. van rapp., b. 181; — Voorl. Verslag, b. 218; — Mem. van Antw., b. 433; — Behand., 499; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming 9 Febr. 1920, b. 531.

De wetten zijn vastgesteld 28 Febr. 1920 (Stbl. Nos. 9, 100, 101 en 102).

4. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der definitief vastgestelde begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920 ten behoeve van den aanleg van tramwegen in Noord-Cheribon, van Tjiteureup naar Madjalaja (Preanger Regentschappen) en van Sibolga over Batang Taroe naar Padang Sidempoean (Tapanoei).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 17 Oct. 1919, b. 131; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., Bijl. B. Nos. 8—9; — Behand., 1107, 1135; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 23 Dec. 1919, b. 1202.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 7 Jan. 1920, b. 178; — Benoem. der comm. van rapp., 181; — Eindverslag 22; — Behand., 499; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 26 Febr. 1920, b. 531.

De wet is vastgesteld 28 Febr. 1920 (Stbl. No. 103).

424. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920. (Verhooging verlofsbezoldiging).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 13 April 1920, b. 1783; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2; — Verslag, B. blz. 2; — Nota van Wijz., B. blz. 2; — Behand., 2047; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 April 1920, b. 2047.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 25 Mei 1920, b. 643; — Benoem. der comm. van rapp., 649; — Eindverslag, 669; — Behand., 667; — Aann. van het w.o. zonder beraadslaging of hoofd. stemming 27 Mei 1920, b. 667.

De wet is vastgesteld 29 Mei 1920 (Stbl. No. 265).

480. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van Nederl.-Indië voor het dienstjaar 1920. (Militaire bezoldigingen en pensioenen).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 8 Juni 1920, b. 2573; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—6; — Verslag, B. blz. 7; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 9; — Behand., 2921; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 29 Juni 1920, b. 2922.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 1 Juli 1920, b. 689; — Benoem. der comm. van rapp., 779; — Eindverslag, 794; — Behand., 858; — Aann. van het w.o. zonder beraadslaging of hoofd. stemming 28 Juli 1920, b. 858.

De wet is vastgesteld 30 Juli 1920 (Stbl. No. 641).

490. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 15 Juni 1920, b. 2697; — Kon. boodschap; ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—73; — Verslag, B. blz. 77; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 80; — Nota van Wijz., B. blz. 75, 77; — Behand., 3029; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 2 Juli 1920, b. 3032.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 20 Juli 1920, b. 775; — Benoem. der comm. van rapp., 779; — Eindverslag, 815; — Nota naar aanl. van het Eindverslag, 859; — Behandeling, 858; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 28 Juli 1920, b. 858.

De wet is vastgesteld 30 Juli 1920 (Stbl. No. 642).

Aankoop particuliere landerijen. Zie Indië (O.), begr. 1918, B. **315**, b. 14.

Aankoop granaatpers. Aanhangel I, b. 35, 37.

Afdeeling B der Sarekat Islam. II. 1109.

Afschaffing dag- en nachtregeeling. I. 222, 443.

Ambachtsleergang. Bijl. B., blz. 86.

Ambtenaren. (Verhooging verlofsbezoldiging Indische)

Zie Indië (O.), begr. 1920, B. **424**.

Arbeidsinspectie, Koeliewerving. Bijl. B., blz. 64.

Artsen. (Positie Inlandsche) II. 1184.

Artsenscholen. Bijl. B., blz. 86.

Bedelaarskolonie Semarang. I. 222, 442.

Begrooting. (Tijdstip van indiening der) Bijl. B., blz. 41.

Belastingen. Bijl. B., blz. 67. II. 1114.

Belastingvoorstellen (Indische), Uitvoerrechten, Belasting op suiker, koffie, tabak, thee, kina en petroleum, Accijnzen, Vervoersbelasting. Wijziging Indische Tariefwet (Zie Indië (O.), B. **565**).

Bestuur Karangasem. Bijl. B., blz. 76.

Bevloeingswerken. Bijl. B., blz. 110, 209, 226.

Bezoek der Koningin aan Indië. Bijl. B., blz. 203, 215.

Binnenlandsch bestuur. Bijl. B., blz. 73.

Boschwezen. Bijl. B., blz. 105.

Bureau voor de Buitenbezittingen. (Adviseurs) I. 504.

Burgerlijke geneeskundige dienst. Bijl. B., blz. 97.

Burgerlijke Openbare Werken. Bijl. B., blz. 107. II. 1197.

Caoutchoucbedrijf. Bijl. B., blz. 104. II. 1183.

Chineez. I. 219, 436.

Criminaliteit onder de Inlandsche bevolking. Bijl. B., blz. 204, 216.

Crisisuitgaven. Indië (O.), begr. 1918, B. **315**, blz. 36.

Daetyloscopie. Bijl. B., blz. 64.

Dag- en nachtregeeling. Bijl. B., blz. 209, 226. I. 510.

Defensie. I. 220, 438.

Departement van Justitie. II. 1180.

Duurtebijlagen. Bijl. B., blz. 72.

Exorbitante rechten van den Gouverneur-Generaal. II. 1125. Zie ook motie-Van Ravesteijn, II. 1125.

Externeeringsrecht. Bijl. B., blz. 207, 221.

Externeering Brandsteder. II. 1124.

— Sneevliet. II. 1148. Zie ook motie-Van Ravesteijn, II. 1169.

Financiën. I. 218, 434. Bijl. B., blz. 65.

— (Versterking) Zie Indië (O.), B. **565**.

Garootzaak. Bijl. B., blz. 203, 215. II. 1109. I. 219, 437, 500, 515. Aanhangel II, b. 9, 27, 81.

Geneesmiddelen. (Gebrek aan) Aanhangel I, b. 7, 11.

Gevangeniswezen. Bijl. B., blz. 61.

Gezondheidstoestand. II. 1186.

Grondstatistiek. Bijl. B., blz. 79.

Gouvernementsbedrijven. Bijl. B., blz. 119, 209, 227.

Handel in vrouwen en meisjes. Bijl. B., blz. 63.

Havenbedrijven. Bijl. B., blz. 112.

Immigratie. Bijl. B., blz. 64.

Indische afgevaardigden in de Tweede Kamer. Bijl. B., blz. 201, 213.

Inlandsche beweging. Bijl. B., blz. 201, 213. I. 500. II. 219, 436, 1108.

— grootindustrie. Bevordering) I. 511.

— bestuur. Bijl. B., blz. 75.

— bestuur. (Ontvoogding) Bijl. B., blz. 75, 207.

— onderwijs. Bijl. B., blz. 87.

— talen, land- en volkenkunde. Bijl. B., blz. 88.

Internaten studeerende jongelieden. Bijl. B., blz. 96.

Jaarbeurs. (Ned.-Ind.) B. **490**.

Japansche taal. (Opleiding tolken voor de) Bijl. B., blz. 74. I. 215, 445, 498.

Javaansche stijl. (Gebouw in oud-) I. 504.

Javaansche koelies naar N.-Caledonië. Aanhangel I, b. 53, 57.

Justitie. Bijl. B., blz. 58.

Karangasem. (Rechtstreeksch bestuur in) II. 1182. I. 219, 435, 513.

Katholieken in Indië. II. 1144, 1191.

Kerk en Staat. (Scheiding van) I. 222, 434, 502.

Kindertoelagen. B. **480**.

Koelie-ordonnantie. Bijl. B., blz. 206, 220. Aanhangel II, b. 157.

Krankzinnigengestichten. II. 1196. Bijl. B., blz. 100.

Kunsten en wetenschappen. Bijl. B., blz. 83, 96.

Landbouw, Nijverheid en Handel. Bijl. B., blz. 102. I. 222, 443.

- Landelijke inkomsten, landrente. Bijl. B., blz. 78.
- Leles. (Onderzoek gebeurde te) Zie Aanhangsel I, b. 15, 23.
- Lichamelijke ontwikkeling. B. **490**.
- Marine. Bijl. B., blz. 137. II. 1201.
- Middelen. Bijl. B., blz. 144.
- Militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Poerworedjo. B. **406**.
- Muntwezen. Bijl. B., blz. 65, 67.
- Muurling. (Aankoop aandeelen *Soerab. Handelsblad*) Aanhangsel II, b. 79.
- Mijnwezen. I. 503, 517, 223, 443. Aanhangsel I, b. 125.
- Nederland in den vreemde. (Verbreiding kennis van) Bijl. B., blz. 83.
- Ombilimijnen. (Dobbelen bij de) I. 505.
- Onderwijs. Bijl. B., blz. 80, 84, 207. — Indië (O.), begr. 1918, B. **315**, blz. 14. — B. **490**. I. 220, 221, 436, 441, 521. II. 1186, 3032.
- Onderwijsraad. Bijl. B., blz. 84.
- Oorlog. (Dep. van) II. 1200. Bijl. B., blz. 132.
- Opium. Bijl. B., blz. 207, 221. Zie Indië (O.), begr. 1918, b. 47. I. 223, 443.
- Opvoedingswezen. Bijl. B., blz. 62, 63.
- Pandhuisdienst. Bijl. B., blz. 71.
- Particuliere landen. Bijl. B., blz. 79.
- Pensioenen. (Verhooging) B. **490**. Aanhangsel II, b. 223.
- Pestbestrijding. Bijl. B., blz. 101.
- Politie. B. **490**. Bijl. B., blz. 77. II. 1185. Aanhangsel II, b. 105.
- Pro Juventute. Bijl. B., blz. 62.
- Predikanten. II. 1188.
- Prinsenbond. I. 501.
- Privaatrecht. I. 501.
- Regeeringsbeleid. I. 218, 433.
- Regeerings-Reglement. I. 218, 434. B. **54**.
- Regentschapsraden. B. **490**.
- Rijtschaarschte. Aanhangsel II, b. 217.
- Salarissen. (Verhooging verlofsbezoldiging) B. **424**. Aanhangsel II, b. 161.
- Salemba-complex. Bijl. B., blz. 99.
- Sana-partij en Sini-partij. I. 508.
- Sarekat Islam. I. 500, 514. Aanhangsel II, b. 255.
- Scheepvaart. (Raad voor de) Bijl. B., blz. 139.
- Schoolbiocoop. Indië (O.), begr. 1918, B. **315**, b. 47.
- Spoor- en tramwegpersoneel. II. 1199.
- Staatkundige rechten. I. 219, 435.
- Stenografie. Bijl. B., blz. 85.
- Studenten. (Verzorging in Nederland van Indische) B. **490**. II. 3032.
- Suikerindustrie. I. 221, 441, 510.
- Technische Hoogeschool Bandoeng. Bijl. B., blz. 85.
- Tramwegen. (Aanleg van) Bijl. B., Nos. 8 en 9.
- Typografenstaking te Semarang. Zie Aanhangsel II, b. 220.
- Veeartsenijkundige dienst. Bijl. B., blz. 106.
- Veldpolitie. B. **490**.
- Verponding in Deli. I. 505. Aanhangsel I, b. 77.
- Visscherij. Bijl. B., blz. 106.
- Vliegtocht naar Indië. Aanhangsel II, b. 327.
- Voedselnood. Indië (O.), begr. 1918, B. **315**, b. 13, 36.
- Volksraad. Bijl. B., blz. 192. I. 516. II. 1111, 1140. Aanhangsel II, b. 77.
- Volksboekeringen. Bijl. B., blz. 95.
- Volksgezondheid. Bijl. B., blz. 86, 112. I. 222, 442, 511.
- Volkstelling. Bijl. B., blz. 77.
- Vorstenlanden. (Reorganisatie) I. 220, 437, 509.
- Wadoekstelsel. Bijl. B., blz. 209, 226.
- Waterschappen. I. 223, 443, 502.
- Wees- en boedelkamers. Bijl. B., blz. 60.
- Zelfbesturen. Bijl. B., blz. 143. I. 219, 435, 513.
- Zelfstandigmaking der kolonie. Bijl. B., blz. 202, 214.
- Zending en missie. I. 220, 222, 437, 442, 502. II. 1189, 1195.
- Ziekten. Bijl. B., blz. 98. II. 1186. I. 503.

INHOUDSOPGAVE VAN DEN INDEX.

---

1. INLEIDING (blz. 1—2). Overzicht, inrichting van het register, beteekenis der afkortingen, nummering van de gedrukte stukken, enz. 2. NAAMLIJSTEN (blz. 3—5): van de leden van den Volksraad en de Regeeringsgemachtigden, gedurende de eerste gewone zitting 1921. 3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD (blz. 6—7). 4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN (blz. 8). 5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN (blz. 9). 6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN (blz. 10—11). 7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (blz. 12—15). 8. LIJST VAN INGEDIENDE VERZOEKSCRIFTEN (blz. 16—23).	9. NAMENREGISTER (blz. 24—35). Opgave — naar de alphabetische volgorde der namen — van de door de leden en de Regeeringsgemachtigden gehouden redevoeringen, met aanwijzing van de bladzijden waar die te vinden zijn. 10. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER (blz. 36—63). Korte samenvatting van de onderwerpen op de onderscheiden departementen betrekking hebbende. 11. ZAKENREGISTER (blz. 64—87). Aanwijzing — naar de alphabetische volgorde der onderwerpen — van de bladzijden in de Bijlagen der Handelingen en in de Handelingen, waar de verschillende onderwerpen besproken zijn. 12. INDIE IN DE STATEN-GENERAAL (blz. 88—92). Register betreffende de behandeling van Indische aangelegenheden in de Staten-Generaal gedurende de zitting 1919—1920.

